

2050

EN D A M V S

DIODORI SICVLI

HISTORICI GRAECI, QVAE NVNC
QVIDEM EXTARE NO
SCVNTVR OPERA,
NEMPE,

- De Illustrium Regum Philippi, & Alexandri, necnon & aliquot
aliorum nobilium ducum Macedoniae praecclare factis, Bartho
lomaeo Cospo Bononiensi interprete, Lib. II.
De fabulosis Aegyptiorum gestis, omni sane poetarum, historia
rumque studio, utilis ac iuxta necessarios, a Pogio Florentino
latinitate donatos, Lib. VI.
Ioannis Monachi, ex libris historiarum suarum de uita Alexadri
ab eodem Bartholomaeo uersum, Lib. I.
Bocartij aliquot insignium foeminarum quarum apud uarios auto
tores crebro fit memoria, historias, ex eiusdem Lib. X.

R/2926

Nunc denuo diligenter recognita, & a mendis quibus hactenus la
borabant, studiose uindicata.

BASILEAE EXCVDEBAT HEN
RICVS PETRVS, MENSE AV
GVSTO

IN DAMUS
DIDORI
STCALLI

REGISTERED TRADE MARK

THE MANUFACTURERS OF

THE

THE

THE

THE

THE

THE

HENRICVS PETRVS CANDIDO *aut Damianus*
LECTORI S. D.

VVM subinde mecum cogitarē studiose lector. quomo-
do mea opella, tuo museo adhuc aliquid accederet, qui-
bus uerem literariam augere possem nihil perinde ad rem
facere perspiciebā, quā denuo ueteribus, ac perinde cla-
rissimis historiographis euulgandis insudare, nimirum
quod ij præcipui uideantur, (citra aliorum iniuriam scri-
ptorum) quibus in bene uiuendo, & imprimis publicis administrando mul-
ta debeamus: quippe quod lectorem non tam uarijs sermonum illecebris de-
mulcent, quā uariarum rerum cognitione ab exēplis aliorū, ad quælibet ui-
tæ munia præstent cordatum. In omni enim euentuum occasione, historia,
nedum utilis, quin necessaria sæpe cōprobari cernit. Hortatur, quin potius
extrudit ad honesta, detestanda prodit uitia, probos laudibus extollēs, impro-
bos cōuicijs insectatos eleuans. Hæc ab historicis peti quis nō uidet? Quod
historiarū frugis tam crebrō meminērim, libenterq; his cōuersarer, olim spe-
cimē, à uobis ut cunq; satis probatū, exhibui, dum Chronica Diui Eusebij Cæ-
sariensis & cæterorū, Item Polybii ac Bedæ Anglo saxonis historiarū libros
summo studio ac conatu excuderim. Ita nūc quoq; leuiori mēte ad alios ppe-
rabā, futurū me tibi rem gratā exhibiturū, si Diodori Siculi, historici Græ-
ci, longē excellentissimi, aliquot operū à mendis repurgata, meis prælis im-
primi curarem. Hunc nempe à multis, ne utiquā pœnitēdæ autoritatis ui-
ris cōmendare audio, tum præcipuē ob multarū rerū experientiā & doctri-
nā, quarū alij aut sobriē, aut nō meminērint: hic uerō certā reliquerit cogni-
tionē tum maximē quæ apud ab alijs leuiter tacta scrupulū solent iniicere le-
gentibus. Ad hæc etiā à phrasi linguæ Græcæ, uerum quū hæc non intelligā,
neq; in Germania (doleo) Græcē extare constat, nō est quid de ea dicā quā
quod in his libris, satis eleganter uersis, lectorē sine fastidio semp classarium
in legēdo sua utili & copia & breuitate seruet. De Illustriū Regū Macedoniæ
gestis, breui, nec minus eleganti opera, uertit Bartholomæus Cospus Bono-
niensis. Alterū quē de fabulosis Aegyptiorū gestis inscripsit, non minori dili-
gentia latinitati donauit Pogius Florentinus, uiri profecti bonarū disciplina-
rum doctissimi, & qui de re literaria optimē meriti sint. Harum uersiones,
ut uerē elegantissimas, ex osculamur, ambabusq; amplectimur manibus, uti-
nā & alia quandoq; huius autoris præstarēt, & suæ quoq; industriæ amplio-
ra monumenta. Verū hoc subinde mirari tamē non satis possum, qui hic libri-
iam primū penē natī, adeo tā cito sint deprauati, corruptiq; imprimis antity-
pū quod de fabulis Aegyptiacis habuimus, infinitis laborabat mendis, sine sen-
tentiarū aut oratiōis interuallo, omnia penē cohærebant, ut nō minus in his

sentinis eruendis insudauerimus, quam olim Hercules in Augeio stabulo repurgando. Liceat tamē id ingenuē fateri, exemplariū uerorum destituti copia in multis non assequutos, quod erat in uotis, quin ad hæc alio quandoq; Dælio opus natatore erit: quāuis nos interim non oscitanter agemus, quin gnauiter insudabimus, ut tandē castigatiora prodeant. Citra autoris iniuriā interseruimus typis paulò maiusculis (quod in marginibus parcè admodū annotata erat) annorū Philippi ac Alexandri quibus regnarunt series: ad hæc multarū rerū capita in posterioribus uoluminibus, quo lectori studioso, qd libet quærēti, se facillè præstaret obuium, quū omniū alias scriptorum simul cohærentiū nulla fuerat segregatio. Nemo latinorum quod ego quidē sciam huius autoris uitam descripsit (quæ librorum initijs solet præponi) præterquam quod Plinius suarū naturalium historiarū præfatione, parcè tamē, modestæ ingenuitatisq; eū laudarit. Apud Græcos inqt desit nugari Diodorus, ubi huius præfationis haud infacundus paraphrastes addit, quia nō ambizioso aut festiuiori titulo, sed operi suo apto & conuenienti usus est. Eodē & iā teste interp̄te Diodorus omnē historiā ab exordio mūdi, usq; ad Diuii Iulij Cæsaris tēpora, quadraginta libris cōplexus, bibliothecas historias inscripsit.

Quod is à Suida mutuasse uidetur, qui haud multò aliter: Διόδωρος σικελιώτης ἱστορικός, ἔγραψε βιβλιοθήκην καὶ ἱστορίαν ῥωμαϊκὴν τε καὶ ποικίλην ἐν βιβλίοις μ. γήγορα! καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ σπουδαίους καὶ ἑσάνω. His nō dissimilia, licet parcè, Eusebius in suis Chronicis. Horū tamen de eius uita non indignum uisum fuit admonere, donec plura excerptis historijs nosse datum fuerit. Habes quoq; in hoc libro candide lector uitā Alexandri magni, ex libris historiarū Ioannis Monachi etiā scriptoris Græci desumptā cuius quoq; translationē debemus Bartholomæo Cospo, dignus profectò libellus quem omnes φιλολόγοι perlegant. Insuper uice coronydīs adiectas aliquot insigniū fœminarū, quarū præclares scriptores historiarū mentionē faciunt ex Bocatio, iucundissimas historias & cognitu necessarias. Postremò utilem summarū ac memorabiliū rerum indicem, alphabetario ordine & chartarum numero quo facilius quæq; inueniri possent, distinctū.

Hæc igitur operasi mordicus arripueris, lectitauerisq; pensiculatius, haud parum tuo studio accessisse sperauerimus, ad eò enim hi autores quod pollicentur, exactè & abundè omnia præstant, ut nihil in eis amplius desyderare queas. Atq; ex his licebit reliqua eorū opera uelut leonem ab unguibus aut Elephantē à dentibus æstimare, quæ uolētibus fatis curabimus

ubi hæc non displicuisse senserimus ut mox addantur

Vale ex ædibus nostris Idibus Augusti.

INDEX

MEMORABILIVM RE
rum quæ his voluminibus
continentur.

A

A Bas	34.	Aegyptiorum legēs.	196.
Abilei	257.	Aegyptiorum literæ	237.
Abulitus	143.	Aegyptiorum nomina	191.
Acarnanes Philippus	77.	Aegyptiorum modus usuendi tempore inundationis Nili	167.
Accipiter	237.	Aegyptiorum mos pro mortuorū ca- daveribus sepeliendis	198.
Accusans falso	191.	Aegyptiorum politia tripartita	189.
Acelines	115.	Aegyptiorum stultitia in cultus anima- lium	194.
Achaia	360.	Aegyptiorum templorum Cambyses incensor	174.
Acharartus	253.	Aegyptiorum strages	29.
Achelous	294.	Aegyptiorum uictus	172.
Acridophagi	247.	Aegyptiorum uota	191.
Acteonis fabula	320.	Aegyptiorum uxores	192.
Actisanes	181.	Aegyptus expers diluuij	152.
Acuta Apollinis responsio	265.	Aegyptus rex	177.
Ada	72.	Aeoli filij	327.
Adagium	119.	Aeolides	313.
Adhortatio pugnantium	66.	Aeolides septem	327.
Admeti mors	85.	Aeolus	327.
Admirabilis Ballonij fortuna	86.	Aesculapij inuenta	356.
Admirabilis prælij casus	48.	Aesculapius	314.
Admiranda Ichthyophagorum pacien- tia	243.	Aethalia	328.
Adrastus	311.	Athiopes à Semiramide, Hercule, Dio- nyfio inuicti	236. (247.)
Aduerte quæ in Arabia producuntur folio	229.	Athiopes locustis pro cibis utuntur.	
Adulteria	191.	Athiopes pediculis oppressi	247.
Aeacides	40.	Athiopes primi	236.
Aeetæ mors	301.	Athiopes Simi	247.
Aegei mors	309.	Athiopum ars	246.
Aegyptia faba	165.	Athiopum de Dijs opinio	239.
Aegyptij agricolæ	189.	Athiopum rex	238.
Aegyptij præ cunctis gratiosi	198.	Aethiopum sepultura	211. 239.
Aegypti duces	12. 184.	Agalassès	116.
Aegypti reges	187.	Agassamenus	346.
Aegypti domus	172.	Agatharchides	240.
Aegypti situs	162.	Agathocles Alexandrū imitatus	72.
Aegypti forma	162.	Agæue	276.
Aegyptiorum animalia culta.	193.	Agidis interitus	96.
Aegyptiorum iudicia	190.	Agis	38.
		Agricolæ Aegyptij	189.
		Agricoltura	154.
		Agrifis	172.
		Alabos fluuius	319.
		Alcæus Hercules	159.
		Alceftis pietas	303.
		Alcida belua inuenta	271.

a iij Alcmena

INDEX EORVM QVAE

Alcineon	311.	Alexandri laudatio	81.
Alcmena dea	207.	Alexandri liberalitas	72. 110.
Alesia ab Hercule ædificata	333.	Alexandri liberalitas erga milites	102.
Alexander	40.	Alexandri liberalitas erga Porum	112.
Alexander Asiatico luxu uti cœpit.	104.	Alexandri maior cōtinentia quàm fortitudo	137. 157.
Alexander coactus pedē refert	98.	Alexandri mortem denunciantia.	129.
Alexander dux Græciæ	16.	Alexandri munificentia erga miseros Græcos	100.
Alexander Susiadas rupeis ui superavit	99.	Alexandri obitus	130.
Alexander laudis anidus	89.	Alexandri origo	59.
Alexander Lyncistes	77.	Alexandri prima expeditio	53.
Alexander etiam hic	80.	Alexandri profectio ad Hammonem folio	88.
Alexander imperator	60. 61.	Alexandri prudentia	133.
Alexander Iudæorum pontifici ueneratus	144.	Alexandri pugna cum mercenario milite	108.
Alexander obstructa altera aure audiebat causas	138.	Alexandri pugna & Pori	111.
Alexander sacrum fecit Soli	112.	Alexandri somnia	136.
Alexander naufragio periclitatus	116.	Alexandri summum periculum & 117.	141.
Alexander odit uim fati redarguentis folio	130.	Alexandri transitus in Aegyptum.	87.
Alexandri animi magnitudo	103.	Alexandri uirtus in Cherronesi pugna	53.
Alexandri audacia	86.	Alexandria	107. 119. 121.
Alexandri audacia in seditiosos milites. folio	123.	Alexandria ab Alexandro condita folio	176.
Alexandri agrotatio	77.	Alexandriæ urbis situs & magnitudo folio	89.
Alexandri affectus erga mortuum Herphæstionem	128.	Alexandro prædicta uictoria	69.
Alexandri castra occupata	93.	Alexandro ubiq; obsequens felicitas folio	136.
Alexandri clementia	135.	Alexandro supplementū missum	115.
Alexandri comes prudentia	60.	Alexia	286.
Alexandri concubinæ	105.	Alleuada po.	9.
Alexandri copix	64.	Alibrota urbs	234.
Alexandri desperatio	86.	Aloeas	346.
Alexandri epistolæ	134.	Alpei fontes	23.
Alexandri & Darei magnus conflictus folio	93.	Althea	294.
Alexand. & Spithrobotatis dimicatio	70.	Amaltheæ cornu	355.
Alexandri excellentia	59.	Amasis	181.
Alexandri expeditio contra Thebanos folio	63.	Amasus	186.
Alexandri firmus animus	71.	Amasus rex	200.
Alexandri humanitas in Dareum mortuum	183.	Amazones	227. 260. 261.
Alexandri humanitas	80.	Amazonum cumuli	262.
Alexandri incredibilis audacia	117.	Ambrosia	257.
Alexandri in hosteis pietas	86.	Ammon	154.
Alexandri iusta suspitio	119.	Ammon quē Semiramis consuluit.	211.
		Amor Solis	348.
		Amphua.	

HA HIS LIBRIS INSUNT.

Amphiarus mortis non inscius	311.	sa frigida est, in hieme uero calida,	170.
Amphictionum legatio	87.	Aqua solis	342.
Amphinomes	302.	Aquila Promethei	156.
Amyntæ conatus magni & obitus	87.	Aquilæ honor	169.
Anaxagoras errasse uidetur	168.	Aqua Nonacridis	143.
Anaxander capitur	24.	Aranearum, scorpionum, murium, &	
Anaxarchus	127.	passerū multitudīne, regiones desertæ	
Andrestæ	115.	+ folio	248.
Androgeus	208.	Arabes in libertate degentes	229.
Andromachus	5.	Arabia foelix	229, 231.
Andros	558.	Arabicus sinus	252.
Angea	293.	Arachosia	107.
Animaduersio in Aegyptios	31.	Araxes	226.
Animaduersio in Tarquinienses	27.	Arbaces	221.
Animaduerte dictum	215.	Arbaces rex	218.
Animalia cur culta	195.	Arbaces uictoria	217.
Animalia ex terra	152.	Arbela	90, 97.
Animalium creatio	150.	Arbela tria millia recepit	96.
Animalium sepultura	194.	Arbores mellifluæ	105.
Animalium uarietas	230.	Arborum lecti	255.
Annus	176.	Arceus	221.
Anochitæ	259.	Archidami mors	38.
Antæi uicus	157.	Archimedes cocleæ inuētor Aegyp.	339.
Antheus	271.	Arctos	319.
Anthone	267, 320.	Arcum Apollo	356.
Antilochus	265.	Arefinus	224.
Anthredon	103.	Arethusa	325.
Antiope	290.	Argia	311.
Antipatris prælium cum Aegide	95.	Argolas	19.
Aornos petra	109.	Argonautæ	297.
Apanda qui Astiages dictus	222.	Ariadnes corona	309.
Aphites	110.	Aries in agnum	303.
Aphrodites	253.	Arimaspi euergetæ dicti	106.
Apis bos	157.	Arithmetica	193.
Apollinis acuta responsio	256.	Aristander	139.
Apollinis & Marsiæ contentio	265.	Aristhei triplex nomen	320.
Apollinis loca	358.	Aristheus	271, 272.
Apollinis inuenta	356.	Arma	154.
Apollodorus	149.	Arma prisorum	159.
Apollo	154, 155, 228, 353.	Armis resistentes auro expugnantur	33.
Apollo musicus	156.	Arles	62.
Apollo dictus Orus	160.	Arfinoë	165.
Apollo philalexander	86.	Artheus	221.
Apophthegma	33.	Artabazus	15, 20.
Apri capnt	287.	Artaxerxes Ochus	24.
Aprieus rex	186.	Arthemidorus	240.
Apyron	257.	Artibanus	222.
Aqua in æstate in locis profundis inclu		Artines	222.
		a iij Arun,	

INDEX EORVM QVAE

Arundines	233.	Bagistame	125.
Arundo Indica	213.	Bagoæ & Mentoris confœderatio	31.
Afa fluuius	245.	Bagoæ ingenium	62.
Afcalon	205.	Baleares	10.
Afopus	315.	Balsamum	257.
Asphaltus	210.	Ballonij admirabilis fortuna	88.
Aspides	237.	Banizomenæ	256.
Assyriorum & Indorum cõflictus	214.	Barathrum	163.
Assyriorum imperium	215.	Bardi	335.
Astiages	221.	Barzanes	204.
Astibara rex	222.	Basilea	332.
Astra	154.	Bastiganus mons	210.
Astrologiæ inuentores Aegyptij	348.	Batea Teucris regis filia	317.
Astronomia	176.	Belerium	332.
Astrorum cursus	186. 193. 200.	Belesus	216.
Astrorum obseruatio	200.	Bellicus apparatus	213.
Athamantus	309.	Belli socialis apparatus et finis	13.
Athlanta	294.	Bellum Argiuorum & Lacedæmonio-	
Athlantides septem	266.	rum	29.
Athlas	251. 266. 289.	Bellum Cadusium	221.
Athlas quomodo cœlum ferre dicatur		Bellum Cyprum	225.
folio 266		Bellum inter Herculem & Eriginum	
Athreus	207.	folio	281.
Athyrtia	178.	Bellum sacrum	9. 14.
Atis cum Cybele concubitus	265.	Bellum sociale	5.
Atis deus	265.	Bellum Troianum	292.
Attali mors	62.	Belus Iuppiter	208.
Attalus	62.	Berecynthi	352.
Attariotæ	248.	Berilli	230.
Auaritia hominibus innata	20.	Bessus rex	120.
Auernus	287.	Bessus Alexandri deditus	100.
Aues ceruinæ	247.	Bizantium	301.
Auri effosio	240.	Bizantus rex	301.
Auri oppulentiã Gerion interfectus est		Bocchorus rex	184.
folio 330.		Bocchorus legumlator	192. 200.
Auro magis quam armis auctum impe-		Boni imperatoris consiliũ	72.
rium.	33.	Bonorum mensura	258.
Aurum	230.	Boreades	298.
B		Boues ad iugum	277.
Babylon	207.	Bouis honor quũ	195.
Babylonia	180.	Boum uestigia	388.
Babylonis dux regiæ	206.	Bracas	339.
Bacchi cornua	277.	Britannia	331.
Bacchum Tharopes liberauit	269.	Bromius	277.
Bacchus unde	277.	Brutij cognominati	11.
Bactra	206.	Bucephalas	333.
Bactrianum bellum notatur	275.	Bucephalea	115.
Bactrianorum aduentus		Bucephalus	104.
folio 217.		Bucolicum carmen	322.

HIS LIBRIS INSMNT.

Buſiris	155.	159.	Cauri uirtus	84.
Butes		345.	Cedro ſta	121.
C				
Adauerum cura		198.	Cedroſij	106.
Cadmus	158.	274. 276.	Celones	125.
Cadmus Græcæ linguæ inuentor		270.	Celtæ	336.
Cadmus literarum inuentor	345.	348.	Celtiberi	337.
Cadufij ac eorum bellum		221.	Celtiberi Luſitani Ibidem	
Cæſorum numerus	80.	95.	Centauri	314.
Calani philoſophi mors		123.	Cephalus	50.
Callidum factum Mēnonis		72.	Cephus rex	183.
Calliope		279.	Cercynna	328.
Calliſthenes		275.	Ceraſtes	259.
Camarineus		186.	Cares	154. 266. 324. 326. 353.
Cambyſes	173.	186. 200.	Cereris cultor Erichtheus	162.
Cambyſes templorum Aegyptiorū in- cenſor		174.	Cereris inuenta	276.
Camelopardi		230.	Cereris loca	358.
Campe fera		273.	Ceruina aues	347.
Candys		105.	Cete grandia	122. 254.
Canes excellentes		113.	Cetus	182.
Canis pertinacia		114.	Cetus grandis	83.
Capaneus		311.	Ceycus rex	36.
Captiuarum in uictrices ſubita pugna folio 262.			Chabreus	183.
Capritui uenundati		67.	Chaldæi	126. 193. 216.
Carbi		257.	Chaldæorum uirtus & opinio	219.
Carbunculi		231.	Chaona	211.
Carcinus		125.	Chares	20.
Cari		125.	Charidemī mors	76.
Carioti		231.	Charmintha	256.
Carpathos		347.	Charon	201.
Carthaginiensium animi fracti		49.	Chelonophages	244.
Carthaginiensium clades miſera		49.	Chemmis pyramides	182.
Carthaginiensium expeditio in Siciliam folio 47.			Charenus rex	183.
Carthaginiensium nouus apparatus folio 44.			Chij Theopompi libri Apocriphi	3.
Carthaginiensibus pax data conditioni- bus		50.	Cheroneſſus	350.
Caſeo infans nutritus		205.	Chios	359.
Cafia		257.	Chios inſula in Samos	360.
Caspia portæ		205.	Chortacana	105.
Caspium mare		103.	Chorynetus	307.
Casta unica		181.	Chreon	280.
Caſtor pollux		306.	Chryſippus	295.
Caſtra Alexandri occupata		93.	Chyron	302.
Cathari populi		113.	Ciaxares	221.
Cation		332.	Cibus infantum	192.
			Cica	16.
			Cignus	360.
			Cilices quare liberi	262.
			Cimbri	336.
			Cimmerij	336.
			Circe	299.
			Cirrhæus	

INDEX EORVM QVAE

Cirrhæus ager	14.	Croton	289.
Cithara Apollinis inuentum	356.	Cruentatæ facies	53.
Cithon	165.	Crux tempore Nini fuit	204.
Clades illatæ per currus falcatos	93.	Crystallus	230.
Clades Indorum	112.	Ctesia seculum	221.
Claua Herculis	159.	Cum Amazonibus certamen	264.
Clearchus in Bacchanalibus necatur folio 22.		Cuncta uel impossibilia lucri causa ho- mines adgrediuntur	251.
Clementia Philippi in hosteis	53.	Cupiditas semper affectat plura	98.
Cleopatra	298.	Curetes	266. 352.
Clio	279.	Currus Falcati	90.
Cliti mors	139.	Cyanes	385.
Clitus	70.	Cybele	265. 345.
Cocalus Siciliae rex	317.	Cybeles cum Atide concubitus	265.
Coclea Aegyptiacæ Archimedis inuen- tum	339.	Cybales insania	265.
Cœli filij	263.	Cybeles quare mater dicatur	264.
Cœli sedes	342.	Cyclades insulæ	75. 361.
Colchi	179.	Cyclopum mors	315.
Colonia libertate donata	291.	Cygnus	359.
Comes prudentia Alexandri	61.	Cynamyni	248.
Concubinae Alexandri	105.	Cyneus campus	355.
Consilium ferum	75.	Cyneorum uiuendi modus & adortio cum bestijs	246.
Conspiratio contra Alexandrum	105.	Cynocephali	250.
Conspiratio in Philippum	14.	Cyprum bellum	25.
Consulatio ducum Persarum	69.	Cyrene	359. 320.
Copix Artaxerxis	24.	Cyri Epitaphium	142.
Copix magnæ Darei	81.	Cyrus	199.
Corcyra à Neptunno rapta	315.	Cyrus primus rex Persarum	98. 227.
Corona Isthmiaca ex Apio	48.	D	
Coronis	345.	D Actyli Idæi	63.
Coronus	295.	D Dædalia	291.
Corporis pulchritudo	113.	Dædali pennæ	318.
Corui	85.	Dædali populi	318.
Corui itineris duces	88.	Dædali traditionis pactum	319.
Corybantes	345.	Dædali templum	202.
Corybantus	345.	Dædalus	318. 152. 202. 318.
Cothonus	256.	Dæmones unde	347.
Cottus	216.	Danaus	88.
Crateri & Hephæstionis status apud Alexandrum	139.	Danielis liber	144.
Craterus	128.	Danubius	333.
Creatio animalium	152.	Daphne	312.
Cronidæ quæ nunc Philippos	3.	Daphnis	321.
Creon Corynthiorum rex	304.	Dardania	354.
Crocodilla urbs	197.	Dardanus	354.
Crocodilli honor	197.	Darei apparatus	90.
Crocodilli natura	165. 237.	Darei copia	76.
Crocotæ	251.	Darei & Alexandri conflictus	93.
		Darei	

HIS LIBRIS INSVNT.

Darei discrimen	78.	Dij primi Aegyptij	152.
Darei familiae status miserrimus	79.	Dijs se parem ostendit Philippus	56.
Darei fortitudo	62.	Diluuium duo	344.
Darei legatio ad Alexandrum pro pace impetranda	90.	Dimitor	277.
Darei leges	200.	Dimnus	105.
Darei magnae copiae	81.	Dindimane	264.
Darei mors	102.	Diodori Anni	149.
Dareus Xerxis Sesosis filius	181.	Diogenes	134.
Dareus	62.	Diomedis equi	284.
Datae dexterae fides apud Persas firmissi- ma	26.	Dion dijs par aestimatus	13.
Decima Herculis	286.	Dion solus spes libertatis	12.
Decimus labor Herculis	284.	Dionis interitus	19.
Decertarem in Olympijs si cum regi- bus	137.	Dionis modestia	11.
Decreta contra Phocenses	36.	Dionis transitus in Siciliam	7.
Decretum Syracusanorum pro Timole- onte	55.	Dionysianus ex mulieribus exercitus folio 224.	
De delphico oraculo	16.	Dionysij astus	8.
Deianyra	244.	Dionysij forma duplex	277.
Deianyrae mors	296.	Dionysij gesta	269.
Deidamia	359.	Dionysij inuenta	271.
Delos	358.	Dionysij insulae	357.
Delta	164. 176.	Dionysij Iunioris inertia	4.
De Oceani insulis	331.	Dionysij regis uires	6.
Demadis consilium	68.	Dionysij Senioris uxores	4.
Democritus	168. 202.	Dionysius 152. 154. 158. 267. 272. 275.	
Demophon uates	117.	Dionysius barbatus	268.
Demophon	309.	Dionysius uini repertor	357.
Demosthenes	33.	Dionysius in Indiam	224.
Demosthenes legatus	52.	Dionysius secundus, & tertius	288.
Demosthenis sententia	52.	Dionysius unde dictus	268. 276.
Demosthenis timiditas	61.	Dipedes Mnesthei pater	162.
Demosthenis uerba	52.	Dissensio de nouo regni imperatore folio 11.	
Decreta in Piscem	205.	Diuersa diuersae regiones adorant ani- malia	194.
De Romano felis interemptore	194.	Diuersae habitationes	243.
De Semiramidis ortu	205.	Diuersus scribendi modus	237.
Deorum contemptus	257.	Diuinae iustitiae uis magna	37.
Deorum cultus	151. 173. 236.	Diyllus	46.
Deucalion	359.	Dolus nefandus	181.
Deus Vulcanus	153.	Domus Aegypti	172.
Dia insula	346.	Donatum militibus datum	96.
Diana	325.	Donaus	349.
Dianae loca	358.	Duodecimus labor Herculis	189.
Dictum animaduerte mirabile	233.	Dorienfes	359.
Dij inter homines	153.	Dorieus	288.
Dij Olympici	283.	Dorus	356.
Dijphile	311.	Doryctica	262.
		Draco custos	345.

INDEX EORVM QVAE

Dryos	345.	Euterpe	279.
Dux Babylonis regiae	208.	Exemplum insigne	141.
Duo millia Tyrionum suspensa	86.	Exemplum memoratu dignum	97.
Duorum ducum pugna singularis	108.	Expediatio in Cossios	126.
Dux Graeciae Alexander	61.	Expediatio in Mallos	116.
		Expediatio Philippi in Illyricos	3.
		Expeditionis in Gangaridas difficultates	114.
E		Expeditionum Alexandri termini	115.
E Brietas	277.	Expediatio Timoleontis in Siciliam	40.
Ecbatana	125. 211.	Ex templis abducti Thebani	67.
Echecrates sacrilegus	16.	Extraordinariorum agmen	106.
Eclipses	176.	Exulum restitutio	124.
Egialeus.	299.	F	
Egregia Agidis uirtus	99.	Faba Aegyptia	165.
Egregia Alexandri & Sphitrobatis dimicatio	70.	Fabula	177. 287.
Egregia Alexandri laudatio	81.	Fabula de Iouis & Iunonis nuptijs	333.
Egregium facinus Timoleontis	93.	Facies cruentatae	83.
Electrum	333.	Famulatus Iouis Olympij	43.
Elephantes	213.	Farnus	204.
Elephantes cum serpentibus	239.	Felicitas ubiq; Alexandro obsequens folio 136.	
Elephanti	212.	Felix Arabia	229. 231.
Elephantis somnus	246.	Ferarum insula	255.
Elephantorum natura	226.	Fidei praestitae exemplum	135.
Elifuns expugnatur	124.	Finis sacri belli	36.
Eloquentiae uirtus	48.	Firmus Alexandri animus	71.
Emathion	290.	Fodinæ auri	6.
Emodes mons	222.	Fœdus Romanorum & Carthaginien- sium	42.
Emos	321.	Fœmina uates eligitur	16.
Engia	319.	Fœminarum audacia	103.
Ephialtis eruptio	73.	Fœnus	192.
Ephorus	46. 275.	Fons Solis	88.
Epistola Dionysij ad Athenienses	35.	Fortunæ uariantis exemplum	43.
Erato	279.	Fossa in Ostio Pelusiaco sumptuosa folio 164.	
Ergamenæ	238.	Fracti Carthaginensium animi	49.
Ericina Venus	321.	Frater & soror matrimonio copulati folio 160.	
Eridanus	321.	Fruentum	353.
Eriginus	280.	Fundæ	330.
Eriphile	311.	Furiosum facinus	135.
Erix	322.	Furore Hercules mouetur	281.
Eson	297.	Furum mos	192.
Etesia	89. 169.	Futiles	191.
Ethiopia	256.	G	
Euagoræ interitus	28.	Gabinus	256.
Euenus	295.	Gadira	331.
Evergetæ quor dicit Arimaspi	106.	Gala res	
Eurinomus	295.		
Euristhei mors	307.		
Europa	276.		
Europæ filij	308.		

HIS LIBRIS IN SVNT.

Galassia	332.	Heraclea	288.
Galatae	334.	Hercules	155.
Galates	333.	Hercules Alcaeus	159.
Galatia	286.	Hercules Aegyptius	159.
Galerienses	41.	Hercules Alesiam condidit	333.
Gallogræci	336.	Hercules duo	274.
Gangari	223.	Hercules furiosus	281.
Gangaridæ	114.	Hercules in magistrū insurgens	270.
Ganges	223.	Hercules muneribus à dijs honoratus	
Gasandi	257.	Hercules posterior, Alcme-	(283.
Gaudus	328.	na ortus	357.
Gaza	87.	Hercules quare beneficus Cretensibus	
Genealogia Tectami	308.	Hercules quare cœlum susti-	(285.
Generosum dictum	92.	nuisse dicatur	290.
Gens imbellis	77.	Hercules quare serpentū inimicus	285.
Geometria	186. 193.	Herculis claua	159.
Gigantes	160. 271. 355.	Herculis decima	286.
Glaciei & frigoris uis	249.	Herculis exilium	293.
Glauca	304.	Herculis labores 12, 279, 280, 281. &c.	
Glaucopis	153.	Herculis morbus	292.
Glaucus deus	301.	Herculis mors	296.
Gnefactus	173.	Herculis poculum	130.
Gnidiorum & Rhodiorū decretū	327.	Herculis templum	387.
Gorgones	261.	Herculis uirtus	224.
Græci in Aegyptum	201.	Hermaphroditus	278.
Græciæ motus contra Alexandrū	60.	Hermias	32.
Græci uictoria	135.	Hermocrates	57.
Gratia Attica	53.	Herodoti seculum	221.
		Herodotus arguitur	167.
		Hesione	262.
		Hesperidum mala & Draco	289.
		Hesperus	289.
		Hesperus à uentis raptus	266.
		Hic est etiam Alexander	80.
		Hippodamia	316.
		Hippolita Amazon	227.
		Hippolitus	290.
		Hippotus	294.
		Hirci honor	196.
		Hispaniæ metalla	338.
		Historia ad honestum impellit	158.
		Historiæ diuisio	159.
		Historiæ laus	157.
		Historiæ libri	40. 150.
		Historiæ utilitas	157.
		Historiographi munus	1.
		Homeri species	136.
		Homerus	186. 202.
		Homerus sapiens architectus	136.
		Homici dæ	191.
			b Homines

H

H alicarnassi oppugnatio	72.
Halicarnassus	72.
Halicarnassus capta & diruta	74.
Hammon superatus	272.
Hammonis aries	273.
Hammonis signum	89.
Harmata	119.
Harmonia	344.
Harpali mors	124.
Harpalus	123.
Hecateus	60. 176.
Hecatompylos	103.
Hedera	155.
Helle & Phryxus cū aureo uellere	no/
uercaleis insidias euitarunt	300.
Hephæstion	80. 128.
Hephæstioni uti deo sacrificatum	129.
Hephæstionis funeris magnus appa-	
tus	128.

INDEX EORVM QVAE

Homines primi	236.	In Indiam expeditio	212.
Hora Iouis filia	355.	Indica arundo	213.
Hordeum	154.	Indorum agricultura	225.
Hortus pensilis	206.	Indorum clades	112.
Hyala	120.	Indorum & Assyriorum conflictus	215.
Hydaspes	224.	Indorum philosophi	225.
Hypanes	224.	Indorum tribus	225.
Hyphasis	114.	Indus fluuius	212.
Hyperborea lingua	228.	Infantis generositas	81.
Hyperborei	228.	Inferorum fragmenta	199.
Hyperion	264. 353.	Ingentis animi responsum	91.
Hyrkania	103.	Ino	276.
I			
Iados	359.	Inobedientes	191.
Iambolus	234.	Insidia aduersus Philippum	56.
Iapetus	353.	Insidia detectæ	106.
Iarcius mons	211.	Institutum mirum	113.
Iasus	344. 345.	Insulae quas Marina domuit	263.
Iason	297.	Insomnium	184.
Iasonis & Medæ conuentio	300.	Inuenta Alcida belua	271.
Iasonis & Medæ filij	304.	Inuenta Apollinis	356.
Iasonis mors	305.	Inuenta Martis	356.
Ibi	115.	Inuenta Mercurij	356.
Ibidis utilitas	196.	Inuenta Palladis	356.
Icetas Syracusarum uictor	40. 41.	Inuentum mirum	85.
Ichneumon	166.	Iocasta	310.
Icta	332.	Iolaus	291.
Ichthyophagi	241.	Iole	291.
Ida	354.	Ioppe	163.
Idea	298.	Ioui & Musis certamina facta	68.
Idei dactili	351.	Iouis, & Iunonis, & Opis statua	209.
Idomeneus	360.	Iouis & Iunonis nuptia	355.
Ignis sacer	128.	Iouis filia Hora	355.
Ignis inuentio	54.	Iouis laudes	354. 355.
Illyriorum defectio	4.	Iphimedeia	349.
Ilophagi	245.	Iris regio	336.
Imalia nympa	347.	Isidis cornua	152.
Imperator Alexander	61.	Isidis nomina	159.
Impietas plus quam barbara	75.	Isidis sepulchrum	158.
Inachus	350.	Isis	154. 353.
In Bactrianos expeditio	206.	Isis medicinae augmentatrix	259.
Incesa Persipolis	101.	Issa	359.
Incredibilis Alexandri audacia	86. 117.	Iudæorum pontificem Alexander ue-	
Indi ab Alexandro uicti, præter Gan-		neratus	144.
garos	223.	Iudicia Aegyptiorum	190.
Indiæ laus	212.	Iudicis monile	190.
Indiæ situs	222.	Iunonis partus	296.
		Iuppiter pater	266. 353. 354.
		Iuppiter unde Olympus	273.
		Iusturandum	158.
		Iustitia	

HIS LIBRIS INSVNT

Iusticia	188.	Locustis pro cibo utuntur Aethiopes	
Ixionis perfidia	315.	Lotus	165. (247.
L			
L abyrinthus	182. 318.	Lucina à parientibus inuocatio	355.
Lacedæmonij sacrilegi	35.	Luctus in regia morte	188.
Lacinus fur	289.	Luna puella	264.
Lacus ingens	177.	Lusitani Celtiberi	337.
Lagus	163.	Lybia	259.
Laius	310.	Lycopolis	197.
Lamites sinus	255.	Lyctum	38.
Lanceæ	335.	Lyctum redditur	38.
Latona	352.	Lycurgus	54. 157.
Laudes Iouis	354. 355.	Lyncistres	77.
Laudes regum	188.	Lyra	155.
Laumedon	292. 301.	M	
Laurus	155.	M Acæ	259.
Legatio Darei ad Alexandrum pro pace impetranda	90.	Macareus	359.
Legationes multæ ad Alexandrum.	127.	Macedonia	157.
Leges	148. 326. 353.	Macedonia non est tui capax	134.
Leges optimæ	199.	Macedonum & Thebanorū pugna	65.
Legislator	200.	Macedonum ueteranorum uirtus	74.
Lemnos	358.	Macedonum pertinacia	85.
Lenæus	268. 277.	Magabares	249. (banos. 51.
Leones	231.	Magna Philippi expeditio contra The	
Leosthenes	126.	Magna Tyri expugnatio	82.
Lesbos	359. 360.	Magna mater	264.
Leucippus	346. 361.	Magna pro bouis sepultura impensa folio	195.
Leuco	19.	Magnæ copix	90.
Leucophoris	361.	Magnitudo animi Alexandri	103.
Leucothea	347.	Magnitudo animi Pori regis	111.
Leuctrica pugna	16.	Magnus conflictus ad Issum	77.
Lex Sifathea	192.	Magnus apparatus funeris Hephæstionis	128.
Liberalitas Alexandri	110.	Magorum prædictio	133.
Liberi patris festum	122.	Mala cum bonis	255.
Librorum multitudo ingenium opprimit		Malli	140.
Licus	347. (149.	Maria pagus	187.
Licymnus	307.	Marmares	75.
Ligures.	339.	Marmaridæ	259.
Lingua diuisa	233.	Maro rex	182.
Linus numerorum et melodiarum inuentor		Maron	156.
Lipara ciuitas	313. 328. (tor. 270.	Maronea ciuitas	157.
Liparus	327.	Marsæ & Apollinis contentio	265.
Literæ	186.	Martis inuenta	356.
Literarum inuentor Cadmus	348.	Massagetæ	226.
Loca Cereris	358.	Massani & Sodræ	119.
Locrensium strages	17.	Mausoli exitus	22. (218.
Locrensium uicti	18.	Maxima Arbacis in Belesum clemetia	
		b ij Maximus	

INDEX EORVM QVAE

Maximū Darei & Alexandri confli-		Metonus annus	218.
ctus	93.	Mileti oppugnatio	71.
Mazæ ac Parmenionis concertatio	94.	Milites uenundati	38.
Mazæus	91.	Minas	197. 312.
Meander	170.	Minos	200.
Medea	299.	Minos uir probatæ uitæ	357.
Medea ad Peliam aduentus	302.	Mira de monte Ida	63.
Medæ & Iasonis filij	304.	Mira à canibus cæterisq; animalibus sa-	
Medæ Herculeum beneficium	305.	cris abſtinentia	164.
Medæ in damnatos gratia	299.	Mira Oceani	122.
Medici publici	193.	Mira Semyramidis, & ſubtilitas, & au-	
Medicina	155.	dacta	207. 217.
Medorum fermo	221.	Miræ artis machinæ	84.
Meduſa à Perſeo uicta	262.	Miraculum	35. 40.
Megera Herculis uxor	281.	Mirion	359.
Melampus proëtidum procurator		Mirum de ſalute Prolemæi	120.
202. 313. 316.		Mirum de Leone	175.
Meleager	294.	Mirum de parientibus	324.
Melephori	93.	Mirum uariantis fortunæ exemplum	
Melyſſeus	350.	folio	43.
Melpomene	279.	Mirus Syracuſarum ſtatus	42.
Memnon dux	63. 75. 215.	Miſera Carthaginiensium clades	48.
Memnonis æquitas	73.	Miſerabile ſpectaculum	99.
Memnonis callidum factum	72.	Miſerabilis foeminarum captiuitas	79.
Memnonis exercitus	215.	Miſeranda direptio	67.
Memnonis mors	76.	Miſerrimus ſtatus familiæ Darei	79.
Memoria Titanum filia	353.	Mitra	277.
Memoriæ auxilia	59.	Mixtus exercitus obſequentior	125.
Memphis bos	157.	Mnaſeas	23.
Memphis rex	177.	Modus capiendî ſimias	112.
Menas rex Aegypti	172. 173.	Modus certaminis curulis Hippoda-	
Mendes urbs	202.	mizæ	316.
Menes uicus	261.	Modus uiuendi Aegyptijs tempore in-	
Menalippe	312.	undationis Nili	167.
Menetius	296.	Molpadia	350.
Menoës	264.	Molus	359.
Menones	206. 207.	Moneta adultèr ina	191.
Mentoris calliditas	30.	Mons regius	101.
Mentoris & Bagoæ confœderatio	31.	Mophis	110.
Mentoris res geſtæ	32.	Mopus Sypili Scythæ auxilio Myrinā	
Menſuræ ponderis, et mercaturæ inuen-		interfecit	263.
ta Mercurij	356.	Mortuorum laus	199.
Mercurij inuenta	155. 172. 356.	Mos Aegyptiorū pro corporibus mor-	
Mercurius	155.	tuorum ſepeliendis	198.
Mercurius Iouis & Maizæ filius	266.	Mofi leges	200.
Meroë	163.	Motus Græciæ contra Alexandrum	
Mefopotamia	210.	60. 95. 125.	
Methinna	360.	Motus in Peloponneſo	23.
Methone	19.	Muliers constantia	134.
		Mulierum	

HIS LIBRIS INSUNT.

Mulierum sacrilegarum ultio	38.	Nili equus	166.
Multi philisophi insimulantur	167.	Nili foecunditas	164.
Mundi partes	153.	Nili incrementum	166. 169.
Munera quibus dii Hercule donarunt		Nili ortus	163.
folio	283.	Nili ostia	164.
Mures	152.	Nina urbs	218.
Mures hominum cibus	15.	Ninæ urbis à Nino constructæ magni- tudo	209.
Musæ	156.	Nini astus	219.
Musarum numerus	278.	Ninibustum	207.
Museus	354.	Nini filia Sofanes	207.
Musica	193.	Ninigesta	204.
Musicanus	119.	Ninus filius	214.
Musici liberi	278.	Ninus matri longè dissimilis	215.
Mycerinus	183.	Nireus	346.
Myrina Amazonum regina	261.	Nobiles cæsi	71.
Myrina quas domauerit insulas	263.	Nonacridis aqua	143.
Myrinæ amicitia	262.	Nonus labor Herculis	284.
Myris rex	177.	Nouum Philippi consilium	46.
Myrrha	341.	Nullæ opes improbis satis sunt	61.
Myrtus	155.	Numeri	155.
Mytilene	360.	Nyfa	156. 271.
		Nyfae antrum	276.
N		Nysiada	346.
N Andanes	221.	Nypsius	112.
N Napis	226.		
Natiuitas Herculis	280.	O	
Naturæ bona	224.	O Beliscus	210.
Naues longæ	179.	O obstructa aure altera, causas au- diebat Alexander	138.
Naufragio periclitatus Alex.	116.	Oceani insulæ	331.
Nauigatio	354.	Oceani mira	222.
Naui aurata	180.	Oceanus	156.
Nauium Alexandri apparatus	83.	Oceanus & Thetis deorum parentes	
Nausus	347.	folio	263.
Naxos	345.	Ochi mors	62.
Necessitas quid	151.	Ochimus	348.
Necessitas naturam instituit	242.	Ochyra	320.
Nectanebi copix	29.	Oculus	137.
Nectanebi fuga	31.	Oedipus	310.
Neleus Nestoris pater	313.	Oeneus	294.
Neoptolemus tragædus	56. & 73.	Oenomaüs Hippodomix pater	316.
Neptunnum	254.	Ogdous	176.
Neptunus equos inuenisse	354.	Oicleus	262.
Nessus	295.	Olea	155.
Nicæa	115.	Olei Pallas inuentrix	356.
Nicostratis perfidia	29.	Oliuæ ramii supplicis indicia	27.
Nicostratus	26.	Olympia	304.
Nileus rex, Nilus unde dictus	182.		
Nili caractæ	164.		

INDEX EORVM QVAE

Olympia certamina	352.		
Olympici dii	283.		
Olympij Iouis famulatus	43.		
Olympus	345.		
Olympus unde dictus	275.		
Olynthus prodita	33.		
Omen	48.		
Omnia insunt uerbo Regiè	140.		
Omphale	292.		
Omphalia	354.		
Onomarchi mors	21.		
Onomarchus	19.		
Onomarchus imperator	20.		
Opes Apollini Delphico dicatae	34.		
Opes maximae ex Perfide aduectae	fo-		
lio	138.		
Ophiades	253.		
Opinio altera de morte Alexandri	fo-		
lio	130. 143.		
Oraculum	17. 55. 65.		
Oraculum Delphicum	16.		
Orbitae & Gedrosij	121.		
Orcha	332.		
Ordei potus ab Osiride inuentus	157.		
Ordei usum	73.		
Ordinatio copiarum Alexandri	92.		
Ordinatio ad Granicum	70.		
Ordinum militarium instauratio	97.		
Ordo respondendi legatis	127.		
Orgia	158. 269.		
Ori regis & Myrinæ amicitia	262.		
Orion	322.		
Oritarum beluinum institutum	121.		
Orontes	211.		
Orphei uota	298.		
Orpheus	158. 186. 289.		
Ortygia	325.		
Orus rex	172.		
Orus dictus Apollo	160.		
Osiridis & Isis columnæ	161.		
Osiridis nomina	159.		
Osiridis partes	157.		
Osiris	153. 154. 155.		
Osiris cur ex Ioue	158.		
Ostentum	17. 65. 83.		
Osteodis	328.		
Othus	346.		
Oues foecundæ	166.		
Oxathres	78.		
		P	
		P Agi fortunati	103.
		Palæstra	155.
		Palene	355.
		Palicotia urbs	225.
		Paliurus	341.
		Palladis inuenta	356.
		Pammenes	21.
		Pan	156.
		Panchei	346.
		Pancratis	346.
		Pandora	264.
		Panes	196.
		Pantafilea	228.
		Pantheus bacchi furore correptus	
		folio	268.
		Pardi	230.
		Parmenides	186.
		Parmenionis ac Macæi contentio	94.
		Parmenionis nex	106.
		Paropamisadæ	107.
		Parricidæ	191.
		Parthenia	350.
		Parthi	222.
		Partitio exercitus Persarum	27.
		Parthenopeus	311.
		Partus acceleratio	280.
		Partus cum nullo dolore	286.
		Pasiphaë	318.
		Pastores	189.
		Patriæ amor	250.
		Pausaniæ mors	57.
		Pelias	297.
		Pelopis uictoria	316.
		Pelusij deditio	30.
		Pelusium	28.
		Peribia	244.
		Perinchi oppugnatio	45.
		Perinthis situs	46.
		Perithoi & Thesij ad inferos descensus	
		folio	310.
		Perithous	310.
		Periurij poena	190.
		Persarum reges habenas attingere haud	
		debet	78.
		Persarum fuga	79.
		Persarum uictoria	24.
		Persepolis direptio	100.
		Persepolis incensa	101.
		Persepolis regia	101.

HIS LIBRIS INSVNT.

Pērseus	70. 159. 261.	Philomelus	19.
Perficæ mulieres maritos in bellum se-		Philotæ mors	106.
quuntur	79.	Phinei filij	299.
Perficum zona apprehendere	76.	Pphlegreus campus	355.
Perficus exercitus	125.	Phocensium reparatio	22.
Perfis datæ dextræ fides firmissima	26.	Phoci mors	
Petræ phedriades	18.	Phocion	68.
Pexodarus	45.	Phœnicia	254.
Phædra	309.	Phorbas	349.
Phæton	332.	Phrygia cur exusta	271.
Phalæci calamitas	37.	Phryxi naues	300.
Phalæci mors	38.	Phryxus cum aureo uellere nouercales	
Phalæcus	23. 34.	insidias euitauit	300.
Phalæcus cum Philippo pacificitur	36.	Pignora parentum	199.
Phalæcus à suis superatus	38.	Pinarius	286.
Phalangis inuentor Philippus	2.	Piscium captura	245.
Phaylli mors	23.	Pityusa	324.
Phalos	158.	Planetæ Solis uirtus	219.
Phayllus	22.	Planetarum influxus	221.
Phebidas	18.	Pluto	226. 345.
Phegeus	114.	Plutonis inuenta	345.
Pherei tyranni	9.	Podalyrius & Machaon Apollinis fi-	
Philantus	295.	lij	315.
Philippi	6.	Pœna prodesse	190.
Philippi aditus in regnum	2.	Pœsis	148.
hilippi expeditio in Amphipolita-		Pœtæ	336.
Pnos	6.	Polycratus	200.
Philippi expeditio in Illyricos	3.	Polydorus	276.
Philippi expeditio contra Athenienses		Polymneia	279.
folio	51.	Pori copix	111.
Philippi clementia in hosteis	53.	Pori regis magnitudo	111.
Philippi incrementa	42.	Portæ	77.
Philippi in Macedoniam reditus	37.	Porticanus	119.
Philippi mors	57.	Postumius pirata	50.
Philippi res auctæ	43.	Potanz conditor Alexander	258.
Philippi uictoria	21. 53.	Pothynice	125.
Philippi urbanitas	33.	Potitius	286.
Philippus quæ olim Crenidæ	3.	Prædicta Alexandro uictoria	69.
Philippi aureus	6.	Prædictionibus sinistris uirtus frangi-	
Philippus Acarnanes	77.	tur	117.
Philippus dijs parem se ostendit	56.	Prægnantes	191.
Philippus Græciæ imperator	54.	Prælium Antipatris cum Agide	97.
Philippus luscus	21.	Prælagium	56.
Philippus obses traditur disciplinis	2.	Præstantissimum imperium linquo	
Philip. Perfarū regi formidolosus	45.	folio	130.
Philippus præceptori Pythagorico ope		Preces pro rege	187.
ram dedit	2.	Priamus	292. 301.
Philiscus	226.	Priapus	196.
Philisti expeditio in Siciliam	10.	Primum Herculis certamen	281.
Philotectes	296.	Primus Herculis labor	280.

INDEX EORVM QVAE

Prodigiorum enarratio	65.	Res rara	54.
Pro elephante interficiendo Aethio-		Rhadamanthus	358. 361.
pum ars	246.	Rhea	350.
Profectio Alexandri ad Hammonē	88.	Rhenus	333.
Prolis causa ad Alexandrū uenit Tha-		Rhodos	348.
lestis	104.	Romanorū in Venerem ueneratio	321.
Promachus	303.	Rosaces	28. 71.
Promethei antrum	108.	Rota	317.
Promethei aquila	283.	S	
Prometheus	253.	S Abacus rex	184.
Pronopides Homeri magister	270.	Sabzi	257.
Proteruum Thebanorum facinus	64.	Sabisarus	111.
Proteus	182.	Sacæ	222. 226.
Prudentia Alexandri	133.	Sacerdotum cſbi	187.
Pſebei montes	254.	Sacerdotum filij	193.
Pſitaci	231.	Sacerdotum honores	189.
Pueri conuiuentes	178.	Sacer ignis	128.
Pugna atrox	8. 17.	Sacra in glebam	181.
Pugna atrox Alexandri & Pori	111.	Sacra in Oceano fecit Alexander	120.
Pugna Macedonum & Thebanorū	65.	Sacra lectio expleto sacrificio	187.
Pugna singularis athletæ & militis	118.	Sacri belli finis	36.
Puluis obfusans persequentes	94.	Sacrilegij quaestio	43.
Pyramides	184.	Sacrum bellum	9. 14.
Pyramis	222.	Salamenus	26. 217.
Pyrenei montes	338.	Salmones igne consumptus	314.
Pythagoras	186. 201.	Sallitores	198.
Pytho.	52.	Salinus	122.
Q		Salue o fili	89.
Q uæ Timoleon in pace egerit	50.	Sambana	125.
Quam leuis causa Persas in fu-		Sambastæ	119.
gam coniecerit	94.	Sambastus	119.
Quare Mercurius interpres dicitur		Samon	344. 359.
folio	356.	Samothracia	344.
Quibus conditionibus pax data Cartha-		Saona	344.
ginienſibus	50.	Sardanapali epitaphium	216.
Quomodo clarus aliquis fieri poſſit		Sardanapali exitus	218.
folio	57.	Sardanapali uictoria	217.
Quar Arimaspi euergetæ dicti	106.	Sardanapalus ultimus Assyriorum rex,	
R		folio	216.
R egium bene merentem, malè audi-		Safochis	200.
re	138.	Satibarſanes	105.
Regnum adamante munitum	4.	Saturni & Rheæ connexio	266.
Remedium contra falcatos currus	92.	Saturni filij	353.
Reparatio Phocensium	21.	Saturnia loca	266.
Res memoratu digna	62.	Saturnus	154.
		Satyri	156. 196. 277.
		Satyrus	33.
		Sauromates	227.
		Scomma	

HIS LIBRIS INSVNT.

Scōmma	91.	Sirius stella	20.
Scōma Olympiadis in Alexandrū	136.	Sisathea lex	192.
Scyron	307.	Sisyngambris mors præ dolore	131.
Scythæ puer	226.	Sitanice	69.
Scythæ	226.	Situs ignorantia	167.
Sebasis	277.	Smaragdi	230.
Secunda fortuna ut graue pondus	81.	Socialis belli apparatus & finis	13.
Secundum Herculis certamen	281.	Sodra & Massani	119.
Seditio Bubasti	30.	Sol deus	152.
Seditiones Græciæ	18.	Sol puer	264.
Semelæ	158. 276.	Sol rex primus Aegypti	153.
Semiramidis astutia	212.	Soli sacrum fecit Alexander	112.
Semiramidis interitus	214.	Solis amor	347.
Semiramidis luxuria	211.	Solis aqua	342.
Semiramidis ortus	205.	Solis fons	88.
Semiramidis faucia	214.	Solis ortus	259.
Seniores principatu potentes	234.	Solis templum	299.
Sententiæ modus	190.	Solis uis	231. 249.
Septem Aeolides	326.	Solis urbs Thebæ	173.
Septem Athlantides	266.	Somnia Alexandri	136.
Septimus Herculis labor de Augio stabulo repurgando	283.	Somnium Onomarchi	20.
Sepulchrorum species	198.	Soois rex	200.
Serpens ingens	251.	Sophites regnum donauit & accepit folio	113.
Serpens miræ magnitudinis oblatus Ptolemæo	252.	Sofanes Nini filia	207. 219.
Serpentum magnitudo	261.	Sofarmon	221.
Serra inuenta	317.	Spartaci regis interitus	32.
Seruile dedi uoluptatibus	138.	Species Homeri	136.
Seruonia palus	163.	Speluncæ	151.
Sesofis ignis	180.	Spem retineo mihi	135.
Sesofis rex	178.	Spermophagi	245.
Sextus labor Herculis cum Stympthalidibus	282.	Sphinges	250. 310.
Sibylla quid	312.	Spithobatis uirtus	70.
Siciliæ situs	324.	Spoliorum elargitio	49.
Sidon	25.	Sponsæ coitus	330.
Sidon capta proditione	27.	Stagnum amarum	88.
Sidoniorum quadraginta millia perempta	27.	Staphilus	351.
Signa Alexandro mortem denuntiantia	129.	Statira Darei filia	123.
Silenus	272.	Statuæ	154.
Silenus rex	272.	Staurobates	212.
Silla fluuius	224.	Stibotes fluuius	103.
Simandij epitaphium	175.	Strages Aegyptiorum	29.
Simi Aethiopes	247.	Stratigema	30. 41. 81. 120.
Simia Ptolemæi amicus	245.	Strongylæ	345.
Sinopes	315.	Strutophagi	247.
Sirius sinus	253.	Sultitia Aegyptiorum in cultu animalium	194.
		Summum periculum Alexandri &	117. 141.
		Sunium	70.
		Supplementum	

INDEX EORVM QVAE

Supplementum missum ad Alexandrū folio	115.	Talestris regina	104.
Susiadas rupeis ui Alexander superauit folio	99.	Thalia	279.
Susiades petrae	98.	Thamudeni	256.
Susiana	97.	Theas	358.
Susis sexaginta nouem millia talentare cepit	97.	Thebae oppidum	154. 312.
Sybaris	300.	Thebae diruta	67.
Sypili Scythae auxilio, Mopsus Mirina interfecit	263.	Thebani abducti ex templis	67.
Syracusarum mirus status	42.	Thebani uicti, & urbs capta	66.
Syracusarum uictor Ictas	41.	Thebanorum constantia	66.
Syracusarum decretum pro Timoleonte	55.	Thebanorum & Macedonū pugna	65.
Syracusarum ingratitude erga Dionem.	11.	Thebanorum in mortem alacritas	67.
Syria	313.	Thebanorum praerogatiua apud Persas	67.
		Thebanorum proteruum facinus	64.
		Thelamon	292.
		Theledeus	202.
		Themis	353.
		Themystra urbs	227.
		Theodorus	202.
		Theopompus	43.
		Thermodon	260.
		Thesei gesta	307.
		Thesei ad inferos descensus	310.
		Thesei mors	309.
		Theseus	309.
		Thespiades	290.
		Thespis	290.
		Thracidae	15.
		Thracum defectio	95.
		Thrasius autor seditionis	47.
		Thronium	24.
		Thuris collectio	341.
		Tigres	98. 270.
		Timoleon fratricida	39.
		Timoleontis egregium facinus	39.
		Timoleontis facinora	44.
		Timoleontis mors	54.
		Timoleontis res gestae	39.
		Timotheus	54.
		Tindarus	293.
		Turritus mons	252.
		Titanes Coeli filij	263. 253.
		Titea Terrae filij	263. 253.
		Tlepolemus	349.
		Topacius lapis	253.
		Transiendi fluminis modus	91.
		Transitus Alexandri in Aegyptū	87.
		Tria millia talenta recepit Arbela	76.
		Trietericarum institutio	269. 276.
		Trigemina Glaucopis	153.
		Tricyrinthus	306.

Triopas

HIS LIBRIS INSVNT.

Triopas	350.	Vide quid prisci de dijs senserunt	201.
Triopia	350.	Vim fati redarguentes oderat Alexan-	
Triphilij Louiſi miniſtri	341.	der	130.
Triplex Ariſthei nomen	320.	Vinea inuentor Mercurius	135.
Triplex ciuitatis ordo	161.	Vini fons	269.
Tripolis	25. 87.	Vini uſus	276.
Triptolemus	157. 294.	Vincitur claffis Indica	213.
Tripus	16.	Vinum Dionyſio attributum inueniſſe	
Triticum	145.	folio	263.
Tritonia	271.	Virginalis habitus Pythia	17.
Tritonis palus.	261.	Virgo ex terra	226.
Triumphus pimus	269. 276.	Vites primum plantare docuit Oſirides	
Troglodytae & eorum uiuendi modus		Dionyſius	155. 267.
folio	167. 248.	Vitis repertor Dionyſius	267. 356.
Troia iuxta Nilum	180.	Vitrum in Aethiopia	212.
Troianorum genealogia	317.	Vndecimus labor Herculis	289.
Turris lignea	72.	Vota Aegyptiorum	194.
Tydeos uirtus	310.	Volgij populi	168.
Typhon	154. 157. 355.	Vrania	279.
Tyrannis paci aduerſa	9.	Vrbis Ninæ magnitudo	205.
Tyrea Salmonai filia	313.	Vrbium emporia	210.
Tyrefias	312.	Vſura	192.
Tirij induſtrij	83. 84.	Vulcani inuenta	356.
Tyri oppugnatio	82.	Vulcani templum	202.
Tyriorum duo millia ſuſpenſa	86.	Vulcanus deus	153.
Tyros peninſula	84.	Vxij populi	98.
Tyros uetus	82.		
Tyrrheni	340.	X	

V

Vacca	337.
Vectigalis proſtitio	338.
Vectigalium tripartitio	188.
Vehementiſſima uerba	54.
Velleris aurei ereptio	300.
Veneri conſecti ratio	120.
Venus	154.
Venus aurea	202.
Verborum initium	151.
Veritas	175.
Veteranorum Macedonum uirtus	76.
Victoria ad Granicum	135.
Victoria ad Iſſum	135.
Victoriam furari nolumus	137.

Xandranus magna copia	114.
Xerxes a Naxijs relictus	346.
Xuthia oppidum	327.
Xuthus rex	327.

Z

Zacynthus fluuius	5.
Zaclotus	322.
Zambirra	272.
Zachus rex	3. 347.
Zuthum	276. 334.

FINIS.

100	V...	100	T...
101	V...	101	T...
102	V...	102	T...
103	V...	103	T...
104	V...	104	T...
105	V...	105	T...
106	V...	106	T...
107	V...	107	T...
108	V...	108	T...
109	V...	109	T...
110	V...	110	T...
111	V...	111	T...
112	V...	112	T...
113	V...	113	T...
114	V...	114	T...
115	V...	115	T...
116	V...	116	T...
117	V...	117	T...
118	V...	118	T...
119	V...	119	T...
120	V...	120	T...
121	V...	121	T...
122	V...	122	T...
123	V...	123	T...
124	V...	124	T...
125	V...	125	T...
126	V...	126	T...
127	V...	127	T...
128	V...	128	T...
129	V...	129	T...
130	V...	130	T...
131	V...	131	T...
132	V...	132	T...
133	V...	133	T...
134	V...	134	T...
135	V...	135	T...
136	V...	136	T...
137	V...	137	T...
138	V...	138	T...
139	V...	139	T...
140	V...	140	T...
141	V...	141	T...
142	V...	142	T...
143	V...	143	T...
144	V...	144	T...
145	V...	145	T...
146	V...	146	T...
147	V...	147	T...
148	V...	148	T...
149	V...	149	T...
150	V...	150	T...

DIODORI SICVLII

LIBER, DE GESTIS PHILIPPI

REGIS MACEDONIAE, AC ALIO

RVM ALIQVOT ILL. DVCVM,

ANGELO COSPO BONONI

ENSI INTERPRETE.

Nomni rerum gestarū narratione, illud scribentis uideatur esse officiū, ut librīs singulis ciuitatum, aut regum facta integra ab initio ad finem usq; cōprehendat; quōd ita præcipue narratæ res fideliori memoria retineant, & aptiores fiant ad cognoscendū. Quæ enim interrupta, sinē principio continuum non habent, ea intentionē & studium legentum abrumpūt. Quæ uerō cōtīnenter ad exitū deducunt, absoluta utiq; rerū ipsarum utuntur declaratiōe. Ex quadā igitur materiæ, & eius, qui scribitur, iuncta progressione, quā prorsus obseruandū appareat, quod propositū supra est, nos etiam ad Philippi Amyntæ filij res accedentes, eius facta enitemur hoc libro includere. Is quidem annos quatuor & uiginti Macedonum rex fuit, minime q; occasionibus se ei offerentibus, omnium quæ in Europa essent maximum regnum suum constituit. Acceptam enim uerō Macedoniam Illyrijs, parentem multarum ac nobilium gentium & urbium dominā reddidit. Ob suam deniq; uirtutem, ab uniuersa Græcia Imperator electus: populis ei ultrō obsequētibus. Et raptores Delphici templi, unde oracula petebantur ultus, meruit ut inter Amphictyonas nominaretur. In eiusdem pietatis suæ mercedē assequutus suffragiorū ius, quod habuerāt Phocenses ab eo deuicti. Post Illyrios, Thraceis, Pæonas, Scythas & cōterminas eis gentes expugnatas, ad Persarū imperiū extingvendū se accinxit. Iamq; præmissis copijs, Græcas aliquot urbes in libertatem uendicauerat, quum fati uiolentia interceptus, tantos post se reliquit apparatus, ut Alexandro ad eandem expeditionē contra Persas alienis auxilijs haud opus fuerit. Nec tantæ res, fortunæ ipsius potius quàm uirtuti adscribendæ sunt, quōd plurimū in re bellica, & uir, & industria, magnanimus hic rex excelluerit. Ne uerō in præfatione res eius immature tractemus, ad historiæ ordinem nos conferemus, breuibus priora tempora repetentes.

Historiographi munus.

A

2 DIODORVS SICVLVS
 REGNI PHILIP
 P I, A N N V S P R I M V S.

VVM Athenis Callimedes imperaret, Olympia de quinta & ceterima qua Cyrenæus Porus uictor stadium obtinuit, Romani autem consules essent Cn. Genutius, & L. Aemilius, Amyntæ filius, Philippus & Alexandri, qui Persas deuicit, pater Macedoniae, regnum illo occupauit modo. Quum pri- dem eius pater Amyntas Illyrijs, qui eum debellauerant, stipendium pende- re & obsidem Philippum, cæteris filijs iuniorem, dare compulsus esset, illi ad- olescentulū Thebas custodiendū miserunt. Ciuitas autē eam curam Epami- nondæ patri demandauit, ut scilicet puerū creditū, diligēter seruaret, & bonis disciplinis institui faceret. Erat eius domi Epaminondæ filij pceptor pytha- goricus, sub quo multū profecit Philippus. Quinōq; adolefcētes duo, & natu- ra adiuuaretur, & diligētia sibi non deessent, uterq; ad maximas uirtutes per- uenit. Epaminondas quidē magnis & periculosis certaminibus, præter omnium opinionem, patriam suam totius Græciæ principem fecit. Philip- pus autem captata temporum ratione in rebus agendis, nihilò Epaminondæ laudibus inferior fuit. Post obitum enim uerò Amyntæ, Alexander, filius ma- ior naturalis, quū regnū suscepisset, alorites Ptolemæus, dolis, & regno, & ui- ta eum spoliavit. Sed Perdicas postea idem in Ptolemæum patrauit, poti- tusq; regno, ausus est magno prælio cum Illyrijs conflagere: qui ab eis captus & ad summam miseriam redactus est. Interim Philippus, frater, de custodia elapsus, regnum malè affectum adprehendit, quòd in proxima pugna Mace- dones plures quatuor millibus extincti fuissent; qui autem supererant, adeò es- sent consternati, ut ex magna Illyriorum trepidatione uix consisterēt, omni- noq; bellum abhorrerēt. Accedebat quòd & Pæones ipsis finitimi, ex quodā contemptu, agros passim populabantur, Illyrij ingentis comparabant copi- as ut in Macedonia irruerent. Et Pausanias quidam regiæ stirpis in regnū illud inuadere conabatur. Athenienses insuper ad Philippi gratiam malè in- clinati, Argæum contra illum iuuabāt; Mantia duci dato eo negotio cum tri- bus hominū millibus, & classe, quæ rei ceptæ sufficeret. Ex incommodis ita- que prius in bello acceptis, & maioribus, quæ uidebantur impendere, anxij & ancipites plurimum erant Macedonum animi. Sed Philippus in tanto rerū omnium timore in periculis, quæ euidentissimè adparebant, neutiquam per- territus, habita concione, ad firmitudinem animi suos hortatus, audentiores aliquantulum reddidit. Conuersusq; ad emendandam militarem disciplinam, curauit, ut decentibus armis milites sui instructi essent: utiq; meditationibus bellicis exercerentur. Excogitauit præterea ordinem illum iunctissimum pha- langis quæ Macedonum peculiaris fuit, sumpto exemplo heroum qui clype- os clypeis

Philippus ob- ses traditur di- sciplinis.

Philippus præ- ceptori pytha- gorico operā dedit.

Philippi ad- itus in regnū.

Phalangis in- uentor Philip- pus.

os clypeis coniungebāt in bello Troiano. In familiari autē sermone mirificē omnibus blandiri nouerat: aliquos muneribus, quosdā promissis in suam cōcilians beneuolentiam. Sed & imminentibus sibi cladibus sapienter ita prouidit. Videbat imprimis Athenienses mirifico quodam studio teneri recuperandæ urbis Amphipolis, proptereaq; Argæum commouere ad turbādum regnum Macedoniae. Sponte itaq; ea urbe cessit, ut esset sui iuris. Ad Pæonas autem missis legatis effecit, & donis & pollicitationibus, ut pacē secum pro tempore firmarent. A Pausania se liberauit, largitione regem qui eum iuuaturus erat, ad suam uoluntatem pellicies. Sed enim Mantias cum classe Methonem traiciens, ibi ipse subsistit, Argæum autem cum mercenario milite Aegas misit. Qui quū urbi adpropinquasset, oppidanos cœpit hortari, ut se reciperent, ex tali beneficio principē locum in regno Macedoniae habituri. Sed nullo ei assentiēte Methonem reuertebatur, quum Philippus instructis copijs eum adortus multos cecidit: reliquos qui ad montem uicinum se retraxerant, dimisit, per fugis ex pacto sibi deditis. Ex hac pugna uictor Philippus, confirmauit plurimum Macedonum animos ad futura deinceps bella. Dum autem hæc agerentur, Thasi habitatum iuerunt Crenidas, quam urbem deinde à suo nomine Philppos nuncupatam, habitantium frequentia ampliorem fecit. Et hinc quidem Chius Theopompus, initium sumpsit libris quinquaginta octo, quos de Philippi rebus ædidit. Sunt autem in eo numero quinque, quorum fides haud satis consistit.

Philippus quæ olim Crenide.

Chij Theopompi libri Apocryphi.

REGNI PHILIPPI AN- NVS SECVNDVS.

Am uerò principem Athenienses Eucharionum, Romani, Q. Seruilium, & Q. Genulium consules habebant, quum Philippus Athenas missis legatis pacem faciliè ab eo populo impetrauit quū de Amphipoli repetenda nihil actum esset. Ita ab hoste illo iam liber, persensit Agim, Pæonum regem, mortē obijisse: nec oblatam occasionē ulciscendi, Pæonas dimisit, ductis namq; in illos copijs, facta dimicatione, in Macedonum potestatem superatos eos redegit. Reliqui erant Illyrii, ad quos expugnandos, miro intendebatur studio. Pròinde concione habita, quū milites ad id bellū animasset, in Illyrici finibus, cum decem millibus peditum, & sexcentis equitibus, intrauit. Quod quū Bardylli regi allatum esset, misit protinus ad Philippum legatos, qui offerrēt ei urbium deuictarum æquam secū ad ministrationem, & eo pacto pacem firmarent. Sed enim Philippus eam denegauit, nisi omnibus Macedonicis urbibus cederet. Itaq; re infecta, legatis redeuntibus, Bardyllus plurimū fiduciæ reponens in suorum uirtute, ex uictorijs quas prius multas acquisierant, parato exercitu decem millium peditum, & quingētorum equitum, hosti obuiam uadit. Quinq; alteri alteris uicini constitissent, emissio ingenti clamore in certamen irruūt, Philippus in dextro, cor-

Expediio Philippi in Illyria os.

nu, ubi erant spectatae uirtutis Macedones, quum circumagi equites iussisset, ut ex transuerso barbaros adorirentur, hostes à fronte ferocissime oppugnabat. Illi autem quadrata acie instructa, omnibus periculis acriter resistebat, diuque anceps fuit praelium, ob egregiam uirorumque fortitudinem. Et quum ex omni parte multi caderent, multi confoderentur, res nunc in hanc, nunc in illam partem fluctabat, prout dimicantium uirtus uel excitabatur, uel remissa erat. Tandem quum praemissi equites à latere, à tergo hosteis premerent, & Philippus cum fortissimis suorum, magna uis eos delatigaret, coacti sunt Illyrij in fugam se conijcere, ita etiam multis absumptis, quum eos per loca uaria Philippenses persequerentur. Nouissime Philippus dato signo suis uti se reciperent trophaum erexit. Qui ex suis occubuerant, eos sepeliri curauit. Et Illyrij petitas prius urbes, Philippo per legatos dedentes, pacem obtinuerunt, quam amisissent in ea pugna plus septem millibus hominum. Quum uero Macedoniae & Illyrici res satis in praesens tractauerimus, ad diuersarum gentium facta diuertemus. In Sicilia, quum iunior Dionysius, regnum Syracusarum pridem accepisset, homo minime industrius, & à patre plurimum degenerans sub pacis, & quietiorum morum praetextu, turpem ignauiam tegere conabatur. Et quum successisset in bellum contra Carthaginienses, cum eis pacem firmauit. Cum Lucanis itidem bello summa negligentia prorogato, & ad ultimum praелиjs aliquot superior quum fuisset, cupidissimo animo pacem eis concessit. In Apulia urbes duas extruxit, ut turam efficeret maris Ionij navigationem. Qui enim loca maritima incolebant, praedatorijs nauibus discurrentes, Adriaticum pelagus omnino mercatoribus infestum reddiderant. Post id summo ocio se tradens, omnem militarem exercitationem aboleri permisit. Regnum maximam omnium in tota Europa, & quod eius pater ad amante munitum gloriabatur, sua ignauia perdidit. Quod quemadmodum ab eo commissum sit, & quae idcirco fieri contigerit, suo explicabimus ordine.

Illyriorum de
fectio.

Dionysij iuni-
oris inertia.

Regnum ad-
mante muni-
tum.

REGNI PHILIPPI AN- NVS TERTIVS.

Dionysij Seni-
oris uxores.

Ephiodoto Athenis imperante, Romae consulibus C. Licinio, & C. Sulpitio, clarissimus inter Syracusanos optimates Dion Hipparini filius ex Sicilia aufugit, denique & Syracusanos, & alias Siciliae urbes ingenti animo, in libertatem uendicauit, huiusmodi inijt. Habuerat senior Dionysius uxores duas, & ex utraque liberos suscepit. Ex prima, quae erat Locrensis, Dionysium, qui ei defuncto successit. Ex altera, Hipparini filia, summam honestatis inter omnes Syracusanas, Narsum, & Hipparinum filios. Huius secundae uxoris frater erat Dion, uir in philosophiae studijs fame celebris, constantia autem, & rei militaris scientia longe oibus suis ciuibus praestans. Accedebat ad haec nobilitas summa, & singularis animi

laris animi magnitudo, quæ omnia eum tyranno formidolosum reddiderant: utpote qui aptissimus uideretur, ad retundenda eius scelera. Itaque decreuerat uirum talem procul à se habere: intentans etiam ei mortem. Id persentens Dion, apud amicos quosdam primò latitauit, postea ex Sicilia in Poloponnesum traiecit cum Megacle fratre, & Chariclide, qui sub Dionysio copijs militaribus præfuerat. Corintumque perueniens, ab eo populo impetrauit, uti liberationis Syracusarum curam secum susciperet. Quum milites mercenarios uellet scribere, & arma conquireret, multis eum iuuantibus, breui tempore, & arma & conductos milites, in nauibus duabus onerarijs disposuit: cumque ijs tantum è Zacyntho, quæ est prope Cephalleniam, in Siciliam transmisit. Triremis, & alias onerarias nauis Chariclidis, qui paulò post Syracusas transfret dimisit. Eodem ferme tempore Andromachus, Tauromeniensis, Timæi historici pater, opibus, animoque plurimum excellens, in unum congregatis ijs, qui fuerat reliqui ab excidio Naxi dirutæ à Dionysio, collem urbi uicinum qui Taurus nuncupabatur, ad multum temporis inhabitauit, & à sua diuina mansione in Tauro, Tauromenium locum eum appellauit: breuique, auctis oppidi rebus, factum est ut incolæ opulenti & locus honoratus redderetur. Nostra tandem ætate, Cæsare adijciente animum ad Tauromeniensium incrementa, Romanorum colonia illuc deducta est.

*Zacynthus.**Andromachus**Tauromeniū.*

Euboei autem, dum hæc in Sicilia agerentur, ciuilibus discordijs laborantes, hi quidem Bceotos, alteri autem Athenienses in auxilium accersuerunt. Cæptoque ibi bello, leuia certamina, & quasi præludia frequenter fiebant, in quibus, nunc Thebani, nunc Athenienses erant superiores, sed nunquam iusto certamine dimicatum adhuc fuerat, quum Euboei, post bello uastatam insulam, & multos utrinque mutuis odijs caesos, tandem suo malo docti, simul conciliati sunt. Prorinde Bceoti illinc discedentes citra noxam domum reuersi sunt. Athenienses autem, quum ab eis Chii, Rhodij, Coi & Byzantij defecissent, inciderunt in bellum quod Sociale dictum est, sustinueruntque illud per triennium. Electos itaque Duces Chares & Chabriam cum exercitu ad id bellum miserunt. Illi statim Chion inuadentes, inuenerunt illuc missa auxilia, ab ijs qui simul defecerat, & præterea à Carum rege, Mausolo, instructisque ordinibus urbem & mari & terra oppugnare aggressi sunt. Chares cum peditum manu, ad mœnia, terrestri pugna contendebat. cum ijs, qui ex oppido eruptiones faciebant, Chabrias autem in portum inuadens nauale prælium acriter incepit: sed eius nauis, ab actuarijs hostium nauibus afflictæ succumbebat. & sui fortunæ cedentes, salutem consuluerant. Itaque maioris faciens gloriosam mortem, quam ut uictus uiueret, à se hosteis fortiter repellens, confectus obiit. Interea Philippus rex, magno prælio ab se deuictis Illyrijs, omnibus eorum gentibus, quæ usque ad paludem Lychnitida inhabitant, ad sui obsequium compulsi, & in Macedoniam est reuersus, quum gloriosam pacem Illyrijs concessisset. Iamque celeberrimum eius erat nomen apud Macedonas,

Bellū Sociale.

Philippi expe- ditio in Am- Phipolitanos. utpote cuius uirtutes, prius malè affectas, recreatas uiderent. Post hæc quum Amphipolitani malignè seegerent in Philippum, & pluribus modis eū irritarent, parato iusto exercitu eos inuadit, & inductis ad incenia machinis, acri & continua oppugnatione eos premens, muri partē ariete deiecit: irrum- pensq; in urbem per apertum locum, & repulsis, qui se opposuerant, ea est po- titus, cuiusq; omnis humanissimè habuit, præter paucos, quos sibi aduersos, patria multauit. Vrbs autem ea, ex Thraciæ propinquitate & aliorum loco- rum, multum contulit ad Philippi incrementa. Subito enim ab illa Pynam occupauit, & Olynthijs ad obtinendam Potideam, cuius rei erant cupidissi- mi, tulit auxilia. Olynthiorum autem ciuitas, & potentia, & habitantiū mul- titudine, plurimi erat momenti ad bellica negotia perficienda: & qua aduer- sante, multum laboris subcundum esset ei, qui imperium suum uellet profer- re. Propterea mutua quadam æmulatione & Philippus & Athenienses tene- bantur, utri ipsorum illa se adiungeret. Sed enim Philippus Potideam expu- gnans, Atheniensium præsidium illinc depulit, deuictosq; incolumis Athe- nas humaniter remisit. Re uerebatur enim ualde eam Remp. Philippus: cū

Olynthus. ob potentiam, tum propter dignitatem, Olynthijs Pynam etiam urbem prius abscaptam, & ei finitima, quæ possidebat, donauit, Crenidas dein se conferens, inductis pluribus, qui eam urbem incolerent, ex sui appellatione in-

Philippi. Fodine auri. stituit, ut Philippi nominaretur. Erant in eo tractu fodinæ auri, sed tenues & non bene exploratæ. Eas Philippus magis operibus ita instruxit, ut annua ei redirent amplius mille talenta. Vnde magnis opibus breui cumulatis, Mace- doniæ imperium plurimum auxit, quum pecuniæ cæptis omnibus negocijs sufficerent. Numum aureum Philippi nomine cudi instituit. Multum, qui stipendia facerent, certum & ualidum numerum sibi legit. In Græcia mul- tos muneribus corruptos, ad patriæ proditiōē allexit: quæ omnia sigillatim ut facta sint declarabimus, prius tamē, quæ hoc loco subsequunt, narraturi.

Philippus au- reus.

REGNI PHILIPPI AN- NVS QVARTVS.

Dionysij regis uires. **Q**VVM Athenienses Agathoclem principem, Romani M. Fa- bium, & C. Petilium consules haberent, Dion in Siciliam perue- nit, Dionysij tyrannidem oppressurus. Is quum ante tam nobile cœptum facinus, nulla facultate ad id faciendū inuitaretur, præ- ter omnium spem, regnum amplissimum totius Europæ penitus labefacta- uit. Quis enim uerò credidisset, eum uirum, cum nauibus duabus tantum o- nerarijs, uictorem futurum, in eum regem, qui longas naucis quingentas pe- dites ad centum millia, & decem equitum millia, armorum autem, comme- atuum, & pecuniarum tantum haberet apparatus, quantus enumeratis co-

pijs abundè sufficeret: Urbem præterea maximam Græcarum omnium tenebat cui erant portus & naualia, & instructissimæ arces ferme inexpugnabiles. Non deerant & auxilia ualidissima. Sed contra ea omnia, Dionis aderant potiora: Ingens animus, uirtus summa, & magna eorum, qui miserè seruebant, erga eum beneuolentia; quodq; ijs maius erat, ipsius tyranni ignauia, & popularium uoluntates ab eo alienata. Huiusmodi igitur omnia eodem tempore simul emergentia, incredibilem exitum rebus, quæ gerebantur, dererunt: illo propemodum ordine. Quum è Zacyntho Dion, duabus nauibus acceptis discessisset, præternauigās Agrigētinōs, Minoā tenuit, Eaurbs superioribus annis à Cretenſium rege Minoë fuerat extructa, quo tempore persequutus Dædalū, usus est Cocali Sicania regis hospitio. Sed dum hæc agerentur, Carthaginēſibus parebat, præeratq; ei Paralus, Dionis amicissimus à quo prompto animo acceptus Dion, quum è nauibus arma, numero ad quinque millia, exportari fecisset, ab eo impetrauit, ut Syracusas curibus illa deuehi curaret. Ipse autem iter eodem cepit, mille uiris comitatibus. Statimq; Agrigētinōs, Gelenſeis, & alias Sicilia mediterraneas gentes, Madinæos & Camarinēſeis adhortatus ad uendicandam libertatem, sibi contra Tyrannum iunxit, concurrentibusq; ex omni parte auxilijs, comparauit exercitum, amplius uiginti millium hominum, Græci pariter ex Italia & Messanenses multi accersiti, magna promptitudine aduenerunt. Iam Dion Syracusanos sineis intrauerat, quum ei facta est obuiam ingens multitudo, & ex agris, & ex urbe uenientum ad se hominū inermium: multis enim, quibus parum credebat, arma Dionysius ademerat. Ipse quidem per ea tempora in urbibus, nuper à se constructis, circa mare Adriaticum erat, cum magnis copijs. At hi, quos ad Syracusarum custodiam duceis reliquerat, primò tentauerunt, ut in Tyranni fide oppidanos retinerent, ne defectionem molirentur. Sed quum id frustra fieret, tumultu passim succrescente, coacto mercenario milite, & his, qui in urbe parteis regias fouebant, tumultuantibus ita obſistere decreuerunt. Dion interim Syracusanis, qui armis carebant, aduecta arma distribuit: alios autem eo armorum genere, quod fortuitum sibi offerebatur, instruxit. Hisq; omnibus in concionem uocatis, dixit: eo animo se uenisse, ut Sicilia libertatem acquireret, ideo oportere Duceis eos deligi, qui & libertati recuperandæ, & extinguendæ funditus Tyrannidi pareis essent. Tunc una ueluti uoce, ab uniuersa multitudi-
ne conclamatū est, ut ipse Dion & frater Megacles imperatores in eo bello essent. Subitò igitur à concione urbem inuadens, nullis in aperto se ei opponentibus audacter ingressus per Achradinam, in forum cum exercitu contendit, quum nullus ei occurrere auderet. Erant cum Dione omnino hominū millia quinquaginta. Hi omnes coronati in urbē intrarūt ducēte Dione, Megacle & triginta Syracusanis, qui soli è numero eorū, q in Peloponneso exulabāt Syracusis, ausi sunt fortunæ cū Dione se exponere. Vniuersa autē

urbe à seruitute ad libertatem, à taciturnitate, quam sub Tyranno seruabant, ad summam hilaritatem & laudationes conuersa, omnia gaudij, omnia sacrificiorum plena erant. Priuatim unusquisq; ad lares suos, excitationis uaporibus, gratias Dijs referebat: ob accepta bona, concipiebatq; uota, uti futuræ res prosperè crederent. Sentiebatur & quidam ueluti ululatus fœminarum exultantium, ob felicitatem adeò insperatam. Passim uerò ab omnibus uicis partibus concursus ad Dionem erat. Non liber, non seruus, non peregrinus inueniebatur, qui eum uidere nō discuperet; cum summa admiratione eius uirtutis, quam maiorem humana omnes animo concipiebant, nec immeritò Maxima enim ea erat rerum commutatio, & quam nullus unquam futuram existimasset: amarissima quinquaginta annorum seruitute tunc primùm depulsa & libertate unius hominis uirtute restituta. Dionysius tunc temporis ad Cauloniam Italiæ, quum moram traheret, Philistum, quem Adriatico mari præfecerat, ad se cum classe accersitum, iussit Syracusas contendere, ipseq; eodem uenit, die septimo post eum diē, quo urbem Dion occupauerat: tentauitq; in initio, num astu Syracusanos posset circumuenire. Ad eos enim legatos, qui pacem peterēt, misit, uarijs modis per eos significans, se concessurū populo imperiū, siquidem honores aliquos decentis, in remunerationē ipse possit obtinere. Petens etiā, ut ad se uenirent e populo aliqui, cum quibus consultaret de bello cōponendo, quod factum est. Missi enim sunt uiri honoratissimi à Syracusanis, quos iam multum spes inflauerat. Iis cū Dionysius custodias apposuisset, aditū ad se diutius distulit. Animaduertēs interea hosteis, expectatione pacis negligētius in stationibus agenteis, & omnino ad dimicationē malè expeditos, extemplo reueratis portis arcis quæ est ad insulam, cū instructo agmine se intromisit. Extruxerāt Syracusani murū ex opposito, uersus mare: super eum Dionysiani, cū clamore & perturbatione ingenti inscenderunt trucidatisq; non paucis, qui ea loca tuebantur, iam interius penetrauerant, cōserebantq; manus cum ijs, qui ad muri subsidium ueniebant. Tunc Dion præter spem deceptus, cum melioribus è suis obuiam iuit hostibus, cœptoq; prælio multos passim cedebat. Cūq; haud magnum loci spacium intercederet (quippe intra munitiones statim erat pugna) accurrūt subitò magna hostium uis in eum locū satis angustū, & uix stadij unius. Vtrinq; autē, qui summa excellebant uirtute, periculis se animosè offerebāt. His quidem, ob ingentia Dionysii promissa: illis autem libertatis amore ad summū uincendi studiū inflammatis. Et primò ancipitem reddebat pugnam, æqualis ferme utrorūq; uirtus, cadebantq; plurimi, nec pauciores confodiebantur, uulneribus omnes aduersis. Qui enim in primori parte erant generosissimè ad mortem usq; decertabant. Proximi autem pro eis cadētibus, strenuè subibant incōmoda omnia. Et pro adipiscēda uictoria nullū erat periculum, quod recusarent. Sed enim Dion cupiēs plurimum facere egregiū aliquid, ut labore suo parta uideret uictoria, in mediam

Dionysij astus.

Pugna atrox.

diam hostium ac em prorupit & acriter dimicans, multos cecidit, perturba-
 tisq; aduersis ordinibus in media ea turba solus cōstitit. ibi emissis undiq;
 iaculis & in clypeū & in galeam nihil offendebat, armis cum tuentibus. Sed
 in brachio dextro confixus uulneris asperitatē haud poterat ferre, paulūq;
 aberat, ut deueniret in hostium manus quum Syracusani pro duce suo ser-
 uando solliciti, facto uehementiori impetu in hostem, & Dionem periculo
 eripuerunt & illum ad fugiendum compulerūt. Itidem & ad aliā muri par-
 tem, superiores oppidani persequuti sunt Dionysij milites usq; ad portas
 insulæ. Quum uictoriam hanc clarissimam, & per eam stabilitam liberta-
 tem Syracusani obtinuissent, trophæum in Tyranni exprobrationem ere-
 xerunt. Dionysius uerò ab eo quod sperarat, uidens se decidisse, iancq; re-
 gni recuperandi animum despondens, ualidis præsijs arceis firmauit, im-
 petratisq; suorum cadaueribus quæ erant octingenta, honorificè ea sepe-
 liri curauit: aureis coronis & purpureis uelibus adornata. Sperabat enim
 huiusmodi officio, alijs animos auctum iri ad subeunda discrimina pro eius
 Tyrannide. Magnis etiam muneribus eos qui strenuè pugnauerant, profe-
 quitus est, & ad Syracusanos misit qui agerent de pace. Sed Dion excusa-
 tionibus uarijs legatos distinebat, donec absoluta sine impedimento muri
 parte, quæ deerat, eadem arte hostem ludificatus, quia ipse deceptus fuerat,
 introductis legatis, quum de pace uerba habuissent, respondit: unicam esse
 pacis uiam, si deposita Tyrannide contentus sit honoribus certis. Id quum
 Dionysio renunciatum esset Duceis suos consuluit Tyrannus, qua uia Sy-
 racusanos tam superbè respondenteis posset ulcisci. Postmodum quum o-
 mnibus rebus, præter, quàm frumēto abundaret, maritimisq; uiribus præ-
 staret, hostile agrum populatus est: diuisisq; inter suos frumētis illis præ-
 datitijs, misit onerarias nauis cū pecunia ad cōparandos commeatus. Sy-
 racusani haud multas habebant longas nauis, sed in locis, quæ opportuna
 nouerant, occurrentes, magnā uim frugum emparū, quæ deuehebat, ab-
 stulerūt. Dum uerò hæc Syraculis gererent, in Græcia Alexander Pheris
 Tyrānus, fraude uxoris Thebes & fratrum eius Lycophronis & Thisiphoni
 interfectus est. Qua ex re nō mediocrē gratiā tanquàm Tyrānicidæ primò
 adepti sunt. Postea immutati animo, muneribus sibi milites cōciliarūt, nec
 Tyrannos seipso dissimulabāt. Sublatis enim uerò è medio qui eorū uo-
 luntati renitebant, & confirmatis mul-ū uiribus suis principatū apphende-
 rant. Erāt ea tēpestate in Thessalia magni nominis, ac nobilitatis summæ,
 qui nūcupabant Aleuada. Hī tyrānos eos cōprimere conati quū p se haud
 sufficerent, Macedoniæ regem Philippum inuocauerunt. Qui in Thessali-
 am profectus, Tyrannis deuictis, pristina urbibus libertate reddita, eam
 sibi Thessalorum beneuolentiam comparauit, ut ipse ac filius Alexander,
 in uarijs bellis eos auxiliareis habuerint. In his autem, qui historias con-
 scripserūt, Demophilus, Ephori filius, belli, quod Sacrum uocarūt, & in annos

Tyrannis pa-
ci aduersa.

Pheris Tyran-
ni.

Aleuada.

Sacrum bellū.

undecim,

un decim, donec sceleris illius particeps extincti essent, dilatum est, narrationem ommissam à patre suscepit ab eo tempore, quo Delphici oraculi Templum & occupatum, & direptum est à Phocensi Philomelo. Sed hucusque tantum peruenit Callisthenes, decem libris, quos de Græcorum rebus scripsit. Rursus inde Atheniensis Diyllus libros uiginti septem auspiciatus est, quis & Græciæ & Siciliæ facta recensetur.

REGNI PHILIPPI AN- NVS QVINTVS.

IAM principatum Athenis Elpinus, & consulatum Romæ inuierant, M. Popilius Lebas, & C. Manlius imperiosus, ceperatque centesima & sexta Olympias, quum uictor in stadio fuisset Malienis Porus. Eo tempore in Italia circa Lucaniam, colluio quædam hominum, omnium ferme fugitiuorum, è locis uarijs in unum confluxit, passimque primò latrocinebatur, dein & excubias agendo, & incursum onibus crebris, alijsque exercitationibus, cepit assuefacere se ad militaris ordines seruandos. Itaque iusta acie cum eorum locorum cultoribus congressi, semper uictores euadebant: auctisque uiribus, ad urbium oppugnationem conuersi, Terinam oppidum captum diripuerunt. Postea in ditionem suam redactis, Arponio, Thuris & alijs aliquot urbibus, sibi suam Rempublici. instituerunt: uocati que sunt indigena appellatione Brutij, quod eorum plerique omnes fugitiui serui, gens nimirum bruta essent. Huiusmodi originem habuit is Italiæ populus. **A**T Philistus, Dionysij præfectus, Rhegium transiens illic Syracusas quingentos equites traiecit, adsumptisque ibi pluribus alijs, & peditatu duum millium in Leontinos (qui & ipsi à Dionysio descuerant,) se conuertit: ac noctu in caenibus superatis, quum partem urbis occupasset, consertis atrociter manibus præcipue Syracusanorum uiribus, qui Leontinis uenerant auxilio, illic eiectus est. Interea Chariclides, quem Dion in Peloponneso cum nauibus longis reliquerat, impeditus ante tempestatibus, ne potuerit in tempore liberationi Syracusarum adesse, uenit cum longis nauibus uiginti, mille & quingentis militibus. Quinque is uir plurimum uirtute excelleret, uidereturque tantæ rei maxime idoneus, præfectus est Syracusanorum omnibus maritimis copijs, ut communi consilio, eius, & Dionis gereretur bellum contra Dionysium. Et iam Philistus, instructa classe triremium sexaginta, ad nauale prælium excibat Syracusanos, haud multum ei, nauium numero cedentis. Pugnatum est utrinque summis uiribus, inclinabatque primò uictoriæ spes ad Philistum, ob egregiam eius fortitudinem. Sed à suis tandem derelictum, undique Syracusani eum prementes, ut uiuum caperent, laborabant. Sed Philistus, ut uita ret, quæ plerumque in captiuos committi solent sibi mortem conscium, uir integerrimæ fidei, & qui magno usui fuerat Tyrânis, donec uixit. Huius cadaver discerptum,

Brutij unde cognominati.

Philisti expe- ditio in Sicilia

cerptum, Syracusani per urbem traxerunt, abieceruntque insepultum. Dionysius amisso tantæ experientiaë duce, quum alium qui bello administrando par esset non haberet, nec per se idem posset, legatos ad Dionem misit, qui ei primò dimidium imperij sui, deinde & totum obtulerunt. His à Dione responsum est, uti rex arcem populo dederet, impetraturus ex eo munera & honores. Nec Dionysius eam conditionem reiiciebat, dum tamè præsidium & opes, quas in ea haberet, in Italiam tuto posset transferre. Adprobabat id totum Dion hortabaturque populum ad subeunda ea pacta. Verum concionantibus quibusdam in contrarium, noluit Dion assentire populus: sperans uise illud adsequuturum. Sed enim, Dionysius ualido præsidio firmata arce, thesauros, & omnem regiam suppellectilem, nauibus clanculum impositam, in Italiam transtulit, & in urbe seditiones erumpere cœperunt. Erant qui summam rerum Chariclidis censeret demandandam, quod is homo ad tyrannidem nunquam uideretur aspiraturus. Alij uerò præfici omnibus debere Dionem adseuerabant. Adcessit ad alia incommoda, quod mercennarij milites, qui uenerant è Peloponneso ad Syracusarum liberationem, quum stipendia multa eis deberentur, nec solutioni, ob indigentiam satisfieri posset, plures tribus milibus, omnesque spectatae uirtutis & qui multa in bellicis rebus exercitatione longè omnibus Syracusanis fortitudine præstarent, discesserunt: adhortati prius Dionem ut secum & ipse recederet, ulciscereturque secum commune iniurias à Syracusanis acceptas. Denegauerat primò id se facturum Dion, uerum paulopost, ardente urbe seditionibus: compulsus est recipere se ad externos milites abeunteis, simulque iter faciebant ad Leontinos. quum Syracusani inflammati odio, eos persequi cœperunt, & in ipso itinere facta dimicatione, quum multos è suis amisissent, se retraxerunt. Nec Dion ex ea uictoria sustinuit, ut odium contra ingrattissimos ciueis exerceret. Missis enim uerò ad se, qui defunctorum corpora ad sepulturam peterent, benignè indulgit, captiuosque multos, citra redemptionem liberos dimisit. Multi etiã ex prælio, quum infuga interfici potuissent, quia tamen uerbis ostentabant se esse Dionis partium, ab eorum cæde temperatum est. Dionysius tunc temporis, quum Neapolitanum Nypsius, uirum & prudentiaë & fortitudinis egregiaë, ducem elegisset, ei ut Syracusas contenderet, iniunxit: deditque aliquot onerarijs ananeis ad com meatus deuehendos. Ille igitur è Locris Syracusas uersus discesserat. Iisdem diebus quum diutius præsidia à Dionysio arci imposita, panis & aliorum necessariorum inopiam summa constantia tolerauissent, tandem premente necessitate, ad salutem prospiciendam conuersi omnes, nocte simul habitis consilijs, decreuerunt, sequenti die, & arcem & semet ipsos Syracusanis dedere. Iamque primo diluculo ibant ab arce ad populum qui deditioem paciscerentur, quum Nypsius conspectus est, classem circa Arethufam in portum appellens, ex cuius aduentu ab inopia recreati, summa rerum omnium abundantia adfluere cœperunt. Eodem modo arx ferme alienata, ex insperato

Disensio de nouo regni imperatore.

Syracusanoꝝ ingrati tudinẽ erga Dionem.

Dionis modestia.

Nypsius.

ex insperato, confirmata est, quum præcipue Nypsius milites qui arcem tu-
ebantur, inconcionē euocatos, oratione temporī accommodata, plurimū
ad futura omnia toleranda animauerit, Syracusani tunc instructis trirēmi-
bus hosti obuiam egressi, quum ille inconcionem totus cōuersus esset, incur-
sione subita ingentē tumultum excitarunt, quo uehementer perturbati sunt
qui primi impetum debebant excipere. Itaque prælio conferto, Syracusani ho-
stiles aliquot nauēis demerferunt, nonnullis potiti, reliquas in fugam cōuer-
terunt, Ex ea uictoria multum elati, deis primum sacrificia amplissima reddi-
derunt, ipsi dein ad conuiuia & ingurgitationes conuersi, nullā habebant ex-
cubiārum curam: utpote contra hosteīs, quos uictos nihil facerent. Interim
Nypsius acriter intentus, ut acceptam cladem ulcisceretur, copijs nocte expe-
ditis, inscendit ipse furtim oppositas munitiones, ibique in temulentiam & so-
mnum reuolutos uigiles offendit. Non cunctatus, se alas ad id factas adplicat
per quas strenuissimi aliquot supato muro, trucidatis custodibus, quū por-
tas reserassent, introductus est totus exercitus in urbem, Syracusani, qui in
subsidiū adcurrēbāt, quū omne eorū robur uino langueret, uel trucidabant
uel fugam statim adripiebant, Eodem tempore, & qui erāt in arce, quum o-
mnia incustodita essent, intra munitiones penetrarūt. In oppidanos, subito ca-
su consternatos & incompósitos, multa cædes committebatur. Intrauerant
cum Nypsiō plures decem millibus, acie ordinata, ut in urbe nullus eorum
impetum posset sustinere: quippe quum in ea quispiā ducis officio non fun-
geretur. Ianēq; occupato foro, in domos irruebant, diripiebanturq; passim
opes. Fœminæ, pueri, serui, captiui ducebātur. Refugerant uiri in angipor-
tus & uias quasdam, ubi continuis dimicationibus decertabant, sed cum ma-
gno detrimento, quum multi interficerētur, alij autem grauissima subirent
uulnera. Et noctu hæc quidem omnia, uti fors in tenebris obtulerat, utrinq;
committebantur. Nunquamq; adparuit, quanta hominum strages ubiq; fa-
cta esset, nisi demum die adueniente. Tunc Syracusani animaduertentes, u-
nicam salutis spem in Dione esse, miserunt equites aliquot in Leontinos ade-
um, orantes, ne in seruitutem redactam patriam uellet destituere, utq; iniu-
riarum, quas ei intulissent, sibi ueniam indulgens, patriæ calamitatē misera-
tus, ad eam subleuandam festinaret. Dion, ut qui animi magnitudine, & ex
philosophiæ studijs sedatum sensum haberet, nihil indignationis in ciueis su-
os retinuit, sed repente milites suos adhortatus, duxit Syracusas. Quonq; ad
ad Hexapyla peruenisset, ibi exstructis ordinibus progredi cœpit. Tunc ob-
uiam facta sunt ei ferme decem millia mulierum, puerorum, & senum ab ur-
be fugientum. Hi omnes multis lacrymis sortem Dionī commendabant. Eo
tempore hostes, qui ex arce descenderant, domibus, quæ circa forum erant,
post direptionem iniecto etiam igne, ad ulteriore occupandas se conuerte-
rant: totiq; in illo erant cum locis pluribus facto agmine. Dion in urbem ir-
rumpens occupatos in auferendis raptis rebus, incompósitos, & subito eius-
aduentu

Dion solus
spes liber-
tatis.

ἐξάπυλον.

aduentu perterritos passim trucidat: & in domibus, & in uis pro ut se ei offerrebant. Pluresq; iam quatuor millibus caesi erant, quum reliqui fuga celeri in arcem se recipientes, obstructis portis, imminentem cladem euitarunt. Id facinus celeberrimum omnium quæ prius à se gesta erant, cum Dion peregrisset, curauit ut incendia, quibus multæ domus ardebant, coercerentur, utiq; reficerentur munitiones, ne ab arce hosti in urbem aditus pateret. Expurgatis deniq; omnibus locis, ubi cadauerum acerui iacebant, trophæum erexit. Et Deis, quorum ope patriam seruasset, sacrificia exoluit. Populus uerò, ut gratitudinem suam in Dionem ostenderet, eum Imperatorem delegit, decreuitq; ei honores diuinos. Ille tunc, ut eodem tenore ubiq; se magnanimum ostenderet, eis, qui inimico animo in se deliquerant, clementer ueniam indulgit, populumq; uniuersum ad concordiam seruandam exhortatus est. Vnde plurimum charitatis & commendationis apud suos ciues, ueluti unicus patriæ seruator, & cui ex maximis beneficijs multum deberetur, consequutus est. Quum uerò Siciliæ res in huiusmodi statu essent, in Græcia Chij, Rhodij, Byzantij & Coi bello Sociali cum Atheniënsibus contendentes, summo studio se instruebant, ut exitum rei, nauali pugna experirentur. Itidem Athenienses, quum prius ad eam expeditionem Chareta cum nauibus sexaginta misissent, tunc Iphicrati & Timotheo, clarissimis uiris ea tempestate in populo Atheniensi, totidem dederunt naues, ut profecti contra hosteis, communi consilio cum Chareta rem gererent. Iunctis autem quatuor gentium uiribus, illi habebant centum nauium classem, qua Imbrum & Lemnon Atheniësiu insulas depopulati, in Samo demum inuaserant, uastatisq; agris omnibus, urbem, & mar, & terra oppugnabant. Complures autem insulas Atheniësiu diripuerant, coactaq; inde ingenti præda, oneribus belli sufficiebant. Atheniënsium duces postquam in unum uenerunt, ad oppugnandum Byzantium subito profecti sunt. Qua ex re hostes ut socijs succurrerent, à Samo auersi sunt: conuenerantq; omnes copiarum in Hellepontum, expediebantq; se utrinq; ad nauale prælium, cum subito magna uentorum uis contra dimicationem prohibuit. Et cum nihilominus configere Chares deliberaret, Iphicratis & Timothei copiarum eum in tanta tempestate sequi noluerunt. Tum Chares, militum testimonio in præsentem rem aduocato, collegas proditiõnis insimulauit, populomq; Atheniensem eos, quod se in prælio cõserendo deseruissent, per literas detulit. Ille plurimum commotus aduersus eos iudicium habuit. Condemnati sunt Iphicrates & Timotheus talentis multis, & reuocati à belli administratione. Itaq; Chares omnium rerum curam solus suscipiens, laborabat multum, ut impendijs belli Rempub. suam leuaret, & præcepta tale facinus aggressus est. Artabazus qui à rege defecerat, compellebatur confligere cum illius præfectis quorum exercitus erat septuaginta millium hominum. Is quum exiguas haberet copias, Charetis auxilium implorauit: qui totis uiribus accedens, hosteis superauit. Huic tantobeneficio parem gratiam

*Dion dijs par
æstimatus.*

*Belli Socialis
apparatus, &
finis.*

Artabazus.

B relaturus

relaturus Artabazus, magna munera dedit Chareti, ut facile inde posset exercitum suum sustentare. Atheniensibus ea res initio uehementer placuit. Sed Athenas, à Rege superuenientibus legatis, qui de Charete conquerebant animi multum immutati sunt, quum rumores iactarentur, Regem daturum nauium trecentarum auxilia Atheniensium hostibus. Id uerita ciuitas, decreuit componere cum socijs bellum. Quinç; illi non abhorrent à pace, facile illud factum est. Taliç; causa, bello, quod Sociale nuncupatum, treis annos durauit, finis est impositus. Sed enim prope Macedoniam, tres Reges Illyrici, Pæonum, & Thracum, quum in uicino Philippi regis res indies crescentes suspectas haberent. iniuerunt consilia de eo coniunctis uiribus, opprimendo: quandoquidem antea actis annis, ipsorum quilibet separatim ab eodẽ uictus fuerat, nec dubitabant se illud facile facturos. Verum Philippus imparatos adhuc dum copias cogunt, ac reliquo belli apparatus se accingunt, de improviso adortus superat, compellitç; in ius Macedonum.

REGNI PHILIPPI AN- NVS SEXTVS.

Bellũ sacrum.
† forte diffidẽtia.
Leuctrica pugna.
Cirrhæus ager

IN sequenti anno, quo Athenis Callistratus imperauit, & Romæ consules fuerunt, M. Fabius & C. Plotius, exortum est bellum, quod Sacrum uocauerunt, uiguitç; ad nouem annos. Philomelus enim uerò Phocensis, † confidentiæ & improbitatis extrema uir, occupauit Delphicum templum ob huiusmodi causam. Postquam Lacedæmonij pugna illa nobili Leuctrica à Thebanis deuicti sunt, eisdem ut ingentem soluerent pecuniam in Amphictyonũ iudicio sunt damnati, occupatam urbem Cadmeam. Itidem & Phocenses, quod magnam partem Chirrei agri, qui Apollini est sacer, depopulati fuerant, plurium talentorum condemnationem subiuerunt. Sed neutris multam exoluentibus, agitatum est rursus de eis inter Amphictyonas, & primò de Phocesium peruiacacia. Fuerunt qui censerent, ni Deo pecunia iudicata persolueretur, uti Phocensium agri consecrarentur, & iuris diuini fieret. Pariter dictum est, alios omnes Amphictyonum dicto audienteis esse oportere (inde autem Lacedæmonij notabantur) qui minus id fecissent, eos uniuersæ Græciæ indignatione mereri. Hæc sententia quum ab omnibus comprobata esset, uidereturç; imminere, ut Regio Phocensis Deo addiceretur, Philomelus autoritatis summæ apud populares suos, eos longa oratione docuit, grauissimam multam haud quaquam persolui posse. Rursus omnium ipsorum agros consecrari, non tantum turpe, sed etiam periculosum esse: quod, unde uictum haberent, eis auferretur, summæç; iniuria id ab Amphictyonibus factum esse, quum ex pusilla regione uastata, maxima summa damnati sint. Pròinde consulebat iudicium tam iniquum uti rescinderent, nec eis defuturas rationes contra Amphictyonas, quod

quod antiquitus Oraculi locus, iuris & potestatis Phocensium fuerit, in cuius rei testimonium, antiquissimum iuxta maximum poetam Homerum, *Homerus.* ita scribentem induxit:

Phocenses Schedius ducunt, & Epistrophus. Illi

Saxosam Pythona tenent, simul & Cyparissos.

Et ideo oportere acriter eniti, ut locus, qui patrius esset, uendicaretur. Promisit dein, si tanto negotio sese uellent præficere, ut plenum ius imperiumque haberet, se bona diligentia curaturum, ut imminens infortunium ab eis auerteretur. Nec illi, urgente metu pœnæ in eos, dictæ, cunctati sunt, quin Imperatorem eum diligerent. Tunc Philomelus, ut quæ promiserat, re præstaret, initio statim Spartam se contulit, secretosque cum rege Archidamo sermones habuit: non minus ei, quàm sibi laborandum esse, ut Amphictyonum iudicationes irritæ redderentur, quum & in ipsos Lacedæmonios grauè & iniquam ualde sententiã dixerint. Sequidem ideo Delphos sinuadere decreuissè: quibus quum esset potius, Amphictyonum decreta uellet rescindere. Ad hæc Archidamus respondit: Manifesta in præsens auxilia se ei non daturum, sed clanculum, & stipendio & militibus eum iuuando, rei cœpæ nõ de futurum esse. Acceptis igitur ab eo quindecim talentis Philomelus simul & sua pecuniã, mercenarios milites conduxit. Et Phocensibus autem mille uires delegit, quos iaculatores nuncupabat, magnoque militum numero coacto, *Thracidæ.* Oraculum inuasit. Thracidas gentem in Delphis sibi obstitit eis cum magna cæde repulit. Eorum bona passim concessit diripienda. Cæteros enim loci habitatores perterritos, adhortatus est, ut bono animo essent, ne uel mali aliquid ab se timerent. Sed quum fama templi occupati latè iam uagaretur, *Locrensiū strages.* Locrenses finitimi subito instructis copijs Philomelum aggressi sunt, commissoque circa Delphos prælio, uicti, multis suorum amissis in propria reuersi sunt. Ea uictoria audentior factus Philomelus, è columnis Amphictyonum decreta excidit, & damnationum quæ conscripta erant, monumenta prorsus extinxit: palam uel illud promulgauit, se nec Oraculi diripiendi, nec alicuius iniqui facinoris perpetrandi animum habere, sed maiorum suorum iura uendicantem, iniquo Amphictyonum iudicio rescisso patrias legeis confirmare uoluisse. Bœoti interim habito consilio deliberarunt, capto templo succurre re, raptisque milites ei negotio destinarunt. Sed Philomelus templo murum undique induxerat, coegeratque magnam uim hominum, dimidiatum, præter integrum, stipendium excluens. E popularibus quos meliores sciebat, electos conscripserat, ut instar iusti exercitus, ad quinque hominum millia sub signis haberet. Cum ijs ante Delphos confedit, non minus hosti metuendus, quàm ipse eum metueret. Duxit deinde copias eas in agrum Locrensem, magnaque ex parte eum populatus, conuertit se ad munitissimi castel. i. secundum quod flumen labebatur, oppugnationem, multisque conatibus quum id frustra tentasset, ommissa oppugnatione, conferuit manus cum Locrensis.

In quo certamine quum uiginti sui milites occubuissent, & eorum corpora essent hostium potestate, petijt ab eis per legatos, ut sibi concederentur. Idilli denegarunt, insuperq; addiderunt, apud Græcos omneis cōmunilege sancitum esse, uti insepulti abijcerentur sacrilegi omnes. Quam rem ægerrimè ferens Philomelus, iterum cum Locrensibus prælium iniuit, plurimumq; laborauit, ut hostium quospiam interficeret, eisdemq; potiretur. Ita compulsi sunt illi, permutatione facta, tradere quos inhumatos tenebant. Hinc Philomelus, multis populationibus factis, militem suum præda onustum reduxit Delphos. Vbi per oraculum rescire cupiens, belli quod gerebat euentum, Pythiam coëgit, uti Tripoda inscenderet, sibiq; daret responsum. Sed quoniã tripodis occurrit mentio, haud abhorrens uidetur, ueterem de eo traditã historiam repetere. Antiquitus fama ea inualuit, capras Oraculum ipsum inuenisse, cuius gratia & Delphici hac tempestate capris ut plurimum sacrificant in cōsulendo Oraculo. Inuentum uerò ita aiunt. Quum eo in loco, ubi nunc templi adytum est, terræ hiatus pateret, circumq; errarent pascentes capræ (quod scilicet Delphi eo tempore inculti erant) frequenter contingit, ut ad cauum illud, capra quæpiam accedens, & introspiciens, miris quibusdam exultationibus, & uoce prius ei insueta, incredibilem pastori suo admirationem concitaret adeò, ut & ipse spectatũ eius loci situm accesserit. Eum tũc, quod & capris euenerat, perturbatio ingens corripuit. Ut illæ, ea propemodum, quæ diuino furore uexatus accidunt, paterentur, hic uerò præter illud, etiam futura prediceret. Qua propter apud eius regionis homines diuulgata commotione mentis (quæ ad hiatus accedentibus oboriretur) complures illuc conueniebant, tentandiq; gratia quicumq; propius se inferebant, diuino agitabantur spiritu. Propterea res in admirationem uersa, crediturq; terreste illud esse Oraculum. Et aliquandiu seruatum est, ut cōsulturi de rebus suis, ad hiatus se promitteret, alter alteri responsa redderet. Sed quum multi ex furore in præceps defilirent, itaq; interirent, qui eum locum seruabant, instituerunt, ne quispiam periclitaretur, ibi fœminam uatem ad omnium usum deligi, à qua prædictiones acciperentur. Ei uerò machinam erigi, super quam tutò & diuinitus afflari, & consulentibus respondere posset. Quia uerò ea machina futuris tribus sustinebatur, ideo Tripus nuncupata est: cuius faciem ferme & nunc retinent ænei Tripodes. Quo igitur modo, & oraculum inuentum sit, & quibus inijs Tripus in usum uenerit, pro re dictum satis arbitror. Solebant etiam primo illo tempore uirgines, ob naturam puriorem, & quod Dianæ uideantur propinquitate quadam iungi, ad officium illud diuina enunciandi adsummi. Aptissimæ enim credebantur ad seruanda ea arcanã, quæ in responsis contineantur. Sed annis posterioribus Echecratem quendam Thessalum fama est, quum ad Oraculum peruenisset, uisam uirginem Pythiam summæ uenustatis, adamasse, & raptam uiolasse: unde ob admissum facinus, Delphici sanxerit, ne in posterum respondendi officio fungeretur

De oraculo
Delphico.

Fœmina uates
eligitur.

Tripus.

Echecrates
sacrilegus.

fugeretur uirguncula: sed senior fœmina, annorum saltem quinquaginta, *virginis habitus Pythiæ.* quæ tamen uirginali habitu, in memoriâ ueteris uaticinandi moris, uteretur. Et hæc quidem sunt, quæ fabulosè de Oraculo inuento traduntur. Sed nos ad res Philomeli regrediamur. Is quidem eius loci Dominus, Phythiam, uti aliquid sibi de patriæ rebus prædiceret, monuit. Et quû uates, eam ipsius patriam sibi uideri, responderet, minari, & cogere eam, uti Tripoda incenderet, cœpit Philomelus. Ad cuius uim inferentis asperitatem offensa mulier, quum dixisset: Tibi quidem quodlibet permittitur: Lætus plurimum, uerbum id, utpote oraculum rebus suis aptissimum, accepit Philomelus, statinque exscriptum illud in propatulo posuit, & passim uulgauit sibi à Deo licentiam datam faciendi quod uellet. Postmodum concione uocata, quid sibi responsum esset, exposuit: adhortatusque uti firmiores animos haberent, ad belli negocia se totum conuertit. Factum est & ei in Apollinis templo ostentum huiusmodi: Aquila ædem superuolans, uorticibus quibusdam in terram se demisit, educitasque in templo columbas persequēbatur: ut earum aliquot ex ipso altari arripuerit. Id ipsum, earum rerum periti, Philomelo, & Phocensibus fortunatum exitum Delphici belli portendere affirmabant. Inflatu proinde hic Philomelus, delegit eis, qui magis idonei uisi sunt, hosque partim Athenas, partim Lacedæmona, alios item Thebas, cæterasque Grætiæ insigniores ciuitates iubet adire, excusatum se, ne crederent diuitiarum rapiendarum gratia, sed quo recuperaret ius, quod antiquitus Phocenses in templo constet hahuisse, Delphos ab se occupatos, paratumque esse Græcis omnibus sacrarum opum rationem reddere: recensendo, numero & pondere, munera quæcunque in templo fuerant dicata. si quisquam id querere desiderauerit. Precari denique, si forte ab aliquo in Phocenses, ex inimicitia, aut odio, bellum pararetur, ut ipsi uel sibi auxilio essent, uel saltem hosteis non iuuant. His per legatos expositis, Athenienses, Lacedæmonij, alijue quidam, & societatem & auxilia polliciti sunt. Sed Bœotij, Locrenses & quamplures alij, in aduersum bellum pro Deo contra Phocenses gerere decreuerunt.

REGNI PHILIPPI AN- NVS SEXTVS.

Hæc quidem anni huius spacio cõtigerunt. Quo autem Diotimus Atheniensium princeps C. Martius & Cn. Manlius Romæ consules fuerunt, Philomelus belli quod cœperat magnitudinem prospiciens, qui secum stipendia facerent multos ad se incitabat, & Phocensium, qui bello idonei uiderentur, delectum habebat. Quicque his omnibus parandis pecunia opus esset, à rebus quidem sacris manus continuit, cæterum Delphicos, qui erant ditiores, compulit ut sibi exoluerent, unde stipendia mercenario militi commodè dari possent. Comparatis pro-

inde copijs iustis, eas in campum eduxit, ut appareret eum certamen non de-
 tractare, contra quoscunq; Phocensium hosteis. Locrensisibus uerò ei occur-
 rentibus, commissum est prælium ad petras, quæ Phædriades nuncupantur,
Petre Phæ-
driades. in quo uictor Philomelus, multos ex hostibus, interfecit, plureis apprehen-
 dit quosdam, ut se de rupe præcipiteis darent, coëgit. Ex hac pugna prospera
 elationis multum Phocensibus iniectum est. Sed enim, Locrenses grauius
 affecti, legatos Thebas miserunt: & sibi, & Deo auxilia implorantes. Tunc
Locrensi-um
uicti. Bœoti, & propter pietatem erga Deos, & quòd eis conducebat, decreta Am-
 phietyonum rata permanere, legarunt ad Thessalos & ad cæteros Amphi-
 etyonas, qui orarent uti secum contra Phocensium bellum susciperent. Et illi
 quidem quum id ipsum facere constituisent, ingens tumultus & seditio per
 uniuersam Græciam excitatus est, quum aliqui Deo subueniendum, & in
 Phocensibus, ueluti sacrilegos, animaduertendum: alij rursus, ut Phocenses au-
 xilijs iuuarentur, decreuisent. In diuersum proinde tendentibus gentium &
Seditiones
Græciæ. urbium quibusdam ferme factionibus, templo succurrere proposuerunt. Bœo-
 ti, Locrenses, Thessali Perrhæbi Et præter hos, Dores, Dolopes, Athama-
 nes, Achæi, Phthiotæ, Magnetes, Aenianes & aliquot alij, Phocensibus uerò
 auxilio erant Athenienses Lacedæmonij, quidam uero alij ex Ploponneso. Sed
 promptissimi omnium in hoc erant Lacedæmonij cum alijs quibusdam, ea
 de causa. In pugna Leuctrica, Thebani quum uictores fuissent. Item ad Am-
Phæbi-
das. phietyonas contra Lacedæmonios detulerunt, quòd eorum ciuis, Phæbi-
 das, Cadmeam occupasset, dictaq; ob eam iniuriam multa est illis, talento-
 rum quingentorum. Sed quum tempore legibus præfinito Lacedæmonij
 iudicatum summam non exoluissent, rursus Thebani causam renouarunt,
 ut duplo multarentur: mille scilicet talentis. Quod quum ab Amphetyoni-
 bus factum esset, Lacedæmonij ob debiti magnitudinem similes Phocensi-
 bus, tergiversationes moliebantur, iniuste damnatos sese prædicantes. Idcir-
 co quum ipsis pariter expediret, quòd multum condemnationem eam uere-
 rentur, ut bellum conflaretur laborabant: existimantes Amphetyonum sci-
 ta rescindi posse citra pudorem, sub Phocensium uelamine. Propter huius-
 modi rationes, alacres ualde Phocensium rei aderat, ut ius templi in eorum
 manu confirmaretur. Verum enim uerò quum iam pro certo haberet Philo-
 melus, Bœotos magnas copias contra se ducere, statuit conducere affatim
 mercenariorum milium. Sed quum ea res pecuniam ingentem exposceret,
 coactus est iniicere manus rebus sacris, & Oraculum diripere Pollicente au-
 tem eo stipedia integra cum dimidiatis, cecus ad eum magna hominum uis
 confluxit, offerentium se bello ob ampla præmia. Sed nullus utiq; probi in-
 genij uir ei militiæ nomine suum dedit: tantum qui erant summæ improbita-
 tis, & lucri gratia Deos insuper habentes, alacri animo ad Philomelum con-
 currebant: ut breui, iustum exercitum equitum & pedum, ferme decem-
 millium comparauerit quos in Locrensem agrum duxit: factisq; ei obuiam
 Locrensisibus

Locrenſibus & Bœotis uiréis iunctas habentibus, equeſtre prælium commiſ-
 ſum eſt, in quo Phocenſes ſuperiores fuerunt. Hinc Theſſali & propinqua ciui-
 tates ſociæ, coacto ſex millium hominum exercitu, in Locridem uenerunt.
 Factoq; certamine cum Phocenſibus ad tumulum qui Argolas dicitur, & *Argolas.*
 ipſi uicti ſunt. Superuenerunt poſtmodum Bœotum tredecim millia arma-
 ta. Ab Achæis ruriſ mille & quingenti milites in Phocenſium ſubſidium ad-
 ducti ſunt, conſtiteruntq; utrinq; copiæ eodem in loco. Tunc inter pabulan-
 dum, Bœoti aliquot mercenarij Phocenſium milites comprehenderunt, ad-
 ductoſq; ad ipſam urbem, per præconem declararunt, Amphictyones illoſ,
 utpote cum ſacilegis ſtipendia facientes, mortem mulctari, reſq; idcõfirman-
 tes, iaculis omneis conſixerunt. Qua ex re multum conductitijs Phocenſi-
 um miles indignatus, ut ſimili pœna hoſteis afficeret, Philomelum roga-
 runt, acriterq; contendentes, multos ex hoſtibus per agros uaganteis cepe-
 runt, adductoſq; Philomelus itidem iaculis conſecit: ut deinde hoſtes ab ar-
 roganti, & truculenta illa punitione deſtiterint. Vtroq; demum exercitu in
 alia loca tranſcunte, quum per ſyluas & difficileis ſactus iter faciendum eſſet,
 de improuiſo primæ utrinq; acies ſibi inuicem occurrentes, leue certamen
 inceperunt. Sed poſtea acriter, & totis uiribus pugnatum eſt: Bœotiq; quum
 militum numero longè hoſtibus præſtarent, Phocenſeis proſtigarunt. Per
 loca autem præcipitia, & quæ anguſtos exitus haberent, quum fuga fieret,
 milites multi Phocenſium interfecti ſunt. Et Philomelus audacia incredibili
 depugnans, multis affectus uulneribus, in locum quendam præruptum, & *Philomelus.*
 unde non facile poſſet euadere incluſus, ſupplicia, quæ nõ nunquam in captos
 ædi ſolent, timens, ſeſe illinc præcipitem dedit. Et ad eum modum, per ſolu-
 ta Deo pœna debita, extinctus eſt. Tunc Onomarchus, qui ſecum ordines *Onomarchus.*
 ducebat, ſuſcepta rerum adminiſtratione, exercitus reliquias reduxit, & fu-
 ga ſerecipienteis milites in unum cogebat. Dum hæc gererentur, Philip-
 pus Macedoniæ rex, Methonem urbem expugnauit, direptamq; euertit. *Methone.*
 Paſas etiam capiens ſuo imperio ſubiicit. Et in ponto Leuco Boſphori Rex, *Leuco.*
 quum annum quadrageſimum regnaſſet, mortuus eſt. Cui Spartacus filius *Spartacus.*
 ſuccedens, quinq; annos in eo principatu uiuit. Romani uerò contra
 Phaliſcos bellum iniuerunt, nec memorabile aliquid, aut ma-
 gnum geſſerunt. Solus incurſionibus & populationibus
 Phaliſcum agrum deuaſtarunt. In Sicilia Di-
 one Imperatore à Zacynthijs mercen-
 narijs militibus interfecto, ad-
 miniſtrationē eam ſulce-
 pit Calippus, qui cæ-
 dis illius autor
 & hortator
 fuerat. *Callippus.*

DIODORVS SICVLVS
REGNI PHILIPPI AN-
NVS OCTAVVS.

AM uerò Athenis imperate Eudemo, & Romæ cōsulibus M. Fabio, & M. Pōpilio, Bœoti uictoria cōtra Phocenseis potiti, existimantes, sacrilegij, autore Philomelo, Deorū hominumq; uiribus pœna affecto, alios quoscunq; à facinore simili perterritum iri, sese in sua receperūt. At Phocēses aduerso prælio afflictī, Delphos cōtendentes, factō sociorū omniū concilio, de bello consultabāt. Ibi qui ingenij æquioris erant ad pacem trahebant, sed impij, quibus nec audacia, nec lucri cupido imminuta erat, circūspiciēbāt, num quispiā oratione suam improbitatē adituaret. Tūc Onomarchus, quo honoris in itī prærogatiuā tuerēt, oratione meditata, bellū turbæ illi cœpit suadere; nequaq; p̄inde cōmodi publici, uti sui priuati rationē habens. Quòd enim, iuxta ac alij, grauiter ac sæpius pœnis ab Amphictyonibus fuerat mulctatus; nec aliquid exoluere uoluerat, pace bellū sibi cōmodius fore ducens, Phocenseis, sociosq; ad perseuerandū in Philomeli cœpto, uerbis suis impellebat. Electus igit̄ imperator, mercenariorū militum magnum numerū conciuuit. Ordines militum obitu extenuatos, suppleuit, auctisq; multum collectio milite copijs suis, incomparādis auxilijs, alijsq; bello necessarijs, multū satagebat. Ad hæc magnos ei animos fecit somniū, quod gloriæ incremētī prælagium ei facere uisum est. In quiete enim existi ma uide se uidere æneum Colossū, quē in Apollinis templo Amphictyones posuerāt, manibus suis ab se in maius refingī, & ampliōrē multò fieri. Hinc cōijciebat nominis amplitudinē sibi in imperio, Deorū ope ad futurā esse. Sed secus se res habebat, contraq; id portendebat Phocensibus, qui ob direptas res sacras, ab Amphictyonibus malè habitī fuerant, auctior ē pœnam Onomarchi manibus adiunctum iri: itaq; euenit. Sed enim Imperator Onomarchus, ænea, ferreaq; arma multa cōfici curauit. Ex argento autē & auro signatam pecuniā socijs ciuitatibus misit, maximeq; præfectos & earum magistratus muneribus sibi obnoxios reddidit. Ex hostibus etiā quosdā, ut sibi auxiliō essent: aliquos, ut neutri parti se adiungerent, largitione facile est cōsequutus. Ea hominibus est innata diuitiarū cupidō. Thessalos quidē, quorū nomen inter hosteis amplissimū erat, per munerā induxit, ut à bello contra se cessarent. Inter Phocenseis uerò, quos sibi aduersos comperit, interfecit, publicatis eorum bonis. Quibus peractis, in hostilē terram inuadens, Thronium expugnatū diripuit. Indeq; Amphiscenseis perterritos, ad faciendam deditiōnem compulit. Doricis autem urbibus direptis, & agris uastatis in Bœotiam irrupit. Ibi capto Orchomeno, cum Chæroneā oppugnare aggressus esset, à Thebanis uictus in Phocida reuersus est. Interea Artabazus, qui à Rege defecerat, bellū cum regijs præfectis contra se missis gerebat, & in itio quidē, quum Atheniensiu dux Chares eum iuuaret, fort

Onomarchus
imperator.

Somnium.

Auaritia homi-
nibus innata.

Thronium.

Artabazus.
Chares.

ret, fort

ret, fortissimè illis resistebat. Ab eunte uerò illo, solus relictus, à Thebanis auxilià impetrauit, qui Pammenem ducè cū quinque millibus hominū in Asiam ad eum miserunt. Ibi duobus magnis praeliis, præfectos regios in rem Artabazi, quū superasset Pammenes, magnā sibi & popularibus suis Bœotis gloriam peperit. Mirū enim procul dubio uidebat, Thebanos desertos à Thessalis, premente difficili Phocensiū bello, in Asiam tamē naualeis copias misisse, & in summo rerū discrimine uictoria esse potitos. Cœptum est hisce temporibus bellū inter Argiuos & Lacedæmonios, cōmissōq; certamine ad urbem Orneas, superiores fuerūt Lacedæmonij. Orneisq; uicinis, in sua se receperūt. Chares autē Atheniensiu Dux, Hellepontū petens cum classe, Sefton occupauit, ibiq; puberes omnes interfecit, cæteros in seruitutē traxit. Et Cerfobleptes, Scotiis filius, Philippo regi aduersus Atheniensibus, quorum amicitia indulgebat, Cherronesi urbibus, Cardia excepta, cessit, in quas Atheniensis populus colonias deduxit. At Philippus Rex, quū Methonenfes hostibus suis receptū dare accepisset, ad eos expugnandos contendit: qui aliquando tēpore fortiter propugnarūt. Tandē coacti sese Regi dederūt, ea conditione, ut omnes urbe Methone cū singulis uestimentis exirent. Philippus oppidū diruit, & agros omnes inter Macedonas est partitus. In ea quidē oppugnatione Philippus alterū oculū confixus sagitta amisit. Inde quū eius auxiliū Thessali implorarēt, copias suas in Thessaliā duxit, statimq; pro eis contra Lycophronem, qui Pheristyrannū agebat, bellū iniuit. Quinque ille petito à Phocensibus auxiliō obtinisset, ut Phayllus Onomarchi frater, cum septē millibus armatis ad se mitteret, cū his Philippus cōgressus, Phocenseis uictos de Thessalia expulit. Tunc Onomarchus in spem ueniēs totius Thessaliæ obtinendæ, mouens cū omnibus uiribus suis, Lycophronis rebus, pperè iuit succursum. Opponēte uerò se illi Philippo & Thessalis, Onomarchus, quippe qui numero militū erat superior, Macedonas multos interemit, & Philippū ipsum in maximū discrimē deduxit. Eius enim milites animo ualde cōsternati, cum deferebāt, uixq; & multa oratione in fide, & ne sibi non audiētes essent, retinuit. Discessit post id Philippus in Macedoniam, & Onomarchus cum exercitu in Bœotiam transiēs, praelio facto, Bœotos deuicit, & Coroneā urbem occupauit. Philippus autem subito ex Macedonia in Thessaliā rediens, contra Tyrannum Lycophronem castra posuit. Ille impar uiribus, à Phocensibus auxiliā accersuit: se pariter cum eis, pro Thessaliæ rebus obtinendis, laboraturū pollicitus. Propterea Onomarcho cum peditatu uiginti millium & equitibus sexcentis in subsidiū ueniente, Philippus Thessalis persuasit, ut uiribus iunctis secum bellum gererēt: cœgitq; ita pedites supra uiginti millia, equitum uerò tria millia. Consertis pròinde fortissimè manibus, quum Thessali equites & numero & uirtute alijs præstarent, factum est, ut Philippus uictor euaderet: Phocensibus qui iuxta Onomarchum erant, ad mare fugientibus. Et eo fortē tempore, Atheniensis Charete,

Pammenes.

Bellū Argiuorum & Lacedæmoniorū.

Philippus uictus.

Philippus uictoria.

Onomarchi mors.

rete, cum Triremium classe illac transeūte, dum multi (inquis & ipse Onomarchus fuit,) abiectis armis ad triremeis natare contendunt, ingens eorū cades est facta: ut Phocensium & mercenariorum militum, cum ipso Duce interemptorum numerus fuerit plus, quàm sex millium, captiuorum ferme trium millium. Philippus tunc Onomarchum suspendi, alios ut sacrilegos, demergi fecit. Mortuo ita Onomarcho, Phayllus eius frater, Phocensium curam suscepit. Qui afflictas res recreare connixus, mercenarium militum multum coegit: stipendia tanto altero, quàm soleret, maiora exoluens. A socijs auxiliā adciuit: armorum magnam vim fieri, pecuniam argenteam & auream signari curauit. Sub hac tempora Cariæ princeps Mausolus, uigesimalium quartum annum quum regnasset, mortem obiit, cui Artemisia & soror & coniunx successit in biennium usq;. Et Heraclea, Tyrannus Clearchus quum Bacchanalibus, quæ celebrabantur, inspectandum quæstiones multas anxie adduceret, interfectus est: regni sui anno duodecimo. Eius factus est Thimotheus filius, qui annos quindecim imperauit. Hetrusci interea bellum gerentes contra Romanos, eorum agros populati, ad Tyberim usq; incursiones fecerunt, inq; sua demum sunt reuersi. Syracusis uero seditione orta inter Dionis amicos & Callippum, qui erant Dionis partium superati, ad Leontinos se contulerunt. Postq; aliquantum temporis Hipparino, Dionis filio classē armatā Syracusas appellente, Callippus uictus ex urbe aufugit, & Hipparinus paternū Imperiū recuperatū duos annos tenuit.

REGNI PHILIPPI AN- NVS NONVS.

Sequitur annus, quo Athenienses principem Aristodemū, Romani C. Sulpitiū, & M. Valeriū consules habuerūt, in ita Olympiade septima supra ceterimā, qua in stadio Tarētino Smicrinus uictor fuit. Tunc Phocensium Dux Phayllus, à fratris sui clade & interitu, Phocensium res, ob magnā militū stragem, male affectas, reficere nitēbāt. Quūq; pecuniæ abundātia plurimū polleret, milites multos cōduxit, multos etiā è socijs impulit, ut secū bellī curā subirent. Re enim numaria, citra pudorē quēpiā in omnē rem utens non tantū priuatos homines promptos belli adiutores sibi comparauit, sed & clarissimas ciuitates ad fortunam secum periclitandā traxit. Lacedæmonij enim mille, duo millia Achæi, Athenienses peditum quinq; millia, & sexcentos equites. Duce Nauficle ei auxilio miserunt. Lycophron autem & Pitholaus, qui Onomarcho mortuo omnibus destituti præsidij, Pheras, ubi Tyranni erant, Philippo dediderāt, seq; ei iunxerant cedere, tunc duobus hominum millibus stipendio conductis, ad Phayllum transferunt & in Phocensium auxilijs erant. Minorum quoq; ciuitatum non pauca, Phocensibus, ob largitionem factam, se adiunxerunt. Aurum enim, quod hominū auaritiam excitarē solitū est, illas ad lucrī emolumentum

*Reparatio
Phocensium.*

lamentum decurrere compellebat. Phayllus igitur cum his copijs in Bœoti-
am mouit, & ad Orchomenon urbē præliū uictus, multos ex suis perdidit.
Rursusq; ad flumen Cephisum inito certamine, uictores fuerunt Bœoti. E
militibus Phaylli ultra quingentos desiderati, & sexcenti ferme capti. Paucis
etiam diebus post, iuxta Coroneam est pugnatū ubi itidem Bœotis uictori-
bus, centum & quinquaginta Phocensium interfecti, & centum triginta ca-
pti sunt. Sed à Bœotum & Phocensium rebus, ad Philippum transeamus.

Quum is nobilissimo prælio Onomarchum superasset, Pheras à tyrannide
liberauit, concessa urbi libertate, rebusq; alijs Thessaliæ compositis, conten-
debat ad Thermopylas, ut Phocēseis debellaret. Sed transitum ei intercipienti-
bus Atheniensibus, reuersus est in Macedoniam imperio suo plurimum ex
rebus gestis, & pietate erga Deum aucto. Phayllus uerò copias ducens con-
tra Locrēseis, qui Epicnemidij nominantur, alias quidem eorum urbeis ui-
occupauit: Arycam, quæ sola supererat, per prodicionem nocte quum inua-
fisset, eiectus, ad ducentos milites suos amisit. Quum demum prope Abasca
stra posuisset, Bœoti nocturno impetu in eum facto, multos interemerunt.

Qua uictoria elati, in Phocensem agrum incursiones fecerūt, lateq; eum po-
pulati, cum præda ingenti reuersi ad Arycensium propugnationem conten-
derunt. Ibi superueniens Phayllus eos in fugam uertit: & captam urbem diri-
puit, ac solo æquatuit. Hic deinceps in tabidam ægrotationem incidens, diu ea
cruciatus, cum magno dolore, ut sua merebatur impietas, mortem obiuit: re-
lictō Phocensium duce Phalæco Onomarchi, qui bellum id sacrum inflam-

Phaylli mors.

mauerat, filio pubere adhuc, sed gubernatorem simulq; Ducem ei cōstituit
Mnaseam unum ex suis familiaribus. Post id quū nocte semel Bœoti in Pho-

Phalæcus.

censeis inuasissent, Mnaseam cum ducentis militibus interfecerunt. Moxq;
ad Chæroneam equestri prælio commisso, Phalæcus uictus multos ex suis a-
misit. Interea & in Peloponneso tumultus facti sunt, ea de causa. Inter La-

Mnaseas.

cedæmonios & Megalopolitanos orta controuersia, in horum agros incursi-
ones fecerunt Lacedæmonij Duce Archidamo. Qua iniuria Megapolita-
ni commoti, quum per se eiusmodi contentioni non sufficerent, sociorū auxi-
lia implorarunt. Igitur Argiui, Sicyoni, Messenij festinanter auxilio eis
iuerunt. Thebani uerò Cephisiona ducem, datis quatuor millibus pedi-
tum, & equitibus sexcentis, miserunt. Cum his copijs Megalopolitanij mo-

*Motus in Pelo-
ponneso.*

uentes ad Alpei fonteis castra posuerūt. Lacedæmonij rursus ea Phocensi
bus peditem tria millia, à Pitholao & Lycophrone, qui Pheris pulsi fu-
erant, equites centum quinquaginta obtinuerunt: comparatōque ita iu-
sto exercitu, confederunt prope Mantineam. Deinceps Orneas in Argi-
uum agrum contendentes prius, quàm hostes ad urbis sociæ defensio-
nem uenirent, eam expugnarunt. Quum post id Argiui aduenissent com-
misso prælio, à Lacedæmonijs uicti sunt. Sed Thebanis superuenienti-
bus duplo iam hostibus plures, uerum inordinata acie, atrox prælium

Alpei fontes

instaurarunt

*Elifuns expu-
gnatur.* instaurarunt, in quo ancipiti, neque alterutrius certa, uictoria, Argiui & socii in
 suas urbeis se retraxerunt: Lacedæmoni in Arcadiam inuadentes, Elifun tē
 urbe uicapta, direptaque, Spartam sunt reuerſi. Interiecto tempore aliquan-
 tulo, Thebani sociique prope Tdphusam cum hostibus congressi, eos proflig-
*Anaxander ca-
pitur.* garunt, multisque interfectis Ducem eorum Anaxandrum cum alijs circiter
 sexaginta ceperunt. Paucis etiam diebus post, Lacedæmonij, cum non pauco-
 rum cæde, ab eisdem sunt superati. Sed tandem magnis uiribus cōgressi, ipsi
 uictores fuerunt. Tunc utrique in sua redierūt. Quinque Lacedæmonij induti
 as Megalopolitanis petentibus concessissent, Thebani Bceotiam sunt reuer-
 ſi. Ibi Phalæcus Cheroneam occupauerat, sed Thebanorum aduentu ab ea
 eiectus est. Compararunt post hæc Thebani magnas copias, & in Phocida
 irrumpentes, eam latissime populati sunt: & ædificia omnia diruerūt, expu-
 gnatisque aliquot castellis, cum ingenti præda in Bceotiam se receperunt.

R E G N I P H I L I P P I A N N V S D E C I M V S.

*Perfarum ui-
ctoria.* ANNO uero succedente, quo Athenis princeps Theſſalus, Ro-
 mæ Mar. Fabius, & T. Quintius consules præfuerunt, The-
 bani Phocensi bello fatigati, & renumaria multum exhausti,
 legarunt ad regem Perfarum, qui ciuitatis suæ indigentia sub-
 sidium peterent. Nihil ille cunctatus promptissime argenti talenta trecenta
 eis exoluit. Et leuia quidem duntaxat certamina. agrorumque uastationes, ni-
 uerò memoratu ualde dignum anno hoc inter Phocenseis & Thebanos ge-
 stum est. Verum in Asia, Perfarum rex, quum annis superioribus Aegyptū
 cum ualido exercitu inuafisset, nec tamen aliquid ei cecisset ex uoto, hac tem-
 pestate renouato in Aegyptios bello, multis egregie gestis, summa sua indu-
 stria Aegyptum, Phoeniciam & Cyprum recuperauit. Quo uerò rei huius
 historia apertior sit repetitis altius temporibus, belli causas explicabimus.
*Artaxerxis
Ochus res ge-
stæ.* Annis anteactis, quum Aegyptij à Persis defecissent, Artaxerxes Ochus
 cognomento, rei bellicæ parum studiosus, à quiete mouere se haud uoluit,
 missoque illuc exercitu & præfectis, ex eorum imperitia & fraude fortunā mi-
 nus prosperam expertus est. Et Aegyptijs nihili eum facientibus, coactus est
 tantæ ignominia, ob animum nimis sedatum, & insitam desidia, succum-
 bere. Aegyptiorum exemplo annis ceterioribus Phænices & Reges Cypri
 & ipsi contempto Artaxerxe defectionem commiserunt. Propterea concita-
 tus Rex decreuit in eos omnes, qui ab se defecerant, non amplius per præfe-
 ctos, sed præsens, pro tuendo imperio suo bellum gerere. Itaque armorum, te-
*Copie Artax-
erxis.* lorum, comteuum & militum apparatus magnum faciens, peditū tre-
 centa milia, equitum triginta millia, trirameis trecentas, onerarias aliasque
 nauis

naueis ad necessaria comportanda quingentas coëgit, bellumq; cōtra Phœnicias ex huiusmodi causa iniuit. Est in Phœnicia nobilis urbs Tripolis, *Tripolis.* nomen ex re habens. Sunt enim urbes tres, inuicem stadij interuallo distantes, appellaturq; Aradiorum una, altera Sidoniorum, Tyrriorum tertia. Est uerò ciuitas hæc in magna dignatione apud Phœnicias omneis, in qua conuentus habere, & per conciliū de maximis rebus agere consueuerūt. Præfectis autem & Ductoribus regijs, qui in Sidoniorum parte uersabantur, contumeliosa & superba imperia in Sidonios exercentibus, malè habitū hī, non satis sibi in dolore temperantes, à Persis desciscere statuerūt: cæterosq; Phœnicias ad libertatem occupandam exhortati. Legatis ad Nectanebum Aegypti Regem, qui Persis erat hostis, missis, ut in belli societatem ab eo reciperentur, omnia quæ bello usui sunt, comparabant. Quūq; Sidon urbibus alijs *Sidon.* opulentia præstaret, priuatiq; homines ex mercationibus essent ditissimi, ocyus & triremes complures paratae, & milites multi conducti sunt. Ad hoc, tela, arma, commeatus aliqua omnia bello opportuna, breui conquesta. In itio autem eius concitationis, regium uiridarium, ubi Persarum Reges animum remittentes, oblectare se consueuerant, decisis arboribus profus deustarunt. Pabuli quoq; uim magnam, à præfectis in usum belli, alendis equis collectam, incenderunt. Animaduersum est & in captos illos Persas à quibus contumelias sustinuerant. Quæ omnia confidenter ab illis patrata Rex accipiens, Phœnicibus cunctis grauius, sed omnium maximè Sidonijs comminatus est. Quū uerò Babylonia copiarum eius omnes peditum & equitum conuenissent, eas mouit contra Phœnicias. Interinq; dum illuc contendit, Syriæ præfectus & Mazæus, qui Ciliciæ præerat, iunctis uiribus, aduersus Phœnicias pugnabant. Ibi Tennes, Rex Sidonis, ab Aegyptijs Græcos mercenarios milites ad quatuor millia, quibus Rhodius Mentor præerat, obtinuit. Cum his, alijsq; suæ gentis conscriptis, in regios præfectos, quos diximus, uadens, commisso certamine uictor fuit. Illiq; ex Phœnicia sunt pulsi.

*Mazæus.**Bellū Cypriū.*

Eodem tempore & in Cypro bellum est cœptum, superiori, & causa, & rebus actis consimile. Erant in ea insula insigniores nouem urbes, quibus reliqua minora oppida, in obsequium adsignata erant. Habebāt illæ Reges singulos, quibus parerent, ut tamem regi Persarum illi audientes deberent esse. Hæc omnes nouem ciuitates conspirantes, Phœnicum exemplo, ab Rege desciscuerunt: comparatisq; belli rebus, summum Imperium iusserunt illis esse, qui regna habebant. His Artaxerxes commotus ualde, Cariæ præfecto, Idri eo, qui nuper principatum eum iniuerat, & qui maiorum suorum instituto, amicus & socius erat Persarum Regi, per literas iniunxit, ut naualibus, & peditum copijs comparatis, in Cyprios Reges bellum susciperet. Ille nihil moræ interponens, quadraginta triremeis, milites conductos ad octo millia instructos in Cypron misit: data eorū cura præfectis duobus, Atheniensi Phocioni, & Euagoræ, qui annis superioribus in ea insula regnauerat. Hi nauiga-

Salaminis. tione illuc deuecti subito ad primariam insula urbem Salamina copias ad-
 duxerunt. Ibi uallo & aggere communito, mari, terraq; oppugnatione ag-
 gressi sunt. Quinq; insula ea multos annos pacem habuisset, magnaq; esset
 loci fertilitas, milites agros omnes pro arbitrio peragrantes, magnas opeis
 corripuerunt, ac diuulgata ea rerum abundantia, multi ex ulteriori Syria &
 Cilicia ultronei milites, spe lucri, adcurrerunt: ut ad duplum ferme Euago-
 ra & Phocionis aucto exercitu in magnam trepidationem & metum Cyprii
 reges coniecti sint. Et is quidem erat rerum Cyprii status. At Persarum rex
*Regis expedi-
tio aduersum
Phoenicas.* Babylone in Phoeniciam cum exercitu contendit. Ibi Mentor, cuius magna
 Sidone erat potentia, audito ingentem numerum Persarum aduentare, iu-
 dicans Phoenicas eis minime pareis esse, saluti suae priuatim consulere delibe-
Thessalio. rauit. Itaq; ex suis familiaribus fidum maxime Thessaliona, clam Sidonis
 omnibus, misit ad Artaxerxem, Sidona ei proderere cupiens. simulq; ad bel-
 lum Aegyptium cum eo proficisci, in quo, utpote locorum, & eruptionum
 quas Nilus faceret, cognitionem exactam habens, adiuuentum magnu ab-
 ferre posset. Thessalionem omnia ea narrantem, Rex audiens, mirifice est ga-
 uisus, commissaq; defectionis gratiam Mentori se facere respondit. Cate-
 rum si, quae offerebat, fecisset, magnis muneribus ab se donatum eum iri pol-
 licitus est. Adhuc quum Thessalio sibi a Mentore, ut eius dexteram fidei cau-
 sa reciperet, iniunctum dixisset, Rex, ueluti fides dicto suo non haberet, com-
 motus, Thessalonia apparitoribus ut capite plecteretur, addixit. Quum ita
 ad poenam is duceretur, Regiq; dixisset: Facies quidem quod tibi libuerit,
 sed Mentor, cui illa omnia peragere in promptu est, quod fidem dare detre-
 ctaueris, nihil profus promissorum efficiet. Admonitione eam Rex secum
 uoluens respuit, apparitoribusq; reuocatis, dimisso Thessalioni dexteram
*Dati dextera
fides apud
Persas firmis-
sima.* porrexit. Quae res apud Persas pro firmissima fide habetur. Tunc Sidona
 Thessalio reuersus, cuius omnibus id ignorantibus Mentori quae agisset
 renunciauit. Rex uero plurimi faciens, uti Aegyptum deuinceret, quod ea
 prima in se grauiter commiserat, legatos inciuitates Graeciae nobiliores,
 qui contra Aegyptios auxilia peterent, misit. Ex eis Lacedaemonij & Atheni-
 enses, amicitiam quidem erga Persas ueri sibi esse propositum, sed auxilia
 minime se daturos responderunt. Thebani Lacratem ducem cum armatis
 mille: Argiui tria millia miserunt, quibus, non ex suo arbitrio, sed Rege id
Nicostratus. nominatim petente, Nicostratum praefecerunt. Is erat uir, & fortitudine,
 & consilio optimus, prudentiae terribilem audaciam commixtam habes. Et
 corporis robore quum multum praestaret, leonis pellem cum claua in pra-
 lio gestans, Herculem militiae referebat. Pariter Graeci, qui Asiae maritima
 inhabitabant, ad sex millia dederunt, ut e Graecis omnibus auxilia compleue-
 runt numerum decem milium. Antequam uero hi conuenirent, Rex per Sy-
 riam facto itinere in Phoeniciam peruenit, & non longe Sidone castra me-
 tatus est. Eo temporis spacio, quod non paruum intercessit, Sidonij armis,
 telis;

telis, rei frumentariæ comparandæ magnam diligentiam adhibuerant, urbem fossa triplici, & mœnibus præaltis communiuerant. Habebant & militum urbanorū, qui in gymnasijs & laboribus plurimum exercitati corpore & uiribus firmissimis erant, iustum numerum Diuitijs uerò & alio quocūq; apparatu cæteras Phœniciaë urbeis superabant. Quodq; erat maximum, triremium & quinque remium supra centū classē comparauerant. Tennes autem iam in proditiōis societate acceptus à Mentore, qui Aegypti auxilijs præerat, hunc relinquit loci cuiusdam præsidio in urbe, ut proditiōis negocium curaret. Ipse cum militibus sexcentis egressus, simulauit, eundem sibi esse ad Phœnicum quendam conuentum, accepitq; secum nobilissimos centum ciuis ueluti forent consiliarij. Quum iam haud longè ab ipso Rege esset, comprehesos eos centum Sidonios tradidit Artaxerxi. Qui Tennem ut amicum benignè accepit centum uerò illos ueluti defectionis autores, telis obrui fecit. Aduenerant & ex urbe quingenti primores uiri, ramis oleæ prætensis ei supplicantes. Ibi Rex Tennem seductum, num urbem sibi posset tradere, est percunctatus (Plurimum nanq; laborabat ut citra pactionē quampiam Sidona reciperet, quo clade aliqua immani eam afficiens, reliquas urbeis castigatione ea perterret) Tennes id facturum confirmate, Rex impotentem iram in animo fouens, omnes eos quingentos uiros, supplicantiū insignia gestant eis confodi fecit. Tennes postmodum ad mercenarios Aegyptiorum milites accedens, eis persuasit, se & Regem intra mœnia reciperent perq; huiusmodi proditiōem Sidon in Persarum potestate deuenit. Tunc Rex, cum Tennes opera non amplius indigeret, eum interfici curauit.

Tennis in ciuicis impostura crudelis.

Oliuæ rami supplicis indicia.

Sidon capta proditiōe.

At Sidonij qui ante Regis aduentum nauis omnes suas incenderant, ne quispiam nauigatione salutis priuata posset consulere, postquam urbem & mœnia ingenti Persarum multitudine uiderunt opplera, intra domos, cum liberis & uxoribus inclusi, adposito igni se extenderunt ut eorum & qui supplicantes interfecti sunt, numerum quadraginta millium periisse traditum sit. Tanta ea clade Sidonij affectis & urbe tota cum ciuibus absumpta, locum ex incendio uastum, Rex talentis multis uendidit. Ob magnam enim oppidorum opulentiam, immensa argenti & auris per ignem conflata, est inuenta. Huiusmodi interitum miseræ Sidoniorum res sortitæ, reliquas Phœniciaë urbeis ad deditiōnem faciendam, terrore adiecto, impulerunt.

XL. millia Sidoniorū perempta.

Paulò supra hæc tempora, Cariaë princeps Artemisia eo honore annos duos functa, mortem obiit. In cuius locum successus frater Idrieus ad septenniū imperauit. In Italia autem Romani percusso foedere cum Samnitibus, indutias Prænestinis concesserunt. Tarquinienisq; ducentos & sexaginta publicè in foro capite mulctarunt. In Sicilia Calippus & Leptines Syracusanij, comparato exercitu, quum Rhegium, quod tyranni Dionysij præsidij tenebatur, expugnassent, pulsatis hostibus, libertatem ibi firmarunt.

Animaduersione in Tarquinienis.

DIODORVS SICVLVS
REGNI PHILIPPI AN
NVS VNDECIMVS.

VVM uerò Athenienses principem Appollodorum, Roma-
ni M. Valerium & C. Sulpitium consules iam haberent, Eua-
gora & Phocione Salamina in Cypro oppugnantibus, aliæ o-
mnes insulæ eius urbes in Persarum ditionem uenerunt. Solus
Protogoras Salamine Rex, obsidionem sustinebat, niteturq; contra Eua-
goras paternum illud regnum, adiuuato Persarum Regis, recuperare. Sed
tempore succedente, Artaxerxes quum ei hic esset delatus, Protogoram au-
xilij cepit iuuare ad eò, ut rem tentatam despondens Euagoras, ad Regem
se expurgatum iuerit à quo maiori multò alia præfectura in Asia est honora-
tus, in qua deinceps administranda, quum se male gessisset, coactus fugere in Cy-
prum, cõprehensus & supplicio affectus est. Protogoras autè Persis ultro se
deddens obtinuit, in reliquum ut citra impedimentum Salamine sibi liceret re-
gnare. At Persarum Rex, post deletam Sidona, quum iam Argis, Thebis & à
Græcis illis, qui Asiæ maritima incolunt, auxilia aduenissent, iunctis omni-
bus copijs, in Aegyptum contendit. Incidens autem inter eundem in stagnum
prægrande, ubi erant quæ Voragines nuncupant, exercitus partem ex loco-
rum ignorantia amisit. De natura quidem eius stagni, & his, quæ præter o-
mnium opinionem in eo contingunt, quum libro primo satis dixerimus, in
præfens ab hac disputatione supersedebimus. Transgressus autem Voragi-
nes illas, uersus Pelusium, quæ est urbs ad primū os, ubi Nilus exitum habet,
iter faciēs quadraginta stadia ab eo castra posuit. Græci & Aegyptij qui in
eius loci præsidio positi fuerant, quum multum temporis ante Persarum ad-
uentum ad instruenda ea quæ opus erant, habuissent, cuncta quidē Nili ora
firmiter sed maxime omnium Pelusiacum, quod primum esset, & opportu-
num ualde situm haberet, cõmunierant. Erant ibi in defensione quinque mil-
lia armatorum sub præfecto Philophrono. Thebani igitur plurimum labo-
rantes, ut uirtus sua inter Græcos omneis illustrior esset, fossam quandam &
angustam & profundam, nulla periculi habita ratione, traicere inceperant.
Tunc qui in præsidio Pelusij erant, ex oppido erumpentes cum transeuntibus
Thebanis manus conseruerunt, proq; gloria consequenda utrisq; adnitentibus,
atrox & periculosum certamen ad extremum diei commissum: nocte super-
ueniente dirempitum est. Postridie Rex copias Græcorum, quas habebat,
in tres ordines est paritatus, & unicuiq; Græcum hominem, simulq; Persam
aliquem, & uirtute & prudentia insignem præfecit. Primitaq; Bceoti du-
ces habebat Lacratem Thebanum & Persam Rosacen. Hic genus ducebat
à septem Persis, qui Magos oppresserunt, præfectusq; erat Ionix & Lydiæ,
equitum uerò & peditum Barbarorum magnum numerum ducebat, Argi-
orum se-
cunda erat acies sub suo duce Nicostrato, additus est huic in administratione
socius

*Euagora in-
teritus.*

*Regis expedi-
tio in Aegyptum.*

Pelusium.

*Partitio exer-
citus Persarum.*

Rosaces.

socius Aristazanes, cui ad Regem de maioribus rebus referendi, cura iniuncta erat; fidei supra amicos omnes regios, Bagoa excepto, probatissimæ. Destinata sunt ei quinque millia electorum hominum, & triremes octoginta. Tertiam aciem, quæ erat mercenarius miles, ducebat Mentor, qui Sidonam perdidit, & Bagoas, cui plurimum fidei Rex adhibebat, viro audaciæ, & ad omne etiã iniquum facinus, promptitudinis incredibilis. Datus est ei Græcorum, qui erant Persarum ditionis, & Barbarorum ingens numerus, & naues complures. Ipse autem Rex cum reliquis copijs totius rei summam animam intendebat. Facta eius modi partitione ordinum apud Persas, Nectanebus Aegypti Rex, licet copijs inferior multo esset, nihil uel ingenti hostium multitudine, uel ordinatione facta commotus est. Habebat sane ipse Græcorum militum, qui secum stipendia facerent, uiginti millia: Aegyptiorum, qui bellatores apud eos nuncupantur, millia sexaginta: nauis fluminatilis ad conflictus & incursiones circa Nilum committendas numero qui fidem non caperet. Ripam autem fluminis, quæ in Arabiam uergit, frequentibus castellis, muroque & fossa continenter ductis, communiuerat. Quinque apparatus omnes bello gerendo opportuni ei non deessent, breui tamem ab omnibus illis, ob inopiam consilij, decidit. Maxima calamitatis eius causa fuit, belli administrandi imperitia, & quod ante id, priori bello, Persæ ab eo uicti fuerant. Habuerat tunc clarissimos fortitudine, & rei bellicæ scientia præstantes: Atheniensem Diophantum & Lacedæmonium Lamium, quorum consilio recte omnia fuerant ordinata. In hoc autem bello dum sese idoneum imperatorem fore arbitrabatur, nulli administratione rerum communicare uoluit: neque per sese, quæ bello usui essent, utpote nullius experientia, potuit expedire. Oppida igitur, & loca alia munita quam præsidij positis firmasset, acceptis triginta millibus Aegyptiorum, Græcis ad septem millia, Aethiopicorum autem parte dimidiata, loca ea insedit, unde facile impetus fieri posset. Eo modo utrinque instructis rebus, Nicostratus Argiuorum Dux, ducentibus eum Aegyptijs, quorum liberi & uxores obsides tenebantur à Persis per fossam quandam in locum minus apertum transmisit cum suis copijs, ibique uallo munitis castris consedit. Tunc qui in propinquo loci præsidio erant milites mercenarij Aegyptiorum, haud pauciores septem millibus, ut hostium aduentum persenserunt, ad eos repellendos sunt progressi. Horum præfectus Clenius Cous quam aciem ad conferendum prælium instruxisset, ab hostibusque idem esset factum, atrox certamen initum est. In quo Græci, qui sub Persis merebantur, egregie pugnantes, Ducem Clenium, & militum eius plus quinque millibus interfecerunt. Eam cladem Nectanebus Rex audiens, ualde est perterritus inde coniiciens reliquas Persarum copias citra impedimentum flumen traiecturas esse, ueritusque ne Memphim omnes hostium uires conuerterent, statuit ei rei prospicere. Ducto igitur exercitu, quem secum habebat, illuc contedit, & quæ ad oppugnationem sustinendam essent usui, præparauit. Interim Thebanus Lacrates, qui primum agmen apud Persas curabat, Pelusium magno conatu cepit oppugnare, deriuataque aliorum

Bagoas.

Nectanebi copie.

Nicostrati perfidia.

Strages Aegyptiorum.

fossæ aqua, per exiccatum locum & peruium, machinas ad urbis mœnia ad-
 duxit. Magna autē ex parte eis deiectis, summa celeritate, qui intus erant, al-
 terum murum cum ualidis turribus ligneis excitarunt. Quinque dies aliquot
 cuiusmodi mœniū oppugnatione durasset. primò Græci, qui in oppidi propu-
 gnatione erant, fortissimè hostibus resistebant. Sed postquàm de Nectane-
 bi Regis discessu Memphim certiores facti sunt, miserunt ad Lacratem, qui
 de re cõponenda agerent. Recipientēq; eo per iurandū ipsos, si Pelusium
 dediderint, cum rebus, quas secum ferrent, citra offensionē in Græciam de-
 uectum iri, oppidi deditiōem fecerunt. Ad quod recipiendū quum Artaxer-
 xes Bagoam cum barbaris militibus misisset, in urbis ingressu, Persæ, Græ-
 corum abeuntium res inultas, quas secum exportabant, arripuerūt. Ibi Græ-
 cis de iniuriā, qua afficiebantur, grauiter ex postulantibus deosq; iurifurandū
 præfides implorantibus, Lacrates in iram concitatus, facto impetu, bar-
 baros repulit, aliquot uic eorum interfectis, Græcos, qui sub fide uiolabatur,
 strenuè tutatus est Bagoas cõiectus in fugam iuit ad Regem, eiq; de Laca-
 te multum est questus Artaxerxes recognita, Bagoæ milites pœna merita
 affectos fuisse, insuper de rapinæ illius autoribus supplicium summi debere,
 iudicauit. Eo itaq; modo Pelusium à Persis recuperatum est. Mentor uerò
 cui tertij agminis cura demandata fuerat, Bubastum & complureis alias ur-
 beis calliditate quadam militari captas, in ditionem Regis attraxit. Quum
 in earum quauis præsidium mixtum, & Græcorum & Agyptiorū militum
 esset. Mentor eiusmodi uerba in castris suis palàm habuit, Artaxerxen deli-
 berasse eos, qui sibi ultro urbes dederent, humanissimè tractare. Qui rursus
 uisuperarentur, in eos cladem inferre non mitiorem ea, quàm Sidonij passi
 fuissent. Iniunxit post id custodibus portarum, liberè permitterēt egredi, qui
 ab se uellent transfugere. Ita nullo impediēte captiui Aegyptij, qui erāt in
 castris, abeuntes, breui per omneis Aegyptij urbes uerba illa disseminarunt.
 Inde q; inter mercennarium militem, & indigenam dissensiones subito ubiq;
 exorta sunt. Et in oibus urbibus seditiōes cœperūt uigere. Vtriq; enim per
 quandam æmulationem studebant, seorsum proderè loca, quibus præessent;
 ut soli aliquod emolumentum consequerentur. Cœpta est ea res primum
 Bubasti. Statim enim uerò, ut Mentor & Bagoas cum exercitu prope urbē
 confederunt, clam Græcis Aegyptij quendam miserunt ad Bagoam, polli-
 centes urbem tradere, si se saluos præstaturus fuerit. Id Græci persentientes,
 missum hominem comprehenderunt, terrore q; iniecto, rem, uti erat, ab eo
 intellexerunt; ex q; eo commotū ualde in Aegyptios inuadētes, aliquos inter-
 fecerunt, aliquibus etiam uulneratis, reliqui in partem quandam urbis coacti
 sunt se trahere. Qui Bagoæ quid contigisset significantes, orabant, ut ocyus
 accedens, urbem ab se acciperet. Græcis, qui clanculum ad se pro firmandis
 pactionibus uenerant, secretò iniunxit Mentor, quum Bagoas in urbem uenis-
 set, ut Barbaros impetu facto adorirētur, Bagoa deinceps cum Persis, absq;
 Græcorum

Pelusij deditio.

σπαρτινημα.

Seditio Bubasti.

Mentoris calliditas.

Græcorum assensu, in urbem intrate. Postquam multa pars intromissa est, subito Græci portas claudentes, eos qui intus erant, aggressi, omnes interfecerunt, & ipsum Bagoam ceperunt. Is omnem salutis suæ spem in Mentore uidens positam, orauit, uti se liberatum ueniret professus, in posterum se nihil nisi ex eius consilio facturum. Tunc Mentor Græcos ad Bagoam dimit- tendum, sibiq; faciendam urbis deditioem, ut eius receptæ titulus sibi dare- tur, induxit. Factusq; ita salutis Bagoæ autor, rerum omnium societatem cum eo, præstito, & accepto iure iurando, iniuit, quam ad extremum uitæ ser- uauit. Euenit inde, uti apud Regem concordēs, mutuocq; alter alterum iu- uantes, tandem omnium: uel amicorum, uel cognatorum Regis, ambo po- tentissimi euaserint. Mentor enim maximus præses Asiæ, quæ maritima est, declara tus, multum profuit rebus Artaxerxis, quum Græcos multos condu- ctos subinde ei mitteret: ipseq; illic omnia administraret, summa, & fide; & animi magnitudine. Bagoas uero in superioribus locis, ubi præfectum age- bat, tam bene ex Regis re omnia gessit, uti per eam societatem quam cum Mentore firmauerat, non minoris autoritatis factus sit, quàm si Regni ipse esset dominus: neq; Artaxerxes aliquid absq; eius consilio ageret. Quin etiã post eius mortem, in eligendis nouis Regibus, semper Bagoæ sententia & nominatio rata habebatur, nihilq; huic potestatis regiæ, præter Regis ap- pellationem deerat, quæ omnia singulatim cum ad ea peruenerimus tempo- ra, exponemus. In præsens quidem post Bubasti deditioem, reliquæ urbes perterrefactæ, in Persarum ius per certas conditiones uenerunt. Tunc Ne- ctanebus rex, qui ad Memphim commorabatur, uidens hostium successus, mi- nimè ausus est periculis, ut copias ad conflictum duceret, se obijcere: despe- ratiscq; regni rebus cum pecuniâ ingenti in Aethiopiam fugit. Eo pacto Ar- taxerxes totius Aegypti potitus, insigniorum urbiũ mœnia diruit, & sacris ædibus dreptis magnam uim coëgit auri & argenti. Abstulit etiam ex anti- quioribus templis scriptas tabulas, quas postmodum Bagoas, accepta ma- gna pecuniâ sacerdotibus Aegyptijs restituit. Prosequutus autē muneribus honorificis, pro cuiusq; merito, Græcos, qui secum militauerāt, eisq; omni- bus, ut in patriam redirent, absedimissis, & Pherendate Aegyptij præfecto constituto, cum toto exercitu Babylona reuersus est: spolijs & pecunia mul- ta, sed maiori longè, ac rebus strenuè gestis, auctus.

Mentoris & Bagoæ confæderatio.

Nectanebi su- 84.

Animaduersio in Aegyptios.

REGNI PHILIPPI ANNVS DVODECIMVS.

VO uero anno Athenis Callimachus impauit, & Romæ cõsu- les fuerunt M. Fabius, & P. Valerius Artaxerxes animaduertēs magno adiuuēto sibi fuisse Mentorem in bello Aegyptio, cum ultra amicos alios prouexit: proque eius uirtute honoratum, centum talentis argenti, alijsq; preciosissimis rebus donauit. Et Asiæ, quæ ad

*Mentoris res
gestæ.*

Hermias.

*Spartaci regis
interitus.*

mare est, præfecit. Data in super summi imperatoris potestate, ei bellū contra rebelles suos demandauit. Tunc Mentor quū necessitudinē arctam haberet cū Artabazo & Memnone, qui superioribus annis cū Persis bello contenderant, & ex Asia demum fugientes, ad Philippū in Macedoniā se contulerant, ibi cū morabant. Regi supplicans persuasit, illis commissi criminis ueniā indulgeret, protinusq; eos ambos cum liberis ad se accersuit. Habebat sanē Artabazus ex Mētoris & Memnonis sorore susceptos filios, mares undecim, fœminas decē. Delectatusq; plurimū ea prole numerosa Mentor, iuuenes, datis in exercitu suo præfecturis, hōnorauit. Primam autē expeditionem cepit contra Hermiam Atarnensium Tyrannum, qui ab Artaxerxe defecerat, & loca complura bene munita, ac urbeis tenebat. Huic pollicitus, se inducturum Regem ad remittendā culpam persuasit, ut secum ueniret in colloquiū. Ibi ex insidijs facto impetu, eum prehendit, potitusq; ita eius annulo, scripsit literas inciuitates, tanq̄ Hermias diceret, sibi pacificationem initam esse cū Artaxerxe, intercedente Mentore signatasq; raptō annulo literas, misit per quosdam, qui oppida & arces pro Rege acciperent. Populi, quibus literæ sunt redditæ, fidem præstantes & quod à pace non abhorrent, facillē arceis & urbeis dediderūt. Ea calliditate quū Mentor citra periculū belli, rebelles urbeis recuperasset, in maximā Regis gratiam uenit: quod uideretur industria & ingenio singulari bellicā rem tractare. Pariter & principes alios, qui ab imperio Persarū descuerant, partim uis, partim dolo aliq̄, omnes deuicit. Et hæc quidem in Asia gerebant. In Europa uerō Philippus Macedonum Rex inuadens cum exercitu in urbeis Chalcidenseis, Geram arcem uis expugnatam diruit, iniectoq; inde alijs terrore, aliquot urbeis imperio suo coëgit parere. Pheras postmodū, quæ sunt in Thessalia, profectus, Pitholaum, qui ibi dominatū occupauerat, expulit. Circa eadē tempora Spartacus iam annos quinq; Ponti Rex, diem suum obiit, successus est frater Parisades, qui annos octo & triginta regnauit.

R E G N I P H I L I P P I A N N V S D C I M V S T E R T I V S.

LAPSO anno hoc, Athenienses Principem Theophilum Romani C. Sulpitiū & C. Quintium cōsules, habuerūt, quū in ita Olympiade octaua supra centesimā, uictor fuit in stadio Polydes Cyrenensis. Tūc Philippus intentus summo studio, ut Micybernam & Toronen Hellepontis urbeis caperet, citra periculum aliquod, p̄ preditionē eas obtinuit. Cōuersus deinde cū ualidis uiribus ad maximā eius regionis urbē Olynthon, initio prælijs duobus Olynthios deuicit, & in urbē cōpulit. Cœptaq; obsidiōe, dū subinde tētat expugnationē, multos suorum amisit, Tandem pecuniā corruptos, Lathenē & Euthycratē, summos

mos magistratus in urbe, induxit, uti eam sibi proderent: quam captā diripuit, oppidanosq; omnes cū præda alia uendidit. Eo facto, pecuniā multā ad belli usum cōsequutus est cæterasq; urbes sibi resistētes perterrituit. Datis autē muneribus meritis unicuiq; militū, qui strenuē pugnaverāt. Ingētī pecuniā missa, sibi cōciliauit eos, qui in urbibus uarijs potētīæ maioris erant adeo, ut multos ad patriā prodendā illexerit. Nec ipse id dissimulabat, se magis auri copia, q̄ armis imperiū auxisse palàm solitus assuerare. Atheniēses, quibus iam Philippi incrementa erāt suspecta. om̄ibus, in quos Philippus bellum susciperet, auxilia cōtra eum mittebāt. Per legatos etiā adhortabant ciuitates, ad libertatē tuendam. & supplicium de his ciuibus, qui p̄ditionē molirent, sumendum; om̄ibus eis auxilia pollicētes. Itaq; se Philippo hostes professi, apertē cum eo bellum gerebant. Inflammabat eos maximē ad propugnationē Græciæ Demosthenes tunc tēporis Græcorum omnium acerrimus in dicendo. Sed nullo pacto reprimi ualebat indomita libido, quæ plerosq; occupauerat, urbes suas prodēdi. Tam latē pestis illa Græciā tunc infecerat. Propterea a iun̄ Philippū, quū urbem quampiā egregiæ munitam capere conaret, ac eius loci quidā contra omnē impetū tutissimam, ac ferme inexpugnabilē eā esse diceret, q̄ si uisisset, Nū etiā aurū eius urbis mœnia trāscēdere esset impossibilē. Exptus nimirū erat Philippus, quæ armis capi nō possint, auro facillimē expugnari solere. Præparās igit̄ largitione in urbibus proditores, eosq; qui tantā fœditatē in se admittēbāt, honestis nominibus, nūc amicos, nunc hospites appellitās p̄ eiusmodi infanda cōmercia, munerū, uerborūq; mores hominū maximē corrūpebat. Ab Olynthi uerò expugnatione, in Deorū honorē, pro concessa uictoria Olympiā celebraturus, splēdidissima peregrit sacrificia & cōuocata ingenti hominū multitudine, certamina ædidit pulcherrima, multosq; hospites, qui ad spectaculū conuenerāt, cōuiuio accepit. Ibi sermonibus, & inuitatiōe ei loco accōmodata usus, multis pocula sua manu porrigebat, ab se prægustata. Nō paucis munera est largitus. In uniuersumq; omneis p̄missionibus amplis p̄sequutus, effecit, ut q̄ plurimī amicitia suā auidissimē expeterēt. Animaduertēs autē in cōuiuio ex amicis quēpiā, Satyrū nomine p̄ferentē nescio qd̄ triste, rogauit, quid solus aliquid hūanitatē suæ expiri nō dignaret. Illi munus aliqd̄ ab eo se cupere dicētī, sed uereri, ne intētiōe sua patefacta frustra haberet. Philippus exhilaratus, quū promississet quodcūq; petierit, se libentissimē concessurum, hospitis cuiusdam sui uirgines duas adolescentulas, nouis maritis desponsatas quæ essent inter eius captiuos, se libenter recepturum dixit Satyrus: non, ut ex eo munere lucri aliquid consequeretur, sed ut addita etiam de suo dote, in matrimonium eas traderet: ne uē iniuriam, tenera ætate indignam, sustinere eas uideret. Philippus petitionem hanc libentissimo animo accipiens, uirgines duas statim Satyro condonauit, multisq; alijs muneribus, & beneficijs eo modo disseminatis, cum ualiora benignitatis præmia recepit.

Olynthus pro dita.

Auro magis q̄ armis imperiū auclum.

Demosthenes.

Apophthegma.

Armis resistētis auro expugnantur.

Philippi urbanitas.

Satyrus.

Mulci

Multi enim uerò, spe liberalitatis eius inducti, alter alterum præuenire studebant, se ipsos & patriam in Philippi potestatem dedentis.

REGNI PHILIPPI ANNVS
DECIMVS QVARTVS.

AM uerò imperante Athenis Themistode, & Romæ consulis C. Cornelio, M. Pópilio Bœoti quum agros Phocensium populati essent, ad Hyampolim manus conferentes, uictores fuerunt, circiter sexaginta è numero hostium interfecti. Deinceps iterum cum Phocensibus prope Coroneam congressi, accepta magna clade, repulsi sunt. Quum in Bœotia insigniores quaedam urbes essent Phocensium ditioris, ad earum agros uastandos uersu Bœotij, frumeta omnia destruxerunt. In reditu uerò hostibus occurrentes, sunt profligati. Circa id temporis Phalæcus Dux Phocensium, sacræ pecuniæ ablatae postulatus est, priuatoque ei imperij honore, quem gerebat, successores tres dati sunt, Dinocrates, Callias, & Sophanes, per quos eius criminis quaestio habita est. Petebant sane ab his, quæ eam tractauerat, rationem uti redderet. Philon fuerat quidam præcipuus in eiusmodi administratione. Is, quum haud satis exhibendæ rationi faceret, capite est damnatus, excruciatumque à ducibus nuper electis, sceleris socios perdidit. Grauius demum supplicij affectus cum uitæ finem quem sua imperitas merita est, habuit. Alij quidem de sacris rebus ditiores facti, magnam pecuniam furto sibi comparauerat, eam restituere, & poenas, ut sacrilegi, dare sunt coacti. Ex superioribus autem Ducibus Philomelus, qui primus imperauerat, à rebus sacris, quarum necessitas permisit manus continuit. Sed, qui ei successit, Onomarchus, multum de pecunia in belli sumptus usus est. Tertius Phayllus, frater Onomarchi, non pauca munerum, quæ in templo fuerat consecrata, ad pecuniam signandam conflauit ut conducto militi stipendia exlueret. Dicitos siquidem à Cræso Lydorum rege lateres aureos centum uiginti, quibus pondus erat talenta bina, acceptos pro conficiendis numis dissecit pariter & aureas trecetas, sexaginta Phialas binis minis expensas, Leonisque & feminae signa aurea, ut ea omnia aurum talentis trecetis & triginta aestimata fuerint, redactisque omnibus quæ ex auro sunt conflata, ad argenti rationem, talenta quatuor millia perficeretur. Ex rebus autem argenteis, quæ tum à Cræso, tum à balis fuerant consecratae, Duces omnes absumperat ad summam talentorum supra sex millium ut aurum, argentique totius ratione inita, talenta essent plus decem millibus. A scriptoribus non nullis traditum est, opum hinc correptum non minus fuisse, atque illud, quod in Persarum thesauris ab Alexandro inuentum sit. Aggressi quin etiam fuerat, qui sub Phalæco ordines ducebant aperire solum Templi, quum à quodam esset dictum, argenti & aurum magnam uim ibi defossam esse. Iamque loca circa focum & tripodem excauare coeperat. Qui uerò thesaurum indicauerat, testimonio

sacrilegi quaestio.
Phalæcus.

Opes Apoll.
de phico dicte.

testimonio clarissimi & antiquissimi poetæ Homeri nitebatur, ubi ait:

Quanta pauimentum interius non claudit, Apollo

Nunci ubi saxosa Pythone oracula reddit.

Sed quum à militibus loca prope Tripodem foderentur, magnis terræ tremoribus factis, Phocenses ualde sunt perterriti: planèq; ita Deis animaduersione in sacrilegos præmonstrantibus, ab eo negotio destiterunt. Ac Philon, qui facinoris tã impij dux & autor fuerat, breui pœnas meritas exoluit. Sed enim pecuniæ sacræ interuersæ, licet crimē totum Phocensibus adscriberet, nihilominus Athenienses & Lacedæmonios, qui Phocensium causam, & sensu, & auxilijs tutabant, non parum cõtingebat. ideo maximè quod stipendia promilitū numero, quos auxilio eis miserāt, non fuerāt exoluta. Athenienses sanè ea tēpestate uident̃ proni ualde fuisse ad faciendas Apollinī cõumelias. Paululū enim supra Delphicæ direptionis tēpora, quū Iphicrates corū Dux, cum classe circa Corcyrā uersaret, Dionysijq; Syracusarū tyrāni nauis, quæ Delphos & Olympiā signa facta ex auro & ebore deuehebāt, adprehēdisset, mississetq; ab Atheniēli populo quæsītū, quid nā in ea re agendū eis uideret. Athenienses responderūt. Laborandum non esse ei in rerum diuinarum respectu: sed prospiciendū, quo modo milites suos sustentaret. Iphicrates ciuitatis suæ uoluntati obsequutus, capta Deorū ornāmēta uendidit. Propterea Tyrannus in Atheniēsis cõmotus epistolā hanc eis scripsit. Dion, sius senatui & populo Atheniēsi salutē scribere minimè decere existimauit. Contra Deos, & mari, & terra sacrilegia cõmittitis. statuas quidē à nobis, ut Dijs dicarent, missas, & rapuistis, & conflastis. Neq; in Deos maximos, Appollinē scilicet Delphicum, & Olympicū Iouem, scelus impiū ad eò patrare ueriti estis. Eiusmodi rem fecerūt Atheniēses contra Deū illum, quē lubinde inter populares & maiores suos numerare p̃ ostētationē solebāt. Pariter & Lacedæmonij, qui et cõsilio Delphici Oraculi Rempu. apud gēteis omneis admirabilē, sibi instituerāt, qui uē ea tēpestate de maioribus rebus Deū Appollinē consulebāt, non ueriti sunt cū Templi raptoribus scelestissimā inire conspirationē. Sed enim, Phocēses in Bœotia urbeis treis Orchomenō, Coroneā & Corfias quū haberent, inde mercenario milite affatim eis suppetente, contra Bœotos copias parabant. eorumq; agros populabantur. Nèq; ad faciendas incursionēs, aut certamina committenda, eorum locorum homines Phocensibus deficiebant. Propterea bello multum attriti Bœotī, militum suorum multis amissis, & pecuniæ inopia laborantes, legatos ad Philippum, qui auxilia peterent, miserunt. Ille, quum Bœotūm res afflictas, ut spiritus eorum inflati ex uictoria Leuctrica aliquantulum comminuerentur, libenti animo uideret, milites per paucos dedit: id tantum curans, ne Oraculi direptionem nihili æstimare uideretur. Quum uerò Phocenses prope Abas,

Miraculum.

Verbum im-
pium.

Epistola.

Lacedæmonij
sacrilegi.

Abas.

gam

*Diuina anim
aduersio in sa
crilegos.*

gam arripuerunt: alij, ad quingentos, in templum confugiētes, extincti sunt, miro quodam modo: ut quum multa eò tempore Phocensibus aduersa diuinitus acciderint, id maximè omnium quod referemus, ita factum esse uideatur. Qui ad templum confugerant, Deorum auxilio se saluos fore existimabant. Sed secus accidit, diuina siquidem prouidentia pœnam, quæ sacrilegis conueniebat, eis inflixit. Erant circa Templum lecti & mensæ complures. Quinç; in tentorijs Phocensium, qui ad Templum se receperant, ignis relictus casu lectum unum incendiasset, tanta repente, adeoç; super omnium fidem flamma excitata est, ut Templum, & Phocenses, qui eò se contulerant, uiui incensi sint. Visusç; est Deus salutem, quam supplices petierant, eis indulgere noluisse.

REGNI PHILIPPI AN NVS DECIMVS QVINTVS.

*Finis sacri bel
li.*

N sequenti uerò anno, quo Athenis Archias Princeps, Romæ Consules M. Aemilius & T. Quintus fuerunt, Phocense bellū, quod durauerat in annum decimum, ad hunc modum finem habuit: Bœotis & Phocensibus pariter ex belli diuturnitate debilitatis ualde, alteri ad Lacedæmonios miserunt petitum auxilia, unde armatos mille, Duce Archidamo rege obtinuerunt. Bœoti uerò quum ad Philippum legatos itidem pro auxilijs misissent, Philippus, acceptis secum Theffalis, cū ualido exercitu in agrum Locrensem contendit. Ibi Phalæcum, qui pridem Phocensium Dux fuerat: tuncç; magnam conductorum militum manū habebat, inueniens, ut cum eodimicatione in ita belli euentum experiretur, aciem instruxit. Erat Phalæcus Niceæ, qui animaduertens Philippo, se esse uiribus imparē, misit ad eum legatos, pro rebus suis componendis: pactusç; ut sibi & suis militibus permitteretur, quod uellet, discedere. Quum octo milibus hominum, secum facientiu stipendia, concessit in Peloponnesum. Tūc spe omni destituti Phocenses, sese Philippo dederunt. Itaç; citra dimicationem, quod non sperauerat, Philippus bello sacro confecto, adhibitis in consilium Theffalis & Bœotis, deliberauit Amphictyonum concilium habere, eorumç; arbitrio cognitionem omnium integram relinquere. Igitur Amphictyones, in ito consilio, decreuerunt, Philippum, eiusç; posteros, in collegium suum coaptari, quum duorum suffragiorum iure, quæ debellati Phocenses habuissent: Urbibus tribus Phocidis mœnia solo æquari: Ne ipsi Phocenses, aut sacri templi, aut Amphictyonum consilij, aliquo modo participes essent: Ne eisdem, equos, aut arma habere liceret, donec subreptam omnem pecuniam Deo exoluissent: Phocenseis autem, aliosç; qui sacrilegio eo inquinati aufugissent, scelestissimos haberi, exç; omnibus locis impunè retrahi posse: Vrbeis omneis quæ Phocensibus parerent, dirui, & red gî in pagos: qui haberēt domos nō plurēis sexagenis, qui uē haud minus interuallo stadij

*Phalæcus cum
Philippo pacis
ciscitur.*

*Decreta cōtra
Phocenseis.*

unius

unius inter se dissentarent. Agros suos haberēt, sed eorum uectigal annuum, talenta sexaginta, Deo pēderent, quoad pecuniā, in rationibus scripta, tempore Templi direpti, satis Deo fecissent. Philippo, Theſſalis, & Bœotis, ius Pythia certamina curandi eſſe, quod Corinthi Phocensibus, in rerum sacrarum interuersione, adiutores fuiſſent, Philippum cum Amphictyonibus, arma Phocensium, auxiliariorumq; confringere, eorumq; frustra, quæ super eſſent, incēdere, equos per auctiōem diſtrahere. Ab his Amphictyones, alia nonnulla, quæ ad Oraculi refectionem, ad pietatem, pacemq; & concordia Græciæ faciebant, conſtruxerunt. Quæ omnia eorum ſcita Philippus comprobauit, decq; omnibus ingēteis eis ægit gratias. In Macedoniam demum eſt reuerſus, pietatis & bellicæ uirtutis magna ſibi comparata gloria. Sed longè maiora inſtrumenta augendi res ſuas indenactus eſt, quum toto animo id moliretur, ut à Græcia Imperator nominatus, per eam occaſionem in Perſas bellum ſuſciperet, quod tandem eſt factum. Sed de his omnibus ſuo tempore mentionem ſingillatim habebimus. In præſentia ad hiftoriæ contextum redeunt operæ pretium eſſe iudicamus, palàm facere. Deos illis omnibus, qui in Oraculo diripendo deliquerint, pœnam meritā iniēciffe: neq; eos duntaxat, qui ſacrilegij artifices fuerunt, ſed omneis prorfus, quos illud crimen uel leuiter attigit, nullo pacto inuectam à Deo punitionem effugere ualuiffe. Princeps enim Templi occupandi autor Philomelus, caſu quodam belli aduerſo, ſeſe præcipitē dedit. Onomarchus dein electus dux ab illis, quibus nulla ſpes bona erat, cum Phocensibus & milite mercenario in Theſſalia interfectus & de cruce ſuſpenſus eſt. Tertius Phayllus, qui multa rerum sacrarum deſtruxerat, diuurno cōfectus morbo, haud breui potuit à cruciatu liberari. Qui uerò poſt omneis eos, quicquid in donarijs reliquum erat, corripuit. Phalæcus in uarijs magnisq; periculis, & timore uitam longam ſatis duxit. non quo ſors eius melior, quàm cæterorum ſcleris impij popularium eſſet, ſed ut longiori tempore cruciatus, multisq; ex ſua miſeria notior factus, inſignioſiorem, celebratamq; magis calamitatem ſubiret. Poſt fugam ſanè, qua Philippi captiuitatem uitauit, commoratus eſt initio in Peloponneſo, ſuſtentans ibi milites ſuos pecunia, quam reliquã de ſacris rebus habebat. Poſtea Corinthi nauibus magnis onerarijs conductis, quum biremeis quatuor ſuas haberet, in Italiam & Siciliam tranſmittere conſtituit: ibi aut urbem aliquam ſe occupaturum, aut à quibus ſtipendio conduceretur, quū eo tempore Lucanis eſſet bellum cum Tarentinis, inuenturum exiſtimans. Militibus autem ſuis aſſeuerabat, ſe accerſitum, in Siciliam & Italiam nauigationem eam ſuſcepiffe. Cum igitur itinere arrepto, iam ulterius in mare progreſſi eſſent milites aliquot, qui eodem nauigio cum Phalæco uectabantur, ſimul uerba habuerunt, ſuſpicantes non eſſe uerum, ab aliquo ſe accitos fuiſſe quod itineris ducem aliquem, ab eo ad quem irent, miſſum, ſecum non uidebant. Apparebat etiam nauigationem ceptam non eſſe rem facilem, ſed

*Philippi in
Macedoniam
reditus.*

*Diuine iuſti-
tie uis magna.*

*Phalæci cala-
mitates.*

D longam

longam, & periculis multis obnoxiam. Propterea parum Phalæci uerbis cre-
Phalæcus à su
is superatus. dentes, ac ueriti, ne in hostilem aliquam classem inciderent, conspirarunt illi
 præcipue, qui in exercitu ordines ducebant, strictisque ensibus, in Phalæcum,
 & nauis gubernatorem irruentes, ut reuenterentur, unde nauigationem cœ-
 perant, coegerunt. Pariter, qui in nauibus alijs erant quum idem fecissent, re-
 troacti omnes in Peloponnesum redierunt, simulque ad Maleam promonto-
 rium Laconia appulsi, ibi Cnossiorum legatos, qui ex Creta ad milites scri-
 bendos uenerant, offenderunt. Hic cum Phalæco, ductoribusque alijs colloquu-
 ti, stipendio decenti persoluto, fecerunt, ut secum omnes proficiscerent. Sta-
Lyctum. tinique ut Cnossum in Cretam peruenerunt, ab itinere, Lycto urbe, uisunt po-
 titi. Lyctijs autem è terra sua pulsus, in speratum breui apparuit auxilium.
 Quum enim eo tempore Tarentini, bello inuito contra Lucanos, legassent
 ad Lacedæmonios, ueluti parentes suos, qui auxilium peterent, hi quæ animo
 promptissimo, genti cognatæ succurrere uolentes, copias pedestris & naua-
 leis, quibus Rex Archidamus præfuit, quum parassent, transituros eos in Ita-
 liam Lyctij uti sibi ad patriam recuperandam auxilio esse uellent, orarunt.
 Cui rei Lacedæmonij assentientes, in Cretam transmiserunt. Ibique milite il-
Lyctum reddi
tur.
Archidami
mors. lo mercenario deuicto, urbem suam, Lyctijs restituerunt. Deinde arrepta
 nauigatione in Italiam, quum Archidamus in Tarentinorum subsidium ue-
 nisset, inuito prælio quodam egregie pugnans interfectus est: uir omnibus
 imperatorijs artibus, ex toto uitæ cursu multum probatus, præter, quam in
 Phocensium rebus, quos iuuandouisus est magna causa fuisse Templi del-
 phici inuadendi. Regnauit is Lacedæmone annos treis & uiginti, filius au-
Agis. tem Agis, qui ei successit, quindecim duntaxat annis in regno uixit. Cæsi sunt
 postea à Lucanis & omnes, qui sub Archidamo mercabant, direptionis Ora-
 culi & ipsi participes, Phalæcus uero Lycto pulsus, ad Cydoniam oppugnan-
 dam se couertit. Vbi, dum machinas mœnibus diruendis instruit, easque pro-
 prius urbem adducit, fulmine incidente, diuinus ignis excitatus, illas corripuit.
Phalæci
mors. Quas plerique ab incendio defendere conati, igne absumpsi sunt. In his fuit &
 ipse dux Phalæcus. Aiunt nonnulli, eum interemptum fuisse à quopiam suo
 milite, quæ uerberarat. E Phalæci militibus, qui cladis eius immunes fuerunt,
 exulibus Eleis, in Peloponnesum deuecti sunt: cum quibus in Eleos pugnare
 occiperunt. Sed enim, quum Arcades opem tulissent Eleis, multi milites illi
 conductij interfecti sunt. Reliqui, ad quatuor millia, captiui inter Arcadas
 & Eleos, diuisione facta, distributi sunt. Arcades eos, qui sibi obuenerunt, de-
 derunt uenui. Elei suos cœneis, ob scelus in Oraculo diripiendo admissum,
 trucidarunt. Et ad eum modum, qui sacrilegij illius aliquid omnino attige-
 runt, Deo autore, meritas pœnas subiuerunt. Nobilissimæ etiam ciuitates,
 quæ ea impietate se adstrinxerant, ab Antipatro (succedente tempore) deu-
Milites uenun
dati. ctæ & imperium & libertatem suam miserè perdidit. Vxoribusque Pho-
 censium principum, quæ aulæ sunt monilibus raptis se exornare, impij faci-
 noris

noris pœnas non euitarunt. Quæ enim Helenes monile gestare est solita, in meretricium probrum incidit, pulchritudine sua eam expetentibus prostrata. Altera, eo quod fuerat Eriphyles, subinde ad ornatum utens, quum filius, quem natu maiorem habebat, in furorem concitatus ignem domui iniiecisset, intra eam uiuens, incendio extincta est. Eoq; pacto, qui Deum contemptui habere ueriti non sunt, supplicijs, quæ narrauimus, ab ultoribus Dijs affecti sunt. Rursus, qui Oraculo subsidium tulit, Philippus post id factum in dies res suas auxit, tandemq; pietatis suæ beneficio, ab uniuersa Græcia Imperator appellatus est. Et suum regnum amplissimum omnium, quæ essent in Europa, effecit. Sed quum abundè satis de sacro bello ægerimus, ad res alibi gestas transeamus. In Sicilia (ortis inter se magnis seditionibus) Syracusani miserè multorum, & potentium, trahentiumq; in diuersa Tyrannide oppressi, legatos Corinthum miserunt, orantes, uti mitterent, Ducem aliquem, qui eorum Reipub. curam susciperet, simulq; Tyrannidem inuadere conantium, improbitatem coerceret. Corinthijs honestissimum esse arbitrati, ijs, qui ab se originem traherent, suppetias ferre, illuc mittere decreuerunt Timoleonem, Timaneti F. præstantissimum uirum, qui uirtute, prudentia & cognitione rei militaris, omnibusq; bonis artibus erat præditus. Huic autem singularis contigerat res, quæ ut deligeretur Dux in Syracusanam expeditionem, non parum profuit. Timophanes eius frater, qui diuitijs & ingenita quadam confidentia Corinthijs omnibus præstabat, diu antea uisus fuerat ad Tyrannidem aspirare. Sedeo tempore calamitosos homines sustentando, comparando arma, & cum facinorosorum agmine per forum spaciando, non dissimulabat se Tyrannum esse. Omniaq; profus facta eius Tyrannidem præferabant. Huic Timoleon, alienissimus ab unius Dominatione sustinenda, initio conatus est persuadere, uti à ccepta re, desisteret. Postquam sibi parum audientem illum, indiesq; magis insolescere animaduertit, abiecta omni spe, ut uerbis emendari posset, obambulans foro, ipse fratrem obtruncat. Excitato inde tumultu, quum ciues quam plurimi ad facinus atrox & inusitatū accurrissent, seditiones exortæ sunt. Partim consentibus, Timoleonem, ut cædis fraternæ reum pœna legibus decreta, affici oportere. Alteris: quippe qui Tyrannicida esset, commendationem mereri asseuerantibus. Senatu igitur habito, contentio ea inter Senatores pariter uigebat, Timoleonem grauius deferentibus eius inimicis: qui uerò mitius agebant consulentibus, ut ei uenia tribueretur. Quumq; altercatio huiusmodi durasset in aduentum usq; Syracusanorum legatorum, atq; hi, expositis mandatis, uehementer orassent, ne senatus moram interponeret in Duce mittendo, quem petebant, uisum est Senatui Timoleonem illuc mittere conducibile esse: proposueruntq; ei insolitam, miramq; profus optionem, si facinus ab se commissum diluere uellet. Id enim ei confirmarunt, si bene rem Syracusanam administrauerit, se eum Tyrannicidam: sin secus, & ex animi libidine, tunc fratris per-

*Timoleonis
res gestæ.*

*Egregium factum
Timol.*

Timoleon fratricida ac tyrannicida.

cussorem eundem iudicatos esse. Verum Timoleon, non tam ex timore per senatum sibi adiecto, quam uirtutis studio, Siciliæ rebus, bene, & ex gentium usupræfuit. Carthaginensibus siquidem debellauit: recipiensq; e Barbarorum manibus Græcas urbes uastatas & desertas, multitudine hominum frequenteis reddidit. De quibus omnibus, post paulò secundum sua tempora, per parteis mentionem faciemus. Nunc ad narrationis ordinem reuerte

REGNI PHILIPPI ANNVS
DECIMVS SEXTVS.

*Expedio Ti.
mol. in Sicilia.*

QVVM Ebulus Athenis imperaret, Romæq; Mar. Fabius & Seruius Sulpitius consules essent, Timoleon Corinthius, adsumptus à ciuibus suis ad curam Syracusanæ Reipub. parabat se uti in Siciliam transfiret. Cōduxit autem milites externos

septingentos, triremibusq; quatuor, & leuioribus tribus nauigijs milite opletis, Corintho discessit. Præter hæc in itinere à Leucadijs & Corcyresibus obtinuit treis alias naues. Itaq; nauibus decem fretum, quod Ionium appellant, trasmisit. Contigit sanè ei internauigandum res præcipua, & digna admiratione, ut Deus quispiam in suscepta prouincia eum iuuare, & futuram ipsius gloriam, ac rerum gestarum magnitudinem præfagio nō obscuro, declarare uisus sit. Continenti enim nocte, fax ardens in cælo nauiganti ei præluxit, donec in Italiam cum omnibus suis copijs peruenit. Prius etiam Corinthi audiuerat Cererem & Proserpinam sacerdotibus suis in quiete uisas esse polliceri, cū Timoleonte sese nauigaturas in sacratam sibi insulam. Propterea ipse Dux Timoleon, cæteri q; omnes laxo animo erant, diuinam opem sibi haud deesse conspicientes. Nauem etiam, quæ omnibus alijs melior est uisa, Dearum numini dicauit, instituitq; uti Cereris & Proserpinæ sacra nauis nominaretur. Peruenit autem incolumis cum suo exercitu Metapontium, in Italiam. Illuc & triemis legatorum Carthaginensium statim superuenit qui Timoleontem conuenientes, ne belli initium faceret. ne uè omnino in Siciliam transfiret, ei denunciarunt. Sed Timoleon, quum ad traiciendū Rhegini eum inuitarent, & auxilia pollicerentur, Metapontio quàm primū discessit: quo sui aduētus famam anteuertet. Verebatur enim plurimum,

Miraculum.

ne Carthaginenses, qui mari dominabantur, transitum suum in Siciliam interciperent. Adhibita idcirco summa diligentia, breui Rhegium cōtendit. Sed enim Carthaginenses paulò antè hæc tempora, futuri belli in Sicilia magnitudinem prospicientes, erga insulæ ciuitates socias, summam benignitatem ostentabant. Cum Tyrannis, ueteribus conuersijs positus, amicitiam firmauerūt, præcipuè cum Iceta, qui Syracusis dominabatur, quòdeius magna esset potentia. Comparatasq; ingenteis naualeis & pedestreis copiis, præfecto Annone duce, miserunt in Siciliam. Erant autem naues longæ,

Icetas.

centum

centum & quinquaginta: peditum quinquaginta millia: trecenti currus bellici: & bigarum ultra duo millia. Præter hæc, arma, telæque omnis generis, machinæ ad oppugnandas urbes multæ. Commeatuû, & aliarum rerû, quæ bello usui sunt, opinione omnium maior copia. Primaq; expeditione contra Entellenfis suscepta, eorum agrum populati, ad oppidi obsidionem accesserunt. Tenebant locum cum Campani, qui magno hostium numero perterriti, ad ciuitates Carthaginensibus inimicas, auxilia petita miserunt. Alij omnes eam rem detrectarunt. Soli Galerenses mille armatos derunt. Qui in itinere Pœnis obuiam facti, eorum multitudine circumuenti, omnes & interfecti sunt. Campani etiam, qui Aetnam habebant, initio compararant auxilia, quæ Entellam, utpote ad gentem cognatam, mitterentur. Sed Galerensium clade audita, à recepta superfedere deliberauerunt. Quum uerò Syracusarum urbs esset in Dionysij manibus, Ictas cum ualido exercitu eò cõtendit. Iamq; uallum circa Olympium iecerat, & omnibus uiribus, Tyrannum Dionysium expugnare conabatur. Sed obsidione in multos dies protracta, quum necessariarum rerum inopia premeretur, Ictas ab oppugnatione discessit, ut iret ad Leontinos, unde se prius mouerat. Abeuntem Dionysius insequutus, extremum agmen incessendo, fecit, ut conuersus Ictas, manus secum confereret. Qui ferme tribus millibus armatorum sub Dionysio merentium cæsis, reliquos in fugam compulit, *Ictas Syracusarum uictor.* Ususq; summa celeritate in eis persequendis, irrupit simul cum fugentibus in urbem, & ita Syracusis absque insula potitus est. In huiusmodi statu erant Dionysij & Ictæ res, quum Timoleon tribus diebus, post captas ab Ictæ Syracusas, Rhegium perueniens, non longè ab urbe copias suas de nauibus exposuit, & eodem uiginti Carthaginensium triemes statim aduenerunt. Tunc Rhegini, qui Timoleontis rebus fauebant, populo ad concionem uocato, agere cœperunt de pace inter illos componenda. Ibi Carthaginenses ad hoc intenti, ut reditus in patriam Timoleonti persuaderetur, parum diligenter in stationibus excubabant. At Timoleon nullo eius, quod moliebatur, dato indicio, ipse quidem præsens prope consultantium suggestum stabat, *σπαρτήνυμ.* sed clanculum admonuerat, ut nouem e suis nauibus in altum abducerentur. Denique, animis Carthaginensium ad Rheginorum orationem, quæ dolo in longum producebatur, conuersis clanculum e concione se subripiens, adcurrit ad nauem, quam sibi relinqui fecerat, ac summa festinatione enauigauit. Carthaginenses ita delusi, conati sunt abeunteis insequi. Sed quum illi magno spatio progressi essent, noxq; iam immineret, factum est, ut citra offensam Tauromœnium appellerentur. Ei loco præerat Andromachus, Syracusanorum libertatis studiosissimus, qui humaniter Timoleonta suosque omnes accepit. Et, ab impetu persequentium ut salui essent, non parum profuit. His ita hic peractis, Ictas cum quinque millibus armatorum electis contra Adranitas, qui suas partes sequi nolebant, profectus

est, & nō longè ab oppido castra posuit. Tunc militibus aliquot à Tauromeniensibus impetratis, Timoleon cum militibus circiter mille contra Icetam Tauromenio discessit. Noctiq; superuenientis occasione adiutus, iter Adranum ita confecit, ut sequenti die ex improviso Icetæ exercitum prandentem inuaserit. Et in castra irrumpēs, plus trecentis interfecerit, captiuosq; ferme sexcentos comprehenderit, castrisq; ipsius potitus fuerit. Aliam insuper rem strenuitate eadem peregit. Subitò enim ad ipsam urbem Syracusas contendit, totumq; illud iter currendo emensus adeò, ut à pugna fugientis hosteis præuenterit, Syracusas, quū nullus ibi huiusce rei timor esset, faciliè intrauit.

REGNI PHILIPPI ANNVVS DECIMVS SEPTIMVS.

T hæc quidè omnia anno præsentis contigerūt, quo uerò Athenienses principem Silyciscum, Romani M. Valerium, & M. Pompiliū consules habuerunt, labentēq; nona & centesima Olympiade, in stadio Aristolochus Atheniēsis uictor fuit. Romanū primū cum Carthaginiensibus fœdus percusserunt. In Caria quum Idræus, ibidem septennium princeps, mortem obiisset, Adæ eius coniux & soror suffecta est, quæ ad annum quartum imperauit. Timoleon autem in Sicilia, acceptis in societatem Adranitū, Tyndaritūq; non parua auxiliā ab eis obtinuit. Eratq; mirificus tumultus intra Syracusas, quum Dionysius insulam Ictas Achradiam, & nouam urbem reliquum omne urbis teneret. Timoleon & Carthaginienses portum maiorem cum classe nauium centum quinquaginta intrassent, terraq; castrametati essent cum peditatu quinquaginta millium. Quæ ingenti hostium multitudine cum ualde perterritus esset Timoleontis exercitus, inopinata, & quæ nullo cōsilio parari potuisset, rerū mutatio subsequuta est. Primo omnium Marcus Catanensium Tyrannus, qui non paruas copias secū habebat, Timoleonti adhæsit. Post id urbes complures, studio libertatis consequendæ, ad eundem defecerunt. Nouissimēq; à Corinthiis naues decem cum auxilijs & stipendio missæ, Syracusas adueniunt. Propter quæ confirmatus multum est Timoleon, & Carthaginienses timore correpti, classem è portu, imprudēter sanè, eduxerūt. motisq; castris, insulæ partem, quæ suæ erat ditionis, discesserunt. Tunc Iceta auxilijs destituta, urbs Syracusarum, quum ciues ei tuendæ parum sufficerent, in Timoleontis potestatem redacta est. Mesene itidem, quæ in partibus Carthaginiensium erat, ab eodem statim est recepta. Dum hæc in Sicilia geruntur, Macedonia rex Philippus, odio, quod à patre hereditarium pertinaciter contra Illyrios seruabat, incitatus, cum ualido exercitu in eorum terram irrupit, agrisq; uastatis & expugnatīs urbibus multis, in Macedoniam reuersus est. Postmodum in Thessaliam contendens, Tyrannis aliquot, qui ciuitates op-

primebant

Fœdus Romanorum & Carthaginiensium.
Adæ.

Mirus Syracusarum status.

Philippi incrementa.

primēbant, expulsis, magna beneuolentiā Theſſalos omneis ſibi deuinxit: ex eorum ſocietate ſperans, Græcos pariter in amicitiam ſuam traductum iri. Quod ſanè euenit. Contermini nanq; Theſſalis Græci, uicinorum factum ſequuti, ſœdus cum Philippo inierunt.

REGNI PHILIPPI ANNVS
DECIMVS SOCTAVVS.

ANNO uerò ſequenti, quo Pythodorus Athenis imperauit, & Romæ conſulatum geſſerunt C. Plautius, & T. Manlius, Timoleon, Dionyſio in deſperationem magnam ab ſe compulſo, perſuaſit, uti arce tradita, & principatu relicto, in Peloponneſum cum omni ſua pecunia ex compoſito tranſiret. Ille q; ita, per ignauiam, & animi torporem, nobiliſſimum Regnū, & quod Adamante reuixit. Et ſu prædicabant, reliquit; ac Corinthi in magna egeſtate uitam traducēs, omnibus, qui in rebus proſperis temerè inſoleſcūt, ex ſua uita & fortunæ immutatioe, exemplū parū ſpecioſum præbuit. Qui enim prius quadringentas triremeis habuerat, nō multo poſt in puſilla, arctaq; nauicula, nimirū caſus grauiſſimi ſpectaculū admirandū ualde, Corinthū ſe contulit. Timoleon autē, in ſula, & oppidis omnibus, quæ Dionyſio parebāt, receptis arceis locaq; alia munita, quibus ſe Tyranni tuebant, euertit. Ciuiſus libertatē reddidit. Poſt hæc ſtatim ad leges ſcribendas conuerſus, uti hæc populares eſſent, multum curauit. Quæ ad priuatarū rerū contractus p̄tinerēt, aliaq; multa diligēter & iuſtiſſimè ordinauit: rei illi præcipuè intentus, ut æqualitatē induceret. Inſtituit etiā magiſtratū honoratiſſimū annuum, quē Syracuſani Iouis Olympij famulatū appellabant. Electuſq; eſt primus Callymenes famulus Olympij Iouis. Et ita deinceps is honor p̄ manus traditus eſt: anniq; à magiſtratu eiſmodi adnotati fuerunt uſq; ad tēpora, quæ noſtræ huic hitorix terminus, & mutationi reiſu initium fuerūt. Romanis enim Siculos alios in cōmuniōnem Reipu. inducētibus, famulorū principatus ille, qui annos plureis trecentis durauerat, abſolitus eſt. Hic ita ſe habētibus rebus, Philippus in Macedonia ſummopè laborās, ut ad ſocietatē ſuam traheret Græcas Thraciæ ciuitates, expeditionē ſumpſit cōtra Cerſobleptem eiſ terræ regem, qui continuis cladibus uicinas Hellespō: i genteis, urbeis diruendo, & uaſtando agros, afficiebat. Ut igiſ eam Barbarorū impotentiam reprimere, cum ualidis copijs eos aggreſſus, aliquot prælijs commiſſis, ſemper uictor, debellatos ad id compulſit, ut decimas Regno Macedoniae exoluerent. Et in locis, qui ſibi oportuni uiſi ſunt, ad coercendā Thracum audaciā oppida bene munita conſtruxit. Tunc ciuitates Græcæ à metu Barbarico liberatæ, p̄mptiſſimo animo cū Philippo ſœdus inierūt. Inter eos, qui temporū horū res ſcripſerūt, Theopompus Chius, in hitoria quam de Philippi geſtis ædidi, tribus libris

Mirum uariantis Fortune exemplum.

Famulatus Iouis Olympij.

Philippi res auctæ.

Theopompus.

Theopompus. ea, quæ in Sicilia facta sunt, complectitur; à Tyrannide senioris Dionysij exorsus, per quod spatium annorum quinquaginta, ad Dionysij usque iunioris casum à regno pergens. Tres illi libri sunt à quadragesimo primo ad quadragesimum tertium.

REGNI PHILIPPI ANNVS
DECIMVS NONVS.

Aeacides.

Alexander.

Timoleonis

facinora.

T Sofigene Athenis imperante, & Romæ consulibus M. Valerio & M. Pompilo, Arymbas Molossorum Rex, quum annos decem regnasset, uita excessit, relicto filio Aeacide, qui Pyrrhi fuit pater. In defuncti locum Alexander Olympiadis frater, adiuuamento Philippi Macedonis, subiuit. In Sicilia uero Timoleon contra Leontinos, quo Ictas cum iusto exercitu se retraxerat, mouit castra: statimque inuadens in eam, quam Nouam urbem appellat, quum magnum praesidium, & quod bene ad moenium propugnationem sufficeret, intus positum esset, ceptam rem ommittere est coactus. Transiuitque ad Engyium, quæ urbs Tyranno Leptinae seruebat, omnique studio, ut ciuitatem, pulso Tyranno, ad libertatem reduceret, nitetur. Interea Ictas cum omnibus suis copijs ex Leontinis ad Syracusas oppugnandas contendit. Ibi compluribus suorum amissis confestim unde discesserat, redit. Leptines à Timolonte grauiter pressus, deditioem fecit, & per conditiones dictas, iussus est migrare in Peloponnesum. ut eo pacto Graecis deuictorum Tyrannorum miseriam innotescerent. Quumque eidem Leptinae Appolloniatae parerent, receptæ huic ciuitati, & Engyinis libertatem, ut suis legibus uiuerent, concessit Timoleon. Sed enim quum rei pecuniariae indigentia laboraret, ut militibus, quos conduxerat, stipendia minus posset persolueret, Ducibus, qui ad hanc rem idonei uidebantur, mille armatos dedit, iniunxitque, ut in Carthaginiensium prouinciam incursiones facerent. Hilatissimam terram populati, cum praeda ingenti redierunt ad Timoleonem. Qui facta auctione, pecuniam magnam recepit, indeque militibus, multi temporis stipendio dato, satisfecit. Potius etiam est urbe Entella, ubi ciues quindecim, qui Carthaginiensium parte istuebantur, interfecit, ceteros libertate donauit. Iam Timoleonis potentia & autoritate multum aucta, Graeciae Siciliae urbeis, animaduertentes, captis ab eo gentibus libertatem concedi, ultro omnes se Timolonti dederunt. Siculorum etiam, Sicanorum & aliarum gentium ciuitates, quas tuebantur Carthaginienses, miserunt legatos oratum, ut in amicitiam & foedus ab eo reciperentur. Propterea Carthaginiensium Senatus parum strenue res Siciliae à ducibus suis administrari uidens, deliberauit exercitum magnum cum Ducibus alijs eodem mittere. Subito igitur ciuibus, qui militiae idonei uidebantur, scriptis Afrorum militum delectum habuerunt.

Carthaginiensium
nouus ap
paratus.

runt. Præter hos ingenti pecunia Gallos, Hispanos & Ligures conduxerunt. Naveis etiam longas fabricarunt. Onerarias complureis coegerunt, apparatusque aliarum rerum maximum confecerunt.

REGNI PHILIPPI ANNVS VIGESIMVS.

ATHEMIS uerò quum princeps Nicomachus & Romæ C. Martius & T. Manlius Torquatus consules essent, Phocion Atheniensis, Cletarchum, quem Eretriæ Tyrannum Philippus præfecerat, debellatum expulit. Et in Caria Pexodarus, fratri-
bus omnibus natu minor, eiecta Ada, principatū occupauit. tenuitque ad annum sextum, quo scilicet tempore Alexander in Asiam transiuit. Philippus autem semper ad id intentus, ut res suas magis amplas faceret, castra mouit ad urbem Perinthon quæ sibi infensa, parteis Atheniensium tuebatur. In ta oppugnatione, & machinis propius urbem adductis, quotidie in eorū, qui fessli pugnando essent, locū semper integris succedentibus acriter ad mœnia ipsa decertabat. Turribus etiam altitudinis cubitorum octoginta, quæ Perinthiorum turreis multum supereminerēt, extractis, è superiori loco oppidanos plurimum offendebat, & arietibus murum identidem quaties, fossionibusque subterraneis fundamenta demolitus, magnam eius partem euerit. Perinthios locum apertum fortissime defendētib; alteroque muro occupatus ab eis extracto, certamen magnum iterum pro mœnibus ceptum est. Ibi Philippus numerū magnum sagittariorū, aliorūque id genus missilibus pugnantiū habens, per eos ualde è mœnium pinnis pugnanteis hosteis conficiebat. Illis autē indies magis deficientibus, auxilia, tela, iaculatoresque à Byzantijs missi sunt. Viribus igitur resumptis, ut hostibus iam resistere posse uiderentur animosè pericula omnia pro salute patriæ sustinebant. Nec Philippus diligentiā suā remittebat. Exercitu enim suo in parteis pluribus diuiso, per coronā, & alios alijs sufficendo, mœnia die noctuque acerrimè oppugnabat. Erant ei ad triginta millia armatorum, telorum, machinarūque, ad mœnia diruenda, uis magna, machinæ aliæ penè innumeræ, quibus omnibus obsessos Perinthios grauiter urgebat. Iamque oppugnatione ea indies multos protracta, oppidanique multis interfectis, nec paucioribus uulneratis, & necessarijs rebus non suppetentibus, urbis captiuitas in proximo certissima esse uidebatur. Tunc fortuna periclitantibus non tantū salutem, sed & eam unde minime sperabant, attulit. Diuulgata enim uerò & per loca Asiæ Philippi potentia, quæ indies crescebat, Persarum Rex, cui res ea suspitionem aliquam iniiciebat, per litteras præfectis suis, qui erant ad loca mari proxima, iniunxit, uti Perinthios totis uiribus iuuarent. Quod ab illis factum est Magnū enim mercenariorum militum numerum, stipendium & comme-

Pexodarus:

Perinthi oppugnatione.

Philippus Persarū Regi fors midolofus.

atus

atus affatim, tela, aliaq; bello necessaria, Perinthum miserunt. Duces itidem militesq; quos meliores habebant, Byzantij dederunt. Ita uiribus æquatis utrinq; belloque instaurato, contentio maxima rursus in oppugnatione ipsa exorta est. Philippus ariete mœnia labefactans, continuam eorum partem diruerat. missilibusq; è propugnaculis oppidanos deturbabat. Et simul per locum apertum, ubi mœnia erant deiecta, conferto agmine irrumpebat: ac scalis in murum defensoribus nudatum incendebat, ut, quum ita dimicatio comminus gladijs gereretur, multi interficeret, pluresq; modis uarijs uulnerarentur. Præmia sanè uictoriæ utrinq; pugnantium uirtutem excitabant. Macedones opulentissimam urbem se direpturos, insuper muneribus magnis à Philippo donatum iri sperabant. Eorum commodorum expectatione, difficultates omnes forti animo sustinebant. Perinthij rursus præ oculis cladeis, quæ uictis inferri soleant habentes, pro salute patriæ, periculis alacritate ingenti se offerebant. Eos autem plurimum, ut superiores essent, adiuuabat urbis situs Perinthus enim ad mare posita est, in ædito iugo peninsulæ longitudinis ferme stadij unius. Aedificia habet frequentia, & præalta, ut quemadmodum collis cliuus surgat, ita domus una alteram superet altitudine. Videturq; totius ciuitatis facies esse instar Theatri. Propterea mœnibus etiam in uniuersum solo adæquatis, nihilomagis munimentis erant destituti. Obstructis enim uiarum aditibus, superiora ædificia uice muri firmissimi tenebant. Idcirco, quum laboribus & periculis maximis, Philippus mœnia superasset, munitionem adhuc ex domuum structura factam, difficultatorem offendit. Sed enim quum omnia bello gerendo idonea à Byzantijs Perinthum summitti animaduerteret, partitus copias suas, earum dimidium cum ducibus, quos optimos nouerat, reliquit in Perinthi obsidione. Reliquos ipse secum accipiens, de improviso aggressus Byzantium acriter oppugnare cepit Byzantius, utpote qui milites, tela, resq; alias gerendo bello commodas Perinthum miserant, grauiter consternati sunt. Eiuscemodi tunc erat ciuitatum duarum status. Ex his autem, qui historiarum monumenta posteris mandarunt, Cumæus Ephorus historiam suam, quum ad Perinthi oppugnationem peruenisset, definit. Is inscribenda ea, ab Heraclidarum reditu exorsus Græcorum & Barbarorum res gestas, annorum ferme septingentorum quinquaginta libris triginta describit: præfatione libro unicuiq; apposita. Diyllus uero Atheniensis, qui sequentium temporum res memoriæ mandauit, principium sibi scribendi, ubi Ephorus finem fecerat sumpsit: qua uè ab ea tēpestate, tum à Græcis, tum à Barbaris gesta sunt usq; ad Philippi obitum, comprehendit.

Perinthis situs

Novi Philippi consilium.

Ephorus.

Diyllus.

DE GESTIS PHILIPPI
REGNI PHILIPPI ANNVS
VIGESIMVS PRIMVS.

47

AT Príncipe Athenis Theophrasto, & Romæ consulibus M. Valerio, & Aulo Cornelio, Olympias decima supra centesimā inīta, Anticlesq; Atheniēsis in stadio uictor fuit. Eo anno Athenienses, cum Philippus pacem secum firmatam, uiolasse uideretur, naualeis copias raptim Byzantijs subsidio miserunt. Idem à Chrijs, Rhordijs, alijs uē quibusdam Græcis ciuitatibus factum est. Tunc Philippus eo Græcorum concursu perterritus, duarum urbium obsidionem reliquit: atque cum Atheniensibus & Græcis alijs sibi aduersantibus fœdus percussit.

Carthaginiēses autem, qui magnum belli apparatus confecerant, in Siciliam nouas copias traiecerūt: ut cum his, quos ibi prius habebant iam in eorum castris pedites plureis millibus septuaginta, equites, bellici currus, & bigæ ad decem millia, longæ naues ducentæ, onerariæ, ad equos, tela & com meatus uehendos, ultra mille eis esse crederentur. Neq; extantis Barbarorum copijs Timoleon licet exiguum militum numerum secum haberet, alio modo perturbatus est. Sed quum bellum contra Iceram gereret, pace firmata, auxilia ab eo obtinuit: & non parum inde copias suas auxit. Salutare etiam ei uisum est, bellum in Carthaginensium prouinciā conferre, quo ciuitatum sociarum agros inuiolatos seruaret, & eodem tēpore hostilis terra uastaretur. Idcirco auxilijs omnibus & militibus mercenarijs in concionem uocatis, oratione sua omneis ad prælium totis uiribus cum hoste conferendum adhortatus est. Excepta eius est oratio magnis omnium acclamationibus petitumq; ut cōtra Barbaros q̄ plurimum ducerent. Et ita cum toto exercitu, qui duodecim millium omnino erat, progredi cœpit. Iancq; in Agrigentinū agrum peruenerat, quū tumultus & seditio magna in castris, nulla prius apparente suspicione, subito exorta est. Erat in exercitu miles quidam Thrasius nomine, qui cum Phocensibus direptioni sacri Templi interuenerat, uir temeritatis & cōfidentiaē incredibilis. Hic uitæ suæ improbilissimæ, accomodatam planè facinus eiusmodi commisit. Quum enim solus, omnibus ferè alijs, qui Oraculum expilauerāt, merito supplicio, ut paulò antè à nobis indicatū est, à Deo affectis, nescio quo pacto diuinam ultionem uitalset, Timoleontis milites ad seditionem concitare ausus est: eum passim detritans proculdubio insanire, qui ad certissimā eadem milites suos duceret: qui ne Carthaginensibus sexies suis copijs plureis, omniq; apparatu bellico instructissimos ab se superatum iri, non uereret confirmare, itaq; militum suorum animas in aleam conijcere uellet, ne stipendia longi temporis debita, indigentia oppressus, persolueret. Pròinde consulebat Syracusas redirent ibiq; stipendij, quod eis deberetur, satisfactionem postularent, ne uē ad expedi-

Carthaginensium expeditio in Sicilia.

Thrasius auctor seditionis.

tionem

tionem, in qua nulla uincendi spes appareret, illum sequerentur. Admonitio hæc multorum animos commouerat, iamque tumultum facere ceperat, quum Timoleon, precibus & pollicitationibus multis, summa cum difficultate ad officium eos reduxit. præter mille, qui Thrasium sequuti sunt, eorum punitionem in tempus magis idoneum differens. Timoleon literas ad amicos, quos habebat Syracusis, dedit, uti benignè hi milites reciperent. Et eisdem stipendij debiti satisficeret. Sicque omnis tumultus sedatus est. Et uictoriæ, quæ deinceps parta est, gloria contumaces illi mille caruerunt. Reliquos Timoleon blanda oratione ad pristinam erga se beneuolentiam induxit. Itaque contra hosteis, qui haud longè aberant, castra mouit. Ibi apud milites concionatus. Pecnorum ignauia, & Gelonis successibus commemoratis, audentiores eos multum reddidit, ut una ueluti uoce conflictum cum Barbaris, iamque pugnae signum proponi exposcerent. Quum uero casu magna apij uis ad toros extruendos iumentis deportaretur, Timoleon se illud uictoriæ omen dixit agnoscere, quod corona Isthmiaca ex apio texeret. Itaque iussu eius milites omnes apij coronis caput sibi exornarunt. Et summa læticia in hosteis progrediebantur: ueluti uictoriam certam Dijs sibi denunciassent. Sanctaque non magis eorum uirtute, quam manifestissimo Deorum adiumento factum est, uti uincerent. Timoleon namque, acie instructa, quum de monte quodam ad flumen descenderet, iamque hostium decem millia illud transiissent, eos, ut adhuc à traiectu erant incompositi, adortus, ipse ordinibus suis bene ex omni parte firmatis, cuncta perturbauit. Consertisque acriter manibus, quum et fortitudine, & opportuniori certaminis statu, Græci superiores essent, magna Barbarorum cædes, facta est. cunctique prorsus, qui flumen traiecerant, fugiebant, quum reliquæ omnes Carthaginensium copiae, flumine transmissa, Græcorum impetum in suos fugienteis represserunt. Prælioque ita instaurato, sua multitudine Græcos pauciores multo circumuenire inceperunt. Tunc maxima & continens pluuia cum fragore ingenti coorta est, simulque grando, fulgura, tonitrua, & uehementissima uentorum uis, omnia confundebat: hæc tunc tamen, ut Græcos non nisi à tergo, sed Barbarorum uultus tota ea procella impeteret. Propterea quum Timoleontis exercitus non difficulter molestiam eam sustineret, Carthaginenses impedimento illo nequaquam pares, quum & ab eo pariter & ab ingruentibus Græcis grauius urgeretur, in fugam conuersi sunt. Omnisque & peditatu, & equitatu, admixtis etiam curribus, ad flumen sese coniciente, suo ipsorum impulsi conculcabantur: multique suorum, gladijs, & telis, confodiebantur. Neque eiusmodi infortunio, ope ulla, resisti posse uidebatur. Alij hostium equitatu instante, quum ad ripam fluminis agminatim confluerent, uulneribus multis à tergo confecti, interficiebantur. Quamplurimi uero, citra hostilem offensam, sibi ipsis interitus erant causa, quum propter metum & pauorem maximum, non tamen flumini se credere audentes, ibi simul coaceruati strue corporum opprimerent. Accedebat;

quod

Omen.

Corona Isthmiaca ex apio.

Admirabilis prælij casus.

Miseræ Carthaginensium clades.

quod ex pluuia, quæ tunc maxima fuerat, flumen uehementissimo aquarum impetu rapiebatur, ut qui enatandi causa se in illud coniecerint, fluctibus sint demersi. Ex tanto quidem Carthaginiesium numero, duo millia & quingenti, qui ferme robore, dignitate & fortunis potiores erant in toto exercitu, sacra acie confecta, maxima cum laude manus cõferentes, occubuerunt. Reliquorũ plures decem millibus cæsi sunt. capti uerò ad quindecim millia. Curus belici in ipso certamine diffracti multi, ducenti tantum recepti sunt. Iumenta uerò & uehicularum cum impedimentis milites sibi rapuerunt. Armorum uis magna in flumine est deperdita. Eorum quæ superfuerant, thoraces mille, scuta plus decem millibus ad Timolcontis tabernaculũ comportata sunt: quæ partim dicata in Syracusanis templis fixit, partim socijs, à quibus auxilia habuerat, dono dedit. Aliqua etiam Corinthum, uti in Neptuni templo donarentur, misit. Res omnes pretiosas quæ sanè multæ inuentæ sunt, quũ argentea & aurea multa pocula aliacq; ornamenta, æstimationis maximæ, Carthaginieses pro sua opulentia in castris habuerint, militibus in strenue nauatæ operæ præmium condonauit. Qui uerò hostes cædi aut captiuitati superfuerant, magna cum difficultate ad Lilybeum se retraxerunt consternati ad eò, ut nec ausi sint naues inscendere. quòd etiã in ipso mari Libyco ne aduersi aliquid sibi sustinendum esset, uerebantur. Tantæ huius cladis nuncijs Carthaginem allatus, mirificè populum eum perterruit. Proponebãt nanq; sibi in animo, Timoleõta quamprimum cum toto exercitu ad se obsidendos transiturum. Idcirco Gisconem Annonis F. qui nunc exulat, ante omnia curarũt. in patriam reuocaretur, eumq; quòd animi ingentis, & bellicæ rei administranda scientissimus esset, Imperatorẽ declararunt. Ad hoc nec iuium corporibus periclitarentur, uti milites exteri multi maximèq; Græci conducerentur, decreuerunt. Nec dubitabant ob famam pugnæ aduersæ diuulgatam, & opis Carthaginiesium satis notas, multos adfore, qui ei militiæ darent nomina. Missi etiam sunt in Siciliam legati primores uiri, qui conditionibus, quibus cunq; daretur pacem cum Timoleonte firmarent.

*Spoliorũ clar
gitio.*

*Fracti Carthā
giniesiũ animi.*

REGNI PHILIPPI ANNVS VIGESIMVS SECVNDVS.

SEQUENTI anno, quo principem Athenienses Lysimachidem habuerunt Romæ Q. Seruilius, & M. Rutilius cõsules fuerunt. Timoleõ reuersus Syracusas, primũ omnium milites, qui ab se discesserãt Duce Thrasio, urbe, tanquã defertores expulit. Hi transmiserunt in Italiam, oppidumq; ibi maritimum in Brutijs, & occuparunt & diripuerunt. Qua iniuria Brutij commoti, coactis magnis copijs, contra eos profecti sunt, oppidoq; in quo erãt, uipotiti, omnes eos trucidarunt

E cidarunt

*Postumius Py-
rata.* cidarunt Huiusmodi improbitatis suæ præmiũ calamitosum sortiti sunt, qui contra Timoleonem defectionem commiserunt. Postumium etiam Tyrannum, qui duodecim prædatoris nauibus mare nauigantibus infestũ reddebat, quum Syracusas amicitiaæ prætextu uisisset, Timoleon captum in teremit. Accepit humanissimè eodem tempore quinque hominum millia à Corinthiis ad se missa, ut eis habitationem agrosq; assignaret. His cõfectis, quum legati Carthaginensium ad eum uenissent, multisq; precibus pro pace obtinenda, usi essent, his conditionibus quod petebant concessit: ut Græcas omneis urbeis liberas relinquerent: Lycusq; fluuius, suæ & illorum pro uincia terminus medius esset; neũe Tyrannis aliquibus Syracusas tentantibus, darent auxilia. Ictam deinde uictum, quum mortem obisset, sepeliri curauit. Campanos qui Aetnam tenebant, interfecit. Nicodemum Centupirinorum Tyrannum, iniecto terrore, compulit oppressam seruitute urbem relinquere. Appolloniadem, qui Agyrinensibus dominabatur, Tyrannidem coëgit deponere. liberatosq; eo modo populos donauit ciuitate Syracusana. In uniuersum autem Tyrannis omnibus, qui in tota insula erant, oppressis, ciuitates iam liberas, societate inita, sibi cõiunxit, & nuncios per omnem Græciam misit, qui Syracusanorum nomine & agros, & domes, promitterent omnibus, qui in participatũ Reipũ suæ uellent uenire. Propterea Græcis multis ad conditionem oblatam accurrentibus, in Syracusanam ciuitatem noui habitatores ad quadraginta millia sunt recepti. In Agyrinensem, quod ager ibi latissimus, magnaq; esset loci amœnitas, decem millia missa sunt. Post id leges, quas à Diocle conscriptas hætenus Syracusani seruauerant, corrigere aggressus, quæ ad priuatarum rerum cõtractus, & testamenta pertinebant, eas intactas uti erant reliquit. Sed eas, quibus aliquid de Reipũ. decernebatur, in suum propositum, sicut ei expedire uisum est, transtulit: autoremq; & emendatorem eius legum ordinationis habuit Corinthium Cephalum, uirum & doctrinaæ & prudentiaæ insignis. Ab hoc legum negotio quum se Timoleon liberasset, Leontinos Syracusas habitatum traduxit, coloniaq; Camarinam deducta, ciuitatem eam ita multum auxit. Omnibus deniq; Sicilia locis, pace, quieteq; reddita, effecit, breui ut urbes omnes magnum rerum incrementum consequerentur. Quum enim prioribus, nec his paucis, annis per seditiones & bella ciuilia, ad hoc Tyrannorum multitudine semper urgente, urbes habitatoribus uacua, agri cultorum negligentia uasti, ut fructuũ domesticorum non multum in eis inueniretur, facti essent, tunc habitantium magno numero inducto, paceq; in annos multos firmata, ager iam diligenter excoli, multosq; & uarij generis fructus cepit progignere, quos magno cum emolumento Siculi mercatoribus uenundantes, haud longo temporis interuallo, opeis suas auctiores fecerunt. Ea sanè tempestate ex magna diuitiarũ abundantiã, multæ & ingentes extruções in hominum

memoriam

memoriam confectæ sunt. Vclutî Syracusis prope insulam domus, quam lectorum sexaginta cognomento dixerunt, omnia Siciliæ ædificia, & amplitudine & structura eleganti superas principis Agathoclis opus. Eius molem, Deorum sacris ædibus eminentiorem fuisse, illud ferme indicio est, quod diuino fulmine, quasi in iuuiam, sit icta. Et ad minorè portum, turres sunt, ad partem eas, ubi inscriptiones uisuntur, è lapidibus exoticis constructæ. Appositus autem ibi est Agathoclis eius rei autoris titulus. Non multo etiam postea à Hierone Rege excitatum est Olympium non procul à foro, & iuxta theatrum sacra ædes, quæ in longum stadij spatium extendebatur, lata atq; ædita pro longitudinis ratione. In urbibus quoque minoribus aliquid factum est sicuti Agyrinæ, quod ob soli fecunditatem coloniam deductam esse, paulò antè docuimus. Theatrum, Syracusano excepto, omnium quæ in Sicilia sunt, pulcherrimum. Deorum templa curiæ fora turres ope egregio uisendæ, & monumenta, cum Pyramidibus plurimis, & ingentibus, & accurato artificio maximè æstimandis, extracta fuerunt.

REGNI PHILIPPI ANNVS
VIGESIMVS TERTIVS.

VERVMENIMVERO, quum Athenis Charondas imperaret, Romæq; consulatum inissent L. Aemilius, & Plotius, Macedonia rex Philippus, quam plurimis Græciæ ciuitatibus sibi amicitia iunctis uehementer rei illi studebat, Athenienses uti clade aliqua deprimeret. Itaq; nullo repugnante, totius Græciæ Dux appellaretur. Propterea subito Elatea occupata, omnis suas copias illuc euocauit, bellum contra Athenienseis moturus. Sperabat autem certissimam uictoriam se consequuturum, quod illos, ob fœdus percussum, imparatos offensurus esset. Idq; planè contigit. Capta siquidem Elatea, noctu quidam Athenas excurrerunt, renunciantes urbem eam captam, quodq; Philippus cum exercitu in agrum Atheniensem rectà esset uenturus. Ibi rei bellicæ Duces, ex re adè inopinata ualde consternati, accitos ad se tubicines, per omnia urbis loca dimiserunt: uti tota nocte per signum cunctos commonefacrent. Fama ita per domos quascunq; disseminata præ timore ciuium animi arrecti sunt, quamprimumq; cœpit lucefcere, populus uniuersus in Theatrum conuenit antè, quàm à magistratibus de more accerferet. Tunc Duces nuncium, qui aduenerat, in concionem produxerunt, reque ab eo exposita, silentium & timor ingens omnis corripuit. Neque eorum, qui ad populum concionari solebant, quispiam aliquid censere audebat, & præcone sapius admonente, uti quispiam de communi salute ageret, nullus omnino comparebat, qui sententiam suam in medium uellet proferre. In tanta perplexitate, atque

*Magna Ph. ex
peditio cōtra
Ath. et Theb.*

Demosthenis sententia. omnium trepidatione, totus populus oculos in Demosthenem coniecit, qui suggestum conscendens, populum, ut bonum animum haberet, adhortatus, docuit oportere quamprimum Thebas legatos mitti, qui gentem eam ad bellum pro Græciæ libertate suscipiendum inducerent. Non enim temporis angustia permittebāt ab alijs Græciæ ciuitatibus auxilia implorare, quum Philippum intra biduum in Atticam irrupturum esse appareret: cui quum iter per Bœotiam esset faciendum, Thebanos solos in tanto periculo opis aliquid aduersus illum afferre posse constabat. Nec illud rursus in dubiū uer-
tebatur, Philippum, utpote amicum & socium Bœotis in transitu eos tenta-
turum, ad ineundum secum bellum contra Athenienses. His rationibus po-
pulus persuasus, Decretum de legatione in uerba Demosthenis scribi iussit.

Demosthenis legatus. Sed muneri ei obeundo, uir, qui facundia præstaret quærebatur. Tunc De-
mosthenes, pro communi omnium commodo, uoluntati populi paruic, sum-
maque celeritate iuit, persuasit, & Athenas redijt. Ad eum modum ciuitas, im-
petratis Bœotum auxilijs, quum exercitum suum priorem ad duplum auxil-
set, animum & spem resumpsit. Statinque belli ducibus Charete & Lyficle no-
minatis, milites omnes armis instructos, in Bœotiam iussit contendere. Hi
ætate florentes, & animi promptissimi ad dimicandum, confecto strenue iti-
nere, Charoneam, quæ est in Bœotia peruenerunt. Tantam Atheniensium
celeritatem admirati Thebani, & ipsi nihil diligentia intermiserunt: arma-
tiq; illis occurrentes, simul castrametati sunt, aduenientem hostem ibi expe-
ctantes. Philippus autem initio ad Bœotum concilium legatos miserat, in
quibus maximi nominis erat Pytho, qui eloquentia plurimum ualere existima-
batur. Et in petendis auxilijs Demostheni apud Bœotos opponere sese non est
ueritus. Ibi omnium quidem aliorum præstantissimus, sed inferior longe ap-
paruit ipso Demosthene. Isque ueluti arduam rem conficisset, in orationibus
suis multum gloriatur, de sua contra Pythonem actione, hisce uerbis: Tunc
ego Pythonem audacia se efferentem, & flumine quodam uerborum in nos
irruentem non subterfugi. His peractis quum Philippus Bœotum auxilijs se
destitutum uideret, nihil secius cum utroque hoste prælio decernere statuit.
Itaque expectatis, quæ pone sequebantur, ceptis in Bœotiam contendit. cum
peditu millium plus triginta: equitum haud minus duobus millibus. Erant
copiæ utrinque certaminis committendi audivissimæ, nec sensu, alacritate ani-
mi, aut uirtute alteri alteris cedebant. Sed militum numero, & rei militaris
scientia rex multum præualebat: quippe qui multis, uariisque rebus belli ge-
stis, inque his ferme omnibus semper uictor, maximam eorum, quæ in bello
administrando usui esse solent, experientiam haberet. Atheniensium rursus,
qui optimi existimabantur, duces mortem tunc obierant: Iphicrates, Cabrias,
& Timotheus, & eorum qui superant, Princeps Chares uel consilio dan-
do, uel negocijs obeundis, in officio imperatoris, nihil uulgari, aut plebeio
cuiquam

cuius uero præstabat. Ad primum autem lucis ortum, acies instrui cœperunt, & cœp̄ Alexandrum filium, ætate iam puberem, uirtutis & promptitudinis in rebus agendis manifestissimæ, alteri cornui præfecit, adiunctis ei ducibus, quos meliores in exercitu habebat. Ipse autem electos milites secum habens, partem alteram exercitus regendam accepit: omnibus, quæ ubique disponenda essent, commodissimè, pro temporis ratione ab se præparatis, Athenienses ex aduerso acies secundum gentium diuersitatem partiti, Bœotiam partem unam attribuerunt, reliquæ administrationem sibi retinuerunt. Itaque manus ad multum temporis acerrimè cœferentes, & plurimis utrinque cadentibus, aliquandiu pugna ipsa ancipitem uictoriæ spem habuit, donec Alexander summo ardens studio, specimen aliquod uirtutis suæ patri ædendi, eo desiderio præter modum eum urgente quum etiam fortissimos bellatores propè adiutorem haberet, primus facto impetu hostium aciem perripit: multisque interfectis, quicumque sibi erant obuij, eos grauissimè premebat. Idem ipsi qui cum eo erant, facientibus, omnes hostium ordines ibi turbati sunt. Iam uero ingenti cadaverum strue facta, prima Alexandri acies urgendo, hostes pedem cœgigere referre. Rex itidem ipse ante omnes periculis se offerens filio uictoriæ partem, titulum nequaquam concessurus, initio impressione facta, hostem e loco deturbauit: tandemque eodem in fugam compulso, uictoriæ autorem se fuisse ostendit. In eo prælio Athenienses plures mille cæsi, & duo millia capta sunt, Bœotum pariter multi interempti, nec pauciores in captiuitate uenerunt. Philippus certamine finito, Trophæum excitauit: defunctorum corpora sepulturam mandauit; Deis, in uictoriæ concessæ gratiam, sacrificia fieri curauit: eos, qui strenuè pugnauerant pro cuiusque merito honorauit. Traditum est à quibusdam Philippum, peracta liberali potatione, multo repletum mero cum amicis saltationem iocofam ex uictoriæ gaudijs inuuisse, atque ita per mediã captiuorum turbam, progressum, contumeliosius uinctis illis calamitatem, quam patiebantur, exprobrasse: tuncque oratorem Demadem, qui eo tempore in custodijs erat, sibi, quin loquendi audacia uteretur, non temperasse, uerbumque ad regis petulantiam retundendam accommodatissimum protulisse. Id autem (ut aiunt) dixit, Quum ò Rex fortuna Agamemnonis personam tibi adposuerit, non ne pudore afficeris, Therisitæ actiones referens: Ea hominis dicacitate pulsatus Philippus, adeo sese immutasse fertur, ut totum prioris animi habitum reliquerit, coronis abiectis, alioque saltationis ornatu, qui totus in uictos erat contumeliosus, contrito. Virum autem, qui tam audacter secum loqui ueritus non fuerat, multum admiratus, à captiuitate eum liberauerit, honorificeque tractauerit. Tandem gratia illa Attica per Demadem mitigatus Philippus, captiuos omnes citra redemptionem dimisit, prorsusque inflatos illos ex uictoria spiritus deponens, legatos ad populum Atheniensem misit, per quos cum ea Republicæ societate & amicitiam inuit. Thebis etiam quum præsidium imposuisset, eo deducto pacem & genti illi concessit. Athenienses uero, post tantam cladem acceptam, Lyficlem,

Alexandri prima expeditio.

virtus Alexandri in Cheronensi pugna.

Philippi uictoria.

Acerrimum Scommma.

Gratia Attica.

Philippi clementia in hostibus.

Lycurgus. qui in copralio dux fuerat, capite damnauerunt, deferente eum oratore Lycurgo, qui ea tempestate inter alios oratores maxima erat estimationis, & annos duodecim cum magna laude, Reipub. uectigalia administrauerat, totumque uitae cursum uirtutibus omnibus celebratum traduxerat, acufator acerbissimus in dicendo. Eius sane orationum dignitatem & amaritudinem poterit aliquis conijcere ex illis quae in Lyficles aculatione dixit. Quum O Lyficles in bello praetor fueris, & ciuium tuorum mille occubuerint, duo millia in captiuitatem uenerint, trophaeum, in huius urbis dedecus, erectum, Graeciae uniuersae seruitutis iugum impositum sit, haecque omnia, te duce, te belli administratore contigerint, audes uiuere, & Solis huius lumen intueri, atque pudoris & probri patriae tuae monumentum, in forum prodire? Ea autem tempestate res utique rara euenit. Quando enim ad Chæroneam conflictum est, eadem die & hora in Italia certamen aliud est commissum, inter Lucanos & Tarentinos quo in praelio Archidamus Lacedaemoniorum rex, pro Tarentinis pugnans, interemptus est. Circa id temporis Timotheus Heracleae Ponti Tyrannus, mortem obiit: principatus sui anno decimo quarto. Successit ei filius Dionysius, qui ibi dominatus est annos duos & triginta.

R E G N I P H I L I P P I A N N V S
V I G E S I M V S Q V A R T V S.

AM uero Athenis imperante Phrynicho, & Romae consulibus T. Manlio Torquato, & P. Decio, Philippus ex uictoria Chæronensi, quum spiritus maiores haberet, uideretque clarissimas urbes absecosternatas esse, laborabat toto animo, uti totius Graeciae Dux deligeretur. Eiusmodique sermones passim iactabat, se uelle bellum pro Graecis contra Persas suscipere, quorum impia facinora in res sacras ulcisci deliberaret. Perque beneuolos maxime Graecos sibi reddebat, humane super id, ac liberaliter eos omneis publice & priuatim tractans. Tandem ciuitatibus Graeciae denunciauit, aliqua se cupere de communi omnium commodo consultare. Itaque Corinthi conuentus habitus est. In quo multum de bello contra Persas loquutus, spemque bonam eius rei faciens animos eorum, qui conuenerant, ad negocium comprobandum induxit. Nouissimamque a Graecis omnibus Dux, & potestatis summæ Imperator appellatus, apparatus magni inire coepit copiarum, quae contra Persas ducendae essent. Imperato igitur ciuitati cuius militum numero, quem dare deberet ad bellum Persicum, in Macedonia reuersus est. Et ea quidem a Philippo curabatur. In Sicilia autem Corinthius Timoleon, quum res omneis Syracusanorum & Siculorum bene disposuisset, diem suum obiit. anno octauo imperij. Eum Syracusani, ob egregias uirtutes, & ingentia beneficia, maxime diligentes, cum summo honore sepeliuerunt. Quoque iam cadauer efferrī inciperet, coacta ibi magna hominum

num

*vehementissima
ma uerba.*

Res rara.

Timotheus.

*Philip. Graeciae
imperator*

*Timoleontis
mors.*

num multitudine, promulgatum est Syracusanum populi decretum, quo singulis annis, in omne tempus, Timoleonis memoriam, musico, equestri, & gymnico certamine honorari iubebat. Tunc autem minarum ducentarum summam in funus constituebat, quod Barbaros in Sicilia debellasset, maximas Græcas urbes habitantium frequentia repleuisset libertateque Siculis reddi disset. Per ea tempora mortuus est Rex Ariobarzanes, qui annos uiginti sex regnauerat. In Regnum successit Mithridates, quod annis quinque & triginta tenuit. Et Romani, in toto cum Latinis & Campanis praelio ad urbem Sueffam uictores fuerunt. Victis partem agri ademerunt Manlius, qui ei pugnae consul praefuerat, triumphauit.

Decretum Syracusanorum pro Timoleonte.

REGNI PHILIPPI ANNVS VIGESIMVS QVINTVS.

SEQUENTI anno, quo Pythodorus Athenis princeps, & Romae Q. Publius, & Tib. Aemilius Mamercus consules fuerunt, Olympias undecima supra centesimam acta est, fuitque uictor in stadio Cleomantis Clitorius. Tunc Philippus assumpto Græcorum imperio, uti bellum contra Persas iniret, Attalum & Parmenionem cum parte copiarum in Asiam praemisit: de mandata eis Græcarum urbium liberatione. Ipse autem cupiens, secundum Deorum assensum, tanto bello manum imponere, Pythiam num Persarum Regem sibi uincere daretur, consuluit. *Oraculum.*

Ea huiusmodi Oraculum reddidit:
Ecce coronatum est, qui Taurum mactet ad aras.

Anceps hoc dictum Philippus in rem suam interpretatus est, ueluti ab Oraculo praediceretur, Persam uictimam instar mactatum iri. Sed res secus se habebat, contrariumque significabatur: Philippum scilicet in hominum conuentu, inter ipsa Deorum sacrificia, uti coronatum taurum, interfici debere. Lætus proinde agebat Philippus Deos sibi auxiliare, ad Asiam in seruitutem Macedoniae trahendam, fore existimans. Subito igitur ampla sacrificia in Deorum honorem peregit, & Cleopatrae ex Olympiade uxore filiae, Alexandro Epirotarum regi Olympiadis fratri desponsatae, nuptias celebrare instituit. Utque plures ex tota Græcia ad geniale epulum conuenirent, magnificentissima certamina, musica, & conuiuia, ad amicos, & hospites accipiendos, lautissima facere deliberauit. Inuitauit ad hæc, ex omnibus Græciae locis, hospites suos, admonuitque amicos, qui penes se erant, uti pariter & ipsi accirent, quos iure hospitij notos habebant, quamplurimos. Maxime enim studebat, humanitatem suam Græcis testatam esse, atque ex beneficio traditi imperij benigna saltem oratione, gratias eis rependere. Ex omnibus igitur locis ingenti hominum turba conflente, & Aegidis Macedoniae urbe nuptijs & certaminibus celebratis, non tantum singuli clariores uiri, coronis au-

reis Philippum honorarūt, sed & insigniū ciuitatum cōplures idem fecerunt. Inquis fuit & ipsorū Atheniēsium. Eam coronā quum praeo publicē uerbis cōmendaret, inter alia dixit: Si quispiā Philippi uitæ infidiatus, Athenas se receperit, eū statim ad pœnā deditum iri. Per famam eam, ultro diuina prouidentia erumpentē, uisus est Deus imminēs tunc Philippo periculū significare. Accesserūt & aliæ ueluti diuinitus æditæ uoces, obitum Philippo denuntiātes. In Regio siquidē conuiuio Neoptolemus resonāti uoce, & magni nominis tragædus, Philippo ei iniungēte, poēma aliquod pridem compositū recitaret, quod ad expeditiōnē contra Persas accōmodari uiderēt, existimās huiusmodi rei aptum se inuenisse, ut Philippi susceptū negociū laudaret, & Persarū Regis fortunas maximas eleuaret, quæ licet magnæ & celebres essent, nihilominus in pessum ruere casu aliquo possent, tale exorsus est carmen:

Præsigium.

*Neoptolemus
tragædus.*

Vos qui ætheris summum, patenteis latius

Agros, domorum & celsa culmina nimio

Inuaditis studio, temerē uitæ datum

Cursum tenentes, nunc sapere par est. Iter

Hic ecce nunc apprehendit ignotum sibi.

Spes nanq; longas amputans luctu grauis,

Extrema de improuiso adest mortis dies.

Addidit & alia, quæ ad eandē sententiā omnia tendebāt. Verū Philippus multum inde oblectatus, in audiedis his, quæ recitabant totus erat, omnē suā cogitationē ad interitū Persarum Regis cōuersam habēs. Recordabat simul Oraculi à Pythia redditi, quod ab his, quæ canebant, haud uidebat dissentire. Tandē finito conuiuio, & insequentē diē cer tam inis initio dilato, turba maxima, durante adhuc nocte, in theatrū conuenit. Sed prima luce pompa duci ccepta est, in qua, sup maximū alium apparatū, duodecim Deorum simula-

*Phi. Dijs parē
se ostendit.*

chra inuecta sunt artificio, & ingentibus diuitijs, mirificē exornata. Cum his & tertium decimū ipsius Philippi signū diuino habitu gestatū est. Qua in re dignitate parem duodecim Deis Rex ostendere se uoluit. Pleno igit̄ theatro, ipse candidatus prodiiit, spiculatoribus suis, ut se iunctim, & longē ab se uenerent, monitis. Per hoc enim omnibus significabat, Græcorū cōmuni beneuolentiā sibi munito haud esse opus corporis defensoribus. Tanto eminentē fastigio, ab omnibusq; & laudatū & beatissimū iudicatum, præter omniū opinionē, nullis prius apparens indicijs, infidiarū conatus simulq; ipsa mors oppressit, cuius rei narratio uti aptius cognoscat, altius paulò infidiarū eiusmodi causam explicabimus. Pausanias erat quispiā genere Macedo, cuius gētis, quæ Orestis nuncupat, adlectus inter eos, quibus regij corporis tuendi officium incumbit, Philippo, ob formæ elegantiam, charus ualde. Hic, quū alterū Pausaniā sibi cognominem, à Rege amari animaduertet, probrosis conuitijs eum grauiter infectatus est, ancipitis sexus hominem appellans: quod

*Infidiæ aduersus
Philippū.*

amantium

amantium libidini sese exponeret. Is cōtumeliosa maledicta iniquissimo animo ferens, rem pro tempore silentio continuit. Attalo autem uni ex amicis, quid deinceps fieri deberet, quum indicasset, ultro, & miro modo uita se abdicauit. Post paucos enim dies Philippo praelum contra Pleuriam Illyrici regem ineunte, hic ante suum Regem consistens, quacumque in eum tela nitentur, suo corpore excipiens, mortē ita obiit. Qua re diulgata Attalus inter aulicos & potentiores uiros multum pollens apud Regē, inuitauit Pausaniam ad cōuiuuium. Ibi mero multo eum oneratū, mulionibus, qui per contumeliam corpus temulentum stuprarent, tradidit. Ille cum ex ebrietate conualuisset, agerrimē illatam iniuriam ferens, Attalum apud Philippum detulit, qui multum quidem ex rei turpitudine est motus sed Attalo ob magnam familiaritatem, & quod eius opera tunc uteretur, ut noceret induci haud potuit. Erat etiam Attalus, ob Cleopatram proximē à Rege in matrimonium acceptam, arctissima ei iunctus cognatione Copiarumque in Asiam prae-missarum, Dux fuerat delectus; uir in rebus bellicis egregiæ fortitudinis. Idcirco Rex potius, uti Pausaniae animū, iustissimo dolore incensum mulceret, intendit, datisque ei magnis muneribus, loco insuper honeſtiori inter corporis sui defensores honorauit. Sed ille implacabili ardens ira, decreuit nō tantum de eo, qui sibi iniuriam fecisset, sed & qui ulcisci noluisse, pœnam summere. Confirmauit maximē hanc eius deliberationē Hermocrates Sophista, quē quū Pausanias frequētaret, semel in diatriba pœunctatus est, qua nam uia aliquis clarissimi nominis posset euadere. Respondit Sophista si uirū, qui res maximas gesserit, interficiat: dum enim illius mētio habeat eius etiā, à quo interfectus sit, meminisse oportere. Sermonē eiusmodi Pausanias irā, quā coquebat, adduxit in subsidiū. Neque sententiā acceptā dilationē aliquā interponens, in ipsis certaminibus uim Philippo inferre tali modo instituit. Parauit equos ad portas urbis, dein ad theatri aditū se recepit, cum gallico gladio, quē occultū tenebat. Ibi Philippū amicos, qui ponē sequabant, inuitantē, ut in theatrū p̄gredierent, spiculatoribus procul amotis, quū solum relictū uideret, ad eū cucurrit, perque latera uulnere adactō, mortuū eū p̄strauit, ad portasque, ubi fugæ equi parati erāt, p̄pere cōtendit. Satim uerō qui pro rege soliti erant excubare, partim ad regiū corpus festinarūt, partim se ad Regis percussorē insequendū effuderūt. Sed Pausanias p̄gressus equo insidēs, facile insequenteis euasisset, nisi intercurrendum, uitæ quadam hærente ad calceum, retentus decidisset. Ibi eum conauiem de terra surgere, qui erant cum Perdicca, inuadentes confoderunt. Philippus itaque Regum omnium, qui suo tempore in Europa fuerint, maximus, qui uic, imperij sui amplitudine, duodecim Dijs parem se adnumerare ausus est, talem uitæ exitum habuit, cum annos quatuor supra uiginti regnasset. Cognitum planē est, Regem hunc tenuibus fauentis fortunæ adiumentis in principatu comparando usum, amplissimum

Hermocrates.

Quomodo clarus aliquis fieri possit.

Philippi mors

Pausaniae mors.

amplissimum illum etiam inter, Græcos stabilisse, atq; in eo augendo non tam armis & fortitudine, quàm sermone comi, & benignitate in excipiendo summa profecisse. Fama etiam est, Philippum ipsum ex prudentia & astu imperatorio, neque minus ex successu, quem in conciliandis hominibus habuisset, magis multò, quàm ex copiarum & auxiliorum uiribus gloriari solitum. Quòd rerum bene in prælijs gestarum laus sibi cum his, qui secum militassent, communis esset: sed eorum, quæ orationis comitate rectè trásegisset, titulum sibi uní retineret. Nos autem quum ad Philippi obitum uenerimus, librum hunc, ueluti in principio indicauimus, eius rebus proprium adscribi uolumus. Sequētis uerò initium ab Alexandri successione in paternum Regnū facturi. omnis eius gestas res libro uno complecti conabimur.

EXPLICIT LIBER DIODORI SICVLICI DE GESTIS PHILIPPI, REGIS MACEDONIAE.

DIODORI

59

DIODORI SICVLII

SCRIPTORIS GRAECI LIBER DE
REBUS GESTIS ALEXANDRI
MAGNI, ANGELO COSPO
INTERPRETE.

SUPERIORI LIBRO, QUI TOTIVS

noſtri operis ſextus decimus eſt, principium ab inſita Phi-
lippī Amyntæ F. Regni adminiſtratione fecimus, com-
prehendi muſq; in eo ipſius Philippi ad obitum uſq; pa-
riter & Regum, Ciuitatum, Gentiumq; aliarum res ge-
ſtas, quotquot uiginti quatuor annis, quibus ille regna-
uit, contigerunt. In hoc uero materiaſ continentem tractaturi, ab Alexan-
dri Regno incipiemus, quæ ab eo principe, quo ad uixit, geſta ſunt, ſimulq;
eadem tempeſtate, quæ in alijs orbis terræ celebrioribus locis ſunt facta, col-
ligentes. Ita enim præcipuè arbitramur res memoria faciliè retineri, quando
per ſua ueluti capita diſpoſitæ, finem principio adnexum habent. Sed enim
Rex Alexander, magna breui temporis ſpatio confecit, ſuaq; uirtute, & pru-
dentia Reges omnes, quorum per cuncta ſecula mentio habeatur, operum
ſuorum magnitudini impareis eſſe demonſtrauit, quãdò quidem intra an-
num duodecimum non paruam Europæ partem, Aſiam uero ferme totam
conſequutus, celeberrimum nomẽ ſuum reddidit: ut ueteribus illis, qui He-
roës, aut Semidei nominati ſunt, ſe proſus æquauerit. Verũ nobis haud
eſt opus in præfatione quidpiam eorũ, quæ à Rege laudabiliter facta ſunt,
præripere, quum ea ſuis locis ſingillatim patefacta, ampliffimam Principis
gloriam planè ſint indicatura. Alexander ſanè paterno genere Hercu-
lem, materno Acacidæ continebat Viſuſq; eſt, & naturã,
& uirtutem, maiorum ſuorum ueluti hereditariam,
ſibiſq; ingentem retinere. Sed iam temporare
bus, quas ſcribendas ſumimus, cohæren-
tia proponentes, ad ipſam hiſto-
riam explicandam conuer-
temur.

*Memorie au-
xilia.*

*Alexandri exa-
cellentia.*

*Alexandri ori-
go.*

REGNI

DIODORVS SICVLVS
REGNI ALEXANDRI MAGNI
ANNVS PRIMVS

*Comes pru-
dentia Alex.*

Attalus.

Hecataeus.

*Motus Græciæ
cōtra Alexan-
drum.*

VVM Euānetus Athenis imperaret, Romæq; L. Furius, & C. Manlius conf. essent, Alexander accepto patris defuncti regno, primò omnium. qui eius mortis causa fuerant, grauibus p̄cenis affecit. De in sepulturæ eiusdem maximam impendit diligentiā. Principatum uerò multo melius, quàm quispiam existimasset, confirmauit. Iuuenis enim, atq; ob ætatem adhuc teneram ab aliquibus cōtempui habitus, uulgi ipsum humanissimis sermonibus in sui beneuolentiā conciliabat. Regis nomen duntaxat immutatum dicens, ceterum omnia haud deterius, ac sub parente solebant, ab se administratum iri. Legationes etiā benignè excipiens hortabatur Græcos, ut in amicitia quam cum Philippo patre habuerant persisterent. Militibus armorum uim magnā distribuens, & bellicis meditationibus eos exercens, cunctū exercitū sibi obsequentem ualde reddidit. Quinq; regno suo aduersum, & nouarum rerum cupidum Attalum Cleopatram, quæ Philippo nupserat, fratrem cognosceret, eū de medio tollere deliberauit. Etenim Philippo paucis diebus ante quàm decederet, natus erat ex Cleopatra filius. Ipse autem Attalus cum Parmenione copijs præfectus, in Asiam missus fuerat, ubiq; quum & beneficijs, & blando sermone, militum fauorem captaret, magnam in toto exercitu sui charitatem effecerat. Proinde non sine causa Alexander, ne is aliquid contra se moliretur, in ita cum Græcis, quos sibi aduersos nouerat, societate, uerebatur. Propterea ex amicorum numero Hecataum delegit, quem in Asiam cum iusto exercitu misit; dato ei negotio, ut uiuum maximè, si possit, ad se Attalum ducat. Sin parum id procedat quàm primum per insidias eum interficiat. Ille profectus in Asiam Attali & Parmenionis exercitui suum iunxit, cœpitq; opportunum tempus patranda rei ordinatae obseruare. Alexander autem, quum rescuisset multas Græciæ ciuitates rebus nouis studere, sollicitudine magna erat implicatus. Athenienses enim, quum Demosthenes frequenter ad populum contra Macedonas uerba habuisset, Philippi morte multum lærati, non amplius Græciæ Imperium Macedoni cupiam concedi uolebant. Præter hæc, missis ad Attalum legatis, societatem cum eo clam inuenerant, aliasq; ciuitates ad libertatem uendicandam incitabant. Aetoli Acarnanum exules qui sub Philippo solum uertere fuerant coacti, in patriam reducere decreuerant. Ambracientes autem Aristarcho præsidium à Philippo sibi impositum eiccerunt urbemq; ad gubernationem popularem traduxerunt. Pariter & Thebani regium præsidium Cadmea pellere, ne uè amplius Græcorum Imperium penes Macedonas esset, decreuerunt. Arcades, qui soli prius Philippo assentiri noluerant, nec Alexandrum Imperatorem diligendum tunc censebant.

censebant. Aliæ Peloponnesi gentes, uti Argiui, Elci, Lacedæmonij alijsue qui-
 dam pro libertate retinenda consurrexerant. Barbaræ etiam nationes non
 pauca ultra Macedoniam, commissa defectione, graueis tumultus excita-
 uerant. Sed licet negocium, & trepidatio maxima regno Macedoniæ ex tan-
 tis motibus imminere uideretur, ipse tamẽ Alexander in iuuenili ætate, præ-
 ter omnium opinionem, breui temporis spacio, eas omnes difficultates ex-
 pediuit, illorumq; aliquos comi & blanda oratione demulctos, sibi concilia-
 uit. Quosdam terrore iniecto, ad officium reuocauit. Nonnullos per uim
 sibi parere compulit. Thessalos præ omnibus, cõmemorata ueteri cognati-
 one, quæ sibi cum illis per Hercule esset, sermonibusq; humanissimis, uti ma-
 gna ab se speraret, persuasos induxit, cõmuni totius Thessaliæ decreto ipsum
 Græciæ Duce[m] ut adsumerent. Conterminas itidem eis gentes quum in
 parteis suas traxisset, supatis Thermopylis, ad illas transgressus, coactis Am-
 phyctyonibus, fecit, uti cunctis eorum suffragijs Græciæ Dux decerneretur.
 Cum Ambracien[s]ibus per legatos humanissime egit, data eis spe propediem
 uultu libertatẽ ab se concessum iri. Sed ut eis, qui contra se peruioces essent,
 terroris aliquid incuteret, Macedonicum exercitum instructissimũ magnis
 itineribus in Bœotiam duxit: positisque prope Cadmeam castris, Thebanos
 magna effecit trepidatione. Tunc Athenienses, audito Regis transitu in Bœ-
 otiam, non amplius eum nihil facere ausi sunt. Tanta enim in iuuenẽ celeri-
 tas, atq; in rebus agendis efficax diligentia, omnes, qui per contemptum ab
 eo erant alienati, perterrefecit. Igitur Athenienses de cõportandis in urbem
 rebus, decq; incenibus bene firmandis decretum fecerunt, simulq; legatos ad
 Alexandrum miserunt, deprecantes, quòd in eo Duce nominando tardiores
 fuissent. In ea legatione quum esset Demosthenes, ad Alexandrum cum cæte-
 ris legatis nõ peruenit: sed à Cytharone Athenas reuersus est: siue correptus
 timore, quòd frequenter in sua repub. cõtra Macedonas uerba fecisset: siue
 ut Regi Persarum se omnis suspitionis immunem seruaret. Magnam enim
 pecuniam ab illo eum accepisse fama erat, uti Macedonum causam apud ci-
 ueis suos oppugnaret: quod ab Aeschine exprobratum ei esse aiunt, quum in
 oratione quadam de muneribus acceptis, ita dicat: In præsens sanè Regium
 aurum sumptus huic suppeditat. Sed hoc deinceps haud sufficiet, quum nul-
 læ opes moribus improbis satis esse possint. Alexander autem benignè Athe-
 nien[s]ibus legatis respondens, magno metu eam rempu. liberauit, accersitisq;
 Corinthum & legationibus, & ijs, qui essent concilij Amphictyonum, postq;
 conuenerunt, disserens ibi oratione, quæ æquissima uisa est, psuasit eis, ut de-
 creto Imperatorem Græciæ se esse iuberent, uti uẽ expeditionem contra Per-
 sas, pro eorum ultione, quæ in Græcos commisissent, auxilijs iuuarent. Quo
 honore impetrato, cum suis copijs in Macedoniam redijt. Sed Græciæ re-
 bustractatis, ad ea quæ in Asia gerebantur, transitum faciemus. Ibi auditu
 Philippi morte, Atralus nouis rebus animum intendit, cõtraq; Alexandrum

*Dux Græciæ
Alexander.*

*Demosthenis
timiditas.*

*Nulle opes im-
probis satis
sunt.*

*Imperator
Alexander.*

fœdus cum Atheniensibus firmavit. Postmodum penitentia ductus, Demosthenis epistolam ad se missam, Alexandro deferendam dedit, uerbisq; blandis obiecta sibi crimina diluere conatus est. Verum cum regio iussu Hecataus per insidias eum oppressisset, Asiaticus Macedonum exercitus, non ulterius rebellare cogitavit: quippe Attalo extincto, & Parmenione erga Alexandrum bene affecto. Nos uero, de Persarum imperio mentionem habituros, superiora historiae tempora aliquantulum repetere, operæ pretium uidetur. Quum Rex Philippus adhuc uiueret, Persis Ochus impabat: populis suis ob mores truces & sanguinarios parum acceptus. Itaque eum multis ex sua asperitate odiosum Bagoas, militum mille praefectus, spado quidem, sed tamennatura & sceleratus & bellicis rebus tractandis idoneus per medicum quendam, data potione medicata, iateremit. Filiumque Regis iuniorem, Arsen nomine, in Regnum intrusit, eius fratribus, qui omnes iuuenes erant, sublatis e medio: quo Rex solus relictus sibi obsequenti or esset. Iam uero adolente Rege animum ad patrata scelera adijcente, quum palam esset, de tot flagitiorum autore poenas eum sumpturum esse, Bagoas insidias sibi intentatas esse, in uulgi iaciens, Arsen, qui iam annum tertium regnabat, cum omni prole extinguit. Ita domo regia in solitudinem redacta, quum nullus eius gentis superesset, cui regnum per successionem deberetur, delegit eunuchus unum ex amicis, cui Dareo erat nomen, eumque Regem fieri curauit. Erat autem Dareus Arsani, qui Ocho Persarum regi frater fuerat, filius. Sed Bagoæ casus quisquam singularis, & memoratu dignus contigit. Quum enim in consuetudinem parricidia committendi uenisset, Dareum etiam ueneno interimere aggressus erat. Verum dolo cognito, Rex comiter ad se Bagoam inuitat, poculumque in se paratum ei porrigens, uti uenenum ebiberet, coegit. Existimatus autem est Dareus regiae dignitati sustinendae idoneus esse, quod Persis omnibus uirtute praestare crederetur propter huiusmodi facinus. Quum Artaxerxes antea Rex Persarum, contra Cadusios bellum suscepisset, ibi quodam e numero hostium, cuius robur & animi constantia in ore omnium erat, inuitante ad certamen singulare Persarum aliquem quum nullus progredi auderet solus Dareus periculose obtulit: aduersariumque uictum interfecit. Qua ex re munera ingentia e Rege, & a Persis omnibus existimationem eam retulit, ut sibi fortitudinis quaedam praerogatiua tribueretur. Principatum itaque, quem strenue se gregendo meruisse uisus est, per ea ferme tempora Dareus accepit, quibus Philippo mortuo, Alexander in Macedoniae regnum successit. Quumque fortuna talem uirum Alexandri uirtutibus aduersarium opposuerit, euenit, uti plura & aspera certamina de laudis principatu inter eos committerentur, quae omnia, rebus suo ordine explicatis, innotescet. Interim ad narrationis seriem redibimus. Dareus, quum ante Philippi obitum Rex esset factus, cogitabat de bello in Macedoniae transferendo. sed illius morte audita, omni cura liberatus est, quod Alexandri adolescentiam non magni aestimandam iudicaret.

Verum

Verum postquam magna in agendis rebus industria, necque minor celeritas Alexandri effecit, uti à Græcis omnibus Dux decerneretur, iamque iuuenis Alexandri uirtus passim prædicabatur, Darius ex ijs, quæ fieri uidebat, attentior factus, magnam diligentiam exercitui comparando cœpit adhibere. Tiresmeis multas instruxit. Magnam militum multitudinē coëgit, ducesque, quos penes semeliores habebat, delegit. Inquis fuit Rhodius Memnon uirtute, & rei militaris scientia præstantissimus. Huic rex millia quinque mercenariorum militum dedit, iniunxitque, ut ad Cyzicum oppugnandam contenderet, num si eius potiri posset, periclitaretur. Memnon cum ea manu profectus est per Idam, quem montem nonnulli fabulantur ab Ida Melissei appellationē eam sortitum esse. Est sanè omnium, qui circa Hellepontum sunt montes, altissimus, habetque ad sui medium, ueluti Deis accipiendis extructum, antrum ubi trium Dearum iudicium ab Alexandro factum esse prædicant. In hoc tractu Dactyli Idæi, qui primi ferrum excudere cœperunt, eam artem à Deorum

Mira de monte
Idæi.

Dactyli Idæi.

Superato igitur monte hoc, Memnon subito in Cyzicon urbem inuadit, parumque abfuit, quin eam caperet. Ea spe deiectus, agris uastatis, ingentem prædam acquisiuit. Interea Parmenio urbem Grynum uicini occupauit, captiuosque multos fecit. Pitanen etiam oppugnare cœperat, sed Memnone superueniente, Macedones perterriti ab incepto destiterunt. Callas autem qui Macedonico, & mercenario militi in Troade præerat, conferuit manus cum Persis: numero militum se longè superioribus, uictusque in Rœteum se retraxit. Dum hæc in Asia gererentur, Alexander sedatis motibus, qui in Græcia erant exorti, cōtendit in Thraciam. Ibi populos, qui tumultum fecerant, terrore iniecto, compulit, uti in fide manerent. Progressus deinde in Pœoniam, Illyricum locaque ijs finitima, deuictis gentibus aliquot Barbaricis, quæ rebellauerant, totum eum tractum sibi obsequentem reddidit. Hæc ei agenti superueniunt nuncij, multos in Græcia res nouas moliti, ciuitatesque non paucas, & præ omnibus Thebanos ab eo defecisse. Qua re motus Alexander in Macedoniã est reuersus, ut factum in Græciæ tumultum reprimeret. Thebanis autem conantibus præsidium Cadmea depellere, ipsamque arcem obsidentibus, Rex cum exercitu magnis itineribus profectus, non longè à Thebis cum omnibus copijs cōsedit. Sed prius, quam id accideret, Thebani præ altis fossis, & munitissimo uallo Cadmeam

Alexandri ex-
pediitio contra
Thebanos.

cinxerant: ut nec auxilia, neq; cōmeatus intrōcomportari possent. Miserātq; ad Arcadas, Argiuos & Eleos qui auxilia ab eis peterēt. Quinōq; etiam Athenas, ad idem petendum quosdam legassent, à Demosthene magnam uim armorum gratuito acceperunt, quibus in eorum milites instruxerunt. Eorum autem, à quibus subsidia Thebani implorauerāt, Peloponnesiaci copias aliquas ad Isthmum miserunt, quæ ibi Regis aduentum, cuius expectatio erat, morarentur. Athenienses decretum quidem fecerant, suadente Demosthene, uti auxilia Thebanis darent: sed nullos adhuc miserant, expectantes quam in partem belli illius fortuna flecteretur. Philotas uerò præfectus præsidij, quod erat Cadmeæ, cernens magnum Thebanorum apparatus ad opugnationem ineudam, mœnia diligentissimè communiuerat: telorumq; omnigenam multitudinem magnam comparauerat. Verum postquam Alexander præter opinionem ex Thracia cum toto exercitu aduenit, incertūq; erat, an auxilia aduentura essent, ac hostium ualidissimæ uires palàm conspiciabantur, Thebani Duces de belli ratione consultare ceperunt: omnibusq; est placitum, uti pro libertate retinenda decernere: ur. Idēq; ipsum uulgi turba comprobante, sese magna promptitudine ad belli discrimen subeundum expediebant. Sed Rex suos continuit, quo illi moram poenitendi talis consilij haberent: nullo pacto existimans ciuitatem unam contra tantas copias dimicare audere. Habebat enim Alexander peditum ultra millia triginta: equitesq; ad tria millia: omnes in bellicis laboribus exercitissimos, qui uel sub Philippo patre stipendia fecerant, atque in nullis ferme prælijs uicti discesserant. Quorum uirtuti & audaciæ confusus Alexander, expeditionem contra Persarum Imperium susceperat. Sanēque, si Thebani, temporum fortunæ cedentes, legatos de pace ad Macedonas misissent, libentissimè Alexander eorum postularis annuisset: omniaq; rogatus concessisset, quod mirificè studebat, Græciæ rebus compositis, intactum bellum in Persas transferre. Sed cum se à Thebanis contemptui haberi existimaret, urbem eam funditus euertere, ut qui defectionibus studerent, inde perterrerentur, deliberauit. Itaq; exercitu animi ad dimicandum paratissimi instructo, palàm, clarēque admonerifecit, si quis Thebanorum ad se transire, & pacis omnibus Græcis datæ societatem ingredi uellet. Ibi Thebani, ut sese hosti exequarent, è turri quadam alta inuocari fecerunt, uti quicum magno Rege & Thebanis Græciam in libertatem uendicare uellent & Græciæ Tyrannum extinguere, ad se transitionem facerent. Inde Alexander ingenti dolore correptus, in magnam prorupit indignationem, atq; poenis grauissimis Thebanos afficere statuit. Itaq; ueluti efferatus animi machinas aliaq; quibus hosteis offenderet, expeditiuit. Tanti huius discriminis quod Thebanis imminēbat, haud ignaræ ciuitates Græciæ ægerrimè quidem illorum calamitatem ferebant: sed superpetias aliquas ferre non audebant, temerēque & ullo consilio in manifestissimam cladem sese illos coniecisse iudicabāt. Quinōq; animo alacri, & magno,

Thebani

*Alexandri
copie.*

*Proteruū
Thebanorum
facinus.*

Thebani aduersa omnia sustinerent, cogeantur tamen non nihil dubitare, obrumores quosdam à uatibus diuulgatos nec minus ob signa quædam diuinitus facta. Ante omnia in Cæceris templo tela quædam aranearum tenuis ad eò extendi uisa est, ut pallij magnitudinem haberet, atq; in eius circuitu forma cælestis arcus, haud absimilis ei, qui in aëre solet conspici, appareret. De qua re Oraculum delphicum huiusmodi responsum eis reddidit:

Ostentum.

Ostentum hoc superi cunctis mortalibus ædunt,

Sed mage Bœotis, iuxtaq; colentibus urbeis.

Ab eo uerò, quod peculiare & patrium habebant Oraculum, uocem hanc audiuerunt:

Oraculum.

Tela alij contexta malum, atq; alij bonum ea ipsa.

Signum hoc antemensium tertium, quam Alexander Thebas perueniret, accidit. Sub ipsum uerò eius aduentum, statuæ quæ erant in foro uisæ sunt su-

Prodigia.

dorem guttis prægrandibus emittere. Præter hæc magistratibus renunciatum est, stagnum, quod erat Onchesti, ædidisse uocem mugitui cõsimilem,

atq; in Dirce horrendam quandam speciem erentatam in summo aquæ supernataisse. Non defuerunt & alij ex Delphis, qui dicerent culmen ædis, quam

Thebani construxissent, à Phocæsis uisum esse sanguine suffusum. Qui con-

*Prodigiorum
enarratio.*

iectantes, ostentorum talium significationem exquirere solent, dicebāt por-

tendere Telam illam, Deorum ab urbe migrationem. Cælestis arcus speciem,

molestiarum uarij generis perturbationem. Sudorem de statuæ emissum,

quod extrema incommoda passuri essent: Sanguinem uerò, qui in locis ple-

risq; comparuisset, cædis multæ ad Thebanam urbem committendæ indi-

cium esse Consulebant igitur, quum Dei aptissime calamitatem urbi denun-

ciarent, ne pugna bellum uellent decidere tutius esse, num dictis conditioni-

bus ab eose explicare possent, querere. Verù Thebani nihil magis animos

demittebant ex aduerso potius mente arrecta, reducebant sibi mutuo in me-

moriam Leuctricæ pugnae euentum, aliarumq; uictoriarum, quas sua uir-

tute præter spem, non sine admiratione consequuti essent. Ita elatione qua-

dam animosa potius, quam prudenti, Thebani inflati, ad patriæ internectio-

nem præcipitati sunt. Rex autem quum tribus continuis diebus, quæ ad op-

pugnationem, quæ uè ad aciem instruendam facerent, præparasset, in parteis

treis totum exercitum suum diuisit. Vniq; ut uallum ante urbis mœnia exci-

tatum, superare niteretur. alteri, ut pugna Thebanos exciperet: Tertiæ, ut

laborantibus subueniret, atq; succedendo prælium renouaret, demandauit.

Thebani equitatum omnem intra uallum collocarunt. seruos libertate do-

natos, qui uè peregrini aut exules ciuitatem incolebant, in ualli propugnatio-

nem hostibus opposuerunt. Ipsi uerò, cum Macedonico exercitu, qui penes

Regem erat eosq; multitudine longè superabat, uti manus consererent pa-

rarati sunt. Pueri & iuuenes ad templa decurrerunt. Dns supplicatum, ut pa-

triam à discrimine impendentis tutarentur. Postquam igitur Macedones sua

Pugna Macedonũ & Thebanorum.

quifq; in acie progressi sunt, dato tubis prælij signo, utrinq; sub idem tempus acriter concursum, ac tela in hosteis coniecta sunt, ocyusq; ijs emissis, omnes gladijs comminus rem gerere cœperunt. Ibi atrox inita est pugna. Macedones & hominum numero, & ipsius phalangis impressione tantam uim inferebant, ut uix sustineri possent. Thebani corporum firmitate, & continua exertatione, in gymnasijs, atque animi quadam altitudine præstantes, difficultatibus omnibus tolerandis sufficiebant. Propterea multi ex utraque parte sauciabantur. non pauci cadebant, uulneribus omnes aduersis. sentiebaturq; simul gemitus, clamor & adhortatio. In parte quidem Macedonum, ne, quæ prius strenuè gessissent, tunc aliqua turpitudine corrumperent. Apud Thebanos uerò, ne parentis & filios in captiuitatis periculo, patriamq; ipsam, cui prorsus diruendæ intenti essent Macedonum animi, distitueret, pugnaq; ad Leuctra & Mantineam commissæ, quorum facinorum fama ubiq; gentium celebratissima esset, recordarentur. Ad multum proinde temporis, ob egregiam pugnantium uirtutem, quum prælij fortuna anceps fuisset, Alexander uidens Thebanos libertatis studio promptissimè decertare, suosq; pugnano defessos esse, imperauit ijs, quos in subsidijs locauerat, uti laborantibus succedentes pugnam exciperent. Qui de repente in Thebanos afflictos irruentes, grauiter eos, multis interfectis, perturbarunt. Neq; idcirco Thebani uictoria cesserunt, imo tunc uincendi studio magis arrecti, quæcunq; aduersa parum æstimabant. Adeoq; strenuè decertando euecti sunt, ut iactarent Macedonas iam fateri, se Thebanis uirtute inferiores esse. Sanè quum alij omnes soleant, hostium subsidijs prælium ineuntibus, utpote quibus uires integre sint, perterreri, hi soli audentiores ad pericula onèria facti sunt, ex quo recentis hostium copiarum in laborantium locum subiuerunt. Ita cum nullo pacto illorum animi ardor uinci posse uideretur, Alexander audiens angustam quandam portam, a mota statione, parum diligenter custodiri, Perdiccam, datis militibus qui rei sufficerent, misit ad eam occupandam: sicq; uti in urbem irruerent. Eo negotio strenuè peracto, Macedones per eam portam intra mœnia penetrarunt. Tunc Thebani: qui primam hostium aciem debilitauerant, secundæq; fortiter resistebant, quum essent in bona spe uictoriæ consequendæ, sentientes partem urbis captam esse, non ulterius expectauerunt, quin se intra murum reciperent. Quod cum fieret, equites exemplo peditum in urbem concurrere cœperunt: inq; eo tumultu suorum multos obrutos interficiebant, ac ipsi per eam trepidationem commixti in uiarum angustijs, aut in fossas incidentes, suis armis cõficiebantur. Ad hoc, qui in præsidio Cadmeæ arcis erant, excuntes, magnam Thebanorum quos perturbatos sunt adorti, cædem faciebant. Capta eo modo urbe Thebis, multa & uaria crudelitatis genera commissa sunt. Macedones enim concitati ualde, ex insolenti illa Thebanorum per præconem admonitione, asperius etiam, quàm hoste deceret, in eos seuebant grauiterq; miseris insultantes, nulli, qui occurreret, parcebant;

quin

adhortatio

adhortatio
pugnantium.

adhortatio

adhortatio
Thebanorum
constantia.

Thebani uicti
& urbs capta.

quín statim cum obtruncarét. Neque Thebani idcirco tuendæ libertatis animum remittebant adeò, ut nullam seruandæ uitæ curam haberent: sed ultro in aduenienteis hosteis incurrerent, atque illata ab eis uulnera alacriter exciperent. In ea nanque urbis captiuitate, Thebanus nullus repertus est, qui Macedoni alicui, quo uitæ suæ parceretur, supplicaret: aut qui uictoris genua humiliter amplecteretur. Sed nullis uerbis calamitatem suam apud hosteis miserati, nec exiguum temporis momentum ad prolatandam supplicij crudelitatem captauerunt. Nihil autem in tota urbe immune fuit direptionis. Pueri, uirgines cum eiulatu magno parentum nomina in clamantes, passim traherantur. Familiæ cum tota stirpe, in uniuersumq; ciuitas omnis in captiuitatem rapiébatur. Eorum uerò quis spiritum adhuc post multam aliorum cædem retinebant partim saucio corpore, quum anima destitui inciperent, hostem aliquem complexi, non sine solatio interempti secum inimici moriebantur. Partim lanceæ trunco innisi, in obuium quenq; hostium impetum faciebant nouissimaq; illa cõtentione, quam sibi salute libertas potior esset, ostendebant. Maxima igitur hominum nece patrata, omniq; urbis loco cadaueribus repleto, haud ullus uidebatur fore qui ad tam dirum & calamitosum spectaculum miseratone non commoueretur. Tamẽ Græci homines, Thepienses, Plateenses, Orchomenij, alijue nonnulli Thebanis inimici, sub Rege merentes postquam in urbem irruerunt, priuatas simultates in illorũ aduersa fortuna exercuerũt. Itaq; immanitatis & iniuriarum genus nullũ ommissum est. Græci Græcorum manibus, citra ullam misericordiam, maclabantur. Quiq; cognatæ gentis necessitudine iuncti erant, comparis sermonis usu nihil animos emolliente cædibus mutuis conficiebantur. Tandem noctis initio facto, domus omnes penitus direptæ. Fœminæ, pueri & senes, qui ad templa confugerant, cum omnis ignominia dedecore abducti sunt. Casorum Thebanorum numerus fuit supra sex milia Capti plures triginta millibus Pecuniarũ uis immensa passim distracta. Rex autẽ Macedonas, qui plures quingentis occubuerant, sepiliri curauit. Græcorumq; habito concilio, eis commisit, quo modo in captam ciuitatem uindicandum esset, uti decernerent. Ibi quum res tractari cœpisset, quidam Thebanis infensi, extremo supplicio eos puniendos esse censuerunt quos cõtra Græciam cum Barbaris fœdus iniuisse demonstrabant. Xerxis enim temporibus, auxilia Persis in Græciæ perniciem dedisse solosq; Græcorum omnium, tanq; opitulatores, apud Persarũ Reges fuisse honoratos, ut Thebanorũ legatis, supra Reges sedendi locus daretur. Multaq; alia huiusmodi narrantes illi, cæterorũ animos in Thebanorũ odium inflamarunt. Factumq; tandẽ est decretum de urbe euerrenda, captiuis uenundandis, decq; ijs, qui aliquid aufugissent, uti ex omnibus Græciæ locis ad pœnã retrahi possent. Sententiã hanc cõsiliũ Rex sequutus, urbe diruta magnũ timorẽ iniicit ijs q; absce defecissent. Venditis autẽ captiuis, quoadringentorũ quadraginta talentorum argenti summam cœgit. His

Thebanorũ in mortem alacritas.

Miseranda direptio.

Ex templis abducti Theba.

Thebanorum prærogatiua apud Persas.

Thebae diruta Captiui uenundati.

peractis, Athenas misit, qui decem Oratores, contra se ad populum concionatos dedi peterent. Conuocato igitur populo, cum legati introducti postulatam Regis exposuissent, eis auditis, sollicitudine & dubitatione animi magna omnes correpti sunt. Cupiebant Recipu, suæ dignitatē tueri, rursus Thebanorum clade perterriti, ne malum aliquod sibi accerferent, aduersus uiciorum rebus facti prudentiores, uerebātur. Quum uerò multi in concione uerba habuissent, exurgens Phocion, qui Demosthenis factionē agendo optime sciebat retūdere, dixit eos, qui peterent, imitari debere Hyacinthidas & Leifilias, ultro scilicet mortē subeundo, ne eorū causa, detrimenti aliquid patriæ sustineret. Atq; timiditatē & ignauitiam multū eis exprobrauit, qui pro ciuitatis salute, mori detractarēt. Hunc ita agentē, populus is, qui in contrariū dicebant, assentiēs, facto tumultu ē concione expulit. Quinq; Demosthenes meditatā orationē habuisset, taliū uirorū miseratione populus motus, eos se incolumes seruare uelle planē ostendebat. Tandē Demades quinq; talentis argenti, quæ ab amicis Demosthenis muneri accepit, corruptus psuadere cepit, uti periclitantes illi seruarēt. recitauitq; decretū ingeniosissimē ab se cōscriptū, in quo oratorū excusatio cōprehendebat, simulq; populi promissio recipientis se in illos secundū leges animaduersurū, si aliquod mereant supplicium. Populo id Demadis inuentū placuit, statimq; Decretū confirmarunt, atq; ipsum Demadē, & alios nonnullos ad Regem legatos miserūt, iniungentes, etiam ut precibus cum eo agerent, ne Thebanos exules sibi recipere non liceret. Demades profectus eloquentiæ suæ uiribus omnia perfecit, uti Alexander culpā is, qui in se deliquerant, condonarit: atq; populo Atheniensi alia omnia concesserit. Qui post hæc in Macedonia cum exercitu reuersus, Duces, & amicos suos præcipuos, in consilium uocauit, de transitu in Asiam uti consulerēt, quibus copiis id fieri, & qua ratione bellum iniri oporteret. Censebant multi, Parmenione & Antipatro autoribus, debere prius Alexandrum liberis operam dare, postea tantā expeditionē aggredi cum posse. Sed ipse, qui rebus gerendis intentus erat, cuiq; cessatio omnis displicebat, sententiam eam ualde respuit: se ab ipsa Græcia electum bello gerendo Duccm & qui paternas copias firmissimas haberet, nuptiis celebrandis uacare, donec q; filij nascerentur desiderare, turpe esse demonstrans. Quinq; illos docuisset, quid sibi expedire uideretur. atq; rationibus multis ad bellum animasset, magnifica Deis sacrificia, in Dio Macedoniae urbe, Ioui q; Musis scænica fecit certamina, quæ ab Archelao superiorum temporum Rege instituta fuerant. Durauitq; ea celebritas in diem nonum, cum Musis singulis diem suum dedicasset. Scenam uerò tam amplam struxerat, ut centum lectos caperet, ubi amicos, & qui ordines in exercitu ducebant, legatosq; ciuitatum conuiuio accepit. Splendissimi apparatus epulo cum multi interuissent, militibus etiā omnibus sacrificiorum, & conuiuij partes distributæ sunt.

REGNI

*Phocion.**Demadis con
filium.**Alexandri in
hostis pietas.**Ioui & musis
certamina facta.*

DE GESTIS ALEXANDRI 69
 REGNI ALEXANDRI AN-
 NVS SECVNDVS.

THENIS autem imperante Ctesicleo, & Romæ cōsulibus C. Sulpitio, & L. Papiro, Alexander cum exercitu ad Hellepontum profectus, ibi copias ex Europa in Asiam traicere instituit. Nauibusq; sexaginta discedens Troadem uersus, primus Macedonum omnium, è nauì hastam iaculatus, littori Asiæ eam infixit, ac statim exiliuit de nauì uisus quodam modo, ope Deorū captiuam terram occupare. Hinc sepulchra Heroum, Achillis, Aiakis aliorū uel inferijs cæterisq; honoribus ueneratus, copias quæ secū trāsmiserāt, diligēter recognouit, inuenitq; peditū Macedonū millia duodecim: auxiliariorū septem millia: mercenarium quinq; millia. His omnibus præerat Parmenio, Odrysi, Triballi, Illyrii, ad quinq; millia sagittarij, & qui Agrianes uocant, mille, eum etiā sequuti fuerant, ut omnes triginta millia numero essent. Equites uerò Macedones mille & octingenti, quos Callas Harpali F. ducebat, Græci omnes octingenti, quibus præerat Erigyus. Thessali, Thracæ antecursores, & Pæones mille & nongenti, duce Cassandro, repertisunt. Equitatuī omni numerus factus est quatuor milium & quingentorū. Cum his copijs Alexander in Asiam transiuit. In Europa sub Antipatro reliquerat peditū millia duodecim equites ad duo millia & quingentos. Mouens autē castra Rex à Troade, peruenit ad Mineruæ templum. Ibi sacerdos Alexander nomine, cum ante ædem Ariobazanis, qui Phrygiæ præses fuerat, statuam humi prostratam aliāq; non parui momenti ostenta uidisset, accessit ad Regem, eumq; in magno equestri certamine uictorem fore confirmauit: præcipuè, si circa Phrygiam manus confereret. Adiunxit etiam manibus suis insignem hostium Ducem cum interempturū esse, ea uerò omnia sibi à De s ipsis & maxime à Minerua significari, quæ ei auxilio ad res feliciter agēdas futura esset. Sacerdotis huius prædictionem læto animo accepit Alexander, ac statim Minere uam amplissimo sacrificio honorauit, scutumque suum ei dicauit, & ex templo alterum, quod sibi firmissimū uisum est, detrahit. Quo armatus pugnam primā iniuit: ubi sua connisus uirtute celebrem uictoriam reportauit. Sed hæc, paucis diebus post, gesta sunt. Interea præfecti, & Duces Persarum, cum tardi fuissent ad prohibendum Macedonum transitum in Asiam, conuenerunt gratia consultandi, qua ratione bellum contra Alexandrum gerendum esset. In ijs Memnon Rodius, qui militari prudentia ualde æstimabatur, censuit rem initio in discrimen deduci non oportere, sed agros uastando, necessariorum inopia, debere hostem prohiberi, ne ulterius progrediretur: simulq; in Macedoniam naualeis & pedestreis copias traduci, ut bellū totum in Europam transfereretur. Optimè prorsus uir ille consulebat, ut de rerum euentu postea cognitum est. Sed duces cæteri haud quaquàm assentiri uoluerunt.

Predicta Alexandro uisioni.

Cōsultatio Dni cum Persarū.

erunt. tanquàm diceret, quæ parum ingenteis Persarum animos decerent. Quum itaq; sententia ea quæ dimicatione suadebat, superior fuisset, copias undiq; accersuerunt, quæ numero hominum Macedonicis longè erant maiores. Cum his in Phrygiam ad Hellepontum progressi, prope Granicū castra posuerunt, ripasq; fluminis bene munierunt. Alexander de hostiū profectioe certior factus, magnis itineribus obuiam uadens, ex aduerso illorū castrametatus est, ut tantum Granici aqua inter bina castra laberetur. Tunc Barbari ad montis latus retracti, expectabant, ut hosteis in transitu fluminis adorirentur: quòd ita, dissipata eorū phalange, uictoria se facillè potiri possesperarent. Sed Alexander audacia usus ad primum lucis ortum antè, quàm hostis se opponeret, copias traiecit, aciesq; ad conflictum ordinauit. Contra eas Barbari magna equitum multitudine obiecta, primum certamen absq; peditatu inire proposuerunt. Sinistram itaque exercitus partem Rhodius Memnon, & Arsamenes præfectus cum suo equitatu tenebant. Post eos Arsites, cui erant Paphlagonæ equites Dein Spithrobates Ionie præses, cum Hyrcanis equitibus, positi erant. In cornu dextro erant Medi mille, & duo equitum millia sub Arrheomythre, totidemq; Bactriani. Mediam aciem habebant gentium aliarum equites: numero quidem multi, sed, quorum uirtus explorata esset, ad decem millia. Peditatus uerò Persarum nihilò erat minor centum millibus hominum. Hi omnes post acies substiterunt, quòd equites crederentur sufficere, ad Macedonum uirèis labefactandas. Concursum igitur equitum utrinq; facto, cum summa alacritate, Thessali equites, qui Parmenione duce in sinistro erant cornu, hostiū impetum firmiter sustinuerunt. Alexander autem, qui in altero cornu delectos equites secum habebat, primus in Persas irruit consertisq; acriter manibus, eadem hostium magnam faciebat. Barbari pariter strenuè pugnantes, arrigebant animos, quòd Macedonum uirtuti resisterent. Ibi in locum unum, fortuna bello meliores ad contentionem, pro uictoria obtinenda, deducere uisa est. Spithrobates enim præfectus Ionie, genere Persa, què Dareus generum sibi fecerat, egregiæ fortitudinis cū magna equitū manu in ipsos Macedonas inuasit. Quicq; secum bellatores quadraginta uirtutis spectata, sanguine omneis sibi iuctos haberet, aduersos hosteis uehementia sua grauius urgebat: aliquibus interfectis, & multis uulneratis. Atq; eo in loco tantā eius uim nullus uidebatur posse sustinere. Tunc Alexander conuerso equo in Barbarum contendit. Persa existimans, ueluti diuino munere sibi concessum, ut cum Alexandro singulari certamine congredieretur, quo Asiam omnem à grauissimo terrore liberare, simulq; audaciā illius passim iactatam reprimere posset, primus in Alexandrum coniecit telum, quod Sunium uocant, atq; summum eius dextrum brachium per thoracem uulnerauit. Rex statim extractum telum abiicit, calcaribusq; acriter equum urgens, incurfione & robore suo conmissus pariter, in medium Persæ pectus lanceam infixit. Ad quam rem, qui utrinq; aderant,

Ordinatio copiarū ad Granicū & pugna

Spithrobatis uirtus.

Egregia Alexandri & Spithrobatis dimicatio.

Sunium.

aderant, ex summæ fortitudinis admiratione exclamauerunt. Sed quum lanceæ ferrum, in thorace fractum, uulnus irritum fecisset, præfectus ense stricto in Alexandrum ferebatur, qui statim lancea alia arrepta in faciem Barbarum magno confecit uulnere. Ad idem temporis momentum, cadentis Spithrobatis frater, Rosaces, equo inuectus, ense tam graui ter caput Alexandri percussit, ut galea cedere ictus leuiter ad uiuum peruenerit. Ibidem iterum eum ferire conanti Rosaci, Clius niger cognomēto, equo accurrens, manum abscidit. Prope duos fratres iacenteis cōsanguinei omnes subito conglobati, telis omnes Alexandrum impetere cœperunt. Deinde cōminus congressi, nihil non sustinebāt, ut eum aliquo modo opprimerent. Sed ipse, licet multis & magnis incommodis impeditus esset, nihilominus magnam hostium multitudinem fortiter sustinebat. Thoracem habebat duobus in locis perforatum. Galea etiā uno, Scutum, quod ex Mineruæ templo acceperat, ictibus tribus confixum fuerat. Tamen nunquā pedem referre uoluit: sed animi magnitudine elatus, aduersa omnia parum æstimabat. Quum demum hostium multi Duces circa ipsum interfecti fuissent, quorum clarissimi erāt Atixes & Pharnaces frater uxoris Darei Regis, & Mithrobuzanes ductor Cappadocum, atque ijs sublatis, ordines Persarum omnes per Macedonas fusi essent, primū qui aduersus Alexandrum erant, post eos & reliqui omnes in fugam compulsi sunt. In ea pugna, omnium confessione, præcipuam fortitudinis laudem Alexander obtinuit. Ab eo Theffali equites magnam cōmendationem ex eo sunt consequuti, quod turmarum ordinibus bene seruatīs, strenuissimè dimicassent. Profligato ad eum modum equitatu, pugna à pedibus utrinque excepta est: quæ parum durauit, quod Barbari ab equitibus suis defertis, animis parum consistentes terga confestim dederunt. E Persarum copijs pedum millia decem, equites non minus duobus millibus cæsi dicuntur. Capti sunt ad uiginti millia. Finito certamine Alexander suos, qui mortem oppetierant, magnificentissimè sepeliuit, quo, ad strenuè capeffenda in prælijs pericula, eiusmodi honore cæteros inuitaret. Deinceps in Lydiā mouit castra, præfectoq; Mithrinne deditiōnem faciente. Sardeis arcesq; cum thesauris ibi depositis, recepit. Quinque Persæ, qui aduerso prælio superfuerant, Duce Memnone Miletum confugissent, Rex cō profectus prope oppidum castra posuit: continentiq; oppugnatione, nullo die intermisso, integros fatigatis submit tens, non cessabat pro mœnibus decertare. Sed qui intus erant facile initio de muro se defendebant, quum militum magna multitudo essent, telorumq; & aliorum propugnationi necessariorum, uim grandem haberent. Sed postquā Alexander, machinis appulsis, intentius mœnia quatere, & terra, mariq; simul inita oppugnatione, per duectā muri partem, intro Macedones irrumpere cœperunt, illi in fugam sunt conuersi Milesij cum supplicantium insignibus ad Regis pedes prouoluti sese, & urbem in eius fidem dederunt. Barbarorum aliqui interfecti, nonnulli ex oppido se sub-

Rosaces.

Clitus.

Firmus Alex.
animus.

Nobiles cæsi.

Mileti oppu-
gnatio.

Boni Imperatoris consiliū.

Agathocles Alexandriū imitatus.

Hal. carnassus.

Callidū factum Memnonis.

Ada.

Alexandri liberalitas.

Halacarnassi oppugnatio.

se subtrahentes aufugerant, reliqui omnes capti sunt, quos Alexander uendit. In Melesios antē magna est usus benignitate. Quum uerō naualeis copias, parum sibi utileis esse, & maximo sumptu indigere animaduerteret, classem omnem remisit: pauculis nauibus retentis ad instrumenta oppugnationum deuchenda. In eo numero erant uiginti naues missæ ab Atheniensibus. Aliqui dicunt ex usurei bellicæ, Alexandrum missionē eam excogitasse. Quod enim Dareum aduenturum, magnoq; prælio conflegendum esse apparebat, existimasse Macedonas ardentius dimicaturus, si omnem fugiendi spem ablatam uiderēt. Quod etiam in pugna ad Granicum commissā prouiderat. Ibi enim à tergo uti flumen haberent, curasse, quo nullus fugam tentare auderet uidens cedentibus omnibus in ipso fluminis alueo certissimam cædem paratam esse. Temporibus etiam insequentibus Syracusarum regem Agathoclem, exemplo Alexandri, magnam & insperatam uictoriam esse consequutum. Transgressum enim cum paruīs copijs in Africā, nauibus omnibus incensus, fugiendi spem exercitui ademisse, atq; ut strenuē decertaret, per necessitatem induxisse quam obrem Carthaginensēis, qui multa hominum millia contra se duxerant, superauerit. Capta Miletō, Persarū multitudo ingens, militesq; conducticij cum ducibus, qui optimi censebātur, Halicarnassum se receperunt. Ea maxima est urbs omnium in Caria, Regum sedes, cui magnum ornamentum afferunt arces eleganter extractæ. In eo rerum statu, Memnon uxorem & liberos suos ad Dareum misit, ex eorū traditione suspicatus pariter & suorum securitati bene prouisum, & Regem, tam bonis obsequiis acceptis, facile omnium administrationē sibi crediturū esse, quod non secus euenit. Subito enim Dareus ad omneis, qui prope mare incolebāt, literas misit, quibus demandabat, uti Memnoni obsequentes essent. Atq; eo modo Memnon Imperio suscepto, quæcunq; oppugnationi sustinendæ usui erant, Halicarnassi præparauit. Rursus Alexander mali oppugnationis instrumenta & frumētum eodem comportari iussit: atq; ipse cum omnibus copijs in Cariam progredi cœpit. In itinere ciuitates humanis officijs sibi conciliabat. Sed Græcis maximē gratificari studuit: ciuitates eorū, & liberas & immuneis à uectigalibus omnibus esse iubens, illudq; passim dictitans, pro Græcorum liberatione bellum se contra Persas suscepisse. Cum uero ei iter facienti femina, cui Adæ erat nomen, eius generis, ut in Cariæ principatum succedere deberet, obuiam uenisset, fatiscq; uerbis de Regno, quod maiorū suorum fuerat, uti ad id consequendum sibi auxilio esse uellet, orasset, Alexander eam Cariæ imperare iussit. Quo beneficio erga Adam Caras omneis sibi bene uolos plurimum reddidit. Protinusq; ab omnibus ciuitatibus, ad eum honorandum missæ sunt legationes cum aureis coronis: promiserūtq; mandata omnia se facturas. Postea Alexander, positus ad Halicarnasson castris, oppugnationē acrem & terribilem instituit. In initio enim continua, & identidem per succedentēis integros, renouata pugna, mœnia superare conati sunt Macedones,

sedones, nullamque diei partem, quin omnibus periculis se exponerent, intermittebant. Post id uarij generis machinis expeditis, testudines treis fossis, quæ ante urbem erant, superinduxerunt atque ita arietibus turreis, murumque interpositum quater eceperunt. Quorum parte diruta, quod reliquum manserat, confertis manibus in urbem prorue fecerunt. Memnon strenue Macedonas, qui priuim in mœnia impetum fecerunt, repulit. Habebat enim magnum in urbe militum numerum. In machinas autem abductas, noctu cum multis eruptione ex urbe facta, ignem coniecit: acriterque ita prælio ante urbem inito, Macedones uirtute multum hostibus præstabant. Sed Persarum multitudine, & omni apparatu abundabant, eisque decertantibus, multum, qui erant in muro, auxiliabantur. Hi iaculis & telis Macedonas partim interficiebant, partim sauciabant, simulque utrinque tubicines bellicum canebant, & magnus ex omni parte militum clamor ædebatur comprobantium quæ apud hos uel illos fortissime fieri conspiciebant. Erant qui crescentem in machinis ignem extinguere conarentur: qui etiam comminus congressi, multam hominum eadem facerent. Alij in urbenoua mœnia in deiectionum locum multo prioribus firmiora excitabant. Duces autem Persarum, qui cum Memnone erant, ubi plurimum periculi erat, se offerebant strenueque pugnantibus magna policebantur munera. Per quod fiebat ut pro uictoria obtinenda, omnibus animorum ardor incredibilis esset. Vidisti quosdam uulneribus saucios, defectis uiribus cadentibus, ex acie deportari. Alios proiacentium defensione, ut aufert possent, acerrime prælio contendere. Aliquos periculi magnitudine fractos, pedem referre, sed Ducum adhortatione concitatos, audaciam & animum recipere. Tandem Macedones aliquot, ante ipsas portas interfecti sunt, & in ijs Neoptolemus est Ducum numero uir magni nominis. Quum deinde turres duæ totidemque mœnium interstitia solo æquata fuissent, noctu milites quidam Perdicæ temulenti, in arcis murum temere conatum facere sunt ausi. Qua hominum uecordia animaduersa, Memnon cum suis longe pluribus eos inuasit in fugam compulit plurisque interfecit. Eo cognito Macedones multi, atque hi, qui apud Alexandrum præcipui habebantur, auxilio suis accurrerunt: commissaque acriter pugna, Persæ superati in urbem se retraxerunt. Tunc Rex præconem Macedonas, qui pro muro ceciderant, ad sepulturam ut sibi concederentur, petijt. Ephialtes & Thrasylbulus Athenienses, qui erant in Persarum auxilijs, eos non dedendos censebant: nihilominus Memnon id ipsum Regi indulxit. Post hæc Persarum principes quum de summa rerum consultarent, Ephialtes dixit, sibi expectandum non uideri ut turbe occupata, omnes in captiuitatem uenirent, potius debere Duces ipsos cum hostibus congregari, priusque milite conductio belli fortunam experiri. Memnon, qui eius uiri maximam fortitudinem perspectam habebat, atque spei plurimum semper in eius animi magnitudine, & corporis firmissimo robore posuerat, permisit, ut quod sibi expedire uideretur, id faceret. Ille delectis duobus millibus mercenariorum

Varia oppugnantium & propugnantium munia.

Neoptolemus.

Memnonis equitas.

Ephialtis eruptio.

G militum,

militum instituit, uti eorum dimidium ardentes titiones teneret: alteri instructi contra hosteis essent. Subitoque prima luce portis patefactis, secum ijs ex portis effudit, ac ignem in machinas coniecit, qui protinus ingentem concitauit flammam. Cum alijs autem, qui acie densissima constituerat, hostibus ad machinas seruandas festinantibus occurrit. Alexander hanc rem persequens, Macedonum principes, in prioria acie collocat, in subsidio delectos ponit milites, postremam aciem spectate uirtutis hominibus firmat, atque ita ipse ante omnes hosteis, quorum impetum nulli ferre posse existimabantur, resistit. Misit & qui in machinis factum incendium restingerent. Sed enim immensis undique aditis clamoribus, & tubis classicum personantibus, atrocissimum certamen initum est: quum uirtus & summum consequenda laudis studium utriusque non desisset. Ignem Macedones, ne ulterius in machinas serperet, prohibuerant sed in ipsa pugna hostibus multo erant inferiores: Ephialtes enim corporis robore alijs omnibus prestant, quotquot sibi in manus inciderent, interficiebat. Et qui erant in muro recens constructo, ingenti uirtutem telorum coniecta, multos opprimebant. Turrim enim ligneam, altitudinis cubitorum centum repleuerant tormentis ad iacula & sagittas emittendas. Propterea quum Macedones multi cecidissent, alij, quibus uitanda telorum multitudinis causa pedem referrent, simulque Memnon cum magno militum numero suis subsidio uenisset, Alexander in dubitationem magnam deductus est, ut quid consilij capiendum esset, nesciret. Ibi quum firmissimi iam essent Persarum, magna rerum immutatio in ipso prelio facta est. Veterani Macedones, qui per totum aetatis spatium semper in rebus arduis, & periculosis uersati erant, & sub Philippo merentes, frequenter uictoriam consequuti, ad summam fortitudinem ita profecti fuerant prudentia & rei militaris cognitione longe omnibus prestantes, tyronibus pugnam detrectantibus amarissimis uerbis ignauia exprobrata, ipsi in unum coacti, conserunt simul clypeis, hosteis, qui iam se uicisse arbitrabantur, exceperunt, Ephialtesque & multis alijs interfectis, reliquos, ut in urbem refugerent, compulerunt: cum quibus mixti Macedones, nocte incipiente intra moenia penetrauerant. Sed quum Rex recepti uicini iussisset, in castra omnes redierunt. Tunc duces praefectique Persarum, cum Memnone concilio habito, urbem relinquere decreuerunt. Igitur optimo praesidio, apparatusque omnium rerum idoneo in arceposito, reliqua hominum multitudinem, & pecuniarum uim secum in Conabduxerunt. Quod quum Alexander ad primum lucis ortum intellexisset, urbem captam diruit: arcem, muro & fossa inductis, cinxit. His actis, cum exercitus parte, Duces in mediterranea misit, iniungens, ut finitimas omnes ciuitates in potestate suam redigerent. Illi restrenue gesta, terris omnibus usque ad maiorem Phrygiam deuictis, ex praeda capta exercitum sustentarunt. Alexander autem in maritima profectus, captis urbibus multis, & castellis, quae munitissima erant, magno opere expugnat, regiones omnes usque ad Ciliciam obtinuit. In his locis

*Pugna atrox.**Turris lignea**Veteranorum
Macedonum
uirtus.**Halicar. capta
& diruta.*

locis, ut miro quodam, & singulari casu oppidi unius potius fuerit, præter eundem non uidetur. Ad extrema Ciliciæ, rupem quandam munitissimam incolebant Marmares nuncupati. Horum plerique, faciente illac iter Alexandro, nouissimum eius agmen adorti, compluribus interfectis, non paruum hominum & iumentorum numerum abegerunt. Qua iniuria Rex irritatus, loci illius oppugnationem instituit. atque omni conatu, ut eam gentem debellaret, contendit. Marmares, & fortitudini suæ, & oppidi situ confisi, fortiter oppugnationi resistebant. Iamque biduum integrum, nunquam pugna intermissa fuerat apparebatque Regem non prius cessaturum, quam rupem eam superasset. Ibi Marmarum seniores, iuuentuti persuadere tentarunt, ne uim experiri perseverarent, quod fortasse negocium cum Rege componi posset. Illis huiusmodi sententiam respicientibus, cunctisque simul cum libertate interire sibi proponentibus, senes aliud consilium hoc dederunt, uti pueros, fœminas, senesque omnibus interficerent: ipsi quibus ob corporis firmitudinem haud difficulter salus queri posset, noctu per hosteis medios in montem proximum aufererent. Comprobato hoc consilio à iunioribus, iussi sunt senes quisque domum suam reueri ibique cum cognatis cibo & potu deliciariorum refecti, mortem expectare. Visum est dein iuuenibus, qui erant circiter sexcenti, à cæde cognatorum hominum abstinere. sed domibus ignem iniicere, eoque facto, portis patefactis discedere. Ut constituerant peractum est, cuiusque suorum ciuium ut incensa domus pro sepulchro esset, fecerunt ipsique durante adhuc nocte, per hostium castra euadentes, in propinquum montem se contulerunt.

*Marmares.**Consiliū serū.**Impietas plus quam barbara.*

REGNI ALEXANDRI AN- NVS TERTIVS.

RES eiusmodi anno hoc contigerunt, in sequenti uero, quo Athenis Nicocratus imperauit, Romæque Valerius Cæso, & L. Papius consules fuerunt, Darius Rex ingentem pecuniam Memnoni misit, eumque totius belli Ducem appellauit. Qui conducta magna militum manu, trecentisque nauibus instructis, susceptam belli administrationem curabat. Chion in parte suas traxit. In Lesbos eum classe traiecit, primoque impetu Antissam, Methymnam Pyrrham & Eresum occupauit. Mytilenem, quæ magna, & omni apparatu belli, firmoque praesidio munitissima erat, dies complures, non sine magno suorum militum detrimento cum oppugnasset, tandem per summas difficultates cepit. Stantique summa Ducis huius strenuitate diuulgata, multæ ex Cycladibus Insulis ad eum legatos proficere miserunt. Fama etiam illa de eo in Græciam peruenerat, quod ad Eubœam cum classe profecturus esset: adeo, ut eius insulæ urbes, magno timore correptæ fuerint: & qui ex Græcis, Persarum rebus studebant, sicuti Lacedæmonij, ad nouarum rerum spem arigerentur. Verum fortuna Mem-

*Memnon Dux.**Cyclades insulæ.*

nonis uirtutem ulterius progredi non permisit. In morbum enim grauem prolapsus, quū indies eo magis premeretur, decessit. Idēq; non mediocriter Darei rebus de iūmētum attulit: qui sibi pro certo persuaserat, bellum totum in Europam ex Asia translatum iri. Sed enim Memnonis morte audita, concilium amicorū habuit, retulitq; ad eos, utrum Ducem cum exercitu ad res maritimas mitti censerent, an magis expedire uideret, Regem, adductis omnibus copijs in hostem progredi, & belli fortunam experiri. Tunc quibusdam suadentibus ipsum in aciem prodire, quod Persæ omnes cupidissimo animo decertaturi essent. Charidemus Atheniensis, uirtute & omnibus artibus imperatorijs præstantissimus, qui sub Philippo rege meruerat, & in omnibus rebus obeundis princeps & consilio optimus erat, Dareum admonuit, ne temerè Imperium suum in aleam committeret, sed illud ipsum, quod longè & latè patebat, in officio contineret. Ducem autem, cuius prudentia explorata haberetur, contra Macedonas mitteret. Ad quam expeditionem centum milium peditarum sufficere dicebat ut eorum tertia pars essent Græci stipendio conducti. Quo uerò dictorum magis fidem faceret, pollicebatur sese bellum illud confecturum. Mouerant regem eiusmodi Charidemi uerba, sed regis amicis diuersa, quæ plus dignitatis habere uidebantur, consentibus, atque eam de Charidemo suspicionem Dareo iniicientibus, quod belli administrationem sibi demandari cupiebat, uti res Persarum Alexandro proderet. Concitatus ira Charidemus Persis ignauiam & timiditatem apertè cepit exponere per quæ factum est, uti Rex offensus ob iram, quid expedire uideret, parum prospiceret sed Charidemum zona comprehensum, quod est moris Persarum, apparitoribus interficiendum traderet. Qui quum ad supplicium traheretur, exclamauit breui Regem pœnitentia affectum iri, atq; iniuriæ sibi factæ ammissione Regni pœnas daturū. Eoq; modo Charidemus, propter malè tempestiuam loquendi audaciam, ab altiori fortuna & uita deiectus est. Rex postmodum sedata ira quū mentē recepisset, grauius se ipsum facinoris impotenter commissi, inculcauit. Sed quod iam erat factum, haud dabatur regia potestate infectum reddi. Itaq; secum, quanta Macedonum fortitudo esset, coniectās uelutiq; ante oculos Alexandri ad omnia promptitudinem, sibi proponēs, circumspiciebat quēnam idoneum Ducem in Memnonis defuncti locum sufficeret. Quūq; nullum inueniret, coactus est ipse ad periclitandam regni sui fortunam descendere. E locis igitur omnibus copias euocat, iubetq; Babylona conuenire. Ex amicorum & affinium numero, quos meliores nouerat, delegit eosq; partim ordinibus decentibus præfecit, partim ut secum in certamen cōtra hostem proficiscerent, constituit. Quūq; dies præscripta aduenisset totus exercitus Babylone coactus est. In quo peditarum numerus erat ultra millia quadringenta: equitatus non minor centum millibus. Cum hac tanta multitudine Dareus Ciliceam uersus iter cepit, secum ducēs matrem, uxorem, filium unum, & duas filias, Alexander quū ante Memnonis

Memnonis obitū, Chion & urbeis aliquot Lesbi ab eo receptas, Mytilenen per uim occupatam esse, atq; cum classe triremiū trecentarū & magno peditatu eum in Macedoniā transire uelle, Græcosq; multos ad defectionē paratos intellexisset, non mediocri sollicitudine afficiebatur, qua omni liberatus est, ut primum de eius morte nuncium accepit. Sub hoc tempus in morbū acrem incidit. Quinq; indies grauius premeretur, medicos accersiuit, qui omnibus, excepto Philippo Acarnane ut eum remedijs adiuuare possent, uerebantur. Ille medicamentis uehementibus, & presentaneis uti solitus, promisit per medicatā potione se cum à morbo curaturum. Alexander libenti animo hoc audiuit, imperata omnia facturum quod iam fama erat, Dareum Babylonē cū omnibus copijs discessisse. Itaq; Philippus data potione, quum & ægrotantis natura, & adiuuentū artis pariter cōiterentur, à morbo prorsus Alexandrum liberauit. Propter quod beneficium magnificentissimè honoratus, atq; inter præcipuos Regis amicos receptus est. Mater autē Alexandri, quū multa, quæ expedirent, filio per litteras significasset, inter alia admonuit, uti ab Alexandro Lynciste sibi cauere. Erat is homo fortitudinis egregiæ & prudentia multa præstabat, atq; ei iuxta, ac alijs amicis Regis, fides in omnibus habebat. Accesserūt & rumores alij in eiusdē criminatōnem passim iactati. Idcirco iussu Alexandri, captus & in uincula cōiectus, custodia traditur, uti de eo cognitio habeat. Sed enim quū Alexandro renunciaū esset, paucorū dierū iter Dareū abesse, Parmenionē cum parte copiarū ad loca, per quæ illi erat transeundū (portas nuncupabāt) præoccupanda misit. Profectus Parmenio, Barbaris qui iam arctiora ea loca infederant, deturbatis, ipse ibi uictor constitit. Dareus, ut exercitū expeditū duceret, impedimēta, lixas, calonesq; gentem bello inutilem, Damasci quæ est in Syria, reliquit. Audientēq; Alexandrū angustias locorū occupasse inde eum pugnā detrectare arbitrat, magnis itineribus progredi cœpit. Tūc regionum earum homines magna Persarum, multitudine perterriti, Macedonū paucitatem cōtemnebant: eisq; desertis Dareo se adiunxerūt, cōmeatus, aliq; necessaria, prompto animo ei subministrantes. Ipsorū deniq; sententia Persis in manu certissima uictoria esse uidebat. Alexander interim Isson urbem insignem, terrore iniecto recepit. Ibi factus est certior ab exploratoribus Dareum septem millia passuum abesse atq; acie instructa cum ingenti omnium terrore propius accedere. Existimauit ipse Deorum beneuolentiā occasionē eam sibi offerri, qua uno certamine Imperium totum Persarum erueret. Itaq; oratione accommodata, milites, ad præliū uiribus omnibus ineundum, adhortatus, peditum atq; equitum ordines secundū loci naturā disposuit. Ante agmen totū equites constituit, peditum phalangem post illos, ueluti in subsidio esse iussit. Ipse in prima acie ad cornu dextrum cum fortissimis equitibus in hostem contendit. Cornu alterum tenebant equites Thessali, qui alijs omnibus & uirtute & usu præstabant. Postquam acies ad telia factum appropinquarūt, tanta

Alexandri ægrotatio.
Philippus acarnanes.

Alexander Lyncistes.

Porta.

Gens imbellis.

Magnus conflictus ad Isson.

uis telorum à Barbaris in eam partem, ubi erat Alexander, coniecta est, ut missilium densissima multitudo se mutuò collidens ictum inualidū habuerit. Tubicines autem cum utrinq; bellicum personassent, Macedones primi ingenti uoce in læticiæ signum omnes conclamauerunt. Barbaris rursus clamore suum aduentibus, montes propinqui resonarunt, tantusq; fuit sonus ille, ut tubarum clangorem obruerit. Nec mirum, una enim uox quadringentorum millium hominum reddebatur. Alexander omneis hostium parteis circumspiciebat, ut Dareum nosceret. Quē ut uidit, subito cum omni equitatu, quē secum ducebat, in eum inuehi cœpit. Neq; tam uictoriæ de Persis obtinendæ intentus erat, quàm ut ipse eius causa fuisse cognosceretur. In erim cætero omni equitatu simul decertante, multis ubiq; cadentibus, certamen obdimicantium fortitudinem ancipitis erat existimationis, quum & in hanc & in illam partem, factis alternis mutationibus, propenderet. Neq; quispiam aut iaculando, aut feriendo, frustra id ipsum conabatur: quum in tanta hominū multitudine semper uulneri aliquis expositus esset. Multi aduersis confecti uulneribus cadebant: atq; ita, donec anima eos profusus desereret, haud cessabant à pugna, ut spiritu prius, quàm pugnandi studio deficerentur. Ipsi uerò Duces, ante ordines suos fortissimè pugnam capeffentes, alios ad idem faciendum incitabant. Vulnerum species innumera, contentiones pro uictoria ad piscenda & diuersæ & magna conspici poterāt. Inter hæc Oxathres Persa Darei regis frater, qui maxima fortitudine censebatur, uidens Alexandrum repulsis omnibus, in Dareum contendere, deliberauit eandem cum fratre fortunam experiri. Adsumptisq; secum equitibus, quos meliores ex suis ordinibus nouerat, in Alexandri turmas impetum fecit. Ratus autem pietatem erga fratrem magnum sibi apud Persas nomen comparaturū, ante eius quadrigas pugna excepit. Ibiq; in tali re bene exercitatus, consertis cum hoste manibus, multos interficiebat. Nec Macedones, qui cum Alexandro erant, fortitudine illi cedebāt. Itaq; breui magnus cadauerum cumulus ante Darei quadrigas excitatus est. Quum enim omnes Regi manus inferre studerent, utrinq; acerrimè, absq; aliqua sui seruandī cura, pugnabatur. Ceciderūt incertamine eo multi insignes Persarū Duces. In his fuit Antixyes, Arrheomithres, & Tasiaces præfectus Aegypti. Macedonum itidem multi desyderati sunt, & ipse rex Alexander in femore est uulneratus, cum magna hostium uis se in eum effudisset. Equi autem, qui ad Darei quadrigas iuncti erant, multis confecti uulneribus, & cadauerum acer uis consternati, frenum excusserunt, atque Regem ferme in medios hosteis rapuerunt. Tunc ipse tanto excessus periculo, præter suam dignitatem, & instituta Regum Persarum, coactus est habenas, ad equos retrahendos, suis manibus apprehendere. Adduxerant regni ministri quadrigas alteras, in quas quum transcendere conaretur. & tumultu magno iuxta exorto, hostes uehementer ingruerent, magna animi perturbatione & timore correptus est Dareus. Quod quum à Persis quibus-

Oxathres.

Darei discrimen.

Persarum Reges habenas attigere haud decet.

dama

dam in Rege animaduersum esset, ij primū se in fugam coniecerunt, proximi-
 misq; equitibus eos sequutis, reliqui demum omnes breui terga uerterunt.
 Quinq; per loca angusta & difficilia iter eis faciendum esset, mutuo se con-
 culcantes, cadebant multiq; citra hostilem offensam, interficiebantur. Si-
 mul enim coaceruati iacebāt inermes, armati, & aliqui gladios nudos secum
 habentes, quis multi confossi extinguebantur. Super eos prostratorum ho-
 minum cumulos multi cursu incitatos equos impellebant, uti in urbem ali-
 quam amicā se reciperent. Excepit post id pugnam phalax Macedonica &
 peditatus Persarum, sed breui certamen illud durauit. Profligati enim prius
 equites quoddam initium totius reliquæ suorum cladis dederant. Omnibus
 itaq; Barbaris fuis, quum tot millium turbam fugientem angustia locorum
 non caperent, citissime eorū stratis cadaueribus, omnia sunt repleta. Sed no-
 cte superueniente, data est Persis, qui sup̄ rfuerāt, comoditas ad regiones uar-
 rias se conferendi, quū Macedones, persequutione omissa, ad prædam di-
 ripiendam restitissent. Maximè omniū in tabernacula regia cōkursus factus
 est, obrerum pretiosarū copiam, quæ in eis erat. Magna argenti, auri uis, &
 uestes quamplurimæ, ac magnæ æstimationis ilinc abreptæ sunt. Affinium
 etiam, amicorūq; Regis, & cæterorū Ducū res diuissimæ multæ passim tra-
 hebantur. Nō tantum enim regie mulieres, sed & eius necessariorū uxores,
 curribus deauratis uectæ, de Persarū more maritos in bellum sequi, proq;
 opum suarū amplitudine, & pro delitijs quibus innutritæ sunt, apparatus &
 mundum muliebrem sumptuosissimū secum deferre solitæ sunt. Huiusmo-
 di fœminarum captiuitas nulli non uehementissimā miserationem commo-
 uisset. Quæ enim prius ob mollitudinem carpentis ornatissimis uix cōmodè
 uehebantur, & corporis sui nihil non tectum habebāt, tunc simplicem indu-
 tæ tunicam, eam manibus lacerabant. Cumq; eiulatu magno è tabernaculis
 se proripientes Deos in clamabant, & ad uictorum genua sese prouoluebāt.
 Aliæ manu uestem subleuantes, capillis passis, in loco quædam inuia discurre-
 bant, obuiamq; simul factæ alteræ ab alteris opem implorabāt. Erant quæ
 miseræ ab hoste capillis traherentur, quibus uel discerpto uestitu in nuda cor-
 pora uiolentæ manus iniicerentur. Et nonnunq; ima hastilium parte uerbe-
 rabantur, omnecq; genus cōtumeliarum in honoratissimam illam & celeberrimam
 Persarum fortunam effundebāt. Sed Macedones, qui benignioris
 ingenij erāt, multū, ad tantæ uarietatis fortunæ conspectū, moti, infelicium
 fœminarū calamitatem miserabantur quæ cōmodis, & maximis suis rebus
 priuatæ, in aliena hostiliaq; omnia, in probrosam deniq; captiuitatē deuenis-
 sent. Maximè uerò adstantibus lachrymas & tristem animi affectū excitauit
 Darei mater, uxor. filia duæ nobiles, & filius teneræ adhuc ætatis. Immuta-
 tæ enim fortunæ & extremarū calamitatū illud manifestum spectaculū, me-
 rito inspicienti cuiuis sensum contristabat. Ignorabant illæ quomodo cum
 Dareo actum esset, num adhuc uiueret, an cum prælio occubisset. Vide-

*Persarū fuga.**Persicæ mulie-
res maritimos
in bellū sequū-
tur.**Miserabilis
fœminarum
captiuitas.**Miserimus
status familie
Darei.*

bant armatos hosteis ad tabernaculum diripiendum irrupisse: qui fœminarum conditionē ignorantes, indecora multa palam committere nō uerebantur simulq; Asiæ imperiū iuxta aciphas in alienam concedere ditionem. Dum Persarum uxoribus suppliciter ab eis opem petentibus, nihil adiuuenti ferre poterant, sed uicissim ab illis implorabant, uti subsidio aliquo calamitatem suam subleuarent. Alexandri autē regis ministri, occupato Darei tabernaculo, lauacra & epulas, quibus ille uti solitus erat, parauerunt, lampadesq; multas accenderunt, & ita Alexandrum à Darei persequutione redeuntem susceperunt, ut Regis illius apparatu apprehenso, in Imperij Asiæ possessionem uenisse uideretur. Cæsa sunt in hoc prælio ad centum uiginti millia pedum Barbarorum, equitum haud minus decem millibus. Macedones uerò pedites circiter trecenti: equites centum quinquaginta desiderati sunt. Huiusmodi sunt exitus prælij ad Iustum Ciliciæ cōmissi, in quo uictus Darius, equis identidem mutatis, ut in cursu sufficerent, fugam arripuit. Alexandri insequentis manus euitare, & ad superiores præfecturas peruenire maximè contendens Eum rursus Alexander, cum meliorum, & quos præcipuè amicitia iunctos habebat, equitatu acriter insequabatur. summo potiendi eius studio ardens. Quinq; stadia ducenta progressus esset, ad suos nocte ferè media est reuersus. Vbi quum balneo se multo confectum, labore recreasset, quieti & deinceps cenæ indulgit. Interea ad Darei uxorem & matrem accedens quispiam, Alexandrum à Dareo persequendo, quem cepisset redisse nunciatur. Indeque ploratus, & clamores magni à mulieribus excitati sunt: reliqua uero omnis captiuarum multitudo ad tam tristem nunciū in luctuosas prorupit lamentationes. Quod quum Alexander intellexisset, Leonnatum, unum ex familiaribus suis, ad eas misit, qui tumultum sedaret, ac Sisyngambrim & alias, quæ cum ea erant, de uita Darei certiores eas faciens, quodq; Alexander earum dignitatis rationem habiturus, & prima luce eas salutaturus, atq; re ipsa humanitatem suam ostensurus esset, significans consolaretur. Eo peracto quum præter opinionem, & prorsus insperata melior fortuna captiuis mulieribus accidisset, omissio luctu, Alexandrum numinis instar uenerari cœperunt, qui diluculo primo secum assumpsit Hephæstiona ex amicorum numero honoratum ualde hominem, & ad illas intrauit. Quinq; eorum uterq; cōsimilem uestitum haberet, magnitudinēq; & specie, Regi, Hephæstio præstaret, Sisyngambris eum Regem esse rata, supplex adorauit. His uerò qui adstabant, nutu & digito, qui nam Alexander esset, indicantibus, ob errorem commissum pudore affecta mulier, Alexandrum repetita salutatione uenerata est. Ibi Alexander: Nihil est inquit o mater, quod sollicita sis: hic enim etiam est Alexander. Qua humanissima appellatione matris erga mulierem grandem natu, manifestum clementiæ suæ specimen captiuis fœminis exhibuit: confirmansq; eam sibi deinceps secundam matrem fore. Quod dicebat, restatim certum fecit. Ornamenta enim, quibus Reginæ uti solent, omnemq;

Cæsarum numerus.

Alexandri humanitas.

Hephæstion.

Hic etiam est Alexander.

omnemque pristinam dignitatem ei decenter honoratam restituit. Famulatum, quem sub Dareo habebat, totum ei concessit, aliumque insuper non minorem adiunxit. Virginum duarum, uti nuberent, haud minorem curam Dareo patre se initurum, puerumque non secus, ac si filius sibi esset, educaturum spondit. Quem accitum ad se exosculatus, cum aspectu firmo, & imperterritum esse eum conspicisset, conuersus ad Hephæstionem aliosque, qui cum eo erant. Hic inquit puer sex natus annos uirtute supra ætatem præsert, longèque patre suo est melior. Recepit etiã sibi curam fore uxorem Darei, nequid indignum fortuna prioris pateret: multaque alia misericordiam & benignitatis plenissima loquutus, fecit ut mulieres ob insperatam læticiam magnitudinem, in effusissimas lachrymas profunderent. Ad confirmanda uerò omnia quæ dixerat, dexteram suam eis porrexit. Atque ex tanta humanitate, non tantum beneficio eius affectæ mulieres sed totus exercitus laudatione maxima eum est prosequutus. Ego quidem ex omnibus rebus, quas maximas & pulcherrimas gessit Alexander, nullam hac magis æstimandam & historiæ monumentis digniorem iudico. Expugnata enim urbes, conflictus, & alia, quæ ei prospera euenerunt, fortunæ potius, quam uirtuti eius imputanda uidentur. Quod autem in licenti adeo potentia misericordiam calamitosis imptus sit, solus prudentiæ eius id munus fuit. Plerique omnes fortuna aspirante felicem rerum suarum exitum nacti, inflantur, insolent, ac per superbiam humanos & communis casus parum considerant. Indeque non pauci conspiciunt secundam fortunam non secus ac grauissimum onus, minus commode sustinere. Alexander igitur, qui ante hanc nostram ætatem seculis multis uixit, iustissimam & maxime meritam in hac sua historia commendationem à posteritate consequatur. Dareus quum Babylona peruenisset, eos, qui cladi ad Issum acceptæ superfuerat, collegit, neque animo in tanta calamitate fractus est, sed literas ad Alexandrum misit, uti fortuna prospera, humane frueretur, & captiuorum redemptionem non negaret: magnam ab se pecuniarum uim propter id accepturus. Addit etiã, se omnem eam partem Asiæ, quæ est intra Halym urbisque ibi positas ei concessurum, si fœdus amicitiamque secum habere uellet. Alexander epistolam hanc Darei suppressit, aliamque in propositum suum, & quemadmodum expedire sibi uisum est, confixit, quam habito amicorum concilio ostendit: atque ita legati re infecta discedere coacti sunt. Tunc Dareus, omni spe pacis per literas obtinendæ abiecta, apparatus belli maximum iniuit. Eos qui fugientes ex prælio arma reliquerant, armauit, delectum nouorum militum habuit, quos in ordines descripsit. Copias ex præfecturis superioribus, quas in priori pugna, ob studium proficiscendi cecus in expeditionem ommisserat, accersuit. Tantaque cura in apparatus eum incubuit, ut hominum numerum, quos ad Issum habuerat, duplicauerit. Octingenta enim peditum, equitum ducenta millia coegisse dicitur: præter hæc falcatos currus compluris. Hæc autem omnia præsentis anno gesta sunt.

Infantis generositas.

Egregia Alexandri laudatio.

Secunda fortuna non ut graue onus.

σπαρτινὴ μὲν.

Copie magna Darei.

REGNI

VCCEDIT annus, quo Athenis Niceratus princeps, Romæ M. Attilius, & M. Valerius consules fuerunt, & Olympias duodecima supra centesimâ acta est: qua uictor in stadio fuit Grylus Chalcidensis. Eo tempore Alexander Macedonas, qui in prælio occubuerant, & ex hostibus, quos strenuè pugnantibus cecidisse intellexit, sepeliri curauit Deosq; magnificentissimo honorauit sacrificio. Illos qui egregiam operam in certamine nauauerat; magnis muneribus est prosequutus. Aliquot uerò diebus exercitui ad quietem concessis, deinde in Aegyptum contendens ad Phœniciâ puenit, ubi urbeis omneis facile recepit locorū cultoribus ultrò se ei deditibus. Sed enim Tyrii, quum Alexander ad eos causa faciendi sacri in honorem Herculis Tyrii ire uellet, ut in urbem suam intraret, recusarunt. Quam rem molestissimè ferens Alexander, comminatus est, se eos expugnaturum. Illi nihil territi, oppugnationem sustinere, quo Dareo gratificarentur, deliberauerunt: eo pacto incolumem sese cum eo amicitiam seruaturus, atque insuper ex tanto beneficio, amplissima munera consequuturos esse arbitrati: quum obsidione diuturna & periculosa Alexandrum distrahuri essent, ut Dareo spacium, ad belli apparatus perficiendum, daretur. Reponebant etiam plurimum spei in situ insulæ munitissimo, & omnium rerum bello utilium copia, quam habebant. A Chartaginiensibus quoq; stirpe nimirum sua, opis aliquid expectabant. Alexander autem quum mari haud facile in urbem inuadi posse, quod operibus mœnia essent firmissima, & classem Tyrii haberent, terra quoque rem ferme impossibilem esse animaduerteret, quum insula à continenti stadijs quatuor seiuncta esset, nihilominus pericula & labores omneis subire decreuit, ne ab una atque mediocri ciuitate copiæ Macedonum contemptui habitæ uiderentur. Confestim itaque Tyron ueterem diruit, lapideisq; eius à multis hominum millibus comportari fecit, atque aggerem pedes ducentos latum extruere instituit. Accitis autem undiq; propin quarum ciuitatum hominibus, non multo temporis interiecto, per tantam operantium multitudinem, molem eam absoluit. Tyrii initio ad inchoatum opus nauibus accedentes, Regem irridebant, quòd Neptuni uires se coercere posse confideret. Sed quum præter opinionem iam illud creuisse conspicerent, pueros, fœminas & senes Carthaginem transportare decreuerunt. Iuniores firmi roboris ad mœnia propugnanda delegerunt: & triremis octoginta, ut prælium nauale committerent, instruxerunt. Tandem quum festinantes puerorum & senum partem Carthaginem deuexissent, laborantium ad opus ingenti numero, & hostili classe, quum ad resistendum impares essent, præuenti & in urbem cõpuli sunt; atq; ita ex omni parte oppugnari cœperunt. Habebant autem prius tormenta, machinasq;

Magna Tyri oppugnatio.

Tyros uctus.

machinasque propugnationi idoneas complureis, tuncque nouas & uarias moliri non cessabant. Quæ res eis haud erat difficilis, propter fabricorum, qui machinas strueret, aliorumque omnis generis artificum Tyri commorantem multitudinem, à quibus omnifariam & peregrina instrumenta multa excogitata & confecta sunt. Hisce circumcirca totum urbis murum Tyri repleuerunt, *Tyri indu-*
maximeque ad eam partem, ubi agger mœnibus erat propinquior, quem ubi *strij.*
ad teli iactum iam Macedones produxerunt, ostentum à Deo quopiam, ad imminens cladem denunciandam, immissum est. Fluctus enim è mari ad *Ostentum.*
molem eam incredibilis magnitudinis Cetum appulerunt, unde nihil incom *Cetus grandis*
modi factum est Corporis enim parte altera aggeri acclinata, diutius ibi constitit, cum maximo insipientium omnium terrore. Rursus demum in mare enatauit. Hincque religio maxima utrosque occupauit existimante illud portendere Neptunum sibi auxiliare fore, animo utique in id quod optabant inclinato. Signa etiam alia, quæ merito anceps & trepidum uulgus redderent, contigerunt. Apud Macedonas, inter prandendum, panem mandentium facies cruentata uisæ sunt. In urbe quidam uisum huiusmodi sibi apparuisse narrauit, tanquam Apollo dixisset, Tyriam urbem sibi deserendam esse. Id ipsum quum ab eo homine in Alexandri gratiam confectum fuisse plebs suspicaretur iamque lapidibus eum impetere iuniores quidam uellent, à magistratibus subtractus ille è medio in Herculis templum confugit, atque ita Dei præsidio, quem implorauit, ab imminente poena est liberatus. Sed nihilò magis Tyri eius rei superstitione se exoluerunt qui catenas aureas Apollinis signo iniecerunt: ita impeditum non amplius è ciuitate posse eum demigrare censes. Verum enim uero quum aggeris incrementum iam Tyri formidinem faceret, scaphas complureis scorpionibus, catapultis, sagittarijs & funditoribus repleuerunt, atque ita ad eos, qui in aggere operabantur, appulsi multos uulnerabant, nec pauciores interficiebant. In densam enim illam, & inermem operariorum turbam, quum tela multa & omnis generis conijcerentur, nullus ictus, utpote in expositos & indefensos, frustra erat. Ad hoc non tantum aduersi, sed & à tergo, ob aggeris latitudinem angustam, feriebantur. Neque aliquis ab eo incommodo sibi cauere poterat, quum utrinque ab hostibus tela immitterentur. Tunc Alexander ad huiusmodi detrimentum amouendum, nauis suas omnes milite instruxit, ipseque primus eas in Tyriorum portum agere instituit, quo reditum his, qui suos inuaserant, interciperet. Illi ueriti ne Alexander portum obtinens, urbem propugnatoribus uacuum occuparet, summa festinatione ad urbem se conferre cœperunt. Atque ita maxima contentione utriusque ut præueniret remulco conuenerant. Iamque Macedones portui appropinquabant, & parum abfuit, quin Phœnices omnes interficerentur: nauibus, quæ ultimæ erant, amissis. Reliqui in urbem euaserunt. Alexander magna spe deiectus, ad aggerem perficiendum se conuertit, nauibusque multis excubantibus, fecit, ut operarij tuti essent. Iam aggere urbi

proximo

Cauri uirtus. proximo palàm erat de facili eam capi posse, ecce uentus Caurus uehemens
 obortus operis partem euertit. Tunc Alexander uidens etiam sine hostium
Alexander laudis auidus. u' per se molem fatiscere, multum animo est commotus: ut quid consilij ca-
 piundum esset non satis prospiceret, atq; oppugnationis ceptæ iam eū pœ-
 niteret. Tandem laudis cupidine arrectus, arbores maximas in mōtib; con-
 cidi, & ad mare comportari fecit: demersasq; simul cum ramis cas ad uim flu-
 ctuum frangēdam obiecit. Celeriter etiam ea aggeris parte, quæ deciderat,
 resecta, operatium multitudine ita opus promouit ut ex eo in urbem telum
 adigi posset. Positis autem in extremo machinis saxa in urbis murum conij-
 ciebat, & eos, qui in mœnium propugnatione erant grauius offendebat. Ad-
 iuuabant sagittarij & funditores, per quæ oppidani multi uulneraban̄. Con-
 tra hæc Tyrij, apud quos consueti aquis homines, & machinarum artifices
Miræ artis machine. erant multi, remedium miri ingenij adhibuerunt. Ut enim capulis obfiste-
 rent, orbis quosdam, crebris distinctos radijs, construxerunt, hosq; machi-
 nis subter mare immittentes, tela, quæ emitti deberent partim cōstringebāt,
 partim eripiebant, omnibusq; alijs, quicquid uirium in ipso ictu habere pos-
 sent comminuebant. Lapides autem, qui in murum torquerentur, emollien-
 te & maceranti quodam medicamine ita putridos reddebant, ut eorum im-
 petus ex tormentis parum obesset. Rex autem, dum ita ad aggerem contem-
 ditur, cum classe tota mœnibus circumuictus, curiosè ea cōsiderauit, ut pro-
 certo, & mari, & terra, eum oppugnationem initurum esse crederetur. Non
 ausi sunt Tyrij cōtra Macedonas in mari progredi, sed in faucibus portus na-
 uis treis incertamen adduxerant. In eas Alexander conuersus, cunctis supe-
 ratas, confregit, deinde in castra milites reduxit. Deliberauerant Tyrij mœ-
 nia urbis duplicia facere, quod non crederent, quinq; cubitorum murum suffi-
 cere oppugnationi sustinendæ. Itaq; murum altero tanto latum extruere cœ-
 perunt, inter quem & priorem, quod erat interuallū, aggere & lapidibus com-
 plebant. Alexander interim coniunctis aliquot triremibus, machinisq; omnis
 generis superimpositis, mœniam hostium aggressus, ad centum pedum spariū
 ea diruit perq; apertum locum irumpere conabatur in urbem. Sed Tyrij
 densissimam telorum uim conijciantes, coegerunt, uti pedem cum suis refer-
 ret. Atq; nocte superueniente, nouum murum in deiecti locum excitarūt. Iam
Tyros facta peninsula. uerò aggere urbi coniuncto, quū Tyros peninsula facta esset, pro mœnibus,
 maxima & acerrima certamina cōmitti sunt cepta. Oppidani enim immi-
 nentem sibi perniciem præ oculis habentes, & quodcuq; calamitatis ge-
 nus captiuis accidere soleat, secum reputantes, eo animo periculis omnibus se
Tyriorum industria. offerebant, ut mortem suscipere decq; facerēt. Quinq; Macedones altas & mœ-
 nibus æquas turreis propius adduxissent, atq; inde pontibus muro applica-
 tis, multi in mœnium pinas audacter transirent, Tyrijs remedia multa con-
 tra hostium conatum, ex industria, & ingenie fabricorum, qui uaria instrumē-
 ta bellica excogitarunt, suppetebant. Confecerant hī tridentes maximos ha-
 morum

morum instar aduncos, quos in Macedonas de turribus pugnantibus iniiciebant. Quinque clypeis infixi essent, eos funibus, unde reuincti erant, ad se retrahabant. Erat igitur necesse, aut arma abicere, atque ita apertos contra tela, quae innumera mittebantur, se exhibere: aut retentis ob pudorem armis, tractos de turribus altis cadere & mori. Alij etiam piscatorijs retibus hosteis inuoluentes, quum manus explicare non possent, attrahebant, atque in terram dericiebant. Sed aliud quoddam acrius ad Macedonum uirtutem coercendam excogitauerunt, quo fortissimos uiros multos dura & inexplicabili calamitate affecerunt. Scuta aliquot aenea & ferrea fabricati sunt, hisque arena repletis flammam continuam subiciebant, donec ignita & candens arena fieret, quam demum per machinam quandam in hosteis, audacius caeteris pugnantibus, effundebant, atque supplicio extremo eos afficiebant. Illa enim intra thoraceis & tunicas penetrans, cutem grauissimè torquebat. Neque ita cruciatis militibus subsidium inueniri poterat, quod proximos, à quibus magno clamore opem implorabant, pestis eadem comprehendisset. Destituti igitur auxilio, cum uehementissimus ille dolor in furorem eos adigeret, miserabiliter interibant. Eodem tempore ignem, iacula, lapides innumeros in hostem Phoenices mittebant ut magnae telorum multitudinè Macedonum fortitudo succumbere cogeretur. Asseribus insuper, quibus falces adnexae erant, arietum armamenta abscindebant ne deinceps ualidas in quatiendo uireis haberent. In hostium frequentiam, de machinis candentibus magnas laminas ferreas iaculabantur, quae in tanta turba semper aliquos attingebant. Coruis & manibus ferreis ex propugnaculis hosteis arripiebant, omneis denique Macedonum machinas inutilis reddiderant, pugnantiumque magnum numerum ceciderant: quum tamè in ea tanta rerum perturbatione & difficultatibus adeò asperis, Macedonum animi minime reprimerentur, sed super suorum cadauera euntes, aliorum calamitatem nequaquam in terrore suum uerterent. Interea Alexander ad catapultas consistens, saxa in murum torqueri, & ex ligneis turribus, per scorpiones ingentem telorum uim in oppidanos, qui moenia summa tuebantur, conijci faciebat. Tyrii contra orbicularibus machinis (ut diximus) subter aquam immixtis, catapultarum tela, aut confringebant, aut aliorum auertebant. Consuta etià corria ad excipiendum missorum lapidum impetum, muro praetendebant, & eosdem uel illa molliente dissoluebant, ut nihil ictu suo offenderent. Omni igitur modo fortissimè propugnantes quum uirorum dimicantium affatim haberet, iam in hostem audentiores facti, desertis moenium turriumque stationibus ad ponteis, qua Macedones transibant, se conuerterunt, firmaque acie contra hosteis instructa, manus strenuissimè, ut patriae salus exigebat, conseruerunt. Erant nonnulli ex ipsis, qui securibus pugnantibus, ut quaeque hostem obuium habebant, ei expositam corporis partem detruncarent. Ibi Admetus, unus è Macedonum Ducibus, magnitudine animi & corporis robore praestantissimus, dum Tyriorum conatibus alacriter obsistit, securi caput medium percussus,

Inuentum mirum.

Corui.

Macedonum pertinacia.

Admeti mors.

H subitò

subitò uitam, Herois instar amisit, ac reliqui omnes uictoribus Tyrijs cedere
 re coacti sunt. Quod quum Alexander uidisset, nocte in ita, per tubicines exer-
 citum excitauit, oppugnationeque ommissa castra in Agyptum mouere consti-
 tuit. Postmodum laudem, quam de superato hoste expectauerat, Tyrijs se cor-
 actum relinquere ignominiosum existimans, sententiam mutauit, solusque Amyn-
 tas Andromenis filium ipsum comprehensum. Itaque rursus ad perficiendum, quod
 coeperat, conuersus, habita concione Macedonas est hortatus, ne se ipso dete-
 riores esse uellent in hoste oppugnando, classemque instructam urbi circumduxit,
 quod mari simul & terra Phoeniceis premeret. Intelligens autem ad eam partem
 ubi erat nauale, infirmiora esse moenia illuc triremis cum machinis inuexit:
 atque ibi rem ferme spectantibus incredendam facere est ausus. Et turri enim li-
 gnea ponte applicato, urbis murum solus conscendit, nihil ueritus, quod sibi
 fortuna facinus tam gloriosum inuidere posset, neque acerbissimo hostium ani-
 mo in se commotus, sed rem Macedonum suorum conspectu gerens gaudens,
 eis subsequi iussis, ipse ante omnes, hostium resistentium, quosdam lancea, quos-
 dam ense conficiebat, nonnullos clypei impulsu deturbabat: quae audacia mul-
 tum animos hostium comminuit. Interim quum alibi arietes pars muri ma-
 gna fuisset disiecta, atque intra urbem irruerent Macedones, iamque multi per
 pontem Alexandro se adiunxissent, urbs tandem Tyros capta est. Oppidani non
 tunc etiam fortitudinis suae oblitae sunt, sed mutose animantes, uiarum angu-
 stias comunierunt, ubique omnes, plures septem millibus praeter paucos caesi
 sunt. Pueri & feminae in captiuitatem tracti iuniores qui erant ad duo mil-
 lia, Alexander suspendi iussit. Captiuorum tredecim millia numerata sunt, quum
 tamen prius multitudo puerorum & feminarum ingens Carthaginem fu-
 isset comportata. Tyrii igitur strenue magis, quam prudenter oppugnatio-
 nem subeuntes quam mensis septem sustinuerunt, in diram adeo calamita-
 tem delapsi sunt Apollini catenas aureas, & compedes a Tyrijs iniectas, Alex-
 ander detraxit atque Philalexandrum appellari iussit. Herculi magnificentis-
 simum sacrificium peregit. Milites, qui egregiam operam in bello nauassent,
 honorauit. Mortuos honestissime sepeliri curauit. Tyri Ballonynum regem
 fecit, cuius mentionem accuratè facere, propter casum admirabilem, haud ui-
 detur indignum. Erat prius in ea urbe Rex Strato, quo, ob Darei amicitiam
 de principatu eiectione, Alexander Hephæstioni permiserat, uti hospitium suo-
 rum quem uellet, Tyri Regem deligeret. Is quo hospiti, apud quem diuertere
 bat, gratias referret eum principem nominari constituerat, qui & opibus &
 dignitate magna praeditus, quum nullo cognationis gradu regum genus con-
 tingeret, beneficium oblatum recusauit. Tunc Hephæstioni, quis nam stir-
 pis regiae extaret, requirenti, indicat quendam a Regibus genus ducentem,
 prudentem, atque optimum, sed pauperis atque extremam hominem superesse. Ad
 illum Regni tradendi causa protinus Hephæstio cum regali amictu conten-
 dit, inuenitque in horto mercede aquam de puteo trahentem, crassissimo indutum
 panno

panno, ei quid moliatuſ Hephæſtio exponit. Regia ueſte atq; alijs decentibus ornamentis apparat productū in forum, Tyrijs regem eliciuber populo libenter eiufmodi fortuitæ & proſus mirabili rei aſſentiente. Atq; ita Alexandro amiſſiſſimus ille Regnū tenuit. Fortuna ſupra modū uariantis, hominibus imperitis exemplum maniſeſtiſſimū. Nos uerò quū Alexandri res diutius tractauerimus, alioſum enarrationē noſtram cōuertemus. In Europa Agis Lacedæmoniōrū rex, receptis octo millibus are merentiū militū, qui ex prælio aduerſo ad Iſſum euaserāt, nouis rebus, in Darei gratiā animū intendit. A quo nauis & pecuniā magnā quum obtinuiſſet, in Creta trāſmiſit: ubi urbeis cōplureis captas, in Perſarum parteis traxit. Amyntas autē *Amynte conditus magni ex obitus.* qui prius è Macedona ad Dareū perſugerat, prælioq; ad Iſſum Ciliciæ factō interfuerat, cum perſis, ex acie cum hominū quatuor millibus, qui ſtipendia faciēbant, incolumis diſcedens Tripolim, quæ eſt in Phœnicia prius, quam *Tripolis.* Alexander eò contenderet, peruenit. Ibi è claſſe nauis, quæ militi ſuo portando ſufficerent, accepit, reliquas omneis incendit. Trañciensq; in Cyprum, & nauis & copias illinc obtinuit, cum quibus Peluſium uauigauit. Eiuſq; potius, uulgo iactabat, Ducem ſe ad eos miſſum fuiſſe: Darco, quum Aegypti præfectus in Ciliceni pugna occubiſſet. Deinceps Memphim præfectus, regionis populareis, qui in acie ante urbem conſtiterant, ſuperauit. Poſtq; uictoriam quum milites eius populabundi, prædæ congerendæ ſoluis ordinibus intenti eſſent, ecce ibi facta ex urbe eruptione, oppidani & Amyntam, & ſuos omneis ad internectionem occiderūt. Eoq; modo Amyntas, qui res magnas tentauerat, à quibus minimè ſuſpicabatur, oppreſſus eſt. Pariter & alijs Duces præfectiq; cum aliqua militum manu de pugna ad Iſſum euadentes, Perſarum res non deſpenderunt ſed partim ad urbeis firmiores & opportunas ſe contulerunt, eaſq; in Darei fide retinuerunt. Partim nationes & populos ad reparandas copias induxerunt, quibus cum tempore maxime neceſſario, afflictis rebus ſubueniebant. Amphictyones autem in Græcia legatos *Amphictyonū legatio.* quindecim, qui auream coronam, rei bene geſtæ præmiū, Græciæ nomine afferrent, partamq; uictoriam gratularentur, ad Alexandrum mittere de creuerunt. Qui ad urbem Gazam perſarum præſidijs bene firmatam caſtris *Gaza.* motis, eam duorum menſium obſidione per uim occupauit.

REGNI ALEXANDRI AN NVS QVINTVS.

AM Athenis principe Ariſtophane, Romani cōſules magiſtrum inierunt Sp. Poſthumius, & T. Veturius. Tunc Alexander peracta Gazæ oppugnatione, Amyntam cum nauibus decem in *Transitus Alexandri in Aegyptum.* Macedoniam remiſit ut iuuenum, qui militiæ idonei ibi eſſent, delectum haberet. Ipſe cum omnibus copijs in Aegyptum intrauit, urbeisq;

H 2 omneis

*Profect. Alex.
ad Hammonē.*

*Corui itineris
duces.*

*Stagnum ama-
rum.
Templi Hamo-
nis descriptio.*

Danaus.

Fons Solis.

omneis, citra laborem quempiam recepit. Aegyptij enim, quod à Persis multa impiè in sacra sua commissa fuerant, crudeleque illorum erat Imperium, læto animo Macedones susceperunt. Compositis Aegyptij rebus, Alexander ad Hammonis templum proficisci constituit, à Deo recire quædam summo perecupiens. Quinque iam itineris dimidium progressus esset, Cyrenensium legati ei occurrunt, coronam & munera ampla apportantes, in quibus erant equi bellatores trecenti, & firmissimæ quadrigæ quinæ. Exceptis benignè eis Alexander & societatem & amicitiam suam dedit. Postea cum ijs, quos comites sumpserat, ad templum ocepit pergere. Quinque ad terram desertam & aqua carentem, ubi arenæ uis immensa erat, peruenissent, accepta secum aqua, illic faciebant. Intra diem quartum aqua omni, quam secum ferebant, absumpta, defectu eius magnopere conficiebantur: ingensque sollicitudo omneis corripuerat. Tunc pluuia magna de repente facta est, qua præter expectationem quum à siccitate essent recreati, existimauerunt eam Dei prouidentia ad se seruandos missam fuisse. Iterum igitur aqua de conualle quadam hausta, quantum in dies quatuor suppeteret, secum portauerunt. Intra quod tempus regionem, quæ aquæ indigentia laborabat, transierunt. Quum uero recti itineris ratio propter arenæ copiam non constaret, duces regem admonuerunt, crocitateis coruos semitam, quæ ad templum eundum esset, demonstrare. Id ipsum Alexander in omen faustum traxit, interpretatusque Deum grate aduentum suum accipere, magna alacritate progrediebatur. Primum ad stagnum, quod amarum nuncupant, peruenit. Deinde stadia centum quum iuisset, urbeis, quæ Hammonis dicuntur, accessit. Illinc diei unius itinere facto, delubrum tandem attigit. Cuius regio undique desertis, & aquæ egentibus, prorsusque omni humano cultu carentibus locis circumdata, ipsa tamen in latum & longum stadia quinquaginta patens, multis, amoenisque, & potu salubribus aquis irrigatur, & arborum omnis generis maxime, quæ fructus gignat, referta est. Aëris clementiam, qualis propemodum solet esse uerno tempore, habet. Quinque finitima omnia intolerandis aestibus caleant, locus hic solus temperie sua degenteis ibi mirifice recreat. Templum ab Aegypto Danao positum fuisse aiunt. Regionem sacram circumhabitant ad meridiem & occidentem Aethiopes, ad septentrionem Aphri, qui Numidæ dicuntur, eisque uersus mediterranea coniuncti Nasamones. Interius loca omnia tenet Hammonij, in quorum medio est arx cum munitione triplici. Prima regiam, principum ueterum Altera gynæceum, puerorum, foeminarum propinquorumque regis domicilia, loci totius propugnaculum, delubrum Dei, sacrum fontem, in quo, quæcunque Deo offerenda sunt, prius abluuntur, continet. In tertia spiculatores, qui circa principem ambulare soliti sunt, habitant. Ibidemque est eorum militum receptus, bene firmatus munimentis. Haud longè ab ipsa arce, alterum extat Hammonis templum, multis magnisque arboribus inumbatum, prope quod fons est, qui ob id, quod ei accidit, Solis nuncupatur. Habet enim

enim aquam, secundum horarum spatia, mutationes mirabilis facientem, Ad primū diei ortum, tepida exit de fonte. Progredientē die ad horarum addita-
 menta paulatim frigescit, donec meridie æstuante ipsa ad summam redi-
 gatur frigiditatem, quam rursus per momenta sua remittit sensim, usq; ad so-
 lis occasum nocteq; ineunte usq; ad mediam, semper magis incalescit. Inde ca-
 lore deficiente fit, ut circa lucem pristinum statum prorsus recuperet. Dei ipsi *Hammonis si-*
 us simulacrum ex smaragdīs alijsq; gemmis est coagmentatum, æditq; ora- *gnum.*
 cula peculiari quodam modo. Circumfertur enim aurea nauī ab octoginta
 sacerdotibus, qui humeris Deum ultrò gestant, quò ei uoluntatem progredi-
 endi esse nouerunt. Subsequitur per uias omnes ingens uirginum matrona-
 rumq; turba pœanascantium Deumq; cantu patrio laudantium. Alexan-
 der itaq; in templum à sacerdotibus ductus cum diuinum simulacrum con-
 templatetur, Vates, uir grandis natu accedens ad eum, Salue inquit ò fili, & *Salue ò fili.*
 appellationem huiusmodi à Deo habeas. Suscepit Alexander, Accipio eam ò
 pater, deincepsq; tuus dicar, si tamen mihi terrarum omnium dominiū con-
 cesseris. Tunc uates in templum se retrahens, quum uiri, qui Deum subleua-
 uerant, ad certa quædam uocis indicia moti essent, respondit firmissimè Deū
 ei quod petebat, promittere. Ibi Alexander de cæteris etiam, quæ scire expe-
 to, mihi inquit ò Numen respondeas: an scilicet omnes parentis mei interfe-
 ctos ultus fuerim, num uicorum aliqui pœnam euaserint. Vates tunc ex-
 clamauit. Haud perperam loquaris: nō enim est mortalium quispiam, qui
 genitori tuo insidias possit tendere. Philippi quidem peremptores omnes sup-
 plicio sunt affecti. Argumento uerò sit tibi, quod è Deo sis genitus magnitu-
 do rerum, quas feliciter gessisti quodq; hæcenus à nullo fueris superatus, &
 in posterum ubiq; inuictus sis futurus. Delectatus mirificè Alexander his ora-
 culis, amplissima Deo obtulit munera, inq; Aegyptum est reuersus. Ibi quū
 urbem ædificare decreuisset, eis quos negotio præfecerat, inuinxit, inter pa-
 ludem & mare quem locum ipse diligenter metatus & ad regiones urbis po-
 nendas partitus fuerat, eam extruerent. uoluitq; Alexandriam de suo nomi-
 ne appellari. Cuius positio comoda ualde electa est, ob uiciniam portus *Alexandriæ ur-*
 Phari. Rectèque in uicis disponendis illud fuerat consideratum, ut omnes *bis situs &*
 flatu uentorum, qui Anniuersarij dicuntur, inspirarentur. Si per latissimum *magnitudo.*
 pelagi æquor effusi, urbis aërem refrigerant, unde saluberrima temperies red- *Etsiæ.*
 ditur habitantibus. Circuitum ipsum mœnium, & magnitudinem, & munitio-
 nibus, admirabilem prorsus effecit. Quum enim inter magnam paludem &
 mare posita sint, duos tantum terra aditus habent, qui bene firmati sunt, ut
 facile defendi possint. Oppidi forma prope chlamydi consimilis, habet plate-
 am, à qua ciuitas quasi media diuiditur, magnitudinis & elegantiae incredi-
 bilis. A porta enim ad portam pertingēs in longitudinem stadia quadraginta,
 in latum pedes centum perficit: domibusq; & templis magnificentissimis un-
 dicq; est exornata. Iussit Alexander ut ipsa regia & ampla & operibus præ-

claris admirabilis maximè fieret. Neque hic tantum, sed & succedentes ferme omnes Aegypti reges usque ad mea tempora, impendijs magnis eam auxerunt. Accepit uero ea urbs ceterioribus annis tantum rerum omnium incrementum, ut à multis prima omnium in toto terrarum orbe numeretur. Magnitudine enim, specie, redditibus amplis, copiâque omnium humano uictui necessariorum, longè alijs omnibus præstabat. Habitantiû in ea multitudo ualde superat degentium in urbibus alijs numerum. Quo nanq; tempore in Aegyptum transmisiimus, nobis dictum est ab eis, qui descriptionem habitatorum faciunt, esse Alexandriae capitum liberorum plus trecentis millibus, regemq; ex uectigalibus Aegypti capere ultra sex millia talentorum. Alexander itaque cum amicos suos quosdam ceptæ urbis ædificationi præesse iussisset, omneisq; Aegypti res ordinasset, cum omnibus copijs in Syriam rediit. De cuius aduentu, ut primum Dareus certior factus est, undiq; copias suas euocauit, omniaque, quæ ad aciem instruendam opportuna esse uidebantur prouidit. Tela, gladiosq; maiores, quàm prius habuisset, in exercitu fieri curauit, quòd ea res Alexandro in Cilicensi pugna ualde profuisset. Currus falcatos ducentos, per terrendis hostibus multum idoneos, ita construxit. Circa equum utrunq; qui loris reuincti currum trahebant, exterius in iugo infixæ spicula trium palmorum longitudinis, cuspidè in hostium faciem conuersa, constituebantur. Ad axeis rotarum demissos, altera duo itidem hostibus occurrentia extabant: hæc & longiora & latiora erant prioribus, habebatq; in summo ad nexas falceis. Omnino quum exercitum armis insignibus, & ducibus strenuis bene firmasset, Babylone mouit, cum peditatu millium octingentorum, equitibus haud minus ducētis millibus, iterq; Tigri ad dexteram ad sinistram Euphrate fluminibus decurrētib; habebat per opulentissimam regionem, quæ equis, iumentisq; pabulum, hominibus alimentorum omne genus commodissimè posset suppeditare. Contendebat autem studio summo ut Ninum perueniret, ibiq; confligeretur, quòd prope urbem eam planities erat quæ latissima ingenti militum multitudinè explicandæ locum maximè idoneum dare posset. Quum uerò ad uicum, qui Arbela nominabatur, castra metatus esset, ibi quotidie acies disponebat, meditationeq; & exercitationibus continuis milites, ut imperatoris iussa audirent, assuetaciebant. Plurimum enim uerebatur, ne aliquo modo, in tanta gentium, & linguarum uarietate, quum ad prælium ueniendum esset, seditio & motus quispiam in exercitu oriretur. Pro componendo bello quum prius missis legatis, qui Alexandro terras omnes intra Halym, insuperq; talentorum duo millia offerrent, nihil efficere potuisset, iterum & alios ad eum legauit, gratias agens, quòd matrem eius, captiuosq; alios tam honorificè tractasset, oransq; ut inita secum amicitia, quicquid citra Euphratem esset, talentaque tria millia & filiarum suarum alteram uxorem accipere uellet. Quod si obtinuerit, ut generum eum habeat, tunc filij sui gubernatione concessa, se admissurum quodam

Darei apparatus.

Currus falcati

Magne copie.

Arbela.

Legatio Dari ad Alexandr. d. u. pro impetranda pace.

quodam

quodammodo cum in totius etiam Imperij societatem, pollicebatur. Alexander auditis legatis, amicorum consilium habuit, retulitque ad eos de his, quæ offerrentur, ut censerent quidnam eligendum uideretur. Rogabat, ut fidenter unusquisque sententiam suam in medium proferret. Ibi quum alij omnes ob rei quæsitæ magnitudinem haud satis regi consulere auderent, Parmenio primus, Ego (inquit) si essem Alexander, susciperem quæ conceduntur, fœdusque firmarem. Huic Alexander ita respondit: Et ego id facerem quod dicis, si essem Parmenio. Alijque huiusmodi uerbis magnificis usus, Persarum orationem parem æstimauit: pluri nominis sui gloriam, quam promissorum munerum utilitatem, faciens. Itaque legatis hoc respondit: Quemadmodum mundus, si duo essent Soles, nec ornatum nec ordinem suum haberet, itidem & terrarum orbis, duobus regibus principatum tenentibus, non facile seditionum & tumultus expers erit. Idcirco iussit Dareo renunciarent: Si primas tueri esset ei in animo, uti ad certamen pro unico rerum omnium Imperio contra se ueniret: Sin gloriæ parum appetens, utilitatem, & quietis oblectamentum magis diligeret, Alexandro iubenti obsequeretur, in alios potestatem regiam, quam ei amplam ipse esset concessurus, exerceret. Misso consilio, uersus castra hostium cum exercitu est progressus. Interim cum Darei uxor mortem obiisset, decentissimo apparatu eam sepeliri curauit. Dareus autem cum Alexandri responsum accepisset, desperans uerbis rem componi posse, copias suas indies magis exercebat, ut in prælio committendo, ad omnia, quæ imperarentur, facienda promptæ essent & Mazæum unum ex amicis cum electa militum manu misit ad transitum fluminis occupandum, ut posito præsidio eum defenderet. Alijs iniunxit ut loca omnia, qua hostibus iter faciendum esset, incendijs uastarent. Constituerat enim fluminis procursum munimenti uice uti contra hosteis. Sed Mazæus, altissimum & rapidissimum flumen nullo pacto transiri posse ratus, non multum diligentia ei custodiendo adhibuit: adiunctusque populatibus alijs, longè & latè regiones quam plurimas diripuit, omniaque corrupit, necessariorum rerum angustijs ita pressos hosteis propius accedere haud posse existimans. Verum Alexander quum ad Tigrim peruenisset, cognito per incolarum loci indicia uado fluminis, copias omnes summo cum labore & periculo transduxit. Aqua enim alta, utpote summa pectoris attingens, impetusque uehemens fluminis faciebat, ut transeuntes multi abriperentur, neque uestigia in imo aluco firmari possent. Ad hoc clypeis impactus undarum decursus eos euertebat, uicque ablatos ad extremum periculum deducebat. Tunc Alexander, quo fluminis uolentia obfisteretur, monuit omnes, ut se mutuo manibus comprehenderent, corporumque ueluti molem quandam conseruissimam in unum constringerent. Itaque transierunt, non sine magnis difficultatibus ut in discrimine summo Macedonum salus fuerit. Quã obrem diem unum militi ad se recreandum concessit: postridie acie instructa contra hosteis

*Somma.**Ingētis animi
responsum.**Mazæum.**Traijciēdi flu
minis modus.*

progressus est, quibus quum appropinquasset castra posuit. Ibi quum animo secum reputaret, ingētem Persici exercitus multitudinem, cladem, quæ maxima ex futura pugna imminēbat, quodq; omnium cōtentionum summa tunc uiribus decernenda esset, anxius mirificè de rerum exitu, noctem insomnem duxit. Circa excubias matutinas somno tandē est correptus profundo ad eò, ut iam die clara expergisci nequiuērit: quæ res initio ualde eius amicis placebat. existimantibus regem ita in prælio facilius labores omnes subiturum. Sed quum iam multum temporis somnus ille continuaretur, Parmenio grandior natu cæteris amicis regis, Persarum exercitui, ut ad certamen se expediret, imperauit. Cuius edicto quum nulli parerent, ingressi ad Alexandrum amici difficulter eum excitarunt. Admirantibusq; cunctis eam Regis securitatem, causamq; rescire cupientibus, Magna (inquit) Alexander animi molestia Dareus me liberauit, quum uirēis omnes suas in locum unum conduxerit: quādoquidem die unica, semel de rebus omnibus decerneretur, ut deinceps laborū & discriminum, quæ alioquin diuturna erant futura, finem habituri simus. Oratione autē accommodata quū duces omnes suos adhortatus esset, ut animo firmissimo aduersus imminētia pericula esse uellent, instructis copijs cōtra Barbaros est profectus. Ante peditum phalangem ordines equitū posuerat: in dextro cornu erat ala, quam Clitus Niger cognomēto ducebat. Sequebatur altera amicorum, cui Philotas Parmenionis F. præerat. Post hanc & septem aliæ sub eodem duce. Deinceps erat peditum, quos Argyraspidas uocant, agmen, armorum elegantia, & uirtute hominū præstantissimū, hisq; imperabat Nicanor, filius Parmenionis. Ponē statim Cænus Elimiotas, ab eoque Perdicas Orestas ducebat. Deinde Meleager cum suis sequebatur. & Polypercon, cui parebant quin nuncupantur Stympheai. Erat Philippo Balacri F. suisq; ordinibus locus post hos omnes, & secundum eum Cratero. Equitatuū autem, quem descripsimus, continenter adiuncti erant auxiliares equites Peloponnesiaci, Achæi, Phthiotæ, Malientes, Locrenses, & Phocenses, quorum omnium præfectus erat Mytilenæus Erigyus. Hi cōtinguos habebant Thessalos, Philippo duce, quorum uirtus, & equitandi peritia, reliquis omnibus longè præpollebat. Additi erant Cretenses sagittarij, & qui ex Achaia stipendio merebāt. In utroq; autem cornu acies repanda, ut retro, & in latera respiceret, ordinata est, ne hostes, sua multitudine, exiguas Macedonum copias, possent circumuenire. Contra falcatos currus remediū tale ab Alexandro excogitatum est: Pedites omnes phalangis commonuit, quādo propius impulsi fuissent currus, ut clypeos coniungerent, sarissisq; eos uehementer pulsarent, eo strepitu consternatos equos quadrigas retrorsum rapturos. Quod si quæ nihilominus incitato cursu impetum fecerint, tunc uti aciem aperirent, locumq; excurrēdi illis, ita nihil detrimenti illaturis, darent. Ipse autem dexteram agminis partem regendam suscepit, eaq; in obliquum uersa, ut totus pugnae successus opera sua partus esse cognosceret, liberauerat.

*Generosum di
ctum.*

*Ordinatio co-
piarum Alex.*

*Remediū con-
tra falcatos
currus.*

liberauerat. Dareus suos ordines secundum gentium nationes distinxit, quæ admodumque Alexander fecerat. ipse etiã in primo agmine hostibus se opposuit. Quum igitur copiarum alterarum alteris appropinquassent, utrinque classicum tubicines personarunt, & clamore emisso, omnes in conflictum proruperunt: statimque falcati currus magna uia impulsis, non mediocri metu & perturbatione Macedonas implicarunt. Mazæus enim equitum præfectus, cum turmis plerisque immisos eos currus sequutus, ut terribiliores uideretur, effecerat. Sed phalange, ut ab Alexandro præceptum fuerat, subito iunctos clypeos sarissis acriter teriente, tantus inde æditus est sonus, ut non pauci currus, equis perterritis, auersi fuerint: necque ulla uia inhiberi potuerint, quin concitati retro in suos cursum caperent. Aliqui cum recta in phalangem contenderent, hostibus aditum inter ordines dantibus, ruentes, aut multis telis obruti, aut euerfi sunt. A nonnullis impetu adiuuante, ulterius inuectis, quum eorum ferramenta acutissima, quicquid obuium esset, conciderent, multæ & uariæ mortis facies patratæ sunt. Violentia enim & acies telorum, quæ curribus erant inserta, tanta fuit, ut multis brachia simul cum clypeis abscinderet: alijs præcisa ceruice, capita in terram quamprimum deicerent, oculorum & uultus habitu, qui uiuentibus erat, etiamnum durante, latera nonnullorum, ubi letalis maxime est ictus, uulnerata, indeque subita mors eos sequuta est. Iam uerò sagittis, fundarum glandibus, iaculisque effusis, quum pugna comminus gerere cepisset, primi equites congressi sunt, acriterque in cornu dextro Macedones decertabant. Dareus, qui laeuum sui exercitus cornu regendum acceperat, mille electos equites consanguineos, uirtutis & beneuolentiæ erga se exploratæ, in ala una propè habebat, qui strenuitatis suæ arbitrum regem nacti, quicquid telorum ab hoste in eum fuerat missum, audacissime exceperant. His adiuncti erant Melephori, fortes uiri & multi numero, Mardi etiam Cissæique, corporum proceritate & magnitudine animi admirabiles. Tenebant & locum suum iuxta regem, milites circa aulam excubare consueti. Indi que, qui uirtute egregia censebantur. Hi omnes cum ingenti clamore in hosteis impetum fecerunt, ferocissimeque pugnantes, sua multitudine Macedonas multum premebant. Mazæus autem, qui erat ad cornu dextrum, secumque optimos equites habebat, in congressu primo, non paruum hostium numerum oppressit. Cadusios ad duo millia, Scythas mille strenuos equites misit ad hostium cornu circumeundum, iniunxitque ut uallum castrorum aggredèrent, & impedimenta ipsa diriperent: quod non segniter ab illis est factum. Quumque in castra irrupissent captiui, qui seruabant ibi, armis sumptis, ad prædam faciendam, equitatu Persico se adiunxerunt. Inde clamore & tumultu ingenti, utpote in re, quæ præter omnium opinionem acciderat, per omnem partem castrorum exorto, captiuæ aliæ omnes scemina, ad barbaros concurrerunt. Sisyngambri Darei mater sola, etiam multum per alias admonita, ut ad eam nouitatem assurgeret, haud se uoluit commouere, rumoribus, qui incredi-

Maximus Darei & Alexandri conflictus.

Clades illata per currus falcatos.

Melephori.

Castra Alexandri occupata.

biles uidebantur, non satis fidei præstans ad hoc magna in se Alexandri beneficia parum gratè prosequi nolebat. Scythæ tandem spolijs multis cōgestis ad Mazæum reuerterunt, quamq; sibi omnia prosperè cessissent renunciarunt. Eodem tempore, & in parte, ubi Dareus curabat, equites quidam grauius instantes, sua multitudine turmas Macedonum oppositas, in fugam coniecerunt atq; ita iam duobus in locis Persarum erat status pugnae superior, quàm Alexander, cuius illud summum studium fuit, ut succumbentem Macedonū aciem, per eum reparatam esse constaret, ad sumpta regia ala, equitibusq; alijs melioribus, in ipsum Dareum contendit. Cui fortiter hostile impetum excepit, deq; curru pugnans, multos, qui in eum inuecti fuerant, cōfecit. Erat & cum eo bellatorū magnus numerus, qui non segniter manus conserabant, regesq; ipsi alter in alterum omni conatu irruebant. Tunc Alexander coniecto telo Dareum nisi ferire, oberrauit, proque eo aurigam, qui erat ante regem, interemit. Ibi, qui propius Dareum pugnabant, quum clamorem ingentem extulissent, creditum est à remotis ordinibus ipsum regem confossum fuisse, primi q; illi se in fugam dederunt. Eos proximi sunt sequuti, & sensim usq; ad frontem agminis, ubi erat Dareus, continenter se milites à prælio subtrahebant, donec clatere altero apertus, ianq; sibi timens & ipse fugam arripuit. Ex eorum præcipitatio cursu quum magna uis pulueris altius esset excitata, statimq; Alexander cedentes insequeretur, factum est, ut propter densissimam, & latè fuscam pulueris nubem, haud potuerit prospici, quorsum Dareus contenderet. Ad hoc lamentabiles morientium uoces, excurrentium equitum strepens tumultuatio, & crepitus per flagella excitati, undiq; audiebantur. Interea Mazæus in dextro cornu Persarum cum magno & fortissimo equitatu, quem ducebat, grauissimam impressionem in aduersos Macedonas fecerat, & Parmenio cum Thessalis equitibus, alijsq; in eodem cornu pugnantibus, hosteis strenuè exceperat: acriterq; dimicans Thessalorum uirtute hostem superare uidebatur. Tunc Mazæi agmine acrius & totis uiribus incumbente, Macedones grauius urgeri cœperunt, multaque cædes committebatur, nèque Barbarorum impetus amplius bene sustineri poterat. Parmenio hoc uidens aliquot suorum equitum ad Alexandrum misit, qui dicerent, ocyus laboranti sibi esse ab eo succurrendum. Illi festinanter profecti, quum audiissent Alexandrum cum magna copiarum parte ad hostem insequendum esse progressum ulterius, re infecta ad Parmenionem redierunt. Qui fortissima & diligenti Thessalorum opera adiutus, multis cæsis, Barbaros, iam de abscessu Darei certiores factos, tandem in fugam cōpulit. Dareus autem, qui rei militaris scientia multum præstabat, obscuritatem de puluere inductam sibi commodam nactus, non cursum rectà, ut Barbari alij, tenuit, sed in contrariam partem est profectus: tegenteq; eum aëre offuscato facile euasit. Omnes etiam, qui cum sunt sequuti, quum in pagos, qui erant à tergo Macedonū se cōtulissent, incolumes ab omniseruauit periculo.

Nouissimè

Qua leuis causa Persas in fugam coniecerit.

Puluis obscurans persequentes.

Mazæi ac Parmeniones conuertiuntur.

Novissimè Barbaris omnibus fufis & fugatis, cum Macedones semper instan-
do ultimos interficerent breui planities tota cadaveribus est repleta. credun- *Cesarum mada*
turq; in ea pugna Barbarorum pedum & equum plures nonaginta milli- *gnus i.ume: 16*
bus, Macedones ad quingentos cecidisse, uulnerati fuisse quàm plurimi. In ijs
unus è primis Ducibus Hephæstio, qui regni corporis defensoribus præerat,
brachium alterum iaculo est confixus, & Perdicas, Cœnus, Menidas alijsq;
nonnulli insignes duces sauciati sunt. Huiusmodi exitum habuit commil-
sum prælium ad Arbela,

REGNI ALEXANDRI AN- NVS SEXTVS.

CVIVS fama, iam Athenis imperante Aristophonte, Romæ
cōsulibus C. Domitio, & Aulo Cornelio, quum in Græciam per-
uenisset, ciuitates multæ auctam Macedonum fortunā formi-
dare cœperūt. Duncq; Persis uires aliquæ super essent, libertatis
sua curam haud negligere decreuerunt, Dareo facilè, & auxiliâ, & pecuniam,
unde magnas copias possent conducere, eis sumministraturo, & Alexandro
nunquàm ad hoc uenturo, ut militum suorum partem cōtra Græciam mit-
teret, que dsi ociosi extremam Persarum calamitatē spectare uelint, frustra
deinceps solos relictos se aliquid pro obtinenda libertate molituros esse. Inui-
tabat eos Thracum exemplum, qui per id tēporis ad res nouas cōsurrexerāt. *Thracum defe*
Memnon enim Thraciæ cum exercitu præfectus uir audax, concitatis Bar- *ctio.*
baris, ab Alexandro defecit, magnasq; copias ad bellum manifestum cōegit.
Ad quē motum opprimendū Antipater per Macedoniā cum omnibus uiri-
bus in Thracas contendit, ipsumq; Memnonem bello urgere cœpit. Is igitur
cum in huiusmodi expeditione distineretur, Lacedæmonij, idoneum illud *Motus Græ-*
tempus bello parando esse arbitratī, Græciæ populos ad cœniurationem pro *ctie cōtra Alex.*
libertate ineundam adhortabantur. Athenienses, qui præ cæteris Græcis o-
mnibus ab Alexandro honoribus maximis affecti fuerant, in quiete se conti-
nuerunt. Sed ex Peloponneso complures, & alij nonnulli, conspiratione fa-
cta, delectus habuerunt proq; ciuitatum uiribus, iuniores bello idoneos scri-
pserunt, ut pedum millia uiginti, equites ad duo millia coacti fuerint. Eo
cum omnium administratio Lacedæmonij concessa est, qui sub Agide Re-
ge decreuerunt semel totius rei fortunam bello experiri. Antipater inter-
ea Græcorum apparatus persentiens, res Thraciæ, ut datum est, com-
posuit, omneisq; copias in Peloponnesum duxit, & à socijs ciuitatibus Græ-
ciæ, auxiliâ impetrauit, ut exercitum non minorem millibus quadragin-
ta hominum haberet. Commisso itaque magno prælio, Agis rex fortiter *Præliū Antia*
pugnans occubuit. Lacedæmonij admultum temporis cum difficultates *patris cum Agide.*
omneiscertaminis sustinuisent, socijs superatis, & ipsi tandem pugna cesse-
runt,

runt, Spartamq; sunt reuerſi. Ceciderunt Lacedæmoniorum, ſociorumq; in eo prælio plures quinque millibus & trecentis, alterius partis millia tria & quingenti. Singularis & notatu digna res accidit in ipſa Agidis morte. Quum enim egregie dimicans, multis aduerſis uulneribus affectus fuiſſet, per milites ablatus eſt, & in patriam referebatur. In itinere circumuentus ab hoſtibus quum iam ſalutem deſpondiſſet, ciuibus ſuis, qui eum ferebant, imperauit, ocyus abirent, ſeq; neceſſarijs patriæ uſibus ſeruarent. Ipſe autem armis reſumptis, genu niſus, hoſtibus ſe obiecit, aliquotq; eorum caſis, ibi confoſus mortem obiit, regni ſui anno nono. Nos uero quum de his, quæ in Europa geſta ſunt, aliquantulum meminerimus, ad Aſiæ res explicandas reuertemur.

Darcus accepta Arbelis clade, fugiens, ad præfecturas ſuperiores contendit: ita ratus ex locis longinquitate, citra impedimentum, ſe uireis poſſe reparare, tempusq; idoneum habere, ad ea prouidenda, quæ exercitui neceſſaria eſſent. Primoq; in Ecbatana Mediæ perueniens, ibi facta mora milites, qui fuga euaserant è manibus hoſtium, recepit. inermes armauit, à finitimis gētibus militem nouum euocauit, ad Duces Præfectosq;, qui & Bactris & locis ſuperioribus erant, miſit admonitum, ne fidem & amicitiam erga ſe imminuerent. Alexander à uictoria cum deſunctorum corpora ſepeliri curaſſet, Arbela intrauit, ubi magnos commeatus, & ingentē opum pretioſiq; apparatus uim inuenit, in quibus fuerunt argenti tria millia talenta. Conſpicuus autem, ex cadauerum multitudine, facile eius aëris tractum infectum iri, mouit cum omnibus copijs Babylona uerſus, ubi ab incolis, oppidanisq; liberaliter excepti, & in lauta hoſpitia inducti Macedones bene recreati ſunt è laboribus, quos ante ſuſtinerant. Commoratus eſt Alexander in ea urbe dies plus triginta, & rerum omnium abundantia, & benignitate hominum eum allicientibus. Deinceps diſceſſurus, arci Babylonis, Agathonem Pydnaum cum præſidio Macedonum ſeptingentorū præfecit Apollodoro Amphipolytæ, & Menitæ pelæo Babylona, præfecturasq; omneis Cilicia tenus adminiſtrandas cōceſſit: datisq; talentis mille argenti, iniunxit, ut militem ſtipendio conducerent. Mithrinnem: qui Sardis arcem dediderat, Armenia præſidē fecit. De pecunia, quam recens acceperat, equitibus ſenas minas, auxiliarijs quinas, peditibus Macedonicæ phalangis binas, reliquo peditatu duorum menſium ſtipendium donauit. His præactis, quum caſtra Babylone mouiſſet in itinere ad eum peruenit ſupplementum ab Antipatro miſſum: Macedones equites quingenti, peditum ſex nullia, equites Thracæ ſexcenti, Trallienſes ad tria millia & quingentos, Peloponneſiaci pedites numero quatuor millium, equites paulò minus mille. Aduenerūt & quinquaginta Macedones, filij omnes inſignium uirorum familiarium regis. Hos parentes ipſi miſerāt, ut in ordines regij corporis cuſtodum adſcriberentur. Quibus omnibus receptis, Alexander inſtituto itinere perexit, caſtrisq; ſextis in Sitacinen præfecturam peruenit. In regione ea quum omnium neceſſariarū rerum copiam uberem offendiſſet, pluſculos

Egregia Agidis uirtus.

Agidis interitus.

Tria millia talenta recepta Arbela.

Donatiuum militibus datum.

Sitanice.

seulos dies sibi moram traxit, quo miles à labore itineris reficeretur: simul ut
 militariū ordinum rationem diligētem iniret, administrationesq; ducum
 & præfectorum ampliores faceret atq; ita exercitus, & militum multitudi-
 ne, & uirtute ducum, ualidior efficeretur. Secundum igitur, quod animo de-
 liberauerat, faciēns eorum, qui optimè mereri uiderentur, accuratam ratio-
 nem habuit. Multosq; è præfectis, summæ potestatis duces esse iubens: in
 uniuersum omneis ad altiore[m] honoris gradum, & ad uehementissimam er-
 ga suum regem charitatem perduxit. Nèq; gregariorū militum curam om-
 misit, sed multis utiliter prouisis, in meliorem statum omnia reduxit. Per quæ
 factum est, ut totus exercitus beneuolentior erga eum, ad imperatoris iussa
 obsequentior, & uiribus longè, quam prius fuerit, ualentior redderetur. Ad re-
 liquum belli pròinde instructis ita copijs Alexander contendit. Quinq; in Su-
 sianam inuasisset, absq; periculo & difficultate aliqua celeberrimam urbem
 regiā Susa obtinuit: ultro, & citra cōsultationem aliquam præfecto eius
 deditiōnem faciente. Licet nonnulli scriptum reliquerint, & eum & alios, non
 imminuta fide, sed Darei ipsius iussu, ad Macedonastransuuisse. Illud autem
 Perfarum regis fuisse consiliū, magnis rebus Alexandrum distrahentibus;
 dum urbeis insignis, & ingēteis thesauros reciperet, se interim à fuga oppor-
 tunum tempus exercitui comparādo habere posse. Accepta autem urbe Su-
 sis Alexander in thesauris regis inuenit, argenti & auri non signati plus qua-
 draginta millibus talentis, quæ à multis temporibus intacta, ad inopinati ali-
 cuius magni discriminis subsidiū, reges seruauerant. Præter hæcerant & no-
 uem millia talenta auri sub Darica forma excusi. Hanc pecuniam Alexādro
 recognoscenti. præcipua res quædam accidit. Quum regiā sellam in sedis-
 set, eaq; esset sublimior, quàm ut corpori ipsius conueniret. puer quispiam,
 animaduertens pedes Alexandri haud mediocri interuallo solum non contin-
 gere, apportauit Darei mensam, pedibusq; regis pendentibus, eam supposu-
 it. Quæ quum aptissime fuisset accommodata, Alexāder ualde eius, qui id ægis-
 set, ingenium commendauit. Tunc in adstantium turba, spado, qui tantam
 fortunæ uarietatem secum cōsiderauit, animo affectus, lachrymaricepit.
 Alexander hominem quum interrogasset, quæ nam indigna res uisa, fletum
 ei excitasset, Ille in præsentia quidem (inquit) tuus sum seruus, sed quum prius
 Darei fuerim, naturaq; dominos meos diligere soleam, non potui non dolo-
 re, rem, quæ tantopere ab illo honorabatur, abs te nunc contemptui haberi
 animaduertens. Quæ ad uerba, animo adiecto Alexander, Imperij Perfarū
 quanta esset ruina, secum cepit uolutare. Videbaturq; sibi ipsi insolēs, nèq;
 humanitati, qua erga fœminas captiuas usus fuerat, compar facinus admis-
 se. Propterea famulū, qui mensam apposuerat, accersiuit, iussitq; uti eam au-
 ferret. Ibi Philotas nihil conuuliosius à Rege factum fuisse ait, quū ipse
 illud fieri neutiq; mandasset, sed fauentis potius Dei cuiusdam prouidentia &
 uoluntate eam rem uideri euenisse. Traxit eiusmodi Philotæ dictum Ale-

*Ordinū milita-
riū instauratio*

Susiana.

*XLIX. millia
talenta Susis
recepta.*

*Exemplū me-
moratu dignū*

xander in fausti ominis significationem, mensamque, uti erat, sub folio permanere uoluit. Darei deinde matrem & liberos quum Sufis remanere, Græcæque linguam, datis præceptoribus, doceri constituisset. cum omnibus copijs castra mouit, quatuorque dierum itinere, ad fluuium Tigrim peruenit. Quide
Tigris. monte Vxiorum currens primò per terram asperam, & conuallibus magnis interruptam, ad mille stadiorum spatium, fertur. Exceptus postea campestri planitie, semper fluit placidior, peractisque stadijs sexcentis in Persicum
Vxij. mare ingreditur. Flumine eo traiecto, Alexander in Vxiorum fertilissimos agros, & multis aquis irriguos contendit. Nascuntur ibi innumeri & omnis generis fructus, aduenientemque subfrigido autumnali tempore, per Tigrim à mercatoribus Babylona fructus, quicumque ad hominum oblectamenta facere possunt, illinc deuehuntur. Inuenit autem Rex aditus omneis occupatos, præfidiisque firmatos à Madete, qui Dareo iunctus sanguine cum iustis copijs ei loco præfectus fuerat. Quumque omnem situm diligenter explorasset, apparebant rupes esse prorsus inuia. Tunc uir quispiam indigena è gente Vxiorum, cui bene loca ex longo usu comperta fuerant, pollicitus est Alexandro, per semitam quandam, & difficilem, se milites eius illo ducturum, ut ipsis hostibus loco sublimiores essent. Libenter hæc audiens Alexander, cum illo misit idoneum militum numerum, & ipse irruptionem, quæ haud impossibilis fore uidebatur, moliri cœpit. Cōgressusque cum hostium stationibus acriter, defessis integros summittendo, rem gerebat, donec, Barbaris omnibus in hoc certamen intentis, qui missi fuerant, de improviso supra regionis angustiarum, propugnatores comparuerunt. Ibi perterritis Barbaris & in fugam coniectis, transitum ita liberum sibi fecit Alexander. Breuique oppidis omnibus Vxianæ terræ potitus, in Persidem iter arripuit. quintisque castris, ad Susiadas quas uocant petras, accessit. Eas Ariobarzanes cum peditatu uiginti quinque millium, & equitibus trecentis infederat. Alexander, arbitratus uide se aditum posse apprehendi, nullo prohibente, in loca impedita & angusta cum exercitu ingredi cœpit. Hostes per aliquantum temporis eos progredi permiserunt. Ut uerò in medias loci angustias est peruentum, de repente facto impetu, ingentia, & quàm plurima saxa supernè prouoluere cœperunt. Quæ in Macedonas decidentia, multos opprimebant. Multi etiam è rupibus altis tela conijcientes aliquos semper, utpote in conferta turba, feriebant: alij de manu lapidibus missis instanteis Macedonas repellebant. Omninoque locorum asperitate Vxios adiuuante. Macedones multi interficiebantur, nec pauciores, sauciabantur. Alexander quum tantis difficultatibus prouideri non posset, uideretque hostium neminem, aut uulnerari, aut interfici, ex suis autem multos perijisse, nullumque ferme esse in prima acie non saucium, receptum per tubicinem caniuisset. Et retro ad stadia trecenta cedens castra posuit. Exquirebat curiose à regionis eius hominibus num aditus alter esset præter eum, quem infeliciter tentauerat. Omnes respondebant alium nullum inueniri, sed esse circuitum,

tum,

Tigris.

Vxij.

Susiades petras.

Alexander coactus pedem refert.

tum, qui non nisi multis diebus peragi posset. Hic Alexander turpe ualde esse insepultos suos, qui in ortem obissent, relinquere: rursus ab hostibus cadauera petere ignominiosum, & quasi confessionem uicti esse, secum reputabat. Imperauit igitur captiuos omneis adduci ad se inquis unus, qui linguæ Græcæ & Persicæ gnarus erat, ad Alexandrum ueniens, se Lycium genere esse, sed in captiuitate tractum pastoritiam rem annos complureis prope eos montibus exercuisse dixit, propterea quum bonam totius regionis experientiam haberet, posse regium exercitum per nemorosa quædam loca ducere, ut à tergo hostibus, qui circa aditus excubabant, superueniret. Alexander magnis muneribus promissis, eum ducentem sequutus, noctu montem superauit, non sine magnis laboribus: frequenter per altas niuis iter faciens Regionemque totam, rupibus præcipitem, lacunisque & conuallibus profundissimis interfectam, tandem emensus, ad primas hostium stationes peruenit, ubi omneis facile circumuentos interfecit. In secundis uiuos comprehendit. Qui erant in tertijs, interim se in fugam coniecerunt. Et eo modo itinera omnia in suam redegit potestatem, quam plurimis Ariobarzani militibus occisis. Hinc Persepolim uersus discedens, litteras in itinere accepit à Tredate, qui ei urbi præerat: eis regem admonerat, ut i festinatius accederet recepturus ab se urbem, si prius, quam Darei præsidia, quæ expectarentur, ipse eò perueniret. Nihil propterea diligentia aut laboris omisit Alexander, quin copias suas quam primum duceret, Araxen flumen ponte iungeret, militesque trajcere iuberet.

Susidas rupes ui Alex. superauit.

Dum ita progreditur, spectaculum rarum & profus miserabile ei obijcitur, quod plurimum inuidiæ & odij in eius aures, erga eos autem, qui graui calamitate sine ullius subsidij spe afflictierant, miserationem & propensum animi affectum meritiò cuius excitare poterat. Venerunt enim obuiam cum supplicantium insignibus Græci, qui à superioribus Persarum regibus corpore turpiter multati fuerant, octingenti ferme numero & plerique ætate senes, mutilati omnes. Hi quidem manus, alij pedes, quidam aures & nasum. Si qui scientia, arte, aut disciplina aliqua excellbant, his, membrorum omnium, exceptis quibus ad exercendas suas artes uterentur, extremitates amputatae fuerant ut qui unquam prouectæ eorum ætatis dignitatem, & miseram corporum lacerationem uiderit, non multum infelices hominum sortis misereri non potuerit. Præcipueque ipse Alexander, qui & uehementer indoluit nec lachrymas ualuit continere. Quum uero illi uoce una exclamassent, rogassentque Alexandrum, ut suæ calamitati adiumentum afferret, solatus est eos rex, curaqueque sibi fore promissit: adiciens, quemadmodum suam animi magnitudinem decebat, curaturum ut in patriam honestè reducerentur. Ab hoc sermone Græci in unum conuenientes, habita simul de suis rebus cõsultatione præstare iudicarunt in eo loco, ubi erant, permanere, quam reuertí in patriam: quòd restituti in loca diuersa discedere cogentur paucique eorum simul degentes, dum per urbes cum alijs ciuibus uersarentur, dolorem ex erubescètia

Miserabile spectaculum.

fui infortunij sensuri essent, Sed quum in Asia simul & eadem affecti calamitate uitam ducerent, solatium aliquod miseriarum suarum ex pari cohabitantium fortuna mutuo omnes percipere. Itaque Alexandrum rursus adeuntes, quidnam deliberasent, exposuerunt, oraruntque eum, ut presentem suum statum adiumento decenti recrearet. Rex comprobato eorum consilio, tria dra-
 chmarum millia, ueste uirileis quinque, totidem muliebreis, duo paria bo-
 um, oueis quinquaginta, quinquaginta etiam tritici medimnos singulis do-
 no dari iussit, immuneisque omnium tributorum, quae regi soluerentur, fecit.
 Praefectis suis iniunxit, bonam curam haberent, ne eis hominibus iniuriae ab
 aliquo fierent. Tali beneficentia, ut liberali eius ingenio consentaneum erat,
 usus est Alexander, ad hominum infelicitum calamitatem subleuandam. Ha-
 bita deinde concione militibus demonstrauit, Persepolim, quae esset metro-
 polis Imperij Persarum, praeter omnibus alijs Asiae ciuitatibus maxime semper
 nomini Macedonum infensam fuisse: propterea eam, excepta regia, diripiendam
 uulgo concessit. Erat ea urbs omnium, quae sub sole sint, opulentissima,
 priuatorum hominum facultatibus ex longi temporis felicitate in immen-
 sum auctis. Tunc Macedones impetu facto, oppidanos ipsos interficere, &
 bona omnia inuadere, quae multa & apparatu pretioso ornamentisque omnis
 generis erant refertissima. Ibi argenti magna uis, nec auri minor diuersas in
 partibus auferebatur. Vestes purpura infectae, aut praetextae auro a ualentio-
 ribus rapiebantur. Ita magna urbs regia, per uniuersum terrarum orbem cele-
 brata, contumelias & cladi maximae exposita fuit. Macedones autem, licet to-
 tum diem in direptione fuissent, haud poterant tamen cupiditatem, semper
 plura affectantem, explere, tantaque in rapiendo insolentia utebantur, ut inter
 se etiam dimicare coeperint, multique interfecti sint, quod bona quampluri-
 ma abstulisse uiderentur. Aliqui, inuentis rebus quibusdam magnae aestima-
 tionis, auidi & morae impatientes, partem sibi saltem gladijs abscedebant, &
 cum ea discedebant. Nonnulli contententium pro re aliqua, uicque retinentium
 manus ira concitati amputabant. Mulieres mundo suo ornatas, uiolenter in
 seruitutem adducebant. Quantum itaque Persepolis urbeis ceteras fortunis
 antecedeat, tantum eisdem omni calamitatum genere praestitit. Alexander
 autem arcem ingressus, thesauros qui ibi seruabantur, accepit. In eos a Cyro
 primo rege Persarum usque ad haec tempora, publici reditus semper congesti
 fuerant, ut argenti & auri magnam uim continerent. Inuenit sane Alexander,
 auro ad argenti rationem reducto, centum & uiginti millia talenta, cuius sum-
 mae partem secum ad belli usum portare, partem Susa mittere, ut ea in urbe
 custodiretur, deliberauit. Itaque Babylone, e tota Mesopotamia & Susis mu-
 los, qui & dorsuarij & iugales essent, quamplurimos, & camelos ad tria millia
 adduci imperauit. Faciunt eorum multitudinem totam pecuniam, quod de-
 creuerat, comportari fecit. Non enim satis credendum terrae eius hominibus
 iudicabat. Ad hoc ipsam urbem Persepolim profus delere habebat in animo:

de cuius

Alexandri mu-
nificētia erga
miseros Grae-
cos.

Persepolis di-
reptio.

Cupiditas sem-
per plura affe-
ctat.

Cyrus primus
Rex Persarū.

de cuius munitissima & pulcherrima Regia breuibus meminisse haud inconueniens uidetur. Arcem iustæ magnitudinis cingebant triplicia mœnia. *Persepolis Regia.* Quorum primus muri cinctus, magnis operibus extractus, altitudinem habebat sedecim cubitorum, supraque pinnas, quæ ei non paruo erant ornamento. Secundus priori cætera confimilis, altero tanto altitudinis eum superabat. Tertius murus formam habebat, quadratam, & sexaginta cubita in altum erigebatur. Vnumquodque quatuor laterum muri portam æneam, & ante eam uallum itidem æneum uiginti cubita extantem. Hunc quidem ad iniiciendum aspectu ipso terrorem, ille autem ad firmam loci defensionem habebat. Ad orientalem partem arcis, mons interuallo ferme pedum quadringentorum distabat, qui regius nuncupabatur, ubi regum inerant sepulchra. Saxum erat ingens excisum, in cuius medio plura facta fuerant domicilia, de functorum regum sedes. Neque aditus quispiam opere factus ducebat in locum eum, sed instrumentis quibusdam sublata cadauerum conditoria illic reponantur. In ipsa arce elegantissima & omnibus rebus instructa ædes complures uidebantur, ad reges & milites accipiendos. Thesauri, quibus seruantur pecuniæ, ingeniose ibidem parati fuerant Alexander pro rebus bene gestis uota soluturus, sacrum splendidissimum in Deorum honorem fecit, & amicos prælauto accepit conuiuio. Eo & cæminæ, quæ corpore quæstum faciebant, admixtæ sunt. Crebris potationibus eum bene indulgissent, ebrietas, & post eam insaniam multos corripiebat. Tunc è turba mulierum Thais quædam, genere *Thaidis detestabile consiliū* Attica pulcherrimum esset (inquit) inter omnes res, quas in Asia gessit Alexander, si ipse Rex nobiscum in ita saltatione ludicra, Persepolis regiam incendio absumeret: ut res nobilissima apud Persas, manibus fœminarum breui temporis spatio deleta prorsus fuisse diceretur. Exceptus est hic sermo à iuuenibus, & qui per temulentiam parum quid deceret possent prospicere. Itaque unus agendum id ipsum, incensosque torres afferendos exclamauit. Commissa in Græcorum sacras ædeis impia facinora, ut omnes ulciscerentur, admonebat. Comprobarunt hanc sententiam & cæteri, tantumque opus Alexandro soliconueniens esse dicebant. Non defuit cæpto rex amicorum sermonibus excitatus. A potatione igitur exultantes, pro parta uictoria festiuitatem Liberi patris se uelle agere prædicabant. Subitoque magna lampadum uiallata, & musicis mulieribus, quæ in conuiuio erant, accitis, rex primus in pompam cum cantu, tibijs & fistulis progressus est. meretricula Thais eum totius autore & duce, quæ prima à rege ardentem titiõnem in Regiam coniecit. Idem quum à reliquis factum esset, cito ob ingentem flammam exc. t. tam combusta est tota regia. Quodque plurimum admirabile est, impietatem Xerxis Persarum regis quam in Atheniensium arcem commisit, unice cæmina gentis eius, quæ iniuriam illam sustinuerat, post multos annos in festo ludicro eodem cladis genere ultæ est. Peracta eiusmodi re, Alexander ad cæteras urbes Persidum occupandas contendit. Earum aliquas uide apprehendit, alias, benignitatis suæ

Darei mors. fama iam passim uulgata per deditiōem obtinuit. Inde in ipsum Dareum castra mouit. Qui quum ex Bactriana, alijsq; praefecturis militem cogere in animo haberet, festinansq; cum millibus triginta Persarum & Graecorum, qui aere merebāt, Bactra se ex fuga reciperet, à praefecto Besso, per seditionē captus & interceptus est. Alexander interim cum equitatu insequēs, de eius morte certior factus est, curauitq; uti pompa & more regio sepeliretur. A quibusdam scriptum est, Dareo adhuc spiranti, Alexandrum superuenisse, eiusq; calamitatem uehementer indoluisse: cūq; Dareus orasset, uti eadem suam ulcisci uellet, Alexandrum se id facturum recepisse, & in persequendo Besso multum operæ impendisse. Sed quum ille magno spatio iter praeruertisset atque in regionem Bactrianam contenderet, regem assequi eum se posse desperantem, reuertisse. Dum hæc ab Alexandro geruntur, Lacedæmonij in Europa, magno prælio uicti, compulsi sunt legatos supplices ad Antipatrum mittere, qui dandum eis responsum quum in Graecorum conuentum reuocasset, Corinthum Amphictyones coacti sunt. Ibi multis in utranq; partem dictis, decreuerunt tandem, ut integra eius rei deliberatio Alexandro relinqueretur. Itaque obsides quinquaginta è primoribus Lacedæmonijs Antipater accepit. ciuitasq; legatos in Asiam misit: ad ea, quæ temerè commisissent, deprecanda.

REGNI ALEXANDRI AN NVS SEPTIMVS.

Bessus Rex. ANQVE præsentis anno elapso, Athenis Cephisophon imperare cœperat, Romæq; consules erant C. Valerius, & M. Claudius. Tunc Bessus qui post Darei mortem fugiens cum Nabarzo & Barxaente, alijsq; nonnullis Alexandri manus uitaerat, in Bactrianam perueniēs, Satrapes eius terræ pridem à Dareo appellatus, proptereaq; multis ibi notus & familiaris, gentem eam ad libertatis studium adhortabatur: demonstrabatq; locum regionis, quæ ferme inuia erat, magno eis adiumento esse posse, multitudinem autem hominum ad libertatis propugnationem bene sufficere. Pollicebatur in super totius belli administratiōnem se subiturum. Adeoque accommodata oratione usus est, ut se Regem nominari obtinuerit. Eo peracto, milites scribere, armis eos instruere, omniâque, quæ temporis necessitas exigebat, curare non ommissit. Alexander autem quum animaduertisset, Macedonas militiæ finem sibi proposuisse Darei obitum, iancq; eos animo ad reditum in patriam inclinatos esse, concione habita persuasit humanissima oratione, ne reliquo bello perficiendo deesse uellent. Accersitosq; auxiliareis equites, quos à ciuitatibus Græciæ impetrauerat, ob ea, quæ strenuè gessissent, multum commendauit, emeritōsque esse iussit: singulo talento equitibus, peditibus denis minis condonatis.

Super

Super hæc stipendia hæctenus debita exoluit, addiditque uaticum, quo in partem reuerti possent. Si qui eorum sub rege stipendia facere etiamnum maluerunt, eis singulis talenta tria est largitus. In uniuersumque milites omnes magnis muneribus est prosequutus. Id quod tum natura, quæ eum animi magnitudine insigni decorauerat, tum facultate pecuniarum uel magna, dum persequitur Dareum, potius, faciebat. Accepit à custodibus thesauri regni octo millium talentorum numerum: ex milibus Darei tum pecuniam, tum ornamenta & pocula, quæ tredecim millia talenta conficerent. Suppressa & ablata totidem & amplius fuisse existimatum est. Alexander motis uersis Hyrcaniam castris, intra diem tertium metatus est prope urbem opulentam, cui Hecatompulo est nomen, ubi, quum omnium necessariorum rerum abundantia adesset, exercitum addies aliquot, ut reficeretur, detinuit. Progressus deinde stadia centum quinquaginta castra posuit ad montem præaltum, sub cuius radicibus antrum erat diuino quodam horrore uenerandum, unde fluuius Stibætes nuncupatus erumpebat. Is ad tria stadia concitato cursu fertur. Hinc diuisus in partes duas iuxta montem, cuius millæ muliebris est species, in subterraneam & ingentem specum cum fragore magno, & undis in saxa illis, spumofus penetrat. Itaque subter humum ad trecenta stadia currit, in loca demum aperta iterum effunditur.

Postquam in Hyrcaniam finem Alexander cum exercitu intrauit, urbis regionis eius omnes recepit usque ad mare, quod Caspium aliqui, alij Hyrcanum nominant. In eo multos & ingentes angues gigni aiunt, pisces autem multorum generum colore plurimum à nostratibus diuersos. Dum ita Hyrcaniam Rex peragrat, peruenit ad pagos, qui fortunati nec abre nuncupantur. Ea enim terra fructuum abundantia cæteras multum antecedit. Vitem unamquamque uini singulam metretam, arborem quamuis ficum tantum fructuum suorum, qui exiccati medimnos decem impleant, producere traditum est. Frumenta, quæ intermetendū in terram decidunt, absque aliqua semine, per se ita crescere & ad maximam frugum copiam peruenire dicunt. Arborem etiam habet gens illa, quæ à quercu haud multum facie differat, è cuius frondibus, guttæ mellis defluunt: idque ab aliquibus colligitur, & in multos usus adhibetur. Est & bestiola quedam uolucris in eo tractu (Anthredonem appellant) ape aliquantulum minor, cætera multum cõsimilis, quæ in montanis partibus gratia multum degit, floribusque omnis generis alitur. In cauatis autem saxis aut arborum lateribus quæ plerumque exitu fulminis fieri solent, domicilium sibi è fauis construit, succumque nobilissimum ibi cogit: qui dulcedine mellis nostro haud multum cedat. Circuibat ita Alexander Hyrcaniam totam & gentis ei cõterminas. Interinque duces multi, qui cum Dareo post aduersam pugnam fugerant, se ipsos in Alexandri potestatem dediderunt, quibus humanissime receptis, magnum sibi clementiæ nomen comparauit. Eaque res effecit, ut Græci, qui sub Dareo merebant, circiter mille

Magnitudo
animi Alex.
genuina.

Hyrcania.
Hecatõpylos.

Stibætes fl.

Mare Caspi.

Pagi fortunati

Arbores mellis
flue.

Anthredon.

& quingenti fortissimi uiri, & ipsi in Alexandri fidem se crediderint. Eos rex, uenia condonata, in suos ordines distribuit: uoluitque ut idem stipendium, quod ab hoste accipiebant, apud se haberent. Sed enim quum Alexander per maritima Hyrcaniæ iter faceret, coactus est hostiliter in Mardorum terram irumpere. Hi enim robore multum præstantes, tanti regis magnitudinem nihili faciebant: neque legatione aut honore aliquo cum dignabantur. Itinera, quibus ad se intrari posset, octo millibus hominum firmauerant, Macedonumque aduentum ita confidenter operiebantur, Alexander igitur prælio cum eis congressus, maiorem partem interfecit, reliquos usque ad superiora regionis loca est insequutus. Deinde igne totam eorum terram uastare cepit. Tunc pueris, qui equos regios ducebant paulum post regem euntibus, Barbari aliquot facto impetu, equum, qui cæteris erat melior, abstulerunt. Hunc equum regi donauerat Corynthus Demarathus, eoque Alexander in omnibus prælijs Asiæ usus erat. Is, quum esset nudus, sibi etiã equisonem insidere patiebatur. At quum ephippijs, & regijs ornamentis erat instructus, sessorem alium nullum quàm Alexandrum accipiebat cui & ultro adstabat, corpusque inscendenti reclinabat. Ob eiusmodi dotes, equum cum sibi ablatum esse ægerriamè ferens Alexander, iussit loci arbores omnes concidi, perque homines eiusdem linguæ incolis denuntiari, nisi equum restituerint, omnes eorum agros & urbes uastari, homines ad interfectionem occidi debere. Hæc comminatione breui diuulgata, Barbari perterriti sunt, equumque cum magnis muneribus per uiros quinquaginta remiserunt: orantes uti secum clementer agere uellet. Alexander acceptis obsidibus insignioribus uiris, pacem eis dedit, rursusque in Hyrcaniam est reuersus, ubi Thalestris Amazonum regina eum conuenit. Imperabat hæc regioni, quæ est inter Phasim & Thermodoonta. pulchritudine & corporis robore excellens ualde fœmina, uirtute autem & animi magnitudine cuius gentis suæ præstabat. Reliquerat copias suas in Hyrcaniæ finibus trecentas tantum Amazonas bene ornatas secum adduxerat. Alexander reginæ aduentum inexpectatum, egregiamque fœminarum dignitatem non mediocriter admiratus, interrogauit Thalestrim, cuius rei gratia, ad se uenisset. Illa se proliis suscipiendæ causa ad eum uenisse respondit. Quum enim ipse rebus gestis facile omnium mortalium præstantissimus sit, se autem uiribus corporis & animi uirtute fœminas cunctas antecedere cognoscat uerisimile esse, ex ad eò excellentibus parentibus æditos liberos reliquis hominibus fore meliores. Pellectus est Alexander, & plurimum oblectatus talibus reginæ sermõibus. Quumque dies tredecim simul uersati fuissent, magnis muneribus eam donatam rex, ut domum rediret, dimisit. Cæpit nunc primùm Alexander in delicias & luxum Asiaticum desciscere, uidens Persarum Imperio, quod affectauerat, se potitumque necque parto regno hostem aliquem timendum imminere. Ante omnia apparitores quoscumque aula in Asia natos homines esse uoluit. Clarissimisque eiusdem gentis officium inuixit, ut circa se cum telo ad corporis custodiam essent. Inijs erat Oxathres

Darei

*Bucephalas.**Thalestris
regina.**Proliis causa
ad Alexan.
uenit Tha
lestris.**Alexander Asia
tico luxu uti
cepit.*

Darei frater. Diadema Persicū capiti induxit, & alba tunica cum cingulo Persarum more utebatur, omnemq; prorsus habitum peregrinū præter feminalia & uelamen, quē Candym nuncupant, adsumpsit. Amicis etiā uestimenta *Candys.* distribuit, equosq; instructu Persico ornari fecit. Ad hæc concubinas secū habere, ut Dareus consueuerat, instituit. Earū numerus erat quē habet anni *CCCLXV. cō cubine Alex.* dies. Forma nō nisi excellentissima: utpote è tota Asia electa, adhibebant. Hæ nocte quacunq; regio cubili adstabāt, ut optionē eius, quæ secū cubitura esset, faceret. Huiusmodi autē uoluptatibus rarò Alexander usus est, licet inter eas uersaret. Timebat enim ne Macedonū animos offenderet, quorum iam pleriq; cum eo exoptulabāt. Hos Alexander muneribus cōmitigare studuit. Quinq; audiuisset Satibarzanē olim Darei præfectū, milites, quos ab se acceperat, interfecisse, Bessosq; adiunctū, decreuisse cōtra Macedonas bellū gerere, expeditionē aduersus eum suscepit. Ille exercitū suū Chortacana, quæ est *Satibarzanes. Chortacana.* urbs eius regionis maximè insignis & naturali situ munitissima cōtraxit. Verum ut primū Alexāder cōpuenit, Barbarus Macedonū multitudine, & strenuitate, quæ iam ubiq; gentiū nota erat, pterritus, cū duobus millibus eqtū ad Bessum pfugit, petiturus ut q̄primū eius rebus auxiliū uenire uellet. Reliquis suis psuasit, ut in montē quendā se reciperēt, qui aditus haberet difficillimos, ubi etiā latebræ oportunæ essent, si hostiū ui apertè obfistere non ualerent. Idq; factum est ab illis. Sed rex ingenita sibi in rebus perficiendis diligentia usus in præcipitem & firmissimā rupem eos reductos, acriter ad eō oppugnauit, ut timore ad deditionem uenerint. Post hanc expugnationē, omnis eius præfecturæ urbeis intra diem trigessimū recepit. Postea discedens ex Hyrcania, in regiam urbem Dranginæ terræ se contulit, ubi moram aliquam facere & exercitum recreare constituit. Tunc temporis nefarium facinus, & eius bonitate prorsus indignum in ipsum Alexandrum paratum est. Quispiam enim è numero amicorum regis, Dimnus nomine, questus ei de quibusdam, atq; inde ira concitus insidias in eum moliri cœpit, adsumpsitq; incogitata rei communionem Nicomachum, ab se habitum in delicijs, qui, ut pote iuuenis, Cebalinum fratrem de facinore eo celandum non putauit. Is audita tanti momenti re, uereri multum ne aliquis è conspiratis rem Alexandro indicaret, idcōque ipse primus hoc facere deliberauit. In aulam itaque ingressus Philotam conuenit, habitisq; colloquijs eum rogauit, ut quàm primum regi rem notam faceret. Philotas siue conscius insidiarum, siue tarditate negociū iniunctum segniter perfecit. Intrans enim uerò ad Alexandrum, prolixos & uarios sermones cum eo habuit, nec tamen de his, quæ à Cebalino audierat uerbum fecit. Egressus dixit se idoneum tempus rei detegendæ non habuisse, sed postero die sibi esse in animo regem solum alloqui, certioremq; de omnibus facere. Sequenti die Philotas, ut pridie, rem in crastinū distulit. Tunc Cebalinus timens, ne, enuntiata per alterius indicium conspiratione, periculum sibi immineret, dimisso Philota, ad puerum quendam regiū accedens,

dens, singillatim facinus totum ei exposuit, orauitque ut statim id regi significaret. Puer Cebalinum in armamentarium introduxit, iussitque ut ibi latitaret. *Infidie detecte.* Ipse ad regem, qui lauabatur, profectus quæ sibi dicta essent enarrauit. Rex commotus ualde, Dimnum statim comprehendit fecit, per quem omnia intellexit. Cebalinum & Philotam accersitos diligenter interrogauit, rescivitque quid actum erat. Tunc Dimnus se ipsum, metu grauioris pœnæ, interemit. Philotas fatebatur negligentiam sibi imputari posse, sed coniurationis nequaquam se participem fuisse asseuerabat. Remissa est à Rege cognitio hæc Macedonum consilio. Ibi post multam disputationem decretum est tandem, Philotam aliosque accusatos morte mulctandos esse. In quo numero & Parmenio ipse, qui inter præcipuos Alexandri amicos habebatur, comprehensus est. Aberat is quidem, sed creditum est Philotam ex uoluntate patris tale facinus molitum fuisse. Excruciatum est primum tormentis Philotas, & confessus se regi infidias parasse. De eo demum & damnatis alijs secundum instituta Macedonum capitale est sumptum supplicium. Eadem fuit causa Alexandri Lyncistis, qui machinationis in uitam regis in simulatus, iam treis annos in custodia tenebatur. Prorogataque eius fuerat cognitio, in Antigoni gratiam, quo cum magnam familiaritatem habebat. Tunc igitur quum in Macedonum confesum uti iudicaretur uenisset, malèque negocium suum defendere sciisset, pœna capitis affectus est. Rex autem per celeres camelos quibusdam missis, ut rumores de Philota extincto præuenterent, interfici curauit Parmenionem *Parmeniones nax.* Philotæ patrem, fidei cuius, Mediæ Imperium & thesauros in Ecbatanis, ubi talenta centum & octoginta millia asseruabantur, commiserat. Post id è toto exercitu selegit eos, qui grauius contra se loqui uulgo solebant, & qui Parmenionis mortem iniquo ferebant animo: eos etiam, à quibus asperiores literas in Macedoniam ad amicos de regijs negocijs scriptas fuisse compererat. Atque eorum agmen unum, quod Extraordinariorum appellabat, confecit, ne importuna & immodica sua loquacitate relinquam turbam inficerent. *Extraordinariorum agmen.* Expeditis his omnibus, atque ordinatis, quæ in Drangina erant necessaria, mouit castra ingentem, quæ prius Arimaspi, tunc Euergetæ (id benefici eos significat) nuncupabatur. Causa noui nominis eiusmodi fuit. Cyrus, qui à Medis ad Persas Imperium trāstulit, quum in expeditione quadam coactus fuisset intrare regionem desertam, & omnium uitæ necessariorum inopem, tam graue subiuit discrimen, ut sui milites obiectus indigentiam commilitonum corpora in cibum uertere compulsi fuerint. Ibi quum Arimaspi curus frumento onustos ad triginta millia adduxissent, præter spem ab ingenti calamitate omnes sunt liberati: & Cyrus populum cum deinceps à tributis omnibus immunem esse uoluit, magnisque insuper affecit muneribus, & priori dempto nomine, pro Arimaspi Euergetas appellauit. Ad hos quum Alexander ducto exercitu peruenisset, humanissime exceptus, donis decentibus eos est prosequutus. Idem quum factum esset à finitimis, qui Cedrosij dicuntur,

dīcuntur, experti sunt & ipsi Alexandri liberalitatem in referēdis gratijs, duabus his gentibus Tiridates præesse iussus est. Hæc agenti regi nunciat Satibarzanes. Satibarzanes.
 xisse ut ab Alexandro deficerent. Non cunctatus, partem exercitus, ducibus Erigyio & Stafanore, cōtra eum misit. Ipse cum reliquis copijs Arachosiam Arachosia.
 contendens, eam intra paucos dies superauit, oppidanosq; ad obsequiū compulit: atq; ita annus hic exactus est.

REGNI ALEXANDRI AN NVS OCTAVVS.

EQVENTI, quo Athenis princeps Euthycritus, Romæ cōsules fuerunt L. Plautius & L. Papius, atq; Olympias tertia decima supra centesimam decucurrit, Alexander in Paropamisadas pfectus est. Huius gentis terra posita est sub ipsos septentriones, atq; uniuersa maximis obruitur niuibus, gentesq; externa, ob frigora ingentia, eam intrare non audent. Est maior pars plana, & ubi rarissima fit materia, ideoq; quum pagis multis habitet, domuum tecta è lateribus conficiunt camera in angustum tendente. In summo culmine relinquuntur foramen, unde fumus emittitur. Inferiores etiam ædium parietes omni ex parte bene extruuntur, ut habitatores undiq; sint muniti. In eiusmodi domicilijs maiorem partem anni se continent ueluti niuibus obsessi, præparantq; idoneo tēpore, quæ uictui sunt necessaria. Vites & fructiferas arbores obtegunt terra, ut frigoris hyemalis uim sustineant. Quum demum germinandi tempus appetit, amota terra in apertum eas educunt. Facies uerò eorum locorū non uiridis, non amœna, ut alibi fert natura, sed cana & micans est ex niue, & super eam congelata glacie. Idcirco neq; aues suo cantu homines permulcēt, neque feræ ibi è lateribus excitantur, sed in hospita & prorsus inaccessa regio ea uidetur. Neq; tamen his tantis difficultatibus impediri potuit Alexander, quin Macedonum suorum animo & tolerantia asperitatem loci omnem superaret. Multi quidem milites & alij, qui extra ordines regem sequebantur, tantis incommodis non sufficientes, extincti sunt: aliqui ex præmicanti fulgore niuis, & nimiae claritudinis refusione graueis offensas contraxerunt. Neq; semota res aliqua conspici poterat, nisi quum fumus exhalās pagos ipsos indicabat, quos citra ullum certamen Macedones occupauerunt. Ibi quū magnā com meatuū abundantiam inuenissent, recreati sunt à laboribus, quos durissimos sustinuerant. Breuī autem omnia eius tractus in Alexandri potestatem uenerūt. Dein progressus ad radices Caucafi castra posuit. Montem hunc aliqui Paropamissum uocant. Secundum eius latitudinem Alexāder sexdecim dierum iter fecit. Ibiq; prope aditum, qui in mediam ducit, urbem, quam Alexandriam appellarunt, condidit. Ad medium huius montis Caucafi est rupes, Alexandria.

rupes quæ in partibus quascunq; stadia decem in altum quatuor protenditur stadia, in qua Promethei antrum, & fabulosæ illius aquilæ nidus, cathenarumq; signa ab incolis ostendebantur. Extruxit & alias urbeis Alexander, prope Alexandriam ad unius diei iter, in quas colonos traduxit septem millia Barbarorum, & hominum, qui eum extra ordines sequebantur, tria millia. Si qui etiã militum ære merentium ibi remanere uoluerunt, eis potestatem fecit. Ipse in Bactrianam cõtendit, Bessum diadema regium sumpsisse, magnasq; comparasse copias quum audiisset, dum hæc ab Alexandro geruntur, duces missi contra Arios quum inuenissent ualidum exercitum ab hostibus coactum, ducemq; illis esse Satibarzanem, qui & rei militari iscientia & uirtute multum præstabat, non temerè agendum rati, prope hostem castrametati sunt. Comittebanturq; frequenter leuia certamina, necq; magnis uiribus ad aliqd' tempus congregari uoluerunt. Tandem Barbari instructis copijs omnibus in aciem pugnandi causa processerunt. Ipseq; Satibarzanes suis manibus galeam deponens è capite sese quis esset ostendit, atq; è ducibus hostium, qui secum uirum in pugnare uellet, inuitauit. Accepit conditionem Erigyus; initaq; fortis & planè heroica pugna Satibarzanes uictus est. Tunc Barbari ex sui ducis morte perterriti, fide accepta, se in Regis potestatem tradiderunt. Bessus autem, qui se Regem appellari fecerat, quum peractis in honorem Deorum sacrificijs amicos conuiuio accepisset, interpotandum cum Bagodara familiari suo altercari cœpit, paulatinq; contentione crescente exasperatus Bessus, eum interficere, nisi amicorum castigationibus reuocatus fuisset, deliberauerat. Ille imminente periculo uitato, noctu ad Alexandrum perfugit. A quo, quum & salutem, & munera impetrasset, inuitati ea liberalitate primi Barbarorum duces conspirarunt, captumq; Bessum ad Alexandrum adduxerunt. Eos honorificis muneribus rex est prosequutus, Bessum autè fratri Darei reliquisq; eius consanguineis, ut pro arbitrio supplicium de eo summerent, concessit. Illi quum omnia contumeliarum & cruciatus genera in eum exercuissent, minutatim corpus conciderunt, membrorumq; frustra fundis in partibus uarias proiecerunt. Regina autè, Bessi uxor, accepto iureiurando Alexandri, cuius magnitudinè animi plurimum admirabatur, ingentis pretij munera ad eum misit, scq; imperata facturam pollicita est. Mercennarij milites ex pacto confestim urbe decesserunt, progressiq; ad stadia octoginta, nullo prohibere, castra posuerunt: quidnam de se ipsis futurum esset, nihil dum certi habentes. Alexander, qui in placabili contra illos indignatione feruebat, instructo exercitu in Barbaros inuasit. factaq; derepentè impressione, multos interfecit. Tunc illi in initio contra iurandum sibi uim inferri exclamare, atq; uiolatos deos implorare cœperunt. Alexander uoce alta, ut audiri ab eis posset, se non impediuisset, quin urbe excederent, & eos non uerè Macedonum amicos esse cognoscere, respondit. Mercennarij magnitudinem periculi cernentes, constrictos ordines in orbem reduxerunt: pueros & fœminas in medium receperunt, ut minori cum incommodo

hostibus

Promethei an-
trum.

Duorum Ducum
pugna singula-
ris.

Bessus Alexan-
dro deditus,
& crudeliter
necatus.

Arox pugna
Alexandri cum
exercitu mer-
cenario.

hostibus omni ex parte resistere possent. Quinque spem uitæ prorsus abieci-
 sent, animo quoque & uirtute, quam in multis certaminibus sibi parauerant, præ-
 stantes pugna fortiter iniuissent, neque Macedones aliquo pacto eis deterio-
 res cognosci uellent, res in magnum discrimen deducta est. Comminus enim
 ut manus conferere ceperunt, & caedes & uulnera omnis generis quamplu-
 rima ædebantur. Macedones sarissæ barbarorum peltas penetrantes, in eorū
 uitalia cuspides infigebant. Et illi lanceas suas in conferatissimā Macedonum
 turbam conijcientes nunquam frustabatur, quum haud procul essent, quos
 telo petebant. Vtrinque multi interficiebantur, nec pauciores sauciabant. *Fœ-
 minarum
 audacia.* Fœ-
 minæ uirorum cadentium arma sibi induebant & pugnantibus militibus au-
 xiliabantur. Imminens enim periculum & rei difficultas faciebat, ut supra na-
 turam auderent, & fortiter præliarentur. Aliquæ igitur armatæ, eodem sta-
 tu cum uiris pugnam sustinebant, aliæ inermes, scuto duntaxat tectæ, hosti-
 bus aliquid molestiæ inferebant. Tandem omnes cum uxoribus strenuè pu-
 gnantes, multitudinem Macedonum superati & cæsi gloriosam mortem op-
 petere, quam turpiter captiui hostium uiuere maluerunt. Eorum inermis
 & inutilis turba, fœminæ quoque superstites omnes, equitibus, qui eos appelleret,
 ab Alexandro dati sunt. Multas quoque alias urbes eius regionis obtinuit, quos
 uè sibi aduersantes inuenit, eorum uitæ non perpercit. Confugerant in muni-
 tissimam quandam petram, cui Aornos erat nomen, circumiacentis terræ ha-
 bitatores, uti ab hostium uis incolumes essent. Ad hanc quoque Alexander uenit. *Aornos petra*
 Quinque fama esset antiquum Herculem eam quondam oppugnare adortū,
 ob tremores terræ & alia prodigia, quæ eum perterruerint, re infecta disces-
 sisse, eò magis hoc audito inflammatus est ad negocium perficiendū, ut Dei
 illius gloriæ æmulus appareret. Saxi eius circuitus erat stadiorum centum,
 sexdecim autem in altum erigebatur, habebat quoque undique æquale & sese in cir-
 culum uertentem speciem. Partem, quæ ad Meridiem spectat, Indus, inter In-
 diæ flumina maximus, alluebat. Parteis alias profundæ ualleis præcipitè ru-
 pem cingentes tutabantur. Speculatus Alexander omnes loci difficultates,
 desperabat uis aliquid posse efficere. Tunc ad eum senex quidam cum duo-
 bus filiis accessit. Is erat homo extremæ paupertatis, multos quoque annos in eis lo-
 cis uixerat. Inhabitat cauum quoddam ad radices eius petræ excisum ha-
 ctenus, ut tres lectulos caperet. Hoc senis & duorum filiorum erat domicili-
 um. Qui postquam regem conuenit, de toto statu suo eum reddidit certio-
 rem, pollicitus quoque est per angustias quasdam ad id loci eum ducturū, unde Bar-
 baris, qui petram occupauerant, uim inferre posset. Magna munera ei rex, si
 id faceret, promisit. Primum quoque ducente sene aditum, qui unicus in saxum fe-
 rebat, occupauit, præsidium quoque imposuit, ut nulla alia patente uia, hosteis spe
 auxilij destitutos expugnaret. Post id, operantium multitudinem ingenti co-
 acta, super uallem & radices saxi aggerem iacere instituit. Qui quum in ad-
 itum iam sublati esset, acriter, & sine ulla intermissione, Barbaros cepit op-
 K pugnare,

pugnare, semperque fatigatis, integros summittendo: dies septem & totidem nocteis egressus grauius urgebat. Illi primò superioribus locis aduti, Macedonas facile repellabant, & si qui audacter manus conferere conabantur, interficiebant. Sed postquam aggere perfecto catapultæ, quibus tela in hostem mittuntur, aliæque tormenta crecta sunt, & apparebat regem nullo pacto, nisi facta expugnatione, ab incepto discessurum, magnus terror obsessos corripuit. Tunc Alexander callidè, quid euenirurum esset, prospiciens, iussit præsidia, quæ loco imposuerat, ubi in saxum iter patebat, discedere, ut liberum discessum Barbari haberent, qui Macedonum uirtute, & Alexandri animo, ad laudem obtinendam pertinaci, consternati, noctu deferta petra aufugerunt. Eiusmodi stragemate usus Alexander citra aliquod detrimentum, saxo eo est potitus. Seni, quem autorem expugnationis habuerat, promissa munera liberaliter exoluit, atque inde in ulteriores partis castra mouit. Interim Aphices Indus cum uiginti millibus hominum, & elephantis tredecim, loca, qua Alexandro traeseundum erat, quum insedisset, interemptus est à quibusdam & ab eisdem caput ad Alexandrum portatum. Quos ob tantum beneficium rex humanissimè excepit, habuitque in amicorum numero. Elefantos, qui uagabantur, conquiri, & ad se adduci iussit. Dein progrediens ad Indum flumen peruenit, ubi triginta remorum nauibus constructis atque simul iunctis pontem ad transiendum parauit. Quumque exercitum dies triginta quiescere permisisset, & magno sacrificio Deos esset ueneratus, exercitum flumem transduxit. Vbi præter spem res prospera statim ei euenit. Taxiles Rex pridem decesserat, filiusque eius Mophis, accepto paterno imperio, cum etiam Alexander in Sogdiana esset, nuncios ad eum miserat, pollicitus, si in Indiam uenire uellet, se ei contra Indos aduersanteis auxilio futurum. Tunc autem, legatis missis regnum suum ei liberè obtulit. Aberat Alexander ad stadia quadraginta. Mophis agmine instructo, ueluti si in prælium proficisceretur, & elephantis adornatis, cum amicis suis obuiam regi processit. Alexander magnum exercitum, acie facta, appropinquare conspiciens, uereri cepit, ne Mophis pollicitationibus fraudulentis usus esset, quo Macedonas de improviso adoriretur. Itaque tubicines bellicum canere imperauit, dispositisque ordinibus aduersus Indos contendit. Tunc Mophis Macedonum concitatione animaduersa, suspicatus quæ de causa illud fieret, copias suas consistere iussit, cumque paucis ipse eques progressus, omni errore Macedonas leuauit, & seipsum Alexandro dedit. Quo facto multum delectatus Alexander, regnum donatum ei restituit, Taxilemque cognomento appellauit, & deinceps eo amico & socio semper est usus. Hactenus anni huius res gestæ sunt.

REGNI

*Aphices.**Mophis.**Alexandri iusta suspicio.**Liberalitas Alexandri.*

DE GESTIS ALEXANDRI
 REGNI ALEXANDRI AN
 NVS NONVS.

111

EQVITVR annus, quo Athenis princeps Chremes, & Ro-
 mæ consules P. Cornelius & Aulus Posthumius imperarunt. Eo
 tempore cum Alexander milites suos in Taxilæ regno benerefe-
 cisset, castra mouit aduersus Porum, terræ finitimæ regem, qui *Pori copie.*
 peditem quinquaginta millia, equites ad tria millia, bellicos currus plureis
 quàm mille, & elephantos centum triginta comparauerat. Ad hoc sibi sociũ
 ascieuerat uicinum regem nomine Sabifarum, cuius copix Pori exercitu non *Sabifarum.*
 multò erant minores. Hunc Alexander audierat non adhuc Poro se adiun-
 xisse, sed distare ad stadia quadringenta. Itaq; prius, quàm is appropinqua-
 ret, prælio cum Poro decertare deliberauit, castraq; propius iam contulerat.
 Tum Potus hostem sibi imminere sentiens, aciem q̄ primũ instruxit. Equi-
 tatum omnem in cornua distribuit. Elephantos cum apparatu quodam ter-
 rifico, in fronte, paribus interuallis, constituit, ubi inter ipsas feras locus arma-
 tis militibus est datus, quibus iniunctum, ut pugnanteis elephantos adiuta-
 rent, tuerentq; ne à latere hostis iaculando eos offenderet. Huiusmodi erat
 totius Pori exercitus facies, quæ urbem representare uidebatur. Elephantes
 enim turribus milites in medio ferarum stantes. interiecto turribus muro
 haud erant ab similes. Considerauerat Alexander hostis consilium in acie or-
 dinanda, ipseq; ut res exigere uidebat, copias suas disposuerat: atq; inito cer-
 tamine primus equitum & curruum factus est concursus. Ibi quoq; quum &
 corporum mole, & uim magna elephantes impetum in hosteis fecissent, Mace-
 dones multi ferarũ pedibus conculcati, armis simul & ossibus contritis, extin-
 guebantur. Alij promiscide apprehensi & in altum coniecti, ad terrã rursus
 illidebantur, & ita misere peribant. Non pauci dentibus tota traiecti, corpora
 statim mortem obibant. Nec tamẽ tot difficultatibus pressi Macedones suc-
 cumbebant, quin forti animo omnia sustineret, & eos, qui inter feras manus
 conferebat, sarissis passim interficeret, ut eo modo pugnx discrimen æquatũ
 uideretur. Tandem quum bellux telis multis confectæ, dolorem uulnerum
 perpeti non possent. Indi, qui insidebat, eis regedis haud pares erant, reluctan-
 tesq; illæ in suos impetu, cui nulla uim obstisti poterat, ferebantur, ac multos ita
 prostratos comprimebat. Magna autem ordinum inde orta perturbatione
 Porus sibi non defuit, quin imminenti detrimento prouideret. In elephanto
 nanq; fortissimo consistens, coegit secum alios quadraginta, qui neccum con-
 sternati erant, cunq; ea belluarum uiolentia in hosteis impressionem fecit. Ut
 uerò corporis robore ante omnis milites suos erat, magnam hostiũ cædem *Magnitudo*
 faciebat. Eius magnitudo cubitis quinq; pectus in latum duplo eius, quod uir-
 ri robustissimi sit, porrigebatur. Propterea quæ coniciebat Sunia eo fereban-
 tur impetu, quò ferme sit ex catapulta fuissent intorta. Eaq; regis Indi fortitu-
Pori regis.

do mirificè Macedonū, qui obiecti ei erant, animos perterruerat. Tunc Alexander sagittarios & leuis armaturæ ordines accitos, iussit, tela omnia sua in Porum mitterent. Eo uti iubebatur ocyus facto, maxima missilium uis, eodē tempore effusa est, atq; omnia ferme, ob magnitudinem corporis, ipsum Porum attigerūt. Qui strenuissimè pugnans, quum undiq; tot uulneribus confectus fuisset ac sanguinis multum amississet, animo est defectus, pronusq; super elephantum, deinceps & in terram decidit. Creditum est tunc, & passim rumoribus iactatum, regem interemptum fuisse. Igitur Indorum exercitus facile sese in fugam coniecit: plurimaq; eorum cædes interim per Macedonas patrata est. Alexander autem tam insigni potitus uictoria, receptui tubicines iussit canere. Inuentumq; est in ea pugna Indos plures duodecim millibus occubuisse, in quibus duo filij regis Pori, aliq; duces & præfecti magni nominis fuerunt. Viui milites nouem millia, Elephanti octoginta capti sunt. Porus ipse adhuc aliquid spiritus retinens traditus est suis Indis, uti eum curarent. Macedones equites ducenti octoginta pedes plures septingentis deperati sunt, quos Alexander sepeliri curauit. Viuentibus autem, qui fortem operam in prælio nauauerant, pro cuiusq; merito magna munera condonauit, Solem q; ipsum sacrificio est ueneratus, quod sibi orientalem terram superare concessisset. Quū uerò in uicinis montibus abietem, cedrum, piceam aliamq; fabricandis nauibus idoneam materiem multam esse comperisset, classem extruere instituit. Cogitabat enim, postquam ad Indiæ fines peruenisset, gentisq; omnis superasset, per Indum flumen in ipsum Oceanum nauigare. Vrbes etiam duas construxit: unam in ulteriori fluminis ripa, quā traiecerat, alterā in eo loco, ubi Porum pugna superauit. Atq; utraq; cito ob multitudinem operantium perfecta est. Interim quum Porus adhibita curatione conualuisset, Alexander ei, propter egregiam uirtutem, Imperium totum, quod obtinuerat restituit: exercituiq; dierum triginta quietem indulxit: quod rerum omnium necessariarum copia esset in eo loco. Mons uicinus imminebat, in quo mirum & singulare quiddam reperiēbatur. Præter enim arbores, quæ nauium constructioni erant idoneæ, habebat multos & inusitatæ magnitudinis serpenteis cubitorum sexdecim. Genus etiam simiarum, quæ & quamplurimæ & prægrandes erant. Eis uenatione capiēdis ars ex belluæ ipsius natura excogitata est. Sunt enim res, quas cūq; fieri uiderint, imitandi plurimum studiosæ. Quinq; ualido corpore, & animi sagacitate præstent, haud facile uiribus comprehendī possunt. Igitur è uenatorum turba quispiam melle sibi oculos perungere, alius, belluis hæc omnia uidentibus, calciamenta sibi induere nonnulli alij specula capitibus solent applicare. Calciamenti innectunt laquei, atq; ita ea discedentes relinquūt. Pro melle uiscū supponunt, & speculis adijciunt funes, quibus attrahi possint. Simiæ, post uenatorum abitum, conantur ea, quæ uiderunt, facere & ipsæ, sed frustra. Cilia enim uisco adglutinantur, pedesq; laqueis impediti, & corpora uincta remanent.

Indorū clades

*Soli sacrum fuit
ait Alex.*

*Alex. liberalitas
erga Porū.*

*Modus capti-
endi simias.*

nent. Sed enim Alexander Sabifarum, qui tardius cum auxilijs ad Porum ue-
 nerat, iniecto terrore ad obsequium, ut imperata faceret, compulit. Postea *Ingentes ar-*
 quum exercitu flumen traiecit, ubi uaria erant arborum genera, quæ septua- *bores.*
 ginta cubita in altum surgerent, crassitudinis tantæ, ut quatuor homines uix
 eas complecti possent umbram ad trecentos pedes extenderent. Erat in eo *Serpentes.*
 tractu magna uis serpentum, qui haud magni corporum uarietate distin-
 guebantur. Aliqui æneis uirgis specie erant confimiles. Nonnulli densam &
 hirsutam cristam arrigebant: atque omnium ea erat morsu suis, ut mor-
 tem citissimam inferret. Si qui enim ab eis læsi fuerant, grauissimo torqueban-
 tur dolore, fluebatque è toto corpore cruentatus quidam sudor. Magna pro-
 inde cum difficultate à tanta peste sese Macedones iuebantur. Suspenderant
 ex arboribus lectos multamque partem noctis in somnem ducebant. Tandem
 à locis incolis radicem quandam, optimum ei malo remedium, docti sunt, il-
 laque usi in columeis se à serpentibus seruarunt. Hinc Alexander castra moue-
 rat, quum ei à quibusdam nunciatum est Porum regem, Pori, quem debella-
 uerat, nepotem ex fratre, deserto suo regno, ad Gangaridas se contulisse. Mor-
 tus eo facto Alexander Hephæstionem cum exercitu in illius regnum misit,
 iussitque ut occupatum, Poro quem secum habebat, concederet: ipseque in An- *Andreste.*
 drestarum terram cum exercitu inuasit, & urbibus partim uis, partim per de-
 ditionem receptis, transit ad Catharos, quæ gens lege illud scitum habet atque *Cathari.*
 obseruat, uti uxor cum marito mortuo incendatur. Idque, ob feciminæ cuius- *Institutum mirum*
 dam ueneficium in marito patratum, à Barbaris institutum ferunt. Ibi oppi-
 dum maximum & munitissimum summo cum labore Alexander expugna-
 uit, atque incendit. Inceperat & alterius oppugnationem, cum oppidani suppli-
 cantium insignia præcidentes post multas preces pacem impetrarunt. Ex-
 ercitus post id duxit ad urbes, quæ Sopithæ parebant, ac bonis legibus mi-
 rabilerant institutæ. In eis alia multa publice cum summa laude serua-
 bantur. Sed corporis pulchritudo præ omnibus in magna erat æstimatione: *Corporis pul-*
 atque in ipsa statim infantia puerorum discrimen faciebant, ut qui membra ac *chritudo in*
 naturam ad bonum corporis statum & robur idoneam habere uiderentur, *magna æstim-*
 eos educarent. Quibus corpora essent infirmiora, ipsalendi curam impende- *atione.*
 re superuacaneum existimarent ac mortem inferrent. Pariter & in matrimo-
 nijs contrahendis, neque dotis, neque magni apparatus, sed formæ duntaxat &
 proceritatis corporum ratio habebatur. Propterea earum ciuitatum indi-
 genæ, cæteris hominibus specie honesta ualde præstabat, & ante omnes ipse
 rex Sopithes & insigni forma & corporis magnitudine cubitis quatuor cmi *Sophites re-*
 nentiori spectabilis, tunc Alexandro obuiam è regia sua progressus est, seque & *gnū donauit.*
 totum regnum in eius potestatem dedit, atque illud à benigno uictore rursus *et accepit.*
 obtinuit. Macedonas omnes aliquot dies honorifice apud se recepit, & Ale-
 andro ipsi præter multa & splendida dona alia dedit centum quinquaginta ca- *Canes excel-*
 nes, qui prægrædes, robustissimi, aliisque naturæ donis præstantes ualde erant, *lentes.*

atq; cum tigribus cōmisceri dicebantur. Eorum uirtus ut Alexandro re ipsa innotesceret, leonem fortissimū intra septa duci fecit Sopithes, duosq; imbecilliores è numero canum, quos donauerat, contra feram immisit. Qui quū succumbere uiderentur, duos alios addidit simulq; quatuor leonem prostrauerunt. Tunc à Sopithe quispiam cum gladio missus, crus dextrum unius canis cœpit abscindere. Ibi Alexandro inclamante, regij spiculatores adcurrerunt, manumq; hominis retraxerunt. Iussit Sopithes a quo animo id ferrēt; pro eo cane treis ab se dono accepturi. Igitur uenator, reprehensum crus paulatim concidere, neq; unquā canis aut latratum, aut clamorem quempiam ædidit: tantummodo frendens dentibus, carnificinam eam sustinuit, donec exanimatus super leonem expirauit. Interim Hephæstio de bellatis gentibus multis Indiæ cum exercitu secum misso ad Alexandrum redijt, qui eum obres egregiè gestas, multum laudauit, atque cum copijs omnibus in Phegei regnū inuasit. Vbi à populis omnibus gratissimè est exceptus, & ipse Phegeus cum magnis muneribus ei obuiam produit. Tanta hostis fiducia mortus Alexander, uti regnum suum obtineret, permisit: duosq; dies magnificentissimè ab eo cum toto exercitu acceptus, ad fluuium usque Hyphasim perexit: cuius septem stadiorum erat latitudo, profunditas ulnarum sex, cursus autem concitatus adeò, ut nullo ferè modo trañci posset. Factus est ibi certior à Phegeo, trans id flumenterrā esse desertam ad dierum duodecim iter, excipere tunc fluuium Gangem, omnium, quos India habeat, altissimū, qui in latū stadia triginta duo pateat, ab eo genteis duas esse Tabræsios & Gangaridas sub rege Xandramæ, qui equitatum uiginti millium, peditū ducenta millia, curruum millia duo & elephantos bellico more instructos ad quatuor millia haberet. Videbantur hæc parum credibilia Alexandro. Ita q; accersitum Porum, seuerius percunctatus est, quidnam de hisce compertum teneret. Ille cætera omnia uera esse confirmauit: sed regem ipsū Gangaridarum abiectum hominem, & nullius æstimationis esse dixit: utpote qui tonsoris filius fuisse pro certo credere: ur, quòd patrem eius satis uenustum, regina quum deperiret, regem maritū fraude interfecerit, & tonsorem ita in regnū induxerit. Intelligebat Alexander expeditionē in Gangaridas apprimè difficilem fore, nihilominus in cupiditate sibi sucta gloriæ consequendæ, Macedonum suorum uirtuti confisus perstabat. Confirmabatur etiā oraculis, quæ acceperat, uictoriā contra Barbaros haud esse desperandam, quum Pythia insuperabilem eum appellasset, & uniuersi orbis Imperium ei Hammon promississet. Sed quum militem suum bellis continentibus fatigatum ualde, iāque annos octo in laboribus & periculis maximis fuisse cognosceret, oratione beneuola & accommodata, suorum multitudinem ad nouum bellum adhortari necessarium duxit. Mirifice ordines omnes, ob prælia identidem commissa, erant extenuati, neque bellorum finis quispiam uulgò sperabatur. Absumpta erant & disrupta in longo itinere arma ferme omnia & equorum &

hominum.

Canis pertinacia.

Phegeus.

Hyphasis.

Tabræsij.
Gangaridæ.
Xandramis
magnæ copię.

Expeditiōis in
Gangaridas
difficultates.

hominum. Vestimentis Græcis non amplius utebantur. Barbarica adsumere, Indorum tunicas concisas sibi aptare coacti necessitate. Fortè etiam euenerat, ut imbres magni & tonitrua cum fulminibus ad dies septuaginta continenter tunc temporis fierent, quæ Alexander ad se terrendum facta fuisse existimans, unicam desiderij sui spem habebat, munificentia milites ad id, quod moliebatur, induci posse. Itaque facta eis potestate eundi prædatum in hostilem terram, quæ omnium rerum copia affluebat. Interim dum absumunt in populatione, uxores omnes, & filios eorum ad se uocauit, promisitque mulieribus mense quouis dimensum frumentum: pueris autem militare stipendium, quantum eorum patribus dabat, perfoluit. Quinque multis spolijs & omnis generis præda ditati milites in castra rediissent, Alexander in concionem eos uocauit, ibique oratione, quam meditatus fuerat, ne expeditionem contra Gangaridas detrectarent, persuadere studuit. Sed cum illi nullo pacto assentiri uellent, coactus est à proposito desistere. Proinde quum *Expeditione Alex. terminat.* statuisset suorum bellorum ibi esse terminum, aras duodecim Dijs magnitudine quinquaginta cubitorum excitauit. Castrorum circuitum duplo, quam prius uisisset, ampliore fieri iussit. ducta fossa pedes quinquaginta lata, intra quam & agger & murus præaltus constructus est. Pediti cuius, ut in suo tabernaculo lectos duos quinque cubitorum: equiti, ut idem insuperque præsepes solitis altero tanto maiores facerent, iniunxit. Pariter & alia, quæ in discessu relicturi erant, spatio auctiori produxerunt, quod à Rege curatum est, ut castra insignia & planè heroica, opus suum, apparerent. Simul ut indicia & ueluti uestigia uirorum prægrandium, documento eius loci incolis forent, præstantissimam Macedonum fuisse fortitudinem. His peractis, itinere eodem quo progressus fuerat, rediens diuertit ad fluuium Acesines, *Acesines.* ubi nauibus complureis inchoatas absoluit: aliasque construere instituit. E negotio dum curam impendit, auxilia & milites à re conductos sub ducibus suis à Græcia uenientes recepit. Erant pedites plures triginta millibus: *Supplementum missum ad Alex.* equites ad sex millia. Cum his arma, quæ uiginti quinque millibus hominum sufficerent, & medicamentorum talenta centum sunt aduecta, quæ militibus Alexander distribuit. Nauibus autem cum armamentis omnibus, quarum ducentæ erant non tectæ, reliquæ minores ad ministeria omnia obeunda agiles, octingentæ, atque eodem tempore urbibus duabus iuxta flumen perfectis: harum unam, in uictoriæ partæ monumentum, Nicæam alteram *Nicæa. Bucephalæa.* ab equi sui nomine, qui in pugna contra Porum occiderat Bucephaleam nominari iussit. Ingressusque cum amicis in classem, flumine Oceanum uersus Meridionalem nauigare incepit. Maiorem exercitus partem terra non longè à flumine ducebant Craterus & Hephæstio. Peruentum erat ad locum, ubi Hydaspes, & Acesines in unum confluunt. Ibi Alexander nauis egressus, contra *Ibi.* Ibos ductis copijs contendit, quam gentem fama erat ab his, qui cum Hercule Aornon petram oppugnare adorti, re infecta discesserant, atque in eis locis

*Agalasses.**Naufragio periclitatus Alexander.**Expeditio in Mallos.**Domophon uates.*

permissu Herculis confederant, originem habuisse. Quinque castra prope insigniorem loci eius urbem posuisset, exiuerunt ad cum primores oppidi ciues, commemorataque ueteri cognatione, imperata omnia, ut consanguineos deceret, se promptissime facturos dixerunt. addideruntque pretiosa munera. Ac cepit eos rex in suam amicitiam, ciuitatesque omnes donauit libertate. Deinde in finitimas nationes cum exercitu profectus, reperit Agalasses coegisse peditum millia quadraginta, tria autem equitum, in totoque cum eis certamine, uictor maximum cecidit numerum. reliquos, qui in oppida propinqua fugerant, expugnatos, in captiuitatem traxit. Contulerant etiam se uiginti millia eius terrae hominum, in magnam quandam urbem. Eo Alexander copias duxit, uique intra moenia irrupit. Indi uiarum angustiis communitis, acriter ex aedibus resistebant adeo, ut non pauci Macedones inter oppugnandum occubuerint. Tunc ira concitatus rex ignem domibus iniecit, sicque maxima pars hostium est incensa. Qui periculum uitare potuerunt, in arcem se recipientes, pacem supplices ab Alexandro petiuerunt atque impetrarunt. Ipse rursus in naueis cum amicis ingressus, iter flumine continuauit, donec a duorum quos diximus, & Indi amnium confluenti classis excepta perturbari ualde deceperit. Vbi enim concitati aquarum cursus simul collidebantur, uortices, & multi & tremendi, abreptas naueis distrahebant, & nonnunquam opprimebant. Ad hoc impetus ipse praecipitatus & uehementissimus trium fluminum omnem nauarum artem seu industriam superabat adeo, ut prouideri non potuerit, quin longae duae naues summergerentur, & complures in terram conicerentur. Nauis ipsa regia a rapidissimo fluctuum decursu comprehensa est. In summoque discrimine ita uersabatur Alexander, qui praesentem mortem uidens imminere, uestimenta exiit, nudusque ad extremum nandi subsidium se expediuit. Regis amici, periclitanti nauis se appellebant, ut ea a fluctuum uiretracta Alexandrum reciperent magnisque eo in loco tumultus est excitatus: uiris & nauibus fluminum uiolentiae se opponentibus: illis autem ingenium & uiris humanas facile superantibus. Tandem summam difficultate nauium succurrentium auxilio factum est, ut ad ripam Alexander impelleretur. Ita praeter spem seruatus. Dijs sacrum fecit, quod ueluri pugna cum flumine commissa, maximum euassisset periculum. Hinc contra Oxydracas & Mallos bellicosos & maximos populos castra mouit. Illi copias octoginta millium peditum, decem equitum, currus autem septingentos coegerant. Quinque ante Alexandri aduentum, bellum inter se habuissent, tunc externo hoste appropinquante, discordias omnes posuerunt: datisque, & acceptis mutuo decem millibus uirginum, amicitiae affinitatem adiunxerunt. Non tamen ita reconciliati simul in aciem uenerunt, sed dissensione orta, utros penes summum esset imperium, in proximas quique suas ciuitates se receperunt. Alexander quum prope otius regionis maximam urbem consedisset, eam absque mora aliqua oppugnare deliberauit. Tunc Demophon quidam ex his, qui

his, qui futura de ostentis & signis alijs solent cōicere, ad regem accedens, ex augurij obseruatione se inquit adnotasse magnum ei periculum portēdī, ob uulnus, quod in oppugnatione accepturus esset. Propterea admonebat, uti pro tempore ab inuadenda ea urbe animū ad res alias conuerteret. Hominē Alexander obiurgauit, quod talibus consilijs, uirorum fortium uirtutē frangeret, atq; his, quæ oppugnationi erant necessaria, prouisis, ipse primus sequentibus copijs urbem aggressus est, uehementer eam uicere desiderās. Ibi quum serius machinæ adducerentur, portam unam aditus, perfregit, irrumpensq; in urbem multos interfecit, reliquos in fugam uersosq; ad arcem est persequutus. Interim uerō Macedonū multitudine adhuc intentādis mœnibus occupata, non cunctatus, ipse scalam properē arripuit. & muro arcis applicauit, scutoq; supra caput prætento inscendere coepit. Tantam autem his omnibus celeritatem adhibuit, ut prius, quàm excubitores Barbari in muri custodiam uenirent, ipse iam in eam summū conscenderit. Nō audebant hostes propius accedere, ut manus cum eo confererent. sed eminus. & iaculatores & sagittarij ita eum grauius urgebant, ut uix missilium uim sustineret. Macedones scalis, quas duas apposuerant, frequentes scandere conabantur: sed eis pondere perfractis, omnes in terram deciderunt. Igitur omnī destitutus auxilio, Alexander facinus mirum, & memorabile plurimum, ex equi ausus est. Quum enim indignum rebus absque felicissimè gestis existimaret, omissis quod tentauerat, ē muro ad suos redire, solus & armis oneratus in ipsam arcem desiliit, Indisq; impetu facto in eum, incurrentibus, audacissimè resistebat. Dextra arborem prope mœnia positam, læua murum ipsum, ne circumueniri posset, sibi pro munimento accepit: atque ita cum hostibus manus cōferebat: eo animo, ut tanquàm rex tot clarissimis rebus gestis, summam uirtutem demonstraret, mortemq; gloriosam oppeteret. Multos galea, multos clypeo ictus sustinuit. Tandem sagitta ei infra mamillam infixā, uī doloris in genua procumbere est coactus. Ibi statim Indus, qui uulnus intulerat securē ad hominem cōfectum accedens, ferire cum aggrediebatur, cum Alexandri gladio subter illa transfixus, ob partem corporis, quæ lætale periculum facile contrahit, offensam, subito mortuus concidit. Rex ramo, qui de arbore pro se pendebat, comprehēso, adiutus surrexit, cœpitq; prouocare ex hostibus, si qui secum uellent decertare. Interim Peucestes unus ē custodibus corporis regij, scala mœnibus superatis, primus ad sui principis defensionem peruenit. Postq; alij plures: qui uisi, Barbaros perterruerunt: atque à periculo Alexandrum seruarunt. Capta autem per uim, & urbe, & arce, hostes quicumque in Macedonum manus inciderunt, ob conceptam ex periculo regis indignationem, trucidati sunt: omniaq; loca urbis cadaueribus sunt repleta. Quum uerō in terra hac Alexander multo iū dierum moram traxisset, uti à uulnere curaretur, Græci qui Bactrianam & Sogdianam præfecturam incolent, s; diu antea agrè tulerant conditionem illam uiuendi

Prædictionibus sinistris uirtus frangitur.

Incredib. Alexandri audacia

Summū periculum Alex.

inter

*Pugna singularis
athletæ
& militis.*

inter Barbaros, tunc de uulnere & obitu Alexandri rumoribus uulgatis, contra Macedonas surrexerunt: coacti quæ in unum ad tria millia, magno tumultu excitato, in patriam redire conati sunt. Postea Alexandro mortuo, seditiosam eam omnem turbam Macedones interfecerunt. Iam Alexander à uulnere conualuerat, sacrum quæ Dijs ob acceptam salutem fecerat, & magnificentissimo epulo amicos suos acceperat. Ibi ex ipsa poratione res rara & memoratu digna euenit. Erat inter conuictores alios Macedo quidam Coragus nomine, qui corporis robore, & rebus strenuè gestis multum præstabat. Is uino incallescens, ad certamen singulare Dioxippum Atheniensem athletam, cuius ob plerasque insignis uictorias, coronæ præmium datum fuerat, inuitauit. Studiisque omnium qui aderant, ut mos est, in alterutrius gloriam arrectis, Dioxippus conditionem suscepit, atque ipse rex certaminis diem constituit. Qui ut iluxit, multa hominum millia ad eiusmodi spectaculum conuenerunt. Hinc Macedones & ipse Alexander populari suo Corago, illinc Græci suo Dioxippo omnibus uotis fauebant. Progressi sunt in medium bellatores duo Macedo fulgentibus armis ornatissimus, Atheniensis nudus atque oleo unctus cum sermo maxime decenti. Quinque corporis uigor atque fortitudo in utroque admirabilis esset, Deorum quodam modo certamen futurum uidebatur, ut statu ipso atque terrifico armorum apparatu Coragus Marti Dioxippus autem firmitate membrorum, exercitatione pugnandi, & præcipuè ex claua quam gestabat, Herculi esset cõsimilis. Postquam igitur alter alteri cepit ingruere, Macedo, mediocri distans interuallo, lanceam in aduersarium intorsit: quam ille paululum reclinatus, euitauit. Post id sarissa intenta, ad eum ferendum contendens, ut propius accessit, Dioxippus claua sarissæ inflicta, totam eam confregit. Sicque Macedonis conatus bis frustra fuit. Tunc gladio rem gerere deliberans manu educere eum instituerat, quum affiliens Dioxippus præuenit, suamque sinistra manu illius manum, qua enses stringere parabat, occupauit: dextra autem è statu suo eum deturbauit, cruribusque subractis in terram deiecit. Ibi super iacentis ceruicem pedem impressit, clauamque iniectum sublata, ad spectatores se conuertit. Qui incredibili & maxima uiri uirtute commoti, clamorem ingentem ædiderunt. Alexander iussit ut uicto parceretur, atque spectaculo finito illinc discessit. Macedonis casum æger rimè ferens, Dioxippus aduersario suo incolumi dimisso, ob partam ad eum insignem uictoriam, corona à suis popularibus honoratus est, existimatusque communem Græcis omnibus gloriam acquisuisse. Sed enim fortuna diutius hominem tanto gaudio frui non permisit. Rex enim semper postea ab eo fuit alienatus, omnesque regiamici, & aulici Macedones, uirtuti eius mirifice inuidentes, id tandem excogitarunt, ut minister quidam ab se persuasus, poculum aureum Dioxippi puluino subiceret. Postmodum conuiuio inito, conqueri cœperunt, de furto patrato. Vestigantesque, poculum ablatum se inuenisse simularunt, cum magno pudore & probro Dioxippi. Qui Macedonum conspirationem

Dolus nefandus.

conspirationem contra se factam uicens tunc quidem periculi uitandi causa
 è conuicio aufugit. Cæterum post paulò mori deliberans, epistolam ad Ale-
 xandrum de fraude in se commissa scripsit, amicisq; uti eam regi redderent,
 mandauit. Atq; eo facto uita se abdicauit imprudens, qui temere in certamè
 cum Macedone descendit, sed imprudentior longe, quòd sibi tam stultè uim
 intulit. Propterea obrectatores eius, ad hominis demètiã coarguendam,
 illud passim iactabant. Haud facile cucire, ut quispiam ingenteis corporis
 uirèis, & ingenium subtile habeat. Rex autem lecta epistola, grauiter illius
 obitum tulit: frequenterq; uirtutis eius desiderio tactus est. Et quem uiuen-
 tem abhorrerat, mortuum, quando id frustra erat, penes se habere cupiens:
 quanta eius fuisset innocentia, ex calumniantium scelere cognouit. At co-
 pijs ad ripam fluminis, uti secundum classẽ iter facerent, ductis, Alexander
 nauigationem cœptam, ad Oceanum continuare instituit. Progressusq; ad
 gentem, qui Sambastæ dicuntur, peruenit. Hi hominum multitudine, atq;
 egregia uirtute, nulli populo Indiæ postponendi, ciuitates liberas, quæ po-
 populari administratione regerentur, habitabãt. Auditòque Macedonum ad-
 uentu peditum millia sexaginta, equitatum sex millium, bellicosus currus quin-
 gentos cœgerant. Sed cum fluminẽ classẽ Macedonum appropinquare
 sensissent, nouo & inopinato genere accessus perterriti, quum etiam toties
 uictoris exercitus nomen uererentur, suaderentque seniores ne prælii fortu-
 næ res committeretur, quinquaginta insigniores uiros legatos ad Alexan-
 drum miserunt, oratum, ne ad se qui amici esse uellent, hostiliter ueniret.
 Rex laudato eorum consilio, pacem concessit, atque magna munera, hono-
 res autem plus, quam humanos ab ea gente consequutus, in Massanos, dein-
 de & Sodras, qui utranq; fluminis ripam tenebant, contendit. Quibus in lo-
 cis secus flumẽ urbem Alexandriam condidit, decemque millia hominũ, qui
 eam incolerent, designauit. Hinc in Musicanũ regnũ ingressus, eũ captũ inter-
 fecit genteisq; deuictas sibi parere cõpulit. Transiit deinde in terrã, cui Por-
 ticanus imperabat, ubi primo impetu urbeis duas expugnauit, concessaq;
 militibus præda, incendit. Porticanum, qui in arcem bene munitam con-
 fugerat, expugnatum oppressit: omneis eius urbeis uicinas euertit, ut ita
 magnum sui nominis terrorem finitimis populis iniiceret. Vastauit eo-
 dem modo Sambũ Regnum, oppidũ compluribus occupatis ac dirutis,
 & hominũ millibus supra octoginta passim interfectis. Tantam calamitãtẽ
 genti huic Brachmanum Alexander intulit. Cæteras, quæ supplices ueniam
 rogarunt, his tantum, qui sumendi arma præcipui autores fuerant, è medio
 sublatis, clementius tractauit. Sambus ipse Rex cum elephãtis triginta trã-
 mittens in ulteriorem Indiã fluminis ripam, imminenti periculo se substraxit.
 Ultima erat Brachmanum ciuitas, nomine Harmata, quæ & suorum hominũ
 uirtuti, & loco munitissimo confisa. Alexandri gratiã parũ æstimabat. Ad
 hanc pauci è regijs amicis missi sunt, qui lacefferent oppidanos, ut si ad ex-
 undum

*Adagium.**Sambastæ.**Massani &
Sodra.
Alexandria.
Musicanus.
Porticanus.**Sambus.**Harmata.*

ερατηνυμα.

undum elici possent, ipsi retrocederēt. Erant quinquaginta numero, qui in cœnibus appropinquantes, ob paucitatem contēpti sunt atq; ex urbe ad tria milia insequendi gratia egressis, simulabant se per erritos pedem referre, donec ad uicinum locum hosteis perducerēt, ubi Alexander instant eis Barbaros excepit, manibusq; acriter confertis, aliquos interfecit, reliquos uiuos comprehendit. In ea pugna quum Macedones pleriq; uulnerati fuissent, magnum n̄ omnes periculum adiuerunt, propterea quod Barbarorum ferramenta letali ueneno fuerant illita, quæ res illis fiduciam ueniendi in certam dederat.

ueneni conf=
stiratio.

Cōficiēbatur id ueneni genus è quibusdam serpentibus, quos per uenationem conquisitos & interemptos ponebant in sole. Ibi syderis cœlestis ardor iacentia corpora, utiliter querentur, soluebat, atq; ita sudor quidam exprimebatur, qui nil aliud erat quàm anguium ipsorum humor omnis uenenatus. Is igitur ubi per uulnus quempiam contigerat, eius corpus stupens cōtinuò reddebat. Post paulò acerrimi consequebantur dolores, contractioq; & tremor omnia membra inuadebat. Cutis ipsa frigebat cum atro colore. Vomitu bilis identidem rejiciebatur. E uulnere prodibat nigra quædam spuma, & sanies inde facta cōfestim nobiliores corporis parteis attractu suo corrumpebat, morsq; ita miserabilis sequebatur. Neq; minus periculi aut cruciatus leuiter faucijs, quàm iis, qui maiora subiussent uulnera, accidebat. Eiusmodi peste quum Macedones absumerentur, Alexander non ad eò cæterorum omnium miserebatur, quam unius Ptolemæi, qui succedentibus temporibus regnauit,

Mirū de salu-
te Ptolemæi.

tuncq; ei plurimum erat dilectus, casum dolebat. Contigit uerò rarum & uix fidem capiēns quiddam in Ptolemæi salutem, quod omnes diuinæ prouidentia acceptum referebant. Omnibus ob suas summas uirtutes, & cunctis gratificandi studium, æquè carus humanitate, quàm præstabat, condignam mercedem hanc reportauit. Vidit dormiens Alexander eam speciem, quasi draco, ore herbam quandam teneret, & eius naturam, uirtutem atq; locum, ubi nasceretur, doceret. Postquàm surrexit, repertā herbam cōtriuuit, & Ptolemæi corpori applicauit. Dedit etiā potionem inde medicatam, per quæ bonæ ualeitudini subito eum restituit. Cæteri, qui ex uulneribus laborabant, cognito herbæ profectu, eadem usi curatione, conualuerūt. Ad urbem ipsam Harmata, & magnam, & munitioibus bene firmatam, cum exercitu oppugnandi causa accesserat Alexander. Ibi egressi oppidani supplicantes, seq; in eius potestatem dedentes, pacem & ueniam impetrarunt. Ipse nauigatione

Sacra in Ocea-
*no fecit Alex.**Tethydi, &*
Oceano aras,
Hyala.

repetita, ad Oceanum peruenit, ubi quū Insulas duas inuenisset, Deos, splendidissimo sacrificio in eis peracto, ueneratus est, magnaq; & multa aurea potula simul cum libaminibus in mare ipsum cōiecit, Tethydi & Oceano aras, quod sumptam expeditionem ibi finisset, excitauit. Ab Oceano rursus classe iter relegens, per flumen ad Hyala insignem urbem appulit: cuius Res pub. eodem terè modo quo Spartanorum regebatur. E familijs duabus, Reges duo, per successiones adsumebant, qui belicæ rei præessent. In omnibus autē,

quæ

quæ gerenda essent præcipua senectutis erat autoritas. Incendit Alexander nauis eas, quæ labefactatæ multum erant, reliquas omnibus Nearcho, alijs uel amicis quibusdam tradens, iniunxit, littoralis gentibus per Oceanum adirent: atque ad obsequium compellerent, sibi quoque ad Euphratis ostia occurrerent. Ipse autem cum terrestribus copijs latissimam regionem peragrans, contumacibus, & sibi aduersos debellauit. Qui imperata facere non recusarunt liberaliter & in fidem accepit: donec quoque per Orbitas & Gedrosiam terram transiuit, nihil sensit detrimenti. Ab eis loca multa aquæ egentia, nec pauciora deserta ingressus attigit tandem Oridis finitima. Ibi exercitu in tres partes diuiso, uni Ptolemaum ducem, alteri Leonatum præfecit: ut hic mediterranea, ille, quæ secundum mare essent populabundi percurrerent. Ipse cum tertia in montibus & subiacentia loca, uastans omnia, inuasit. Quum igitur sub unum atque idem tempus, multis in partibus, regio ea destrui cœpisset, cœtus igne rapinis & cædibus omnia sunt repleta. Macedones ita magna præda sunt potiti, interemptorum quoque numerus excessit multa millia. Vicinæ gentes tali perterritæ exemplo, in regis potestatem uenerunt: quæ ad sui nominis incrementum, urbem iuxta mare extruere deliberauit. Quum enim portum naturali situ quietissimum inuenisset, loci quoque propinqui opportunitas placuisset, ibi conditam urbem Alexandriam nominauit. Postea itinere, quod sibi patentissimum fecerat, in Oritarum agros irrumpens breui gentem eam totam sibi cœgit parere, quæ mores & instituta reliquis Indis cõsimilia habet, uno excepto, quod eis peculiare uix fidem capiat. Obeuntium apud eos cadauera, cognati, nudis, & lanceas gestantes, in syluam aliquam efferunt, atque ibi uincunt. Post id, uestimenta omnia, & totum funeris apparatus diripiunt: relictis quoque corporibus uti à feris deuorentur, raptas uestes concidunt, ac loci eius genio sacrificant. Inde omnes domum reuertunt. Progressus est deinde Alexander in Cedrosiam, propius mare iter faciens, incidit quoque ingentem quandam inhospitalem & prorsus feram, cuius homines à primo ortu ad senectutem usque unguibus nutriunt, comam autem in unum collectam promittunt, quæ ob intemperatos Solis ardores eis est adusta. Pellibus ferarum amictum tur. Cete, quæ mari ad terram eiciantur, eorum carne uesci soliti, pro cibo habent. Construendarum domuum eam habent rationem, ut parietibus excitatis, tectum episcis eiusdem costis superimponant, atque ex ea materia plerumque trabes decem & octo cubitorum instructura ipsa suspendant: squamis autem regularum uice in cooperiundo tecto utantur. Laborauit Alexander hac in regione magnis comæatuû angustijs pergens quoque in desertam, & omnium, quæ usi sunt, inopem terram deuenit. Ibi cum ex fame multi perissent, mirificè Macedonum omnium animi fracti sunt & ipse rex dolore & curis in gentibus corripit cœpit. quandoquidem miserabile illud passim uidebatur, ut uirtute animi, & optimis armis instructissimi, homines in desertis, omnium

Orbitæ & Gedrosij.

Alexandria.

Oritarum beluina instituta

Cedrosia.

egeni, turpiter occumberent. Quibus ut subueniret Alexander, expeditos milites in Parthiam, Dranginam Ariam, cæterasque desertæ terræ uicinas præfecturas misit, mandans, uti camelos celeris, aliisque dorsuaria iumenta, frumento & rebus quibuscunque necessarijs onusta, agerent ad Carmaniæ fineis. Illi prope euntes ad præfectos locorum, fecerunt ut magna com meatuum uis ad dictum locum comportaretur. Amisit in tîo Alexander milites multos obuictus inopiam, & postea in ipso itinere Oritæ aggressi agmen, quod Leonnatus ducebat, multis interemptis, in suam terram se receperunt. His omnibus difficultatibus circumuenti Macedones, superata tandem deserta ea regione, in habitabilem, ac rebus omnibus affluentem, perueniunt. Vbi postea, quàm à toleratis incommodis recreati sunt, Alexander ipse septem dies continuos ornatus inter hominum multitudinem suo præiuit exercitui, ad ludicrum festum in honorem Liberî patris celebrandum, atque in uia media potationes, nec citra temulentiam, exercuerunt. Quibus peractis, quum præfides multos, quibus regendæ terræ ab se designatæ fuerant, impotenter, & præter æquum iniurijs populos afficere aud. uisset, minime id ratus ferendum, in præfectos & duces plerosque animaduertit. Ea uerò regis in primores uiros seueritas, ut passim uulgata est, duces complures iniuriarum & patratorem scelerum conscij, uehementer sibi cœperunt timere, atque aliquicum mercenario milite, cui præerant, à rege defecerunt: nonnulli coacta undique pecuniâ aufugerunt. Quorum factus certior Alexander, ad duces omnes & satrapas Asiæ scripsit, ut quàm primum literas suas legissent, milites omnes stipendio merentes dimitterent. Eo autem tempore, quum moram traheret in maritima urbe, cui Salmuntî erat nomen, ac scanica certamina in theatrospectaret, eò appulsi sunt, quos per Oceanum ad maritima obeunda miserat. Statinque theatrum ingressi, regem salutarunt, ac quæcunque egissent renuntiarunt. Macedones ex sociorum aduentu magna affecti lætitiâ, plausum ingentem ædiderunt atque ita effusissimogaudio omnia diffluebant.

Narrauerunt illi miros se in Oceano gurgites, quibus aqua sorberetur, & rursus effunderetur, fluctuum etiam uastas agitationes inuenisse, ac prope eos gurgites in insulas magnas complures ab extremo continenti prospici, neque aditum ad eas modo ullo patere, ob crebras æstuantis maris exundationes, uento uiolentissimo, ab insulis in terram perflante, quibus, ex spumæ ui magna per fluctus identidem excitata, species candida esse uideret. Quodque magis admirabile, in multa & incredibilis magnitudinis Cete se incidisse, unde consternati spem omnem uitæ abiecerint: quippe qui arbiarentur uiros omnes unâ cum manibus ab illis subito absumptum iri. Sed postea animis resumptis, clamorem magnum omnes separiter ædidisse simulque armis collis & personantibus tubis tantum strepitus fecisse, ut perterritæ belluæ subter aquam se demerferint. His acceptis Alexander, iussit uti ad nauigationem redirent,

*Liberi patris
festum.*

Salmus.

Mira Oceani.

Cete grandia.

redirent, pergerentque usque ad fluuium Euphratem. Ipse cum exercitu itinere per regiones varias facto, ad Susianæ fineis peruenit. Circa id temporis Calanus Indus magni nominis in Philosophiæ studijs, & qui ab Alexandro multum obseruabatur, miro mortis genere se interemit. Quum enim annos treis & septuaginta, omnis prorsus aduersæ ualetudinis expers, uixisset, tunc morbo tentatus, indies grauius haberet, reputans felicitatis eius, quæ à natura, aut à fortuna accipi possit, terminum sibi iniectum esse, ab hac uita decedere deliberauit. Rogauit igitur Alexandrum ut pyram construî, ac postea quàm ab se ea incensa fuerit, per ipsius apparitores igne subijci faceret. Conatus est in itinere à proposito eum dimouere, sed ut in sententia permanere uideret, se, quæcunquæ orasset, curaturum recepit. Regioque iussu pyra statim est composita, & ingens hominum multitudo ad tam inusitatum confluit spectaculum. Calanus, uti se facturum asseuerauerat, summa alacritate pyram incendit, atque ibi cum ea incensus, uitam finiuit. Quæ res ab astantibus uariò modo excepta est. Hominis aliqui furorem, nonnulli inanem fortitudinis ostentationem damnabant. Erant & qui animi magnitudinem in contemnenda morte admirarentur. Alexander summo cum honore eum sepeliri curauit, ac deinde Susa profectus Statiram maiorem Darei filiam sibi iunxit matrimonio. iuniorem Drypetim, Hephæstioni uxorem dedit. Suasit inferioribus amicis, uti exemplo suo spòs alia inirent, fecitque ut nobilissimæ Persicæ puellæ eis nubere. Dum hæc agerentur triginta Persarum millia Susa uenerunt, cui omnes & iuniores & corporibus bene compactis robustisque electi, regis iussu simul ad idoneum tempus sub magistris & præfectis omnia belli munia perdidicerant: ac Macedonica armatura pulcherrimè instructi fuerant. Hi castra ante urbem posuerunt. Quinque bellica usi meditatione, se in armis regi ostendissent, maximis ab eo muneribus sunt affecti. Quod enim Macedones Crangem flumen transire recusauerant, & frequenter in contionibus reclamare ei non uerebatur, opinionemque de patre Hamone passim eleuabant, agmen hoc Persarum, quorum unus, & idem esset animus, ad Macedonicæ phalangis animos reprimendos, comparauerat. Atque his quidem rebus Alexander operam dabat. Harpalus autem, qui thesauris & uectigalibus seruandis Babylone præfectus fuerat, quum in India Alexandrum facillè intrasse audiisset, in eam uenit sententiã, ut illinc eum haud amplius rediturum crederet. Itaque delicijs & intemperantiæ se dedens sceminis uim primò inferre, & omne libidinis genus cum Barbaris exercere incepit: cuius rei magnam facultatem, latissimæ terræ imperans, habebat. Pecuniarum autem uim magnam in turpium uoluptatum usum impendere, à mari siquidem usque rubro quod maxime distat, pisces multos sibi afferri curabat, atque in omni uictu tantum prodigebat, ut inde passim malè audiret. Præter hæc Athenis ad se insigne maxime scortum, cui Pothynice

Calani philoso
phi mors.

Statira Darei
F. Alex. nupta

Persicus exer
citus Alex.

Harpali mors.

Pothynice.

erat nomen, acciuit, uiuentiq; munera planè regia donauit, & mortuam magnis sumptibus sepeliri fecit. condito ei in terra Attica pretiosissimo sepulchro. Hinc Attica, itidem alia muliere, quam Glyceram nominabant, uocata ad se, in summa molitudine & immoderatis impendijs uitam ducebat. Ad omneis uerò fortunæ casus, Atheniensem populum, quò, si opus esset, profugium haberet, sibi præcipuè demereri studebat. Qui migritur ex India reuersus Alexander, præfectos multos sibi delatos, morte multasset, Harpalus idem de se timens, collectis quinque millibus talentis argenti, secum adsumpsit ad sex millia mercennariorum militum, ex Asiaque in Atticam contendit. Vbi quum à nullo reciperetur, ad Tænarum Laconiaë relicto milite, Athenas supplex cum pecuniarum parte est profectus. Superuenerunt ab Olympiade & Antipatro nuncijs qui eum ab Atheniensibus reposceret. Tunc ipse bonam pecuniam oratoribus, qui ad populum pro se agerent, dilargitus, aufugit, atque ad suos milites iuit in Tænarum. Illinc in Cretam transmisit, ubi à Thibrone, uno è suis familiaribus, per insidias est interemptus. Athenienses habita de his cognitione, qui pecunias ab Harpalo accepissent, Demosthenem alios ne quosdam oratores, criminis eius damnauerunt. Alexander in Olympicis ludis per præcones significari fecit, omnibus exulantibus, præterquam sacrilegis & homicidis, reditum in patriam ab se concedi. Atque è suo exercitu, decem millia seniorum hominum selegit, hisq; uacationem militiæ indulgit. Quoniam eorum multos ære alieno obstructos esse intellexisset, die uno exoluit debita paulò minus decem millium talentorum. Macedones, qui in ordinibus remanserant, contumacius se gerenteis, concionantiq; sibi obstrepere ausos, commotus acerrimè obiurgauit: iniectoque multitudinè terrore, è tribunali desilire non dubitauit, ipsosq; tumultus auctores, suis manibus comprehensos, apparitoribus puniendos tradere. Gliscente autem indies magis seditione, Alexander è Persarum lecto-
rum numero duces adsumpsit, primosq; eis honores in exercitu concessit. Qua contumelia Macedones affecti, supplices; lachrymantesq; à rege, summa cum difficultate, ne non ei reconciliarentur, impetrarunt.

REGNI

DE GESTIS ALEXANDRI 125
 REGNI ALEXANDRI AN-
 NVS DECIMVS.

AM uerò Athenis imperante Anticle, Romæ cōsulibus L. Cor-
 nelio, & Q. Popilio, Alexander ordines, qui militum interitu ex-
 tenuati erant, ē Persis suppleuit. Eorūdem & mille in aula ad sui
 custodiam esse iussit. In uniuersumq; Persis nihil d̄ minus, quā
 Macedonī cuius, fidendum censuit. Venit & tempore eodem ad regem Peu-
 cestes ducens funditores & sagittarios ad uiginti millia, quos prioribus co-
 p̄is immiscuit, eaq; nouatione mixtum quendam exercitum & sibi audien-
 tem fecit. Macedonum filios, qui ē ceminis captiuis fuerant suscepti, diligen-
 ter exquisiuit, inuenitq; numero esse ferme decem millia. Quibus omnibus,
 ut liberaliter educarentur, certam pecuniam de suo exolui, utq; eis bene in-
 stituendis magistri & doctores præessent, constituit. Exercitu uerò interim
 bene recreato, Susis discessit, traiecitq; Tigri flumine ad pagos, qui Cari di-
 cuntur, castra posuit. Ibi quatuor moratus dies in Sambana (id loci nomen)
 cōtendit. Septem dies ad quietem heic exercitui dati sunt. Postea castris ter-
 tijs ad Celonas peruentum est: qua ingente tunc etiam Bæonūm proles su-
 pererat, ex his orta, qui de Xerxis exercitu ibi confederant. Hi igitur morum
 patriæ etiamnum memores, duplici utuntur sermone. Vno, qui sit indigena-
 rum: altero, in quo plurima referant Græca uerba. Instituta itidem quædā
 rerum agendarum antiqua retinent. Expectauit Alexander uespertinum cre-
 pusculum, tuncq; eo ex loco discedens, rectum iter declinauit, ac Bagistamen
 uidendi loci causa est profectus. Ea regio amœnissima, & quæ dijs etiam ob-
 lectandis idonea uideri queat fructiferarum arborum, cæterorumq; omni-
 um, quæ usui & uoluptati esse possint, magnam habet copiam. Trāsiit post-
 ea in terram, quæ pascuorum ubertate, armentis equorum innumeris alen-
 dis sufficiebat. Dicebatur clim pastionis gratia equorum millia centum &
 sexaginta edocogi fuisse solita. Sed tempore aduentus Alexātri sexaginta tan-
 tum millia numerata sunt. Dicrum triginta moram fecit in his locis. Deinde
 dies septem progressus attigit Ecbatana, quæ sunt in Media. Ducentorum
 & quinquaginta stadiorum ambitum ea habere, & totius Mediæ regiam es-
 se factosq; ibi thesauros magnam pecuniæ uim capere prædicant. Plusculū
 temporis in hac urbe fuit Alexander, militi quietem concessit, scænica dedit
 certamina, continenterq; potationibus inseruitum est. Tunc Hephæstio re-
 gis amicus, quum largius se inuittasset, crapula correptus in morbum incidit,
 unde obiit mortem Agerrimē tulit Alexander casum hunc, defunctiq; cada-
 uer Perdicæ, uti Babylona deferrituraret, tradidit, amplissimo funere mor-
 tuum amicum sepelire habens in animo. Dum hæc ab Alexādri aguntur,
 magni motus in Græcia exorti sunt, nouisq; rebus pleriq; animum intende-

Mixtus exerci-
 tus obsequen-
 tior.

Cari.
 Sambana.
 Celones.

Bagistame.

Ecbatana.

Motus Græcia

runt, unde bellum, quod Lamiacum nuncuparunt, huiusmodi iniurijs & ratione est conflatum. Quum rex per literas omnibus Asia prefectis imperasset, uti ab se milites mercenarios dimitteret, eoque uti iussum erat facto, per Asiam uniuersam externi homines militia soluti passim uagarentur, & necessitate cogente uictum sibi ex depraedationibus & atrocinijs conquireret, contigit ut undique hi omnes ad Tanaron Laconiae promontorium conueniret. Perfidis etiam satrapae & duces, qui regem ueriti aufugerat, cum pecunia & militum suorum manu eodem transmiserunt mari, omnesque uireis simul iun-

Leosthenes.

xerunt. Nouissimè imperator duxque omnium adsumptus est Leosthenes Atheniensis, uir magnitudine animi praestantissimus & Alexandro plurimum infensus. Is habito consilio quum de belli ratione disseruisset, talenta quinquaginta stipendijs persoluedis, armorum autem in omneis usus magnum numerum obtinuit. Ad Aetolos, quibus & Alexandro malè conueniebat legatos misit, qui rogarent auxilia. Et reliquis omnibus bello gerendo necessarijs mirifice intentus erat: quippe qui negocium magnum sibi imminere prospiceret.

Expediitio in Cossæos. Interea Alexander in Cossæos sibi parere detrectatis, cum expedito mouit exercitu. Ea est gens summa praedita fortitudine, quae Mediae motem incolens, loci difficultate & militari sua uirtute confisa, nunquam externo principi se summittere uoluit, atque a Persarum Regibus nulla ui ad obsequium compelli potuerat. tuncque magna fiducia Macedonum uireis parui aestimabat. Igitur rex occupatis locis unde adiri poterant, ingressus in Cossæam terram ferme eam totam est populatus, frequenterque manibus confertis, semper uictor magnam Barbarorum caedem fecit ac longè plureis uiuos prehendit. Per quae factum est, ut Cossæi tot aduersis praelijs & suorum magna captiuitate fracti, seruitutem, recipiendorum suorum causa, subire compulsi fuerint. Pax eis sub conditione imperata faciendi data est. Eoque modo Cossæis intra diem quadragesimum debellatis, & ubi difficultates locorum poscebant, oppidis extructis Alexander exercitum reduxit.

REGNI ALEXANDRI AN- NVS VNDECIMVS.

Chaldaei.

ROMAE consulibus L. Cornelio Lentulo, & Q. Popilio, illinc discedens, castra Babylonem uersus mouit, paruis itineribus, ne non exercitus reficeretur, contendens, identidemque inter eundem quiescens. Distabat ab ipsa Babylone stadia trecenta, quum Chaldaei qui maximam fideralis scientiae opinionem habebant, quod per aeternam quandam caelestium obseruationem futura praediceret conueuerint, è suo numero seniores, quibus ue plus erat experientiae, elegerunt. His datum negocium, ut Alexandro irent nunciatum, se nouisse ex diuinatione astrorum Babylone, ei

mortis

mortis periculū imminere, omniq; modo suaderent, ne urbem ingrederet. Posse autē id discriminis euitari, si Beli sepulchro, quod à Persis dirutum fuerat, instaurato uia, quam docuerint ipsi introeat in urbem. Princeps eius legationis erat Belephantes, qui regē de talire, ne fortē detrimentū aliquod sibi inde accerferet, minime ausus cōpellare, Nearchō unī ex amicis regijs, quocum familiaritas ei intercedebat, negociū totū indicauit: utiq; regi id palam facere rogauit. Alexander à Nearchō Chaldæorū denūciationē audiens, territus est. Quonq; eorum hominū prudentiam, & magnū nomen identidem secum reputaret, animo plurimū frangebat. Igitur amicis pluribus in urbem missis, ipse in tempus aliud profectiōne eam differre instituit: metatusq; castra stadijs ducentis procul Babylone, moram ibi trahebat, non sine omnium admiratione. Venerunt interim ad eum plures Græci homines, & præcipuē qui Philosopho Anaxarcho operam dabant. Hi resciscentes, qua causa rex nō progredere, rationibus philosophiæ uarijs acriter ad eō differuerunt, ut ille profusus animū mutauerit, omneq; diuinationis genus & maximē quo utuntur Chaldæi, damnandū iudicauerit. Ita Alexander animo undiq; oppugnato Philosophorū uerbis psuasus Babylona cum exercitu intrauit. Vbi humanissimē à ciuibus, ueluti prius etiā factum fuerat, excepti, sese omnes ad otium & uoluptates conuerterunt necessariarū rerum abundantia omnifariam suppetente. Hoc quidem anno res gestæ ita se habent.

Anaxarchus.

REGNI ALEXANDRI AN- NVS DVODECIMVS.

SEQVENTI, quo Athenis Aegestias imperauit, & Romæ cōsules fuerūt C. Popilius, & Papirius, actaq; est Olympias quattadecima supra centesimā, uictoræ Micina Rhodio. Ex omnibus ferē orbis terrarū partibus legati ad Alexandrū uenerunt.

Legationes
multæ ad Alex-
andrum.

Aliquī ut ea, quæ feliciter gessisset gratularent Alij ut coronas offerret: nonnulli amicitia & societatem eius petitori. A multis splendidissima afferebant munera. Quidā etiā de obiectis criminibus se expugnatū uenerāt. Non tantū nationes, populi, principesq; Asiæ diuersi legationes miserant, sed & plerūq; erant ex Europa & Africā. Hinc quidē Chartaginensium, Libophenicū, gentiumq; omnium iuxta mare ad colūnas usq; Herculis habitantium. Illinc autem Græcarū complurium ciuitatū, Macedonū, Illyriorū. Missæ etiā sunt ab his qui uicina mari Adriatico incolūt à Thraciæ gentibus, ac Gallis cōterminis, quæ gens tunc primū Græcis cœpit innotescere Alexander auditis omnium legatorum uoluntatibus, constituūt quibus primū & deinceps per ordinē ab se respondendū esset. Primi expediti sunt, qui sacrarū rerū causa uenerāt: Secundi, qui munera attulerant: Tertij, quorum tractatio erat de obsidibus: Quarti, quibus de priuatis negocijs agendum: Vltimus fuit locus exulum

Ordo respon-
dendi legatis.

L 4 restitucionem

restitutionem detrectantibus. Ante omnes autem Hammonij, Delphi, Corinthij, Epidaurij & alij quidam ob dignitatē sacrorum, de quibus agebant, cognitionem & responsum obtinuerunt. Cunctiq; in uniuersum legati, benigna ac liberali responsione, quantum eorum negocia patiebant, uti læti, ac bene erga se affecti dimitterent, studuit. Legatorū reperfecta, totus se ad Hephæstionis funus celebrandū conuertit. Tantaq; in eo diligētia est usus, ut non tantū prioris ætatis quascūq; eiusmodi funebreis pompas superauerit, sed & posteris excedendi, quod ipse fecisset, facultatem nullam reliquerit. Illū sanè tanto affectu dilexerat, ut eorum, quos amicitia iunctissimos fuisse fama prædicat, animi propensionē nihil cesserit. Post obitum autem nullo modo seruato honorauit. Donec uixit Hephæstio ante amicos omnes semper à rege æstimatus est, licet Craterus minus nihil à amaretur adeò, ut quū semel à quodam familiarium, Craterū, in Regis amicitia, Hephæstione haud minorem esse, dictum fuisset, Alexander responderit, Craterum esse Philobasileā, id est amicum regis: Hephæstionem Philalexandron, id est Alexandri amicum. Darei sanè mater quum in primo congressu ex ignorantia Hephæstionem pro Alexandro salutasset, ac monita sese ad Regem cōuerteret, illud ei dixit Alexander: Nihil curæ habeas o mater, hic nanq; etiam est Alexander. In omnibus, & potentia, & quod familiaritatis multæ esse solet, loquendi fiducia adeò, utebatur, ut Olympiade per inuidiam infensa ei, & literis acerbius nonnunq; obloquente ac minante, non dubitauerit haud molliter ad eam rescribere, & in epistolæ fine illud apponere: In me calumnias moliri desinas, necq; amplius asperitate & minis mecū utare. Sin perseueraueris, scito haud magnæ curæ mihi eam rem fore, quum (ut inouisti) Alexander æquitate omnibus præstet. Ad parandum itaq; tam cari hominis funus Alexander uicinas omnes ciuitates monuit, uti omnibus quibus possent, præsentē pompam iuarent. Gentibus autem Asiæ omnibus imperauit, ignem, qui sacer à Persis dicitur, extinguerent, donec funus esset absolutū. Id autem apud Persas tantūmodo in regis obitu fieri solitum erat. Idcirco populi in malū omen regiam iussionem traxerunt, ueluti Deus ita futuram regis mortem significaret. Contigerunt pariter ostenta alia quædam mira, quibus Alexandri uitæ finis est prænunciatus, ut sepulchrali hoc honore explicato, à nobis narrabit. Duces & amici omnes regis sui uoluntati inservientes, signa ex ebore, auro, & materia alia pretiosa, fieri curarunt. Ipse autem architectos & diligentiores fabros multos conquisiuit, ac primum mœnium stadia decem deiecit, lateresq; omnes colligi & exportari mandauit, quo locus ad pyram extruendam æqualis relinqueretur. Eam autem quadratam erexit, ac latus quoduis in stadij longitudinem produxit. Reliquam aream partitus est in domos triginta, quæ extructæ sunt cum tabulatis è ligno palmæ arboris. Totius autem ædificij formam quadratā effici uoluit. Deinde circūquaq; ornamenta applicabant.

Ad imam

Alex. affectus
erga mortuū
Hephæstionē.

Craterus.

Hephæstio.

Ignis sacer.

Magnus appa-
ratus funeris
Hephæstionis.

Ad imam quidem partem posita sunt quinque remium aurea rostra ducen-
ta quadraginta numero. In eorum prominente utrinque affere, ut solet proris
nauium, sagittarii bini, quatuor cubitorum magnitudinis genu inniteban-
tur. In medio quinque cubitorum statuæ armatæ erant. Loca omnia inter-
media tegebantur obductis uelis purpureis. In secundo loco supra hæc erant
quindecim cubitorum Lampades, quis circa partem, quæ manibus capitur,
adnexæ erant coronæ aureæ: in summo, ubi ignis excitatur, aquilæ alas pro-
tendebant, ac deorsum uersus intuebantur. ad infima iacebant dracones Aquilæ
& ipsi insipientes. Tertium superiorem locum, ferarum omnium, quæ
uenando capiuntur, ingens tenebat multitudo. Quartus locus habebat Cen-
taurorum pugnam factam ex auro. Quintus tauris & leones alternos au-
reos. Super hæc omnia in Sexto ordine erant ubique Macedonica & Barbari-
ca arma: altera in uirtutis testimonium. Barbarica, uti gentium deuicta-
rum darent significationem. Summum fastigium tenebant Sirenes intror-
sus cauatæ, in quis conditi homines funebrem nœniam canerent. Totius ope-
ris altitudo credita est fuisse cubitorum plus centum triginta. Quinque simul
duces, milites, legati, & indigenæ homines summo studio pompæ eius appa-
ratum adiuuissent, impensa sunt talentorum millia plusquam duodecim.
Ad magnificentiæ huius rationem, reliqua omnia in funere summo cum splen-
dore sunt celebrata. Nouissimè imperatum, ut Hephæstioni tanquam præ-
sidi deo omnes sacrificarent. Fortèque tunc temporis Philippus unus è regijs
amicis, Babylona ueniens, oraculum ab Hammone acceptum de Hephæsti-
one, uti deo sacrificijs adorando renunciauit, quod plurimùm Alexandro, quum
sententiam suam à Deo comprobari uideret, placuit. Primus itaque ipse sa-
crum fecit, liberaliterque hominum multitudinem ingentem suscepit, uarij ge-
neris uictimis ad decem millia mactatis. Honoribus autem mortuo ami-
co exolutis, Alexander ad remissionem animi ac uitam lætiorē sese dederat:
uidebaturque potentiæ, & felicitatis humanæ summum attigisse fastigium:
quum fati uolentia, temporis, quod eius uitæ natura concedebat, terminum
iniecit. Deusque ipse & miris ostentis, neque dubijs signis, imminentem mor-
tem demonstrauit. Quum enim Alexandro unctioni uacante, regia uestis
cum diademata super tribunal fuisset posita, uir quidam indigena, qui uin-
ctus tenebatur, ruptis compedibus è custodum manu clam aufugit: ingres-
susque aulam, nullo in portis prohibente, ad tribunal contendit: repertam ue-
stem, & diadema induit, atque ita ornatus cum summa animi securitate con-
sedit. Audito hoc inusitato facinore, Alexander ualde est territus, ueniensque ad
hominem, qui nihil commotus, quietissimè sedebat, eum interrogauit, quis nã
esset, & cuius causa rem talē fecisset. Illo simpliciter respondente, se nihil scire,
uisum est regi de hoc facto ad uates referre: quorum consilio hominem in-
terfecit, ut, siquid aduersi eo ostento denunciatum esset, in illius caput effunde-
retur.

XII M. talēto
rum impensa
in funus.

Hephæstioni
uti Deo sacrifi-
catum.

Signa Alexã.
mortē denun-
tiantia.

retur.

Dij depulso- retur. Alexander uestem recipiens, Dijs depulso-
res. magna animi tristitia. Et Chaldæorū admonitionis identidem recordatus,
 Philosophos, qui sibi aduentum Babylonem in animum induxissent, detesta-
Vim fati re- batur artem rursus & sapientiam magnam Chaldæorū admiratione, & cul-
darguentes tu dignam iudicabat, omninoque cuius contra vim fati, argumentis, & copio-
oderat Alex. sis disputationibus differenti, mirifice infensus erat, & obloquebatur. Haud
 multo post hæc signum aliud ad Regni mutationem pertinens diuinitus ædi-
 tum est. Corruptus cupidine uisendi paludem, quæ erat prope Babylonem, in-
 gressusque nauis cum amicis nauigare inceperat. Ibi regia nauis à cæteris ex-
 tracta, coactus est aliquot dies solus uagari adeo ut salutem quâdoque despon-
 derit. Interim per anfractus quosdam difficileis & multis impeditos arbori-
 bus, dum progreditur, à ramis supernè pendentibus retentum, diadema dein-
 de in aquam cecidit. Tunc è remigum numero unus adnatans, receptum il-
 lud, ut securius ferret, capiti suo imposuit, atque ad nauem uenit. Errauit ita Ale-
 xander dies treis & totidem nocteis. Liberatus igitur à periculo, & diadema-
 te præter spem recuperato, iterum uates consuluit quidnam de eo, quod sibi
 euenerat, censerent. Illi monuerant, ut magnis & insignibus sacrificijs Deos si-
 bi propitios redderet. Tunc temporis Medius quidam Theffalus, unus ex ar-
 micis regijs, uehementer eum rogauit, uti ad geniale conuiuium, quod cele-
Herculis pocu- brabat, uenire non recusaret. Ibi mero multo se onerauit. Nouissimè quum
lum. repletum magnum Herculis poculum ebibisset, repente ueluti fortissimo
 ictu uerberatus, & clamorem & suspiratum ingentem ædidi. Sublatus ad-
 stantium amicorum manibus illinc discessit, statimque adhibiti medici, fecerunt
 uti cubaret, diligenterque ei adsidebant. Morbo autem inualecente, quum me-
 dici nullo remedio ei possent succurrere, doloresque acutissimi & ueluti crucia-
 tus eum torquerent, uitæ omnem spem abiicit, detractumque è digito anu-
Præstantiss. lum Perdicæ tradidit. Amicis rogantibus, cui Imperium relinqueret. Præ-
imperium lin- stantissimo respondit. Atque hac nouissima uoce, illud nimirum significauit,
quo. magno primorum ducum certamine, sibi iri parentatum. Eo, quem diximus,
 modo Alexâder est mortuus, regni sui anno duodecimo, menle septimo, ma-
Alexandro ximis rebus gestis, ut regum, qui ante eum, postque ad meam usque ætatem
obitus. fuerunt, nullus ei comparari possit. Sed quoniam scriptores aliqui in traden-
 da regis huius morte uidentur discrepare, ueneno interemptum dicentes, ope-
 rapretium fuerit & eorum opinionem non prætermittere. Aiunt igitur Anti-
Opinio altera patrum quæ in Europa ducem Alexander reliquerat, uenisse in magnas cõtro-
de morte Ale- uersas cum regis matre Olympiade, ac primò quòd Alexandrū ex postulationi-
xandri. bus de se fidem non adhibere nouerat, forminam contempui habuisse, postmodum
 auctis indies magis simultatibus Alexandri, expietatis officio cum matri in om-
 nibus gratificari cupet, pleraque signa alienati ab Antipatro animi dedisse ac-
 cessisse crudelè Parmeniõis & Philotæ necè, ex qua amicis oibus regijs nõ me-
 diocris

diocris iniectus sit terror, Antipatrū idcirco per filium, qui erat à cyathis, cur-
 rasse uti regi uenenum porrigeretur, post cuius obitum quū in Europa ipse
 imperium tenuisset, & deinceps eo mortuo, filius Cassander, non ausos est scri-
 ptores ueneni datī mentionem facere. Illud sanè ex his, quæ facta sunt, constā-
 re Cassandrum rebus Alexandri aduersum fuisse, quum Olympiadem inter-
 fectam, abiici ne sepeliretur, iusserit, & euerfas ab illo Thebas, magna diligen-
 tia instaurauerit. Mortuo Alexandro, Sisyngambris, Darei mater, quū mul-
 tum & illius obitum, & suam calamitatem, quod tanto præsidio in

*Sisyngambris
 mors præ don-
 lore.*

extremo uitæ fuisset priuata, defleret, intra diem septimum

uita functa est. in summa quidem tristitia, sed nō

citra laudem extincta. Nos uerò ad Alexan-

dri mortem progressi, ueluti initio li-

brī promiseramus, sequentibus

libris successorum eius res

narrabimus.

FINIS PRIORIS VOLUMINIS DIO-
 DORI SICVLI, DE GESTIS
 ALEXANDRI MAGNI.

ANGELVS

ANGELVS COSPVVS IACOBO BAN
NISSO A SECRETIS MAXIMIL
LIANI CAESARIS S. D. P.

HSET tibi meritò nobiscum expostulandi locus, quòd an-
no proximo, quum dies plusculos in hac urbe moratus fueris,
nullam familiaritatis simul contrahendæ curam habuerim:
non ignorans, quanto emolumèto & honori ea mihi esse pos-
set amicitia. Quid enim decorum & commodum magis, q̄
uïro omni humanitate, & summa eloquentia ornato, prudentiæ autem tan-
tæ, ut Princeps sapientiss. multos iam annos secretiorum curarum suarum
participem esse uoluerit, probatum & charum haberi: Non tuebor causam
meam secus, quàm res se habeat. Fuit Cæsaris. Regum, Ducum, Antistitum
& aliorum procerum insignis ad eò conuentus ille, ut prolixiori longè tem-
pore his solis, quæ præcipua erant, cognoscendis opus fuerit. Quum itaq; ali-
qua introspicere, plurima omnittere necessarium mihi esse uiderem, feci,
quod pleriq; omnes, spetiosa & fucata, ueris honestisq; prætuli. Neq; id pro-
sus sine ratione contigit, quando qui dem facilius apud uirum bonum, quàm
cum ambicioso excusari possumus. Tu æ qui boniq; consules negligentia no-
stram, præcipue, quum munere (ut reor) non ingrato eam redimere sim para-
tus. Libris duobus de Alexandro & Philippo adiunxi uitam magni Alexan-
dri, uersam ex Io. Monacho, quòd Diodòrus ea tantum, quæ regni tempore
& Illustriora rex ille gesserit, narrat. sint autem in primis annis, atq; extra rem
bellicam, non pauca eius memoratu digna, quæ summo cum delectu Mona-
chus (uti uitam scribentem decuit) nò præteriuit. Innumeræ penè res incom-
pendium hic ab eo scriptore collectæ sunt, ut, quod Phauorinus de Lyfia, id
nos de Monacho non incommodè possimus dicere. Si uerbum de eius orati-
one amoueris, sententiã imminues. Tibi uerò libellum hunc dicauimus, uti
amicitiæ in ita pignus, legentibus meæ erga te obseruatiæ sit testimoniũ:
rerum autem, quas multas legisti & expertus es, memoriam uel imaginem,
citra temporis detrimentum, tibi subministret. Partes tuæ erunt,
munus ex autore, non interprete, pretiosissimum libenter
suscipere existimareq; animum meum, cuius fru-
ctum hunc in præsens accipis, tibi esse de-
uinctum maxime. Vale.

DIODORI

ALEXANDRI

REGIS VITA EX LIBRIS HISTO-

RIARVM IOANNIS MONA-

CHI, ANGELO COSPO

BONONIENSI IN-

TERPRETE.

PHILIPPI MACEDONIAE REGIS EX

Olympiade uxore, filius fuit Alexander, licet fabuloso quodam commento traditum sit à nonnullis Hammone, (ita Iouem nuncupant) qui sub serpentis specie cum matre consuetudinem habuerit, eum genitum fuisse: quod totum procul est à veritate. Olympias sanè priori nocte, quàm cum Philipporem haberet, in quiete existimauit fulmen in uterum suum decidere, unde ignis excitatus & circumquaque diffusus sit. Iam uerò in inito matrimonio, Philippus per somnium sibi est uisus notam uxoris uentri imprimere, reddi diffecit ita impactam Leonis effigiem. Id ipsum uates alij aliorum interpretando trahebant, Aristander futuram mulieris partionem illud dixit portendere, quòd inanibus rebus signa non affigerentur. Animi autem ingentis ac leonina natura ipsum fore puerum, qui nasceretur. Eo die est ortus, quo Dianæ templum incendio conflagrauit. Tunc Magi, qui fortè aderant in eo ædis casu discurrentes cladem, & graue infortunium, toti Asiæ, diem eum peperisse dictabant. Erat Alexandro color albus, rubro tamen suffusus præcipuè in pectore & uultu. E membris atque ore sua uis quædam reddebatur fragrantia, quod nimirum de caliditate ipsa proueniebat, qua præditum corpus, & ignis instar feruens humida omnia absuuebat, neque putridum aliquid ad superiora redundare patiebatur. Dedit autem à primis annis nonnulla constantis ingenij indicia. Celer enim cursu, interrogatus à quibusdam, num decertandi in Olympico stadio conditionem acciperet, Certe inquit, si cum Regibus mihi ceramen ineundum fuerit. Si quando uerò insignem quampiam urbem captam à patre, aut in prælio eum uictorem fuisse audiuerat, subtristis, æqualibus suis dicebat. Nullam (ut uideo) occasionem mihi relinquet pater nauandi uobiscum illustre aliquod facinus. Quinque Philippo equus Eucephalas æstimationis talentorum tredecim adductus fuisset, neque Rege inspiciente sessorem quempiam, aut etiam uocem pati uoluisset, ac propterea inutilis prorsus iudicaretur, qualem inquit Alexander equum, quum eo uti nesciant, isti reijciendum arbitratur. Comotus pater ei dixit: Ecquid tu illo uti posses? Is respondit: Commodius utique, quàm hi faciunt, equum hunc tractauerim. Accedensque habena comprehendit atque equum contra solem fecit consistere, quòd eum ex umbræ motu, quæ oculis obuersabatur, consternari

Magorū prædictio.

Decertare in Olympijs, sed cum Regibus.

Eucephalas.

Prudètia Alexandri.

M animad

animaduertat. Tunc demulcto paululum animanti, saltum arripiens, insedit. Progressusq; leni passu, nonnihil in cursum eum concitauit: quæ res solitudinem inspicientibus iniecit. Sed postquam audacter, & cum gaudio conuerti uisus est, qui cum Philippo erant acclamationibus, at Philippus la chrymis prælaticia effusis filium est prosecutus: eumq; deosculans, Idoneum inquit, & tibi compar regnum fili inuenias: non enim Macedonia tui est capax. Erat Alexandri ingenium, iussis & præceptis parum audiens. cæterum, si rationes & apti ad periuadendum sermones adhiberentur, pro num ualde ad assentiendum. Operam dedit Aristoteli non tantum in moralibus & ciuilibus studijs, sed & secretioribus disciplinis, quas paucis impertiebantur, uocabantq; spectatiuas atq; auscultatorias. Circuferuntur eius literæ ad Aristotelem: Haud rectè fecisti, quum auscultatorios libros adideris. Qua enim re alijs præstabimus si quibus disciplinis instituti fuimus, iam omnibus eæ sint factæ communes? Rescripsit ille adidisse se & non adidisse, quod licet palam essent, obscuritatis tamen plurimum haberent, ut difficulter percipi possent. In Medicina non tantum, quæ speculationis sunt, sed & quæ in actu ipso uersantur attigit. Iam uerò annos sexdecim natus, cum pleraq; prudentiæ & fortitudinis experimenta adidisset, à patre uehementer diligebatur. Sed quum præter ætatē amoribus indulgeret Philippus, propterea q; zelotypia & summa indignatio ureret Olympiadem Alexander graueis cum patre suscepit altercationes. Anno demum ætatis uicesimo, successit in regnum Macedonia: post parentis obitum interempti à Pausania. Et quum initio tumultus undiq; contra eum exorti essent, audacia & animi constantia incredibili citissime motus omneis compressit. Urbem Thebas & cepit & euertit. Athenienses, pace data, sibi conciliauit. Quo tempore Timocleam Thebanam insignem sceminam, Thracius quidam, dux, illata uidebitur costuprasse. Quicq; post id eam posceret pecuniam, solus à muliere ad puteum seductus fuisse, in quo diceret pretiosiora rerum suarum occultari. Ducem igitur super os putei spectandi causa declinatum, illa in profundum detrusit, superneq; iniectis lapidibus oppressit. Ob id facinus, adductam ad se in uinculis sceminam, percunctatus est Alexander, quæ nam esset? Ea imperterrita Theagenis inquit, sum soror, qui contra Philippum electus imperator, fortiter pugnans pro Græciæ libertate, occubuit. Magnanimitatē mulieris & constantiam admiratus Alexander, liberam eam cum filijs dimisit. Profectus autem ad Sinopensem Diogenem, qui prope Corynthum degebat, eum se in sole fouentem inuenit, atq; hominem salutatum rogauit, num rei cuiuspiam indigeret? Ille se Solis radio dixit indigere proinde orauit, uti secederet, quo melius eo frui posset. Discedente illinc Alexandro, comites eius Diogenem irridebant. At ipse illius contemptorē animum non sine magna admiratione secum cogitās, Nisi essem inquit Alexander, Diogenes omnino essem. Inita expeditione contra Persas prius, quàm classē cōscenderet, amicis, huic quidem agros, alteri

pagum

S. marcyri b. 10
 P. non de abice
 Macedonia
 qui non est ca
 ni. Nonome pax.

Alexandri
 epistole.

Mulleris con
 stantia.

r. Agricola en
 la. Quis loq
 signum Diogenes.
 Agri. fura Dio.

pagum, alijs uectigalia est dilargitus. Tunc Perdica interrogati, quidnam sibi retineret, spem respondit Alexander. Transgressus Hellepontum, inuenit Darei praefectos cum ualidis copijs conuersisse ad flumen Granicum, ut transitu cum prohiberent. Macedones non mediocri timore sunt correpti, ex fluminis altitudine, ac rapiditate, & super hac ex imposito hostium praesidio. Verum ipse acceptis alis tredecim equitum, in fluuium ipsum irrupit, cum eo, cum hostibus, atque ipsis ripis, quae & altae & praecipites erant, decertaturus, ut furiosi potius quam boni imperatoris facinus illud fuisse uideatur. Igitur in ipso traiectu, non dispositis ordinibus, pugnare est coactus, ac multis eum petentibus, quod armis insignibus erat conspicuus, saepius quidem est ictus, non tamen uulneratus. Inter alios quum gladio quidam eum grauer in galeam percussisset, ad eum illa ualuit, ut disiecta galea capilli eius perstricti fuerint. Dum ita acriter praelio contenditur, Macedoniae copiae aquam trans miserunt, neque amplius Persae resistentes sese in fugam conuerterunt. Ab hac pugna magnum felicitatis incrementum factum est rebus Alexandri, Sardeis enim protinus, ac alia quaedam obtinuit. Deinde ad maritima conuersus recepit Pamphiliam, Ciliciam, Pisidiam, Phrygiam, Paphlagonas etiam Cappadocasque in ius suum traxit. Darius uero Susis cum millibus hominum sexcentis discessit contra Alexandrum, copiarum suarum multitudini praesens, atque audentior factus postea, quam Alexandrum moram trahere in Cilicia audierat, id quod ipse ob timiditatem fieri existimabat. Sed eius rei causa fuerat agrotatio, in qua curanda quum spem omnem reliqui medici abiicissent, unus Acarnan Philippus, medicamentis Alexandrum iuuare est aggressus. Interim a Parmenione missae literae regem commonebant, magnis muneribus & promissis Philippum a Dareo corruptum fuisse, uti eum interimeret. Redditas literas Alexander legit, nec alicui monstratas penes se retinuit. Quumque Philippus medicatam potionem in calice attulisset, intrepidus Alexander eam recepit, & Parmenionis epistolam medico legendam dedit. Atque ille quidem bibens, hic autem legens, alter alterum inuuebatur: Alexander ameno ac hilaris uultu, Philippus consternato ac pleno anxietatis. Proparabat summo studio Darius in Alexandrum, ueritus (ut dicebat) ne hosteis effugerent. Tunc Amyntas Macedo, qui transfuga apud eum erat, bono animo sis inquit o Rex, non enim Alexander fugiet, sed iam iam contra te, quantum potest, contendit. Commissum est praelium ad Issum Ciliciae, ubi Alexandro ad uictoriam obtinendam, locorum angustiae magno adiumento, sed maiori longe fuit egregia uirtus sua imperatoria, qua prudentissime usus, dum inter primos dimicat, gladio femur est uulneratus. Ab hac tam insigni uictoria haud potuit Dareum fugientem capere, sed currum & arcum eius recepit, Macedones hostium castris diraptis, Darei tabernaculum cum famulatu, opibus & omni apparatu regio, intactum Alexander seruarunt. Deinceps quum matrem, uxorem, & duas Darei filias ad

*Spem retineo
mibi.*

Furiosum facinus.

*Victoria ad
Granicum.*

*Fidei praestita
exemplum.*

*Victoria ad
Issum.*

Alex. clem. etia

duci, ac uiso Darei arcu in maximos ululatus eas, interfectum Dareum raras prorupisse Alexandro significatum esset, ad eum nuncium rex animo affectus, quanta esset fortunæ inconstantia, secum reputauit, ac quendam ad mulieres misit, qui diceret Dareum uiuere, eisq; triste nihil timendum esse: quandoquidem non hostis loco Dareum habebat, sed cum eo de principatu cōtendebat. Seruientium numerum, qui prius erāt, integrum eis retinuit, neque ipsas uoluit conspiceret. Indignum aliquid aut pati aut uereri eas non permisit. Potius uictoria ad Issum Damascum, in qua Dareus & Persæ pecuniæ impedimentorumq; uim magnam reliquerant, Cyprum deinde ac Phœniciam totam, Tyro excepta, per deditiōnem obtinuit. Tyros expugnata est: ubi occupato ei, somnia duo apparuerunt. Vius est primò Hercules appellans eum de mœnibus manu sulcipere. Species altera ostendebat Satyrum ei ad ludentem quem quum manibus apprehendere conaretur fugientem, ultro tandem in ipsius manus profectum reciperet. Somnium hoc ita expositum est, ut facta nominis diuisione diceretur, Sa, id est, tua Tyros erit. Inde cum magnam Syriæ urbem Gazam inuasisset, lapide humerum percussus, eam expugnauit. Superata autem Aegypto, tactus est desyderio extruendi in regione ea Græcarum urbem, quam de suo nuncuparet nomine. Iamque locum designauerat, quum dormienti ei canus & senex uir quidam Homero consimilis ad stare, & uersus hosce recitare existimatus est:

Somnia Alexandri.

Species Homeri. Pharios.

Insula quinetiam undoso iacet æquore ponti
Aegypto prætenta, Pharon quam nomine dicunt.

Experractus igitur confestim ad Pharon uisendam contendit, lociq; opportuno situ delectatus (urbem ibi condidit, aggerēque insulam continenti iunxit: cuius positū aptissimū cum summope adamasset, illud dixisse, tradit Homeri in rebus alijs magnū, insup; sapientē fuisse architectū. Suscepto uerò itinere ad tempū Hammonis inrauit in terrā quandā arenosam, & aquæ egentē. Ibifelicitas illa, quæ in rebus omnibus ei obsequēs erat, uix difficultatem mitigauit. Oborta siquidē ingēti pluuia, sitis periculū depulsum, & madefacta arena, uti coacta resideret, aër tēperatior redditus est. Turbatis etiā semitæ indicijs quum duces aberrarēt, superuolantes corui ad rectum iter eos duxerunt. Et si qui è numero comitum tardius euntes derelicti fuerant, ut noctis aduentu impedirent, eos quò contendere deberent, cōcitatu commouerunt. Emenso ita Alexandro uarias itineris difficultates, ac delubrum Hammonis ingredienti, occurrit sacerdos, qui Græco sermone regem alloqui cupiens Barbarè extremum uerbum enunciauit: dicturus enim *ωαιδίορ* id est filiule, perperam *ωαιδίορ* protulit, quod Iouis filium significat. Atq; hic error opinionem eam multis indidit Alexandrum Deo genitum fuisse, cum rumoribus illud passim iactaretur, eum à sacerdote filium Iouis esse nuncupatum. Ipsēq; inter Barbaros diuinam originem præferebat aded, ut mater Olympias dicere cōsueuerit: Haud cessabit Alexander me Iunoni per calumniam

Homerus sapiens architectus.

Felicitas ubiq; alexan. obsequens.

Scōma Olympiadis in Ale.

calumniam deferre: Temperabat sibi tamē ab eiusmodi ostentatione cum Græcis hominibus, & aliquando sauciatus, quum sanguis flueret de uulnere, huiusmodi inquit cruor nō mittit̄ ē Deorū immortalīū corporibus. Quum uerò Dareus ei talenta decem millia in suorum redemptionē, insuperq; eas omneis terras, quæ intra Euphratē essent, & filiarum alteram in matrimoniū cum amicitia sua per literas offerret, Parmenio, Si ego inquit essem Alexander ea acciperem, ille addidit per Iouem & ego si essem Parmenio, Dareoq; si ad se ueniret, nihil humanitatis ei denegatū iri rescripsit. Eunuchus quispiā uxoris Darei aufugerat, incolumisq; ad dominū perueniens, de reginæ morte, quæ ex partu obierat, quum certiozem reddidit, qui in luctum uersus, uxoris ortem, quæ non tantum captiua, sed & regio funere fuisset priuata, cœpit lamentari. huic spado Non inde inquit anxius sis, quoad enim uixit ea, tuacq; mater & liberi, incōmodum nullum sunt perpesti, ac moriens proximē domina summo cum honore est sepulta, neq; in eo officio hostium caruit lachrymis. Ad hæc eunuchi uerba Dareus obscœnum aliquid ueritus, hominē se duxit, & sibi uti diceret, num Alexandri erga uxorem suam affectus quispiam uenerius fuisset iureiurando obstriaxit: qua enim ratione alia inimicum & iuuenem uirum mulieri honoris tantum impendere potuisse? Ille meliora inquit ō Domine loquaris, neq; uxorem tuam probro eiusmodi deturpes, ac ipsi Alexandro calumniā impingas certē qui plus cōtinentiæ in Persicas mulieres, quàm fortitudinis contra uiros Persas præstitit. Modestiaq; & uirtutibus alijs Alexandri expositis, iuramento quæ dixerat confirmauit. Ibi Dareus, uti sibi facultas remunerandi hostem pro tot acceptis erga suos beneficijs concederetur, quod si non posset, ne alius quàm Alexander Cyri solio potiretur, precibus à Dijs optauit. Iam uerò omni eo tractu, qui est intra Euphratē, potitus Alexander castra mouit cōtra Dareum, cuius copiæ erant decies centum millium hominum. Quunq; alteri alteris in conspectum uenissent, superueniente nocte, quicquid spatij erat inter bina castra lucebat ob igneis innumeros Barbarorum, ac mirificus tumultus ex tanto hominū numero sentiebatur. Prōnde Parmenio, & alij regij amici, ea multitudine perterriti Alexandro cōsulebant, uti noctu in Barbaros inuaderet haud enim, si aperto Marte comminus pugnandum foret, tantū exercitus uim sustineri posse. His Alexander respondit: Sibi non esse in animo uictoriam furari. Ac sequenti die prælio commissō ad Arbela, ut quidam, ut uerò alij sentiunt, ad Gaugamela, Barbari pedē cœperunt referre, instantesq; Macedones eos urgebant. Tunc Alexander uiso Dareo, qui in eminentiori curru fortissimē resistebat, equitesq; plurimos & insignibus armis instructos, circū se habebat, in eam partem iugentis Persas compellere instituit adeo, ut qui firmo gradu pugnam sustinebant, perturbati, atq; eorum magna pars loco cedere coacti fuerint. Multis igitur iuxta Dareum interemptis, cum si equetia cadauerum, regius currus quōquam impelli haud posset, Darcus eo desiliens fœmina e. uam in-

Alex. maior cōtinentia quàm fortitudo.

Darei uotum.

Victoriā furari nolumus.

scendit, atq; ita aufugit: ac, nisi Parmenio insequentem Alexandrum reuocasset, uti cornui, cui præerat, laboranti subsidio ueniret, quin caperetur, nullo pacto uitasset. Per hanc insignem uictoriam Alexandri, Persarum imperium prorsus subuersum, ipseq; Alexander Asiæ rex est declaratus, cui tota regio Babyloniam cessit. Susis autem potitus, quadraginta millia talenta, signatæ pecuniæ aliarum uel opum inexplicabilem numerum in regia inuenit. Progressus uictor in Persidem tantumdem numorum ibi reperit. Diuitiarum, quas præter ea adeptus sit, eam uim tradunt, ut mularum iugis decem millibus, & quinque millibus camelis exportatæ fuerint. Incendit post hæc regiam ipsam, subitoq; pœnitentiâ affectus, uti ignis extingueretur, imperauit. Quinque natura munificus esset, rebus suis plurimum auctis, magis longè, quàm prius soleret, liberalitate utebatur. Animaduertens autem familiaris suos delictis indulgere, ac ipso in uictu esse prælautos, modestè eis obloquebat: se inquit admirari, quod facta cõparatione uitæ Persarum ad eam, quam ipsi ducerent, non hactenus nouissent. Seruile uoluptatibus se dedere, laboribus autem exerceri rem esse principibus dignam. Atq; ipse quidem nihilò animû remittens, semper in expeditione aliqua, aut uenando, difficultatibus omnibus insuescebat, quæ res amicis, parta opulentia, molliter frui cupientibus, & illû sequi coactis, molestissima faciebat, ut maledictis eum incessere non uerentur. Sed enim æquo animo ferebat inuidiosorum obloquutiones: Regiû esse dicitans benemerentem in simulationes sustinere. Postea uerò pluribus calumnijs adeò, est irritatus, ut insensum, ac prorsus inexorabile, aduersus obtractatores se exhibuerit. Solebat etiam antea, si quando capitalem causam cognosceret, manu aurem alteram obstruere, ueluti reo intactam atq; accusationis totius expertem seruaturus. Adsumpserat secum tria millia armatorum, Dareumq; persequi instituit, ac multorum dierum iter progressus, ob uiaæ asperitatè, & aquæ indigentiam, plerosq; suorum ammisit. In ea profectioe quum Macedonas quosdam aquam utribus deferentibus obuios habuisset, galeam illi aqua impleuerunt, regi q; nimia siti confecto porrexerunt. Accepit Alexander galeam, comitesq; uno obtutu in se uersos cõsiderans, haud uoluit bibere, reddensq; galeam ijs qui dederant, Si ego inquit biberè, quantum hi animo frangerent? Pergens tandem, hosteis affecutus est, inq; eorû castra irrumpens, uti Dareum caperet, omni studio contendebat. Ille autem multis uulneribus confossus, iacebat in curru, iamq; deficiens aquam poposcit, quam allatam postquàm bibit, Polystrato, qui eam obtulerat, hoc meæ infelicitatis inquit extremum est, quod bene habitus tibi gratiarum nihil possum rependere. Verum id ipsum ab Alexandro debes expectare. Ei autem ob summam clementiam, qua in matrem, uxorem & liberos meos usus est, Di gratias referent. Atq; interdendum animam efflauit. Mortuo quum Alexander superuenisset, chlamydem suam ei iniicit, regioque cultu ornatum cadauer ad matrem misit. Bessum qui eius necis autor fuerat, illo modo discerpfit:

Opes maxime
ex Perside ad
uocæ.

seruile dedi
uoluptatibus.

Regium bene
merentè malè
audire.
Obstructa au-
re altera cau-
sas audiebat
Alex.

Lex humani-
tas in Dareû
mortuum.

psit:

psit: Reclinatis uí duabus arboribus hominem alligari, eas demum mittere iussit, uti ad naturalem statum ualido cum impetu redeunte utraq̃ue, ille in diuersa auelleretur. Ingressus autem Hyrcaniam, quum Barbari quidam iuxta Hyrcanum mare, quod & Caspium dicitur, habitantes Bucephalam equum eius arripuissent, missis nuncijs minatus est, nisi equum sibi remisissent, totam eorum gentem interfectione occisum iri. Illi equum redierunt, atq̃ se ipsos regi dederunt. Hinc in Parthiam castra mouit, ubi primum Barbaricam uestem induit, adhibito temperamento, ut Medorum habitu molliorem, Persarumque magis uirilem adsumeret cuius rei aspectu Macedones non parua molestia affecti sunt. Captiuorum multitudinem triginta millia omnes adulescentis selegit, iussitq̃ uti Græcas literas docerentur, & Macedonica instruerentur armatura. Rhoxanen uenustatis egregiæ fœminam quum adamarret, haud alias, quam legitimo instituto eius consuetudine uti uoluit. Inter amicos regios cum Hephæstio nouum eius habitum ualde commendaret, ipseque itidem uestitum mutasset, cum *φιλαλέξανδρον*, id est, Alexandri amicum: Craterum autem, qui patrijs uestimentis uti omnino perseveraret, *φιλοβοσειλία*, regis amicum uocitabat, atque hoc quidem, si Macedones aut Græci alloquendi essent. Illo autem in Barbarorum negocijs utebatur. Philotam uerò Parmenionis filiū insolescentē ea opinione, tanq̃ rerum, quas feliciter gessissent Macedones, ipse & pater autores fuissent atq̃ Alexandrum appellatione adolescentis eleuantem, quum præterea sibi insidias moliri percipisset, interfecit. Ac missis quibusdam in Mediã, Parmenionē, qui ibi erat, occidit curauit. Et Clitum unum ex amicis, quū poemata quædam in duces quosdam à Barbaris nuper supatos fuissent decantata, ac animo libenti ea Alexander audiuisset, comotum indignatione, nimiaq̃ procacitate & temulentia se efferentem, at grauibus conuijs ei obloquentē, poma coniecto primum percussit. Quicq̃ ille impudēt per summã audaciã proueheret, & Euripidis iambica enunciaisset: Heu quã mali nũc Græciæ mores nocent, et reliqua, ira inflãmatus Alexander, telo confossum eum interemit. Statim uè animo sedato pœnitentia correptus sibi ipsi uim intulisset, nisi à stipulatoribus retentus, atq̃ in cubiculum portatus fuisset. Ibi noctē, diemq̃ sequentē totam in luctu trásegit, ac nullo ædito uerbo, tanq̃ elinguis iacebat, tantūmodo profundi dissimis suspicijs æstuans amicorum ad se accedentiũ sermones nullo pacto auscultare poterat. Tandem quum Aristander uates speciem, quam de Clito uiderat, aliaq̃ signa sibi cognita ei narrasset, docuissetq̃ fato id ipsum, quod fecerat, euenisse leniri cœpit. Intraturus autem in Indiam, quū sarcinis currus onerati fuissent suis primò, deinde amicorũ, ignem iniecit. Postea Macedonum omnium currus incendi iussit, quod ipsum pauci iniquius tulerunt, reliqui cum clamore & ueluti diuino afflati spiritu, ad eã rem patrandã exiuerunt, unde alacritatis multũ Alexandro adsumendam expeditionem additũ est. Iam uerò suis erat terribilis, & in eos q̃ deliquissent, absq̃ aliqua clemen-

Truculenta mors.

Rhoxane.

Crateri & Hephæstionis status apud Ale.

Cliti mors.

Aristander.

tiæ spe animaduvertebat. Igitur in prælijs cõmittendis frequenter pericula & grauiã sustinuit uulnera, magnusq; militum numerus ex rerum necessariarũ inopia & aëris intēperie perditus est. Ipse summa præditus audaciã, nihil audentibus inexpugnabile, nihil tímidis tutum satis arbitrabã. Quũ præruptã quandã petram expugnare adortus esset, militem, cui Alexandro erat nomē, appellans, te inquit ob eiusmodi nomen strenuè dimicare opus est. Macedonas profundum fluuiũ uerentes transire conspicatus: Quur ego inquit pessimus natate haud didici? Missi erant legati à ciuitatibus, quas premebat obfidiõne. In his natu grãdior, Acuphis nomine, interrogauit quid nam agere deberent, quo ei gratificarentur. Quum Alexander respondisset, principē te eligant, mittantq; ad me optimos centũ uiros. Addidit Acuphis ridens: commodius ò rex ego imperaui, si ad tenequissimos, nõ optimos miserim. Imperabat Taxiles Indiã parti uberrimã iuxta ac amcenissimã, quã nihil Aegyptio ipsi cederet. Is sapientiã præditus per legatos Alexandrum salutauit, quid ue ait nobis opus est bello, si nec aquã necq; necessarij cibi auferendi gratia ad nos uenisti? In reliquis, si ego potior sum, nõ recuso, quin beneficijs te prosequar. Si inferior, paratus sum uti gratias tibi agam eorum, quã in me cõtuleris. Hisce permulctus Alexander, tecũ respondit contendo atq; decerto de ipsis gratijs ne, quũ sis bonus, melior me fuisse uidearis. Acceptisq; multis muneribus, plura longè reddidit. Nouissimè mille talentũ pecuniam ei donauit. Data uerò ciuitati cuidam Indiã pace, abeuntes illinc mercenarios milites, qui Indorum fortissimi existimabantur, omneis interemit: quã res magnis eius rebus belli gestis, notam quãdam inussit. Deinde motis contra Porum castris, qui & ipse in parte Indiã regnabat, ac corpore cubitorũ quatuor & palmi unius magnitudinem explebat, eum supauit atq; uiuum cepit. Quumq; interrogasset, quonã modo ab se haberi deberet, Respondit ille Regiẽ Percunctanteq; Alexandro, num quidpiã aliud diceret, Omnia dixit Porus in sunt uerbo huic Regiẽ. Eum itaq; liberauit, iussitq; sub præfecti appellatione uti imperaret non ijs tantum, quã habuerat, sed & alijs multis. In hac pugna Bucephalus uulneratus post aliquot dies decessit, cum iam esset grãdior natu, cãq; res non minori dolore Alexandrum affecit, quam si necessariũ quempiã amisset. Experti uerò Macedones quanto cum periculo aduersus Porum decertassent, Alexandro fluuiũ Gangem transire deliberanti, audientes esse noluerunt. Fluminis eius latitudo stadia duo & triginta perficit, altitudinis autem est ulnarum centum. Rex inde plurimum commotus intra tabernaculum, ut in publicum nunquam prodiret, se continebat, perinde ac si uictus fuisset, quod Gangem non trañceret, haberi existimans. Amici tunc eum uarijs sermonibus solari, ac milites maximo cum fletu deprecari cœperunt, donec exoratus copias reducere instituit, extructãque nauium ac ratium uĩ magna, Oceanum inuisere cupiens, eò per flumina nauigationem iniiuit, obiter ue urbeis nonnullas occupauit. Peruenerat ad Mallos, quã gens

Taxilis apophthegma.

Omnia in sunt uerbo Regiẽ.

Malli.

gens Indorum omnium est bellicosissima, ibi parum abfuit quin interimeretur. Primus nanque per scalam murum incendens, ea diffracta, ac hostibus undique ei ingruentibus, & tela conicientibus, ex superiori loco in medium hostium defiluit, casuque rectus constitit. Ad eius rei aspectum Barbari initio perturbati sunt, sed postea quum eum, duosque tantum adiutores sibi esse conspiceret, conuersi oppugnare, ac missilibus eos eminus conficere aggressi sunt. In his unus, qui procul stabat, sagitta arcumissa Alexandrum petens, ossibus sub marmilla eam infixit adeoque introrsum uulnus penetrauit, ut se demisso corpore inclinare rex coactus fuerit. Barbarus, qui ictum intulerat, ense stricto adcurrit. Peucestas atque Lemnæus, cum Regem suum defendere conarentur, uulnerati ambo, hic quidem est interfectus Peucestas uero perstitit in pugna. Alexander suis manibus eum, a quo ictus fuerat, interemit. Sed quum iam multis sauciatus uulneribus, nouissimè inflicto malleo in ceruice grauitè cæsus fuisset, muro sese acclinauit, atque ita Barbaros intuebatur. Interea Macedones multi superuenerant, qui eum sensibus destitutum uide receperunt, retuleruntque in castra. Infixa ossi sagitta quum extraheretur, dolores acutissimos, ac animi defectum passus est adeo ut mortem obisse creditus sit. Tandem periculo liberatus, quum in multum temporis curaretur, factus est in castris tumultus à militibus regem suum uidere desiderantibus. Igitur in publicum prodiuit, posteaque ualitudini pristinae redditus, & in ulteriora deuectus loca, urbeis aliquot cepit. Captis uero gymnosophistis quibusdam, cum eis inexplicabiles quaestiones proposuisset, permisit tandem ut acceptis ab se muneribus discederent. Erat unus magnæ apud eos aestimationis, quem Calanum uocabant, huic Taxiles persuasit uti ad Alexandrum se conferret. Veniens proinde ad regem bubulam pellem aridam in medium coniecit, obambulansque eius extrema pedibus premebat. Pellis quum ad unam tantum partem calcaretur, reliquis in altum attollebat. Eo facto, media deinceps firmus institit, atque ita pellis undique immobilis conqueiuit. Tali exemplo Alexandrum ille commouit, ne in longinquis locis tempus tereret, sed imperii medium tueretur: ita enim in eius finibus quietura omnia. Septem mensibus per flumina ad Oceanum nauigans Alexander quum in mare intrasset, iter rursus conuertit, nauibusque Indiae lictori, quod eis erat ad dexteram, iussis ad nauigare, terra ipse proficisci coeperat: quum in magnam rerum omnium indigentiam incidens, suorum numerum magnam adeo perdidit, ut uix totius exercitus partem quartam ex India reducerit: idque morbis, uictu nouo, aestibus ac fame accidit. Transiit enim per regionem inopem, quae paucos tantummodo ouium greges habebat, marinis piscibus se alentes ita ut earum caro & parum salubris esset: ac grauitè oleret. Die demum sexagesimo ex ea terra egressus, in opulenta Gedrosiae loca intrauit, ibique & exercitus refectus est, atque ipse festis comestationibus operam dedit. Descendens autem uersus mare in duces quosdam scelestos animaduertit. Superiores enim expeditiones, acceptumque apud Mallos uulnus, exercitus etiam multitudo tanta amissa, fecerunt, ut duces ac praefecti

Summum periculum Alex.

*Exemplum in
figura.*

præfecti plerique regis salutē despondentes, contumeliosē & iniquius in populos se gerere non uerentur, quæ res ad noua molienda nationes sollicitabat.

Abulitus.

Abulitus qui spiam præfectus, in regis aduentum nullos comēatus comparauerat, sed pecuniā trium milliū talentorū attulit. Iussit eam rex equis apponi quibus inde nihil tangentibus, quid hac nobis inquit est opus. Ad Persas profectus quū Cyri sepulchrū suffossum inuenisset, eum qui fecerat Pellæum in signē uirum interemit, Sepulchro hæc erāt inscripta: O uir quisquis es & undecūq; aduenis, neq; enim te uenturū ignorauī. Ego sum Cyrus, qui Persis imperiū constitui: pusillū hoc terræ, quo meū tegitur corpus, mihi ne inuideas. Ea legenti Alexandro miserationē iniecerunt, quū secum reputaret, quanta esset rerum humanarū inconstantia. Matrimonio autē sibi iungens Statiram Darei filiam in nuptiarū celebritate, cōiuiis, qui ad nouem millia accepti sunt, singulo aureā phialam donauit. Aliāq; multa liberaliter faciens, pro his, qui are alieno obstricti erant, debita fere decem milliū talentorū exoluit. Tunc Antigonus unus è ducū numero se debitis teneri simulans: falsum adduxit creditore, cui argentū est datum. Sed dolo deprehenso rex succensus Antigonom ex aula pepulit, ac militum præfectura spoliāuit. Qui tanto est correptus dolore, ut suspicio fuerit, eum sibi ipsi uelle mortē consciscere, quod ne accideret ueritus Alexander, indignationē suam leniit, ac pecuniā illi restituit. Quū uerò adolescentes, quos triginta millia numero institui iusserat, fortitudine, dexteritate, atq; exercitationū consuetudine egregia præstarent, magno inde gaudio Alexander, Macedonū rursus animi non mediocri afficiebant molestia. Dimittentēq; eo debiliores, & qui aliqua corporis parte manci erant, uti mari in patriā nauigarent, contumeliā ac probro maximo id sibi uideri esse, reclamationū, potius omnes mitteret, iuuenibus, qui bene pyrrhicam saltarent, contentus. Excanduit Alexander, atq; corporis sui custodiam Persis credidit. Macedonas post id humiliter ei satisfaciētes denuò recepit. Eorum quos bello parum utileis nouerat, bene donatos militia liberauit, Antipatrorque per literas iniūxit, ut quum æderentur certamina primus eis in theatro locus daretur, utq; coronati ibi sederent. In Ecbatana deinceps eo profecto Hephæstio in febrē incidit, ex qua ob intemperantiā uictus inualecente mortem obiit. Id quod Alexander, nulla rationis modestia seruata, molestissimè tulit. Medicum cruce affecit, equos mulosq; tonderi, mœnium pinnas in urbibus derici, diu tibicines reliquosue musicos nihil in castris canere imperauit. Quum uerò Babylona iter suscepisset, Nearchus, qui ex Oceano in Euphratem cum classe reuerterat, ei occurrit. Secum is dixit fuisse Chaldaeos, qui Alexander, uti Babylone abstineret consulebant. Nihil fecit uerba ea rex, pergensq; quum iam mœnibus appropinquaret, corui in eius conspectu diutius inter se contendentes, mortui ceciderunt. Renunciatū est ei sacra de regis incolumitate ab Apollodōro duce Babylonis fuisse facta. Igitur uatem, qui sacrificium illud curauerat, Pythagoram nomine interrogauit,

rogauit, quo nam modo ea res se habuisset. Quū ille iecur fibris mutilatū ap-
 paruisset diceret, papæ inquit signū hoc malū est, atq; ipsum uatem absq; of-
 fensa aliqua dimisit. Verū & alia euenerunt prodigia, ueluti hoc fuit. Exue-
 rat sese ut pila atq; unctiōe uteretur. Adolescentes, peracto ludo, quum ue-
 steis uellēt induere, conspiciunt in regis solio sedentē hominē, qui nihil loque-
 bat, uestemq; regiā ac diadema sibi induerat, quæ situs qui nam esset, ad mul-
 tum tēporis uocem nullā addidit, tandē uixq; Dionysiū se appellari respōdit,
 gente esse Messeniū, quūq; uinctus ob delationē quandā adductus fuerit, Se-
 rapim eū à uinculis liberasse, & eō adductū, uti uestē diademaq; adsumeret,
 ac tacitus sederet, iussisse. Virū hunc Alexander ex uatum cōsilio interimi fe-
 cit, fractusq; inde animo timore ac mētis p̄turbatione, nunq̄ liber erat adeò,
 ut nihil nō portentū ei esse uideret. Lotus autē quum ad Mediū comedendi
 causa se contulisset, ibiq; noctē ac totū sequentē diē duxisset, febrī est corre-
 ptus & sitiens multum uini ebibit, sic mente alienatus deinde & mortuus est.
 Vna hæc est opinio, de eius obitu. Altera traditum est plures dies eum febrī,
 citantē balneo usum, hincq; adeò morbū inualuisse, ut absq; usu uocis cubu-
 erit. Tūc Macedonas, ueluti defuncto rege tumultū fecisse, in clamātisq; du-
 cibus fecisse, uti hostia apirent: itaq; iacentē in lectulo Alexandrū ab eis cōspe-
 ctū esse, q̄ postea diē suū obiuerit. Nō desunt & qui dicāt elapso tpe aliquāto
 rumoribus uulgatū, ueneno illū esse interemptū, eiusq; facti Aristotelē Anti-
 patro autorē fuisse, cuius opa ad regē res mortifera sit delata, aqua scilicet
 frigore nimio prægelida, quā de Nonacridis saxo quodā fluere aiunt: tenuissi-
 miq; roris instar ungula duntaxat a sinu suscipi posse quodcunq; enim uas aliud,
 ob acerrimā uim frigoris, disijci. Id ipsum, quod ueneno Alexander extinctus
 fuerit, maior pars scriptorum uti fictum rejciunt, eaq; ducuntur cōiectura,
 quod cadauer nulla adhibita cura dies cōplures in locis calidis positum, quum
 seditiones inter Duces fuissent abortæ non aliquam tamen eius offensæ signi-
 ficationem dederit: sed incolume & tanquā recens à morte uisum fuerit.
 Prædicant etiam regem, quum omnem uiuendi spem abiccisset, uoluisset dan-
 culum se in Euphratem demergere, ut eam de se relinqueret opinionem, uelu-
 ti ab hac uita ad deos migrasset, prohibitum autem ne id faceret fuisse à Rho-
 xane persentiente, cui cum magno gemitu illud ab eo exprobratū sit: Mihi ð
 mulier diuinitatis famam, ne mortalis fuisse crederer, inuidisti. Ad hunc mo-
 dum Alexander summam fortunæ indulgentiam expertus decessit. Sed
 enim cum in Tyri oppugnatione occupatus esset, à summo pontifice Iudæo-
 rum auxilia & com meatus per epistolam rogauit, ac Dareo quæ pendeban-
 tur stipendia poposcit. Illi se Dareo obstrictum esse iure iurando, quod nun-
 quā uiuente rege eo uiolaturus esset, respondentī, Alexander multum suc-
 censuit, minatusq; est in Iudæam cum omnibus copijs se uenturum. Capta
 igitur Tyro, uersus Hierosolyma mouit castra. Tunc pontifex Ioad regis
 iram ueritus, Deum, ut genti suæ præsidio esset, orauit. Qui inter dormiendū
 ei consuluit

Prodigium.

Opiniones de
Alex. obitu.Aqua Nonacri-
dis.

Ioad.

*Alex. Iud. eo=
rum pont. ue=
neratus.*

ei consuluit, bono esset animo, populus urbe adornata, portas patefaceret, ipse & sacerdotes uestimentis consuētis induti, reliqua hominum turba amictu albo uestita, regi obuiam prodiret. Fecit quod monitus fuerat. Iamque Alexandro propius urbem accedente, exiit pontifex cum sacerdotibus & populo in locum, unde urbs ac templum conspici poterat. Existimabant comites regis permissurum eum urbis direptionem, deique summo pontifice supplicium sumpturum. Cæterum Alexander postquam populum ac sacerdotes cum apparatu, quem diximus, pontificemque hyacinthina ueste, cui aurum intertextum erat, indutum, ac cydarim in capite gestantem, ubi in laminula Dei nomē inscriptum legebatur, è longinquo uidit, progressus solus supplex pontificem salutauit. Magna inde Macedonas omneis admiratio incessit. Parmenionis interroganti, quam ob causam Iudæorum pontifex adorasset, respondit Alexander: Se non illum, sed Deum ipsum, cuius pontificatum gereret, adorasse, eius autem uenerandi hominis speciem se in somnis uidisse, quum adhuc prope Macedoniam esset, eiusmodi habitu adornatam, quæ in Asia imperio quam uia potiri posset cogitantem se uereretur, confirmauerit, atque expeditionis tantæ ducem fore perfarumque regnum traditurum se pollicita sit. Quum itaque alium nullum hæcenus in eo habitu conspexisset, quam istum, ueteris formæ, quæ in somnis apparuerit, se reminisci, & reputare Dei auxilio bellum conficere, in quo dare eo superato Perfarum Imperium habiturus esset. His dictis, humane excipiens pontificem cum eo in urbem & deinceps in

Danielis liber

templum intrauit. Vbi pontifice præeunte sacrum fecit. Inspectoque Danielis libro id in eo scriptum reperit. Græcum quendam Perfarum imperio finem allaturum. Propterea gaudio affectus, quæcunque ab se petebantur, Iudæis liberaliter concessit.

FINIS VITAE ALEXANDRI MAGNI PER IOANNEM MONACHUM DESCRIPTAE.

DIODOR.

POGIUS FLORENTINVS AD NI
COLAVM QVINTVM PONTI
FICEM MAXIMVM.

NVLVS antea quantumuis præclarus rerum scriptor fu-
it Sanctissimè pater, qui suum opus æquè meritò, atq; ego
tibi has meas uigilias, alicui principi dicaret. Quid est enim
æquius quàm ingenij monumenta ad eum destinare, qui om-
nibus ingenio præstet & doctrina: Aut quod magis debeam,
quàm meos riuiolos ad eum fontè referre, à quo cursus præsentis operis ema-
nauit: Nam licet antea quicquid ocij superat ad scribendi curam (ne per se cor-
diam efflueret) mea sponte conferrem, erat tamen paulò remissior animus
temporum, ne dicam superiorum pontificum culpam, cum omne ferme tem-
pus non in literarum prout optabam studijs, sed in quæstu ad uitæ sustenta-
culum cõsumi rerū inopia urgeret. Et certè quanquàm uitæ meæ institutio
ea semper fuerit, ut pluris uirtutè quàm pecuniã fecerim; tamen nimium ali-
quando (si uerum loqui licet) nostri pontifices in erigendis ornandisq; docto-
rum uirorum ingenijs dormitarunt. Quidam bonarum artium inscitia, qui-
dam ita pecuniæ addicti, ut plus apud eos ambitionis & quæstus, quàm uir-
tutis aut literarum ratio ualeret. Quæ res bonis uiris admodum grauis,
multorum mentem à scribendi cogitatione alienauit. Indignum quippe
est, nec sapientibus uiris æquo animo ferendum, eos sapissimè reiectis me-
lioribus præ cæteris extolli, quos (ut leuiter dicam) nihil præter pontificū uo-
luntariam indulgentiam commendet. Te solum hæc nostra conspexit ætas,
qui cum probè noris uirtutem uitæ mortalium ducem esse, præstantis doctri-
na uiros subleuares, & ab inerti ocio ad scribendi negocium traduceres. Vt ue-
rè hanc nostram Christianam rem publicã ab eo nunc regi gloriari possimus,
qui & sapientissimus existat, & diligat sapientiæ studiosos. Quod unum sanè
cælestis dei donum tanti faciendum censeo, quanti est uirtus uitijs præferen-
da. Nam ubi doctrinarum cessant exercitia, ubi nullū inter doctos atq; igna-
uos discrimen uiget, ubi nullus uirtuti locus, nulla studiorū ratio habetur, ui-
tia ibi regnēt, torpescant ingenia, principatus & regna decidāt, rerūq; omniū
dominetur cõfusio, necesse est. Itaq; nunquàm satis pro meritis tua probitas
ac uirtus laudari potest, quæ quum omnem ante actam uitam uarijs discipli-
nis impenderit, nunc & doctis fauet uiris, & sua munificentia reliquos ad ean-
dem inuitat uirtutis æmulationem. Ego sanè cuius inter omnes tenuis est &
doctrina & dicendi facultas, profiteor me tuis exhortationibus liberalitateq;
compulsus operosius quàm ante scribendi studio incubuisse. Nam quum pri-
uoshortatu tuo Xenophontè de Cyri uita Latinis legendum tradidissem, &
hos quoq; sex Diodori Siculi libros, quos fabulosos ob antiquitatè temporū
(nam ante bellum Troianum acta continent) appellauit, traducendi munus
N te instante

te instante suscep'. Haudignarus rem satis difficilem me subire, & multorum expositam obtrectationi, quæ licet sit parui bonis pendenda, tamen quutu priscos illos summa autoritate uiros aliquando laceſſuerit, quid de nobis ex timandū est, quos non autoritas, non dignitas tuetur? Sed tuo quod est ex quiſitiſſimum doctorumq; iudicio fretus, hoc opus absolui, eam mihi trans ferendi legem instituens, quæ à me in Xenophontis pro cæmio præſcripta est, ut omiſſa uerborum, qua multi Græcorum utuntur ambage, ſententijs hærens nostrum dicendi morem fuerim ſalua rerum fide ſecutus. A lectoribus uerò, ut noſtris acquieſcant copijs, poſtulo: neq; ultro quàm uirciſerant, ex igere à nobis uelint. Si quis ampliora petat, ingrati hominis munere funge tur, non contentus his, quæ nulla cum impenſa ultro liberali manu porrigun tur. Ne quis uerò id inſciriã factum putet, ſciat cõſultò me breuitati cõſulen tem, aliqua omiſſiſſe, quæ ſatietatem orationi peperiffent potius, quàm ue nuſtatē. Licet autem in libri primordio ſatis ab auctore de hiftoriæ utilita tate ſit explicatum, hæc tamen antiquitatis indagatio, in qua omnis priſcarū rerum à primorum hominum uſq; ad bellum Troianum cognitio uerſatur, præcipuis eſt laudibus efferenda. Ab hoc enim ueluti hiftoriarum fonte, qui poſtmodum ſecuti ſunt in priſcis hiftorijs fabuliſq; recenſendis hauſere, unde ad cæteros transfundere ualerent. Opus hoc certè uariū eſt, egregium, lu culentum, noſtris uerò adeò utile cognitum, ut exiſtimem legentes ex tot re rum excellentium notitiã labori noſtro gratiam habituros. Sed iam ipſe Dio dorus loquatur.

Tituli Primi Libri.

Quæ de mundi creatione, de que omniū prima origine ab Aegyptijs tradunt.
Quæ de dijs fabuloſè Aegyptij ferunt, & quæ in Aegypto ab eis urbes ſunt conditæ.

De primo hominum ortu, & eorum priori uita.

De honore immortalium, & temporum ædificatione.

De ſitu Aegypti, & quæ de Nilo præter opinionem dicuntur.

De cauſa inundationis Nili, & quæ de illa tum hiftorici, tum philoſophi ſen tiunt eorumq; contradictionem.

DIODORI

DIODORI SICVLII

A POGIO FLORENTINO IN LATI
NUM TRADVCTI DE ANTI
QVORVM GESTIS FA
BVLOSIS, LIBER
PRIMVS.

AGNAS MERITO GRATIAS RERVM

scriptoribus homines debent, qui suo labore plurimum ui-
tæ mortalium profuere. Ostendunt enim legentibus præ-
teritorum exemplis, quid nobis appetendum sit, quid ue fu-
giendum. Nam qui multarum experimento rerum, uarijs
cum laboribus periculisq; procul ipsi ab omni discrimine
gesta legimus, nos admonent maxime quid conferat ad degendam uitam.
Ideoq; Heroum sapiētissimus est habi us is, qui sæpius aduersam fortunam
expertus, multorum urbeis ac mores conspexit. Cognitio uerò ex aliorū tum
secūdis, tum aduersis rebus percepta, doctrinam habet omnium periculorū
expertem. Omneis præterea mortaleis mutua quadam cognatione uinctos,
licet locis ac tempore distanteis sub unum ueluti conspectum redigunt, diui-
nam sanè prouidentiam imitati, quæ tum cæli ornatum, tum naturas homi-
num uarias cōmuni ordine quodam per omne æuum complexa quid quæq;
deceat diuino munere impartitur. Eodem pacto, qui totius orbis uelut unius
ciuitatis acta suis operibus instruxerunt, in cōmunem ea utilitatem conscri-
psere. Pulchrum est igitur ex aliorum erratis in melius instituere uitam no-
stram. & nō quid alij egerint quærere, sed quid optimè actum sit, nobis pro-
ponere, ad imitandum seniorum consilia, quos longa ætas prudentiores effe-
cit laudantur à iunioribus. Atho tantò antecellit historia, quantò plura exem-
pla rerum complectitur diuturnitas temporis, quàm hominis ætas. Itaq; ad
uitæ institutionē utilissima historia censenda est, tum iunioribus, quos lectio
diuersarum rerum antiquioribus æquat prudentia, tum uerò ætate maturis
quibus diuturna uita rerum experimenta subministrat. Adde quòd priua-
tos uiros imperio dignos efficit. Imperatores ob immortalē gloriā, ad præ-
clara facinora impellit. Milites propter laudem quæ mortuos sequit, prom-
ptiores efficit, ad pericula pro patria subeunda. Improbos timore infamiae à
malis facinoribus deterret. Deniq; literarum monumentis, quæ testimoniū
uirtuti præbent moti quidam, tum condidere ciuitates tum leges utiles ui-
tæ mortalium ædiderunt. Nonnulli nouarum artium doctrinarumq; inuen-
tores ad usum gentium extiterunt. Sed omnium rerum, quibus felicitas homi-
nis paratur, laudem præcipuam, causamq; historiae tribui decet. Est enim cu

Historie utilitas.

Historie laus.

Infrī fabulosi stos eorū, quæ cum uirtute acta sunt, testem se malefactis, beneficamq; erga omne genus hominū præbens. Et enim si ea, quæ de inferis & quidē fabulosē feruntur, multū conferunt hominibus ad pietatē ac iusticiam seruandā, quanto magis putandū est historiā ueritatis assertricem, tanquā totius philosophiæ parentē, mores nostros effingere ad uirtutē. Omnes enim ferē mortales naturæ infirmitate maiorē uitæ partē ociosi ac segnes degūt, quorum uitæ ac mortis æqua obliuio est, quum par utriusq; interitus sequatur. Virtutis non facinora immortalia sunt, præsertim quum historiæ beneficiū accersit. Et quidem decorum est mortaleis labores perpeti pro gloria immortalī. Hercules quidē magnos, multosq; dum uixit labores ac pericula sponte adiit, ut suis erga omneis genteis beneficijs immortalitate donaret. Cæteros egregios uirtute uiros, hos quidem heroum, hos uerò decorum honores affecutos uidemus, omneis certē magna laude dignos, sed eorum tamen omnium gesta, ac uirtutes historia ab interitu uendicauit. Etenim cætera monumenta ad parum tempus perdurant, uarijs casibus disturbata historiæ uirtus, per uniuersum orbem diffusa, ipsum quod cætera consumit, tempus custodē suū habet. Affert præterea multum opis eloquentiæ, qua nil ferme præclarius reperitur. Hac Græci Barbaris, docti indoctis præferuntur, quum hæc una sit qua homines inter se cæteris antecellant: uidetur quoq; res esse tantī, quanti fuerit dicentis uirtus & eloquentia. Et quidem uiros bonos laude dignos arbitramur, ut qui uirtutis iter nobis ostenderunt. uerum quū aliq; aliud iter sibi delegerint, poësis quidē magis oblectare animos, quā prodesse uideēt. Et gentium leges ac instituta, magis punire quā docere. Ita & artium reliquarum: hæc nil ad felicitatē conferunt, harum utilitas damno permista est. Quædam pro uerò docent mentiri. Sola historia pareis uerbis res gestas præsentās, omnem complectitur utilitatem. Nam & ad honestum impellit, detestatur uicia, probos extollit, deprimat improbos. Deniq; rerum quas describit experimento, plurimum proficit ad rectam uitam. Aduertētes igitur, quanta laus scriptoris maneat, exemplo eorum moti, qui scribendo operam præbuerunt, hanc historiā aggressi sumus. Verum quum superiores memoria scriptores repetimus, paululum admirari multorum cogimur consilia, qui quum multarum diuersarumq; rerum noticiam plurimum in se continere utilitatis norint, eorum tamen quidam aut gentis aut urbis unius historiā absoluerē pauci à uetustis historijs initium sumētes, usq; ad eorum tempora gestas res & incōmunī positas cōplexi sunt. Et hi quidē sua tempora tantū tradidere, haud cōtinuata superioribus, rerū serie, hi Barbarorū gesta transgressi sunt. Alij antiquas historias ueluti fabulosas, ppter earum difficultatē, cōtempserūt. Nonnullorū, quū cæpissent, mors præueniēs, historias interrupit. Nulli uerò transcendere scribendo Macedonum tempora, in Philippi aut Alexandri aut successorum gestis tantū modo uersati. Multis autē memoratu dignis rebus deinceps usq; ad nostram ætatem actis, nullus historicus ea scribere,

*Eloquentiæ
uirtus.*

*Poësis.
Leges.*

*Historia ad honestū
impellit.*

scribere, unica hystoria conatus est, rei magnitudine forsan diffisis. Quapropter licet temporū rerumq; uarietate, tum scriptoribus diuersa tradentibus, ardua uideat & memoratu difficilis præteritorū descriptio, attamen decreuimus & ipsi eam hystoriam, quæ multis prodesset, obesset nemini, legentibus tradere. Nam si quis memoratu dignas & totius orbis, tanquàm unius ciuitatis, præcorum temporum ad suam usq; ætatem gesta, res scripserit, laboriosum quippe subibit opus, uerū satis audientibus utile. Licebit enim tanquàm ex fonte uberrimo, quid cuiq; usui existat haurire. Quod si quis percurrere omneis scriptores cupiat, opprimetur, tum librorum multitudine, tum diuersa scribentū uarietate, ut haud facile uerum possit elicere. At ea, quæ sub uniuersam hystoriam digeruntur, in promptu sunt lectoribus, facilisq; eorum notitia est. Deniq; eo scribendi modus hic est præstātior cæteris, quo utilius parte aliqua totum habet, & continuū rei præstat diuisæ. Id quoq; quod temporibus dispersitur notius est eo, quod est tempore confusum. Igitur pensitantes hunc scribēdi modum esse utilissimum, uerum plurimo labore & tempore longo egentem, triginta annos in hoc opus absumpsimus. Multis enim difficultatibus ac periculis maiorem Asiæ peragrauimus Europæq; partē, quo maiori, quæ à nobis descripta sunt, ex parte locis conspectis certa literis mandarem. In multis enim locorum ignorantia errarunt, non solum quidam rudes scriptores, sed etiam docti. Vrbs præterea Roma, in qua plurimo tempore uersati sumus, ob imperij magnitudinē per uniuersum orbem diffusi, plurimum nobis ad scribēdū opitulata est. Orti enim ex Argira Siciliæ ciuitate, percepta à Romanis qui ad eam confluebant: Latina lingua ex ueteribus annalibus, & duces eorū & gesta nouimus. Initium uerò scribēdi sumpsimus ab his, quæ tum Græci, tum Barbari præci scriptores, tanquàm fabulis similia literarum monumentis explicuerunt. Et quoniā præca illa, ad nostram usq; ætatem tempora cōplectimur, in hunc modum paucis hystoriam nostram diuisimus. Primi sex libri antiquorum gesta, quæ illi fabulosa appellant, ante bellum Troianum continent. In horum primis tribus Barbarorum, in reliquis antiquæ Græcorum res narrantur. In undecim deinceps cōferuntur, quæ à Troiano bello usq; ad Macedonis Alexandri mortem gesta sunt. In reliquis tribus & uiginti, coniungimus quæ deinceps usq; ad bellum Gallicū continent: quod Romani duce Iulio Cæsare (is ob gesta egregia inter deos est relatus, uirtute cuius Gallia omnis subacta est) gessere protendit uerò Romanum imperium usq; ad Britannia insulas. Huius res priores gestæ primo centesima Olimpiadis anno actæ sunt principante Atheniēsis Erodo. Temporū quæ nostra hystoria ante bellum Troianū comprehendit, scriptorū inopia haud satis certa nobis ratio comperta est, ab eo Apollodorus Atheniensis octoginta annorū hystoriam contexit, usq; ad reditum Heraclidarū, à quibus usq; ad primam Olympiadē anni computant, trecenti & uiginti octo, numerato tēpore, quo reges Lacedæmonia imperarūt. A prima uerò Olym-

Librorū multitudine ingenium opprimit.

Diodori anni xxx. in hystoria.

Hystoriae initium

Hystoriae diuisio.

Apollodorus.

Historie libri
xl.

piade usq; ad initiū belli Gallici, quod nobis statuiamus scribēdi finem, septin-
genti sunt & triginta anni. Omnis hæc ergo historia, quadraginta explicata
libris, annos complectit̄ mille, centum, triginta octo: his exceptis quos usq; ad
bellum descripsimus Troianum. Hæc diligenter partiti sumus, quo & legen-
tibus nota fiat historia, & inuidi abstineant à detractiōe. Quamuis quæ ri-
tē scripta erunt, carebunt inuidia: quæ uerò inscitia omittent̄, aliorum indu-
stria corriget. Nunc principiū scribendæ historiæ sumet̄. Quid de dijs, & qui
primi eos colere docuerunt, & quid de illorum immortalitate senserint, haud
paucis propter rei difficultatem exprimi potest. Sed quæ ad historiā pertine-
re uidebunt, quo sint notiora legentibus in certa distribuemus capita, ut ni-
hil dignum memoria omittatur. De genere autē hominum, deq; his, quæ in
orbe terrarū antiquitus dicuntur gesta, diligenter quantum in tam remotis
ppter antiquitatē rebus licebit, à prisicis illis t̄pibus sumpto initio, scribemus.

DE MVNDI, ET HOMINVM PRL MARIA CREATIONE.

PRIMA hominum generatio apud doctissimos ac præstantis-
simos uiros, qui ueram naturam & historiam tradiderunt, du-
plex fertur. Quidam mundum ingenitum, & incorruptibile, &
genus hominū ab æterno extitisse, neq; habuisse ortus principi-
um, sensere. Quidam genitum, corruptibilemq; arbitrati, & homines dixe-
runt generationis initium tēpore esse sortitos. Nam à rerum primordio, &
cælum & terram unicam habuisse ideam in mixta eorum natura. Exinde di-
stinctis inuicem corporibus, cepisse mundum hūc ordinem, quem uidemus.
Aërem quidem motum hunc continuum sortitum, & igneam partem eius
superiora loca propter leuitatem aiunt appetisse. Eadem causa solē & astra
cursus suos sortita. Quod uerò humori mixtum eodem stetit in loco ppter
grauitatē. quæ cum mixta essent, ex humidis quidē mare effectum, ex durio-
ribus uerò terrā lutosam euasisse, & omnino mollē. Hæc primum cum solis
ardore densior euasisset, eius postmodū superficie uic̄ calor̄is tumefacta, mul-
tis in locis humores quosdā esse concreatos, in quibus putredines tenui conte-
ctæ pellicula sint excitatæ: quæ admodum in paludibus & stagnis Aegyptijs ui-
demus accidere, quum frigidam terram subito æstus aëris calefacit. Quum
uerò in humidis, calore adhibito, generatio fiat, & noctu quidem circumfusus
aër humorem præstet qui die solis uirtute consolidetur, tandem putredines il-
læ ad summum perductæ, adueniente ueluti partus tempore, exustis confra-
ctisq; pelliculis omnis generis educunt animantium formas quorum ea quæ
maiorē calorem sortita sunt, in superiorem regionē, uolatilia effecta abie-
runt. Quæ uerò plus terræ continebant, serpentiā aliāque terrestria euase-
runt animantia. Naturam aquosam nacta in sui generis elementum delata
sunt, & appellati pisces. Terra deinceps tum solis ardore, tum uentis, in dies
magis

Animalium
creatio.

magis arefacta, à gignendis maioribus animalibus desijt. Sed quæ generata erant, mutua commixtione alios animantes procrearunt. Hoc & Euripides Anaxagoræ phisici discipulus sentire uidetur quum in Menalippo cælum & terram mixta olim fuisse tradat. Separata postmodum generasse singula, arbores, uolatilia, feras ac omne mortalium genus. De prima terræ generatione, quamuis præter opinionem non nullis esse uideatur, tamen ea quæ nunc quoque sunt histestimonium uident afferre. Nam iuxta Thebaidem Aegypti quum Nili cessauit inundatio, calefaciente sole limum ab aqua relictum, multis in locis ex terræ hiatu, multitudo muriû oritur. Quod argumento est ab ipso orbis primordio, animantia similiter omnia generata esse. Eodè quoque modo, & homines a principio genitos dicunt in agris pastum quærentes, siluestri & incondita uita uisisse, quibus herbæ & arborum fructus ultrò uictum præberent. Beluas insuper ijs fuisse infensas, quibus ut oblisterent, cætus hominum ob timorem factos aiunt, cõmunis utilitatis gratia, auxiliâque inuicè præbita, & loca habitaculis quæsitâ. Sonus oris confusus quum esset, paulatim discreuisse uocem aiunt, & res omni suo nomine appellasse. Verum quum diuersis siti essent in orbis locis, non eisdem uos uerbis ferunt, propterea & diuersos literarum characteres extitisse. Primosque hominum cætus suæ quæque gentis initium fuisse. Verum primi homines nullo subsidio fulti, duram agebant uitam. Erant enim nudi, nullo neque ædium, neque ignis adinuento usu, cibo in diem quæsitos quum ignorarent agrestis fructus in usum futurum condere, & seruare ad egestatem. Quo fiebat, ut hyeme plures, aut fame, aut frigore interirent. Experimento deinde edoctos, & speluncas auerunt quæsisse ad euitandam frigus uim, & fructus seruare cæpisse. Ignis autem notitia, cæterarumque utilium rerum percepta, & cæteras quoque uitæ hominum cõmoditates breui tempore esse adinuentas. Denique necessitatem ipsam, rerum magistrâ factam, singulorum peritiam ingenijs mortalium subministrasse, quibus coadiutores datae sunt manus, sermo, animique præstantia. Sed hæctenus quæ ad primum hominum ortum & uictum uetustum spectarent: nunc ea quæ diuersis orbis locis gesta literarum monumenta tradiderunt recenseamus. Qui primi fuerint in orbe reges nequaquam compertum habemus, quum nulli historici eos tradant. Impossibile quippe est literas æquè ac primos reges uetustas extitisse. Si uerò quis literas etiam tum fuisse contendat, certè rerum scriptores multò post tempore fuere. Sed quæ antiquior ætas tulerit, non solum Græci dubitant, sed etiam qui se indigentes, primosque rerum ad uitam utilium scriptores appellant Barbari, atque ab se multorum temporum gesta memoriæ prodita affirmant. Nos uerò quæ gentes, quæ uel nationes, aut quatenus tempore aut quod annis priores cæteris fuerint, haud quaquam pro comperto tradentes, quæ à singulis scriptoribus de antiquitate ueteribus ut gestis sunt tradita, quæ similia uideantur, uero sequuti, initium sumemus à Barbaris. Nō quod eos Græcis antiquiores putem, quemadmodum Epho-

Euripides.

Mures hominum
num cibus.

Verborum initium

Homines nudi

Speluncæ.

Necessitas
quid.

rus dixit, sed ut cum Barbara absoluerimus, Græca narrâtes nihil externum eorum rebus inseramus. Quoniam apud Aegyptios deorum genus primū fuisse fabulantur, astrorumq; ab his ueteres obseruationes repertas. Plurima quoq; ac præclara excellentium uirorum gesta feruntur, digna memoratu, ab rebus eorum historia ordietur.

DE VARIARVM RERVM EXCR DIIS ET INVENTORIBVS.

TRADVNT Aegyptij ab orbis initio. primos homines apud se creatos, cum bonitate & felicitateq; soli, tum ppter Nilum qui & multa generat, & suapte natura, quæ genuit facillimè nutrit.

Nam & arundinū radices præbet & lotum, & Aegyptiā fabam, & quæ dicunt orseū, multaq; præ terea ad uictū hominū exposita. Prima animatā apud se orta, ea utunt cōiectura, quod nunc etiā in Thebaidis agro cer-

Mures.

tis tēporibus multi ac magni generent mures. Qua ex re plurimū stupent homines, cū uideāt quorundā anteriore, usq; ad pectus & priores pedes, muriū partē animatā moueri, posteriori nodum inchoata, sed informi. Ex hoc per-

Aegyptus.

spicuum fieri aiunt, ab ipso orbis ortu primos homines Aegyptū protulisse: in nulla enim orbis parte accidit, eo modo animalia creati. Nam siue diluuiū

expers diluuij

Animalia ex terra.

Deucalionis tempore plura animantia absumpsit Aegyptum aiunt (ut puta ad meridiem positam, quum in ea pluuia raræ sint, expertem eius calamitatis fuisse) siue (ut quidā sentiunt) singula interierunt, æquū est, si terra rursus animalia genuit, apud Aegyptum principium generis omnium animantium

† alias aëris

extitisse temperiem, quippe aër, æquum est præbuisse generationi principium & causam generandi. Et enim & nunc quoq; post Nili undationem, conspicitur diuersorum animantium foetus abscedente enim aqua, limoq; terræ

Sol deus, luna dea.

à sole arefacto, ferunt quædam animalia perfecta, semiperfecta alia uideri in terræ gleba. Igitur primi illi homines, olim in Aegypto geniti, hunc mundi or-

Osiris isis.

natum conspiciētes, admirantesq; uniuersorum naturam, duos esse deos, & eos æternos arbitrati sunt: solem uidelicet & lunā, & hūc quidē Osiridē hanc Isidē certa nominis ratione appellarūt. Et Osiridē quidē Græca interpretatiō-

Dionysius.

one, ut qui suis radijs, ueluti pluribus oculis terram ac mare lustraret, multos oculos habentem dixere. Cui rei poëtæ quoq; uerba congerunt: solem omnia conspiciēte, dicentes, atq; audientem. Græcorū uerò quidā, qui antiquiores

Isidis cornua.

scripserunt fabulas Dionysiu Syriū cognomine appellāt, quorū Eumolphus in carminibus Bacchicis inquit Dionysiu Asorū in ligno incensum radijs. Orpheus uerò eū splendentē ac Dionysiu uocat. Aiunt etiā quidā cognomē illi à pelle ppter astrorū uarietate inditū, Isidē uerò interpretatā esse antiquā, sum-

pto nomine ab æterno & ueteri eius ortu. Addūt sibi cornua, tum ppter aspectū ita em uideē quo tpe primis diebus apparet, tū quia bos ei ab Aegyptijs sacrificat. Hos deos arbitrati, asserunt illos uniuersū circuire orbē ac nutrire,

augreçq;

augerēq; omnia tribus anni temporibus, motu continuo perficiētes orbem, uere, æstate, achyeme. Hæc inuicē contraria, annū conficiūt firma cōcordia. *Tēpora tria.*

Quorū deorū natura plurimū conferat ad omnīū animantiū generationem: cum alter igneus ac spiritalis existat. Deorū alterum igneū esse spiritalē: altera humida atq; frigida, aēr utriq; cōmunis. Ab eis itaq; generari atq; nutriri corpora omnia, rerumq; naturā singularē à sole & luna perfici. Pari eis quas cōmemorauimus quinq; esse, spiritū uidelicet, ignem, ficcum, humidū, aëra. *Mundi partes*

Sicuti uerò in homine caput, manus pedes, aliāq; partes enumerantur, eodē modo & mundi corpus, ex partibus his perficitur, quarum quælibet existimatur deus, proprio nomine ab Aegyptiis à principio, secundum cuiusq; naturā uocatus. Nam spiritum uerbi interpretatione appellarunt (quod causa uitæ mortalibus existat) tanquā cōmunē omnīū patrē. Idē & Græcū insignem poētā de hoc deo sentire uolūt, eum deorū hominūq; partē uocantē. Ignem Vulcanū interpretant, magnum illum deum existimantes, & multū ad generationē perfectionēq; rerū cōferre. Terrā tanquā uas aliquod eorū quæ fierent putantes, matrē appellarunt. A Græcis similiter terra mater mutato deinde paulum uerbo *ἡ μήτηρ* est dicta, sicut & Orpheus est testis, quā terram omnīū matrem dixit, diuitias largientem. Humiditatē Oceanū prisci uocitarūt, ueluti nutriētē, nominis interpretatione matrē. Græcorū nonnulli Oceanū dicunt, de quo poēta inquit Oceanū generatōrē deorū, & matrē Thetym Aegyptiū putāt. Oceanū essenisum à quo & deorum genus ducunt. Nam apud eos tantumplureis esse urbeis asscrunt à priscis dijs conditas, quæ admodum Iouis, Solis, Mercurij, Apollinis, Panis, Lucinæ, & aliorū pluriū deorum. Aërem uerò nominatum Palladem ac Iouis filiam dici, & uirginem fuisse: quoniā & non corrumpatur, & sublimiōtē locū teneat. Quapropter ex uertice Iouis dicit nata. Eandem dictam esse Trigeminā, propter tria anni tempora, uer, æstatem, hyemē. Dicitur etiā Glaucopis, nō ea causa quam *Trigeminā Glaucopis.*

aër glauci sit aspectus. Ferunt autē hos quinq; deos omnē peragrare terrā, apparentes hominibus in sacrorū animalium formis quādoq; autē in hominū aut aliorum species, quod minimē fobulosum uidet. Siquidem isti sunt qui omnia generant & producūt. Et Homerus, qui ad Aegyptios profectus est, multaq; ab eorū sacerdotibus percepit, hæc tanquā uera in opere suo fuisse describit, Deosq; sapius in alienis formis circuire urbeis, uicia & uirtutes hominū inspicienteis. Hæc de cælestibus dijs deq; eorū genere æterno Aegyptiū tradunt. Ferunt insuper alios ex hijs genitos qui fuerint mortales, sapiētia uerò, & in humanum genus beneficijs in mortalitate potitos. Horum quosdā in Aegypto regnasse. partimq; eo fuisse nomine, quo & dii cælestes: partim proprio uocitato, Solem, Saturnum, Rheam, Iouem quoque à nonnullis *Sol rex primus.* Ammonā appellatum, Iunonem præterea Vulcanū, Vessam ultimo Mercurium. Primum quidem regem fuisse apud Aegyptios Solem eo nomine quo

Ignis inuētio. quo & cæleste astrum. Quidam sacerdotes affirmant primum regnasse Vulcanum inuentorem ignis, eoq; beneficio ducem ab Aegyptijs constitutum. Quum enim arbor ictu fulminis in montibus conflagrasset, ligna propinqua hiberno tempore à flamma sunt comprehensa. Qua exre Vulcanum calore lætatum, deficiente igne, addidisse illi nouam materiam. & eo modo cōtinuato igne, alios homines conuocasse ad eius aspectū, tanquàm à se reperti. De

Saturnus. inceptis Saturnum qui sororem Rheam cepit uxorem, aiunt extitisse, genuisseq; secundum quosdam Osiridem & Isidem, plures genuisse Iouem ac Iunonem tradunt, qui propter uirtutem uniuerso orbi imperarint. Hos quinque genuisse deos, prout apud Aegyptios dies habentur quinque intercalares, Osiridem, Typhona, Apollinem, & Venerem. Et Osiridem interpretatum Dionysium; Isidem uerò Cererem. Hac Osiris in uxorem sumpta, regnoq; suscepto, multa contulit ad usum uitæ communis. Eius enim uirtute, mutua, cibi gratia cædes hominum cessarunt. Inuento enim ab Iside primum tritico & ordeo, quæ prius incognita hominibus, casu inter cæteras herbas oriebantur. Ab Osiride uerò eorū fructum, cibi utilitate animaduersa, omnis eo nutrimenti genere esse usos, tum propter cibi reperti suauitatē, tum quia utile uidebatur, scuitiæ, crudelitatisq; promiscuæ causam abesse. Signa huius inuentæ segetis ferunt, quòd ab eis ueteri lege & nunc quoq; obseruatur, ut messores æstate spicas maturas ad manipulum excerpant, in dæx oblationem, atq; Isidem inuocent, honorem ei deo inuentæ frugis reddentes. Apud quasdam uerò urbeis in Isidis pompa, inter reliqua, triticum & ordeum ferri in memoriam reparatorum, leges quoq; Isidem statuisse ferunt, quibus iustitia æquè omnibus seruaretur. ui atq; iniuria, timore pœnæ, sublati. Hac de causa priscos Græcos Isidem legisferam appellarunt, tanquàm primam legum inuentricē. Fertur etiā Isidis tēpore condita esse urbs in Thebaida Aegypti, centū portarū à matre denominata. Posterii uerò partim Iouis ciuitatem nonnulli Thebas dixere. Eius enim conditorē urbis, non solū reliqui scriptores, sed etiā Aegyptij sacerdotes incertū habent. Plures tradunt, non Osiridis tempore, sed multos post annos à rege quodā † Thabas fuisse conditas. Verū de hoc posterius suo loco dicetur. Erexisse quoq; templum Ioui & Iunoni parētib; insigni, cum magnitudine, tum ornatu. Duo insuper tēpla aurea statuit; unū maius Ioui cælesti, alteram minus Ioui regi, eorū patri, quem quidā Ammonem uocant. Fecit etiā alijs dijs quos retulimus aurea tēpla, honoribus cuiuslibet & sacerdotibus institutis. Artium quoque, aut rerum ad utilitatem uitæ spectantiū reparatorum, ab Osiride & Iside in honore habiti fuere. Inuēti insuper aëris, aurique in Thebaida, fabri, armaq; facta, quibus & feras occiderēt, & excolerent terræ. Statuæ præterea, & deum, tēpla aurea ab hijs cū omni ornatu fabricata sunt. Fuisse & Osiridem studiosum agriculturæ tradunt. Nutritum autem in Nyfa fælicis Arabiæ, propinua Agypto, quū esset Iouis filius, unde & Græci à patre & loco, Dionysium appellant, Huius urbis poëta,

qui

qui in Aegypto fuit, in suis hymnis meminit, dicens esse Nysam urbem supra montem excelsum ac florentem, longè à Phœnicia ferme Aegypto conterminum. Vineæ quoque fuisse inuentorem in Nysa tradunt, quam plantandi ac uini conficiendi, seruandique, ex alio transferendi usum edocuit, Mercuriū quoque maximè omnium ab eo honoribus affectū, & repertorē rerum plurimarum: quibus uitæ hominum consuleretur. Volunt hunc enim primum & uerba in ordinem redigisse; & multis indixisse rebus nomina. Fuisse quoque literarum inuentorem aiunt: instituisseque, quo honore, quibus uic sacris, colerent dii. Is primus obseruator astrorum cursus fuit; & uocum harmonias adinuenit. Palæstra, numerorumque, & ad corpora curanda, medicinæ artis: lyrae insuper, ex neruis trium chordarum, instar trium anni temporū, repertorem tradūt. Treis enim instituit uoces, acutam, grauem, & mediam. Acutam ab æstate, grauem ab hyeme, mediā à uere sumemus. Hic & Græcos docuit uerborū interpretationē, unde & ipsum ἐρμην hoc est interpretē appellarunt. Denique & qui tempore Osiridis fuere sacrarum literarum scriptores, hæc eadem ab illo accepta referunt. Osiridem etiā plurimū suo consilio usum, oleæ quoque plantam ab eo, non à Mīnerua quemadmodum Græci dicūt, repertam.

Osiridem uerò tanquā uirum bonum, gloriæque cupidum, ferunt ingentem exercitum coegisse, ut peragraret orbem, doceretque mortaleis plantare uites, ac tritici & ordeī segetem, pecorumque fructum; existimans si homines ab agrestī uita, ad cultiorem, mitioremque traderet, honoresse (quod & consequutus est) potiturum immortalēis. Non enim prisci illi tantum, sed posterī etiā propter inuētā ab eo segetes beneficij memores pro maximis dijs habuere. Tradunt autem Osiridem Aegypti regno constituto, rerumque omnium cura Isidi uxori permīssa, tradidisse ei Mercuriū, cuius consilio (quoniam prudentia uideretur excellere) inter amicos uteretur. Ducem uerò exercitus, omniumque, quæ suæ ditionis erant, reliquisse Herculem, tum quia genere proximus, tum quia fortitudine, roboreque corporis erat admirabili. Regni gubernationem itaque partitus est. Phœnicia & Maritimæ oræ Busiridē, Aethiopiæ, Lybiæque proximis regionibus Antæum præfecit. Ipse cū omnibus copijs ex Aegypto in expeditionem profectus est, secum fratrem ducens, quem Græci Apollinem dicunt & lauri repertorem: obque id laurum ei dicatam esse, hederam uerò ab Osiride repertam, quam ei consecrarunt: quemadmodum & Dionysio Græci. Lingua uerò Aegyptia hederā Osiridis plantā uocant. In sacris autem hederā uitibus præfertur, quoniam ea folia amittat, illa uerò seruet continuam uiriditatem. Quod & apud antiquiores in cæteris arboribus, quæ semp uirent, accidit. Nam & Veneri myrtū & Apollini laurū dedicarunt. Osiridem uerò duo filij uirtute dispares, Anubis & Macedon profecti sunt. Vterque armis usus est insignibus, aliquo animali haud ab eorum natura dissimili. Nam Anubis canem: Macedon lupum insigne armorū tulit. Qua ex re hæc animalia Aegyptij summo in honore habet, & horū animatiū

Vinea.
Mercurij inuenta, uerborū ordo. literæ.

Deorū cultus.
Astra.
Palæstra.
Numeri.
Medicina.
Lyra.

ἐρμην.

Olea.
Osiris.

Vites.

Mercurius.

Hercules.

Busiris.

Antæus.

Apollo.

Laurus.

Hedera.

Mirtus.

formis

Pan. formis apud Aegyptios coluntur. Duxit insuper secum Pana, cui ab Aegyptiis diuersis modis praecipuus honor habitus est. Nam eius regionis accola, non solum statuas sibi in templis omnibus posuere, sed & in Thebaida ciuitatem sui nominis aedificarunt chemmin, id est, panis urbem uocata. Secuti quoque sunt eum in agris colendis experti, qui uineas plantare nosset Maron. Qui triticum serere, Triptolemus. Omnibus deinde compositis, oratis dijs Osiridem comam quoad in Aegyptum rediret nutrisse aiunt, ac uersus Aethiopia profectum. Quae consuetudo usque ad haec tempora inoleuit apud Aegyptios, ut peregrinantes quoad domum reuertuntur nutriant comas. Quum esset in Aethiopia ferunt oblatos ei Satyros comas umbilico tenus habentes. Dicitur Osiris fuisse cupidior risus, delectarique solitum musicis & choreis. Quapropter illum musicorum multitudo sequebatur. Inter eos nouem fuisse uirgines adolescentulas, tum canere solitas, tum in alijs eruditas: quas deinceps Graeci appellarunt *ταδο μουσικα*. Has Apolline docuisse dicunt: qua ex re musicus est nominatus. Satyros uero ad psallendum, cantandum, ad animi remissionem aptos secum in castris habebat. Non enim bellicosus, aut praeter alijs periculisque deditus fuit: sed ocio & hominum salutis. Quo beneficio pro deo omnes eum gentes habebant. Aethiopiibus agriculturam ostendens, insignibus in ea urbibus a se aedificatis & praefectos dedit, & tributa instituit praestari. Hoc tempore Nilum ferunt circa Syrii Canis exortum, tunc enim maxime crescere consuevit, maiorem Aegypti partem, & eam maxime, cui Prometheus imperabat, inundasse. Absumptis enim ferme omnibus eius regionis incolis, Prometheus dolore motum, se interficere uoluisse. Fluum uero propter cursus uelocitatem, profunditatemque aquarum, aquilam tunc appellatum. Herculem, tum consilij magnitudine, tum uirtute, uolunt eius stigio compressisse aquarum impetum: & ad priorem cursum conuertisse. Vnde & Graeci quidam poetae rem gestam, in fabulam uertentes, Herculem tradunt aquilam Promethei iecur depascentem occidisse. Fluum nomē uetus Oceanus fuit, postquam eius compressus est decursus, aquila: deinde a rege quodam Aegyptus appellatus. Quod & poeta testatur: dicens fuisse Aegypti flumine naues triemes, locum ubi Nilus in mare defluit: Theonim uocatum ferunt antiquum Aegypti emporium. Postmodum a Nileo rege Nili, quo nunc utuntur, nomē sortitum. At uero Osiris quum esset in montibus Aethiopiae, utrasque ripas Nili aggere cinxit: ne modum excederet inundatio, sed ueluti per portas quasdam exiens lenis esset, atque agris proficua. Deinde per Arabiam iuxta Rubrum mare iter faciens, ad extremos Indos peruenit. Vbi & plureis constituit urbes: ex quibus unam Nysam nominauit, in eius memoriam, in qua est nutritus, ubi hederam plantauit, quae sola eo loci alitur, & in Nysa Aegypti. Multa quoque alia reliquit sui apud Indos monumenta. Ex quibus posteri deum illum esse opinati sunt, asserentes eum genere Indum esse. Exercuit quoque elephantorum uenationes. Columnas insuper multis in locis statuit,

statuit, suæ expeditionis testes. Peragrauit autem & cæteras Asiæ nationes, ac per Hellespontum in Europam transiens, Lygurgū in Thracia Barbarorum regē sibi obfistētē, peremit. Illi prouinciæ Maronem iam senē præfecit, qui ædificauit ciuitatem quam ab se Maroneam nominauit. Macedonē filium regem statuit eius prouinciæ, quæ ab eo Macedonia dicta est. Triptolemum colendis Atticis agris præfecit. Denique quum orbem ferme circuisset, domesticis fructibus excoluit hominum uiram. Si qua regio uitibus incpta esset, docuit ex ordeo potum fieri, haud multū uirtute, gustuq; uini inferiorē. Quum in Aegyptū redisset, tulit dona secum à diuersis gentibus data. Quapropter magnitudine beneficiorū, & donatus immortalitate, & honores est cælestium secutus. Deinde quum ad deos ex hominibus transisset, & honore illi, & sacra, ut maximo deorū, ab Iside & Mercurio instituta sunt: multaq; in mystica ad cultum addita, quibus eius dei potentiam ampliorem redderent. Verum ex uetustis sacerdotum arcanis, qui Osiridis tempore fuerant, postea cōpertum est, Osiridem Aegypto iuste regnantem à Typhone fratre impio atq; nefario interemptū. Quem illi in sex ac uiginti partēis dissectum, cuiuslibet eorum qui secum tanti sceleris participes fuerant, partem dedit, ueluti eius facinoris conscij: & simul, ut ipsos defensores, custodesq; haberet regni fidos Isis, fratris eiusdemq; uiri, mortem auxilio filij (Oros enim nomen erat) uicta Typhone, & qui cædis conscij fuerāt interemptis, Aegypti regnum cæpit. Commissa ea est pugna iuxta fluuium in parte Arabiæ, Antæi appellant uicū, quod nomen ex Antæi morte ab Hercule occisi, Osiridis tempore sortitus est locus. Osiridis partēis omnis dispersas, præter pudēda, cum inuenisset, cupiēs incertum esse uiri sepulchrum, ab Aegyptijs aut singulis honori haberi, ex aromatibus ac cera singulas eas partēis in formam hominis uiro similem composuit. Cōuocatis deinceps Aegypti sacerdotibus, singulis dedit Osiridis imaginem, asserens ei soli corpus illius creditum, atq; adiurans, ut nunquam apud se esse sepulturam Osiridis ulli panderent, utq; illud in abditijs seruatum ut deum colerent, eiq; animal ex suris quod mallent dicarent, quæ & colerent ueluti Osiridē dum uiueret, & post obitum simili cerimonia obseruarent. Ut autem maiori beneficio sacerdotes ad hæc sibi promptiores faceret, tertiam eis agrorum partem ad deorum cultum & sacra concessit. Hic tum meritorum Osiridis memores, tum beneficio Isidis alleccti, eius mandata perfecere. Qua ex re etiam nūc sacerdos quilibet testatur penes se Osiridē sepultum esse. Animantia quoque à principio ei dicata in honore habent & cum moriuntur in eorum funere renouant Osiridis luctum. Tauros autem sacros, hunc quidem Apim, alterum Memphim nominatos, sacrificant Osiridi, quos etiam ueluti deos Aegyptij omnes colunt. Hoc enim animal, tritici inuētores multum adiutos se asserūt, & adserendum, & ad cōmunem agrorum culturam, Iurasse autem Isis dicitur, uiro mortuo, nulli se amplius nupturam, Iusso deinceps regnauit imperio, beneficijs in subditos reliques omnis

Lygurgus.
Maronea ciuitas.
Macedonia.
Triptolemus.

Ordei potus ab Osiride inuentus.

Osiridis cædes.
Typhon.

Antæi uicus.
Osiridis partēis.

Apis bos.
Mēphis bos.

Isidis sepul- excedens. Post obitum uerò, immortalium honores consecuta est, sepultaq;
chrum. apud Memphim in Vulcani loco, ubi usq; ad hoc tēpus sepulchrū eius mon-
 stratur. Nonnulli horum deorum corpora, non illic sita arbitrantur. sed in Ae-
osiris thiopiæ, Aegyptiq; montibus, iuxta insulam, quæ Nili portæ, ab agro dñs sa-
iusiurandū. cro, appellantur. Vestigia huius ostendunt, tum sepulchrum Osiridi cōstru-
 ctum, atq; à sacerdotibus Aegyptijs in honore habitum, tum urnas trecen-
 tas sexaginta, quas quotidie lacte replent sacerdotes ad id instituti, luctumq;
 renouant, deos nomine uocantes. Hac de causa insula à transeuntibus aditu
 prohibetur. Apud Thebaidis uerò, quæ ciuitas antiquissima est, omnium in-
 colas, maximo habetur iusiurandum per Osiridem in nubibus existentem:
 omnibus Osiridis partibus, ut retuli præter pudenda, sepultis. Ea quippe in
 fluuium à Typhone quū nullus ex cædis conscijs illa penese esse uellet, erant
 proiecta. Ab Ifide postea non minori honore, quam reliquæ partes, fuerunt
 sepulchro condita. Eius imaginem coli, sacraq; ei ac cerimonias piè ut deo fie-
 ri docuit, nomen eius dei præcipuum reddens atq; insigne. Quapropter Græ-
Orgia. ci quum orgia, sacraq; dionysia ex Aegypto transtulissent, huic quoq; porti-
Phalos. oni honores impenderunt, eam in sacris ac cerimonijs Phalon appellantes. Ab
 Osiride uerò atq; Ifide, usq; ad Alexandrum Macedonem, qui in Aegypto sui
 nominis urbem condidit, annis dicunt amplius decē milibus: ut uerò quidam
 asserunt paulominus tribus ac uiginti milibus extitisse. Qui deum hunc tra-
 dunt Thebis Boëtiæ ex Semele & Ioue fuisse genitum, aberrare uidetur. Or-
 pheum enim quum ad Aegyptios transisset, percipissetq; apud eos sacra, &
 mysteria dionysia (esset autem amicus Thebanis, à quibus plurimo in hono-
 re habebatur) rettulisse ad eos tradunt in ipsorum gratiam huius dei origi-
 nem. Plebem postea, tum ignorantia, tum ut deus in Græcia ortus uideret,
 libenter ea sacra ac mysteria suscepisse Orpheum uerò hanc generis, & sacro-
Orpheus. rum originem, ea coniectura uolunt, ad Græciam transtulisse, quod Cadmus
Cadmus ex Thebis Aegypti ortus, præter ceteros filios & Semelem suscepit, eam à
Semele. quopiam corruptam, post septimum mensem peperisse infantē ferunt, Osiridi
 similem, neq; illū uixisse diutius, siue dijs improbantibus, siue repugnan-
 te natura. Quod ægre ferens Cadmus, responso accepto, ut parentum iusta
Osiris cur ex seruaret, infantem deaurauit, illiq; sacra instituit, ut esset argumentum illum
Ioue. ab Osiride natum. Ad Iouem in sup genus rettulit, & ut Osiridis factum co-
 honestaret, & corruptionis infamiam demeret. Id causam præbuit Græcis,
Orpheus. ut crederet Cadmi Semelem ex Ioue Osiridem peperisse. Orpheum postea,
 cui magna erat apud Græcos gloria, tum propter cantus suauitatē, tum pro-
 pter sacra hospitio acceptum à Thebanis ferunt, magnocq; in honore apud
 eos habitum. Hic quum ab Aegyptijs theologiam percepisset, antiquū Osiridis
 genus ad posteriores transtulit. Inq; Thebanorū gratiam, nouum con-
 stituit sacrificiorum ritum, quod fabulis causam præbuit, ut Iouis ac Seme-
Dionysius. les filius Dionysius putaret. Homines uerò partim incitā, partim Orphei
 fama

fama & opinione moti, eum ut Græcum libenter susceperunt deum. Postea adhibitis poëtarū (quas theatra cōprobabant) fabulis, certa est præbita huic generi fides. Dicunt præterea Græcos, ut suos, ac domesticos sibi, uendicare insigniores heroas ac deos. Se eorum insuper colonias asserere ab se missas. Nam Hercules, qui genere Aegyptius fuit, quum sua uirtute perambulasset magnam orbis partem, in Lybia columnam posuit, cuius rei testimonium à Græcis capere nituntur. Quum enim constet omnibus, Herculem adfuisse dñs in bello, quod aduersus giganteis gessere, ferunt, nequaquam gigantes ex terra gigni ea potuisse ætate, qua Græci asserunt Herculem paulò ante bellū Troianum extitisse, sed potius, ut ipsi dicunt, in primo humani generis ortu. Ab hoc enim plus quàm decem millia ab Aegyptijs numerant anni. A Troiæ uerò tempore, minus quàm mille ducenti. Eodem modo claua, & leonis pel-
lis antiquo Herculi conueniunt, quo tempore nondum erant arma adinuenta, sed fustibus homines iniurias propulsabant, ac ferarum pelibus tegebant pro armis corpora: & hunc quidem Iouis filium, matrem incertam ferunt. Qui autem ex Alcmena genitus est, plus annis mille post extitit. Et ipse Alceus ab ortu uocatus, cui post Herculis cognomen est inditum. Non quod propter Iunonem sit gloriam adeptus, sicut Omittres ait, sed quia uirtutem illius prisci imitatus. Conuenit quæ ab his dicunt apud Græcos, fama Herculem orbis monstra perdomuisse, quod illi Herculi tribui nequit, qui ferme coæuus temporibus tenacis fuit. Iam maiori ex parte cultura agrorum, tum urbibus plurimis, tum uerò hominum ubiq; inhabitantiū multitudinē domesticis. Magis igitur ea decent illum Herculem, qui prisca ætate fuit, cum homines infestarentur à beluarum multitudinē, in Aegypto præsertim, cuius nunc quoq; regiones desertæ sunt & feris immanibus plenæ. Huius simile ueri est, ueluti patriæ misertū Herculem eiusmodi feris occisis, eam reddidisse hominibus colendam, eoque beneficio cælestium honore donatum. Ferunt insuper Perseum Aegypto natum, atq; Isidis genus à Græcis ad Argos referri fabulantes, Io in bouem fuisse mutatam. Sed uana est de his dñs opinio. Nam qui-
dam Isidem, alij Cererem, quidam Thesmophoram, alij lunam, nonnulli Iunonem, alij alio nomine appellat. Osiris uerò tum Serapis dicitur, tum Dionysius, tum Pluto, tum Ammon, tum Iupiter. Alij Pana eundē uocant. Multi existimant Serapim esse, quem Græci Plutonem putant. Asserunt autem Aegyptij Isidem plurimum inuentricem ad morbos medicamentorum, & medicinæ arti admodum contulisse, quam immortalitate quoq; potitam, gaudere hominum cultu, inq; eorum ualitudine præcipuè uersari. Quinetiam in somnis opitulatur palàm eis quos censuerit dignos: tum ostendēs suum numen, tum erga beneficentiam egenteis curadis. Signa horum esse dicunt, nō Græcas fabellas sed opera certa. Omnis enim ferme orbis hanc deam colit, propter manifestas eius morborū curas. Et enim in somnis illam dicunt non

Hercules Aegyptius.

Claua Herculis.

Arma prisorum.

Alceus Hercules.

Perseus Io, Isidis nomina Osiris nomina.

Isis medicinae augmentatrix & morborum curatrix.

recte ualentium auxilia morbis præbere. Et qui eius monitis optemperent; præter opinionem curari. etiam quorum medici salutem desperarint. Visu quoque aut alia quapiam corporis parte debiles, eius deæ numen implorantes, in pristinam ualitudinem restituntur. Ab ea quoque medelam ad assequendam immortalitatem aiunt esse inuentam. Itaque Orum filium à Titanis insidijs interfectum, ac per aquam reperiunt, non solum in lucem restituit; sed & fecit immortalem. Videtur autem ultimus iste deorum regnasse, postquam pater Osiris fuit ad deos translatus. Orum dicunt Apollinem interpretari, ac medendi, diuinandiq; artem à matre Ifide edoctum, multum hominibus, tum oraculis, tum medelis attulisse utilitatis.

*Orus dictus
Apollo.*

AEGYPTIORVM OPINIO DE AN- NORVM SVPPVTATIONE.

AEGYPTI sacerdotes à Solis regno, usq; ad Alexandri tempus, quo in Asiam transcendit, annos computant ferè mille & uiginti. Fabulantur quoq; priscos illos deos regnasse annis amplius mille & ducentis. Posteriores uerò non minus trecentis. Et quum annorum numerus fide carere uideatur, conantur quidam, quum apud antiquiores nondum solis motus notus esset, ad lunæ cursum annum metiri: ita quum annus triginta dierum conficeretur, haud impossibile fuit, quosdã annos mille ducentos uixisse. Siquidem nunc quum duodecim conficiatur mensibus, plures centesimum excedunt annum. Similiter & de ijs accidit, quos aiunt trecentos regnasse annos. Illi enim tunc mensibus annum conficiebant, secundum tria eius tempora, æstatem uidelicet, uer. ac hyemem, quæ causa fuit ut quidam Græci annos sicut partem eius, uocarent, horas annuas uerò scripturas aduersaria. Scribunt insuper Aegyptij Ifidis ætate, uasto fuisse corpore homines, quos Gigantes Græci dixere, sacerdotes Aegyptij quædam, ab Osiride postmodum deuictos. Sunt qui hos existiment è terra genitos, recenti adhuc prima animantium generatione. Alij robore corporis cæteris ualidiores, quum multa præclara ædidissent opera, gigantum nomen casu sortitos affirmant. Multi existimant, quum Ioui Osiridiq; dijs bellum intulissent, omnes peremptos fuisse, legè quoq; Aegyptij, præter communem cæterorum omnium morem, sanxere fas esse sororem à fratre uxorem capi, exemplo Ifidis moti, quæ fratri Osiridi nupsisset, eoque mortuo, & iurasset illi amplius non nubere, & uiri mortuè ultra iusto imperio regnasset, plurimū etiam de genere hominum suis in eos beneficijs merita. His de causis plus honoris ac dignitatis reginæ, quam regi impenditur. In priuatis quoque mulier uiro dominari dicitur, profitentibus in dotis confectione uiris omnibus, esse uxoris arbitrio parendū. Haud uerò inscius sum, à nonnullis scriptoribus tradi;

Gigantes.

*Frater & soror matrimo-
nio copulati.*

tradi horum deorum sepulchra in Nyfa Arabia sita, à qua Nyseum Dionysium appellent, esse autem utriusque dicatam columnam, sacris sculptam literis, tradunt, inque columna Isidis hæc scripta esse: Ego Isis sum Aegypti regina à Mercurio erudita, quæ ego legibus statui nullus soluet. Ego sum mater Osiridis Ego sum prima frugum inuentrix; Ego sum Ori regis mater; Ego sum in astro Canis refulgens, mihi Bubastya urbs condita est. Gaude gaude Aegypte quæ me nutristi. In columna Osiridis hæc scripta dicuntur: Mihi pater Saturnus deorum omnium iunior, sum uerò Osiris rex qui uniuersum per agrum orbem, usque ad desertos Indorum finis. Ad eos quoque profectus sum, qui arcto subiacent, usque ad Histri fonteis. Et iterum alias quoque orbis adij usque ad mare Oceanum parteis. Sum Saturni filius antiquior, germine ex pulchro & generoso ortum, cui non semel genus fuit. Neque ullus est in orbe, ad quem non accesserim, locus: docens omneis ea, quorum inuentor fui. Hæc tantum in columnis legi posse affirmant: alia (quàm plurima sunt) tempore esse corrupta, & de his sanè quæ in sepulchris extant consentiunt ferè omnes. Nã quæ sacerdotes condita in archanis habent, nolunt ut ueritas ignota sit, ad multos manare poena ijs adiecta, qui ea in uulgus proderent. Tradunt in superpluris Aegyptij ab eis colonias per uniuersum orbem deductas: nam in Babyloniam colonos traduxisse Belum Neptuni uolunt, Lybiæque filium, qui sedem urbi ponere Euphratè quum eligisset, sacerdotes hos Caldæos Babylonij uocant, more Aegyptiorum instar obseruarent. Phisicis etiam astrologiæ qui dediti essent, instituit. Ferunt etiam Danaum ex Aegypto profectum, antiquissima ferè urbium Græciæ Argos condidisse, Chocleorum quoque gentem, qui in poto sunt, Iudæos in super, qui Arabiam inter Syriamque cõcedere ab ipsis testatur transmigrasse. Quapropter & apud has nationes antiquo more circumciduntur pueri, ab Aegypto ea consuetudine traducta. Quinetiam Athenienses colonos faitarum Aegyptiæ gentis esse, eo asserere argumento nituntur, quòd apud Græcos tantum urbs ^{αἴσι} uocatur ab Aegyptiorum more olim tripartita fuisse asseuerant. Nam primus gradus erat nobilium, qui præ cæteris doctrinæ dediti, maiore honore digni habebantur. In ea re sacerdotibus Aegyptijs perfimiles. Secundus eorum, quibus agri erant assignati, ut armis intenti essent, pro primæ defensione, iis pares, qui in Aegypto agros tenentes milites ad bellum subministrabant. Tertius plebis erat atque opificum, qui artibus mercennarijs intenti, necessarias operas præberent.

Ordo ut ab Aegyptijs sumptus.

Osiridis & Isis
dis columna.

† forte cognita.

† forte quos.

Triplex ciuitatis ordo.

DIODORI SIC. DE FABVLOSIS
ATHENIENSIVM CVM AEGYPTIIS
CONSVETVDINES.

*Dipetes Mne
stei pater, A-
theniensiū rex.*

VERVNT & Aegyptij quidam Atheniensium duces. Dipe-
tes enim Mnestei, qui ad Troiam militauit, pater, quum esset
Aegyptius, postmodum Atheniensium ciuis & rex factus est. Eum
duplicis naturae exitisse aiunt: quoniam duplicis politiae Graecae
scilicet & Barbarae, quarum altera partem ferè habet hominis, altera particeps
fuerit. Similiter & Erichtheum tradunt Aegyptium genere Atheniensibus im-
perasse. Cuius rei haec asserunt argumenta. Quum maxima siccitas omnem
ferè orbem praeter Aegyptum peruasisset, ex qua ingens frugum hominumque per-
nities secuta est, attulisse ex Aegypto dicunt Erichtheum propter cognationem
Atheniensibus frumentum, obque id beneficium, eis regem constitutum. Qui sum-
pto regno, docuit eos caerimonias ac mysteria, Cereris Eleusinae ab Aegy-
ptiis translata. Eam quoque deam his temporibus coeuam Athenas frumenta com-
portasse dicunt, & serere denuo triticum docuisse. Assentiunt Athenienses regnate
Erichtheo, quum omnes terrae fructus siccitas absumpisset, Cererem praesentem,
frumento eos iuuisset. Sacra insuper & mysteria eius deae tunc in Eleusina su-
scepta quae eadem & ponere Aegyptios celebrant. Nam & Eumelpides ab Aegy-
ptiis sacerdotibus traducti sunt, & a pastophoris praecones solos ex Graecis
Athenienses per Isidem iurare ac forma moribusque Aegyptiis similes: pluraque
alia his similia magis ambiciosè quam uerè afferunt. Sed de hac colonia am-
bigitur propter gloriam ciuitatis. Verum plures colonias affirmant Aegy-
pti à suis maioribus aduaria orbis loca, tum propter amplitudinem regum tum
propter hominum multitudinem traductas, de quibus quum neque certis uestigijs
scriptorum testimonio constet, indignas existimauimus quae literis manda-
rentur. Sed haec de his quae theologi Aegyptij tradunt, nunc de situ eius
deque Nilo ac caeteris memoratu dicendum dignis.

*Erichtheus
Cereris cul-
tor.*

AEGYPTI AC NILI DE
SCRIPTIO.

Aegypti situs.

EGYPTVS ferme ad meridiem sita, tum quia ipsa natura
munita est, tum regionis aménitate caeteris uidetur regnis excel-
lere. Ab occidente desertum tutatur, & syluestris Lybiae pars in
longum protensa, non solum aquarum inopia, sterilitate rerum diffi-
cili aditu, sed admodum periculoso. A meridie, tum Nilii cataractis angitur, tum
montibus ei contigujs. A troglodytis, extremisque Aethiopiae finibus, stadijs
quinque milibus & quingentis. Neque facile nauibus fluuius est peruenire, neque adiri
itinere terrestri potest, nisi aut a regibus, aut a magno quodam praeparato ad-
uictu comeatu. Ab oriente uero tum fluuius munita est, tum deserto latissimi
campi

campi Barathra appellati. Est Syriam inter Aegyptūq; palus admodū profunda, quam Seruoniā dicūt, latitudine omnino angusta, longitudo supra ducenta stadia protendit, loci inscijs, pericula insperata afferunt. In arcto cōtractam, arenæ cumuli circūstant, qui notis uentis agitati, in aquā deferunt, ad eō arenā densa ut immixta aquæ continēs uideatur, neq; faciliē, terra sit an aqua, discerni queat. Quo fit, ut plures ignota loci natura, neq; uiam edocti, uadum tenentes, cum omni exercitu absorpti sint. Nam arenā, quæ emīnens stare ut continens uideat, ingressi, labunt longius, neq; deinde raptis gurgite, regrediendi aut emergendi facultas datur. Limo enim demersi, nullā sperāt salutē, quum eniti, aut uti uiribus nequeant, sed absorbeant in profundum ab arena, aqua circūfusa, cum ueluti limus neq; uade neq; nauibus sit puius, quæ res Barathri cognomē dedit. Et hæc de tribus, quibus Aegyptus munit partibus dicta. Quarto latere, mare claudit importuoso, & quod difficilē præbeāt aduentibus accessum. Nam à Paretonio Lybi Ioppam usq;, quæ est in Syriæ sinus, stadijs uerò quinq; milibus nullus nauigantibus, excepto Pharo tuus est portus. Loca sunt præterea per uniuersum littus stagnantia atq; ignota nauis, quo accidit, ut maris se fugere pericula existimātes, tanquā in tutum ad littus directis nauibus, de improviso in stagnis hæreat, omni euadēdi spesublata. Quidā quū præuidere continentē nequeāt, regio enim omnis plana ac depressa est, hi quidē ad stagna ac palustria loca, hi ad deserta deferunt. Aegyptus igitur his locis redditur tuta. Forma eius oblonga, nam maritima ora duo millia complectit stadia. Mediterranea uerò, stadia circūter millia sexaginta. Olim numero hominū, omnes ferè orbis gentes superauit, neq; nunc quoq; alijs nationibus multitudine cedēs. Opida insignia, ciuitatesq; prisca temporibus ultra decem & octo millia fuisse in Aegypto libri sacri continēt. Ptolemæi Lagi tempore amplius tria millia, quæ & usq; ad nostrā ætatem perdurāt, annumerata sunt. Vniuersi populū numerū fuisse antiquitus, septies, decies centena millia, nunc haud pauciores esse ter decies centenā millibus tradunt. Hæc extitit causa cur tradantur priores Aegypti reges magnis, mirandisq; operibus ab se multitudine hominum constructis, immortalia gloriæ eorum monumera reliquisse. Sed de his posterius scribetur diligentius, nunc Nili naturam, regionumq; quas interfluit, situm & proprietatem prosequamur. Nilus à meridie ad septentrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ finibus, ad quam (locā deserta enim sunt) propter æstus in temperiē, nullus additus fuit. Maximum omnium flumen quum per uarias pluresq; feratur regiones, magnos flexus facit, quandoq; ad orientem & Arabiam, quādoq; ad occidentē & Lybiā fluens. Eius decursus ab Aethiopiæ montibus, usq; ad mare, stadia duodecim ferme millia cum eius flexibus cōplectit. Facit autē insulas in Aethiopiā, tum plures alias, tum maxime unā insignē nomine Meroēn, ubi duorum & uiginti stadiorum latitudinē habet.

Seruonia palus.

Barathrum.

Ioppe.

Aegypti forma.

Ptolemæus Lagus.

Nili ortus.

Meroē.

Ab inferioribus uerò locis arctior est, cursu eius in duas partes diuiso. Harum unam, quæ in Lybiâ defluit, uastæ profundæq; absorbent arenæ. Quæ cõtrâ in Arabiam fertur, in paludes ac stagna ingentia, quæ circum uariarum inhabitant gentes flectitur. Aegyptum ingressus, tum decem stadiorum, tum pauciorum, latitudine non recto, cursu uarios flexus agit, & nunc orientem, nunc occidentem uersus, quandoq; in meridiem cõtrario delatus cursu. Sunt montes ab utraq; fluuij parte protensi, conualibus, & angustis præcipitijs interiectis, inq; quæ magno impetu lapsus, rursus tanquam ui repulsus, per campos funditur, ad meridiem spectans usq; ad locum Efficanum nomine, & naturalem deinceps repetit cursum. Tum insignis fluuius solus omnium, absq; fluctibus quietus est, & tranquillus præterquam quum fertur inter cataractas. Locus est latitudine stadiorum decem accliuus, præceps in angustum, clausus inter conualleis, ubi frequentia saxa, scopulis similia aquam magna uertigine, mirabiliq; aliam reflectunt, inq; contrarium cursum spumis agunt redundantibus. Quæ res stuporem aspicientibus præbet. Est enim ita uelox hoc in loco, aquæ decursus, ut sagittæ similis uideatur. Quum augetur aquarum incremento Nilus, ideoq; leniore cursu aqua super eminente scopulis, quidam per cataractas nauibus uenti contrarij discedunt. Ascendendi nulla est facultas fluminis, omne hominum ingenium superante. Cataractæ plures sunt, sed maxima in Aethiopia atque Aegypti finibus sita. Complectitur fluuius insulas plurimas, sed præcipuam Meroën in qua est urbs insignis insulæ nomine, quam Cambises condidit, à matre eius denominata. Huius insulæ forma scuti per similes, magnitudine superat cæteras Nili insulas. Patet enim longitudine stadijs tribus milibus latitudine mille. Ciuitates in ea sunt plures, sed cæteris nobilior Meroë, ab cuius uno latere Lybiam uersus, plurimi arenæ cumuli, cum ab altero ad Arabiam posita præcipitia montis insulam cingunt. Effodiuntur in ea aurum, argentum, æs, ferrum Hebenum insuper fert, lapidumq; multiplex genus. Tot autem Nilus insulas continet, ut ferme sit incredibile. Nam præter eum locum, quem à forma loci appellant Delta, ferunt alias quoque in eo insulas circiter septingentas. Harum quasdam ab Aethiobus incolis, miliumq; in eis ferri. Quasdam serpētibus ac cynocephalis uarijsq; feris syluestribus infestas ac propterea accessu difficiles. Nilus in Aegypto in pluribus scissus partibus, eam formam, quam Delta dicunt, effecit. Profundiorum fluuium reddit maris ingressus septem ostijs in pelagus delatum. Horum primum ad orientem uergit, quod pelusium uocant, secundum Paniticum Deindertium Mendesium uocant, Phæniticum, Sebenniticum Bolbitinum ultimum Canopicum, à nonnullis Hercule nominatum. Sunt & alia ostia manufacta, minime prætereundi. In eorum quodlibet urbs sita est diuisa a flumine partibus, ab utraq; parte exitus & custodijs munita. Ab ostio Pelusiaco fossa est opesumptuosa ad Arabicum sinum ac Rubrum mare ducta. Hanc primum à Necho Sammatici filio

Nili cataractæ.

Delta.

Nili ostia.

*Fossa in ostio
Pelusiaco sum
ptuosa.*

filio

filio agi ceptam Darius Persarum rex perficere aggressus, imperfectam reliquit: admonitus à quibusdam si locus interiaccens effoderetur, fore, uti Aegyptus omnis, quum mari rubro esset depressior, ab aquis mergeretur. Secundus postmodum Ptolemæus, illam perfecit opportuniori loco fossam, summa arte efficiens. Huc quum nauigare cuperet, aperiebat eam, rursus quum usus esset, claudens flumen quod in fossam defluit, à nomine autoris Ptolemæum uocant. In exitu ciuitas condita est Arsinœ appellata. Ea quam Del-

Arsinœ.

tam diximus, similis Siciliæ formæ, ab utroq; latere cōtinet stadia septingenta & quinquaginta. Quæ uerò est mari propinqua, stadia mille trecenta. Ipsa insula pluribus fossis manufactis diuisa. Agros habet fertilissimos Aegypti, circumdata enim flumine atq; irrigua tum fluuij incremento, magnam uim limi effudentis, tum cura incolarum, terram omnem quadam machina, ab Archimede Siracusio adinuenta, quam à figura cocleam dixere, irrigantiũ multiplici fructu copiosa est. Nilus etiam leniter fluens, quum multam, uari-

Nili fecunditas

amq; terram secum ferat quibusdam in locis humilibus, paulum stagnans regionem fructiferam fertilemq; effecit. Radices in ea multifariam nascuntur, gustu uariæ, fructuum & olerum natura. quæ multum, tum egenis conferunt, tum infirmis ad ualitudinem, non solum uerò cibos uarios affatim præbet ad saturitatem egentibus, sed alijs quoque necessarijs ad uitam rebus non parum confert adiuuenti. Lotum præterea fert plurimum ex quo pa-

Lotus.

nem conficiunt, ad uictus ægestatem, ciborũ insuper abundantius fert, quod appellant Aegyptiam fabam. Sunt & arborum plura, uariacq; genera, quæ

Faba Aegyptia.

rum quædam Perseæ dicunt: cibus dulcedine præstans à Persis ex Aethiopia allatus, quo tempore Cambises ea loca subægit. Sycomorum uerò, aliæ moras ferunt, aliæ fructum ficibus similem, quem cum toto ferme anno præbeant, non parui adiuuenti uulgò esurientibus præstant. Vata quæ Inxiaria dicunt, circa Nili ostia nascuntur, quæ quoniam suauia sunt, gustu tragematis præbentur loco. Conficiunt quoque ex hordeo poculi genus, Citon nomine, haud muld infcrius sapore uini. Utuntur etiam pro oleo, ad lucernarum usum liquore expresso ex planta, quam Cicam uocant. Plura insuper fert

Citon.

Cica.

alia Aegyptus uictui hominum utilia, quàm singulatim prosequi longum esset. Bestias Nilus quamplurimis nutrit, forma dissimili ac natura, sed duo præcipua, quæ admodum inter se differunt, Crocodilum & equum. Horum Crocodilus ex minimo, in immensum animal euadit. Nam quum oua eius anserinis similia existant, ex his genitus pullus, ad sexdecim cubitorum magnitudine excrescit, longitudine uitæ hominis ferme est, lingua caret, corpus mirabile natura munitũ. Nã dorsum eius uniuersum, squamosum est, duritiæ præcipua: ex utroq; orbis latere denticis habet: plures, in quibus duo maxime eminent. Nō solũ homines comedit, sed & cætera terrestria animantia, flumini appropinquat, unguibus grauiter discerpit. Morfu est aspero, tetroq; ut quod

Crocodili natura.

dentibus

dentibus iaceret, nunquam sanetur. Capiebatur priscis temporibus hamis, recenti carne apposita, nunc quadoque rete ualido, prout & quidam pisces, quandoque instrumento ferreo ex cimba ad caput iniecto. Eorum ingens est multitudo in flumine & stagnis propinquius, tum quia fecunditate excedit, singulis enim parit annis, tum quia praeuocatur. Nam & a quibusdam accolarum, ut deus ueneratur, & externis est inutilis labor, ob carnes esui malas. At illorum fecunditati, natura salubri remedio obstitit. Animal caniculae per simile, Ichneumon, nam iuxta flumen bellua parit, oua inquirens conterit. Quodque dictum mirabile est, nec oua comedens, neque illa sua utilitate, sed natura duce, ad necessariam quandam mortalium comoditatem. Equi uero, quem uocant, magnitudo haud minor cubitis quinque, quatuor pedibus ungula more bouis fixa. Dentibus ex utroque latere tres habet, ultra reliquas feras eminentiores, Aures, caudam, uocem, equis similem reliquum corpus haud dissimile elephantum. Pellis est ultra caeteras beluas durissima. Aquatilis ac terrestris bestia, die quidem in imis aquis latet, noctu in terram egressus, tum frumenta depascitur, foenum, destruens passim propinquas agrorum messeis. Fecundissimum prole animal, ut quod singulis annis parturiat. Capitur arte quadam hominum illos telis appetentium. Quum enim apparent, circumstant undique homines, uulnerantque telorum quae alligant funibus, iactu, laxantque quoad exanguis factus capiatur. Carnibus est durissimis, & ad digerendum difficillimis. Interiora singula inutilia ad uescendum. Praeter has belluas, uarium ac multiplex piscium genus, Nilus affatim praebet, uisui, non solum eius regionis incolis, sed externis quoque, ad quos saluti deferuntur, utilitate, comodisque caeteros orbis fluuios excellit. Incrementum eius a solstitio incipiens aestiuo, usque ad aequinoctium, semperque nouum limum secum quaerens. Rigat tum cultas regiones, tum incultas, quanto tempore uelint agricolae. Aqua enim leniter fluente, facile eam paruus aggeribus arcent, inducuntque pro commodo terrarum. Tantam uero fertilitatem infert, & agrum colendi facilitatem, ut quum seuerint, aut oues introducant in campos ad conculcanda iacta semina, aut aratro leui terram subducant, neque nisi quatuor aut quinque exactis mensibus ad messem redeunt, breui tempore, uberrimos fructus, absque ulla impensa aut damno reportent. Alibi agricultura magno labore exercetur ac sumptu. Soli, Aegyptij, minima impensa labore tenui, fruges fertileis afferunt. Vineae quoque eodem rigatae modo, uino abundant. Terra inculta, pecori ad pastum relicta, adeo exuberat herbis, ut oues bis anno pariant. bisque praebent lanam. Incrementum Nili aspicientibus uidetur admirabile, incredibile laudentibus. Solus enim inter reliqua flumina adeo aestate crescit, cum decrescant caetera, ut totam inundet Aegyptum: hyeme minuitur, quum reliqua augeantur. Est Aegyptus plana & campestris. Quumque urbes, uici, agrorum mapalia aggeribus munita, aquae inundatione deuitent, tanquam cyclades

Ichneumon.
Nili equus.

Oues fecundae
Nili incrementum.

clades apparent aspiciētibus. Terrēstres belluæ omnes quæ in campis remanent, suffocantur aqua, quæ euadunt, ad altiora confugiunt loca. Pecora inundationis tempore, in stabulis reclusa, nutriuntur à colonis, ad id antea præparato pasto. Vulgus remissis operibus rusticis, ociosum epulis indulget ac uoluptati. Quoniam plurima cura, molestiaq̃, urgebat accolas Nili inundatio, excogitata est in Memphi quædam incrementi & mensurandi à regibus obseruatio. Itaq̃ quibus id negotij demandatum erat, per epistolas urbibus, uicisq̃ significabāt, quot cubitis, quot uē digitis fluuius auctus esset, & simul quo tempore capisset decrescere, quomodo uacuis reddebatur ea sollicitudine populus, incrementi magnitudine decrementoq̃ notis. Vbertatem futuram euestigio ab inundationis modo notatis, prioribus temporibus noscebant. Occulta inundationis huiusmodi causa, multos dubitare, tum philosophos, tum historicos, ac uaria sentire compulit. De qua repaucis differemus, ut neq̃ modum excedat historia, neq̃ ab omnibus adeo quæsitā agitataq̃ res relinquatur intacta.

Modus Aegyptiorū uiuendi tempore Nili inundationis.

DE NILI FONTIBVS, AC EIVSDEM
CAUSA INUNDATIONIS IUXTA
VARIAM SCRIPTORVM
OPINIONEM.

DE Nili incremento, de eius fontibus, de ostijs, quibus descendit in mare, deq̃ rebus alijs, quibus maximus omnium quæ in orbe sunt à cæteris differat, quidam scriptorū nihil ausi sunt tradere, licet quandoq̃ etiā de paruīs torrentibus conscripserint. Alij causas reddere conati procul à uerō senserunt. Nam qui Ellanici, Cadmiq̃ & Ecati ætate fuerunt omnesq̃ præci illi scriptores ad fabulas declinarunt. Herodotus, qui multarū cōscripsit historiam rerum causam reddere uolens, sibi ipsi repugnat. Xenophon, Thucydides, quorū historiæ ueritas cōprobatur Aegypti loca minimè attigerunt. Eos autem qui circa Ephorum ac Theopompum extiterē præcæteris hæc scrutatos deseruit ueritas. Aberrarunt uerò omnes non negligentia, sed regionum situs ignorantia: nam præcis usque Ptolemæi Philadelphum temporibus, nulli Græcorum, nedum in Aethiopiā, sed ne Aegypti quidem mōtes, ita difficiles aditus periculoseq̃ admodū ad Aethiopiā erant transcenderūt. Ptolemæus primus omnium cum Græcorū exercitu Aethiopiā ingressus, diligēter de situ earū partiū scrutatus est. Itaq̃ locorū incitiā errādī materiē, præcis scriptoribus præbuit. Nili fontes, locaq̃ ex quibus fluit, nullus ad hoc tēpus scriptor neq̃ uidisse se dicit. neq̃ audisse ab alijs, qui se assererent aspexisse, ex quo res ad opiniones & coniecturas peruenit. Aegyptij sacerdotes ab Oceano qui orbem circūit Nilū habere principium ferunt, nil afferēt es certi, secundū certa incertioribus soluētēs. Rationes uerò reddunt in eodē fidē, quā plurima indigeant fide. Troglodytæ, qui propter æstum

Herodotus arguitur.

Situs ignorantia. Multi philosophi insimulantur.

Nili ortus.

Troglodytæ.

Volgij. æstum loca incolunt eminentiora, Volgios uulgius appellat, aiunt loca aquo-
 sa esse, è quibus conijciunt propter plurimos eius regionis fontes in unum con-
 fluentes, Nilum effici. Meroëm uerò insulam habitantibus, quorum opinio
 quum sint eis locis propinquiores ueri similior deberet uideri, adeò Nili ortus
 est incertus, ut ipsum *ἄστρον*, id est ortum ex tenebris aquam uocent. Ita Nilū
 ab locorum incertitia cognominarunt. Nobis autem propius uero esse uidet,
 quod procul ab omni figmento est alienum. Haud uerò ignoramus Herodo-
 tum, qui Lybiam, quæ ad orientem, quæ uè ad occidentem uergit interflue-
 re Nilum scribit, arbitrari eos quos Nasamosos dicunt diligētius Nili ortum
 scrutantes, ideoq; tradere, ex stagno quodam oriri perq; Aethiopiā ferri. Ve-
 rum neq; id Lybijs, quamuis uerum sequi uideantur, neq; scriptori incerta af-
 ferenti, fides est adhibenda. Sed quoniam iam satis de fontibus, cursuq; Nili
 scripsimus, deinceps causas incrementi discutiemus. Thales, qui sapiens
 inter septem est annumeratus, tradit spirantibus Etesijs Nili cursum à mare
 reprimi, eòq; aquis excrecentibus Aegypti, quæ plana est & humilis regio, in
 undationem sequi. Quæ ratio quamuis nō nihil uideat afferre, tamen facile
 argui ut falsa potest. Nam si id uerum esset, fluuij omnes flantibus Etesijs, si-
 mili augerentur incremento. Quod quia minimè accidit, in reliquis orbis par-
 tibus, alia causa uerior quaerenda est Anaxagoras Phisicus, incrementi cau-
 sam dixit esse niuem in Aethiopia liquefactā. Quod & eius discipulus Euripi-
 des uidetur sentire, scribens Nilum excrecere, quum Aegypti liquefacta niues.
 Quæ ratio facillimè potest refelli quum palàm sit omnibus propter caloris in-
 temperiem, aut in Aethiopia niuem non esse, aut in eis locis præsertim circa
 Nili decursum, gelu aut omnino hyemem uigere. Quod si quis in Aethiopia
 esse niuium copiam concedat, tamen conuincitur falsam eam causam uideri.
 Nam flumen omne niuib; excrecens, auram frigidā aëremq; crassum red-
 dit. At solus omnium Nilus neq; nebulas, neq; auram frigidam gignit. Hero-
 dotus Nilum ait ipsa natura esse talem, qualis sit incrementi tempore. Hye-
 me uerò solem Lybiam delatum attrahere ad se humorē ob eamq; rem præ-
 ter naturam eo tempore flumen decrescere astate uerò abscedēte uersus ar-
 tum solem, quum Græciæ, cum similibus locorum fluuios arefcere minuiq;
 Nō esse igitur quod de Nilo fertur admirandum, si æstiuo crescit tempore, di-
 minuitur hyeme. Verum si hoc Nilo accidat, solis æstu hyeme humiditas at-
 trahatur & in reliquis quoq; Lybiæ fluuijs id contingere necesse esset, ut hye-
 me arefacto humore diminuantur. Quod quum procul uerò sit, certè scrip-
 toris error palàm deprenditur. Et enim Græciæ, non quia sol longius absit au-
 gentur hyeme flumina sed propter pluuias frequentis. Democritus Abderi-
 tes non Meridionali niue aquarum augmentum fieri dicit, sicut Euripides,
 Anaxagorasq; sensere, sed septentrionali. Niuium enim coaceruatam magni-
 tudinem, in boreæ regionibus, ait brumæ cōgelatam tempore astate lique-
 scere. Ideoq; eleuatis sursum uaporibus, multas, densasq; nebulas circa mon-
 tana

Thales, Anaxagoras & Euripides errasse uidentur.

forte Arctū.

Democritus.

tana tolli cacumina, quæ ab Etesijs ad altissimos, quales in Aethiopia sunt monteis, delatæ, deinde in pluuiam uersæ, magnos efficiant imbreis, quibus Etesiarum tempore Nilus augeatur. Hæc opinio facile rejci potest, si quo tempore flant etesix perpendas. Incipit enim crescere Nilus solstitio æstiuo, nondum flantibus etesijs. Cessat autem æquinoctio autumnali, iam olim his uentis quiescentibus. Quando igitur ratio opinionem superat, laudandum est ingenium scribentis, sed haud quaquam adhibenda fides. Prætereo quod palàm est, non magis ab Arcto flare etesias, quàm ab Hespero. Non enim boreas, haud septentrionales uenti, sed qui ab æstiuo occidente flant, Etesix uocantur. Dicere autem hoc maximè circa Aethiopiæ monteis contingere, non solum improbandum est, sed etiam non credendum. Ephorus recentiorè causam persuadere conatur, plurimum tamen à ueritate remotam. Ait enim Aegypti terram omnem, Nili inundatione exaggeratam, raram aridamq; natura esse: in qua terræ hiatus, maximis diuersisque in locis existat. Ideoq; hyme humiditatem omnem attrahere atq; in se continere, quàm æstate, ueluti sudorem quendam quo flumen augetur emittat. Sed hic auctor non solum uidetur Aegypti loca, naturamq; nescisse, sed ne eos audisse quidem, qui scirent. Nam si ex ipsa Aegypto Nilus incrementum susciperet, nequaquam in superioribus inudaret. per saxa & dura loca fluens. Sed amplius sex millibus ex Aethiopia delatus eodem est, quo antequàm Aegyptum ingrediatur, incremento. Præterea si Nili cursus humilior esset, raritate terræ à flumine insupductæ, impossibile uideret, ut hiatus, qui in superficie forent tantam aquarum uim absorbere potuissent. Item si Nili decursus humilior terra superinducta foret, superiores terræ hiatus esse contingeret, à quibus impossibile fieret tantum aquæ manare. Si uerò superiorem tenet fluuius locum, haud est possibile, ex locis depressioribus, concauisque sursum ferri aquarum cursum. Quis unquam crederet fieri posse humores, qui ex raritate terræ affluerent, tantum incrementum flumini adituros, ut uniuersa ferme Aegyptus inudaret. Prætereo hanc rationem in raritate terræ exaggeratæ tantum aquæ contineri, mendacem deprehendi palàm possem. Meander quippe fluuius plurimum terræ attulit Asiæ regionibus per quas fluit, in quonil simile Nili incremento conspicitur. Simili modo & in Acarnania Etholus Cephisus in Boetia à Phocæis descendens, non parum eius oris terræ superaddidere, quæ coli posset. Ex quibus manifestè deprehenditur scribentis error. Itaq; nullus ab eo ueritatem exquirat, uidens eum in paucis uera sensisse. Quidam in Memphis philosophantes, rationem huius incrementi reddere conati sunt, magis quàm non reprehendi, quàm quæ probari posset. Nam orbem in partibus treis diuidentes, unam esse aiunt, quam nos incolamus; Alteram huic e contrariò sitam; Tertiam in Thebas, inhabitabilem, solis calore adustam. Si ergo Nilus hyme cresceret certè à nostra zona ortum haberet, quum eo tempore apud nos pluat maximè.

Nili incrementum.

Etesia.

Meander.

Verum cum æstate augetur, uideretur simile ueri in zona nobis opposita hyemem esse, eoque ingentem aquarum uim eo tempore manantē incremento causam præbere. Hac re nulli ad fontes Nili accessus patere tradunt: quoniam in ex opposita zona ortus per inhabitabilem fluat. Cuius rei testis sit aquarum Nili præcipua dulcedo, cum per loca sole adusta decurrat, quod causam præbet ut dulcedine cætera exuperet flumina, tanquam calor natura eum saporem flumini præstante. Sed huius sententiæ depulsio in promptu est. Impossibile enim uidetur ex opposito nobis orbe flumen, siquid terra rotunda existat, ad nos sursum ferri. Si quis uerò conetur suis argumentis ueritatē euertere, natura ipsa rerum repugnat. Verum illi, quo recta sensisse uiderentur, loca deserta incultaque interposuere, ne eorum sententiā manifesto argumento impugnaretur. Sed æquum est, qui aliquid pro comperto affirmant, aut certum suæ sententiæ afferre testem, aut eam ex concessis principijs probare. Nā quomodo inter omnes fluuios, Nilus ex illo orbe ad nos solus fertur, & reliqua quoque flumina, quemadmodum in hoc orbe contigit, ab eo effluere merito deberent. Dulcedinis uerò fluuii causa quam afferunt ratione penitus caret. Si enim caloris æstu decoctus fluuius, dulcedinem fortiretur, nequaquam gigneret animantia, neque uarias piscium aut ferarum species contineret. Aqua enim omnis à natura ignis alienata, nequaquam generat. Cum autem Nili natura omnino huic contraria existat, existimandum est eas incrementi causas nequaquam ueras esse. Inopides Chius tradit æstate aquas infra terram esse frigidas, calidas hyeme. Hoc in puteis profundis planum ostendit quorum aqua maximis caloribus admodum frigida sit: ingenti frigore calida. Et Nilus igitur merito accideret, ut hyeme paruus, compressusque, propter terræ caliditatem consumptam, cum Aegyptus pluuia humiditate existat. Aestate uerò cum Aegyptus pluuia careat, terra minimè aquam absorbente flumen nullo impedimento augetur. Huic quoque respondendum est. plures Libiæ fluuios ostiis, & cursus Nilo similes, dissimiles esse argumento: quum hyeme impleantur, qui æstate sint exiliores. Ex quo arguitur, non rectè sensisse auctorem, Agathargines Gnidius propius ueritatem accessit. At enim singulis annis, per Aethiopiæ montes continuos, ab æstiuo solstitio, usque ad æqui nocturnum autumnale imbreis fieri: haud mirum igitur Nilum hyeme compressum secundum naturam iis aquis fluere, quas fontes subministrant: æstate uerò propter imbreis incrementum capere. Licet autem hucusque certam huius incrementi rationem reddiderit, non tamen nostra opinio contemnenda est. Multa enim præter naturam fieri uidentur, quorum causas difficile est ad unguem noscere. Nonnulla huic rei sunt argumenta, quæ in aliquibus Asiæ locis fiunt. Montes enim Scythiæ, Caucaso contiguos, annis singulis, iam exacta hyeme, immensæ niues, continuis pluribus diebus opplent. In oris India, quæ ad septentrionem uergunt, certis temporibus plurimæ grandines incredibili

*Aqua in æstate
in locis profundis
inclusa frigida est: in hyeme uerò calida.*

incredibili magnitudine descendunt. Apud Idaspem fluuiū æstatis initio, con-
tinuū imbres pluunt. In Athiopia uerò post dies aliquot idem contingit. Non
ergo procul à uerò esse dixerim ex Aethiopiæ montibus, quæ in Aegypto ad-
iacet, continuos imbreis, incrementum fluuii præbere præsertim cum etiam
Barbari ea incolentes loca, huic rei testimoniū ferant. Si autem quæ de Ni-
lo feruntur contrariam habent ijs, quæ apud nos esse dicuntur, naturam, non
tamen propterea fides rebus detrahenda est. Et enim Notum apud nos plu-
uias afferre uidemus, Aethiopibus serenitatem. Et uentos quoque boreæ in
Europa esse uehementes: in illius uerò regionibus remissos. Et de Nili inunda-
tione, ne modum excedamus, hæctenus. Quoniam hunc librum in duos, ne
modum transgredieremur partiti sumus, absoluto priori, secundus nobis ordi-
nandus est. In quo de antiquis Aegypti regibus, de quæ ijs quæ præscis tempo-
ribus acta sunt, differemus.

Finit liber primus.

Incipit liber secundus in quo hæc continentur.

Gesta regum Aegypti usque ad Amasium regem.

De sepulchris pyramidibusque Aegypti, quæ inter septem miracula annume-
rantur, & eorum conditoribus.

De legibus ac iudicijs Aegyptiorum.

De animalibus dijs apud Aegyptios sacris, eorumque cultu.

De moribus quos in sepeliendis mortuis seruant.

De Grecis excellentibus doctrina uiris, qui eruditionis gratia in Aegyptum
profecti sunt.

P 2 DIODORI

DIODORI SICVLII
A P O G O F L O R E N T I N O I N L A T I
N V M T R A D V C T V S , D E A N T I
Q V O R V M G E S T I S F A
B V L O S I S , L I B E R
S E C V N D V S .

VVM PRIMVS LIBER PROPTER

ipſius magnitudinem in duos ſit libros diuiſus, prior totius
operis proœmium continet, & quæ de mundi creatione,
deq; prima omnium origine ac de dijs quaſiue ſui nominis
in Aegypto condidiſſe urbeis Aegyptij tradant, primum
in ſuper hominum ortum & eorum priorem uitam. Pro-

pterea honores immortalium & temporum ædificationem. Tum deſcribit
Aegypti ſitus, & quæ de Nilo præter opinionem feruntur, ei uſq; inundatio-
ne, quidne de ea, tum hiſtoria, tum philoſophi ſentiant, & in ea re ſcriptorum
diſſenſio. Hic autem liber, continuat o ſuperioribus ſcribendi genere, priſco-
rum Aegypti regum ad Amalſum uſq; regem geſta continens, à prima uia Ae-

*Aegyptorum
uictus.
Agrifis.*

gypti oriũ uita initium ſumet. Priſcis uictum Aegyptijs, herbas ac paluſtreis
caule, radiceſq; quaſt uſu experti cõprobaffent, fuiſſe tradunt: eaſq; quam
Agrifim dicunt, herba, tum præcipua dulcedine, tum hominibus ac iumentis
utiſis in primis uſus. Eius utilitatis memores ad hoc uſq; tempus uiri, hac ma-
nibus decerpta deos ornat, exiſtimantes hominem limoſum ac paluſtre, ani-
mal eſſe, ſumpta cõiectura, tum ab eius humili, naturaliſq; ortu, tum quia ma-
gis humidis, quam ſiccis eget cibis. Piſces deinde ſecundũ cibum Aegyptijs
fuiſſe tradunt, Nilo eorũ copia, præſertim cum decreſcens in alueum redit,
ferente. Peccorum quoq; carnibus ueſcẽtes quidam eorum pellibus pro ueſte

*Domus Aegy-
pti.*

utebantur. Domos ex arundinibus conficiebant, cuius rei ueſtigia penes Ae-
gypti paſtores permanſere. Huc uſq; nulla alia, niſi ex calamis facta habita-
cula probant. Hac uita plurimo tempore exacta, poſtmodũ alijs fructibus;
in quiſpanis erat ex loto factus ueſci cæperunt. Horum inuentionẽ quidam
ad Iſidem, quidam ad antiquiorẽ nomine Menam referunt Aegypti regem.

*Menas rex Ae-
gypti.
Mercurij in-
uenta.*

At uerò ſacerdotes, diſciplinaram, artiumq; repertorem Mercurium fuiſſe
tradunt. Eorũ uerò quæ ad uiam ſpectant, reges. Qua propter † antiquius
non ad principantiũ progeniem ferebantur regna, ſed ad eos, qui plurimũ de
hominum uia meriti uiderẽtur, ſiue ob cõmunem utilitatẽ creante ſibi re-
ges populo, ſiue ita in libris ſacris contineretur. Eorum nonnulli fabulantur
deos primum & heroes in Aegypto paulò minus decem & octo milia regnaſ-

*† fortè antiqui-
tus.*

Orus rex.

ſe annos, Deorumq; poſtremum Orum Iſidis regno potitum, homines uerò
paulò

paulò minus annorum quindena millia usq; ad centesimam atq; octogesimã Olympíadem, quo tempore in Aegyptum transcédimus, regnante Ptole-
 mæo, qui nonus est Dionysius appellatus. Aegypti maiorem partem, te-
 nuêre reges indigetes, pauca Aethiopes, Persæq; ac Macedones. Aethiopes
 quatuor, non continuis, sed diuersis temporibus, regnarūt, annis ferme sex &
 triginta. Persæ duce Cambyfæ rege, qui Aegyptum armis subagit annis cen-
 tum triginta quinq;, quorum insolentiam crudelitatemq; atq; in deos patri-
 os impietatem damnâtes, Aegyptij ab eis postmodum desciuere. Postremi
 Macedones, & qui ab eis manarūt, annis ducentis septuaginta sex Aegyptijs
 imperarunt. Præter hos temporibus reliquis, Aegyptij omnes regnum te-
 nuere, uiri quidem quadringenti septuaginta, mulieres quinq;. Quæ omnia
 sacrorum librorum monumentis sacerdotes à priscis illis temporibus scripta
 posteris reliquerunt, cuiuslibet regum, magnitudinem, naturam mores, ata-
 tem, gesta, scriptis mandâtes. Nos autè quū de uno quoq; singulatim trade-
 re longum nimis, superfluumq; esset, ijs quæ digna memoria uidebūtur con-
 tenti: historiam contexemus. Primum post deos in Aegypto regnasse ferunt
 Menã, qui populos colere deos, sacraq; his facere, mæsas in super & lectos ster-
 nere docuit, delitijs assuefaciens, & cultiori uitæ. Qua ex re multo post tem-
 pore, Gnefactum, Vecchoridis sapientis patrem, dicunt in Arabiam cum ex-
 ercitu profectum, com meatu in locis desertis atque asperis deficiente, coa-
 ctum esse cibum uilem ab idiotis, qui fortè occurrebant sumere. Quo læta-
 tum, cum præter modum suauis uisus esset, depexisse aiunt, atque abhomina-
 tum esse, qui primus regum sumptuosiori cibo esset usus. Adeo autem sibi,
 tum cibus, tum potus, tum lectus humilis cordi fuit, ut hoc in libris sacris in-
 scribi impetrarint, ac Thebis in templo Iouis poni. Eam causam ferunt, quur
 nulla Menæ gloria, aut honor, ad posteros manarit. Huius regis deinceps p-
 genes, regnum tenuit, quinquaginta duo reges, annis mille & quadraginta, à
 quibus nil memoria dignum prodijt. Busiris deinde, octoq; ab eo posteri re-
 gnarunt, quorū ultimus Busiris quoq; nomine ciuitatè cōdidit magnã, Solis
 urbem ab Aegyptijs, à Græcis uerò Thebas appellatam, cuius mania centū
 quadraginta sunt stadia ambitu complexa. Eam magnis ædificijs ac speciosis
 deorū templis, alijsq; ornamentis pulcherrimis exornauit. Simili modo & pri-
 uatorum domus, usque ad quartam aut quintam cognationem construxit.
 Ciuitatem in super omnem, omnium, non Aegypti solum, sed aliarum orbis
 omnium reddidit fælicissimam. Huius urbis propter eius potentiam, excel-
 lentiamq; ubiq; diffusam & poëta meminit, inquiens, Aegypti Thebas or-
 nata ædificijs, in qua centum sunt portæ, inq; earum qualibet, custodes du-
 centos excellere equis & curribus. Quidam asserunt non centum portas fu-
 isse ciuitatis, sed plureis, egregiasq; templorum portas, à quibus centum fit,
 tanquàm plurimarum portarum dicta. Ex ea uiginti millia curruum ad bel-

*Cambyfes.**Menas post de-
os Aegyptijs
primus impe-
rauit.**Deorū cultus.
Gnefactus.**Solis urbs alio
nomine The-
be.*

lum prodire, receptacula quoque equorum, centum, quorum singula supra ducentos equos caperent. Iuxta flumen inter Memphim ac Thebas Lybiam uersus fuisse aiunt, eorumque etiam nunc uestigia monstrari. Non solum uerò hunc regem, sed & qui post eum regnarunt, multa accepimus ad huius ciuitatis amplitudinem atque ornamenta contulisse. Donis præterea decorasse pluribus, aureis, argenteis, eburneis, statuís insuper colossorum instar, atque obeliscis, ex unico lapide factis, ut planè constet nullam sub sole urbem ita fuisse exornatam. Ex quatuor enim templis pulchritudine, magnitudinēque admirabile constructis, unum erat antiquissimum, cuius circuitus stadijs tredecim pateat. Altitudo cubitis quinque & quadraginta, muri latitudo sit pedum quatuor & uiginti. Respondere huius templi magnificentiae aiunt, ornamentorum cultum: quamuis magna impensa sit & mirando opere constructum. Ea structura usque ad posteriora permanfit tempora. Aurum uerò, argentum, ebur, & lapidum sumptus atque ornatus à Persis ablata, quo tempore Cambyfes Aegyptiorum templa combussit. Transtulisse quoque in Asiam ab Aegypto lerunt, non solum ornamenta rerum plurima, sed & artifices quorum opera regiae insignes, tum in Persepoli, tum in Susis, tum in Medis sint constructae. Tantam pecuniarum copiam in Aegypto fuisse tradunt ut ex incendijs quae omnia absumpsere, inter caetera paruum licet quid auri quod tamen ultra trecenta talenta sit pensum affluxeit: argenti uerò duo millia & trecenta. Sepulchra quoque regum priscorum, mirabili opere, & quae minimè æquari à posteris possent, fuisse aiunt. Referunt sacerdotes septem & quadraginta sepulchra regia, quorum usque ad Ptolemaum Lagum decem & septem tantum supererant, in eorum libris scripta contineri, & eorum etiam plurima quo tempore ad ea loca accessimus, absumpta erant, Olympiade centesima atque octogesima. Non solum uerò ab Aegyptijs sacerdotibus hæc traduntur, sed Graeci quoque plures, & in his Hecatheus qui Ptolemaei Lagi tempore Thebas profecti historias Aegyptias scripsere nobiscum sentiunt: de prioribus enim regum sepulchris, in quibus traditur Iouis pellices fuisse conditas, recensens singula, regis monumentum, qui Simandius dictus est, fuisse tradit stadiorum decem. Cuius aditu porta erat uario lapide constructa, & huius longitudinem, duorum iugerum, altitudinem quinque & quadraginta cubitorum, fuisse ait. Post hanc ingredientibus aderat lapideum peristylum quadratum, cuius singula latera, iugera quatuor complecterentur. In eo pro columnis animalia erant sita, ex unico lapide decem & sex cubitorum, ad antiquam formam fabricata. Textura omnis superior tecti confecta ex lapidibus duorum passuum latitudine, uariisque stellis ceruleis ornata. Ex hoc deinceps alter erat aditus & in eo porta priori similis, sed sculptura uberiori. In ingressu statuæ tres positæ erant ingentes unici lapidis Memnonis opus. Harum una sedens, cuius pedis mensura septem excedebat cubitos,

Templum mirabile.

Cambyfes templorum Aegyptiorum incensor & pphanator

Hecatheus.

† forte tradit Simandius rex.

cubitos, cæteras Aegypti statuas magnitudine superabat. Duæ præterea usque ad genu, altera à dextris, altera à sinistris filia & matri minores posita. Hoc opus non solum magnitudine conspicuum, sed arte mirabili, & lapidum natura excellens fuit: cum in tanta mole neque fissura quæpiam, neque macula inesset. Scriptum erat in eo rex regum Simandius sum. Si quis qualis fuerim, & ubi iaceam nosse uelit, meorum aliquid operum exuperet. Esse quoque & aliud signum matris ferunt, unico lapide cubitorum uiginti, habens supra caput regias treis, quæ ostenderent filiam, uxor emque se & regis matrem fuisse. Post hanc portam & aliud erat peristylum, nobilius superiore, sculpturis uarijs, in quo bellum erat contra Bactrianos, quibus regis filij imperabant, desciscentes, ab eo gestum. Hos aduersus quadringentis millibus peditum, equitum uiginti, in qua uor parte eis diuiso exercitum quum profectus esset, prima muri pars, obsidionem urbis sculptam continebat, ab ea parte qua fluuius muros abluit. Rege deinde cum parte hostium congresso, leo unum cum eo inita pugna, hosteis in fugam conuerterat. Scriptores quidam ueram historiam fuisse, leonisque opera domi enutriti, regem in pugna uti solitum ad uictoriam ferunt. Alij ob fortitudinem corporis præcipuam leonis similitudine, corporis, animique uir eis ipsum ostendere uoluisse. Secundus paries sculptus erat captiuus, absque pudendis, manibusque à rege ductis, quæ nota erat illos esse animo uileis, & corpore imbecilleis. Tertium latus sculpturis uarijs, picturisque decoris, regis sacrificia, triumphumque deuictis hostibus continebat. In medio peristyli lateri, statua iacebant duæ ingentes, ex unico lapide cubitorum septem & uiginti, ad quas treis ex peristylo aditus patebant. Has propè domus erat columnis suspensa: cuius latus quodlibet duo iugera complectebatur. In ea statua lignea posita, haud paruo numero representantes, tum eos, qui de re dubia disceptarent, tum respiciente, eos, qui in iudicijs sententias ferrent. Hi ab una muri parte sculpti triginta numero erant, & in medio iudicandi princeps, cuius à collo suspensa ueritas penderet: & oculis esset subclausis, librorum cumulo circumstante. Hæ imagines præ se referebant, iudices integros esse debere, prætorem solam inspicere ueritatem. Dehinc deambulatorium erat, domibus plenum: neque eis diuersa epularum genera suauia, gustui præparata. Sculptus deinde eminenti cæteris rex uarijs coloribus, aurum atque argentum, quæ ex aureis, argenteisque metallis annuatim caperat, deo offerens. Scripta quoque summa erat omnis in argentum redacta minæ terdeciescentena & duceta millia millium. Sequebatur dehinc sacra bibliotheca, in qua inscriptum erat animi medicamentum. Erant deinceps Aegypti deorum omnium imagines, regis quoque dona ferentis, quæ cuique cõpeteret deo ostendit, insuper & Olibridem & posteriores reges, tum in deos cultum, tum inter homines iustitia, pluriimum uitæ mortalium profuisse. Pone bibliothecam

Simandij epytaphium.

Bellum notatur Bactrianum.

Mirum de leone

Veritas.

cam domus sita erat egregia, in qua uiginti essent Iouis ac Iunonis lectister-
 na. Reges insuper statua, ubi & regis corpus sepultum uidebatur. Hanc cir-
 cum astabant plurima habitacula, in quibus picta cernebantur animantia Ae-
 gyptia singula sacris apta, omnia sepulchrum uersus ascendentia. Circuibat
 monumentum aureus circulus, cubitis trecentis sexaginta quinque, unius cubi-
 ti spissitudine. In quo descripti erant per singulos cubitus dies, anni, & astro-
 rum ortus atque occasus, quid uic ea secundum Aegyptios astrologos obserua-
 ta significarent. Eum circulum ferunt, & Cambyfes, & Persae quo tempore
 Aegyptiis imperarunt ablatum. Hoc Simandij monumentum non solum
 caeteris omnibus sumptuosius, sed & artificio excellentius fuit.

DE THEBAEORVM RITIBVS AC PHILOSOPHIA.

HEBAEI quidem se antiquissimos omnium profitentur, pri-
 mumque philosophiam ac astronomiam ab ipsis repertas. Secum
 à regionis situ adiutos, ad cognoscendas orientum ac occidentium
 astrorum motus, insuper & mensis ab eis & annos esse institut-
 tos. Dies non secundum lunam, sed secundum solem metiuntur, triginta die-
 rum mensem constituentes. Quinque autem dies, & quartum duodecim mensi-
 bus adiungentes, anni cursum perficiunt. Intercalareis mensis non interpo-
 nunt, neque dies subducunt, sicut & Graecorum quidam. Solis & lunae defectus
 diligenter scrutati sunt, ex quibus multa futura praedicere ceperunt. Ab huius
 regis progenie profectus postea Ogdous, qui Vchorens cognominatus est.
 Memphim condidit ambitus stadiorum centum & quinquaginta, urbem
 omnium Aegypti praclarissimam, opportuniori totius eius orae loco, ubi Ni-
 lus in plureis scissis partibus, effecit formam deltae. Quo fit, ut tanquam in Ni-
 li claustrum posita, aditum praebet, prohibeatque ad superiora loca nauiganti-
 bus. Urbs munita est, ac optime sita, nam fluit iuxta eam Nilo ad cohiben-
 dam aquarum inundationem uersus notum aggeres ingentibus opposuit, & in-
 cremento fluij praesidium, & aduersus hostes, qui à terra irent, munimen-
 tum. A partibus caeteris undique effossus est lacus ingens ac profundus, qui su-
 perabundantia fluminis, in eum delata ac locis urbi uicinis, excepto aggere,
 aqua repletis, urbem effecit munitissimam. Talem igitur eius urbis conditor loci
 opportunitatem elegit, ut posterius reges ferme omnes, relictis Thebis, & regia,
 & habitationes in ea edificarint. Quapropter deinceps diminuta Thebarum
 magnificentia, aucta Memphis usque ad Alexandri Macedonis tempus. Is urbem sui no-
 minis iuxta mare condidit, in augmentum cuius postea reges Aegypti omnes in-
 cubuerunt. Hanc ciuitatem quidam deorum donis, plurimisque decoris rebus ad-
 exornarunt

Astronomia.

Mensis.

Annus.

Eclipses.

Ogdous

Memphis.

Delta.

Alexandria ab

Alexandro ma

gno condita.

exornarunt

exornarūt, ut prima apud quosdā, aut secunda in orbe habeat. Sed de hac se-
 paratim posterius dicitur. Memphis cōditor post factū aggerem, stagnūq;
 effossum, regiam ædificauit, haud inferior em reliquis, quæ alibi constructæ
 sunt: superiorum uerò regum magnificentia, atq; ornatu imparem Aegypti
 sanè omnino paruifaciendum præsens uitæ tempus esse putant: futuri uerò
 gloriam, quæ uirtute comparatur, maximè extimandum. Domos nostras di-
 uersoria appellant, tanquàm breui tempore à nobis inhabitandas. Defuncto-
 rum sepulchra, sempiternas domos, quoniam apud inferos infinitum sit tem-
 pus, uocant: ideo domus ædificandæ curam contemnunt. Circa sepulchrorū
 magnificentiam, summum studium, operamq; impendunt. Memphim qui-
 dam à conditoris filia denominatam uolunt. Eius amore fabulantur nonnul-
 li captum Nilum fluuium, tauriq; forma compressisse mulierem, exq; ea ge-
 nitum, quem propter uirtutem incolæ Aegyptum dixere, à quo & regio sit om-
 nino denominata. Hic quum regnum cepisset, perhumanus ac iustus fuit,
 inq; singulis excellens. Qua ex re comprobata ab omnibus, eius erga singu-
 los beneuolentia, hunc honorem nominis sortitus est. Hoc defuncto rege,
 duodecima post eum proles Aegypti regnum possedit nomine Mijris, ædifi-
 cau itq; in Memphi Boreale propylæum, opus reliquis excellentius. Supra ci-
 uitatem decem stadijs lacum effodit, miranda utilitate, magnitudine operis
 incredibili, quum pateat ambitu stadijs tribus milibus sexcentis. Profundum
 eius quibusdam in locis sit ulnis quinquaginta, ut qui rei magnitudinem ad-
 uertat, eius in omneis Aegyptios beneficentiam, regisq; prudentiam, nullis
 pro meritis satis laudare posset. nam quum Nili incertam sint in cremeta, &
 ab eorum modo fructus terra præbeat, lacum hunc effodit aquæ inundantis
 receptaculum, ne quum supra modum excreceret, stagnantibus præter soli-
 tum aquis limo superfluo patria inutilis redderetur, ne ue ex defectu aquæ,
 fructus ex siccitate perirēt. Fossam uerò à fluuio duxit ad lacum stadijs octo-
 ginta quinque, iugeris latitudine. Per hanc fluuij aqua, & recepta, & prohibi-
 ta præbet agricolis fertilitatem. Nunc aperto ore fossæ, nunc clauso iuxta in-
 crementum modum, non absque magna impensa. Quum quinquaginta talen-
 tis opus sit, siue claudere, siue referare os fossæ uelint. Permanit hoc stagnū
 summa Aegyptiorum utilitate usq; ad nostram ætatem, à conditore Mijri-
 de appellatū. Relictus est à rege qui eum effodit, in eius medio locus, in quo
 sepulchrū ædificauit duobus super impositis pyramidibus, altitudine stadij,
 una sibi, altera uxori. Super his statuas quoque duas lapideas collocauit, in
 throno sedentes: existimans his operibus relinquere suæ uirtutis memoriam
 immortalem. Vectigal piscium qui in stagno capiebantur, uxori concessit,
 tum ad unguentorum usum, tum ad reliquum corporis cultum. Id talenti ar-
 gentum singulis diebus pendit. Traduntur duo & uiginti piscium genera
 in eo esse, tantamque eorum capi multitudinem, ut abundè præbeat his
 etiam

*Fabula.**Aegyptus rex.**Mijris rex.**Lacus ingens.*

etiam, quum plurimi sint qui salendis piscibus operam præbent. Post Miridem, prole septima, Sefosis rex factus, superiores omnis gloria & rerum magnitudine excessit. Sed quoniam de huius regis gestis, non solum Græci scriptores, sed etiam Aegyptij sacerdotes, & qui cantu eius laudes ornant, non eadem sentiunt. Ex his tum quæ supersunt uestigijs, tum in quibus scriptores conveniunt, similia ueri cōscribemus. Post eius ortū pater decorum ac regium opus aggressus est. Nam ex tota Aegypto omnibus qui eadē die qua filius, nati erant, infantibus cōgregatis, nutrirī, educari, ac singulos eadē disciplina exercitiōq; erudiri fecit. existimans hoc pacto simul educatos atq; instructos tum amicitiores inuicē, tum audentiores melioresq; in bello fore. Hos continuo usu ad malorum patientiam exercebat. Non enim licebat alicui cibum, priusquam cursu centum octoginta stadia confecisset, capere: quo exercitio omnes uiri euaserāt, & robusto corpore & animo præstātes. Primū Sefosis in Arabiam, cum eorum qui simul nutriti erant exercitu, à patre missus, assuetusq; uenatuī, ac cibi, potusq; abstinentiā, omnē eam gentē subagit, liberam antea & seruitio insuetam. Deinde in Lybiā profectus, maiorem eius partem in ditionem adhuc adolescentior redegit. Defuncto patri, cum in regno successisset, rebus ab se gestis elatus, adiecit animū ad imperiū orbis. Dicunt quidam à filia illum Athyrta, ad monarchiam hortatum, eamq; ingenio ac prudentia præstantem, docuisse patrem facili mē ex eo exercitu imperare omnibus posse. Alij eam ferūt diuinationis peritam, futura, tum caelestibus signis, tum sacrificijs nosse. Asserunt & plures patri post natum Sefosim, in somnis Vulcanum prædixisse, infantem genitum, toti orbi imperaturum. Eamq; fuisse causam, cur filiū cum coæuis (ut diximus) pueris instituerit, assuefeceritq; regiæ eruditioni, quo dignior esset, qui imperio potiret. Sed iam uir factus, quū dei prædictionē nosset, magno animo parauit exercitū. Verum in primis, quo facilius optata perficeret, sibi omnium Aegyptiorū beneuolentiam cōciliauit, ut & milites pro corū ducibus ad oppetendā mortē præptiores redderet, & qui in patria reliqui essent, nouis rebus abstinere. Omnes uerò beneficijs affecit. Hos donauit pecunijs, alios agris, nonnullos remissione pœnæ, singulos oratione & humanitate deuinxit. Omnes qui in regē deliquerāt, dimisit impunitos. Ob æs alienū uinctos (magna hæc multitudo erat) soluit, Aegyptū omnē, in sex & triginta regiones, quas leges dicūt, diuidēs: cui libet prætorē, qui & tributa regiā exigeret, & pro regionis uarietate cōmodoq; omnia exquireret, præfecit. Ex robusto milite exercitū elegit, quo animi consilia perficeret. Fuere pedestres copiæ millia hominum sexcēta, equitum millia quatuor & uiginti. Currus bello apti octo millia & uiginti. Deinde uarios duces, ex his, qui una secū nutriti erāt, exercitui præposuit, uiros exercitatos bello, & à pueris uirtuti deditos. Hi erāt numero amplius mille septingenti, fraterna omnes, mutuaq; erga regem beneuolentiā. Quibus distribuit agros fertiles, ut

leis ut rebus necessarijs fuleti, nullaq; ducti inopia, liberius militiae uacarent. Preparatis ad bellum rebus, primum Aethiopes, qui ad meridiem spectant, aggressus, uictos acie tributum pendere compulit: hebenum, aurum, & elephantorum dentes. Deinde ad mare rubrum classe quadringentarū nauium *Nauis longae.* missa, primus omnium longis nauibus usus, & insulas omnis eius orae sibi subdidit, & parteis maritimas usq; ad Indos subiecit. Asiam quoque omnem pedestri exercitu deuicit, neq; solum prouincias expugnauit ab Alexandro postmodum subactas, sed & genteis quasdam, ad quas nunquam Alexander accessit. Nam & Gangem trāsiit, & uniuersam Mediam usq; mare Oceanū peragravit. Scytharum quoq; gentem ad Tanaim usq; fluuiū, qui Europā ab Asia diuidit, pertransiit. Ibi multis Aegyptijs iuxta Meotim paludem relictis, Colchorum genti originem praebuit. Hanc nationem Aegyptijs mansae argumento esse dicunt, quod apud eos pueri Aegyptiorum ritu circumciantur, priscum morem, quem & Iudaei sequuntur, colonia seruante. Asiam quoque reliquā sibi parere coegit. Cycladas insulas, maiori ex parte potitus est, Transcendens in Europam, omnemq; Thraciam pertransiens, periculum exercitus subiit, tum ppter inopiam frugum tum locorū asperitate. Finem expeditionis in Thracia statuens, multis in locis ab se deuictis, columnas erexit, in quibus Aegyptijs, quas sacra dicunt, literis scriptū extat. Hanc prouinciā armis subegit rex regum principantium Sefosis. Columniā in superstatuit, in bellicosis quidē ab se superatis gentibus, hominis pudēda. In his uerō quae essent imbecilles ac timidae, muliebria habentem sculpta: à potiori hominis parte genteis ab se deuictas ostendēs. In locis quibusdā statuam suā lapideā, ea qua tunc erat, atate reliquit, arcum & iaculū tenentē supra quatuor cubitorū magnitudine. Ipse quū summa humanitate ei ga omneis subditos usus esset, omnia post nouē annos armorū cura, statuī singulas genteis quotannis ad se dona in Aegyptū ferre. Cum omnibus deinceps (p̄ magna ea uis erat) captiuis, spolijsq; deuictarū nationū in patriā rediens, maximis ab se rebus gestis, & quae superiorū acta excederēt, tēpla cum omnia Aegypti donis insignibus ac spolijs hostiū ornauit. Milites, quorū optima in bello opa usus esset, pro meritis donauit. Neq; solum ex hac expeditione ditati rediēre milites, sed & Aegyptus uniuersa, maxima rerū copia utilitate cumulata est. Fine bellis imposito, militibus, quorū spectatā sibi uirtus erat, quae parta erāt cōcessit. Ipse gloriā sempiternā appetēs, magnosumptu, opera p̄ multa aēdidit, & sibi immortalem laudem cōparans, & Aegyptijs in posterū securitatē. Primū à dijs incipiens, in singulis Aegypti ciuitatibus templum ei deo construit, quem praecipue colerēt. Ad eorū structurā, non Aegyptiorū, sed quae caeperat, seruitiorū opera usus est. In omnibus uerō in scriptis tēplis: nulli Aegyptio ad id opus se grauem fuisse. Ascritur autem seruos Babylonyos, operum labore, clamitateq; pertesos, à rege descēscētes, quum ponē oram fluminis consedisent, bellum,

lum Aegyptijs mouisse. Tandem assignatis sibi, quos experant agris, condi-
Babylonia. dit se urbem, quam à patria Babyloniã dixerunt. Eadem ex causa & appella-
Troia iuxta tam Troiam ferunt etiam nunc iuxta Nilum sitam. Nam quum Menelaus
Nilum. ab Illo ad Aegyptum cum captiuorum manu nauigasset, Troiani ab eo defi-
 cientes, cum ipso aliquandiu pugnarunt, quoad data libertate, urbem condi-
 dẽre patriã nomen sortitam. Haud uerò inscius sum, Et etiam Gnidium di-
 uersa de his ciuitatibus scripsisse. Illos uidelicet, qui cum Semiramide ad Ae-
 gyptum penetrassent, has ab se conditas urbeis suorũ nomine appellasse. Sed
 de his uerum scrutari difficile est. Nos quæ scriptores tradiderint, retulimus,
 quo posterũ uerum iudiciũ sequi possint. Per multos insuper ac magnos ere-
 xit Sefosis aggeres, in quibus ciuitates, quæ in humili solo erãt, cõstruxit, quo
 homines pecoraq; ab Nili inundatione tuta redderentur. In omni uerò ora,
 quæ à Memphi ad mare spectat, frequentes à fluuio duxit fossas. quo fructi-
 bus, breuiori itinere, faciliusq; inuectis, maior rerum copia esset. Quod uerò
 maximum fuit, munit & ea loca, quibus ad Aegyptũ patere hostibus ingres-
 sus posset. Antea potior ferè Aegypti pars omnis aditu facilis, ppter frequen-
 teis à fluuio ductas ab eo fossas munitior, difficiliorq; accessu postmodũ fa-
 cta est. Duxit & murum ab colatere Aegypti, quod orientem uersus ad Sy-
 riam atq; Arabiam spectat à Pelusio usq; ad Iolis ciuitatem per desertũ sta-
Nauis aurata. dijs mille & quingentis. Nauem ex cedro fecit ducentorum octoginta cubito-
 rum longitudine, de aurata exterius, intus uerò de argentea. quam dono
 obtulit deo, qui maximè Thebis colit. Dues præterea obeliscos ex lapide du-
 ro, utrumq; altum cubitis centum uiginti in quibus, tum imperij magnitudi-
 nem, tum multitudinem uectigalium descripsit, addidit & quas subagit na-
 tiones Memphi in Vulcani templo suas, & uxoribus, lapidis unius, statuas, ali-
 tudine cubitorum triginta, foliorum uerò uiginti. ob hanc rem collocauit.
Sefosis ignis. Quum dimisso exercitu Aegyptum reuertisset, accirca Pelusium uacuis bel-
 lo laxaret curis animum, frater ei apud se cum uxore ac filijs cenanti, insidias
 parauit. Nam illis post cibum à uino quiescentibus, lignis aridis, ad id antea oc-
 cultè præparatis, ignem in cubiculũ noctu iniecit. Increbescente flamma, qui
 ad curam regis politi erant, sublato more ebriorum clamore, regem excita-
 runt. Qui ambas extendens manus, salutem q; filijs & uxori deos orans, ille-
 sus præter opinionem quum saluus flammam euassisset, tum cæteris dijs, tum
 maxime Vulcano, ut liberatori, uota persoluit. Quum multis ac præclaris fa-
 cinoribus nobilitatus esset, tum id magnificentissimũ est habitum, quod quũ
 nationes, tum ab se deuictæ, tum hi qui uis regna tradiderat, duces quoq; quos
 diuersis præfecerat prouincijs, præstituto die in Aegyptum uenientes ei do-
 na offerbant. Hos suscipiens benignè, alijs quidem in rebus, uario honore af-
 ficiebat. At si quando, aut ad templum, aut per urbem accederet, quatuor ex
 eis loco equorũ currui iunctis, ostendebat, quũ cæteros omnes reges ducesq;
 præclaros,

præclaros, bello superasset, nullos sibi neque uirtute, neque rebus gestis esse comparandos. Et sanè rex iste uidetur omneis qui unquam regnassent, tum rebus bellicis, tum erga deos munificètia, tum uerò operibus ab se in Aegypto constructis antecisse. Annos tris & triginta quum regnasset, exoptato uitam deficientibus oculis finiuit. Cuius uirtuti haud faciler reperitur, dignum nomē. Vir magni animi, neque solum sacerdotibus, sed uniuersis Aegyptiis admirabilis, cum eadem animi magnitudine, qua opera effecerat, & mortem appeteret. Adeò autem diuturna eius gloria, ingensque ad posteros manauit, ut cum multis postea sæculis, Persis Aegypti imperium tenentibus, Darius Xerxes pater, uellet in Memphi suam ante Sesosis statuam ponere, princeps sacerdotum publicè contradiceret; asserēs illum nondum Sesosis opera æquasse. Quod responsum haud quanquam ægrè ferens rex, sed lætatus admodum libertate loquendi securaturum inquit, ut nihilò illius uirtute, si tantumdem uiueret, esset inferior. hortatusque est, ut ætatis eiusdem conferret gesta, id uerum argumentum esse uirtutis. Defuncto Sesosi, eius filius regnum capiens assumpto patris nomine, nulla in re gloriam paternam est imitatus, sed eodē quo pater casu afflictatus est. Oculis enim captus, siue propter communem patris naturam, siue (ut quidam fabulantur) propter impietatem erga Nilum, cuius cursum iaculatus est, coactus est ad deorum auxilium confugere, ac plurimo tempore uarijs peractis sacris, ad placanda numina, nulla ope adiutus est. Decimo post anno responso ei reddito, ut placato deo, qui in Heliopoli coleretur, faciem mulieris inspiceret, quæ nullum nisi proprium nosset uirum. Ab uxore propria incipiens, quum multas expertus esset, nullam reperit incorruptam, præter hortulani cuiusdam, quam uisu restituto uxore cepit. Reliquas omnis in uilla quadam uiuas combussit. Quem locum postea Aegyptij Sacra in glebam uocitarunt. Deo autem Heliopolis gratias, secundum oraculum acceptum reddēs, duos erexit unius lapidis obeliscos, latitudinis octo, altitudinis cubitorum centum. Post hunc plures reges nil memoria dignum gessere. Tandem Amasis quidam regnauit, uiolentius quam cæteri per multos enim præter æquum pœna affecit: alios fortunis spoliauit, in omneis impotens ac superbus. Tolerata est eius crudelitas, quum ulciscendū locus nō esset, quoad Actifanes Aethiopū rex in Aegyptum cōtra eum descendit. Tunc odia occulta erupere, & quum multi ab eo descissent, rege capto, Aegyptus in ditionem Aethiopum cessit. Actifanes fortunā capti regni humaniter ferens, summa æquitate Aegyptiis imperauit. Latrocinia nouo more compescuit, fonteis neque morte plectens, neque linquens impunitos. Eorum iudicio constituto, reos omneis in unum cogens, miti sententiā damnauit: amputatis enim naribus in ultima deserti ire compulit, ibique ciuitatem condidit, ab excisis nasus, Rhinoceram appellatam. Ea in Aegypti Arabiæque finibus haud procul à mari sita, omnibus uitæ commodis caret. Nam omnis uicina

Darius Xerxes
Sesosis filius.

Casta unica.

Sacra in glebā

Amasis.

Actifanes.

Rhinocera. c.

Q regio

regio falsa est. Intra urbis mœnia, unicus est puteus, & is inutilis: utpote aqua amara gustu. Hos autem eo in loco posuit, ne suis moribus, uicinas gentes inficerent: né ue eorū erga reliquos iniuriæ essent occultæ, sed ut tanquàm in oram desertam relegati, omni re egentes, cogente necessitate, sibi uictum exquirerēt. Fissis itaq; calamis, quos ex uicinis agris collegerant, longa sibi reſtia fecere. Quibus iuxta littus per plura stadia dispositis, ex captis coturnicibus (nam magnus earum numerus in littore ad capiendos pisces uersatur) uictum sibi compararunt. Eo rege defuncto, Aegypti regno sibi uendicato, regem ex suis crearūt, Miridem nomine, quem nonnulli Maronem cognominant: uirum minime bellis aptum. Is sepulchrum sibi construxit, quod Labyrinthus appellatur. Rem mirandam profectò non tantum operis magnitudine, quantum arte ad imitandum difficili. Nam ingredientibus haud facile regressus datur, nisi duce itineris experto. Ferunt quidam Dædalum ad Aegyptum penetrantem, admiratum huius operis artem, similem in Creta regnanti Minoi cōstruxisse, in quo fabulantur extitisse Minotaurum. Sed Cretenſis Labyrinthus defecit, siue opera hominum, siue tempore corruptus. Aegyptius uerò usq; ad nostra tempora integer manet. Defuncto rege post quintum genus, quum Aegyptus rege careret, ex dignioribus quidā in regem assumptus est, quem Aegyptij Cetem, Græci *πρωτης* appellant, qui Illiaci belli tempore extitit. Hūc artium peritum fuisse tradunt & in uarias se formas uertere solitum, ut nunc animal, quandoq; arbor, aut ignis, aut quid aliud uideretur, quæ eadem & sacerdotes de illo scribunt. Harum rerum cognitionem continuò ex astrologorum ac sacerdotum usu, rex est affecutus. Consuetudo autem regibus tradita, Græcis causam huiusmodi transmutationes fingendi præbuit. Nā Aegyptijs mos erat regibus, aut leonis, aut tauri, aut draconis priorem partem in capite ferre, insignia principatus. Quandoq; uerò arborem, aliquando ignem, quandoq; redolentia supra caput unguenta: hæc tum ad decorem spectabāt atq; ornatum, tum stuporem ac superstitionem quandam aspicientibus iniiciebant. Mortuo Protheo filius successit, per omnem uitam uectigalibus, & ad cumulandum undiq; thesaurum intentus, uir pusilli animi atq; auarus, ut qui neq; deorum muneribus, neq; ulli beneficentiæ uacarit. Ita ut nō rex, sed ut dispensator bonus, pro uirtutis gloria, plus auri, argentiq; quàm præteriti reges omnes, quadringenta talentorum millia ea fuisse tradunt, reliquerit. Post obitum septem fuere reges, in tantum ocio dediti ac uoluptati, ut sacri libri nulla eorum gesta cōtineant historia digna, præter unius Nilei, à quo fluuius sortitus est nomen, quum antea Aegyptus uocitaretur. Hic quum plureis fossas, atq; opportunis fecisset locis, & Nilum utilem ad modum incolis reddidit, & nominis causam præbuit. Octauus deinceps rex Chemmis, Memphis, annos regnauit quinquaginta: ædificauitq; trium pyramidum maximam, inter septem præclarissima opera annueratam.

Miris rex

Maro rex

Labyrinthus.

Dædalus.

πρωτης.

Cetes.

Nileus rex

Nilus un-

de.

Chemmis py-

ramides.

tam. Hæ uersus Lybiam spectant, longè à Memphi stadijs centum uiginti, à Nilo autem quinq; & quadraginta, quæ & artificio & operis magnitudine mirabilem stuporem præberet aspicientibus. Earum maxima quatuor est laterum, quorum quodlibet ab inferiori parte iugera septem continet. Altitudo amplius quam sex iugera tollit latus quodlibet, deducta paulatim usq; ad uerticem altitudine, continet cubitos sexaginta quinq;. Ex lapide duro difficilicq; ad tractandum, sed in æternum permanuro, structura omnis constat. Nam ferme mille annis, ut aiunt quidam, ut alij tradunt, amplius tribus millibus, quadringentis, ad nos usque ea moles integra permanfit. Ferunt eos lapides ex Arabia longo admodum itinere aduectos. Aggeribus autem fabricata est, nondum eo tempore inuentis machinis. Opus certè mirabile, præsertim in terra undiq; arenosa, ubi nulla neq; aggeris, neq; cæsi lapidis sint uestigia ut non ab hominibus, sed à dijs tanta moles structa uideatur. Conantur Aegyptij mira quædã de his fabulari, ex sale & nitro aggeres eos factos, posteaq; Nili incremèto liquefactos absq; hominũ labore penitus defecisse. Verũ id pcul à uerò abest. Nam & multitudine hominũ agger cõstructus & multitudine deletus. Trecenta em̄ & sexaginta hominũ millia (ut aiunt) ad id opus deputata sunt, quod uiginti ferme annis absoluerũt. Post huius regis obitũ, frater eius Cephus regnũ capít, regnauitq; annis sex & quinquaginta. Quidã nõ fratrem, sed filiũ regnũ tenuisse asserũt, nomine Chabreũ, quod similis uero uidetur. Quoniam qui ei successit, imitatus superiorem regẽ, secundã pyramidem ædificauit, structura & arte prioris similem, magnitudine imparẽ: ut pote, cuius singula in basi latera stadium comprehendant. Pecunia omnis ad opus prioris impensa, in olera tantum, herbasq;: is enim cibus opificum fuit, ad mille & sexcenta talenta excessisse dicitur. Aliarum nõ extat sumptus. Illius aditus ab uno tantũ latere pateat. Vtrum nullus ex his, qui eas sibi pyramides in sepulchra condidẽre, rex in illis sepultus est. Nam partim nimij labores in operibus absumpti, partim crudelitas regum & insolentia, ira populorum compulere, ut eorum aut dissiparent corpora, aut eijcerent ex monumentis. Qua ex re domesticis mandarunt, quidã ut sua corpora in loco uili, obscuroq; conderent, quo effugerent sauitiam plæbis. Hunc regem secutus est Mycerinus, quem nonnulli Cherinum uocant, prioris pyramidis auctoris filius. Hic tertiam ab se inceptam, minime perfecit, prauentus morte. Erant singula latera in basi iugerum trium, murus usque ad quintum decimum cubitũ ex lapide nigro, Thebaico simili, reliqua pars ex eo lapide, quo & reliquæ pyramides, est constructa. Opus sanè, tum magnitudine, tum artificio, tum uerò lapidum sumptu cæteris pyramidibus inferius. Scriptum erat in latere ad boream uerso, nomen auctoris, Mycerinus. Hunc tradunt superiorum crudelitatem abominatam, uitam uixisse summa cum humanitate, & in subditos beneficentia. Fecisseq; sedulo omnia, quibus bencuolentiam

Cephus rex.
Chabreus rex.

Mycerinus
rex.
Cherinus rex.

omnium sibi compararet. Pecuniam contempsit, præbens munera etiam iis qui iuste recteque iudicassent. Sunt & aliæ tres pyramides, singula latera, ad duo iugera protenduntur uniuersum opus, structura, præter magnitudinẽ, superioribus similis. Has dicunt à tribus regibus quos retulimus, suis uxori- bus ædificatas, quæ tradantur alia Aegypti opera, non solum mole ædificio- rum atque impensa exuperare, sed artificum excellentia, magisque affirmant ad miranda esse architectorũ ingenia, & artem, quàm regum sumptus. Hi enim proprijs animi dotibus, illi alienis pecunijs, laboribusque tanta opera erexerunt. Verum de harum pyramidum auctoribus nil certi, necque apud incolas, neque apud scriptores constat. Quidam eos, quos diximus reges illas ædificasse, alij alios tradunt, prout maioris asserunt Armeum extitisse conditorem: Secun- da Amasum: Tertiã Masum quam uolunt quidam Rhodopidis pellicis se- pulchrum fuisse. Et id nonnullorũ principum, qui eam amassent, cõmuni ope- ra absolutum. Regnum deinceps sumpsit Bocchorus, corpore quidem robu- sto ac ualido, ingenio uerò superiores excedens reges. Multis deinde actis sæ- culis, regnauit Aegyptijs Sabacus nomine, genere Aethiops deorum cultu li- beralitateque præ cæteris regibus excellens. Argumentũ uirtutis eius uel ma- ximum sit, integritas, utilisque in seruandis legibus animaduersio. Nam capite damnatos, nequaquam mortis affecit pœna, sed opus facere uinctos compe- dibus per ciuitates coëgit: quæ res non paruo extitit uectigali. Pluris enim ex eo seruitio pecunias contraxit, eorum opera multos aggeres construxit, fossas uarijs locis opportunas fecit. Ita & pœnæ acerbiter leniuit, & inuti- lem pœnæ asperitatem in magnum cõmodum uertit. Eius egregiam pieta- tem, & a principio uitæ institutionem, facillè quis ex uisione somni perspiciat. Visus est ei deus, qui Thebis colitur in somno dicere, regnum suum in Aegy- ptios, neque fœlix, neque diuturnum fore, nisi sacerdotibus Aegypti omnibus occisis, per media ipsorum cadauera cum suis transfret. Hoc somnio sapius oblato, omneis undique sacerdotes conuocauit, narratisque, quæ per somnium acceperat, nolle se inquit in Aegypto manẽtem, alicui perniciem struere, sed malle purum, omni- que solutum scelere, ab Aegypto abscedere se, fati- que uitã reddere, quam impia cæde inquinatum regno potiri. Ita Aegyptijs regno tra- dito, in Aethiopiã redijt. Duobus annis Aegyptij absque rege fuẽre, turbatis omnibus, cum etiam ad ciuilia bella peruentum esset, duodecim loco regis ex maioribus ducibus præficiuntur, quibus omnis regni cura pmissa est. Con- uenientes hi in Memphi cõmuni consilio imperium exercebant. Quũ uno animo, cõcordieque, quindecim annis res administrassent, decreuerunt, ut sibi cõ- mune sepulchrum ædificaretur: ut quemadmodũ in uita uno consensu, pari honore, Aegyptum gubernassent, ita & post obitum, communis esset omniũ unius sepulchri gloria. Conati sunt in ea re, omnia superiorũ regum opera ex- cedere. Electa ad id iuxta paludem Lybiã, aqua quæ in Miridam descendit, ex

pulcherrimis

pulcherrimis lapidibus sepulchrum ædificarūt quadratum, quac̄q; uersus stadij unius, sculptura, atq; artificum opere, nihilò iam antea factis cedens. In gradientibus illius ambitum, domus aderat columnis circumfulta, quatuor ad latus quodlibet columnis positis. Et huius tecti contignatio, unius erat lapidis sculpra præsepibus, uarijsq; picturis ornata. Erant ibi summo artificio depicta, Aegypti regum, templorum, sacrorumq; monumenta. Tanto autem sumptu, tanta magnificentiã ea moles ab his regibus excitata est, ut si ante eorum dissensionem fuisset absoluta, cætera sepulchra excellentia operum superasset. Verum quum annis quindecim, simul imperium tenuissent, regnũ ad unicum redactum est. Psamniticus Saïtes, unus ex duodecim, cui maritima ora obuenerat, tributo emporijs omnibus, præsertim Phænicibus, Græcisq; imposto, magnaq; uiciniæ pecuniæ contracta, amicitiam plurimarum gentium, principumq; sibi liberalitate comparauit. Huius rei inuidia moti reliqui, bellũ sibi intulerunt. Quidam ex antiquis scriptoribus fabulantur, responsum imperantibus redditum, qui ex illis prior æream phialam deo qui erat in Memphi, dono tulisset, eum solum rerum in Aegypto potiturũ. Psamniticũ quum extulisset sacerdotum quispiam è templo, phialas aureas undecim, elegantiores ab se electam deo obtulisse. Quod resciscentes cæteri cum nolent occidere, relegasse illum perhibent in paludes iuxta mare sitas: siue ob causam quam diximus, siue inuidia moti. At Psamniticus ex Arabia, Caria, Ionía, conducto milite, acie illos prope urbem Memphim superauit. Alij reges partim cecidẽre in bello, partim fugientes in Lybiam cessere regno. Sumpto imperio, Psamniticus uestibulum orientem uersus, deo in Memphi cõstruxit. Circum templum pro columnis colossos duodecim cubitorum posuit. Militibus mercede conductis, præter stipendium, dona largè distribuens, cæteris agros sorte diuisit, paulò supra Pelusij ostia, quos multis post annis Amasus rex ad Memphim traduxit. Rex propter operam à mercenarijs militibus nauatam postmodum externo milite plurimum fesus, multum illorum præfidio usus est. Quum in Syriam exercitum duceret, præ cæteris honore mercenarijs impenso, statuit eos in dextra, Aegyptios à sinistra phalangis parte. Qua cõtumelia irritati Aegyptij ad ducenta millia eorum, ab rege desciscentes, Aethiopiam uersus profecti sunt, nouas sedes sibi uedicaturi. Rex ad eos duces primum misit, eam ignominiam deprecaturus. Ipse quoque, quum hi nil profecissent, nauibus prosequutus est, quum ipsos iuxta Nilum proficiscentes, iam iamq; Aegypti monteis transcendentis repperisset, rogabat, ut animum mutarent, utq; templorum, patris, uxorum, ac filiorum in mentem ueniret. At hi omnes, una uoce clamore sublato, hastisq; scuta percutientes, respondere, quòd armatum potentes essent, facile se patriã reperituros. Ostensis uerò, sublata ueste, genitalibus, nec uxores nec filios, dum eis uti possent, defuturos. Hoc dato responso, despicietes, quæ alijs maxima esse

uiderentur in Aethiopiæ parte fertili, sortitis inter se affatim agris confedere. Psamniticus eorum discessu haud parum dolens, ad curam regni conuersus, & uectigalia disposuit, & cum Atheniensibus quibusdãque alijs Græcis societatem iniit. Erga externos, qui in Aegyptum accederet, summa beneficentia utebatur. Quum Græcos plurimum diligeret, filios disciplinis Græcis eruditi, primus Aegyptiorum regum ceteras nationes ad importanda, quæ apud se erant, allexit, securitate singulis aduentibus præbita. Apud superiores enim reges nulli externi ad Aegyptum nauigabant: cum partim occiderentur, partim adijcerentur in seruitutem. Impietas, Busiridis tempore apud Aegyptios, aduersus externos, seruata, Græcis causam præbuit, licet minimè uerã, sed multa contractam crudelitatem scribendi, quæ de eo infabulis ferunt. Post

Apricus rex. Psamniticum regnauit quarta exinde progenies, Apricus, annos duos & uiginti. Hic aduersus Cyprum ac Phæniciam, terra maricq; bello modo, Sidonem uicaptam quum diruisset reliquis Phænicia urbibus subactis, classe Cyprios ac Phænices superauit, spolijsq; hostium cum pluribus captis, in Aegyptum rediit. Misso deinde contra Cyrenem & Barcem exercitu, magnaq; ex parte deuictis reliquis, ab se alienauit. Existimãtes enim ipsum in eorum perniciem comparasse exercitum, quo securius imperaret Aegyptijs, deficiuerunt. Ad hos compescendos destinatus Amasus Aegyptius uir insignis, mandatorum, quæ ad concordiam spectabant oblitus, cum illos in regem incitasset, conspiratione facta, rex creatur pauloq; post quum plures à rege deficeret: coactus est ad mercenariorum (nã ad triginta millia erant) opem confugere. Prælio circa Mariampagum commisso, Aegyptiorum res superior fuit. Itaque captus Apricus, stragulatusq; interiit. Amasus suscepto imperio, conuersusq; ad regni curam, iuste imperauit: magna cum laude multas Cyprorum ciuitates euertit, multaque donis insignibus deum templa exornauit.

Cambyfes. Parmenides Camarinicus. Quum regnasset annis quinque & quinquaginta, mortem obiit, quo tempore Cambyfes Persarum rex Aegyptum atmiscipit. circa tertium annu Olympiadis tertie & sexagesimæ qua uictor in stadio fuit Permenides Camarinicus. Recensitis uetustorum temporum, usque ad Amasum Aegypti rebus, nunc admiranda quædam, & quæ profint legentibus de moribus eorum sunt scribenda. Plura enim uetera Aegyptiorum acta non solum ab indigenis extimantur magni sed & apud Græcos quoque non parum admirationis habent. Itaque qui plurimum doctrina excelluerunt in Aegyptum transire, ut & leges eorum & studia cognitione digna perciperent: quamuis enim scirent Aegypti aditum externis difficilem, tamen omni studio olim illuc accedere appetuerunt, in quibus antiquiores extitere, Orpheus, poëtaq; Homerus. De inde poster nonnulli Samius Pythagoras, ac legumlator Solon. Afferunt Aegyptij literas, astrorum cursus, Geometriam artisq; plurimas ab se fuisse repertas, Optimas insuper ab se institutas leges. Quorum maximum ferunt

runt esse argumentum, annis amplius tribus millibus & septingentis, indige-
 tes reges Aegypto impasset. Eamque prouiciam cæterarum orbis esse felicissi-
 mam, quæ nullo potuissent pacto fieri, nisi optimis moribus ac legibus uixis-
 sent, eruditique omni doctrinarum genere fuissent. Verum nos his, quæ Hero-
 dotus alijque nonnulli Aegyptiorum gesta narrâtes, præter ueri opinionem,
 multa uoluptatis gratia hinc tradunt, prætermisissis, sacerdotum diligen-
 ter à nobis scrutatos libros sequemur. Primum Aegyptij reges, uitam, non ali-
 orum regnantium, quibus uoluntas pro lege est, traducebant licentia, sed le-
 gum instituta incogendis pecunijs quotidianoque uictu sequebantur. Eorum
 cultui, obsequioque nullus deputatus erat, neque emptitijs, neque domigenitis
 seruis, sed nobilium sacerdotum filij, tum ultra uiginti annos nati, tum do-
 ctrina præceteris eruditi, ut horum corporis ministrorum die noctuque astan-
 tium conspectu motus rex, nil turpe committeret. Rarò enim potentes re-
 rum, mali euadunt, ubi desunt suarum cupiditatum ministri. Instituta erant
 diei noctisque horæ, quibus regi lege permissa agere fas erat. Mane surgentem
 regem, primum epistolas omni missas capere oportebat, ut cognitis his,
 quæ sibi agenda essent, responso dato, singula in tempore, exque ordine rectè
 agerentur. His actis cum in uirorum excellentium cætu lauisset corpus, ue-
 stem præclaram indutus, sacra dijs faciebat. Mos erat sacerdotum principij, iu-
 xta aram hostijs deductis, astante rege, magna uoce, audiente populo, ualitu-
 dinem prosperam, omniaque bona precari, regi iustitiam in subditos colenti.
 Narrare in super particulatim regis uirtutes, indecspietatem ac religionem,
 in homines humanitatem seruantis, tum illum continentem dicere, iustum,
 magnique animi, ueracem, liberalè, omnisque frenantè cupiditates; pœnas insu-
 per mitiores quàm postulerent errantis crimina, exigentem, reddentem ue-
 rò gratia meritis ampliorem. Plura his similia orans, tandem execratio-
 nem in malos exquebatur. Tunc regem culpa purgans, omne crimen in
 ministros, qui regi iniqua suaderent, coniecit. His actis sacerdos, & re-
 gem ad felicem dijsque gratam uitam hortabatur & simul ad bonos mores,
 agendumque, non quæ suaderent mali, sed quæ ad laudem & uirtutem
 maximè pertinerent. Demum quum rex tauro dijs sacra fecisset, sacerdos quæ-
 dam ex libris sacris clarissimorum uirorum consilia, actaque præferebat. Quibus rex
 monitus imperio pie ac iuste aliorum exemplo uteretur. Non autè pecunijs ua-
 candi, iudicandi que solum legibus antiquis, sed de ambulandi quoque, lauandi que
 & cum uxore cubandi, omnisque degendæ uitæ tempus erat lege præstitutum.
 Cibo uescebantur simplici, ut quorum mensæ nihil præter uitulum & anse-
 rem, inferetur. Vini potandi certa statuta erat mensura, qua neque farciri
 uenter, neque inebriari possent. Denique ipsorum uita, ea tenebatur mode-
 stia, ut non à legislatore, sed à peritissimo medico ad seruandam sanitatem

Aegypti reges.

Preces pro rege.

Sacra lectio expleto sacrificio.

Sacerdotum cibi.

composita uideretur. Mirabile uidetur Aegypti reges, non ex uoluntate, sed & lege uitam priuatam agere. Sed multò est mirabilius illis, neq; iudicandi, neq; pecuniam congregandi, neq; puniendi quèquam per superbiam, aut iram, aut aliam iniustam ob causam, licentiam permissam, sed ueluti priuati tenebantur legibus, neque id egerebant, existimantes parendo legibus se beatos fore. Nam ab his, qui suis indulgerent cupiditatibus, multa cenlebant fieri, quibus damna periculàque subirent. Scientes enim sæpius se peccare, tamen aut amore, aut odio, aut alio animi morbo uicti, nihilominus aberrant.

Regum cura.

Qui uerò sapientia, consilioq; uitam instituunt, in paucis offendunt. Hæc uis erga subditos iustitia reges, omnium beneuolentiam adeò affecuti sunt, ut non solum sacerdotibus, sed singulis Aegyptijs, maior regis, quàm uxorum, filiorumq; aut aliorum principum, salutis in esset cura. Etenim plurimi regum quos retulimus, ciuiles mores secuti, acta foeliciter uita, mortem obierunt, quoad ea legum disciplina permanfit. Nationibus præterea uarijs subactis, pluris possidere pecunias, regiones ædificijs, operibusq; ingentibus, urbes amplissimis donis, sumptuosisque decorantes. Sed ea, quæ post obitum Aegyptij suis regibus præbuerint, magnam populi erga principes beneuolentiam monstrat. Id honor mortuis impensus ostendit. Nam quum quis regum

Luctus in regia morte.

decedit è uita, Aegyptij omnes mortem communi in cœstitia lugent, uestes lacerant, templis clausis, forum non frequentant. Festa solennia non agunt. Dies septuaginta duos, luto deturpantes capita, ac sindone subtrus mammas cincti, unà uiri, mulieresq; ducenti ferme aut trecenti, circum ambulant bis in die, nouantes luctum, atque ad numerum cum cantu uirtutes reges commemorantes. Cibis animantium, coctisque ac uino, omniq; mensæ apparatus abstinent. Non lauacris, non unguentis, non stratis lectis, non uenercis utuntur, sed tanquàm defuncto filio, per eos dies in cœrentes lugent. Hoc tempore, quæ ad pompam funeris spectant præparatis, postrema die corpus in arca conditum ante sepulchri aditum ponunt. Ibi breuiarium in uita ab rege gestorum de more recitant, uiolentiq; facultas datur defunctum accusandi.

Laudes Regum

Astant sacerdotes, mortui rectè facta laudantes, populus, is per magnus est, qui exequias circumstat, applaudet ueris laudibus, in reliquis magno reclamat tumultu: quo accidit ut plures reges, repugnante multitudine, solito caruerint sepulchri honore ac magnificentia. Is timor coëgit Aegypti reges iuste uiuere ueritos futuram post mortem plebis iram atque odium sempiternum. Antiquorum regum uiuendi mos hic maximè fuit Aegypto omni in plures partes, quarum quælibet Græco uerbo *voùs* appellabatur, diuisa, cuiuslibet prætor aderat, qui omnium haberet curam, Aegypti uectigalibus trifariam partitis,

Iustitia.

Vectigalium tripartitio.

priorem portionem percipit collegium sacerdotum, magna apud incolas auctoritate, tum propter deorum curam, tum propter doctrinam qua plures erudiunt. Hanc partem, tum ad sacrificiorum ministeria, tum ad priuatæ uitæ comoda impertunt.

peritiunt. Neq; enim deorum cultum omittendum putant, neq; publici cōsiliij utilitatisq; ministris, æquum censent uitæ cōmoda deesse. Adfunt enim grauius in rebushisemper consilio atq; opere regibus, tum astrorum peritiā, tum uerō sacrificijs futura prædicentes. Ex libris præterea sacris, priorum gesta referunt, quibus reges in agendis noscant, quæ sint profutura. Non enim quemadmodū apud Græcos unus homo, aut unica mulier sacris præest, sed plures in cultu deorum, honoreq; uersantur, qui eandem sacrorum curam filijs tradunt. Hi omnes immunes sunt, secundumq; post reges, honoris, dignitatisq; locum tenent. Altera portio ad reges peruenit, quam & ad bella, & ad uitæ cultum, cum ad liberalitatem erga strenuos uiros pmeritis impendunt. Qua ex re fit, ut populares nullo grauentur tributo. Tertiā percipiūt milites & qui belli sunt instituti ministerio, ut hoc stipēdio accepto, paratiorem habeant animum ad bellorum pericula obeunda. Iniquum enim foret ad tuēdam communem salutem intentos, nulla ex ea, pro qua pugnarent, patria cōmoda percipere. Ea uerō præcipua utilitas uidetur, quod mercede laborū impēsa, cum fiant opulentiores, facilius gignendæ proli operā dant. Quo fit ut refert à multitudine hominum patria nequaquam externo milite egeat. Hoc militandi ordine à progenitoribus suscepto parentum uirtutē, à pueritia imitati, bellicisq; exercitati muneribus, milites egregij euadunt. Est insuper eorum politia in tria hominum genera instituta, pastorum, agricolarum, opificum. Agricola parua quadam mercede, sacerdotibus, regēq; aut militibus agros mercatū per omnē ætatem, ab ipsa pueritia rei rusticæ sine intermissione uacant. Quo fit, ut agricultura cæteris, tum ob doctrinam à parentibus perceptam, tum ob continuū usum, præsent. Norunt enim præcæteris diligenter agrorum naturam, rigandi, serendiq; ac metendi tempora, & fructuum seruandorum commoditates, tum parentum obseruatione, tum sua diligentia cognita. Eodem modo & pastores, curam, atque arte regendi pecoris à patribus accepta, semper in eo gubernando ætatem agunt. Multum ē conferunt, quæ a progenitoribus in pecorum cultu ac pascuis audierunt. A nōnullis etiam quædam suo studio adinuenta. Nam qui aues & anseres nutriunt, præter earum, quæ apud alios homines habentur, procreandi naturam, adeo illis indulgent, ut in numerum, dictu mirabilem, auium euadant. Non enim ouis incubant aues, sed ipsi ingenio, & naturali arte, ex ouis, præter cæterorum consuetudinem, educunt fœtus. Arteis quoq; apud Aegyptio, admodū excultas uidemus, & ad summū perductas. Nam soli Aegyptij opifices, omīsa rerū publicarum cura, nullum nisi aut legibus permīsum, aut a patre traditum opus exercent, ut neq; eos docentis inuidia, neq; ciuile odium, necq; a iud quid ab instituto impediatur exercitio. Alijs in locis licet artifices relicto priori, opificijs cæteris se dedere, & hos cultui agrorum, hos mercaturæ, alios pluribus artibus operam præbere. Quidam in ciuitatibus, quæ a populo reguntur,

Sacerdotum honores.

Aegyptiorum politia tripartita.

Agricole Aegyptij.

Pastores.

tur, ad contiones concurrūt, in perniciem ciuitatis pretio corrupti. Apud Aegyptios, si quis opifex ad tempus accedat, aut plureis exerceat arteis, magna mulctatur pœna. Hanc antiquam tum reipublice, tum priuatæ institutionem à patribus traditam, ueteres Aegyptij habebant. Iudicia uerò non casu fiebant, sed ratione: existimabant enim ritè facta plurimum uitæ mortalium prodesse. Nam punire nocentes, auxilium ferre oppressis, optimam ad prohibenda mala facinora uiam putant. Pœnam uerò delicti, aut pecuniâ, aut gratia tolli, existimabant confusionem uitæ cõmunis fore. Quãobrem ex ciuitatibus clarioribus, ut Heliopoli, Memphi Thebis, uiros optimos eligebant, quos iudicijs præficerent, qui iudicum confessus, neq; Athenarũ Ariopagitis, neque Lacedæmoniorũ senatui cedere uidebatur. Postquàm hi conuenerunt, triginta numero, inter se eligebant optimum uirum, quem iudicij principem constituiebant, in locum cuius, ciuitas alium iudicem substituerebat. His omnibus uictus sed principii opulentior, à rege dabatur. Is aurea catena, signũ uarijs ornatum lapidibus, à collo suspensum, quod appellabant ueritatẽ, gestabat. Ceptis iudicijs, ac signo ueritatis à principe iudicũ proposito, omnibusq; legibus, quæ octo libris continebantur, in medio eorum cõstitutis, mos erat accusatorem scribere ea, in quibus alium accusabat, modumq; patratæ iniuriæ aut damni facti, quantiq; eam extimaret scribere. Reo tempus dabatur rescribendi ad singula, & aut se id non fecisse, aut rectè fecisse purgandi, aut iniuriam uel damnum minoris extimandi. Rursus accusatori, reoq; inuicem respõdendi locus erat. Ita bis auditis litigatoribus, cum iudices de controuersia quaessissent, princeps signo ueritatis in partem ueriores uerso, sententiam ferabat. Hic mos iudiciorum apud Aegyptios erat, extimantes accusantiũ, excusantiũq; altercatione, & scriptis ueritatẽ maxime elici posse. Sanè oratorum ars, hypocritarum fraudes, lachrymæ periclitatium, multos à recto ueroq; iudicio auerterunt. Videre quidem licet, aut errore, aut effectiõne aliqua, aut misericordia, aut oratione dicentis sæpius reos fuisse ab iudicibus absoluitos. Verum si aduersantium scripta penitus intelligantur, existimarunt iudicari rectius ueluti nona ueritate posse, quum neq; ingenio, neque astutia, neq; mendacio, neq; audaciâ, neq; arte iudicia peruerterentur, sed cuiq; esset commune ius: tum quia tempus dabatur accusatori, reoq; ad disceptandum: tum quia iudices & eorum responsis elicerent uerũ iudicij modum. Quoniam de legum institutione mentio incidit, haud erit alienum ab instituta historia antiquas Aegyptiorum leges referre, quo palam sit, quantum cæteris præstant, & rerum ordine & utilitate. Primum periuri capite mulctabantur, tanquàm qui duplici tenerentur scelere, ut qui & pietatem in deos uiolarent, & fidem inter homines tollerent, maximũ uinculũ societatũ humanarũ. Si quis iter faciens, aut hominẽ à latronibus cædi cõperiret, aut quãlibet iniuriam perpeti, neq; subuenire auxilio, si posset, mortis erat reus. Si auxilium

ferre

ferre non posset, denuntiare latrones tenebatur, & iniuriam accusatione prosequi qui ea negligeret, plagis ad certum numerum plectebatur, tri duoque carerebat cibo. Fallo quempiam accusans, si postmodum ad iudicium delatus foret, poenam calumniatoribus statuam subibat. Cogebatur Aegyptij omnes, scripta sua nomina ad praesides regionum, & simul quo exercitio uiuerent, de ferre, qua in re, si quis mentiretur, aut si iniusto uiueret quaestu, in mortis poenam incidebat. Dicitur hanc eadem legem a Solone, quum ad Aegyptios penetrasset, ad Athenienseis traductam. Si quis sponte, aut liberum, aut seruū occidisset, morte damnari leges iubebant: quae non fortunae conditionem, sed consilium facti pendentes, hominis a sceleribus deterrebant, & simul uindicta serui morte reddebantur liberi securiores. Patribus, qui filios occiderent, non erat poena mortis indicta, sed tribus diebus, noctibusque continuis edictum, ut circa defuncti corpus assisteret, publica etiam custodia astante. Non enim iustum putabant eum priuari uita, qui uitae filijs auctor fuisset, sed potius continuo dolore, factique poenitentia affligi, quo caeteri ab simile facto auerterentur. Parricidis exquisitam imposuerunt poenam. Nam articulatim praecutis calamis caecos iubebant uiuos supra spinarum aceruum comburi, maximum inter mortales iudicantes scelus, ei mortem per uim inferre, a quo uitam accepisset. Mulierum morti destinatarum si praegnantessent, paruus expectabatur, quam legem multi Graecorum acceperunt, existimantes penitus iniquum esse eum, qui nihil commisisset, una cum facinoroso poenam pati, aut duos plecti, quum unus deliquisset. Quumque eo, qui sponte peccasset, criminis uacuum puniri. Insuper quum sola peccasset mater, minime aequum censebant, filium patri, matricque communem luere maternam poenam. Et enim saepe repertum est, iniquos iudices mortis reos liberasse damnasse in fonteis. In bellis uero, qui aut ordinem reliquissent, aut non parerent ducibus non plectebantur morte, sed maxima omnium ignominia, qua postmodum uirtute, & recte facto deleta, ad priorem statum rediebant. Ea lex & homines assuefaciebat, ut id dedecus pessimum malum, morteque ipsa grauiorem censerent. Et simul admonerat mortuos, nil iam uitae mortalium prodesse. Ignominia uero affectos, plurimum bonorum uirtutis desiderio causam futuros. His qui secreta hostibus reuelassent, linguam lex iubebat abscindi. Ei qui moneta circumcideret, aut adulterinam cuderet, aut pondus, uel signa imutaret, aut literis inscriberet, aut descripto demeret, aut falsas syngraphas afferret, ambae amputabantur manus ut quae corporis pars peccasset, per uniuersam uitam lueret poenam. Caeteri quoque aliorum calamitate moniti, ab simili scelere abstinere. Asperae etiam, circa mulierum delicta, poenae statutae erant. Nam ei qui mulierem liberam uiolasset, uirilia excabantur, quoniam uno crimine tria haud parua scelera complexus esset: Iniuriam, corruptelam, & liberorum confusionem. In adul-

Accusans falso

Aegyptiorum nomina.

Homicidae.

Parricidae.

Praegnantes.

Inobedientes.

Futiles.

Moneta adulterina falsarij.

Adulteria.

terio

terio spontaneo deprehensus, uirgis cædebatur ad mille plagas. Mulier naso mutilabatur. Quo dedecore uultus incontinentia maculatus, ea mulctareẽ parte, qua maximè facies exornatur. Legum, quæ ad hominum commertia pertinent, Bocchoridem latorem scribunt fuisse. Hæ mandant creditis absq; scriptura mutuo pecunijs, si negarentur, dari debitoris iuramento: ut quæ ius iurandum ueluti religiosam rem magni extimarent. Nam quum certum sit ijs, qui sæpius iurant, abrogari fidem, plurimi ducunt ne boni uiri nomẽ amittatur, raro ad iuramentum descendere. Legis insuper lator omnem fidem in uirtute constituens, bonis moribus iudicauit assuefieri homines ad probitatem, ne indigni fide uiderentur debere. Iniquum etiam putauit eis, quibus absq; iurciurando credita pecunia esset, de re sua iurantibus, non præstari fidem. Fœnus, quod ex scripto contrahebatur, prohibebat ultra contracti mutui duplum exigi, solutio ex bonis debitoris solum fiebat. Corpus non poterat addici creditori putabat enim oportere bona tantum subdita esse debitis. Corpora, quorum opera & bello & pace uterentur, ciuitatibus addicta esse. Non enim æquum uidebat milites, qui pro patriæ salute pericula subiret, pro usuris in carcerem duci, aut ob unius avaritiam, in periculum agi patriæ salutem. Hanc quoq; legem uidetur Solon ad Athenienses transfuisse, quã Sísatheam appellauit decernens, ne ob usuras ciuium corpora necerentur. Haud iniuria queruntur quidam de nonnullis Græcis legum latoribus, qui arma, aut aratrum, aut aliud quiduis operi necessarium prohibeant ob fœnus addici creditori, corpora uerò, quæ his utuntur, tradi permittât. Lex præterea priuatim de furibus apud solos Aegyptios hæc erat. Iubebat eos qui furari uolebant, nomen suum apud principem sacerdotum scribere, atq; euestigio furtum ad eum deferre. Similiter quibus res furto erepta erat, ad eundẽ, rei sublatae tempus, diem & horam, scribere tenebantur. Hoc modo faciliẽ in uetõ furto, qui rem amississet, quarta mulctabat parte, quæ daretur furi. Satis lator esse legis duxit, quum impossibile esset furta prohiberi, potius alicuius portionis, quàm totius rei amissæ, homines iacturam pati. Nuptiarum nõ idem apud Aegyptios mos est. Sacerdotibus unam tantum uxorem ducere licet: reliqui pro uoluntate, & facultatibus plures habent. Quam legem conferre existimant, propter hominum multitudinem, & ad felicitatẽ & ad potentiam ciuitatum. Nullus ex eis, ne ex serua quidem empta genitus, spurius habetur. Solum enim partem existimant generis auctorem, matrem, & nutrimentum, & locum infantis præbere. Arbores uerò fructum feretes, præter Græcorum morem appellant mares, fœminas, quæ adiuuant maturitatem. Natos ad eò parua educat, faciliq; impensa, ut uix credi posset. Nam tum scirporum, tum alijs radicibus, quas sub cineribus coquunt, cum caulibus palustribus, quas partim coctas, partim assas igni, partim crudas pro cibo præbent liberos nutriunt. Discalciati, nudiq; maiori ex parte ob patriæ tempericm, uitam

Bocchoris legum lator: ius iurandum.

Fœnus. Vsuræ.

Lex Sísatheæ.

Furum mos.

Aegyptiorum uxores.

Cibus infantium.

uitam ducunt, Omnis sumptus in pueros, quousq; ad ætatem perueniant, à parentibus impensus non excedit dragmas uiginti. Qua ex causa contingit Aegyptum genteis cæteras hominum numero excedere pluraq; in ea magnifica esse opera effecta. Erud. ut sacerdotes filios, & literis quæ appellantur sacræ, & alijs, quæ ad cõmunem spectant doctrinam, ut plurimum geometricæ, arithmeticæq; studio intenti. Fluuïus enim, qui singulis annis propter inundationem uarias agrorum formas superinducit, magnas contentiones inter uicinos de finibus agrorum excitat, quæ absq; geometriæ adminiculo, haud faci. è componi possent. Arithmetica uerò & uitæ domesticæ est utilis, & ad geometriam atq; astrologiam maximè confert. Accuratè uerò & ab alijs quibusdam, & ab Aegyptijs traditur, ordo & astrorum motus, eorumq; descriptio. res multis antea sæculis summo studio obseruata. Planetarum insuper motus, coniunctiones epicyclos, cuiuslibet, qui etiam uirèis erga animantiũ generationem, quæ uic. aut bona, aut mala importarent hominibus, diligenter scrutati sunt. sapius quoq; quo melius occurri futuris possent. Sterilitatem præterea fructuum ubertatem, morbo, tum hominibus, tum pecoribus imminentes, terræ motum, atq; inundationum tempora, cometarumq; ortus prædicabatur. Multa etiam reliquis cognitu difficillima, diutina obseruatione nota significabant. Afferunt etiam in Babylonia Chaldæos Aegyptiorum colonos, astrologiæ, ut qui eam ab Aegyptiorum sacerdotibus acceperint, peritos esse. Reliqua Aegyptiorum multitudo à pueris. ex patre aut cognatis discunt ut dictum est, exercitia uitæ. Literas percipiunt non omnes, sed artificio dediti. Palastræ, aut musicæ, non uacant existimâtes quotidianum illius exercitium iunioribus infirmum esse, & periculosum: exq; eobreuiiores uirèes effici. Musicam non solum inuilem, sed nocuam ducunt, tanquàm uirorum animos effceminantẽ. Morbos, uel ieiunio curant, uel uomitu. idq; aut quotidie, aut tribus diebus aut quatuor interiectis. Afferunt enim exciborum superfluitate, omneis creari morbos. Eam ergo ad ualitudinem curam esse optimam, quæ morborum principia auferat. Inmilitiam, aut peregrinationẽ profecti, nulla impensa mercede curantur. Medici enim ex publico uictum sumunt, ægros secundum legem curant, ab antiquis medicis, cõprobatiscq; scriptoribus traditam. Siquis normam sacri lili secutus, infirmum sanare nequiuerit, omni caret crimine. Si præterea, quæ libris continentur, illum curauerit, morte punitur. Credidit enim legislator ea medendi cura, quæ plurimo tempore ab optimis medicis obseruata, profecta q; sit, haud facile meliorem reperiri posse. Animãtia dijs penes Aegyptios sacra, haud immeritò præter fidem uidetur, quanto honore habeantur credere. Colunt enim animantia quædam præter modum, nõ solũ uiua, sed etiam mortua sicut felem, Ichneumonas, canes, accipitres, ibides, lupos, crocodillos, & huiusmodi plura. Quorum causas reddere, si prius pauca de his disseruerimus, enitemur. Pri-

Sacerdotum filij.

Arithmetica: Geometria.

Astrorum motus.

Chaldei.

Musica. Morborũ curatio.

Medici publici.

Aegyptiorum animalia culta.

Vota Aegyptiorum.

mum singulū animantibus quæ colunt, separatim quampiam regionem faciunt, quæ satis sint ad earum curam ac uictum. Faciunt etiã dijs quibusdã uota Aegyptij pro pueris, qui morbo euaserint, radentesq; capillos, ac in auro, argento uel ponentes, dant mimis magis. Qui eiusmodi animalium curam habent, Alij carneis incisas, accipitribus uolantibus proiciunt, magna uoce, donec carneis capiant appellantes. Incibum uerò, felis ac Ichneumonis, blandientes illis ac allicientes, panem in lacte ponunt, aut nutriunt piscibus Nili. Eodem pacto & animalibus cæteris opportunum cibum præbent. Non solū uerò horum cultum palàm profiteri non erubescunt, sed tanquã in honoribus deorum effusi, id laudi sibi & decori ducunt. Quinq; signis illorum proprijs urbeis ac uaria loca circumueant, procul ostentantes, quæ obseruant animalia, ea, in ore supplicum, singulū uenerantur. Quum aliquod eorum moritur, si donec contactum, cum ululatu pectus percutientes, sale liniunt, accedri liquore, unguentisq; odoriferis, quo diutius seruetur corpus, unctum, in sacris locis sepeliunt. Si quis quod horum sponte animalium occiderit, morte damnatur: cluro & ibide exceptis, quos sponte, an secus occiderit, interficitur accurrente turba; & absq; iudicio, hominem uarijs supplicijs affectum interficiente. Quo timore qui hos mortuos conspexit, procul astans, lamentatur, testificans animal absq; sua culpa mortuum esse. Ad eò autem mentes hominum ea superstitio peruasit, adeoq; infixus animis horum cultus, ut quo tempore Ptolomæus rex à Romanis socius, atq; amicus dictus est, applaudentibus Aegyptijs, Italosq; ad se uenientis summo studio colentibus, maximeq; annitentibus, ne quam dissensionum, aut belli causam præberent. Tamen quum quidam Romanus selem occidisset, ad domum eius cõkursu plebis factò, neq; ab regijs ad id missis principibus, neq; à Romanorum timore, à pœna hominis absterreri potuerunt: quamuis non sponte bestiam occidisset. Quam rem non auditu percæpimus, sed uisu, quū eo tempore in Aegyptum nauigassemus. Videntur hæc forsan indigna fide nonnullis, & fabulis, quã uero similia. Sed indigniora multò uideri debent, quæ sequuntur. Præmente aliquãdo Aegyptios fame, ad eò ut plureis ab humana carne ob inopiã cibi non abstinerent, animalia sacra omnino intacta reliquere. Sic ubi uerò canis domi mortuus repertus esset, singulū eius domus, totum corpus, acta lamentatione, radunt. Hoc quoq; est mirabilius, sic ubi uinum, frumentum uel, aut aliud quid, uictui accommodatum, ubi simile animal expirauit inuentum esset, non amplius illius utebantur. Eodemq; luctu, etiam ad alia loca profecti, elures, & accipitres mortuos, ad Aegyptum, deficiente per sæpe uaticò deferebant. Quamuis etiã facilè sit, quomodo apud Memphim apis, apud Hieropoli Mneuis, apud Mideram hircus, Crocodillus apud Meridiem paludè, leo apud Leontem ciuitatem, multaq; alia uariè colantur: referre tamè difficile est ea apud huiusmodi rerū inscios credi. Nutriunt hæc animalia summa

cura

Animaliū sepultura. Stultitia Aegyptiorū in cultu animalium.

De Romano felis interemptore ultio sumpta.

Mira à canibus cæterisq; animalibus sacris abstinentia

Diuersa diuersæ regiões aduerant animalia.

cura atq; impensa in templorum ambitu, à uiris haud quaquam contemnen-
dis. Quæ similagine & halica, uarijsq; epulis lacte cõditis cibant. Anseres in-
super tum elixos, tum assos opponunt quotidie. His qui cruda edunt, auéis
captas præbent. Deniq; eas omneis magna sustentant cura ac sumptu. Lauât
insuper aqua calida unguentis optimi, odoriferisq; lectos, quoq; illis sum-
ptuosos sternunt atq; ornatos. Si quod ex eis infirma natura nascitur, diligen-
ter curant. Præterea fœmellas, cuiq; generi animalium præparât speciosas,
quas appellant Pellices. Inq; his nutriendis plurimum impensæ atq; operæ
ponunt. Eorum mortem æquæ, ac filiorum lugēt, sepeliuntq; sumptuosius,
quàm eorum facultas ferat. Post Alexandri obitum, quum Ptolemæus La-
gus Aegyptum teneret, boue in Memphi ex senecta mortuo, qui illius nutri-
endi curam ceperat, pecuniam quæ in eius sumptu data erat, per magnam,
ac insuper quinquaginta talenta argenti mutuo à Ptolemæo sumpta, in eius
sepulturam impendit. Nostra quoq; ætate, quidam, qui ea animalia nutrie-
rant, nillorum sepulchra haud minus centum talentis cõtulère. Addemus &
his quæ circa sacri tauri, quem uocant apim, curam fieri præcipimus. Eo mor-
tuo, magnificèq; sepulto, quærunt, ad id delecti sacerdotes, uitulum priori
per similem, inuento, populus luctû finit. Sacerdotes quibus ea imminet sol-
licitudo primum in ciuitatem Nili, uitulum perducunt: in qua eum nutriunt
diebus quadraginta. Deinceps in nauim contactam, habitaculû aureum ha-
bentem, introducentes, & ad Memphim, ut deum ducentes, in Vulcani fano
locant. His diebus solæ mulieres Taurum uidēt, quæ ante eius faciem astan-
tes, uestibus sublatiis, ei abrasum fœmen ostentant. Reliquo tempore prohi-
bentur in conspectum huius dei accedere. Honoris boui impensæ causam, nō
nulli tradunt, quod defuncti Osiridis anima, in bonem transmigrasset, quæ
deinceps ad posteros pergēs, fuerit trās fusa. Alij à Thyphone interfecto Ofi-
ride, ferunt apim membra eius collecta, in bouem ligneum, corio bouis albo
circundatum, coniecisse, ideoq; ciuitatem Busiridem appellatam. Multa alia
de apide fabulantur, quæ longum esset singulatim referre. Omnia uerò mi-
randa, & fide maiora de eiusmodi animalium honore differentes Aegyptij du-
bitationem haud paruam, quærentibus causas, iniicerunt. Sacerdotes secre-
tiora quædam scripta, prout iam diximus, habent. Multi Aegyptiorum treis
causas reddunt: quarum prima omnino fabulosa est, & antiquorum simplici-
tate digna. Aiunt enim priores deos, quum pauci numero essent, uiribusq; po-
pulo impares, impietatem uerò hominû timerent simileis se quibusdam ani-
mantibus finxisse, eoque modo crudelitatem, uimq; hominû effugisse. Parto
deinceps orbis imperio, ut redderetur animalibus gratia, quæ suæ salutis cau-
sam præbuissent, consecrassè illa quorum sumpsisent formam: ostendissèq;
quo pacto, & uiua nutrienda essent, & mortua sepelienda. Secudam causam
ferunt Aegyptios ueteres, apud quos nulla militaris disciplina, quum à uicino

Magna p bouis sepultura impensa.

Bouis honor cur.

Busiris ciuitas

Animalia cur culta.

sæpius bello superarentur, excogitasse ferre aliquod insigne, quod milites sequerentur. Figuras igitur animalium quæ nunc colunt, tabulis pictas, duces eorum in bello tulisse, eaque exre cognito, seruatoque sub quo quisque militaret ordine, uictoriam consecutos. Igitur uisum esse gratiam his animalibus, tanquam uictoriae auctoribus reddi. Statutumque nephas esse, quodpiam eorum, quorum imago delata fuerit, occidi, sed coli potius debere, honoreque affici. Tertia affertur causa horum animantium, illata uictui hominum utilitas. Nam bos femella, & alios parit, qui terram arant, & ipsa haud inutilis ad arandum. Oues bis edunt fetus, lanamque præbentes uario accommodatam usui. lacca festumque abunde nobis præbent. Canis tum uenationi, tum ad custodiam prodest. Propterea deum, qui apud eos Anubis uocatur, capite fingunt canino, significantes, custodem corporis Osiridis atque Isidis fuisse. Quidam asserunt Isidis canes, quo tempore Osiris quaesitus est, & feras & obuios omnes amouentes, unam Osiridis corpus inuestigasse. Ideoque infestis Isidis præire canes pompam, ueteri more, antiquam erga canes gratiam ostentante. Feles uero ad serpentum, & ad aliorum reptilia morsus plurimum conferunt. Ichneumon crocodillos obseruans, oua eorum conterit qua diligentia occurrit, ne illo multitudine infestum flumen reddatur. Quodque dictu incredibile uideatur, crocodillos occidunt. Merfi enim limo, quum bestia aperto ore in littore dormientes iacent, per os infra corpus insiliunt. eosque uentre, confestim absque ullo periculo, fera mortua egrediuntur. Ex auibus, tum ibis utilissima est ad serpentes ac locustas, bruscosque delenteis, tum accipitres admodum profunt ad scorpiones, cerascosque & parua animalia, quæ morsu nocent. Quidam ob eam causam honorem haberi accipitri uolunt, quod his utantur augures, in futurorum prædictione. Alij accipitrem præcis temporibus dicunt, librum, Puniceis inscriptum literis, in quo continebatur, qui cultus dijs, qui uere honor, deberet, Thebas, ad sacerdotes detulisse. Quapropter literarum sacrarum scriptores, & Puniceum filum gestant, & accipitris alam in capite. Thebae aquilam honorant, tum quia regia uidetur auis, tum Ioue digna. Hircum deificauerunt sicut & Graeci Priapum: propter eam corporis partem, à qua sit omnium ortus, pudendis non solum Aegyptij, sed alij plures sacra faciunt, tanquam causae animantium creationis. Sacerdotes quoque cum in Aegypto sacra patria suscipiunt, primum huic deo iniunguntur. Panes insuper & Satyros tradunt eadem causa ab hominibus coli. Igitur & imagines horum plurimas nonnulli in gratiam fecunditatis eorum in templis ponunt, in hirci naturæ, quam libidinosam esse dicunt, similitudinem. Tauros sacros apim scilicet ac Mneum pro dijs honorant, in Osiridis ueluti frugum ac fructuum repertoris, memoriam, apud posteros immortalem. Boues rufos quoniam uidentur colore similes Typhoni, qui Osiridem necauit, immolari permissum. Et homines quoque colore Typhonis, antiqui reges ad sepulchrum Osiridis sacrificio mactabant. Qua ex causa

pauci

*Ibidis utilitas.**Aquilæ honor
Hirci honor.**Priapus.**Panes.
Satyri.*

pauci ruffi Aegyptij reperiebantur, externi plures. Hæc res materiam fabulandi Græcis dedit, Busiridem hospites necasse, sed Osiridis sepulchrū ea crudelitate notatum est. Lupos uenerari ferunt propter similitudinem canum, parum enim natura, quum etiam mutuocœant, à canibus differunt. Reddunt & aliam causam honoris huius Aegyptij fabulosiorem, nam quum Isis unà cum filio Oro, cum Typhone esset bello dimicatura, ferunt Osiridem lupi forma ab inferis auxilio & uxori & filio uenisse. Victores itaq; Typhone interfecto, honorem ei animanti impendisse, cuius interuentu subsidioq; uictoria parta esset. Tradūt nonnulli agros Aegyptiorum incurfantes Aethiopes, à lupis, facta acie usq; ad ciuitatem Elephantinā repulso. Qua exre sit & locus ille dictus *λυκόπολις*, et eis belluis honos à posteris habitus. Crocodillos admirantur multi, cum homines interficiant, edantq; rem perniciosam mortalibus, quur lege ut pro dijs colantur, fuerit sancitum. Sed uidentur toti patriæ securitatem afferre, non tantum Nilus, sed & qui in eo sint crocodilli. Quos Arabiæ Lybiæq; latrones ueriti, non audent flumen transire populatum. Affertur & alia ab historicis huius bestię colendæ ratio. Nam regem quem Minam dixere, cum sui canes persequerentur, fugisse aiunt in Miridis paludem, ibiq; à crocodillo susceptum, mirabile dictu, in continentē fuisse delatum. Igitur ut gratiam animali redderet, cōdita ciuitate, paludi propinqua, quam Crocodillam appellauit, mādasse accolis, ut pro deo ea bestia coleret, paludemq; in earum cibum uouisse. Eo quoq; in loco pyramidem quaq; uersus quadratam in sepulchrū sibi ac rem multis admirandam sæculis labyrinthum ædificasse uolunt. Similia & de multis alijs animantibus ferunt, quæ breuitatem sequentes omisimus. Hæc autem ab eis utilitatis causa fuisse adinuenta indicium est, nonnullos cibis quibusdā, qui in usu sint, abstinere. Nam quidam lentem, alij fabam, nonnulli caseum, alij capre quū plurimos eiusmodi fructus ferat Aegyptus, nequaquam edunt. Adicitur his & alia causa apud priscos reges sapius deficiente populo, quæ etiam prudentia præstantem in pluris Aegyptum partem diuisisse, edixissetq; quæ animalia separatim colerent, à quibus uel cibis abstinerent. Eo id actum esse consilio, ut quum quicq; certa animantia pro dijs haberent, quæ ab alijs colerentur contemptis, alteri alteros perosi, nequaquam simul aduersus princeps conspirarēt. Quod & secutum est. Nam diuersorum finium homines inuicem dissentiunt, mutuō sibi cultus impietatem obijcientes. Fertur & alia horum animalium consecrandorum ratio. Nam à primordio orbis conuenientes simul homines ex syluestri uita, primum carnibus humanis uescabantur, bellabanturq; inuicem, eo cui plus uirium inerat, superante. Tum iniurijs potentiorū imbecilles, urgente necessitate edocti, acie facta, signum animalis sibi ex his quæ postea consecrata sunt, proposuere. Ad quod post modum congregati infirmiores, aduersus aliorum iniurias se tuebantur. Quo factum est, ut animali, quod salutis

λυκόπολις
Crocodilli
honor.

Mina rex.

Crocodilla
urbs.

causa fuerat, deorum honores tribuerentur. Ita diuersæ Aegyptiorum gentes huiusmodi animantibus à suis maioribus sacris, usq; ad hoc tempus honores præbent. Ex ea re dicunt Aegyptij præter alias nationes erga benemeritos de se grati. Existimant enim magnū uitæ subsidium esse gratiæ retributionem. Et sanè mouent omnes ad beneficia eis impèdendo, apud quos senserint gratiā optimè locatam esse. Hac Aegyptij causa, suos reges, summo honore ueneratione q; ut deos obseruant. Nam neq; absq; diuino numine illos tantū imperiū credūt affecutos, & optimè de mortalibus meritos, propter res egregie gestas, diuinæ naturæ participes arbitrant. Videbūtur fortassis hæc quæ diximus miranda, sed nequaquam minus admirabit quis, si quid apud quosq; fit Aegyptios consideret in funere mortuorū. Priuati diuersarū gentium mores. Quum quis defunctus est, p̄p̄inqui omnes amici, qui deturpato luto capite, lugentes ciuitatē, quoad mortuus sepeliatur, circumeūt. Interim neq; lauantur neq; uinū aut cibum nisi uilem sumūt, neq; uestibus utunt̄ splendidis.

Mos Aegyptiorū p̄ corporibus mortuorū sepeliendis. Sepulchrorū tres habentur species: Sumptuosa, mediocris, humilis. In prima argenti talentū exponunt. In secunda minas uiginti: in ultima parum quid sumptus irrogat. Qui funera mortuorū curant, eo exercitio à maioribus tradito, funeris impensam domesticis descriptā ferunt. Scrutantes quanti uelint celebrari funus, conuentione facta, corpus eis traditurus, ut iuxta impensam curetur funus. Primus Grammaticus (ita enim appellatur) posito humi corpore, circa illa describit, quantū à sinistra parte incidatur. Deinde qui dicitur scissor, habens lapidem Aethiopicū quantum lex finit, latus aperit, subitoq; cursu persequētibus qui astant, lapidesq; cum execratione in eum iacentibus, fugit. Existimant enim odium inhærere, quicumq; amici corpus uulnere illato uiolarit. Curatores uerò corporis hos Sallitores appellant, honore digni, existimatione q; habentur. Utuntur enim sacerdotibus, templaq; pariter ingrediuntur. His penes cadauer astantibus, unus per scissuram corporis, interiora præter renes & cor ducit. Quæ singula alter uino Phæniceo, ex rebus odoriferis lauat, deinde corpus totū, primum excedro, cum alijs preciosis unguentis, unguēt dies amplius triginta. Myrrha deinceps ac cynamomo, cæterisq; rebus liniunt, quæ non solum id seruare diutinè, sed odoriferum reddere queant. Curatū cadauer cognatis tradunt defuncti. Ita singulis eius partibus, etiam superciliorum, palpebrarūq; pilis integrè seruatis, ut omnis corporis species, dormientis more, integra perduret, plures Aegyptij progenitorum corporibus domi magno sumptu conditis, respicientes suorum imagines uiuentium, magnitudine, & habitu à longa progenie ductas, tanquam uiuentium aspectu animo oblectantur. Antequam sepeliatur corpus, prædicat à cognatis, tum iudicibus, tum defuncti amici, sepulturæ dies. Asserunt uerò illum nomine mortuum appellantes paludem transiturum. Astantibus iudicibus amplius quadraginta numero, sedentibusq; in præparato ultra stagnū hemi cy clo

hemicyclo, trahitur nauis ad id composita ab his, quibus eacura iniuncta est: regente magistro, quem sua lingua Aegyptij Cyronem uocant. Vnde & Orpheum, qua de re paulò post dicitur, asserunt, quum hunc morem apud Aegyptios conspexisset, finxisse post modum, inferos partim quæ uiderat imitatum, partim quæ ipse commētus esset. Perducta in stagnum nauis, antequàm condatur in arcam cadauer, permittitur lege uolenti mortuum accusare. Si quis comprobatur malè uixisse, iudices sententiam ferūt, qua censent corpus eius sepulchro priuandum. Qui deprehenditur iniuste crimen obiecisse, magna mulctatur pœna. Quum deest accusator, aut per calumniã accusatum constat, cognati finito luctu, ad laudes mortui uertuntur, nil de genere eius, sicut Græci consueuerunt narrantes. Existimant enim omnes Aegyptij pariter nobiles esse, sed ordientes à pueritia, in qua uitæ institutionem, eruditionemq; recensent, ad uiriatem descendunt: eius erga deos religionem, iustitiam, continentiam, uirtutesq; cæteras cōmemorantes. Inuocatis uerò inferis dijs, precantur, ut eam inter pios locent. Ad quæ uerba omnis multitudo correspondet, gloriam mortui extollens, tanquàm apud inferos cum beatis semp futuri. Sepeliunt postea quicq; suos, hi in proprijs sepulchris, hi quibus ea desunt, domi apud firmiorem parietem arca corporis erecta. Qui uerò, aut crimine aliquo, aut scenore, sepultura prohibent, domi absq; arca ponuntur: quos posterì ditiores facti, ac debita crimina soluentes, honorificè sepeliunt. Gloriantur enim Aegyptij, suos parentes, maiores uè magnificè esse sepultos. Mos est apud eos delinctorum parentum corpora dare in pignus creditori. Summa illos qui non redimunt sequitur infamia, & sepultura carent. Mirabitur quis meritò eos, qui hæc instituerunt, non solū quæ ad uiuentium mores spectarent profecutos, sed etiam quæ ad mortuorum sepulchra, cultumq; pertinerent. Adeò hoc pacto ad bonos mores, quātum fieri posset, componi uitam hominum estimabant. Græci sanè, qui fictis fabulis, ac poetarum dictis fidem excedentibus de priorum meritis, malorumq; pœna tradiderunt, nequaquàm potuerunt suis scriptis traducere homines ad uirtutē. Qui uè cōtra potius derisi, contemptiq; sunt ab improbis. Apud Aegyptios uerò non fabulis, sed uisu impijs pœna, iustis laus impartita. Singulis diebus utrosq; eorum quæ uitæ utilia existant, admonet, quum uideant cuique pro his quæ agit debiti præmij memoriam impendi. Qua ex causa ad meliorem singuli uertuntur uiuendi normam. Eas enim optimas esse leges putandum est, quibus non diuites, sed honesti, prudentesq; homines fiant. Igit̃ de Aegyptijs legumlatoribus qui eam admirabiles exquisitasq; tradidēre, dicendum uidetur.

Cyron.
Inferorum fig
menta.

Mortuorum
laus.

Pignora pa
rentum.

Leges opti
mae.

DIODORI SIC. DE FABVLOSIS
DE LEGVM INSTITORIBVS
APVD AEGYPTIOS.

OST antiquam Aegyptiorū uitam, quam deūm, heorumq̄ tempore fuisse fabulantur, tradunt persuasisse primum multitudini scriptis uti legibus, Minoē magni animi uirum, uitaq̄ inter omnes probata. Finxisse autē eas Mercurij datas præcepto tanquā magnorum bonorum causam futuras. Quemadmodū apud Græcos aiunt in Creta quidem Minoē, apud Lacedæmonios Lygurgum fecisse, quorum alter Iouem, alter Apollinem suarum legum auctorem extitisse dixit. Pluris quoque nationes eo modo traduntur leges suscepisse, quæ optemperantibus multorum bonorum causa fuere. Ariancis nanq̄ scribunt Zaratrasen simulato numine dedisse leges. Getis eodem modo Zamolxis Vestam proferens, leges tulit. Apud Iudæos Moyses Abiao, quem deum uocant, acceptas leges dare, præseferbat: siue putantes rem mirandam ac diuinam maximēq̄ mortalibus uilem leges esse, siue ut citius populi ob rei excellentiam deum timore legibus optemperaret. Secundus apud Aegyptios legumlator dicitur, uir prudentia excellens, Sasocheis. Hunc & ad deum religionem, cultumq̄ multa prioribus legibus addidisse perhibet, geometriaq̄ fuisse inuentorem, ac incolis astrorum cursus ostendisse. Tertium Soosim regem tradunt, qui ad rem militarem & belli munia plurima contulit institutis suis. Quartus scribitur rex Bucchoris tulisse leges, dederit & commercia hominum, iudiciaq̄ constituerit, cuius memoria in multis ob ingenij acumen usq̄ ad hoc tempus manet. Eum dicunt infirmo extitisse corpore, pecuniarū præceteris cupidū. Post hunc legibus multa addidit Amasus rex quæ tradunt & de his quæ ad monarchas ptinent, deq̄ omni Aegyptiorū œconomia præcepisse. Hunc admodū perspicacē scribunt, iusti, æquiq̄ amatorē, qua exre ab Aegyptijs est rex cōstitutus, quū regio genere ortus nō esset. Quū Eliēses circa Olimpiacū certamē occupati, legatis ad eū missis quaessent, quo maximē modo id certamē iuste fieret: Si nullus Eliensis certaret respondit, Policratum Samiorū principē, qui secum societate coierat, cum & ciues & externos eō nauiganteis uolentius tractaret, per legatos ad modestiā horitatus est. Quo sua consilia aspernante, per epistolā societate diremit: scibens quū sciret illū breui impietate rānidispœnas daturū, nolle ex amici casu dolere. Admirati sunt Græci plurimum uiri prudentiam, quū Policrati breui quod prædictum fuerat, euemisset. Sextum ferunt Daræum Xerxis patrē legibus Aegyptiorū addidisse. Cui quum displiceret Cambysis, qui antea regnauerat, erga deos Aegyptios iniquitas, humaniter pietēq̄ uixit. Itaq̄ sacerdotes eorū haud aspernatus theologia ab illis gestisq̄ quæ libris sacris continebantur præceptis, præcorum regum magnificentiam, & in subditos humanitatem, historiam complexus est.

Certē

Minos.
Legislator.

Lygurgi leges

Moyse leges.

Sasochis.

Geometria.

Astrorū cursus.

Soosis rex.

Bucchoris.

Amasus rex.

Policratus.

Daræi leges.

Cambyses.

Certè uirtutem illorum imitatus ab Aegyptijs solus uiuens deus appellatus est. Mortuus uerò, eos honores affecutus, qui regibus antiqua lege tribuebantur. Has communeis leges priores illi magna gloria tradidère. plura post modum quæ antea comprobata erant, Macedonum tempore sunt commutata. Nunc qui Græci sapientia & doctrina præditi in Aegyptum præcis temporibus transferint, ut leges & doctrinam illorum perciperent, recēsbimus. Scribunt eorum sacerdotes in sacris contineri libris, transisse primum ad Aegyptios Orpheum, Museum, Melampodem, Dædalum, Homerum poetam: & Spartanum Lygurgum. Deinceps Solonem Atheniensem, Platonem philosophum ac Samium Pythagoram. Eudoxum quoque mathematicum, ac Democritum Abderitem, & Inopidem Chium. Omnium uerò monstrantur uestigia, quorundam imagines nonnullorum loca, tum ab eis tum ab doctrina quam secuti sunt, denominata. In Aegypto certè percæperunt omnia, quæ illos apud Græcos admirabiles fecère. Nam Orpheum hymnos deorum plurimos, orgia & inferorum fictionem attulisse tradunt. Osiri dis sanè ceremonias, & Dionysij eandem esse, simileisq; esse Isis Cererisq; nominibus tantum differre. Impiorum uerò pœnas & campos elisios & statuarum usum, ab Aegyptiorum sepulchris sumpta introduxit. Mercurium quoque secundum antiquos destinantem finxit mortuorum animas. Erat mos Aegyptijs Apis corpus, reducentem aliquid prope astanti cerbero abscessum porrigere. His ab Orpheo ad Græcos traductis, Homerus Orpheum imitatus, idem in suo poemate scribens, ait Mercurium Cylleniū animas heroum euocare, habentē uirgam in manibus. Rursusq; errant prope Oceani fluxum & Leucades petram, solisq; portas & somnia populorum. Sequebatur uirens pratum, ubi iuniorum erant animæ, simulachra mortuorum. Oceanum igitur Nilum uocant, quoniam ab Aegyptijs proprio nomine Nilus Oceanus appellatur. Solis portas Heliopoli dicit, pratum uerò habitationem confictam putat, eorum qui trans paludem delati sunt, quæ Acherusia nominatur. Ea prope Memphim, circumq; prata amena, paludēque calamis plenæ. Prosequitur deinceps, mortuos hæc incolere loca, quoniam Aegyptiorum sepulchra maiori sanè ex parte in eis locis posita. Corpora uerò per fluuium & Acherusiam paludem ad sepulchrum delata, ibiq; condita, aliæque plura quæ nunc etiam seruant Aegyptij, dant fabulis quæ Græci de inferis finxerunt locum. Nam nauis quæ uectat corpora uarijs appellatur. Hæc apud Græcos ἐπιβάθρα. Obolum aiunt dari portitori cui nomen inditum est ab incolis Charon. Asserunt circa hæc loca Hecates umbrosæ templum. Cocytii portas atque obliuionis, æreis uectibus distinctas. Esse & alias portas ueritatis, quas prope statua sit iustitiæ absque capite. Multa quoque alia fabulosa de Aegyptijs ferunt, quæ adhuc nomine & opere perseverant. Nam in urbe Achanta trans Nilum Lybiam uersus, procul à Memphi,

*Græci in Aeg
gyptum.*

*Vide quid pri
sci de dijs sen
serunt.*

Charon.

Memphi, stadijs centum quinquaginta, uas est perforatum, ad quod singulis diebus sacerdotes, cccx. aquam ex Nilo deferunt. Afini etiam ficti fabula monstratur, in quadam celebritate. Nodos enim quos unus in principio longioris funis complicat, alij post sequentes, dissoluunt. Melampodem insuper terunt Dionysij sacra ab Aegyptijs ad Græcos transtulisse, quæ uic de Saturno feruntur, deq; Titanum, pugna, historiam, postremo omnem deorū passionum docuisse. Dædalū quoq; aiunt imitatum esse labyrinthi errores, qui ad hoc usq; tempus manet. Hunc aliqui ædificasse dicunt Mendetum, alij Naronem regem, multò antequàm Saturnus regnaret. Numerus prisca- rum apud Aegyptios statuarū, idē est, qui à Dædalo Græcis factus, Templi Vulcani uestibuli quod pulcherrimū in Memphi situm est, Dædalum architectū fuisse cōstat, obq; eam rem à populo statua lignea in templo, quæ ab ipso fabricata sit, donatum. Huic propter artis præstantiam, multaq; ab eo inuenta, magna gloria adepta, deorum honores accolæ impenderunt. In una enim Memphi insularum templum, nunc quoq; est Dædalo dicatum. Homerū in Aegypto fuisse, tum alia multa indicia feruntur, tum maxime potio ab Helena in præteritorum obliuionem Telamacho data. Nam potionem ad abolendum luctum, quam poëta Helenam composuisse scribit, in Thebis Aegyptijs à Polymneia Thomij uxore factam cōstat, ubi nunc quoq; mulieres hoc medicamine utuntur. Apud solos uerò Heliopolitas, eadem enim Heliopolis & Thebæ sunt, prisca etiam temporibus inuenta esse tradunt, & iræ, & doloris medicamenta. Venerem incolæ ex antiquo homine auream appellant, agrumq; esse constat aureæ Veneris prope Memphim. Quæ de Iouis & Iunonisq; connubio traditur, deq; in Aethiopiâ peregrinatione, exinde uidetur, traductum, quòd annis singulis, Aegypti Iouis templum traiecto flumine in Lybiâ fertur. Et constitutis diebus, iterum ad priorem locum reducunt, tanquàm Ioue ex Aethiopiâ redeunte. Quin etiam Lygurgus, Plato, Solon, multas ab Aegyptijs sumptas leges ad suas respu. detulerunt. Pythagoras insuper multa ex sacris libris, geometriam quoq; & arithmeticam percipit, ac animarum in alia corpora trāsmutationem. Existimant autem & Democritum quinq; annis quibus in Aegypto fuit plurima in astrologia didicisse. Similiter & Inopidē cum sacerdotibus astronomisq; diutius uersatum, & solis circulū, & aliorū cursus astrorum, zodiacūq; ac multa alia ab eis percepta, ad Græcos digna laude attulisse. Sculptores antiqui maxime in honore fuerūt Teledeus ad Theodorus Rhici filij, à quibus Sami Pithij Apollinis simulacrū inest sculptum. Huius statuæ medietas fertur Teledei opus fuisse, reliqua pars à Theodoro in Epheso perfecta. His simulpositis, ita conueniebat totum corpus, ut ab uno artificio sculptum uideretur. Genus artis Græcis ignotū, sed apud Aegyptios erat usu cognitū. Nam soli Aegyptij, nō oculis totius statuæ compositionē metiebantur, sed dimensione, ut ex uarijs multisq;

multisq; lapidibus, in unum corpus, ad certam mensuram redactis, statua perficeretur. Res profecto miranda, diuersos artifices, uarijs in locis, ita in unam mensuram conuenire, ut quandoq; ex uiginti, quandoq; ex quadraginta partibus, unica statua componeretur. Quod in samo signum simile operi Aegyptio à capite usq; ad pudenda ita pari forma diuisum constat, ut unius opus appareat. Et hæc in modum statuæ Aegyptiæ fertur protēsis manibus eruribus in ambulantis modum. Et de Aegyptijs hæcenus, nunc ad Assyrios transeamus.

FINIS.

EXPLICIT LIBER SECVNDVS,
Incipit Tertius: in quo hæc continentur. Primum,

De Nino qui primus in Asia imperauit, deq; eius gestis.

De Semyramidis genere, eiusq; incremento.

Quomodo Ninus duxit uxorem Semyramidem, ppter eius uirtutes.

Quomodo Semyramis post mortem Nini suscepto imperio multa egregia fecit.

Aedificatio Babylonæ.

De Semyramidis in Aegyptum, Aethiopiã, atq; Indiam expeditione.

De successoribus suis, regum Babylonæ delictis, & ocio.

Quomodo Sardanapalus ultimus Assyriorum rex propter uoluptates regno ab Arbaeto Medo priuatus est.

De regibus Medijs, & quomodo de eis dissentiunt scriptores.

De Chaldæis, & de obseruatione astrorum.

Descriptio Indiæ, & de his quæ in ea fiunt, deq; Indorum moribus & institutis.

De Scythijs, Amazonibus, & Hyperboreis.

De Arabia, deq; his quæ in ea sita esse fabulantur.

De insulis uersus meridiem in Oceano inuentis.

DIODORI

DIODORI SICVLII
A P O G O F L O R E N T I N O I N L A T I
N V M T R A D V C T V S , D E A N T I
Q V O R V M G E S T I S F A
B V L O S I S , L I B E R
T E R T I V S .

VPERIORE LIBRO, IIS QVAE AD AEgyptiorum deos, Nili naturam, reges priscos, leges, mores, sacra, caeteraq; memoratu digna pertinebant descriptis, praesens antiquas Asiae res continet, initio ab imperio Assyriorum sumpto. In Asia priscis temporibus regnauere indigetes quorum gesta nomēq; uetustas aboleuit. Primus rex As-

*Ninus.
Nini gesta.*

syriorum scriptores nactus est Ninus, qui eius gesta literis traderent. Is natura bellicosus, & uirtutis appetens, quum primū robustissimos iuuenū plurimo tempore, armorum usu, ad omnem laborum patientiam, & belli pericula exercuisset, coactu exercitu societatem iniit cum Arieo Arabum rege, quorum opes ea tempestate, ut res erant, plurimum ui atq; armis praestabant. Haec gens libertatem seruans, nullum aduenam apud se regnare passa est. Ita neque Persarum, neq; Macedonum reges, quamuis potentes armis eorum imperio potiti sunt. Est enim inexpugnabilis ab externo milite, propter loca partim deserta, partim arida, aquisq; deficientia. Sunt tamen fontes plurimi, sed absconditi ac solis incolis noti. Ninus igitur Arabum rege assumpto, exercitum induxit aduersus Babylonios Arabiae conterminos. Nondum enim condita erat Babylonia, sed aliae circa urbes nobiles incolebantur, quibus propter armorum diluetudinem, facile superatis, tributoq; imposito, regem eorum cum filijs captum interemit. Deinde quibusdam Armeniae urbibus in potestatem redactis, Barzanes rex, Nino uiribus impar, cum multis donis occurrens, & se & regnum, eius potestati permisit. Huic Ninus magno usus animo Armeniae regnum restituit, com meatu & militibus impetratis. In Mediam deinde auctis uiribus transgressus quum ei Farnus rex, cum exercitu occurrisset, praelio uictum, eumq; uxore & septē filijs captum, cruci affixit, prospera fortuna elatum Ninum cupiditas, cepit totius Asiae, quae inter Tanaim Nilumq; iacet potiundi. Secundae etenim res, ut plurimum maiorum ingerunt cupiditates. Itaq; praeside ex amicis quodam Mediae imposito ipse ad reliquam subiiciendam Asiam profectus, omnem annis decem & septem praeter Indos ac Bactrianos in potestatem redegit. Pugnas singulas aut deuictorum numerum, nullus scriptor tradidit. Nos quae excellentiora feruntur, Ethesiam Gnidum secuti, paucis narrabimus. Subiecit omnes maritimas ac pro-

Barzanes.

*Farnus.
Cruce tempore
Nini fuit.
Secundae res.*

*Ethesias hi-
stor.*

pinquas

pinquas gentes Aegyptios, Phœnices, & interiorem Syriam, Ciliciã, Pamphyliam, Liciam, Cariam, Phrygiã, Misiã, Lidiã, Troadas, & Phrygiã quæ est supra Hellepontum. Propontida etiam ac Bythiniam & Capadociam & gentes iuxta pontum Barbaras, usq; ad Tanaim flumẽ, suæ ditionis fecit. Adiecit imperio Cadusios, Tapiros, Hyrcanos, Drancas, Deruicos, Carmanios, Corumneos, Rombos, Vorcanos, Parihos, Perlas præterea ac Sufianos, Caspiosq; ad quos angustus est aditus: unde & portæ Caspiæ appellantur, plurcisq; alias quas recensere instituto opere prolixius esset ignobiles nationes. Inito cum Bactrianis bello cum & locorum difficultate, & hominum numero se tutarentur, retrocedens in tempus aliud id certamẽ distulit. Deducto in Syriam exercitu, urbi cõdendæ locum elegit. Verum quũ superiores omnis gloria & rebus gestis superasset, & urbem quoq; ingentem cõdere statuit, cui par magnitudine, necq; iussit antea, necq; esset futura, Arabum regem, donis, spolijsq; cumulatam, magnificẽ cum exercitu domum remisit. Ipse coactis undiq; uiribus, & his quæ ad tantum opus spectarent paratis, supra Euphratem urbem condidit: non æqua laterum dimensione, nam duæ muri partes longiores erant reliquis. Horum latus quodlibet longitudine est stadiorũ centũ quinquaginta breuiores uerò stadijs nonaginta. Quæ muri dimensione ambitus stadia complectitur quadringenta octoginta. Et sanè spe sua nequaquam frustratus est. Nulla enim postmodum urbs tanto ambitu, tanta uel mœnium magnificentia constructa est. Altitudo murorum pedum est centum, latitudo, qua tres currus simul pambulerent. Turres mille & quingentæ, quarum altitudo pedum est ducentorum. Habitare eam cõegit maiori ex parte Assyrios, & quidem potentiores. Ex reliquis nationibus, uoluntarios assumpsit, à nomine suo urbem Ninam appellans. Agros propinquos habitatoribus diuisit. Condita urbe, arma in Bactrianos uertens, ibi Semiramidem uxorem caput. Quæ quum clarissima omnium mulierum feratur, quomodo ex humili fortuna ad tantam gloriam peruenerit, haud ab re erit referre. Est Syriæ ciuitas Ascalon, haud procul hac stagnum est piscibus plenum, iuxtaq; templum in signe deæ, quam appellant Dercetam, facie hominis, reliqua parte corporis piscem. Huius causæ fabulam ferunt. Venerem aliquando obuiam ei deæ factam, amorem cuiusdam speciosi adolescentis sacrificantis sibi iniecit, exq; eorum esse coitu filiam natam, deam sui erroris pudore ductam, amouisse adolescentem. Filiã uerò in loca quædam deserta ac saxosa, in quibus aues erant plurimæ, exposuisse, ibiq; quasi diuino nutu ab auibus infantem nutritam. Se uerò pudore, doloreq; cõpulsam, in lacum abiecit, atq; ibi in piscem conuersam. Vnde & Syrijs usq; ad hæc tempora, his piscibus abstinentes eos pro dijs colunt. Tradunt rem mirandam, aues infantem, alis confouentes, nutrisse coagulato lacte, ex proximis pastorum mapalibus capto. Acto anno, cum firmiori cibo egeret, aues caseum eodem ex loco

Caspie portæ.

Urbis Ninæ à Nino constructæ magnitudo.

De Semiramidis ortu. Fabula.

Ascalon.

Derceta in piscem.

Caseo infans nutrita.

S raptum,

raptū, orī infantis admouisse. Quare à pastoribus ex corrosione casei animi aduersa, infantem speciosam, forma compertam ferūt, nutritamq; apud se, dono postea datam præfidi pastorum regio, nomine Simma. Hic liberis carens, ut filiam magna cura nutritam, Semyramidem ab auibus, eo enim nomine lingua Syra uocant, appellauit. Quas postmodū Syri omneis ut deas honorāt. Hæc de Semyramidis ortu, fabulæ tradunt. Quæ quū iam nubilus esset, ac pulchritudine cæteras excederet uirgines, missus à rege ad recensendos greges præfectus Syriæ, Menones, quū apud Simmā diuertisset, cōspectæ uirginis amore captus, uxore illam sumens, duxit in Ninam. Exq; ea duos Iaparem atq; Idaspē liberos genuit. Quū plurē uirtutes Semyramidis formam exornaret, uir mulieri deditus, nil absq; eius agebat consilio. Ninus ciuitate à se condita, adiecit animū, ad Bactrianos patriā montuosam, accessuq; difficilem, & hominū numero ac uiribus ualidam. Quū autē priori expeditione nil profecisset, maioribus opus esse ratus copijs, coacto ex singulis gentibus electo ingenti exercitū, aduersus eos profectus est. Tradit Ctesias scriptor, pedites ad decies septies centena millia fuisse, equitū millia ducenta: currus uerò falcatos paulò minus decem millibus & sexcentis: quī militum numerus incredibilis nunc forsan sit audiētibus, sed haud quaquam impossibile uidebitur Asiæ magnitudinē, multitudinemq; in ea nationū animo aduertētī. Nam si quis Darēū aduersus Satas expeditionē cum octingentis milīū millibus, si quis item Xersis in Græciā transitū cum infinita penē hominū multitudine, sicq; in Europa paulò ante res gestas consideret, minimē dictis nostris abrogabit fidem. Nam ex unica Siciliæ ciuitatū, Syracusis Dionysius exercitum peditem centum uiginti, equitū duodecim millium confecit. Naueis magnas, partim triremeis, partim quinqueremeis ad quadringentas ex uno eduxit portu. Romani paulò ante Hanibalis tempora, futuri belli prouidentes magnitudinē, censu in Italia, tum ciuium, tum sociorum qui bello apti essent habito, decies centena ferme millia hominum descripsere. At ea ne unquam Asiæ prouinciæ hominū numero comparanda est, quæ ideo recensuimus ne quis ex hac, quæ nūc est urbium solitudine prisca illarū gentium expendat copiam. Hunc tantum numerū gentium, Ninus cōtra Bactrianos patriā asperam, atq; angustam ducens exercitū, in plurēis partē diuisit. Sunt in Bactria plures insignes urbes, quarū una ea regia est Bactra nomine præstantior cæteris habet, tum magnitudinē, tum arce admodū munita. Bactrianorum rexerat Zoroastes, qui comparato hominum quadringentorum millium ualido exercitū, Nino in finibus occurrit. Permissa q; de industria parte hostiū, prouinciā ingredi pugna inita, hosteīs in fugam uersos; superat: persequitur cædendo usq; ad monteīs proximōs, ad centum millibus hostiū cæsis. Deinde auxilium ferente suis Nino superati, à multitudine Assyrionum, Bactriani dispersi, suæ quisq; urbi subsidio abiit. Ninus Bactriam ingressus,

*Menones.**In Bactrianos
expeditio.**Syracuse.**Bactra.**Zoroastes.*

ingressus, cæteris urbibus captis, Bactrã & natura loci, & rebus cæteris, quæ ad defensionem spectant munitã, cum expugnare non posset, obsedit. Protracta longius obsidione, uir Semyramidis is Nino aderat, amoris impatiens, uxorem accersit, quæ pspicax, magnicq; ultra muliebrẽ sexum animi, tẽpus nacta quo uirtutẽ ostenderet, uiam multorũ dierum ingredit. Induta eiusmodi formæ stola, ut uir mulierue esset, nequiret pspici. Tuebat ea ab itineris aestu corporis colorẽ, agilis ad omne opus. Cuius tãta erat comoditas, ut postmodum Medi quũ Asiã imperarẽt, Persãq; stola Semyramidis uterent. Quũ uenisset in Bactriã, perspecta obsidione, tum locis, urbisq; situ, quacq; adiri posset animaduersis, arcem, quia loco natura munito, difficilicq; erat, & quẽ nullus antea tentarat accessũ, custodijs uacuã conspexit, intentis omnibus ueluti arce ab hoste tuta, ut inferiori parti camp. stri subsidiũ ferrent. Sumptis igitur qui per loca petrosa, abruptaq; ascendere soliti erant, per aditum uallis præcipitẽ, superata loci asperitate, partẽ arcis caput, magnocq; ad terrorẽ excitato tumultu, signũ captæ arcis obsidentibus dedit. Qui infra urbem erant arce amissa obstupefacti, derelictis mœnibus, fuga salutĩ cõsuluerũt. Capta ciuitate, admiratus Semyramidis uirtutẽ Ninus, in primis eam multis donis cumulauit, deinde pulchritudine eius allectus pluadere uiro conatus est, ut illum sponte sibi uxorem condonaret. pollicitus filiam sematrimonio in eam gratiam daturum nomine Sofanẽ. Reuenti cõminatus est ei se oculos nĩ pareret eruiturum. Hoc percussus timore, simul & amore incẽsus, Menones quũ laqueo uitã finisset. Semyramidẽ Ninus uxorem ccepit. Thesauri omnes Bactrianorũ, magnum auri atq; argenti pondus, ad Ninum perueniunt, qui constitutis Bactrianorũ rebus exercitum dimisit. Genitocq; ex Semyramide filio, cui nomẽ Nini indidit, excessit e uita, imperio uxori relicto. Sepultus est regia, sepulchro ingentis molis altitudine, nouem stadiorũ latitudine (ut ait Ctesias) decem ei constructo. Quũ ciuitas iuxta Euphratẽ sit, in plano condita, conspicitur uelut arx quædam ea moles, licet multis stadijs distans, quam nunc etiã stare dicunt. Post Ninã a Medis dirutam, quo tẽpore Assyriorũ imperio potiti sunt, Semyramis magni mulier animi, cupiẽs uirum rerum gloria excellere, urbẽ in Babylonia condidit, accersitis undiq; opificibus atque architectis cæterisq; quæ ad tantã rem ptinebãt paratis. Addidit ad id opus perficiundũ, ex omni regno hominũ millia terdecies centena. Vrbs ab utroq; latere Euphratis, ut medius interfluat ædificata, cuius mœnia ambitu stadia trecenta, & sexaginta complectabant. frequẽtibus turribus ac magnis. Erat tanta operũ magnificentia, ut in muri latitudine, sex equorũ currus unã prodiere possent. Altitudo incredibilis audientibus, ut Ctesias Gnidius ait. Vt autem Clitarcus & qui cum Alexandro in Asiã profecti sunt scripsere pedũ trecentorũ sexaginta quinq;. Addiderunt etiã quodlibet anni die stadium muri absolutum, ut tot sit stadiorum circuitus, quot dies annũ conficiunt. Mœnia

Mira Semyramidis & subtilitas & audacia.

Sofanes Nini filia. Mors Menones.

Nini bustum.

Babylon.

ex lateribus & asphaltofacta, quorū altitudo (ut Ctesias tradit) est passuum quinquaginta. Vt quidā posteriores scribunt, cubitorū quinquaginta latitudo amplior quā qua duo currus ueherent. Turres ducentæ quinquaginta numero, quarū altitudo, latitudoq; magnificentiā æquat murorum. Nō est autem mirandū, in tanto mœnium ambitu, paucas turres ædificatas. Nam quū plurimæ paludes urbem circūstent, non fuit consiliū ea parte turres construere, quæ loci natura esset admodum munita. Inter murum atq; ædificia pomerium duo iugera cōficiunt. Vt celerius opus cōsumeret, cui libet ex amicis stadium p̄ficiundum tradita, ad id impensa assignauit. His mœnibus summa cura unico anno absolutis. pontem, qua parte fluuius angustior fluebat, construxit, stadiorū quinque longitudinis, columnis in p̄fundo summa arte inuicem pedes duodecim distantes. iactis, lapides ædificij, truncis ferreis, immixto iuncturis liquefacto plumbo cōiunxit. Ante columnas ad impetum aquæ scindēdum, cursumq; fluuij reprimendū, firmos composuit angulos, quo ab omni aquæ undiq; circūfluentis uirtutæ essent. Pontem, is triginta pedum latitudine erat, ex cedrinis, cyparissisq; ac palmarū trabibus, spectatæ magnitudinis, cōiunxit, opus nulli arte posterius, eorū quæ à Semyramide facta sunt. Ab utroq; fluminis latere murum duxit, stadijs trecentis sexaginta pari mœnium urbis latitudine. Regias iuxta flumen ex utroq; pontis latere duas ædificauit, quæ & aspectum latæ urbis præberēt, & essent tanquā ciuitatis propugnacula. Euphrate per mediam urbem meridiem uersus fluente. Altera regia ad orientem ad occidentē altera spectat, utraq; ingenti opere cōstructa. Nam quæ ad occidentē uergit, primum habet ambitū stadiorum sexaginta, altis & sumptuosis mœnibus ex cocto latere constructū. Alter deinde interior est circuitus, cuius in crudis adhuc lateribus uaria animācia, quæq; suo colore ad naturæ similitudinē expressa fuere. Huius longitudo stadiorum est quadraginta, latitudo laterum trecentorū. Altitudo (ut Ctesias scribit) passuum quinquaginta. Turrium altitudo ad passus septuaginta eleuatur. Est & tertius intimus circuitus, qui arcem continet triginta stadiorum ambitu. Huius ædificij altitudo, latitudoq; superat secundi muri opus. Inerant diuersorum animalium figuræ in turribus ac muris, colore quoq; ac forma naturali. Erat in super omnis generis animantium uenatio. Quorum magnitudo quatuor cubitus excedebat. In his Semyramis conspiciēbat ex æquo pardalū iaculata, iuxtaq; eam uir Ninus iaculo leonem feriēs. Erexerat & portas treis, superq; eas uaria ex ære posita ornamenta. Hæc regia excellentior ea, quæ ex altera sita erat fluuij parte fuit, tum magnitudine, tum ornatu. Illius enim muri ambitus triginta stadia ex cocto latere complectebatur: loco animalium æneæ statuæ inerant Nini ac Semyramidis præfectorumq; & Iouis insup, quem Belus Babylonij uocant. Inerant & acies structæ, uariæq; uenationis ad aspicientium uoluptatē. In loco Babylonix humiliori, lacum quadratum effodit,

Due Babylonis regia.

Belus Iupiter.

effodit, cuius singula latera, ex latere cocto asphaltocq; ædificauit, stadia erant ducenta, profunditas pedum triginta quinque, ad quam flumine super inducto ab regia fossa utrinque aditus fecit. Ex utraque uero parte, ex cocto latere fornices constructis, asphaltum super induxit, ad quatuor cubitorum spissitudinem. Erant autem muri fossæ latitudine laterum uiginti. Altitudine supra fornices pedum duodecim. Septem diebus opere perfecto, flumen in priorem cursum restituit. Statuit autem ab utraque fossæ parte portas æneas, quæ usque ad Persarum regnum steterunt. In urbis medio templum Ioui bello erexit, cuius amplitudinem neque scriptores propter uetustatem, neque ulla memoria singulatim tradunt. Constat tamen ob illius mirandam altitudinem à Chaldæis, tum orientem, tum occidentem uersus, astrorum in eo obseruatione factas. Id ex latere atque asphaltum summa arte magnarum impensa est constructum. In summo templi tres ingentis aureas statuas, Iouis, Iunonis Opisque erexit, quarum Iouis adhuc extat longitudine pedum quadraginta mille, Babyloniorum talentorum ponderis. Opis simili pondere in sella aurea residet, ad cuius genua duo astant leones, iuxtaque serpentes argentei, ingentis magnitudinis ponderis, quilibet est talentorum triginta. Iunonis stans signum ponderis est talentorum octingentorum. Huius dextera caput serpentis tenet, sceptrum lapideum sinistra. His omnibus communis erat mensa aurea, manufacta longitudinis pedum quadraginta, duodecim latitudinis, ponderis talentorum quinquaginta. Duo præterea charachia, talentorum triginta erant, totidemque uasa uaporibus apta, utrumque talentorum triginta. Crateres ex auro tres, quorum Ioui dicatus talenta mille & ducenta Babylonia pendebat. Aliorum quilibet sexcenta, quæ omnia postmodum Persarum reges surripuerunt. Regiæ, & aliqua ornamenta, tum tempore consumpta sunt, tum ab hominibus deleta. Ipsi quoque Babyloniæ parua quedam portio superstat, maxima parte intra mœnia cultui agrorum exposita. Erat & hortus pensilis iuxta arcem, non à Semyramide, sed à quodam Syro rege postmodum, in gratiam pellicis factus. Quæ quum Persa esset genere, cupiens in montibus uidere, iuxta morem Persarum prata, uiro persuasit, ut artificio excitaret hortum, qui arboribus pratisque patriam representaret. Huius horti singula latera iugeribus quatuor extenduntur. Aditus ueluti in monte erat, ædificijs altero super alterum constructis, ut ex eo conspectus longe lateque pateret. Testudines in solo positæ erant, quæ totius horti pondus sustinerent. Inde aliæ supra alias, ex crescente semper magnitudine, ædificatæ. Nam superiores, in quibus horti murorum superficies continebatur, altitudine quinquaginta cubitorum eminebant. Earum latitudo pedes erant duodecim, muri magna impensa constructi spissitudine erant pedum uiginti duorum. Solum hoc modo constabat. Erant positæ lapideæ trabes longitudine pedum sedecim sex latitudine. Supra has propauimento stratiæ arundines asphaltum compactæ. Desuper cocti lateres duplici ordine, gypso structi. Tertio tegulæ plum-

Iouis, Iunonis
& Opis statuæ.

Hortus pensilis

bez, ne qua humiditas ad testudines manaret. Aquarum insuper receptacula, quibus humor efflueret, in hoc pavimento congesta humus profunda ut magnarum arborum radicibus satis esset, hortum efficiebat, in eo proceræ omnis generis arbores, aspectum iucundum reddebant. Lumen quoque aded testudines inuicem præbebant, ut in eis regia diuersoria haberentur. Præterea aquæ ductus occultè fabricatus rigabat hortum. Et hæc horti moles post modum facta est. Semyramis & alias urbeis supra Euphratem, Tigrimque fluuios ædificauit, in quibus emporia constituit, eorum, quæ ex Media ac Paretanis, omnique propinqua regione ferrentur. Post Nilum enim & Gangem flumina, totius Asiæ nobiliora Euphrates ac Tigris ex Armeniæ montibus fontes habent. Distant autem ab inuicem stadijs mille & quingentis, delatique per Mediam & Paretanos descendunt in Mesopotamiam, quam undique circumdantes, regioni nomen indiderunt. Deinde per Babyloniam fluentes in mare rubrum deferuntur. Flumina ingentia, alueo compresso, magna emporia frequentantibus existunt commoditati. Vnde & locorum quæ iuxta aquas sunt, mercatores contingit ditissimos esse. Semyramis ex Armeniorum montibus lapidem excidi fecit, longitudine pedum centum quinquaginta, latitudine uero, spissitudineque quatuor & uiginti. Hunc magna curruum multitudine ad flumen delatum, nauisque impositum, Babyloniam detulit, in que uia insigniori erexit. Res mirabilis aspicientibus, quam à forma Obeliscum dicunt, inter septem miranda opera annumeratū. Quum multa sint Babyloniam aspicientibus admiratione digna, non minus mirabitur, quis magnam uim qui in ea gignitur asphalti. Tanta enim illius superest copia, ut non solum satis, tot, tantisque ædificijs fecerit, sed & populus, licet innumerabilis, eo arefacto pro lignis utatur: aded magna illius copia tanquam ex largo fonte haurientibus adest. Hunc propè fontem est terræ hiatus haud magnus, sed uirtute mirabili. Eicit enim odorem sulphureum ac grauem, qui transeuntibus animantibus interficit. Ita enim anhelitum comprimit, ut spiritu intercluso, arrepta respirandi facultate, mors subito sequatur. Est & ultra flumē palus, breui circumscripta loco, fumum habens circa solum, in qua si quis inscius ingrediatur, cuestigio attrahitur, nulla data regrediendi facultate. Deinde paulatim corpore quodam corporis totius in profundū delatus mergitur, pauloque post mortui corpus supernatat. His perfectis operibus, Semyramis magno cum exercitu profecta, Mediam uersus quum peruenisset ad montem, qui Bastiganus appellatur, is Iouisacer est, castra posuit, hortumque iuxta in campis patentibus, cuius ambitus stadia duodecim complectabatur construxit, fonte ibi erecto aqua cuius hortum rigaret. Pone hortum saxum altitudine stadiorum decem & septem, scindens in inferiori eius parte suam effigiem, centumque ei dona ferentium sculpsit. Syris in eo literis scriptum erat, à Semyramide subditorum opere id saxum fuisse excisum. Deinde quum à parte

campestri

Urbium emporia

Mesopotamia.

Obeliscus.

Asphaltus.

Bastiganus mons.

campeſtri æquato aggeribus ſaxi præcipitiò in ſummum tranſcédens in ciu-
 tatem Mediæ Chaonam acceſſiſſet, animaduerſa in quodã elato campo ſtu- *Chaonã*
 pendæ altitudinis ac magnitudinis petra, hortum alterum per magnum in
 medio illius fecit, ubi ſumptuoſa uoluptatis deliciarumq; cauſa ædificia, ex
 quibus & hortum & omnẽ exercitum (iſ in campis erat) ſpectare poſſet, ere-
 xit. Hoc in loco diutius commorata eſt, quieti delitijsq; dedita. Nam alium *Semyramidã*
 uirum capere noluit, uerita, ne imperio priuaretur. Sed eos ex militibus elige *luxuriã.*
 bat, appetebatq; qui in caſtris erant forma & decore præſtãtes: quos omneis
 poſtea priuabat uita. Iter deinde per Ecbatanos flexit ad Iarcieum montem *Iarcieus mōs.*
 Adhunc multis ſtadijs, per plura præcipitia ac conualles, erat aditus. Cupiens
 ergo tum immortalẽ ſui monimentum relinquere, tum breuiorem facere ui-
 am, abſiſſis anfractibus, locisq; concauiſ, ad planum deductis, magno ſum-
 ptuiter breuius reddidit: quod uſq; ad hoc tempus Semyramis appellatur.
 Ad Ecbatanam inde campeſtrem urbem accedens, magno ſumptu regiam *Ecbatanã.*
 ædificauit. Verum quum aqua ciuitas, nullis propinquis fontibus careret,
 aquæ ductum in eam urbem admodum neceſſarium, magna impenſa labor
 req; perduxit. Eſt mons urbi propinquus ſtadijs duodecim, nomine Oron- *Orontes mōs.*
 tes, aſper & acceſſu difficilis ut cuius recto itinere aſcenſus uſque ad ſummita-
 tem ſtadiorum ſit uiginti quinç. Ex altera montis parte lacus magnus, flu-
 uium effecit, quem illa effoſſo abra dice monte, in urbem induxit. Erat foſſæ
 latitudo pedum quindecim, altitudo quadraginta quinç. His in Media ge-
 ſtis, uenit in Perſidem, aliaq; Aſiæ quibus imperitabat loca, ubiq; montes,
 ſaxa q; incidens, uiam facilem tranſeuntibus reddidit: in locis planis aggeres
 ſtatuens, nunc ſepulchra defunctorum ducum, nunc urbeis in eis ædificauit.
 Conſueuit & aliquando in caſtris paruos aggeres erigere, ubi tentorium
 ſuum tendens, caſtra deſpiceret. Quo factum eſt, ut uſque ad noſtram æta-
 tem multa in Aſia ei uſmodi rerum ueſtigia perdurent: quæ opera Semyra-
 midis uocantur. Vniuerſa deinceps peragrata Aegypto, Libyæque magna
 ex parte in ditionem redacta, ad Iouem Ammonẽ tranſijt, ſciſcitatura à deo *Ammon quẽ*
 ſuæ uitæ finem. Dicitur reſponſum ei datum, ab hominibus migraturam eſ- *Semyramis cõ*
 ſe, atque à multis Aſiæ gẽtibus, immortalium honores aſſecuturam. Idq; fo- *ſuluit.*
 re quum ei Ninus filius inſidiaretur. Aethiopiã poſtmodum ingreſſa, plu-
 rimãque ſibi ſubiiciens, multa in ea miranda conſpexit. Ferunt in ea ſtagnum
 eſſe quadratum, cuius circuitus. clx. efficiat pedes. Aquæ eius colorem ſi-
 milem minio, odorem ſuauem, neque ueteri uino diſſimilem. Virtute ue-
 rò mirabili, ut quæ pota, in inſaniam uertens, cogat occulta errata pa-
 lam fateri. Sed hiſ haud facile adhibetur fides. Sepulchras defunctorum, *Aethiopũ ſea*
 Aethiopes diuerſas ab reliquis faciunt. Sallientes enim corpora, in quẽ *pultura.*
 uafis uitreis nuda condentes, ſupra columnas ponunt. Ita per uitrum de
 functi corpus aſpicitur, quemadmodum ſcribit Herodotus, quod Cni-

dius Ctesias improbat. Ait enim falli corpora, sed nequaquam in vitro nu-
 dos condi. Vri enim ideoque corrupta non posse speciem seruare, sed statuas
 aureas cauas fieri in quibus mortuos ponant, vitro circum eam posito. Quo
 fit, ut in locis superioribus sita, circumstante vitro, imago aurea, defuncto si-
 milis, reddatur aspicientibus. Et haec ditiorum sepulchra esse affirmant. Te-
 nuiores argenteas imagines ponunt, inopes uero fictileis. Vitrum abunde
 quum plurimum fiat in Aethiopia omnes habent. Mores Aethiopum, aliaque
 memoratu digna, paulo post, quum res eorum priscae referetur, narrabimus.
 Constitutis Aethiopiae, Aegyptique rebus, Semyramis ad Bactrianos, Asiae
 cum exercitu descendit, maximas habens copias. Quum diutius pacem agis-
 set, honoris cupida, excogitauit aliquod memoria dignum bellum gerere.
 Audiens igitur Indorum gentem maximam inter caeteras orbis regionem uero
 pulchram, fertilemque esse, arma in Indiam uertit. Imperabat Indisea tempesta-
 terex Staurobates, maximo fultus exercitu, elephantisque plurimis bello aptis.
 Est India praeter pulchritudinem excellens, ac multis, quae illam regunt, flumi-
 nibus distincta, bisque fructus annuatim ferens. Adeo autem omnibus exuberat
 ad uictum necessarijs, ut affatim ubilibet fructus praebeat. Dicitur nunquam
 in ea sterilitatem esse, aut fructuum uastitatem. Est & incredibilis elephantor-
 um numerus, qui uirtute, & robore corporis, multo Libycis praestant. Simi-
 liter auri, argenti, ferri, aëris, lapidum praeterea pretiosorum, caeterarumque re-
 rum, quae ad delicias atque opes spectent, summa copia, quae singula nota Se-
 myramidi, ad bellum Indicum eius animum impulere. Videns autem quantum
 bellum susceptum esset, magnisque sibi uiribus opus esse, omnibus prouinciarum
 praefectis mandauit, ut pro magnitudine prouinciarum, iuniores aptos bello con-
 scriberent, utque nouas armaturas pararent. Reliquis quoque edixit, ut post tri-
 ennium in Bactris, parati, instructique adessent. Iussit praeterea in Phoenicia,
 Syria, Cypro, aliisqueque maritimis locis ubi ea materia suppetit, naues flumini-
 bus aptas, quae diuidi possent, parari. Indus enim magnus praeter caeteris eius lo-
 ci fluminibus, regnum Indorum terminans, pluribus, tum ad transuehendum, tum ad
 prohibendos a ripa hosteis, nauigijs eget. Et quum iuxta flumen haudquaquam
 materia esset, nauibus apta, necesse fuit illas ex Bactris per terram uehere. In-
 ferior uero elephantorum apparatus, rem excogitauit, qua terreret Indos,
 cogitantes, nequaquam extra Indiam elephantos esse. Occisis igitur trecetis bo-
 um millibus, carnes operarijs concessit, coria in sui fecit, elephatorum instar.
 Quae postmodum faeno referta, ueri elephantis speciem praeseferebant. Intus
 hominem, camelumque super quo sedens, formam beluae duceret, inclusit.
 Haec in loco semoto occlusoque, acta ne qua exterius emanare possent, utque
 Indi improuisa repercussis, ueras bestias existimarent. His Biennio conse-
 ctis, tertio copias omnis in Bactris coegit. Fuit militum numerus (ut
 Ctesias tradit) terdecies, centena millium, equitum millia quingenta,
 currus

currus ad millia centum. Erant totidem numero homines supra camelos, cū
 gladijs cubitorum quatuor. Naues diuisæ ad duo millia, quas unà & elephan- *Bellicus appa-*
 torum simulachra cameli deferabant. Assuefecit autem equos, ne eis simula- *ratus.*
 chris terreretur. Quod & Perseus Macedonū rex multis post annis, in eo bel-
 lo imitatus est, quod cum eo Romani, elephantos habentes Lybicos, gessē-
 re. Verum neq; illi in bello, neq; Semyramidi profuerunt. Audita rex Indo-
 rum, tum exercitus magnitudine, tum ingenti apparatu belli, conatus est ex-
 cedere Semyramidis uireis. Et primum ex arundinibus nauigia confecit, ad
 quatuor millia, fluuio accommodata. Ferunt enim Indiæ, tum flumina, tum *Arūdo Indica*
 loca palustria, arundinum copiam ita crassorum, ut nequaquam ea uinis ho-
 mines amplecti queant. Ex his naues optimæ fiunt, ppter arundinum robur.
 Armorū quoq; omnis generis copiam parauit, ex uniuersa India accitis ma-
 ioribus, quàm quæ erant Semyramidis copijs. Elephantorūq; siluestriū ue-
 natione facta, plurimos ad bellum instruxit, ut terrore aspiciētibus iniiceret.
 Omnibus, quæ belli usus poscit, præparatis, nuncios ad Semyramidem, iam
 appropinquantē, mittens, reprehendit eius ambitionē, quod nulla iniuria la-
 cessura bellū sibi inferret, multisq; uerbis eā per literas incusans, deosq; inuo- *Animaduerte*
 cans, testis minatus est, si acie uicta esset, se illam cruci affixurū. Lecta episto- *dictum.*
 la, ridens Semyramis, nō uerbis, sed uirtute certandū esse respondit. Deinde
 ad Indū pueniens, inuenta regis classe ad certamen parata, & ipsa suas nauis,
 electis militibus instruxit. Ibi durum certamen cōmissum est, ac diutius ma-
 gnis utrinq; uiribus pugnatū. Tandē superata Indorum classe, qua in pugna,
 ad mille naues submersæ sunt, multiq; mortales capti pontē, quo facilius es-
 set transitus, supra flumen cōstruxit, præsidioq; ab utroq; latere imposito, o-
 mniscopias traduxit. Insulas quoq; ac urbeis in flumine sitas, cœpit, ad cen-
 tum millia hominum in seruitutem redactis. Classe amissa Indorum rex, si- *Vincitur clas-*
 mulans suas copias, procul à flumine retrò abduxit, ut hostes id formidine *sis Indica.*
 factum rati fluuium transirēt. Quocognito, Semyramis quum ex uoto res
 cæderet, parte copiarum ad pontis custodiam relicta Indos cum reliquo exer-
 citu profecuta est. Præcedebant elephātorum simulachra, quo regij explora-
 tores, elephantorum apparatu conspecto, regi metum iniicerent. Verum ea
 simulatio haud diutius latuit. Nā admirantibus Indis, unde tanta illi elephan-
 torum copia suppeteret, quidam ex Semyramidis exercitu nocte capti, rem
 prodidēre. Quapropter confusus suis uiribus rex fictionē elephantorum præ-
 dicens, ut sublato metu acrius pugnam inirent copias omnis aduersus Assy-
 rios eduxit. instructa quoque acie Semyramis proficiscebatur. Appropin-
 quantibus exercitibus, rex equites, ac currus, in prima acie, ante phalangem
 destinauit. Semyramis simulatis elephantis aduersus equites præmissis, ini-
 toq; certamine regios equites fudit. Assueti enim ueris elephantis, equi no-
 ua forma, olfactique insueto, turbati sunt. Itaque pars in hosteis equo-
 rum

rum impetu, pars in alia loca defertur. Semyramis cum electis militibus uictoriam secuta, in primis pugnans Indos in fugam uertebat. Quibus ad phalangem refugientibus, Staurobates haud ea re percussus ac impeditum praecedentibus elephantis promouit. Ipse in dextro cornu pugnans, superque ualido elephante insidens, aduersus reginam, uirili animo proficiscitur, casu eodem in cornu pugnantem. Veri elephantum contra simulatos ibant neque pari robore pugnantur. Superiores erant regni, magnamque cedebant Assyrionum caedem, partim qui elephantum pedibus contererent, partim qui interiret, aut lacerati dentibus aut a proboscide absumpti. Cum magnus interfectorum alterius super alterum cadentium cumulus fieret, timor ac terror omnia compleisset, nulli iam ordinem seruabant. Ita omnibus ferme Assyrijs ad fugam intentis, rex Semyramidis casu obuius, primum sagitta brachium eius, deinde iaculo humerum fauciauit. Regina haud quaquam uulnere (leue enim erat) exterrita, quum equum ascendisset, belua insequente ferme capta est. Omnes in fugam uersi, ad naues tendunt. Insequentibus Indis, magna caedes facta est, per loca tantae multitudinis angusta. Cum equitibus peditibusque qui ad pontem tendebant immixtis, alter alteri impedimento esset, ut neque fugae, neque salutis uilus daretur locus, sed ipsi suo metumultu oppressi interirent. Multi ex utroque pontis latere, praefugientium multitudine in aquam praecipitati sunt. Semyramis, quam maior eorum pars, qui bello superfuereant, flumen transissent, pontem (is supra nauis fabricatus erat) discedit. Naues in plures partes diuisae, delataeque per flumen in diuersa loca applicuere multis Indorum qui illas insequendo ascenderant, uel fluminis submersis. Rex multis prodigijs, augurumque responsis monitus, ne flumen transiret, finem persequendi fecit. Semyramis permutatis captiuis, in Bactrianos rediens, maiorem exercitus partem dimisit. Paulopost detectis, quas ei Ninus per eunuchum parauerat insidijs, omnique iniuria iuxta Ammonis responsum remissa, cum omnibus filio ut regi parerent praefectis mandasset euestigio euauit, ad deos iuxta oraculi responsum (ut creditum est) translata. Quidam fabulant illam in columbam fuisse conuersam: compluribus enim auibus domum ingressis, ad illam cum reliquis aduolasse uolunt. Quo factum est, ut Syrii columbam ut deam colant, immortalē reginam arbitrantur. Imperitauit uiuersae Asiae praeter Indos. Vixit annos (quae admodum Ctesias Gnidius scripsit) duos & lx. cum quadraginta duobus regnasset. Athenienses nonnullique illi scriptores asserunt, Semyramidem quam pulchra, decoraque forma esset a rege Assyrionum praeter modum dilectam, cuius modestia fuerit admodum laudata. Quam eius uitae integritas uulgata admodum foret, persuasit se uiro tradit, ut quinque dies se sola regnare pareret. Quo impetrato sceptro, regni, stolaque regia sumptis, prima die splendidum conuiuium fecisse, inque eo omnes duces, principesque adagisse, ut sibi ueluti reginae parerent. Secunda die quam populares, nobilioresque, se, tanquam reginam colerent, uiro in carcere truso, magnoque animo

cum

cum cepisset regnum, ad senium usque multis à se præclare, magnificèq; gestis tenuisse. Hæc de Semyramide à diuersis auctoribus tradunt. Post eius obitum, sumpto regno, filius pacem cum singulis agit, nequaquam matrem imitatus, sed omne uitæ tempus reclusus, in regia, conspectuq; hominū uitans, inter pellices & eunuchos ocium & delicias secutus, traduxit. Estimabat enim in commoda omnia uitare, in continuis uersari uoluptatibus, uacuum esse curis, summam in rege felicitatem esse. Ad securitatem imperij, & ut à subditis timeretur, annuatim certum militum indicebat numerū, ac eorum ducem, singulis prouincijs imperabat. Exercitus quum extra urbem conuocasset, ducem cuiuslibet nationi prudentiorem ex his qui secum erant constituebat. Acto anno, copias remisso domum priori milite, rursus à prouincijs petebat. Quo fiebat ut & subditi promptius imperata facerent, quum semper timor militū subdiuo agentium immineret. Et si qui fortè desciscerēt timore pœnæ, quam primum dicto parentes essent. Annuam uerò militum mutationem, ad id conferre existimauit, ut parua tēporis consuetudine, nulla inter eos amicitia contracta, neq; duces, neq; cæteri aduersus regem cōspirarent. Diutina enim militia, tum milites robustiores, tum duces prudentiores solet efficere. Quæ res sæpius magnas facultates ad desciscendum à principibus præbuit. Vita uerò principis, exterioribus ignota, uoluptates eorū occultas reddit, & tanquam inuisibile deum, ne uerbo quidē quis blasphemare principem præ timore audeat. Hoc pacto duces exercitus, prouinciarū præfides, domesticarū rerum curatores, iudices insuper singularū gentium, aliæq; pro regni cura disponens, uitam agebat. Similiter & cæteri reges ad Sardanapalum usque triginta, regnum tenuere. Cuius tēpore Assyriorum imperium, quod annis mille & trecentis sexaginta perseverauit, quemadmodū Ctesias secundo libro tradit, ad Medos transijt. Nomina regum, quantoq; quis regnauit tempore, quum nil memoria dignum egerint, nequaquam scribit. Solum memoratur auxiliū Troianis ab Assyrijs missum. Dux præsidij Mēnon Thitoni filius fuit. Theutamō enim in Asia regnāte, qui uigesimalis a Nino atq; Semyramide descendit. Agamemnonē tradit aduersus Troiam cum Gracis bellū mouisse, quū Assyrii amplius mille annis Asia imperassent. Quum uerò Priamus bello oppressus ab rege Theutamō præsidium, utpote Assyrijs subditus, per legatos postulasset, ille decem millia Aethiopū, totidēq; Sufianos, cum ducētis curribus duce Mēnone ad Troiā misit. Erat tunc Titonus præfectus Persarū, acceptus maximè regi. Memnon uerò atate florens, ac animi, corporisq; præstans, uiribus maximè in ea tempestate uigebat. Aedificasse eū ferunt in Sufis loco excelsiori regiam, quæ usque ad Persarum imperium permansit, Memnonia ab illo denominata. Strauit & uiam leoferam ea regione quæ adhuc Mēnonia uocatur. Asserunt qui sunt in Aegypto Aethiopes, Memnona cis in locis natum, ostendentes antiquam illius regiam, quam nunc etiam Memnoniam

*Ninus matri lō
gē dīsimilis.*

Nimi astus.

*Assyriorum
imperium.*

Memnon.

*Memnonis
exercitus.*

Sardanapalus
ultimus Assyri-
orum rex.

Memnoniam dicunt. Sed constat illum Troianis cum uiginti peditum milibus, curribus ducentis, praesidio fuisse, multosque Græcos pugnantem occidisse, tandem per insidias à Thessalis interfectum, corpus eius ab Aethiopiis crectum, crematumque extitisse, ossaque eius ad Thitonum delata. Hæc de Memnone inscriptis regiis Barbari tradunt contineri. Sardanapalus à Nino trigessimus rex, ultimus uero Assyriorum, excessit omnes superiores defidia ac uoluptate. Nam præterquam quod à nullis conspiciebatur, uitam muliebrem duxit, cum pellicibus, ueste, tum porphirea indutus, tum molli lana contexta. Stola insuper muliebri, faciem, totumque corpus in modum pellicis fucocomponens, ultra luxum muliebrem lasciuiabat, uocem femineam loquendo imitatus, non solum cibum potumque, qui uoluptatem præberent, continuo appetebat, sed luxuriam quoque deditus, nunc uiri, nunc mulieris uice abutebatur, omni posthabita sexus, ac pudoris cura. Adeo uero delitiam turpis uoluptas, incontinentiamque in eo uigere, ut successoribus post obitum suum in sepulchro inscribi Barbarica lingua mandarit, quod post modum Græcus interpretatus est:

Sarda. epita- τὰντ' ἔχω ὅσ' ἐφαγομ, καὶ ἅφ' ὕβρισσά μετ' ἔρατος
phium. τέρετν' ἐπαθούτ' ἄδ' εὐπολ' ἀ καὶ ὀλβια κείνα λέλειπται. Hoc est,

Arbaces
Medus.

Belesus.
Chaldaei.

Hæc habeo, quæ comedi, & quæ cum amore & uoluptate percipi, ea plurima & præcipua relicta sunt. Vita in hunc modum turpiter exacta, Imperium Assyriorum, quod diutius perseuerarat, euertit. Arbaces quidam genere Medus, uirtute, & animi magnitudine præclarus dux erat copiarum, quæ singulis annis in Ninam à Medis destinabantur. Contracta amicitia cum Babyloniorum duce, nomine Beleso, hortatus est, ab eo ut principatum Assyriorum deleret. Erat enim insignis inter sacerdotes, quos Babylonij Chaldaeos uocant, peritus astrologiam, diuinationisque: multis prædixerat quæ erant proculdubio futura. Hic Arbaci quum amicus esset, eum imperio omnium potiturum prædixit, quibus Sardanapalus regnaret. Laudato uiro, satrapam se illum Babyloniorum, si uera prædiceret, facturum promisit. Ipse tanquam dei uocibus in spem elatus, eum reliquis ducibus, tum benignè alloquendo, tum beneficijs, ad eius beneuolentiam attraxit. Cupiens autem regem atque eius uitam inspicere, data uni ex eunuchis aurea phiala ad Sardanapalum introductus est. Conspecta regis mollitie, & muliebri apparatu, illum ut nullius rei hominem despexit, magisque in spem incubuit à Chaldaeo datam. Inita cum Beleso societate, ut ipse Medos ad imperium, Persas ad defectionem sollicitaret. Ille uero Babylonios, Barbarorumque ducem sibi amicum, ad comunionem consiliorum impelleret. Quum tempus missionis exercitus aduenisset, quilibet de more in patriam secessit. Arbaces ad Medos reuersus, persuasit, ut pro imperio Persis pro libertate sumerent arma, similiter & Belesus Babylonios impulit ad libertatem, & ad Arabes legatis missis, præfectum eorum sibi familiarem, ad societatem

cietatem consiliorum hortatus est. Acto anno ad Ninam conuenere, omnes succedere, se de more cæteris simulantes, reuera, ut imperium Sardanapalo auferrēt. Erant quatuor gentes, quæ in unum conuenerāt, numero millia hominum quadringenta, muniti castris, ac de rebus cōmunibus consultantes. Cognita defectione Sardanapalus aliarum nationum exercitum, aduersus desciscētes ducens, commisso certamine, hosteis superati profligati ad montes confugiūt, stadijs à Nina distantes septuaginta. Quibus, quum denuò ad campos fortunam experturi descendissent, Sardanapalus cum omnibus copijs occurrit. Instructa acie, per præconem ei qui Arbacem, aut Babylonium Belesum occidisset, talenta auri ducenta, qui uiuos tradidisset, duplex præmiū ac Mediæ præfecturam pollicitus est. Verum nullum ea præmia mouerūt. Commisso certamine, multi ex hostibus occubuere. reliquos Sardanapalus usq; ad castra in montibus sita, persequitur. Qui cum Arbace erant, aduersis prælijs pauentes, inuito quid uictis agendum esset consilio, maior pars in patriam cuiq; redeundum. Ibi præoccupanda munita loca, alios in societatem belli uocandos, necessaria ad bellū paranda esse censebāt. Belesus Babylonius, afferens deos multis cum laboribus, periculisq; uictoriam polliceri persuasit ut in bello perseverarent. Commissa rursus pugna, rex superior fuit, castrisq; hostium, potitus usq; ad monteis Babylonios insecutus. In eo certamine Arbaces uiriliter pugnans, multis prostratis Assyrijs, uulnus accepit. Tot aduersis prælijs eorum qui descuerāt icti duces, quum domum abire decreuissent, Belesus sub dīo pernoctans, ex astrorū obseruatione, recedere uolentibus, prædixit, paucos post dies ultro illis auxilia aduentura, resq; eorū in melius cæsuras esse. Hæc astris significare deos. Suadere igitur se, ut suæ arti fidentes, parumper deorum beneficia expectarent. Huic exhortationi parentibus ducibus, promissumq; expectantibus, tēpus nunciatum est, Bactrianorum exercitum, ad regem mitti, propinquumq; esse magnis itineribus proficiscētem. Visum est igitur Arbaci, reliquisq; cum expeditis militibus obuiam proficisci, ut aut defectionem persuaderent Bactrianis, aut ad id armis cogerent. Primum duces tum reliqui libertatem asserentes, copijs cæterorum sese addiderunt. Hæc Sardanapalus ignorans, memor superioris fortunæ, ad hilaritatē profusus, epulum militibus ex sacris, uinumq; abundē præbuit, aliāq; epulo accommodata. His intentis Assyrijs, Arbaces qui per transfugas hostium in castris negligētiam, ut qui uino ciboq; grauati, somno, quietiq; indulgebāt, norat noctu castra hostium expugnauit, acie instructi, incōpositos: parati, imparatos adorti, multis interfectis, reliquos in urbem compulere. Sardanapalus cum exercitu ducem præbuisset Salamenum, uxoris fratrem, urbis curam custodiendæ sumpsit. Hostes in locis patentibus iuxta urbē duobus prælijs copias regias fundunt, interfectoq; Salameno, reliquos persequenteis, partim in fuga cadunt, partim in flumē Euphratem præcipites agunt, pau-

*Sardanapalli
uictoria.*

*Bactrianorum
aduentus.*

*Salamenus.
Arbaces uic-
toria.*

T cis qui

cis qui cæci super fuerant in urbem compulsis. Ad eò ingens numerus occisorum fuit, ut fluiuius redundante hominum sanguine, color em mutarit. Obsesso in urbe rege, multæ nationes, quælibet libertatē asserens ad Arbaccm deserunt. Rex magno in discrimine regnū uersari uidens, filios treis, duasq; filias, cum magna auri argentiq; copia, in Paphlagoniā, ad Cottum praesidem misit, *Cottus.* ducum omnium sibi acceptissimum, tum per epistolas, reliquorum qui non desererant, auxilia accersit ad ferendam obsidionem paratus. Erat enim responsum *Nina urbs.* progenitoribus datum, nunquam Ninam capi posse, nisi quum fluiuius urbi hostis fieret. Quod nunquam futurum ratus, spem cepit ad obsidionem traducendam, & simul futura auxilia expectabat. Hostes urbem quam propter multitudinem expugnare nequibant, obsidere. Nondum enim catapultæ, neq; uinearum, neq; arietis, quo muri urbiu deniunt usus erat. His qui in ciuitate erant, omnes ad uictum res, & obsidionem tolerandam necessaria, regis cura ad id ante impensa supererat. Quum duobus annis obsidio perseverasset per summo ocium obsessorum, tertio continuis imbribus excrecens supra modum fluiuius, quum partem urbis inundasset, muros deiecit ad stadia uiginti. Hic rex existimans tempus oraculi aduenisse, desperata salute, ne in hostium potestatem *Sardanapali exitus.* perueniret, pyram in regia ingentem extruxit, superq; eam auro, argentoq; omni ueste in super regia impositis, uxoribus quoq; atq; eunuchis, in medio pyrae reclusis, se cremandum unam cum his in ignem iniicit. Hostes audita regis morte, urbem per eam qua ab oraculo predicta erat, muri parte ingressi, Arbaccm, regia stola indutum, regem appellarunt omnium sibi rerum potestate permissa. Sumpto imperio Arbaces quum belli socijs pro cuiusq; meritis dona impenderet, prouinciarum quoq; praesides pronunciauit. Babylonius Belesus, qui futurum imperium praedixerat, admonens praemissum praefecturam *Arbaces rex.* Babyloniam obtinuit. Et simul testatus est, uotum se bello, dum in dubio res esset, fecisse, uicto Sardanapalo, regiaq; incensa, cineres se ex ea Babyloniam delaturum, ac ponere templum dei aggerem erecturum, qui ab omnibus per Euphratem nauigantibus conspiceretur, perpetuum monumentum regni Assyriorum delicti. Hoc petijt suafore Eunucho quodam, a quo argentum, aurumq; ad se delatum, occultum tenuit. Quod ignorans Arbaces, existimabat enim omnia igni unam cum Sardanapalo assumpta esse: defferri Babyloniam cineres permisit. Ciuitati immunitate concessa, Belesus, paratis nauigijs, unam cum cineribus Babyloniam uim magnam auri, argentiq; destinauit. Quare ad regem delata, iudices eius criminis dati sunt, ex his qui unam secum fuerant uictores. Cum Belesus factum confiteretur, iudices eum capite damnarunt. Rex magni uir animi, uolens regni principia, humanitate, ac clementia firmiora reddere, non solum Beleso, poenam remisit, sed asportatum aurum, argentumq; condonans, praefecturam Babyloniorum a principio concessam habere iussit: asserens maiora illius erga se beneficia, quam iniurias esse. Hac uulgata clementia, non solum beneuolentiam

Maxima Arbaces in Belesum clementia.

beneuolentiam singulorum, sed & gloriam affectus est, censentibus omnibus illum imperio dignum, qui ita parceret delinquentibus, Arbaces suis bonis ciuibus concessis, urbem à solo euertit, aurum, argentumq; omne, nam ad multa talenta ex incendio effluerat, detulit in Ecbatanā Mediæ urbem. Hoc pacto Assyriorum imperium, quod ad trigessimam prolem à Nino peruenerat, annis mille, & quadringentis ad Medos transijt. Nunc æquum uideat, quo nil memoratu dignum omittamus, de his qui Chaldæi apud Babylonios uocantur referre.

DE CHALDAEORVM INSTITVTIS.

CHALDAEI Babyloniorum antiquissimi, quū locum in sua repub. quē in Aegypto sacerdotes obtinuere, ad cultū enim deorum deputati, per omnem uitā philosophant, peritissimi astrologiæ habitī. Multi diuinatione quadam futura prædicebant, ac tum augurijs, tum sacris, tum alijs quibusdā incantationibus, & mala auertere ab hominibus, bona afferre, auguria insuper somniaq; & prodigia interpretari cōsueuere. Eorum præterea quæ ad sacra speculanda pertinet peritissimi. Non enim, quemadmodū Græci horum omniū doctrinā præcipiunt. Nam pueri à patribus, pgeniem secuti, eam discunt philosophiam, omni aliarū rerum cura posthabita. Ita tum quia à teneris annis in ea doctrina erudiuntur, tum qua diutius in illa pseuerant, doctissimi euadūt. Apud Græcos, ut plurimum, tardē ad philosophiā accedunt, paulumq; in ea immorati, ad questū uertunt. Pauci ad modū in ea immorant, pdiscenda lucri gratia, ad alia exercitia uersi. Non em̄ de more imitant parentū doctrinā, sed ipsi sua sponte uarijs studijs pro libito incumbūt. Et enim Barbari in suscepto exercitio, semper immorant, Græci uerò lucri gratia nouis semp opinionibus incumbentes, deq; maximis disciplinis inter se altercates, incertos discipulos reddūt, animumq; eorū per omnē uitā dubium, nulla certa sententia errare cōpellunt. Ita, si quis præclarissimorū philosophorū diligenter sectas exquirat, repugnātes admodum, maximisq; de rebus inuicem cōtrarias cōperiat. At uerò Chaldæi mundum sempiternū esse aiunt, neq; principiū habuisse, neq; sortiturū esse finem. Vniuersorū ordinē atq; ornatum diuina quadā puidencia factum. Cælestia omnia, non casu, aut sua sponte, sed determinato quodā, firmoq; deorū nutu, iudicioq; esse perfecta. Astrorū longa obseruatione cursum, naturamq; diligentissimē scrutati, multa futura hominibus prædicunt. Maximā uerò uim ac motum quinq; astrorū, qui planetæ appellantur interpretes illi dicunt, & eius præsertim qui à Græcis Saturnus dicitur, esse affirmant. Clarissimū uerò, & cuius maxima sit uirtus, Solem dicunt. Reliquos quatuor eo nomine, quo & nostri astrologi, appellāt. Martem, Venerē Mercuriū, Iouem. Mercurios illos ppter ea uocant, quòd quum alijs astris haud quaquam errantibus: sed

Chaldæorum uirtus.

Chaldæorum opinio.

Planeta solis uirtus.

morum ordinatum habentibus, isti soli proprium cursum sortiti, futura ostendunt, tanquam deorum interpretes uoluntatis. Nam tum ortu, tum occasu, tum colore significare recte aduertentibus, futura testantur. Aliquando uero uentis, quandoque hyemribus, tum aestu, nonnunquam cometis, solis & lunæ eclipsi, hiatus terræ, multis denique signis, quæ præsentia sunt, quæ uero obfunt, non solum gentibus ac locis, sed & regibus, & priuatis personis ostendunt. Sub horum cursu esse astra triginta, quæ deos consultores appellat, & horum medietatem supra, reliquã subter terrã ferri, tum quæ apud homines accidunt, tum quæ à cælestibus eueniunt, spectantia. Diebus autem decem, ex superioribus unum, ad inferiora, ueluti astrorum angelum, alterum rursus ab inferioribus ad supera mitti. Et hunc esse eorum præscriptum motum circuitu sempiterno. Deorum præcipuos duodecim asserunt esse numero, quorum cuilibet mensem, & unum ex signis zodiaci tribuunt: perque ea solem ac lunam reliquosque planetas quinque efficere motum suum. Solem anno, lunam mense proprios cursus peragere. Reliquorum planetarum quemlibet suum motum diuersis consummare, tum uelocitate, tum tempore. Hos aiunt planetas plurimum in generatione conferre, uel bona, uel mala consequenda, perque eorum naturam atque aspectum maximè cognosci, quæ sint hominibus euentura. Multa quoque prædicere, tum alijs, tum etiam regibus, præsertim Alexandro, quum esset cum Dareio pugnaturus. Postmodum Antigono, Nicanori Seleuco. Prædicunt etiam idiotis futura, ita euidenter, ut mirum, & ultra hominum ingenia esse putetur. Viginti quatuor præterea astra, præter zodiaci circulum, annumerant, quorum duodecim uersus boream, duodecim ad notum uergant. Et hæc, quod uideri, quæ attribunt uiuentibus, hæc non apparere, & defunctis adesse putant, quæ iudices uniuersorum appellat. His omnibus inferiorẽ lunam ferri proprius terrã dicunt, quæ breui tempore efficiat cursum suum, non quidem propter uelocitatem motus, sed propter circuli breuitatem. Quod uero lumen à sole habet, quod propter terræ umbram obscuretur, sentiunt cum Græcis. De solis eclipsi uaria sentientes, neque de ea suam sententiam efferre audent, neque tempus prædicere. De terra priuatas sententias asserunt, asserentes scaphæ similem, & concuam esse, multaque de hac, deque reliquis, quæ in orbe sunt, persuadere nituntur, de quibus alienum ab historia est singulatim referre. Hoc autem concedunt omnes, Chaldaeos astrologiæ ultra cæteros, cum diutius in ea uersati sint, esse peritos. Numerum annorum quibus se huiusmodi astrorum doctrinæ uacasse affirmant, haud facile quis crederit: nam quadringenta tria annorum millia annumerant, usque ad Alexandri ascensum, ex quo astrorum obseruationes ab se captas dicunt. Et de Chaldais hæc tenus, nunc eo unde digressi sumus redeat oratio.

DE MEDORVM

ANTIQUORVM GESTIS LIBER III. 221
 DE MEDORVM MORIBVS
 ET LEGIBVS.

QVONIAM scriptores plurimi de Medorum imperio dissen-
 tiunt, haud abre erit ueritatem historiarum exquirere, in quibus auferant, referre. Herodotus, qui Xerxis tempore uiguit, Assyriorum regnum, qui annis antea quingentis, Asiae imperitauerant, scribit à Medis euersum, deinceps multo tempore nullum fuisse regem, qui omnibus imperaret. Ciuitates singulas, populari impio usas, absque regibus uixisse. Tandem plurcis post annos, electum à Medis regem, iustitia insignè nomine Ciaxarem, qui propinquis populis in Medorum societatem adductis, dux omnium creatus est. Tum posterius eius susceptum imperium propegarunt usque ad Astyagem, quem Cyrus Persarumque deuicerunt. de quibus nunc paucis contenti, postmodum suo tempore diligentius trademus. Secundo septimae ac decimae Olimpiadis anno, factus est Medorum rex Ciaxares secundum Herodotum, Ctesias Gnidius post Herodotum, qui cum Artaxerse aduersus Cyrum fratrem eius militans captus est, obque artem medicinae, annis decem & septem, cum rege, summo cum honore fuit, ex annalibus regum, in quibus prisca Persarum gesta obseruata consuetudine scripta erant, certam à se comperitam historiam ad Graecos attulisse affirmat. Is tradit post deletum Assyriorum regnum, Medos imperio Asiae potitos fuisse, Arbace regnante, qui cum Sardanapalu bello ut dictum est superasset, regnassetque duo de triginta annis, Mandanes filius imperium suscepit, qui Asiae imperauit annis quinquaginta. Post hunc annis triginta regnasse Sofarmonem, quinquaginta autem Carmin, Arbicanem duo & uiginti, quadraginta Arsteum, qui bello maximo cum Cadusis gesto, superatus sit. Eius rei causa traditur fuisse Parsodes, Persa, uir fortitudine, ac prudentia, multisque praeterea uirtutibus memoralibus, qui regi apprimè charus, cum magna esset auctoritate apud eos, qui praecipui penes regem habebantur, ex quodam iudicio infensus regi, cum tribus milibus peditum, equitibus mille, ad Cadusios aufugit. A quibus susceptus, sororem despondit uiri, qui ceteris eo tempore potentia praestabat, quum à rege aperte defecisset, suasisit Cadusis omnibus, ut se in libertatem uendicaret. Dux belli ob uirtutem creatus, exercitum maximum adducenta hominum milia coegit, castrisque in finibus Cadusiorum positus, Arceum Medorum ducem, se aduersus, cum octingentis milibus hominum profectum, pugna inita superauit. Ad quingenta milia interfectis, reliquos abegit extra Cadusiorum finis. Hac uictoria insignis à Cadusis rex creatus, in Mediam transiit, omnemque provincia uastata, magnam gloriam affectus est. Vergens in senium, quum instaret uitae finis, execratus est successores, qui odium, inimicitiamque inter Cadusios ac Medos delectet, qui pacem procuraret, exilio multa-

Herodoti seculum.

Medorum sermo.

Ciaxares.

Astyages.

Ctesias seculum.

Arbaces.

Mandanes.

Sofarmon.

Arsteus.

Parsodes.

Cadusij.

Arceus.

Bellum cadusium.

retur siue progenies sua, seu Cadufius esset. Quapropter Cadufij semp Me-
 dis hostes extitère, nunquam illorum regibus subditi, usq; ad Cyrum Persa-
 rum regem. Post Arcei obitum, in Medis regnavit Artines, annis duobus &
 uiginti, Artibanus quadraginta. Post huc Parthi à Medis deficientes quum
 patriam, urbemq; Sacis tradidissent, magnum bellum inter Sacas Medosq;
 quod annis duobus, magnis utrinq; cladibus gestum est, excitarunt. Pax tan-
 dem constituta, ut Parthi subicerentur Medis, Sacæ, Mediq; amici, sociq; in-
 uicem perpetuo essent. Sacarum tum regina, erat mulier Tarina nomine,
 bellorum appetens, audacia queq;, & rebus gestis, cæteris fœminis inter Sa-
 cas nobilior. Habet ea patria mulieres robustas quæ uiros appetant, præfer-
 tim belli gloria illustreis. Fertur hæc, tum pulchritudine, tum uero consilio,
 prudentiaq; mirabilis extitisse, propinquasq; gentes Barbaras, superbia elat-
 as, ac Sacis imperatæis, expugnasse maioremq; eius regionis partem ad in-
 tiorem tradidisse uitam. Multas insuper condidisse ciuitates, quas reddidisset
 præ cæteris uicinis gentibus fœliciores. Post eius obitum, memores bene-
 ficiorum eius, uirtutisq;, subditi sepulchrum ei construxere, omnium quæ
 apud ipsos erant, magnificentius, Pyramis ea fuit triangularis, cuius latus quodli-
 bet, tribus stadijs protendebatur. Altitudo stadij erat unius, uertice in arcum
 constructo Addiderunt sepulchro auream statuam instar colossi. Honores
 insuper heroicos, aliaq; ad sepulchri magnificentiam, impenderunt, quæ suis
 maioribus consueuerunt largiri. Astibara Medorum rege in Ecbatanis ob se-
 nectam defuncto, filius Apanda regnum cepit à Græcis Astiages nomina-
 tus, quo à Cyrho rege Persarum deuicto, Medorum regnum ad Persas transiit
 de quibus suo loco scribemus. De Assyriorum, Medorumq; imperio, decq; his
 in quibus dissentiant scriptores, satis dictum putamus. Nunc ad Indos, eaq;
 quæ de his traduntur, transeundum.

DE INDIS AC EORVM CONTER- MINIS SCYTHIS.

Indie situs.
Emodes mons
Sacæ.

INDIA in quatuor latera distincta. Quod ad orientem, quod
 ue ad meridiem uergit, magnum mare circumdat. Quod arctos
 spectat, Emodè mons ab ea Scythia quam habitant hi qui ap-
 pellantur Sacæ diuidit. Quartum quod est ad occidentem, flu-
 uius Indus terminat, omnium fere post Nilum maximus. Magnitudinem In-
 diæ ab oriente ad occasum, scribunt stadiorum uiginti octo milliū. A septen-
 trione ad meridiem, millium duum ac triginta. Hæc tanta Indiæ magnitu-
 do, circulo æstiu tropici uidetur subiecta. In ultis Indiæ locis aut erectum
 lignum, nullam à sole umbram reddere, nocte arctos non uideri, in ultimis ue-
 rò minimè aspici arcturum, quo in loco umbras uersus meridiem inclinate
 dicunt.

d'cunt. India multos montes, ac magnos continet, arboribus, omnis generis
 oppletos. Campos insuper plurimos, maximosq; fructibus uberes, pulchri-
 tudine egregios. Diuisa est fluminum multitudine, agros plurifariam rigati-
 tium. Ista ex re, bis in anno præbet fructus. Animantia uarij generis producit,
 præ cæteris magna ac robusta, partim terrestria partim uolantia. Elephan-
 tes insuper plurimos, maximosq; qui Libycos robore excellant. Utuntur his *Elephantés.*
 quos uenatione abundè capiunt in prælijs, multumq; ad uictoriã conferunt.
 Homines quoq; fert proceros ac ualidos, & artificio accommodatos, ut qui
 aërem purum ducant, & aquam bibant salubrem. Terra, & domesticis fru-
 ctibus opulenta est, & uarijs, multiplicibusq; metallis fecunda. Nascitur in ea *Indiæ bonæ.*
 ingens argenti, auricq; uis, non parum quoq; æris ferriq; & aurichalci. Mul-
 ta insuper ad cultum, utilitatemq; uitæ & belli apparatus. Præterea inter
 alias segetes, fit apud Indos plurimum millij, ac leguminum, agros aqua flu-
 minum irrigante. Oriza quoq; & quod appellant Bosphorum, multaq; alia
 ad cibum utilia. Plurèis insuper fructus animantium nutrimenta, quæ lon- *Inopiæ Indi*
 gum esset recensere. Ob hanc causam affirmant nunquam Indiã fame, aut *nō uexantur.*
 rerum inopia premi. Nam cum bis annis singulis segetes ferat, hunc quidem
 hyeme, quo tempore alij risum serunt, percipiunt. Alterum æstate, quū ori-
 za, Sisamus, Bosphorus millium, seruntur. Quo accidit, ut præcipua sit apud
 Indos ubertas, quum & sua sponte nascantur fructus, & palustres dulcedine
 præcipua radices, magnam copiam uictui hominum præbeant. Omnis em̄ *Indorum*
 ferè campestris regio, dulcem tum à fluminibus humorem suscipit, tum à *agriculturæ.*
 pluuiã, quæ certo anni tempore fieri æstate consueuit. Sūt radices quoq; pa-
 lustres, æstu decoctæ, sed magnarum præcipuè arundinum dulces. Confert
 etiam ad Indorum fertilitatem cōsuetudo, quæ in bellis seruatur. Nam apud
 cæteras genteis, hostes bellorum tempore regiones spoliant, uastantq; neq;
 agros coli sinunt. Apud Indos uerò belli tempestate, in campis opus rusticum
 exercet absque cura agricolæ, procul ab omni discrimine belli. Hostes in præ-
 lijs mutua cæde [†] crassantur. Agricolis nullam in re nocent, sed intactos re- *† fortè grafs-*
 linquunt, tanquam communis utilitatis ministros. Neque uerò hostium a- *sanitur.*
 gros urunt, neque cædunt arbores. Habent insuper Indi plura flumina, in-
 gentiãque, nauigijs apta, quæ ex fontibus montium ad septentrionem uer-
 gentium, in campestria decurrunt. Horum permulti in unum coeuntes,
 in Gangem defluunt. Eius latitudo stadiorum est triginta. Fertur abse- *Ganges.*
 pentrione ad meridiem, inque mare Oceanum ingreditur. Delapsus uer- *Gangari.*
 sus orientem, per Gangaricos, apud quos permulti sunt, maximiq; ele-
 phantes. Quo accidit, ut nullus unquam eis rex aduena imperarit, pro-
 pinquis gentibus, numerū, uimq; belluarū ueritis. Alexander Macedo totius *Indi ab Alexā*
 Asiæ imperiū adeptus, solos Gangaros non oppugnauit. Nam cū ad Gangē *drouisti præ-*
ter Gangaros.

cum exercituperuenisset, cæteris sibi subditis Indis, ut nouit Cangaros quatuor milibus elephantis ad bellum paratos, nequaquam eos armis lacessuit. Indus eodem modo quo Ganges ab Arcto incipiens, in cæcis Oceanum fluens Indiam diuidit, lapsumque per loca patentia, augetur pluribus egregijs fluuijs qui in eum decurrunt, quorum præcipui Hypanes, Hydaspesque, & Aresinus dicuntur. Sunt præter hos haud uulgaria flumina, Indiam inter labentia, quæ regiones eas, hortis uariisque fructibus uberem reddunt. Cur in India plura, maximaque sint flumina, causas philosophi, phisicique asserunt, Indiam situ esse humidam, Scythas uero, Bactrianos, Arrianosque uicinas gentes elatiores. Merito igitur humiditatem ex superioribus locis ad infima fluentem, plureis & aquosiores fluuios reddidere. Sed quod accidit inter cæteros fluuios, quæ dicunt Sillam, est dictum mirabile. Defluens enim à monte eiusdem nominis abrupto, neque alterius fluuii decursu auctus, absorbetur ab hiatus terræ. Indiã omnem quum supra modum amplitudine excedat, multæ, uariæque incolunt gentes, quarum nullam originem extra Indiam trahit, sed omnes indigetes appellantur. Nunquam externa colonia illuc adhæt, neque ipsi ad alias gentes misere. Asserunt præterea inde homines, his cibis, quos terra sua sponte produceret, pellibusque animalium, que madmodum & Græcos pro uestibus usos, artesque, & cætera ad uitam necessaria paulatim adinuenta utilitate homines docente quibus natura manus, loquelam & animi præstantiam adiumenta uitæ dedisset. Tradunt qui prudentiores apud Indos fuere, præcis temporibus, quum adhuc homines dispersi per uicos habitarent, uenisse ad Indos cum exercitu, ex occidentali plaga, Dionysium omnemque peragrassè Indiam nullis adhuc præclaris constitutis urbibus, quæ ei obisterent. Quum uero ob in gentes æstus exercitus eius peste interiret, ut dux prudens in montibus ex locis planis, milites traduxit. Vbi quum uenti frigidi efflarent & aquæ potu uterentur, quæ pura ex fontibus manabat, à morbo sunt liberati. Locum montanum, in quo exercitus à peste euasit, femur appellauit. Vnde & Græcos tradidisse de eo deo postea serunt, in Iouis femore Dionysium esse nutritum. Cum multos fructus Indos plantare docuisset, & unumqueque, aliorumque ad uitam utilium usum dedit, plureis insuper condidit egregias urbes, cogens ex uillis in ciuitatem migrare Deorum quoque cultum tradidit, leges et iudicia constituit. Tandem propter impensa beneficia rerumque uarias inuentiones, deus existimatus est, & immortalium honore potitus. Scribunt etiam mulierum multitudinem in exercitu circumduxisse, usumque esse in acie tympanis, cymbalisque nondum turba reperta. Cum Indis imperasset annos duos & quinquaginta senex defunctus est, cui successerunt regno filij, sed paulatim labente successorum culpa principatu cum longo tempore post regnum omnino defecisset, ciuitates libertatem asseruere. Hæc de Dionysio, deque progenitoribus eius, ab his qui India montana incolunt, tradunt. Herculem præterea uolunt ad Indos accessisse

*Hypanes.**Hydaspes.**Aresinus.**Silla fluius.**Natura bona.**Dionysius in Indiam.**Dionysianus ex mulieribus est exercitus constitutus. Hercules uirgatus.*

fisse, sicut & Græci, claua pelleq; leonis ornatum, qui corporis robore, uirtuteq; multo cæteros homines excefferit, terræ insuper ac maris monstra prodauerit. Cum multas cepisset uxores, filios plures, natam unicam genuit, filijs, quū ad ætatē puenissent, omnē distribuit Indiā, regnis pro numero filiorum cōstitutis. Filiā ab se nutritā in reginā fecit. Multas præterea ciuitates ab eo conditas scribunt, maximā, clarissimāq; appellauit Palicotram, in qua sumptuosa ædificata regia, multos in eam introduxit, incolas. Sepulchris etiam fluminibusq; reddidit urbem munitiorē. Et ipse quidem Hercules quum euita migrasset, immortalium honorē consecutus est. Posterī eius per multa regnantes secula, nil dignum memoria gessere, neq; exercitū aliquo extra Indiam ducto, neq; coloniā ad alias nationes missa. Multis post annis, plurimæ ciuitates in libertatem se uindictarunt. Nationes quædā regnum usq; ad Alexandri aduentū passæ sunt. Quū leges apud Indos uariæ habeant, admiratione tamē dignæ, quæ fuerunt à priscis eorū philosophis editæ. Lege enim sanxerunt, neminē omnino seruum esse, liberos æquo iure, honorēq; haberi omnes, qui assuescerēt, neq; præstare cæteris, neq; iniuriā quæquam afficere optimē ad omnis fortunæ casus instituisse uitam. Stultum sanē uideri, leges æquas omnibus positas, non æquē omnibus cōmunes esse. Indorū populus in tribus septē est distributus. Prima est philosophorū, qui cæteris numero pauciores, sup eminent dignitate. Hi ab omni opere immunes, neque seruiunt cuiquam, neq; imperāt, recipiūtq; à priuatis, & ea quibus sacra dijs faciāt, & curam habeāt defunctorū, tanquām chari dijs & quæ fiant apud in feros præcipuē norint: ppter ea dona plurima honoresq; eis impēdunt. Multum uerò plunt Indorū uitæ. Nam anni principio unā cōueniētes, siccitates, pluuias, uentos, morbos prædicūt, cæteraq; quorū cognitio possit utilis esse. Futura em audiētes, tum populus, tum rex & futura declināt mala, & bonis futuris imminēt. Qui philosophus falsa prædixerit, nullā præterquam quod ppetuo sileat pœnā subiit. Secunda tribus est agricolarū, qui multitudine superantes cæteros, à bello, reliquoq; opere liberi, solis agris colendis tēpus impartunt. Nullus hostis eos laceffit, neque spoliat, sed existimans illos in cōmuni utilitate uersari, ab omni iniuriā abstinet. Ita soluti metu agricolæ, terramq; liberè colentes, rerum afferunt ubertatem. Viuunt autem in campis cum uxore ac liberis, neque in urbeis commeant. Dant regi (omnes enim India subdita est regibus) tributum. Nulli priuato licet agros possidere, præter tributū. & quartā quoq; fructuū partē regibus impendūt. Tertiam tribum cōficiunt omnis generis pastores, qui neq; in ciuitatibus, neq; in uillis morantur. Vtuntur tabernaculis, uenatu ac retibus tutas à feris auibusq; regiones reddunt. Hoc exercitio Indiā domesticā præstant, multis uarijsq; tum bestijs, tum auibus, fementi agricolarum infestis copiosam. Quartum locum artifices tenent, quorum pars armis, pars rusticis instrumentis, alij alijs utilibus rebus

*Palicotra
urbs.*

Indorū leges.

*Indorū tribus
Indorū philo-
sophi.*

bus rebus fabricandis uacant. Hi non solum immunes à tributo sunt, sed frumentum insuper à regia percipiunt. Quinto ordine milites, sed numero secundi belli disciplina exercentur. Omnis ea multitudo armis dedita, tum equi, elephantibusq; bello apti, ex regia uictum habent. Sextus est ordo ephorū. Hi quaecumq; in India agunt inspiciētes, regi referunt. Vbi rex deficit, principibus. Septimo loco existunt qui publicis consilijs praesunt, numero paucissimi, nobilitate, prudentiaq; maximè insignes. Ex his enim ad regū consilia, tum ad rempub. curandā, tum ad res dubias iudicandas asciscuntur. Duces insuper ex his deliguntur ac principes. Has in parteis politicae Indiae distributa haudquaquam licet unius ordinis uirum, alterius uxorem ducere, neque exercitium mutare. Neq; enim fas est militem agrum colere, aut philosophari artificem. Habet India plurimos, maximosq; elefantos, fortitudine ac magnitudine praestantes. Coit hoc animal non sicut quidam putant, promiscue, sed uelut equi, & reliqua quadrupedia. Decimo ac sexto ad minus mense, ut plurimum pariunt quandoq; octauo & decimo. Vnicum ueluti equi parturiunt, quem nutriūt matres annis sex. Viuunt maiori ex parte aetate longeuu hominis. Qui uero maximè senescunt, annis ducentis. Sunt & apud Indos statuti principes, qui iniurias ab aduenis prohibeant. Si qui eorum infirmentur, conductis medicis curant, defunctosq; sepeliunt, eorum pecunia proximioribus tradita. Iudices causas cognoscunt; fontes diligenter puniunt. Et de India haec tenus. Nunc de Scythis qui sunt Indiae contermini dicendum. Hi olim à primordio parua patriam possidebant. Postmodum paulatim per uirtutem, & uireis aucti cum regiones multas sibi subdidissent in magnum imperium gloriamq; peruenere. Ea primum natio iuxta Araxim flumen parua numero, propterq; ignobilitatem contempta, confedit. Nacti regem quēdam bellicosum, & militari uirtute praecipuum, agros ampliarunt. Montanos quidem usq; ad Caucasum, campestres uero usq; ad Oceanum & Meotida paludem, aliaq; loca ad Tanaim usq; flumen. Fabulantur Scythae, natam apud eos ex terra uirginem, umbilico tenus hominis forma, reliqua uiperæ. Eam genuisse puerum, cuius nomen fuerit Scythia. Hunc, quum omnium qui ante eum fuerant clarissimus euassisset, indidisse populis Scytharum nomen. Inter huius regis postereros, extitisse fratres duos, summa uirtute. Et unum Plutonem, alterū Napim appellatos, qui magnis rebus gestis, regno inter se diuiso, alteros populos Plutones, alteros Napas uocitarūt. Horum magno post tempore regum progenies, uirtute & belli artibus insignis, regiones ultra Tanaim usq; ad Thraciam subiecit. Versi deinde ad alteram partem armis, ad Nilum Aegypti peruenere, redactisq; in potestate, quae inter mediae erāt gentibus, usq; ad orientis Oceanū, & Caspiū mare, paludemq; Meotidē imperiū ptenderūt. Aucta uiribus ea gens, reges habuit memoria dignos à quibus quidā Sacæ. Hi Massagetæ, quidā Arimaspaē alio noīe appellati. Sub his regibus expuincijs ab se bello subactis

Iosubactis, coloniæ deductæ sūt, sed duæ maximæ, altera ex Assyrijs inter Paphlagoniã ac Pontum posita. Ex Medijs altera ponè Tanaim flumen, cuius populum Sauromates appellarunt. Hi multis post annis imperio latè diffusos, magna ex parte uastata Scythia, campenitus desertam, cultoribus reddidère. Deinceps deficiente Scytharũ principatu, regnasse fœminas dicunt, fortitudine corporũ præclaras. In his enim gentibus exercent ad bellum fœminæ, uiris nihilò uirtute inferiores. Aquarũ multis uirtute egregijs magnæ res non tantum in Scythia sunt, sed in ppinquis locis gestæ. Cyrum quidem Persarum regẽ cum ingenti exercitu, Scythiã ingressam, Scytharũ regina prælio superatũ, captumq; cruci affixit. Adeò autem Amazonũ uires claruere, ut non solum multas uicinas genteis, sed magnã Europæ, Asiæq; partem subegerint de quibus postea quàm scribere capimus, haud absurdũ erit, quæ de illis magis fabulosè, quàm uerè scribunt referre. Penes Thermodunta fluuiũ, primũ gens Amazonũ fuit, quæ uiris similes, becillis artibus, uiribusq; corporis præstabãt. Earum regina exercitu mulierũ coacto, exercuisse traditur eas militari disciplina, ac nõnullas ex uicinis gentibus expugnasse. Eius deinde gloria, & uiribus ampliatis, ppinquisq; subactis gentibus, filiam genuit, quam Martis filiam appellauit. Homines ad texturã, muliebriq; deputauit exercitia. Lege autem statuit, ut solæ fœminæ, in re militari erudirentur. Uiris interdita essent arma, seruilisq; officia permissa. Maribus qui excis nascebant, crura, ac brachia debilitabãt quo bello inutiles fierent. Fœminis dexterã inurebat mamam, ne pugna impedimẽto esset: ex quo & Amazonum eis est inditum nomen. Regina, & prudentia, & rei militaris opinione præstãs, urbem præclarã in ostijs Thermodontis, quam appellauit Themystram, inq; ea regiam insignem condidit. Quum in bellis militarem disciplinã summo ordine seruaret, primum ppinquas omnis genteis, usq; ad Thanaim flumen, suo imperio addidit. In quadã deinceps pugna, cum uiriliter dimicans interisset, filia in regno succedens, perq; omnia matris uirtutẽ in itata, gesta eius superauit. Nam uirgines à primis annis uenationibus exercitãs, quotidie abbellimunia instruxit. Marti quoq; & Dianæ sacrificia instituit, quæ Taurobolium appellauit. Sacra facere edocuit. Ultra Tanaim exercitu traducto, omneis eius orã gẽteis, ad Thraciã usq; deuicit. In regnũ d. inde cum multis spolijs reuerfa, magnifica eis deis templa construxit, omniũ subditorũ beneuolentiã, iusto, & quoq; imperio adepta. Tũ ad alterã fluminis partem uersis armis, Asiã partẽ usq; ad Syriam bello subegit. Post huius obitũ propinquior genere, in regno succedebat, iustẽ imperãs, ita, ut Amazones magno imperio, & gloria potirent. Multis post seculis, uulgata earũ per omnẽ orbẽ uirtute, Herculi Semeles ac Iouis filio ab Euristeo mandatũ fuisse tradũt, ut Hyppolitã, Amazonis baltheum ad se ferret. Qua exrellato Amazonibus bello, acieq; profligato, eorum exercitu uictã Hyppolitã cum baltheo cepit, quo prælio

Sauromates.

Cyrus.
Amazones.

Themystra
urbs.

Taurobolium.

Hyppolitã
amazon quæ ex
Theseo Hyp-
politũ genuit

*Pantafilea que
pro hectoris
morte uindica
da præclara
gesit facinora*

Hyperborei.

*Latona
Apollo*

*Hyperborea
lingua.*

*Metonus
annus.*

prælio Amazonum est regnum deletum, Barbaras deinde proximas genteis contempto Amazonum nomine præteritarum iniuriarum memores adeo, gentem earum continuo bello contriuisse aiunt, ut ipsarum, sit nomen & genus extinctum. Paulo post hanc Hæculis expeditione in Troiam belli tempore, Pantafileam reginam, Martis filiam, tradunt suarum cæde perteritã, cunctq; Amazonum reliquis ex prima profugam Troianis auxilio affuisse, ac post Hectoris obitum, multis præclaris belli facinoribus editis, ab Achille interceptam. Hanc postremã Amazonum præcipua uirtute extitisse, reliquiasq; deinceps eius gentis paulatim defecisse ferunt. Ea causa est, quæ apud pastores, cum robur earum, uirtusq; referatur, fabularum antiquarum loco accipiuntur. Nobis postea quàm res Asiæ, quæ ad Arctum uergunt, dignas duximus, quæ posteritati mandarentur, haud absurdum uisum est, quæ de Hyperboreis traduntur conscribere. Eorum qui ueteres, simileisq; fabulis, historias scribens, Ecateus, quidamq; alij, oppositam Celtis iuxta Oceanum esse insulam, haud multum Sicilia minorem, pone Arctos tradunt: habitariq; ab his qui Hyperborei, eoq; uento boreæ sunt admodum subditi appellantur. Insulam uerò fertilem ac fructuosam, ut in qua fructus annui bis nascantur. Fabulant Latonã in ea natam, unde & Apollo ibi præ cæteris dijs maximè colitur. Esse quoq; eius insulæ homines ueluti quosdam Apollinis sacerdotes, cuius laudes & hymnos, quotidie incantu celebrent, summeq; eum honorent deum. Præterea lucum ingentem, templumq; Apollinis, forma rotunda, egregium, multisq; donis atq; ornamentis cumulatum. Vrbs ei sacra est, cuius incolas maior ex parte aiunt esse cytharistas, continuèq; in templo sonare, canentes hymnos in Apollinis laudem, cantuq; eius gesta exornantes. Habent Hyperborei propriam linguam Græcis, sed Atheniensibus maximè, Deliisq; societate ac beneuolentia iuncti sunt, à prisca temporibus cæpta. Etenim Græcos quosdam dicunt cum ad Hyperboreos transissent, dona sumptuosa in templo apposuisse Græcis literis inscripta. Eodem pacto ex Hyperboreis, olim Abarim uenisse in Græciam, amicitiamq; cum Deliis antea contractam, firmasse. Ferunt insuper lunam hac insula uideri parum à terra distantem, ac terrestreis quosdam ueluti cumulos habentem in se manifestos. Dicunt quoq; eum deum per annos unde uiginti adire insulam, in quibus astrorum reuolutiones perficiantur. Ob eam rem huiusmodi annorum tempus à Græcis Metonus annus nominatur. Interea cythara sonare, psallereq; noctu continuo ab æquinoctio uernali, usq; ad Pliadum ortum, deus existimatur uoluptati deditus. Regno, ciuitati imperant huic, temploq; præsumt, ij quos appellant Boreadas, progenies Boreæ, quæ per genus recipit principatum. Nunc ad reliquas Asiæ partes exspræfertim in quibus continetur Arabia transeundum. Ea inter Syriam Aegyptumq; sita, multis, uariisq; distinguitur gentibus. Nam quæ uergunt ad orientem partes, Arabes incolunt: quos nominant Abatos, habitantes patriam

patriam, tum desertam, tum in aquosam, tum in paucis ferentē fructus. Ideo que latrocinij, uicinis gentibus infesti sunt, atq; inuicti bello. Qui regionem aquis carentem tenet, puteos effodiunt, exteris ignotos, quæ res hostium pericula depellit. Nam qui eos persequuntur, aut errantes siti deficiunt, fontium incertitia, aut uix redeunt labore defatigati. Ob hanc causam Arabes ea loca incolentes, cum bello expuguari nequeant, liberi uiuunt, neq; ulli unquam externo regi, non Assyrio, non Medo, non Perso paruerunt. Ipsi Macedonum reges, nunquam eos subigere, quantum uis magnis copijs ualere. Est in regione Abateorum saxum, natura admodum munitum, unico, angustoq; ascensu euntibus patens, paucis custodibus egens. Stagnum quoq; ingens, ut quod longitudine quinquaginta, latitudine sexaginta ferme stadia complectatur, asphaltum producens, ex quo non paruum uectigal percipit. Eius aqua odoris est pessimi atq; amari. Quo fit, ut neq; pisces producat, neque aliquod aquaticum animal. Et cum plures dulcis aquæ fluuij in illud decurrant, nequaquam tamē aquæ natura immutat. Asphaltum stagni medietas plurimum annuatim gignit, quandoq; ad tria iugera, quandoq; ad duo. Vnde & circumstantes Barbari, maiorem partem, taurum, minorem uitulum appellant. Plenus asphaltolacus, procul aspicientibus infusa apparet. Cum asphaltum lacus est egestus, palam ante uigesimum & secundum diem apparent signa. Etenim circa stagnum stadijs pluribus fetor à uento excitatus, proprium, argento, auroque & æri colorem aufert: uento iterum reflante restituitur. Propinqua loca ex calore, fetoreq; lacus corrupta, & morbos afferunt incolis, & breuioris uitæ reddunt. Fertilis est ea palmis regio, quæ fluminibus aut aquis fontium rigatur. Nascitur & in quadam eius conualle, ad multa medicis utile, balsamum, maximum uectigal, quum nulla orbis pars alia eam plantam producat. Ab hac deserta, aridaque prima uicina Arabia adeo differt, ut multitudine fructuum, cæterarumq; rerum quæ in ea nascuntur, scelix nominetur. Calamo enim & eo quem appellant Schinum, rebusq; alijs quæ aromata dicunt plurimum abundat. Folijs præterea odoris suauissimi, & quod ex arboribus stillat, gummi myrrham, etiam & dijs gratissimum perq; uniuersum orbem diffusum thus extrema Arabiæ ferunt. Costum insuper Casiam Cinamomum & alia eiusmodi plura. Herbae uerò & arbuta odorifera adeo abunde, ut quæ cæteri raro super deorum altaribus ponant, illi pro lignis in furnis comburant. Hisq; quæ apud alios habentur rara, Arabes seruatorum domi lectos sternant. Cinamomum utilitate excellens ad hoc refina, miri q; odoris therebinthus apud Arabes nascuntur. Montes non solum abietes ac populos proferunt, sed cedros & quem uocant Baraton Plurimas uerò alias nutrit plantas, sua uem odorem transeuntibus inspiranteis. Natura id soli accidit, ut dulces in eo odores orta ferant. Nam quibusdam in locis effusa terra, aliqua reperiuntur suaue olentes glebæ, quæ ueluti metalla fusæ, lapides ingentes fiunt

Arabes in libertate degentes.

Aduerte quæ in Arabia producantur. Felix Arabia.

ædificandis domibus apti. In eos quum guttæ aquæ pluuiæ cadunt, ita lique-
 fiunt ex humiditate iuncturæ lapidum, cõmiscunturq; inuicem, ut unicus mu-
 rus appareat. Effoditur in Arabia aurum, quod non igni decoquitur, ut apud
Aurum. alios consuevit, sed cuestigiò effossum, nucibus id castaneis simile reperitur.
 Colore est ita lucido, ut pretiosos lapides, ab artificibus auro inclusos, splendi-
 diores reddat. Pecorum a deò fertilis Arabia est, ut nationes plurimas, uitam
 pastorum ducentes, enutriat. Frumento non eget, multarum rerum uberta-
 te opulenta. Pars Syriæ contermina, multas, uariasq; nutrit feras. Nam &
Leones. leones, & pardali multò plures, maioresq; in ea, quàm in Lybia reperiuntur.
Pardi. Præter hos qui Babylonij uocantur tigres. Fert & animalia naturæ duplicis,
Tigres. mixta specie, quorum aliquos appellant, Strutiones camelos, qui ex strutio-
Strutiocame-
lus. ne, camelijsq; cõstant: unde & nomen trahunt magnitudine ad cameli nascentis
 modum. Capite sunt pilis minutis, oculis grossioribus, nigrisq; , non diffi-
 mili forma & colore camelis, collo oblongo, rostro breui atq; acuto, elati,
 mollibus pennis, duobus cruribus, pedibus ungula fissa, ut terrestre simul uo-
 latileq; animal uideatur. Propter grauitatem, neq; altius extolli, neq; uolare
 potest, sed uelociter terra graditur. Persequuntur illum equites, quos sæpius
 lapide pedibus, ueluti funda iacto, ferit. Quum effugere nequit, inter arbus-
 tæ sæpius, aut umbrosa loca, caput abscondit, non naturæ desidia, ne uideat aut
 conspiciatur ab alijs ut quidam putant, sed quia ea corporis pars cæteris debi-
 lior, umbram sibi pro tutela parat. Natura enim optima singulis animanti-
 bus ad sui salutem magistra, non suæ tantum, sed eorum quoq; quos procre-
 at curam salutis gerit. Qui Camelopardi uocantur, ab his ambobus à quibus
Camelopardi. sortiuntur nomen nascuntur, sed camelis existunt minores, & breuiore col-
 lo, capite, oculis colore, pilis, pardi similes. Ungulæ fissura camelos. Caudã
Tragelaphi. habent longam in modum pardi. Nascunt etiam in Arabia tragelaphi acbu-
 bali, plurãq; alia, uariæ formæ, mixtãq; naturæ animantia, quæ breuitatis
 gratia omisimus. Videtur autem sol regioni ad meridiem positæ plurimam
 gignendi uirtutem afferre, proptereaq; plurima in eis locis uaria, ac pulchra
Animaliũ uar-
rietates. animantia natura fieri. Eadem causa, & in Aegypto crocodylli, & fluuiatiles
 equi. In Aethiopia uerò, ac Lybiæ desertis, elephantes multi, uarij serpentes,
 diacones, cæteraq; feræ, magnitudine ac uiribus eximie nascuntur. In India
 quoq; elephantes, mole, uiribus multitudine, reliquis sunt antecellentes. Non
 solum autem his in regionibus animalia specie diuersa, solis opere, uirtuteq;
 fiunt, sed lapides quoq; naturæ uariæ, tum colore, tum splendore admodum
Cristallus. lucido. Cristallus enim lapis ex aqua oritur pura, congelata, non quidem à fri-
 gore, sed diuini calor is uir, quam durtiẽm seruet, uariosque suscipiat colores.
Smaragdi. Smaragdi enim berilliq; inter metalla, æra, nascentes, à superis formam, co-
Berilli. loremq; capiunt. Lapidibus etiam aureis, solis æstus, eum colorem indidit.
 Quapropter & adulterinos quoq; arte hominũ colore cristallos addito fieri
 tradunt.

tradunt. Carbuncolorum insuper varias species solis uirtus efficit. Eodem modo diuersarum auium formis color est additus, ut inuicem differentes. Quædam omnino porphiræ, aliæ splendido nonnullæ croceo, aliæ smaragdi colore existant, quæ omnia lumine solis effici uidemus. Hoc & in iride conspiceræ caelesti licet, qui uarios colores à sole accipit. Horum uarietatem naturales superioribus tribuunt calore solis cooperante, qui uiuificet omnium rerum formas. Denique florum, terrarumque colorum ac uarietatis, cuius naturale opus ars, postea hominum natura docente imitata, uarios singulis rebus colores addiderit. Et enim colores, fructuum odorem, saporum uarietates, animalium magnitudinem, cuiusque rei formam, terrarum diuersas species, constat solis caliditate fieri, qui terræ humiditate concalescens, cuiuslibet rei naturam producat. Itaque neque parius, neque alius quiuis mirandus lapis cum Arabicis est comparandus: quorum & albedo splendida est, & pondus graue, nec cæteris cædunt leuitate. Hanc ei prouinciæ proprietatem, uirtus solis, ut diximus, clarigitur. Calor enim condensat, siccitas comprimît, splendor illuminat. Auium genus omne caloris particeps uolans propter leuitatem solis opera, diuersi est coloris in regionibus præsertim soli propinquis. Babylonia pauones plurimos colore uario distinctos nutrit. Vltima Syria fert psytacos, porphyrionesque ac meagridas, pluresque alias animantium species, coloribus uarias. Simili modo & de alijs similis plagæ locis, ut est India, rubrum mare, Aethiopia, & Lybiæ portio. Sed partes orientis quæ feraciores sunt, nobiliora, maioraque ferunt animantia. Reliquæ secundum solis uirtutem, Eodem pacto inter arbores palmæ in Lybia fructus producunt, squalidos, ac paruos. In interiori Syria qui carioti appellantur fiunt, alijs excellentiores, tum dulcedine, tum magnitudine, tum humore. His maiores multo Arabia fert ac Babylonia, quorum magnitudo sex est digitorum. Colore sunt quidam subæreo, nonnulli puniceo, alij porphiræo aspectu ameni, & suaues gustu. Palmarum arbor proceræ est, stipite tereti & usque ad uerticem æquo coma eius uariè circumque diffunditur. Ea quæ ad meridiem spectat, Arabia, felix cognominatur. Interiori pastores colunt, in tabernaculis uitam ducentes. Hi pecoribus, armenisque dediti, latos habitant campos. Quæ inter hos, felicemque Arabiam interiacet, absque aqua est, & ut iam diximus, deserta. Quæ ad occasum uergit, arenosa est penitus. Per eam iter qui faciunt, quem admodum in mari nauæ arcti, signa itineris duces habent. Reliqua pars Arabiæ uersus Syriam sita, multifariam agrorum cultoribus, mercatoribusque referta est. Qui eorum quæ exportant præmijs alleciti, quæ rara apud cæteros habentur, abundè subministrant. Quæ ad oceanum pars respicit, supra felicem Arabiam posita, multisque ac magnis diuisa fluuijs, plures stagnantes locos, paludesque haud parui ambitus facit. Quæ tum fluminum, tum imbrium aquis irrigata, maiori ex parte duplici fructu abundat. Nutrit autè is locus elephatorum greges, aliisque

*Carbunculi.**Solis uis.**Pauones.
Syria.
Psytaci.**Palmæ.
Carioti.**Arabia felix.*

uaria, ac diuersa specie. formaque animalia. Pecorum insuper, præsertim bo-
um, atque ouium magnas pingueisq; caudas habentium, copiosa est. Multa
Ditili. quoque & diuersa camelorum præbet genera, rum pinguium, tum macilen-
torum, quorum nonnulli gibbum duplicem indorsum habent, à quo & Ditili
nominantur. Horum carnibus lacteque uescuntur incolæ. Quidam ferendis
oneribus apti, supra decem frumenti minas homines uerò quinque in lecto ia-
centes uehunt. Anacoli uerò, Ligariq; qui Dromadum sunt forma, plurimū
uiæ faciunt: præsertim per deserta & aquis carentia loca. In bello quoque
duos incertamen sagittarios ferunt, dorso contrariè inuicem insidentes. Al-
terum à fronte aduersus hostem, alterum contra persequentem fugnantes.
Et de Arabia hæc tenus. Nunc de insula in oceano uersus meridiem reper-
ta, & quæ in ea præter fidem narrantur, deq; inuentionis causa paucis sunt ex-
plicanda. Iambolus à pueritia eruditus, post patris qui mercator extitit, obi-
Iambolus mercator. tum, & ipse mercaturæ operam dedit. Per Arabiam transiens ad aromata
emenda, cum socijs itineris à latronibus captus, primò cum uno ex conseruis
pastor deputatus est. Deinde unà cum eo à quibusdam Aethiopiis cõpre-
hensus, ultraq; maritimam Aethiopiã ductus. Hi quum essent externi in
expiationem eius regionis capti sunt. Mos erat his qui ea loca incolebant Ae-
thiopiis à præcis temporibus ex deorum responsa traditus, perq; progenies
uiginti annos uerò sexcentos (progenies enim triginta perficitur annis) ob-
seruatus duobus hominibus expiationem facere. Habebant præparatum na-
uigiolum, ad ferendas maris tempestates aptum, & quod duo uiri facillè
possent regere. In id sex mensium uictu, quod satis esset ambobus impositoq;
uiros inducentes, manabant, ut secundum oraculi responsa, nauiculam uer-
sus meridiem dirigerent. Venturos esse eos ad insulam fœlicem & humanos
homines, qui beatè uiuerent. Eodem modo, & eorum patriam, si ipsi in insu-
lam salui peruenissent, sexcentis annis in pace, fœlicitateq; futuram. Sin ue-
rò longitudine maris territi, cursum retrò uerterent, tanquàm impios ac sce-
lestos, omni eorum genti magnarum calamitatum causam præbituros. Ae-
thiopes uerò aiunt dies agere iuxta mare festos, sacraq; facere, optantes quo
solita fiat expiatio, prosperum nauigantium cursum. Hi post quatuor men-
sium nauigationem, multis acti tempestatibus, ad insulam deferuntur, figu-
ra rotundã, stadiorum ambitu quinque millium. Insulæ appropinquantibus, ac
colæ quidam obuij, scapham deducunt. Alij accurrentes, mirantur alienigena-
rum aduentum, eos humaniter, benignèq; suscipiunt, quæ apud se erant, cum
illis communicantes. Sunt eius insulæ homines corpore ac moribus haud no-
stris similes. Eadem tamè omnes corporis forma, sed quæ magnitudine qua-
tuor cubitos excedat. Horum ossa ueluti nerui, quo uelis flectuntur, reflectun-
turq;. Corpore sunt plus quàm nostra, agili ac robusto. Nam si quid mani-
bus caperint, nemo eripere ex digitis potest. Piliis carent, demptis, capite, su-
percilijs.

percilijs, palpebris ac meritò reliqua parte corporis adeò perpolita, ut ne parua quidem lanugo appareat. Pulchri sunt, decori, & corpore composito. Aurium foramina multò nostris patentiora. Quemadmodum & lingua à nobis differunt, habet enim eorum lingua priuatim quid, tum à natura, tum ab ingenio datum. Diuisam enim linguam natura dedit, quæ scinditur in inferiori parte, ut ab radice duplex esse uideatur. Ita uaria utuntur loquela, ut nò solum uoce hominum loquãtur, sed auium diuersarum imitant cantus. Quod uerò uidetur admirabilius, unà cum duobus hominibus pfectè simul respondendo, tum disputando loquuntur. Vna enim linguæ parte unì loquitur, reliqua alteri. Purum ibi esse integro anno aërem constat, quemadmodū poëta scribit pirum supra pirum, malum supra malū, uuam supra uitem, ficum supra ficum senescere. Esse insuper tradunt continuò diem parem nocti. Circa meridiem nullam fieri rei alicuius umbram, quū supra uerticem sol existat. Viuunt autem secundum cognationes ac cetus, qui tamen quadringentos non excedant. Habitant in pratis, ferente absq; cultura, sponte sua, uberes fructus terra. Nam insulæ uirtus, aërisq; temperies, terram sua sponte frugiferam ultraquàm satis est reddit. Nascuntur apud eos arundines plurimæ, ferentes uberem fructum, albo eruo per similem. Hos collectos spargūt aqua calida, quo ad auctus, ouis columbæ magnitudinem æquet, ex his postmodū contritis, panem conficiunt dulcedine præstantem. Sunt etiam in ea aquarū fontes permagni, ex quibus partim aquæ calidæ, ad usum balneorum, ad curandosq; morbos manant, partim summa dulcedine frigidæ, quæ ad ualitudinem conferunt. Est quoque omnium doctrinarum, maximeq; astrologiæ apud eos cura. Utuntur literis, quas habent uiginti & octo, secundum uirtutem significandi, characteres uero septem, quarum quælibet quatuor interpretatur modis. Longissimæ sunt ætatis ut qui annos centum quinquaginta uitam agant, & absq; aliquo ut plurimū morbo. Si quis febricitat, aut corpore æger fuerit, mori statuta lege compellunt. Nò scribunt per latus ut nos, sed à superiori parte recta linea ad inferiorem. Mos est eis ad certam usq; ætatem uiuere, qua perfecta, uariam sibi mortem sponte constituunt. Gemina est apud eos herba, supra quàm si quis iacet, in suauem deductus somnū, moritur. Mulieres minime nubunt, sed omnibus sunt communes. Simili modo & filij educantur, cōmuniq; amore sunt omnibus. Abducunt sæpius à nutrientibus infantes, ne matres filium recognoscant. Quo fit, ut quum nulla sit apud eos ambitio, aut præcipua affectio, concordēs absq; ulla seditione uiuant. Esse insuper animalia ea in insula magnitudine quidem parua, sed natura ac sanguinis uirtute admirabili. Corpore sunt rotundo, ac testudinibus simili, duabus lineis inuicem per medium transuersis, in quarum cuiuslibet extremo sit auris & oculus, ut quatuor oculis uideant, totidem audiant auribus. Vnicis uentre atq; intestinis, in quæ cōmesta confluunt. Pedes circū habent plures,

Lingua diuisa.

Dicitur animaduerte admirabile.

Arundines.

Diuersus scribendi modus.

quibus in utraq; partem ambulat. Huius belluæ sanguis mirabili asseritur uirtute. Omne enim corpus cōcisum dum spirat, hoc tinctum sanguine eue-
 stigio coheret. Similiter & manus cæsa, reliquaq; corporis, dum uita suppe-
 tit, partes refartuntur, si recenti adhuc applicentur uulnere. Quisq; cætus nu-
 trit magnas diuersæ naturæ auéis, quibus experiuntur quales filij sunt futuri.
 Positis enim supra auéis infantibus, si uolantes per aëra, immoti non expaue-
 scant, educant. Si uerò timore ignauiaq; deficiunt, proijciuntur, ut neq; diu-
 tius uicturi & animi exercitio inutiles. Cuiuslibet cætus senior, alijs tanquam
 rex cui parent omnes, imperat. Annis centum quinquaginta actis, seipsum ui-
 ta ex lege priuat. Post eum senior accipit principatum. Mare quo insula circū-
 datur, fluctuosum, & quod motus ingenteis facit, dulcis est aquæ gustu. Ar-
 ctus & pleræq; stellæ, quæ nobis apparent minimè, ab illis conspiciuntur. Se-
 ptem uerò insulæ, simili magnitudine, paribus interuallis, eiusdem gentis, le-
 gisq; existunt. Omnibus ea incolentibus, quamuis terra sua sponte abunde
 uictum ferat, tamen his modestè utuntur. Simples enim cibos appetunt, nu-
 trimentum quod satis est, quærentes. Carnibus, tum assis, tum elixis uescun-
 tur, coquorum artem, uarijsq; saporibus condita, ut inutilia reiiciunt. Deos
 & eum qui omnia continet, solemq; reliqua cælestia colunt. Pisces, auéisq;
 uarij generis capiunt. Nascuntur etiam sua sponte arbores fructiferæ, oleaq;
 & uites, ex quibus olei, uiniq; copiam educunt. Serpenteis magnos, sed inno-
 cuos insula producit, quorum carnes miræ dulcedinis, edunt. Vestes parant
 ex lanugine mollis ac splendida, ex medio arundinum sumpta, qua maritimis
 tincta ostreis uestimenta purpurea conficiuntur. Varia existunt animãtia,
 ut propter opinionem, haud facile credita. Certum uiuendi ordinem seruãt,
 unocibo dietim contenti. Nam certo die pisceis, alio auéis quandoq; ter-
 restria animalia edunt. Oleo aliquando, simpliciq; mensa utuntur. Diuersis
 sunt exercitijs dediti. Quidam inuicem ministrant. Alij piscantur, alij exercēt
 arteis nonnulli circa alias res usui commodas occupantur. Quidam exceptis
 senibus, partitis inuicem operis, seruitio uacãt. In sacris ac diebus festis, hym-
 nos in deorum, & maximè Solis laudes canunt cui se & insulas dicarunt. Mor-
 tuos in littore sepeliunt, cadauer, quum mare fluit, arena obruentes ut aquæ
 fluxu, inundationeq; exaggeretur locus. Calamos aiunt, ex quibus fructum
 decerpunt, augeri minui ue ad lunæ modum. Fontium aqua dulcis ac sana, ca-
 liditatem seruat, nisi frigida aqua, aut uinum immisceatur. Iambolus, & qui
 cum eo accesserant, cum septem annis in insula mansissent, tandem eiectos fu-
 isse aiunt inuitos, tanquam malos, malisq; assuetos moribus. Igitur prepara-
 ta scapha, cibusq; impositis, abscedere coacti, mensibus quatuor, ad regem In-
 diæ arenosa ac uadosa loca mari appulere. Et alter quidem tempestate periit,
 Iambolus in uillam quandam diuertens, ab incolis ad regem in urbem Alibro-
 tam plurimum à mari distantem deductus est. Quum Græcos diligeret rex,
 plurimiq;

Seniores prin-
 cipatu potien-
 tes.

Iambolus.

Alibrota urbs

plurimiq; eorum doctrinam faceret, multis illum donauit. Deinde securè in Persidem primò, tum sospitem in Græciam misit. Hæc post modum Iambolus literis mandauit, multa q; de India conscripsit, antea cæteris ignota.

EXPLICIT LIBER TERTIVS,

Incipit quartus, in quo hæc continentur.

De Aethiopibus qui sunt ultra Lybiam, deque his quæ apud eos antiquitus feruntur.

De auro quod in extremis Aegypti effodit, deq; eius præparatiõis artificio.

De his qui maritima loca Arabiæ incolunt, atq; ad oceanum sita uersus Indiã loca uergunt. Vbi describuntur singulatim nationes, & quibus legibus utuntur, & quam ob causam multa de eis uariè feruntur, minimèq; fides illis præstetur.

De præcis Lybiæ rebus, deq; his quæ de Gorgone & Amazonibus, & Amone atq; Athlantibus scribuntur.

De his quæ de Nisa feruntur fabulæ, in quibus de Titanibus, de Dionysio, & de eorum matre continetur.

V 4 DIODORI

DIODORI SICVLII
A POGIO FLORENTINO IN LATI
NUM TRADVCTVS, DE ANTI
QVORVM GESTIS FA
BVLOSIS, LIBER
QVARTVS.

*Aethiopes
primi.*

*Homines
primi.*

Deorū cultus.

*Aethiopes à
Semiramide
Hercule, &
Dionysio nō
ui. li.*

OSTEAQVAM SVPERIVS DE AEGY
pti, Asiaeque secundum quaque prouinciā memoratu dignis
rebus scripsimus, hic liber Aethiopes, Lybios, Athlantides
cōplectetur. Ferunt Aethiopes primos hominū omniū cre
atos esse cuius rei coniecturā ferunt, quod nō aliunde homi
nes in eam accesserint: sed in ipsa geniti, meritò indigetes
omniū consensu appellentur. Et quidem simile ueri est, eos qui sub meridiē
habitant, primos è terra fuisse homines genitos. Nam solis calore terrā, quae
humida erat, arefaciente, atque omnibus uitam dante, decens fuit, locum soli
propinquiorem primò naturam animantiū tulisse. Afferūt autē deorū apud
eos cultū primitus adinuentū. Sacra insup. pompas, celebritates, aliaque qui
bus dijs honores impenduntur, ab eis fuisse reperta. Qua ex re ipsorum in de
os pietate, religioneque, inter omnes uulgata, uidentur Aethiopum sacra dijs
admodum grata esse. Huius rei testimonium afferunt antiquissimū ferè, ac
celeberrimum apud Graecos poëtarum, qui in sua Iliade Iouem reliquosque
unā deos introducit in Aethiopiā, tum ad sacra, quae eis de more fiebāt, tum
ad odorū suauitatē cōmigrātes. Dicitur etiam Aethiopus suae erga deos pie
tatis praemiū tulisse, quod nūquam ab externis regibus subacti sunt: semp̄ em̄
liber permansere. Etenim quum plures, magni copijs, apparatusque aduersus
eos profecti sint, nullus tamen eorum imperium potitus est. Cambises quip
pe maximis uiribus Aethiopus aggressus, & exercitu, amisit, & ipse periculū
subijt uitae. Semyramis, & consilij magnitudine, & rerum gestarum fama ex
cellens quum Aethiopiā intrasset, desperatione rerū subitò abcessit. Her
cules quoque & Dionysius, uniuerso peragrato orbe, solos Aethiopus, etiam
Aegyptio conterminos, tum propter eorum in deos cultum, tum quia in ex
pugnabiles uidebantur, intactos reliquere. Afferunt insuper Aegyptios eo
rum colonos esse, colonia ab Osiride deducta. Quin etiam Aegyptum olim
non terram firmam, habitabilemque, sed mare ab orbis exordio extitisse. Ea li
mo postmodum Nili inundatione ex Aethiopia aduecto, exaggerata à flu
mine terra, paulatim continentē factam. Quod in ostijs fluminis conspicit li
cet, Annis em̄ singulis, noua materia, inundatione Nili ostijs apposita, cecidit
pelagus

pelagus, ob cumulos terræ superinductæ: ita regio omnis incrementū ab Aethiopia ex terra allata caput. Plurimæ etiā leges ab Aethiopiis sunt ad Aegyptum translatae, colonis maiorum seruantibus instituta. Nam reges, deos existimare, sepulchrorūq; præcipuum studium habere, aliāq; eiusmodi plura ex Aethiopiū disciplina profecta sunt. Statuarū insuper magnarum usum, ac literarum formas, ab Aethiopiis acceperunt. Quum Aegyptij literis utantur proprijs, has quidem uulgò discunt omnes, has quas sacras appellāt, soli sacerdotes norunt, à parentibus eorum priuatim acceptas. Apud Aethiopes hisdem omnes figuris utuntur. Sacerdotes non apud utranq; nationem eundem ordinem habent, purè enim castèque ad cultum deorum accedūt, utriq; simileis ferentes stolas eiusdemq; figuræ. Sceptrum in aratri formam quo & utuntur reges. Pilleos etiā ob longos gestant, circa finem umbelicum habentes, serpentibus quos aspidas uocant circumuolutos. Monumentum insigne, eos qui contra regem insurgere audeant, mortiferis moribus subesse. Plura alia de illorum antiquitate dicuntur, Aegyptiorumq; colonia, de quibus scribere haud operæpretium uidetur. Sed de Aethiopiū literis quas Aegyptij sacras uocant, ne quid de priscis rebus omittatur, dicendum. Sunt Aegyptiorum literæ uarijs animatibus, extremitatibusq; hominum atque instrumentis, sed præcipuè artificum per similes. Non enim syllabarū compositione, aut literis, uerba eorum exprimuntur, sed imaginum formarum significatione usu memoriæ hominum tradita. Scribunt quidem, accipitrem, crocodillum, serpentem, hominis oculum, manus, faciem, & cætera eiusmodi. Accipiter rem denotat citò factam, quoniam hæc aliarum ferme omnium auis sit uelocissima. Transfertur hæc notatio ad domesticas res, quæ uelociter fiant. Crocodillus malum significat. Oculus iustitiæ seruator, & totius corporis interpretatur custos. Reliquarum corporis partium, dextera manus, digitis passis, libertatem designat. Sinistra uerò compressis, tenacitatem atq; auaritiā. Eodem modo & cæterarum corporis partium figura atq; instrumenta aliquid certum notabant, quæ memoria hominū, longo usu ac meditatione obseruata, euestigiò quid ea exprimerent intinoscebant. Aethiopiū leges quædam non parum ab reliquarum gētium legibus, maxime uerò circa regum electionem differunt. Nam sacerdotes optimos ex se ipsis eligūt. Quem uerò ex eis deus more quodam bacchantium circumdelatus cepit, hunc regem populus creat. Statinq; flexis genibus, quoniam sit diuina prouidentia datus, ut deum honorat. Assumptus in regem, uitam ducit, statutam legibus, omniāque agit iuxta patrios mores, neque præmio, neque pœna afficiens quæquam, præter traditam à superioribus legem. Mos est illis neminem subditum, etiā damnatum, morte punire, sed quidam ex lictoribus præferens mortis signum, ad reum mittitur. Quo accepto, reus domum abiēs, sibi mortem cōstitit, Commutare mortem exilio, ueluti mos est apud

*Aspides.**Aegyptiorum
literæ.**Accipiter.
Crocodillus.
Oculus.
Manus.*

est apud Græcos nefas habetur. Ferunt quendam, misso ad se mortis signo, cogitasse ex Aethiopia fugere. Quod præsentiens mater, zona ad filij collum polita, nequaquam in manibus renitere ausum, ne suis dedecori esset, transgulasse. Sed præter omnium opinionem mirandum uidetur, quod fertur de regum morte. Nam qui in Meroë sunt, circa decorum sacra, culturæq; dediti sacerdotes, & hi quidem maxima apud omneis pollent auctoritate, quum eis uisum fuerit, regi nunciant, ut mortem oppetat: ita enim deorum iuberere sponsa, neq; fas esse immortalium uoluntatem ab mortali homine cōtemni, aliasq; addunt rationes, quibus ex ueteri obseruataq; consuetudine, uoluntariam regi suadeant mortem. Et sanè superiores omnes reges, sacerdotibus, non armis, neque uicoacti, sed ipsa uicti superstitione, sponte paruerunt. At

Ergamenes. Ptolomæi secundi tempore, rex Aethiopum Ergamenes, Græcis doctrinis, philosophiæq; deditus, hunc primus morem spreuit. Vnus nanq; prudentia regedigna, cum mil. tibus in Auatum, ubi templum aureum erat Aethiopū profectus, sacerdotibus omnibus interemptis, ueteri q; consuetudine abolita, pro uoluntate regnum tenuit. Consuetudinem quam seruant regis amici, quamuis mirabilem, tamen permanere ad hoc usque tempus dicunt. Moris enim afferunt Aethiopibus fuisse, ut si quando res aliqua corporis parte, ex qua uis causa debilitaretur, domestici homines, sponte sua eandem partē debilitarēt. Turpe etenim existimabāt, rege claudō, nō & omneis claudos amicos esse. Et quidem absurdum uidebatur, quū ueræ sit amicitia, ex rebus aduersis amicorū dolore, lætari secundis, nō & corporis quocq; doloris amicos participes esse. Ferunt quoque consuetudinis esse, amicos ulro in regis morte uita defungi, existimantes eum interitum gloriosum, ueræq; amicitia testem. Ideo haud facile est Aethiopibus aduersus talem amicorum sensum, in fidiā patrare, cum & rex, & amici, uno animo, communi eorum consulant salutē. Hæ leges apud eos Aethiopes qui Metropolim, ac Insulam Meroën, uicinâque Aegypti loca incolunt, seruantur. Sunt & alia genera Aethiopum admodum populosa, quorum hi, utraq; Nili ripas insulasq; in Nilo sitas habitant, in Arabia sunt pximi. Alij mediterraneas tenent regiones, uersus Arabiam sitas. Horum pars maior, maximeq; iuxta fluuium inhabitantes, color nigri sunt, facile similes, capillis crispis, syluestres ferme omnes, atq; aspectu efferri corpore robusto, ungues ptenas feris similes, absuntq; à mutua humanitate plurimum. Vocem punciāt acutam. In cæteris quæ ad uictū spectāt, nil domestici, humani q; habēt, plurimū à nostris moribus differentes. Arma ferunt, hi quidem scuta ex corio crudo bouis ac paruas hastas. Hi præacutas sudes, quandoq; ligneos quatuor arcus cubitorū: quibus sagittāt altero ptenso pede. Consumptis sagittis, subdibus pugnant. Armant in super usq; ad certam ætatem fœminas, quibus ut plurimū moris est, æreū circulū in labijs ferre. Vestibus quidā minimè utunt, uitā per omnē nudi, expositi q;

solis ardoribus, nulla re præterquam quæ casu se offert, adiuvant. Nonnulli pecudû caudas, pudendis uelamē, scemori circūdant. Alij pecorû uestiunt pel libus. Sunt qui subligaculis quæ ex capillis contextunt, usq; ad mediû, corpus cooperiant. Non enim oues eorû (ita tert regio) lanam habēt. Cibis utuntur quidam herba, quæ in aqua sua sponte, circa stagnantia ac paludosa, oritur loca. Quidam arborum fluctibus, quibus etiam corpora ab æstu meridiano circūdant. Alij Sisamû & lotum serunt. Sunt qui teneras arundinum radices edant. Plures arcu exercitati, a uibus occisis, famē sedant. Magna pars, pecorum carnibus, lacte, caseo, uitam ducūt. De dijs qui superiores accolūt regiones, dupliciter sentiunt. Nam quosdam eorum opinantur sempiternos, atq; incorruptibiles esse, ueluti solem, lunam, & uniuersum mundum. Quosdam uerò putant mortales, naturæ participes, sed ppter uirtutē, & in homines beneficia, honores immortales fuisse sortitos. Ilidem nanq; Pana, Herculē, Iouem, præcipuē colunt, existimantes multa ab his hominum generi beneficia impensa. Quidam Aethiopum nullos censent esse deos, ideoq; solem orientem, ut hostem in loca palustria fugientes, execrantur. Moribus, circa mortuorum funera, sunt uarijs. Nam hi defunctos in flumen piciunt, existimantes id optimum sepulchrum esse. Hi circundatos uitro, diu seruant, ne eorum aspectus sit posteris ignotus, neue in obliuionem incidant domesticorû. Alij in urnis fictilibus condentes, circa templa sepeliunt, per quos maximum habetur præstitum iusiurandum. Regna tribuunt, hi quidem melioribus, arbitrati fortunæ dona, utraq; & monarchiam & uirtutem esse. Alij bonos pastores in regnû assumunt, tanquam eos qui rei optimæ curam habeāt. Quidam ditioribus, at qui suis facultatibus soli cæteris opitulari queāt, regnum mandant. Nonnulli fortitudine præstantes, eligunt reges, putantes qui bello plurimum possit, solum imperio dignum esse. Eius iuxta Nilum oræ, quæ Libyam respicit, nam portio pulchritudine cæteras superat. uarias ad uilum uitæ res, copiosæq; afferentes, ad euitandos uerò ardenteis solis æstus, paludes, aptissimû refugiû habet. Qua ex re is locus à Libycis atq; Aethiopibus sæpius bello laceffitus ipsi quoq; accolæ, mutuis decertant bellis. Accedunt ad eos ex superiori plaga elephantes electi, ut quidam tradūt, fertilitate loci, pastusq; suauitate. Paludes enim mirandæ à ripis fluij manant, in quibus multi, uarijsq; ut ulua, arundinesq; nascunt cibi, quos quû degustāt, libeter in his locis morant. Cōsumentesq; ut plurimû nutrimenta hominum, eos compellunt ad alia loca fugere. At ipsi, utpote pastores, in tabernaculis habitantes, fertiliores agros suam patriā esse putant. Elephantes autē mediterranea, aridaq; loca, procul ab aquis linquunt, pascuorum inopia. Nam tum æstus magnitudine, tum raritate fontium, pauca ibi nascuntur. Tradunt quidam in desertis ac efferis locis, serpentes, qui cum elephantis propter aquas pugnant, magnitudine, numeroque admirabiles esse. Complicant enim in corpus as-

*Aethiopum de
dij opinio.
Aethiopum se
pulchra.*

*Elephantes cum
serpentibus.*

surgentes

furgentes, annixiꝫ uiribus, elephantorum crura, connectuntꝫ pluribus pliocis, adeo arcè, summaꝫ ui, ut spumentes bestias, natura grauis, ad calum compellant. Tum plurimum concursu facto, bestiam haud facile mobilem depascuntur. Omisiss enim elephantis, ad assuetos uertuntur pastus. Dicunt hos serpentes loca fugere campestria: habitare autem inter longas cōualleis, in altis speluncis, neꝫ assuetos, tutosꝫ deferere locos. Natura quod cuiꝫ ad tutelā conferat, singula animantia docente. Et de his Aethiopicibus haecenus.

Nunc pauca de auctoribus, qui de Aegyptijs atq; Aethiopicibus scriplere sunt nobis dicenda. Horum nonnulli fama & quidem mendaci credentes, qui dam scribendi uoluptate seducti, nullam merent fidem. Agatharchides, qui *Agatharchides.* pe Cnidius, in secundo rerū Asiaticarū, ac Artemidōrus Ephesius in Octa- *Arthemidorus.* uo geographiæ libris, nonnulliꝫ alij qui in Aegypto habitantes, historias edidēre, in plurimis eorum, quæ retulimus cōueniunt. Et sanè nos, quo tempore ad Aegyptum uenimus plurium sacerdotum consuetudine usi, cum senioribus quoꝫ nonnullis, qui ex Aethiopia aduenerant collocuti, ab his diligenter rerum ueritatē scrutati sumus: multa quoꝫ ab historicis, falso scripta deprehendentes, ea in quibus conueniebant literis mandauimus. Nunc Aethiopes qui meridiem uersus & rubrum mare incolunt referemus. Verum prætermittendum nobis non uidetur, quomodo aurum apud Aegyptios reperitur. *Auri effosio.* In Aegypti finibus, qui ad Aethiopia & Arabiam uergunt, loca sunt metallorum feracia, ex quibus magno cum labore atq; impensa, aurum educitur. Nam terra nigra natura, meatus ac uenas habet marmoris albissimi & quod super omne luceat splendorem. Huic operi qui præsumt, magna hominum copia, ad excudendum aurum utuntur. Aegypti enim reges, crimine damnatos omnes, ac ex hostibus captos, insuper ob aliquam falsam calumniam, aut regum iram, in carcerem detrusos, auro effodiendo deputant, simul sumpta facinorum poena & magno questu ex eorum labore percepto. Illi compedibus uincti, magnus hominum numerus, absq; ulla intermissione, die, noctuꝫ exercentur, nulla, neꝫ requie concessa, omniꝫ ablata effugiendi facultate. Nam Barbari milites, diuersa inuicem lingua, eorum custodia præsumt, quorum nullus sermonis commertio sublato, aut precibus, aut amore, potest corrumpi. Ex terra quæ fuerit durissima plurimo igni decocta, aurum extrahit. Molliorem petram, & quæ mediocri labore frangitur, ferro effodiunt infinita ferè hominum millia. Qui auri uenas discernit, præcedit operarios, ostendens quæ effodiant loca. Monstratum lapideum marmor, robore corporis præualidi, non arte, sed magna ui, cuneis ferreis proscindunt. Cuniculos uerò agunt non rectos, sed quosplendentis auro marmoris natura ducit, quū propter uarios flexus, circuitusꝫ obscuri existant. Lumen opifices ante frontem præferentes, saxa magno conatu in frustra excisa, in solum dericiunt. Ab hoc labore nunquam conuiescūt, contumelijs, uerberibusꝫ ad continuū opus coacti.

coacti. Impuberes pueri, in duas partes diuisi, hi quidem proiecta frustra minutatim scindunt, hi uerò efferunt. Qui annum trigefimum excedunt, sumpta ab his ad mensuram concisa frustra, in lapideis uasis, ferreo malleo ad erui magnitudinem terunt. Ea deinceps in molas, quæ plurimæ sunt, coniecta, fœminæ, senesq; duo aut tres ad molam positi, usq; ad farinæ modum contrita molunt. Nota omnibus horum corporis illuue, neq; ueste ulla operiente pudenda, nemo est, quin eo aspectu fedo, tetroq; motus, tantæ miserentur calamitati. Sed nulla pietas, nulla requies, nulla uenia illis datur, siue æger, siue febricitans, siue senes, siue fœminæ debiles fuerint. Sed plagis omnes ad continuum opuscogunt, quod ad miseri ex debilitate deficient. Sunt qui timore futuræ uitæ, quam præsentis putant pœna deteriore, mortem uitæ præferant. Demum opifices ad molam cõtrita, in latis tabulis, paulò accliuioribus ponentes, iterum aqua iniecta, marmor terunt. Eo modo terra defluente, aurum ex grauitate in tabulis remanet. Hoc sæpius iterantes, manibus aurum fricant. Deinde raris spongijs terram mollem exprimunt, quo ad uelut arena aurea reddatur. Alij postremò operarij pondere ac mensura in ollas fictileis coniicientes, superaddunt certa mensura plumbum. Algam maritimam, fursuremque ordeaceum. His ad proportionem compositis, ollas luto diligenter liniunt. Deinceps quinque continuis diebus, noctibusque in fornace decoctum, rebus cæteris consumptis, solum aurum purum in uasis reperitur: parum priore pondere imminuto. Hoc labore, industriæque in Aegypti extremis aurum paratur. Sanè ipsa nos palàm docet natura, aurum inuentione laboriosum, custodia difficile, quæstu anxium esse, usu inter uoluptatem ac dolorem constitutum. Horum metallorum inuentione uetusta est, & ab antiquis regibus reperta. Nunc de his quæ Arabici sinus littora, Troglodytasque ac Aethiopiã, quæ meridiem notumque respicit incolunt gentibus dicemus. Exor diemur autem ab eis quos Ichthyophagos uocant qui littus habitant Carmaniũ Cedrosiumque, extremum usque Arabici sinum, longa sanè intercapedo, ac duobus Epiris, altero in exitu sub foelicem Arabiam. altero sub Troglodyticam oram. Clausula horum Barbarorum quidam nudi per omnem uitam degentes, uxores, filiosque communeis habent, bestijs simileis, ut qui neque uoluptatis, neque doloris ullum, nisi naturalem sensum percipiunt, neque turpis neque honesti discrimen norint. Habitacula habent, non longè à mari, iuxta promontoria, ubi non solum profundæ cauernæ, sed cõualles immensæ, & angustæ speluncæ existunt, egressu ipsa natura difficili ac tortuoso. Harum tanquàm ad eorum usum natura factarum, aditus, incolæ magnorum cõgerie lapidum obsepunt, qua ueluti retibus capiunt pisces. Maris enim fluxu, quod his diebus singulis, circa tertiam, ac nonam horam accidit, oras littori propin quas inundate aqua, in immensum excrescens, opertis locis omnibus, innumeram sortem diuersorum piscium, secum in continentem defert. Qui quum

*Ichthyophagi
piscium uord
tores.*

Necessitas natura instituit.

in diuersa loca cibi gratia diuertant, refluxente mari, aqua uerò per lapides effluente, pisces in sicco destituuntur. Quos incolæ cum uxoribus, puerisque concurrentes, capiunt. Accedunt autem per coetus diuisi, Barbari ad sua quisque loca, cum clamore uasto, ueluti improuisam quandam uenationem nacti. Mulieres, puerisque minores ab se captos pisces in terram proiciunt. Qui corpore uigent, magnorum piscium capturae uacant. Traducunt autem mari, non solum scorpij, murenæ & canes sed marini uituli, uariaque piscium genera, & nomine & forma ignota. Has marinas beluas non armis expugnant, sed caprarum cornibus præacutis, saxisque in aciem abruptis cedunt. Et enim necessitas naturam instituit, quæ temporibus parens, se ad id quod usui esse uideatur accommodat. Captos uarij generis pisces, supra petras ad meridiem firmas nimioque solis incensas æstu ponunt pauloque post reuoluunt, tum ad solem decoctos perque caudam apprehensos, quatunt. Omni excussa carne, spinas ad certum proicientes locum in magnum acruum cumulant, certo postmodum usui: de quo postea scribemus. Futuras post hæc carnes piscium in concauo saxo pinsunt, admistoque palinuri semine, cibum conficiunt sibi suauissimum. Nam sic immixtas carnes, in modum longioris lateris formant, ad solemque paulò deficcatas, sedentes cum uoluptate edunt. Non quidem ad certam mensuram aut pondus, sed ad satietatem prout cuiusque fert libido & edendi appetitus. Habent enim semper uelut è penu promptum hunc cibum, tanquam Neptuno pro Cerere uictum illis subministrante. Quandoque uerò maris tempestate adeo littori proxima loca, multis diebus, inundant, ut nulla detur piscandi facultas. Quo tempore, cibi penuria, conchas legunt per magnas, quarum testa saxis attrita, in terriori carne cruda, sapore ostræ per simili, uescuntur. Vbi uerò tempestas uentorum uel diutius perseverat, conchæque deficiunt, ad ossa confugiunt iam cummulata. Ex his tenerioribus, recentioribusque electis, quæ dentibus possunt, mandunt. Duriora edunt saxo contrita nil brutis animantibus dissimiles. Et ossibus quidem, ut diximus, piscibus autem miro quodammodo ultraquam quis existimaret utuntur. Nam eorum capturae quatuor diebus continuè intenti, epulantur palam cum lætitiâ cantuque ab sono, omnibus inuicem congratulantibus. Deinde mulieres, ut quanque quis fortè incidit, cognoscunt, prolis causa, omni cura ob ciborum qui præsto sint copiam uacui. Quinto die ad fontes pergunt, potus gratia, ubi aquæ dulces fluunt, ad quas postores greges atque armenta potum ducunt. Eorum profectio haud dissimilis est armentis bouum, omnibus simul uocem uelut inconditum sonum tollentibus. Lactanteis infantulos matres in ulnis ferunt. Repulso à lacte, patres qui quantum excedunt annum, cum parentibus magno cum gaudio (ut qui sua sponte uictum quærant) proficiscunt. Natura eorum incorrupta, famem sedare, maximum ducit bonum, nullam aduentitiam uoluptatem quærens. Cum pastorum aquationibus appropinquant, repleto aqua uentre, uix regredi queunt,

potu

potu graues. Eaꝗ die nihil edunt, iacet quisq; aqua plenus, distēt usq; similis ebrio, postera die denuo ad capiēdos pisces redeunt. Ita eorum uita ꝑ omne tempus transacta, ob simplicem uictum, raro in morbos incidunt. Breuioris tamē quā nos sunt uitæ. Hæc eorum qui intra sinum habitant, uiuēdi norma. At illorū qui extra sinum sunt, multo est mirabilior: ut qui nunquā bibant, & natura ab omni semoti sint passione. Hi procul ab terra habitabiles, tāquā in loca deserta à fortuna eiekti, piscationi dant operā. Humida nō appetunt, pisces edunt semicrudos: nō quo sitim effugiāt, sed feritate quadā contenti uictu quē à fortuna sortiti sunt. Felicitatē summam putant his carere rebus quæ dolorem possent e gentibus afferre. Id uerò mirabile, & quod uix credi queat, quod nulla mouentur animi passione. Ab Aegyptijs mercatoribus qui per rubrum mare, iuxta ea loca nauigant, etiam nunc eadem quæ nos scribimus de his, referuntur. Tertius quoq; Ptolemæus cupiens elephantos qui in eis sunt locis uenari, quendam ex amicis Simiam nomine, ad speculandum eam regionem misit. Hic diligenter scrutatus singula, ut Agatharchides Gnidius retert, ait gentem hanc Aethiopum, qui absq; passione uiuunt, nullo uti potu, ut quem non appetāt natura, neq; nauigantium sermone, aut appropinquantū externorum aspectu moueri, sed respicientes tantum immobiles stare, absq; ullo, ac si neminem uiderent, sensu. Si quis ense educto eos percusserit, non diffugiunt, & uerba, & iniurias perferentes, neq; quāquam alterius uulnere aut damno mouetur, sed sapius filios aut uxorem ante oculos interfectos, absq; ulla passione respiciunt, nullum neq; iræ, neq; misericordiæ signum ostendentes. Deniq; omnia mala, quieto animo perferunt, aspicientes solum ad percutientes, ac ad singula mouentes caput. Ferūt eos præterea sermone carētes, nutu, manibusq; significare, quibus egeant & quæ uelint. Quod uerò quis miretur magis, marini uituli inter hos uersant, piscium capturæ, uelut homines intenti. Simili studio cubilia, partusq; & natantum tutelam, hæ gentes unanimitate consensu, pacēq; curant, nullo externo animanti infestæ. Quod uitæ genus, licet mirabile, à priscis olim temporibus ea gens seruauit, siue ita longo tempore assueta, siue acta necessitate. Habitaculis non iisdem quibus Ichthyophagi utuntur, sed diuersis habitant modis. Quidam in speluncis diuersoria habēt ad arctum positā, in quibus tum umbra, tum spirans aura, eos ab æstu solis tutatur. Nam quæ ad meridiem loca spectant fornacibus ex nimio æstu similia, accessum ad ea adimunt. Qui sunt uersus arctum, ex costis cetarū incuruis, quas mare plurimas effert, ex utroque positā latere, colligatisq; quas magis alga operiunt, habitacula sibi extruunt, ad euitandos æstus, natura sibi artem ex necessitate ad se tuendam reperiente. Est & tertius apud Ichthyophagos habitandi modus. Arbores quædā iuxta littus plurimæ nascuntur imminentes mari, has frequentibus folijs, fructu uerò simili nuci castaneæ, simul connectentes, umbracula sibi consti-

Simia Ptolemæi tertij amicus.

Admirandam gentis patientiam animaduerte.

Diuersæ habitations.

tuunt: ubi in littore pariter & mari commorantes, uitam agunt, cum solem effugientes, arborum umbra, tum cōtinua maris unda, uentorūq; aura, æstū mitigare. Quartum habitaculorū modum, ingens iuxta littus tumulus efficit, qui priscis olim temporibus, ex maritimis herbis, arenaq; maris, fluctibus immixta editus, instar montis excreuit adeo, firmus, solideq; compactus, ut in eo oblongas effodiant speluncas, in quibus commorantes, maris refluxu prodeant ad piscium capturam. Fluxu ad speluncas cōfugientes, epulantesq; quos ceperant pisces. Mortuos in mare proijciunt, inundationis tempore sepulchra suis corpora piscium præbētes. Vnum ex Ichthyophagis genere eas habet habitationes, ut qui eiusmodi diligenter res inuestigare uelint, satis addubitare cogantur. In promontorijs enim præcipitibus undiq; ac præaltis habitant nonnulli, ad quæ impossibile fuit quēquam in principio adire. Pars mari proxima, nepediti quidem est accessibilis. Nauibus non utuntur, quum sit ignotus illis earum usus, ita fateamur oportet, illos esse loci aborigines, neq; ab aliunde generis, sicut quidam naturales senserunt, principium cepisse. Verum quum horum cognitio difficilis nobis sit, nil prohibet multa pollicentes, in paucis uera sentire, & quæ uerbis similia uero audientibus persuadentur, quandoq; longè à uero abesse. Nunc eorum quos Chelonophages dicunt uita recenseatur.

Chelonophages. Sunt in oceano insulæ iuxta continentem, numero plures, sed paruæ humilesq; nullo, neq; domestico, neq; agresti fructu. In his quoniam ferme contiguæ sunt, nulla fit tempestas, aut fluctuum maris inundatio. Inter has magnus habetur testudinum numerus, quæ eò confugiunt, ob maris tranquillitatem. Noctu in profundo cōmorantur, intētæ cibo. Die inter insulas diuertentes, iacent, respicientes ad solem, in uersisq; nauiculis piscatorijs aspectu similes, excellūt enim magnitudine præcipua inter marinas conchas, Barbari insulas incolētes, interdū paulatim ne sentiantur, uersus testudines natant. Eas adorti, quidam ab uno latere ad terram premūt, quidam ab reliquo sursum leuant, quo reddant resupinas, ne uertere se, neue effugere queant. Tū longa reste per caudam ligatas, nando ad terram deducunt. In insula expositis, omnia interiora, paruo tempore ad solem adusta, comedunt. Testa, quæ cōcaua est, tum ueluti cimba ad continentē nauigant, tum pro aquæ receptaculo, tum pro tentorijs utuntur, quibus natura admodū, opitulata est, ut una res, uario usui accōmodaretur. Cibo enim, uase, domo, nauī, uitam illorum adiuuāt. Haud procul ab his † leuis, inhabitant uitam inculta in ducentes Barbari. Nutriuntur enim excetis, à mari ad littus eiectis, quarum magnitudine, quandoq; abunde epulantur, quandoq; illis deficientibus, torquentur fame cogunturq; cum cætera consumpta sint, algam, & extrema costarum mandere. Hæc fertur Ichthyophagorum uita. Littus quod ad Babyloniam spectat, contiguum est regioni domesticæ, & plantis plenæ. Tanta uerò inest piscium multitudo, ut incolis nūquàm eorum desit copia. Nam

prope

propelittus frequenteis infigunt humi calamos, ad eò inuicem cōnexas, ut re-
tia aspicientibus, in littore uideantur. In his sunt plurimi aditus, qui ostijs ita
ut in utrāq; uoluantur partem, clauduntur. Maris fluxus ad terram delatus,
aquæ impetu ostia impellens aperit, refluxus claudit. Singulis igitur diebus,
ex maris inundatione pisces contingit ad terram per portas deduci, qui reflui-
ente aqua, ostijs clausis, humi in sicco remanēt, tanto per sæpe numero, ut cū
mulum psallentium piscium diceres. Hi & copiam uiuendi, & haud paruum
uestigal præbent. Quidam circum ea loca habitantes (regio enim omnis pla-
na atq; humilis est) fossas à mari ad eorum usq; uillas pluribus stadjs ducūt,
ostiaq; ex uiminibus facta, in imo fossæ statuunt, quæ fluente mari aperiu-
tur, clauduntur refluyente. Igitur remeante per ostiorum raritatem aqua, de-
prehēsos pisces in fossa sinunt, quoad ceperint quos uelint. Nunc ad reliquos
transeamus in Aethiopia quæ supra Aegyptum est, iuxta fluiuium quē Asam
uocant, inhabitat gens quam Rhizophagos uocant. Radices enim arundi-
num, quas ex propinquis locis effodiunt, magna cura lauantes Barbari, lapi-
dibus terunt, quoad molles factæ cohæreant. Deinde placentas admodū late-
ris, quantum manus capit factas, atq; ad solem decoctas, mandunt. Quem so-
lum cibum, quum per omnem uitam suauem atq; affatim habeant, eocq; pæ-
cem continuam inuicem seruent, cum leonibus tamen bellantur. Nam aere
circum æstu feruente, è deserto leones ad eos egrediunt, & umbræ causa, & ut
miniores uenent feras. Ab his Aethiopes ex paludibus exeuntes, multi pereunt,
tum inferiores uiribus, tum deficientibus quibus se tutari ualeant armis. Et
iam dudum ea deleta esset à leonibus natio, nisi natura eis sponte † per fluiuium † præsidium
tulisset. Nam sub ortum Canis, mirabilis, atq; innumera, nullo agitante ueni-
to, culicum multitudo ad ea loca aduolat. Homines ad paludes confugientes
minimè lædunt. Leones abire ex his regionibus compellunt, tum morlu, tum
uocis sono territos. His sunt Ilophagi, † spermatophagiq; qui appellantur p-
pinqui. Quorum hi quidem fructus, qui æstate ex arboribus decidūt colligen-
tes, absq; labore edunt. Reliquo tempore, herbam in umbrosis nascente lo-
cis decerpunt, quæ uitæ subuenit egestati. Ilophagi uerò, cum filijs, uxori-
busq; ad loca campestria accedentes, arbores ascendunt, ac teneras ramorū
summitates auferūt. Tantam autē, ex continuo usu ramos ascendendi, peri-
tiam habēt omnes, ut quod incredibile uidetur, de arbore in arborem uelut
aues profiliant, ascendantq; tenuis absq; periculo ramos. Macilentia, leuita-
teq; corporis nixi, si quando pedes labantur, manibus ramis comprehensis, se
à casu uindicant. Quod si fortè deciderint, nulla in re, propter leuitatem cor-
poris, læduntur. Ita ramis tenerioribus dente exesis, uentrem farciūt. Hi sem-
per incedunt nudo corpore, communeisq; uxores, ac liberos habent. Pugnāt
inuicem pro locis, armati baculis, aduersus alios ac dominantes uictis. Mori-
untur ut plurimum fame, quum deficiente uisu, corpus priuetur eo sensu, quo

Piscium captura

Asa fluiuius.
Rhizophagi.† præsidium
reor.Ilophagi.
† Spermophaga
gi Straboni.

*Cynecorū ui-
uendi modus
& eorū dē cū
bestijs adortio*

cibum quærebat. Reliquam circa regionē Aethiopes tenent, qui Cyneci dicuntur, numero haud multi, uita ab reliquis diuersa. Syluestrem enim incolentes patriam, & penitus asperam, rarisq; aquarum fontibus, supra arbores, ferarum timore, dormiūt. Sub auroram, ad aquarum decursus armati prodeuntes, se abscondunt inter arborum frondes. Sub æstu uerò solis, agrestes boues, pardalīq; ac uaria ferarum genera, tum calor, tum sitis impatiētia, ad aquas potus causa confluunt. Repletas, grauēsq; aqua bestias, Aethiopes quum haud facillē moueri possint, ex arboribus descendentes, adoriuntur, ac lignis adustis, saxisq; & sagittis occisas, perq; cœtus diuisas, edunt. Aliquando uerò, quamuis perrarò & ipsi à ualentiori bestia interficiuntur. Sed multas, ipsi dolo & arte ualentiores, beluas capiunt. Si quando defint animalia, antea captorum pelles madefactas, remotis pilis, ad ignem leuem ponunt, dispartitasq; singulis, auide ad satietatem sumunt. Impuberes pueros exercent ad certum signum iacere, solis cibum præbentes his, qui signum tetigere. Ideo iaculatores optimi euadunt, urgente fame. Ab hac regione, qui occasum uersus plurimum distant Aethiopes, cum elephantis certāt. Habitantes enim in syluestribus, & arboribus refertis locis, elephantorum ingressus atque exitus ex præalitis arboribus obseruant. Multos unā incedentes non aggrediuntur, omni spe uincendi remota. Singulis iniiciunt manus, mirabili audaciā freti. Nam quum incedens bestia arbori propinquat, in sua speculator occultus latet, ex ea defiliens, manibus apprehensa caudā, pedibusq; ad dextrum femur oppositis, securi quæ ex humero pendet leuī, ut quæ unica manu tractari queat, & acie acutissima, dextera manu apprehensa neruos dextri poplitis, crebris ictibus amputat. Sinistra manu regens agile corpus beluæ conatus, magna uelocitate effugit. in eo nanq; certamine uersatur utriusque salus, mortis discrimine in alterius uita posito. Elephas neruis abscis, quandoq; quia haud facillē se uertere potest, inclinatus in latus sauciū, in terram cadit, Aethiopemq; secum trahens, interficit. Quandoq; ad arborem, aut saxum hominem allidēs, ipso pondere, quo ad animam exalat, comprimit. Quidam elephantēs dolore moti, quum insidiantī obesse nequeant, diffugiunt per campos, quoad continuis securis ictibus ab incidente cessi, decidant. Tum concurrūt Aethiopum cœtus, & adhuc uiuentis bestię posterioris partis carnis absisas edunt. Nonnulli ex propinquis incolis, absque ullo discrimine elephantos arte superant. Consueuit hoc animal, quum à pascuis plenus redit, dormitum proficisci plurimum natura ab reliquis quadrupedibus diuersa. Non enim genu corpus flecti ad terram potest, sed arbori hærens dormit. Arborem elephantis adhæsione, tum attritam, tum sorde plenam aduertentes incolæ, iuxta humum secant, ut tamen non nisi impulsā cadat. Deinde sui accessus uestigia ad ea loca delent, subitò abeuntes, priusquam bestia ad somnum redeat. Elephas uesperī cibo plenus, ad notum cubile profectus,

*Pro elephate
interficiendo
Aethiopū ars.*

*Magnū in elephate
occidendo
periculum.*

Elephantis somnus.

ctus,

ctus, omniq; mole secta hærens arbori, statim unà cum eo ad terrã proster-
 nitur. Resupinus tota nocte iacet, quum se erigere nequeat. Aethiopes
 die ad locum accedentes, absque periculo bestiam occidunt, tabernacu-
 lisq; ibidem erectis, moram trahunt quò ad animal sit assumptum. Harum
 gentium, qui partes ad Hesperum pertinentes habitant Aethiopes simi, ad
 meridiem spectantes, † *Scrutophagi cognominantur. Est apud eos anium*
 species natura terrestribus animantibus mixta unde & aues ceruinæ nomi-
 nate sunt. Hæ magnitudinesunt magni cerui, collo oblongo, rotundis lateri-
 bus atque alatis, capite tenui, oblongoque cruribus ac iuncturis firmissimis,
 fixo pede. Altè uolare, propter grauitatem nequeunt, uerum ocissimè, sum-
 mis pedibus terram tangentes, præsertim quum flans uentus, alas ueluti na-
 uem extentis uelis impellit, currunt. Venatores ferunt lapidibus, ferme late-
 ris magnitudine, pede iactis. Cessante uento, alarum præsidio destitutæ, cur-
 suque uictæ,prehenduntur. Harum quum magna sit multitudo, uarijs arti-
 bus, plurimas Barbari, facileque capiunt. Et carnis quidem edunt, pellibus
 uerò pro uestibus utuntur ac lectis. Ab ijs uerò quos Simos Aethiopes dicunt,
 sæpius uenatione laceffitæ, rostris se tuentur. Quæ quum magna sunt, & ad
 incidendum apta, magno sunt incolis usui: quum haud parua habeatur ho-
 rum animantium copia. Haud procul ab his absunt *Acridophagi*, deserto
 contermini, homines paulò cæteris breuiiores, macilenti ac supramodum ni-
 gri. Veris tempore, Zephyrus ac Lybicus uenti, infinitum penè locustarũ,
 ex deserto ad eos deferunt, numerum. Hæ per magnæ sunt, sed colore alarum
 turpi ac squalido. Aethiopes ad id assueti, in quandam latam, longamq; mul-
 tis stadij conuallem, plurimum materiæ ex propinquis locis ingerunt. Quum
 suo tempore, tanquam locustarum nubes, à uentis supra uallem defertur,
 materiæ congestum, omnemque loci herbam antea succisam, incendunt.
 Locustæ desuper uolantes, ingenti fumo euectæ, paulum ultra uallem, ad
 terram tanta decidunt, copia ut uictum omnigeni abundè præbeant. Has
 enim sale, quod regio plurimum fert, super infuso. diutius seruant, cibum gu-
 stui eis suauem. Hic est solus eorum per omne tempus locustarum uictus. Ne-
 que enim pecora nutriunt, neque pisces edunt. procul à mari positi, neque ul-
 lum aliud uitæ adminiculũ habent. Corpore leues sunt, ueloces cursu, & uitæ
 breuis, ut qui longissimè uiuunt, quadragesimũ nõ excedant annũ. Finis eorũ
 non solũ mirabilis est, sed etiã incredibilis. Nam ppinquãte senectæ, pediculi
 alati, non solũ uisu uarij, sed specie horridi, ac turpes, in corporibus nati, uen-
 trem primò, tum pectus, deinde totum corpus paruo tempore exedunt. Qui
 morbum patitur, primum ueluti scabiæ cuiusdam pruritu allectus, corpus
 scalpit. uoluptate simul & dolore perceptis Deinde ex orientibus pediculis, si-
 mul effluente sanie, morbi acerbitate, ac dolore percitus, unguibus corpus ma-

† *Strutophagi*
Aues ceruinæ.

Simi Aethio-
pes.

Acridophagi.

Locustis proci-
bo Aethiopes
utuntur.

Quorũdã Aethio-
pũ pedicul-
is alatis op-
pressorum fer-
mè incredibi-
lis mors.

gno cum gemitu lacerat. Tanta uerò uermium copia effluit, alijs super alios tanquam ex perforato uase scatulentibus, ut deleri nequeant. Hoc pacto siue cibi, siue aëris causa, miserum sortiunt uitaë finem. Huic genti regio adiacet per ampla, uarietate pascuorū fertilis, sed deserta, & quæ penitus adiri nequeat. Non tamen hominibus à principio caruit, sed postmodum intempestiua ex pluuia, deserta est, multitudinem aranearum, scorpionūq; ferente. Tantam enim harum bestiarum excreuisse copiam ferunt, ut morsibus pestiferis incolæ coacti, patriam deserere, & ad alia loca confugere cōpellerent. Neq; uerò debēt hæc incredibilia uideri. Multo enim his maiora sunt per terrarum orbem literarum monumētis tradita. In Italia murium multitudine syluestrium è terra prodiens, plureis solum patrium linquere coëgit. In Media adeo ingens passerum inoleuit copia, iacta absumentium semina, ut homines malo acti, ad alia migrarint loca. Eos quos Attariotas uocant, ranæ è nubibus proguttis aquæ in terram delapsæ, adegerunt, relicta patria, ad eam; in qua nunc quoq; resident oram confugere. Et enim quis ignorat, inter multa egregia opera, quibus Hercules immortalitate donatus est, illud etiã annumerari ex Stymphalide palude, innumeras auis, quæ ea loca infestabāt; sua uirtute expulsas. Quædam Lybiæ ciuitates leonum uī, ab desertis locis ad eas aduentantium, desertæ sunt. Hæc eorum gratia, qui parum quandoq; fidei scriptoribus, ut incredibilia narrantibus habent, retulimus, nunc ad historiam redeamus. Extremas, ad meridiem parteis, uiri tenent à Græcis Cynamyni, à uicinis Barbaris, syluestres appellati. Hi Barbaras habent admodum magnas, greges syluestrium canum nutrientes, præsidia uitaë. Nam ab æstiuo Tropico, usq; ad medium hyemis, Indici boues, innumera multitudine, eorum patriam ingrediunt. Causa quidem incerta est, utrum ne alias insectantes se feras fugiant, an pastus penuria, an alio naturæ, quæ omnia miranda gignit impulsu, hominibus ignoto, actæ. His homines, quū obsistere nequeant, suis freti uiribus, se canibus tuentur, quibus in uenatione usi, boues permultos capiunt. Et hos quidem recentes edunt: hos falliunt ad futurum usum. Multa insuper alia animantia canibus capta, comedunt. Postremi qui ad meridiem habitant, in hominis forma, ferarum uitam ducunt, sed de his hæctenus. Nunc de Troglodytis loquemur. Hi à Græcis appellantur pastores, eò quod ex pecoribus uiuant. Cætus ac tyrannos inter se cōstituiunt. Vxo res ac filios habent communis, excepto, qui unicam tenet, tyrāno. Huic propinquanti, multam tyrannus irrogat, certo numero. Pecudes Etesiarū tempore, quo maximi decidunt imbres, sanguine, & lacte immixtis, paulumq; cœtis nutriuntur, æstu solis. Deficientibus pascuis ad loca declinant palustria, pro quibus solis inuicem certant. Pecora uetusta, aut in morbos cadētia, occidunt, exq; his p omne uiuūt tēpus. Parentū nomina minime indiderūt filijs, sed tauri, arietis, ouis. Et hos quidem patres, hos matres, quoniam ab his, nō à parentibus,

Aranearum, scorpionū, murium, & passerū multitudinē regiones multæ desertæ

Attariotæ.

Cynamyni.

Troglodytæ & eorū uiuenti modus.

à parentibus, quotidianus præbeatur cibus appellant. Vtunt potu † idote pa † forte idiotæ,
 liuri succo, potētiores ex qdā flore expresso, qui est deterrimo nostro musto aut Dyota Sabi
 p̄similis, Armentorū greges secum ducētes, uarias, ne iisdem in locis moren norum an sato
 tur, diutius regiones mutāt. Corpora, præter uirilia quæ pellibus teguntur, uase.
 nudi: pudēda Troglodytæ omnes uelut Aegyptij circūcidunt, his demptis,
 quos à casu claudos appellāt. Hi soli intra regionem hesternorum habitātes,
 ab infantia nouacula inciduntur. Arma ferunt Troglodytæ ij, quos dicunt
 † Megauares, scutum ex corio crudo bouis, rotūdum, & ferratā clauam. Alij † Magabares
 arcus, lanceasq̄. Sepulchra ridiculē penitus curant. Nam paliuri uiminibus Strabo.
 corpus ligantes defuncti, ceruicem cruriue applicant. Deinde cadauer in loco
 editorii positum, lapidibus ridentes obruunt, impositoq̄ supra saxorū acer
 uum, capræ cornu, abeunt, nullo dolore moti. Bellantur inuicem, nō ut Græ
 ci, ob iram aut ambitionem sed pabuli gratia. In eorum cōcertationibus, pri
 mum iactis lapidibus, quoad aliqui uulnerentur, concertant. Tum arcu, quo
 admodum exercitati sunt, pugnantes, mutuis uulneribus cadunt. Ea certa
 mina dirimunt, quæ ætate præcedunt, fœminæ, quibus nullo periculo in me
 dium prodeuntibus, nefas est enim has ullo pacto lædere, extemplo à certa
 mine cessant. Inualidi obseuium armēta sequi, gutture, bouis cauda astricto,
 uitam finiunt. Qui mortē differunt, licet uolenti eodem modo, admonitos
 tamen antea, uita priuare, idq̄ habetur beneficii loco. Febricitātes item, aut
 morbo incurabili correptos, simili afficiunt morte. Maximū enim arbitrant̄
 malorum, ob eam uitam diligi, qui nequeat aliquid agere dignum uita. Vi
 dere licet Troglodytas omnis, corpore integro, ætate ualida, ut qui sexagesi
 mum non excedant annum. Verum de his hætenus, si quis uerò lector, aut
 propter rerum nouitatē, aut mirabilem eorū, qui describebantur uitam, no
 stræ forsan historiæ fidem abrogabit si Scitharum, Troglodytarumq̄ æ
 rem comparans, quantum inter se is differat pensitet, scribentium uerbis cre
 det. Tantum enim noster differat aër ab eo qui in historijs aliquando narra
 tur, ut diuersitas eorum incredibilis uideatur. Aliquibus in regionibus adeò
 maxima firgoribus congelant̄ flumina, ut currus, & exercitus sup̄ immobile
 glaciē transeāt. Congelant̄ etiā, uinum reliquaq̄ humida adeò ut gladio ab
 scindantur. Quodq̄ his est mirabilius, & extremitates uestiū, quashomines
 ferant, frigore attritæ decidunt; obfuscantur oculi ignis splendorem non red
 dit, æræ statuæ dirumpuntur. Quandoq̄ uerò ob densas nebulas, neque ful
 gura, neq̄ tonitrua in eis locis fiunt. Plura quoq̄ alia his mirabiliora natura
 efficit, quæ ignorantibus incredibilia uidentur, ijs uerò qui ea experti sunt, fa
 cilia. In Aegypti, ac Troglodytarum finibus propter immensam solis circa
 meridiem calor is uim, nequaquam se respicere propēstantes queunt, ab aë
 ris crassitate. Absque calceis ire non possunt: nam discalciati subito pedes im
 mensa caliditate exulcerātur. Sitientes, nisi potum citò sumant, euesti
 giò mori

Istud animad
 uerte.

Glaciei & fra
 goris uis.

Solis uis.

giò moriuntur utpote solis æstu, humiditatem corporis subito absumente. Cibi in uas æneum cum aqua positi, ex templò solis ardore, absq; igne alio decoquuntur. Has tamen qui incolunt oras, tanta uitæ incòmoda nolunt ef- fugere, sed ultrò potius eam diligunt uitam, quàm alio cogant more uiuere.

Patriæ amor.

Ita patriæ amor quidã ingens natura singulis innatus est, & aëris malitiam, consuetudo à teneris annis cepta superat. Has uerò terrarū uarietates, haud magna locorum intercapedo aliquando còrinet. A Meotide palude, ubi Sci thæ quidã in pagis, & summis frigoribus habitant multi cum onerarijs nauibus, decem diebus Rhodū, tum quatuor in Alexandriã accessere. Deinde per Nilum nauigãtes diebus decem, in Aethiopiã peruenerūt. Ita à frigidissimis orbis partibus, ad calidissimas regiones, nò amplius quatuor & uiginti dierū continua ea nauigatio fuit. Quapropter quū non longè distantiu locorū aëris sit tanta uarietas non est mirandū, uitam illorū, mores & corpora à nostris multū differre. Nunc de feris quæ in eis sunt regionibus aliqua sunt scri-

Rhinoceros.

benda. Est animal quod ab re, Rhinocerotē uocant, par uiribus elephãti, magnitudine inferior pelle durissima, colore buffi. In summitate narium cornu gerit, simum forma, durumq; instar ferri. Hoc pabuli causa cum elephante tecertat. Acuit enim ad saxa cornu, deinde cum elephante congressus, uentrem grauius ictum, cornu tanquàm gladio pscindit. Hoc pacto pugnas, be- stiam exanguem reddit. Si uerò elephas illius ictum præoccuparit, probosci

Sphinges.

de captum, cum superior sit uiribus, dentibus laniat. Sphinges & apud Troglodytas, Aethiopesq; nascuntur, forma haud ei dissimili, qua pinguntur, sed paulò pinguiore. Naturam habent mansuetam, pluribus exercitijs, discipli-

Cynocephali.

nisq; aptam. Qui cynocephali uocantur, corpore sunt de forma homini persimiles, uocemq; imitantur humanã, ferum omnino, atq; indomitū animal, ratione carens. Supercilijs, aspectuq; sunt horrido ac truci. Fœminis sua natura accidit, ut palam expositam extra corpus uuluam, per omnē uitã ferant. Is uerò quem ortum nominant, ab corporis & ætatis decore, nomen sortitus facile est leonis. Corpus reliquū pantheræ simile, excepta qua damis æquat

Taurus syluestris.

magnitudine. Horū animal omniū, syluestris taurus, qui carnibus pascit, feritatem excedit, penitusq; est inexpugnabilis. Corpore maior est domesticis tauris, equi uelocitate, ore, usq; ad aureis fisso, rubicundo colore, oculis albis, nocte q; refulgentibus. Cornua ueluti aureis mouens, in certamine firma tenet. Pili, contra naturã cæterorū animantiū, uersus caput ducunt. Et hæc ferarū uiribus, fortitudineq; mirabili, pugnat cum cæteris bestijs, quas supatas comedit. Est quoq; infestus admodū armētis, nihil nec pastorū uiricis, neq; canū multitudinē timens. Dicit eius pellis haud quã uulneribus patere. Cū multi illū conent uicaperere, frustra defatigant. In foueam delapsus, aut alio captus dolo, seipsum ex ira suffocat, pristina libertatis memor. Meritò igitur Troglodytæ hanc bestiã optimã iudicant, cui à natura indita sit leonis uirtus,

equi

equi celeritas, robur tauri, quodque maximum est haud inferior natura ferri. Quos uero Aethiopes appellant Crocotas mixtas, sunt canis, lupique natura, *Crocote.* sed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis ut ossa omnia facile conerant, & digerant comesta. Hoc animal scribunt quidam uocem hominis, quod nobis procul a uero uidetur, imitari. Varia serpentum genera, incredibilique magnitudine conspici dicunt, qui loca deserto incolunt propinqua: centum enim cubitorum longitudine nonnullos esse aiunt, ut merito non solum a nobis, sed ab alijs quoque id falsum esse existimetur. Addunt insuper his multo maiora, haud digna fide. Nam quum plana sit regio, serpentes uero maximi, circūuolutos in gyrum longē procul aspicientibus, locum editiorem, & quasi collem quendam uideri. Sed eorum magnitudo non omnino uidetur spernenda. Nos de maximo omnium qui in conspectū uenerint, serpente capto, ac in Alexandriam delato, referemus addentes capturae modum. Secundus Ptolemæus, cupiens & elephantos, & alias mirabileis uisu, ac uribus beluas, ad se adduci, donis ac pecunijs plureis ad elephantos, qui multi ad eum deducti sunt, aliasque feras capiendas, pellexit. Itaque multa eius studio ad Græcorum notitiam, antea ignota animantia, deducta sunt. Conspicte, uenatores quidam regis in huiusmodi donis magnificentia, decreuere cōmuni animo, aliquem magnū serpentem uiuum in Alexandriam ad Ptolemæum traducere. *Serpens ingēs* Quum res grauis difficilisque esset, fortuna eorum consilio opitulata est. Serpens erat triginta cubitorum longitudine, iuxta aquas, qui reliquo tempore immobilis, se in circulum redigens quiescebat. Accedentibus ad aquam, potus causa, cæteris animantibus, subitō assurgens, oreque nonnulla capiens, alia circumnectens cauda depascebatur. Hunc conspicati homines, quum longior esset, habensque natura laqueis & catenis illum capere existimantes primum fidenter ad eum accesserunt. Bestiæ appropinquantes, uisis igneis oculis lingua labente singula, squamarum asperitate tum moueretur, strepitum ingentem reddente, dentibus insuper eminentibus, oris quoque aspectu horrido, immutato colore, admodum exterriti sunt. Itaque timide iniectis ad caudam laqueis, ad contactum funibus corpus, magnis sibilis conuersa belua, propinquiorem ore captum, uiuum deglutiuit. Alium fugientem, cauda longē apprehesum, atque ad se tractum, occidit. Cæteri metu percussi, fuga saluti consulere, non tamen ommittentes, beluæ capiendæ curam, spe lucri, timorem superante. *Cuncta uel impossibilia lucri causa homines aggrediuntur* Arte igitur & dolo potiore uiribus ad beluam sunt aggressi. Primū ualidis, spissisque funibus, rete concauum, gibbi forma, beluæ capacem fecerūt. Tum speculantes serpentis cubile, atque exitus, reductisque, notato tempore, ut primū serpens ad consuetum animalium pastum prodijt, ore aditus, ingentibus lapidibus, terraque obducto, in proximo uallis loco, latum in primis ingressum, tum arctiorem interius, ueluti cuniculum cubile uersis, in quo rete positum est, fecere. Reuertenti à pastu, beluæ, sagittarij, funditoresque, tum equitum *magnus*

magus numerus, ad hæc tubicines ad id præparati, omneis sese ostendere. Nulli tamen adire propius ausi sunt, aliorum malo edocti. Hos ille ut conspicatus est, caput altè extulit. Sed tum coniectis procul manu telis, tum equorum conspectu tum latrantium canum multitudine, ad hæc tubarum cœntu territus serpens, ad solutum aditum profectus est. Quem obseptum quū repperisset, illi insequendo, armorum, equorumq; strepitu, tubarum insup clangore, & uenantium clamoribus, iam feritate deposita, obstupefactâ beluam ad præparatum ad id aditum adegere. Quem ingressa, in rete incidit. Deinceps reluctantem, reteq; dentibus, magnis editis libilis, lacerantē, compresserunt. Nam & cuniculo cum rete extracta, multisq; ad caudam ictibus percussa, effractis insuper dentibus, exq; ea re dolore percussa fera, mitior est effecta. Eo pacto irretitum serpentem deferentes Alexandriam, regi obtulerunt, mirandum spectaculum, & uix audientibus credendum. Deducto dein de paulatim ad conterendas uireis cibo, feritas eius remissior reddita est, ut ob illius omnes mansuetudinē obstupescerent. Ptolemæus uenatoribus tributo præmio, serpentem dimenso enutrens cibo, ad regiam ueniētibus exteris, pro mirando spectaculo ostendebat. Tam ingenti igitur serpēte, in conspectu hominum palàm deducto, haud abrogāda uidetur fides Aethiopibus, necq; pro fabulis dicenda, quæ de serpentibus tradunt. Asserunt enim reperiri apud se illos, tanta magnitudine, ut non solum boues ac tauros, cæteraq; eiusdem molis animantia, sed elephantos quoq; occisos uorent. Nam cum illis congressi primum cauda pedes illorum multis nexibus complicant, ita, ut nequeant moueri. Deinde in caput assurgentes, oculisq; tanquàm fulgore incensis, elephantium uisum obumbrantes, ad terram deiectum comedunt.

Nunc de reliquis Arabici sinus oris scribemus partim à nobis Alexādiæ, ex regum commentarijs, partim ex his qui uiderunt perceptis. Hæc enim orbis portio, insula quoq; Britannia & loca ad Arctum sita, paucis nota sunt. Verum de regionibus quæ Arctum spectāt, decq; Britannicis rebus, tum referetur à nobis, quum C. Cæsaris qui Romanum usq; Britāniā imperium protulit, easq; oras incognitas antea, notas effecit, gesta cōplectemur. Arabici sinus ostia patent ad oceanum qui meridiem respicit, plurimum stadiorum longitudine, quæ Arabia Troglodytarumq; finibus terminatur. Ostij reliqui sinus latitudo decem & septem stadijs patet, à portu Panormi ad oppositam Epirum diei unius nauigatio. Plurimum uerò dictat circa Tiritum montem, ubi ita latum est mare, ut Epiri minimè inuicem aspiciant. Ab hac latitudine paulatim clauditur, usq; ad ostium eius. Is sinus multis in locis insulas continet magnas, quas inter arctus est nauium cursus, maris uerò fluxus uehemens ac multus. Hic situs est Arabici sinus, cuius ab ultimis locis ordientes, utrinq; nauigandi modū, quæ uè in eo sunt memoratu digna, recensentur. Et primum dexteram sumemus littoris partem, quam usq; ad desertum habitant

*Serpens mira
magnitudine
Ptolemæo a=
lexādiæ regi
pro munere of
fertur.*

Arabicus sinus

Tiritus mons

habitant Troglodytæ. Ab Arfinoë ciuitate, iuxta dextrum continens eunti-
 bus uarijs in locis, ex saxis in mare emanant aquæ faldedine amaræ. Ultra
 quas, latis campis, mons imminet uiridicolore, qui continuo aspicientium uí-
 sum corrúpit. In montis radicibus stagnum est difficile ad nauigandū, nomi-
 ne Aphrodites, ex tribus quæ in eo sūt infulis, quæ oliuas ac ficus abunde ferūt. *Aphrodites.*
 Tertia his arboribus deficiens Meleagridis, ut appellant referta est. Post hæc
 finus est ingens, nomine Achatartus. In quo Cheronessus angusto aditu, iter *Achatartus.*
 nauigantibus ad oppositum mare præbet. Ultra hæc leca, insula est longitu-
 dine stadiorum octoginta, nomine Ophiades, olim deserta cultoribus, obser-
 pentum, unde & nomen sumpsit, in ea diuersantium multitudinem. Post mo-
 dum regum Aegypti opera, serpentibus purgata est, ad cultumq; redacta:
 ita ut nulli in ea amplius conspiciantur. Non autem prætermittenda uidetur
 causa, qua hanc insulam serpentum molestia, cura hominum liberauit. Inue-
 nitur in ea insula topacius lapis, uitro similis, colore aureo. Cuius accessus *Topacius la-
pis.*
 omnibus est interdictus, pœna mortis ad eam nauigantibus statuta. Pauci
 custodes insulæ præsumt, uitam miseram ducentes. Ne quis enim eos lapides
 furto auferre possit, nulla penitus in insula nauis relinquitur. Qui propè nauí-
 gant, regis timore, haud quaquam propinquant insulæ. Nutrimtum defe-
 rentes, euestigiod abscedūt, cibo relicto. Cæteri propinqui insulam nō adeunt.
 Deficiente cibo, ad littus sedent omnes, uitæ subsidium expectantes. Hos qui
 deferunt, ut tardos sæpe incurfant, uelut in extremo uitæ positi. Hic lapis in
 petra nascitur, die ob solis splendorem minimè apparens. Noctui umbra lu-
 cet, procul ostendens quo sit in loco. Custodes forte diuisi, ad loca ubi latent
 topacij accedunt. Quem ubi noctu splendētē conspexere, locum splenden-
 tem lapidis designant, eum postmodum die excisum, opificibus tradunt, qui
 ex eo topaciū eliciant. Propinqua littora maiori ex parte Schytia phagi ha-
 bitant, & pastores Troglodytæ. Montes insuper sunt usq; ad Sotiras portū
 contigui, qui nomen hoc à Græcis primū eò prosperè nauigantibus accepit.
 Deinceps Sirius est Arabiam uersus, cuius regio ac mare, aliam à priori na-
 tura m habet. Nam continens, humilis est, nullis collibus elatus. Mare nō am-
 plius tribus passibus profundum, colore admodum uiridi. Quod ferunt mini-
 mè natura aquæ contingere, sed quia alga referta est. Locus ad nauigandum
 facilis, nulli subditustempe stati, multisq; refertus piscibus. Naues quæ ele-
 phantes uehunt, tum pfundæ, tum pondere graues, haud parua subeunt ma-
 ris discrimina. Noctu enim uentorum aciæ uí, quandoq; in scopulos, quādo-
 que ad loca uadosa impelluntur. Nautæ ubi neq; egredi propter aquam sta-
 tura hominis profundiorē, neq; nauem contisqueunt impellere, omnia præ-
 terquam ad uictum necessaria ē nauí eijcientes, non tamen propterea pericu-
 lum deuiant. Nulla insula, nullo editiore lecco, nulla nauí propinqua. Nam re-
 gio penitus inculta est, & incolis uacua, & ad quam rari nauigent. Præter has
 Y difficul

difficultates, breui tempore tanta maris fluctibus arena ad nauis alueum impellitur, ut ueluti aggere obducatur. Illi incassum ad surda loca exclamantes, non tamen omnino salutem desperant. Nam quandoque à maris exestuante fluctu, naue in altum eleuata, tanquam deus quispiam salutem attulit periclitantibus. Si uerò hoc dei auxilio destituatur, ubi cibus deficit, imbecilliores in mare à ualentioribus, quo pluribus diebus cibi suppetant, proiciuntur. Sed tandem & ipsi multò percuti deterius, quam iam uita functi. Illi enim breui tempore spiritum naturæ, quæ illud dederat, reddidit: isti multis calamitatibus morte producta longiora, differendo mala perpassi, tandem priuantur uita. Naues autem destitutæ nauis, tanquam suorum sepulchra, aliquandiu permanent, arena undique congesta. Malus autem, neque à longè conspectæ, ad defunctorum misericordiam aspicientium animos mouent. Regium est mandatum, si quando eiusmodi casus acciderit, ut significetur loca nauigantibus pernitioua. Traditum est à maioribus fama, ijs, qui prope Icthyophagos habitant, magno quodam eius sinus fluxu, mare ad oppositum litus secedente, omnibusque locis eius sinus arefactis, terram funditus colore uiridi apparuisse ex immenso rursus maris reflexu, aquam in priorem locum restitutam. Harum partium à Ptolemaida ad Taurum usque montem nauigationem retulimus, quum Ptolemæum elephantorum uenationi scripsimus operam dedisse. A Tauro uertitur litus orientem uersus, ubi æstiuo solstitio umbræ ad meridiem uergunt, diuerso à nobis modo, usque ad horam secundam. Habet ea regio flumina decurrentia à montibus, quos appellat Psebeos. Diuidit quoque latissimis campis, hibiscum, cardamomum ac miræ magnitudinis palmas, fructus insuper omnis generis, asperos gustu, ferentibus, ignotos nobis. Mediterranea regio, elephantis, tauris syluestribus, leonibus, cæterisque magnis feris copiosa est. Nauigatio insulis impeditur, nullum domesticum ferentibus fructum. Aues in eis uariæ, aspectuque mirabiles, nutriuntur. Mare deinceps sequitur profundum, habes cetæ, magnitudine eximia, haud infesta hominibus, nisi quum fortè quis inscius in earum cristas inciderit. Neque enim nauigantes insequi aduerso sole possunt, splendore illarum oculos obumbrante. Has Troglodytarum parteis ultimas, montes quos dicunt Perseuaras circundant. Reliquum ex aduerso litus Arabiam spectans, ab ara, quam Ariston à Ptolemæo ad peruestigandam Arabiam usque ad oceanum missus, Neptuno dicauit, Neptunum appellatur. Eius longitudinis regio maritima propter utilitatem admodum celebris, Phœnicia, à palmis, quas plurimas fert, ubere ac suauis fructu appellata. Omnis propinquus ager, tum aquas scateis raras habet, tum ad meridiem uergens est admodum calida, propterea locum illum arboribus, fructuque fertile, inter deserta hominibus loca, situm, merito dijs Barbari sacrarunt. Etenim non pauci fontes, riuique aquam quæ nimium frigiditate haud inferior est, scaturientes terram herbis uirentem præstant,

Psebei montes

Cete.

*Neptunum.
Phœnicia.*

præstant, rem aspectu admodum iocundam. Est & templum ex duro lapide, priscis temporibus conditum uetustarum, & quæ intelligi nequeant, literarum inscriptione. Ei uir ac mulier præsumt per omnem uitam, sacrorum curam habentes. Hi felices habitæ, qui id loci habitant, in arboribus ob timorẽ dormiunt ferarum. Iuxta Phœniciam nauiganti ad Epîri promontorium, insula est ab animatibus, quæ in ea uersantur, dicta Ferarum insula. Tanta enim harum bestiarum copia in his superest, mirum ut uideatur aspicientibus. Imminens huic insulæ promontorium, ei loco adiacet, qui appellat Petra & Arabiæ Palestinæ. In hanc & thus, & reliqua odorem reddentia, ex superiori, ut fertur Arabia, Geni, Minæiq; asportat. Reliquam maritimã oram tenuerunt olim Maranci. Deinde qui proximi sunt † Garindanes, quæ loca ab eis hoc pacto sunt usurpata. Celebritas erat olim in ea quam diximus Phœnicia, lustris singulis seruata, ad quam undiq; è proximis locis accedebant, pingues camelos, quos Hecatombas appellat, dñs in tēplo sacrificaturi. Aquam inde recedentes (nam persuasum erat, eam sanitatem deferentibus conferre) in patriam ferebāt. Ob eam causam Maraneis sacra adeuntibus, Garindanes, tum prius qui domi remanserant Maraneos, tum deinceps, qui à sacris rediebant, per insidias aggressi, ad unum peremerunt. Vacuam cultoribus patriã, tum frugibus, tum pecoribus nutriendis aptam, inter se diuiserunt. Portus ea regio paucos habet, sed frequentibus diuidit montibus, ex quibus præter spectus uoluptatē, magna colonis utilitas percipit. Ex hac nauigantes, sinus excipit Lamites frequentibus inhabitatus Arabum uicis, quos Nabatæos uocant. Hi maiorem sinus portionem tenent, et mediterraneas quasdam propinquas partes, in quibus frequens est populus, & per magna pecoris copia. Hi priscis temporibus, iustè uiuebant, uictu, quem armenta præbebant, contenti. Postea uerò quàm Alexandrinos mercatores ad ea loca nauigantes spoliare prædatorijs nauibus cœperunt, imitati eorum qui in Ponto sunt, tauro- rum feritatem, triremibus deinde capti, meritam pœnam dedere. Subest deinceps regio campestris irrigua, quæ ob frequenteis fonteis, nutrit gramen medicum & longitudine hominis lotum. Propter loci ubertatem, nõ solum infinitus ibi pecorũ alit̃ numerus, sed syluestres cameli, cerui, damaq; quamplures pascuntur. Magno præterea numero accedunt eò cibi gratia leones, ex locis desertis, ac lupi, pardaliqu; quibus cum feris, pro armentorum tutela, pastores, die, noctuq; certare coguntur. Ita soli illius bonitas, incolis discriminis causam præbet. Natura enim bonis, ut plurimum quæ hominibus largitur, & mala immiscet. Hiscampis sinus quingentorum latitudine stadiorũ adiacet, natura mirabili clausus, pluribus ac magnis scopulis, perplexusq; ac exitus difficilis. Saxum longè in mare porrectum, nauigantium aditum, reditumq; impedit. tantum fluxus tempestatisq; tempore, quum fluctus excreuerent naues supra saxum uentorum uel delatæ transeunt. Centes quæ iuxta

*Arborũ lecti.**Ferarũ insula.**† Garindæi.**In Maraneos
perfidia Garin
danes usi.**Lamites sinus
Nabatæi.**Mala cū bonis*

- Banizomenæ.* Sinum habitant, Banizomenæ appellatæ, & uenationibus uiuunt, apud quos est sanctissimum templum, quod omnes Arabes supersticiosius celebrât. Tres proximæ his sunt insulæ, quæ pluribus habent portus. Harum primam solitariam, in qua antiquarum domorum lapidea sunt fundamenta. Itemq; columnæ Barbaricis literis insculptæ. Ferunt Isidi sacram. Eodem pacto & reliquæ sunt desertæ cultoribus, olis tamē refertæ, à nostratibus diuersis. Post has insulas maritima loca, ad mille stadia, abruptis scopulis, plena sunt. Mare in nauigabile, neque portus, neq; locum habet, in quo anchoræ figiqueant, ut necesse sit orta tempestate nauigantes submergi. Mons huic mari imminet, uertice præcipiti atque alto, in cuius radicibus exesæ speluncæ sunt, frequentes, asperæq; concauitates. In has frequentibus procellis, delata maris profundî tempestas, sonum tonitruo similem reddit. Fluctus partim ad magna illi saxa, sursum feruntur, spuma mirabili edita: partim à locis concauis absorbentur, maximo edito fragore ac strepitu, adeo ut eis locis propinquantes, eo sonitu perculsi, timore pereant. Hoc littus Arabes incolunt nomine
- Thamudeni.* Thamudeni. Sequitur sinus ingens, sparsis in eo insulis per multis, aspectu simili insulis Ethinasijs. Iuxta littus, arenæ sunt præalti cumuli, colore nigro, longè latèque dispersi. Deinceps Cheronefus subest, optimum habens omnium portum, qui in historijs describuntur, nomine Charmutha. Nam sub rupem immensam, quæ ad Zephyrum spectat, sinus est, non solum iocundus aspectu, sed utilitate quoq; cæteris supergressus. Eî mons imminet amenus, centum stadiorum ambitu. Ingressum habet duorum iugerum, portus tranquillus, duobusq; millibus patens nauibus. Irriguus est præterea magno flumine in eum fluente. In medio quoque insulâ continet, aquis redundantem atque hortis accommodam. Deniq; Charthaginienisium portui, quem dicunt
- Cothonus.* Cothonum, uidetur esse p̄similis, de cuius utilitate suo loco dicetur. Piscibus plurimis, ad eum ex magno mari tum cibi, tum aquarum in eum decurrentium dulcedine, confluentibus est refertus. Hæc nauigantibus loca, montes quinque distantes inuicem præalti, apparet, uertice in modum Aegypti pyramidarum acuto. Sinus est deinceps rotundus, magnis circumdatus promontorijs, cuius in diametri medio, assurgit collis, in modum mensæ oblongus, in quo tria templa sunt, admodum magnifica, dijs Græcis ignotis, sacra, magnòque in honore ab incolis habita. Sequitur deinde littus, tum fontibus irriguum, tum plenu dulcis aquæ riuus. In eo mons est uarijs arboribus densus, quem Gabinum dicunt. Loca monti contigua Arabi tenent, quos uocant Debas. Hi camelos ad omnem uitæ usum paratos habent, nam in his bellantur, his uaria ferunt onera, horum lac potant, his uitam ducunt, super his diuersa perambulant loca. In medio regionis eorum dicitur fluuius Arena aurea, ex qua incolæ aurum elicere nesciunt. Sinunt autem ab externis, sed non omnibus auferri. Boëtijs enim duntaxat & † Peloponësijs arenam asportare licet.
- Gabinus.*
- † Peloponësijs.*

licet. Idc̄q; eis Herculis beneficio, erga suam gentem, ut à maioribus acceperant olim impenso, in gratiam beneficij concessum. Contiguam eis patriam Arabes, Abilei, Gasandiq; habitant, non quidem calore feruidam, ut propinqua loca, sed mollem, & spissis quandoq; humectam nubibus, qui nimbi suo tempore aduenientes, æstatem fructiferam reddunt. Regio sua natura fertilis habetur, sed parum colitur hominum incuria. Aurum è cuniculis nulla arte factis effodiunt, non quidem quod terra igneliquefactum exprimant, sed ipsa natura purum quod abre Apyron dicunt. Minutum tamen reperitur, ut pars minima scintillæ ignis maior, nucis fir instar regix. Illud circa manuum iuncturas ferunt, circæque collum preciosis lapidibus distinctum. Quum aurum apud eos sit copia, æris inopia ac ferri, inuicem ea cum mercatoribus permutant. Hos sequuntur que suocant Carbos. Hos Sabæi gens Arabum populosissima, qui fecelicem Arabiam incolunt, eorumq; apud nos sunt preciosissima, ferentem plurima, ac omni pecoris genere apprimè copiosam. Odoribus insuper suauibus, quos passim natura apud eos gignit, omneis ferme aliâ superat nationes. Nam in maritimis locis Balsamum oritur. & Cassia quædamq; herba natura singulari, quæ recens, aspectu oculos oblectat, inueterata subito fit debilior. Pars Mediterranea sylvas continet amenas, in quibus magna sunt thuris ac myrrhæ arbores palmæ insuper, arundines, accinamomum & aliâ his odore similia. Neque enim referri posset singulorum species ac natura, adeo affluenter multa in eum odorifera natura exaggregauit. Diuina quædam res est, & quæ uerba superet, suauis ad nostros sensus ab eis aspirans odor. Et sanè longè quoq; à continentî nauigantes, hanc odorû uoluptatem percipiunt. Veris enim tempore, uenti à terra perflantes ab huiusmodi arboribus, odores ad propinqua maris loca perferunt. Non enim remissam aromata & uetustam, ueluti apud nos acidit, uim habent, sed ingentem, recentemq; & quæ ad omneis sensus perueniat. Aura quidem ex optimis mixta odoribus, ad maritima descendens, multa suauitate nauiganteis afficit, & confert ualitudini. Nam haudquaquam ex contrito fructu, aut in uase recondito, aër manat odoriferus, sed à patria arboribusq; quibus id diuina quadam natura inest, ut qui odores hos sentiunt, ambrosiam, quam narrant fabulæ, tantâ enim odorum excellentia, nullum sibi nomen inuenit aptius, esse putent. Non tamen puram, simplicemq; & absque inuidia felicitatem fortuna his hominibus largita est, sed tantis donis plura miscuit mala profectò admonens, perpetuis bonis deos à nobis solere † cõtempti. Nam apud odoriferas sylvas, serpentum infesta multitudo uersatur, colore rubicundo, longitudine palmi, qui prosilientes in homines, letali occidunt morfu; singulare quid incolis accidit, longo debilibus morbo. Nam longa uexati agitudine, quum natura debilis, adeoque exhausta est, ut recreari nequeat, ex asphalto, hyrcicq; barba, uapores faciunt, quo malus odor, boni, immensiq; uirtutem

Abilei.
Gasandi.

Apyron.

Carbi.
Sabæi.

Balsamum.
Cassia.

Ambrosia.

† forte con-
tempni.
Dcorum con-
temptus.

*Bonorū men-
sura.
Saba.*

uirtutem contundat. Bona enim mēsurā, & modo sumpta, hominibus profunt, & afferunt uoluptatem, temerē & casu inutilia redduntur. Huius gentis metropolis est quam Saba appellant, supra montem sita. Reges habet ex generis successione, eos, quibus multitudo honores distribuit, bonis, malisque immixtos. Beatam namque uitam habere uidentur, quod reliquis imperantes, rationem ab segestorum minimē coguntur reddere. Infelicem uerō, quod nunquam regiā exire queunt. Nam si palām prodirent, à turba hominum lapidibus, ueteri quodam deorum respōso, obruerentur. Hęc natio, non solum propinquis Barbaris, sed cæteris hominibus ditior atque opulentior habet. Nam in mercaturarum commertio, ex paruī ponderis re, plurimum precij à mercatoribus, ex rerum commutatione capiūt. Ideoque quū nullam unquam calamitatem ea gens sit experta, auri autem argentiq; copia, præsertim Sabæ ubi regiā est, supersit, torreumata argentea, aureaq; omnis generis poculorum habent lectos insuper, tripodasq; argenteis pedibus, cæteramq; supellectilem ultra fidem sumptuosam. Magnis quoque columnis porticus fulciuntur, quarum capita, tum argentea, tum aurea existunt: laquearia uerō ac portæ aureis phialis, preciosis lapidibus intermixtis, totius domus sumptuosissimum ornatum ostendunt. Alia enim auro, alia argento, quædam lapidibus splendent. Nonnulla, tum elephantorum dentibus sunt exculta, tum multis præterea rebus alijs, quæ plurimi apud homines extimantur. Et hi sanè multis seculis perpetuam habuere fœlicitatem. Abfuit enim ab eis penitus, quod multos in præceps dedit, ambitio, per auaritiā aliena possidendi. Horum mare in albo colore esse uidet, quod quū mirabile sit, eius rei causam quærendæ dedit. Insulæ sunt fœlices propinquæ quarum urbes in cœnijs carent. Pecora in eis omninō alba cornua, fœminis natura defunt. Ad has mercatores cōmeant undiq; sed maximē ad Potanam quam Alexāder iuxta Indi fluminis ostium cōdidit, locum in Oceano littore nauibus recipiēdis aptum. Et hæc hæctenus. Nunc illa quæ in eis locis miranda in cælo uidentur, non omittenda sed præcipua admiratione uidentur digna, quæ de Arcto scribuntur, multumq; dubij afferunt nauigantibus. A mense enim Martio, nullum eorum septem, quæ circa Arctum sunt astra, usque ad primam uigiliam uideri dicunt. Maior autem usque ad secundam, pauloq; post, parum aspici à nauigantibus; at qui Planetæ appellantur, non aspici omninō. Aliorum autem quædam maiora nostris uideri, quædam dissimili ortu atque occasu. Solem nō tanquam apud nos, paulò antè ortum iubar emittere sed adhuc nocte obscura, subito apparere lucentem. Ideo nunquam diem in eis locis priusquam sol uideatur oriri, quem ex medio pelagi tradunt surgere, incensis carbombus similem, radiosque per magnos procul afferre. Forma autem apparere nō rotunda, quæ admodum apud nos, sed columnæ simili, paulum ab summo capite luculentiorcm aspectum habete. Præterea neque splendorem, neque radios usque ad primam

*Potane condi-
tor Alexand.*

Solis ortus.

primam horam præbere, sed uelut ignem absq; luce in umbra uideri. Secunda hora ueluti clipeum fieri, luménque præbere continuum, & supra modum feruentem. Circa occasum econuerso contingit. Nam uidetur aspectu orbem nouis radijs illuminare, horis duabus. Et ut Agatharchides Cnidius tradit, tribus. Hoc uerò tempus incolis per iocundum, iam diminuto, uergente in occasum, solis æstu, Zephyrus & Lybicus & Euri uenti, apud eos sicut & apud alios spirant. Noti uerò apud Aethiopiam, neque uigent, neque noti existunt. Apud Arabes ac Troglodytas adeo calidi supra modum regnant, ut & exurant herbas, & ad umbras quoque confugientium debilitent corpora. At Boreas meritò optimus estimat, quum sit ubiq; terrarum frigidus. Nunc ad Lybicos Aegypti propinquos, & proximas eis regiones transeamus. Circa *Lybia.* Syenem ad Syrtes, orasque mediterraneas, quatuor Lybiorum inhabitant *Nasamonos.* genera, quorum Nasamonos dicuntur, qui ad Notum uergunt. Alij Anochitæ *Anochite.* ad occidentem siti. Quidam Marmaridæ inter Aegyptum & Cirenem *Marmaridæ.* habitant ad littoris partem. Quartum genus multitudine præstans hominum, appellantur Macæ. Qui circa Syrteis habitantes, soli inter ceteros *Macæ.* Lybicos agros ubere is fructu colunt. Iumentorum, ex quibus nutriuntur, diligentem curam habent. Hæ ambæ nationes regibus parent, uitam non omnino agrestem agètes, neque ab humanitate alienam. Tertij neque ullis sub sunt regibus, neque ullam, latrocinijs semper intenti, iustitiam norunt. Rapientes enim quæ prima ex deserto casu occurrant, confestim ad sua loca redeunt. Hi omnes Lybij uita syluestri, sub diuo habitant. Victu ferarum more contenti, nil domesticum edunt. Nullis uestibus præterquam caprarum pellibus, tegunt corpora. Potentiores inter eos, nullas habent ciuitates, sed turreis aquis proximas, condentes in eis quæ usui supersunt. Subditos populos singulis annis adiurant, ut principii parent. Obtemperantes, ut socios diligunt, imperium abnuentes, ut latrones persequuntur. Arma sunt eorum & regioni & moribus congrua. Nam quum sint corporibus leues: patria uerò plurimum plana, neque ense, neque gladijs, neq; armis utuntur in bello. Treis tantum ferunt hastas, lapidésque in uasis ex corio factis, delatos, cum his certantes, tum in congressu, tum etiam abeundo. Primo ferire hostem conantur, adcursum, & lapides rectè iaciendos, longo usu edocti. Erga externos nullum ius, nullam omnino fidem seruant. Regio Cyreni proxima, campestris *Cyrene.* est, non frugibus solum, sed uineis, oleoque & pascuis utilis. Sunt insuper flumina non parum incolis utilia. Quæ uerò ad Notum uergit, deserto cincta, infructuosa est: utpote aquis carens, aspectum habet mari similem. Huic desertum ingens, sterileque adiacet, transitu per difficili. Ita neq; aues in ea neque quadrupedia, præter damas & boues, conspiciuntur. Loca mediterranea arenarum cumulis referta, quo plus uitæ necessarijs carent, eò uarijs, magnisque serpentibus, his præsertim quos Cerastes uocant, quorum *Cerastes.*

morsus letales habentur, sunt fertilia. Hi colorem arenæ similem habent. Quia ex re à paucis internoscuntur, ita coloris errore seducti. Quidam pedibus illos conculcantes, vitæ periculum adeunt. Ferunt hos quondam serpentes in Aegyptum transmigranteis, plureis uicinas regiones inhabitabileis reddidisse. Mirabile uerò quidpiam in eis oris, & ea quæ est circa Sirteis Lybia, contingit. Nam quandoq; & maximè quiëto à uentis tempore apparent in aëre diuersorum animantium formæ, quarum quædam quiëscunt, quædam mouentur. Et hæc aliquando fugiunt, aliquando insequunt, sed omnes magnitudine eximia, stuporem, timoremq; inscijs præbent. Nam quæ homines insequuntur, comprehensum frigido circundant contactu. Externi quidem, utpote eius rei insueti, exterrantur. Ab incolis ex assuetudine spernuntur. Quoniam res uidetur miranda, & fictæ fabulæ perfimilis, phisici quidam eius rei conati sunt rationem reddere. Aiunt enim uentos in ea regione, aut omnino non spirare, aut penitus debileis esse & remissos. Aërem uerò persæpe, quoniam neque conualles, neque abrupti specus, aut antra, neque alti colles, aut magna flumina in eis sunt locis, esse immobilem & quietum. Denique omneis uicinas regiones sterileis, & absque fructu, nullos uapores, quibus uentus excitetur, gignere. In aëre igitur denso atque obtuso, quem admodum æstiuo tempore in nubibus aliquando solet, diuersas animantium species licet uidere, formam illis aëre quem leues & tenues auræ quandoq; mouent, præbente. Eas postmodum moto paulum aëre, ad terram impulsas, forma tradunt, quam casu sumpserunt cadere. eiq; in quem fortè inciderint hære, quarum in unâ partem, magisquàm in aliam motus, nulla in illis electio esse uidetur. Nam in re inanimata, non est, aut appetitio, aut uoluntas, sed animantia quibus hærent occultè causam motus præbent. Nam procedentium, animantium motu, anterior aër impulsus, imaginem præcedentem mouet, ut fugere uideatur. Similiter sequens idolum ex motu aëris ad progressum animantis præcedentis tractum sequi uidetur animal, quod præcedit. Quod si se uerterit, aut firmum steterit, idolum simili modo à motu cessat. Quum uerò in animal inciderit, dissoluitur, frigore quodam circa corpus relicto. Superest nunc ut de his Amazonibus scribamus, quas priscais temporibus in Lybia ferunt extitisse. Plures enim existimant eas solas fuisse, quæ circa flumen Thermodonta in Ponto regnarunt. Verum non rectè sentiunt. Multis enim antea seculis Lybiæ fuere à quibus multa gesta accepimus memoratu digna. Neque uerò ignoramus harum historiam, nonnullos haud ueram existimatos. Nam quum ea natio multis ante Troianum bellum seculis omnino deleta sit Amazonas autè quæ circa Thermodonta habitauerunt, multo post tempore extiterint, simile ueri est, eas quæ postea notiores fuere, superiorum, quarum iam euenerat fama, nomē & gloriā, præsertim apud temporum inscios, obscurasse. Verum quum legerimus plures antiquos, tum poetas, tum rerum scriptores, eosq; postmodum

Amazones.
Thermodon.

modum fuere, illarum memoriã posteris reliquisse, conabimur & nos quoque paucis ipsarum facta literis mandare, rerum serie à Dionysio qui Argonautarum Dionysijque ac nonnulla alia prisorum gesta descripsit, assumpta. Pueres mulierum nationes in Lybia fuisse tradunt, pugnaces ac ualidæ uiribus. Nã Gorgonũ gens fuit, aduersus quas Perseus haud paruo certamine bellũ gefisse fertur, uir fortitudine eximia, Iouisque filius, & Græcorum suæ ætatis optimus. Earum mulierum uirtus & potentia, uel maximè licet conspici, si quis quæ de illarum præstantia scribunt, cum nostri temporis mulieribus conferat. Asserunt sitas esse occidentem uersus, in extremis orbis finibus, non eandem quam nostræ uitam ducunt. Nã mos est illis, certo tempore, bellicis, ad seruandam uirginitatem, rebus, exercitari. Transactis militiæ annis, uiris coniungi prolis gratia. Has solas, & principari, & publica obire munera. Viros, nostrarum foeminarum instar, domesticæ rei curam habere; tum obtemperantes foeminis, tum militiæ, principatusque, ac omnis rei, expertes. Post partum nati infantes, danter uiris quos lacte nutriant, aliisque rebus prout ætas poscit. Foeminis mamillas ne crescaturunt, asserentes impedimento eas ab bellandũ esse. Vnde à Græcis eò quod mams careant, Amazones appellant. Asserunt habitare illas in insula Hesperia, quia ad occasum sita sit, uocitatã. Eam uerò esse in Tritonidis palude, quæ proxima oceano, à flumine quod in eam defluit, Tritonia appelletur. Hanc paludem Aethiopiæ ferunt conterminam, montisque qui est iuxta oceanum maximus omnium, qui in eis sunt locis, & mari imminens, à Græcis Athlanta dictus. Hanc insulam permagnam esse, uariisque arborum fructibus, ex quibus incolæ uiuant uberè ferunt esse, & in ea multos, tum caprarum, tum pecudum greges, quorum lacte & carnibus uescuntur. Frumento penitus carent, illius usu incolis ignoto. Hæ Amazones corpe ualida, auidæque belli, primũ omnes insulæ uicos, præter unum, Ichthyophagi Aethiopes habitant Menes nomine quem sacrum arbitrantur, expugnarunt. Solis æstu admodum insula feruet, ferens preciosos lapides permultos, quorum hos Græci carbunculos, alios sardonicas, quosdam smaragdos uocant. Deinceps plureis Lybiæ propinquas subegerunt gentes, urbemque præclarã infra Tritonidis stagnum, quam à forma Cherone sum appellat. in potestatem redegere. Ex hac profecta plureis orbis partibus peragrarunt. Sed primi Athlanti de bello appetiti, cæteris earum partium humaniores, qui patriam incolentes foelicem, magnas urbes tenebant. Ab his deorum genus, prout Græci de oceano scribunt, prodisse ferunt, de quibus paulopost dicemus. Traditur Amazonum reginam, nomine Myrinam, exercitum triginta millium peditum, duum millium equitum confecisse, maxima spe uictoriæ in equitibus posita. Tegmenta corporum, pro armis habere serpentum magnorum coria, quorum & quidem præter fidem ingentium copia in Lybia superest. Vtebantur longis ensibus, hasta & arcu, quo non solum ex aduersum pugnantes uulnerabant, sed fugiendos terie

Gorgones.
Perseus.

Amazones un
dc.
Tritonidis palus

Athlas.

Menes uicur.

Myrina Ama
zonum regina
magnas militiã
coegit copias.

Cercens. do feriebant insequētes. Cum Athlantidū patriam peruassissent, quam Cercenem uocant incolentes, acie superata uictos insequētes, unā cum eis portas ingressæ urbem cœpēre. Vt autem terrorem, formidinēq; cæteris iniicerent, insolenter uictoria abusæ, occisis omnibus usq; ad pubertatem uiris, pueros, fœminasq; euerſa ciuitate, in seruitutem adegerunt. Qua calamitate apud finitimos uulgata, Athlantides aiunt timore territos ad eas misisse, pollicitos tradituros se illis ciuitates, atque imperata facturos. Regina quum ipsos benignè audiuiſſet, amicitia cum eis statuta, ciuitatē sui nominis, euerſæ loco condidit: inq; ea tum captiuos, tum finitimarum partium uoluntarios accolascollouit. Deinde dona magnifica, communi Athlantidum decreto data, honoresq; eximiè impensos, inito cum eis fœdere cœpit, pollicita se genti eorum satis esse facturam. Verum Gorgonidum, quæ gens finitima erat, armis sæpius Athlantibus lacessitis, ferunt Myrinam, gratia, precibusq; eorum impulsam, exercitum contra Gorgonidas duxisse. Quo, oppositis copijs, inito certamine, superatæ, magna ex parte occubuerūt. Viuæ ad tria milia captæ. Reliquis in loca syluestria confugientibus, conatam Myrinam scribunt syluas, ut earum genus deleteret incendere uoluisset. Verum quum id nequisset, ad monteis propinquos transijt. Amazonibus negligenter, ut in uictoria solet, uigilias seruantibus captiuæ, eductis dormientium ensibus, multas interemerunt. Tandem excitatæ Amazones, armis captis, acriter pugnantes, omneis occiderunt. Mortuas Amazones, Myrina tribus magnis aggeribus sepeliuit, qui hucusq; Amazonum cumuli appellantur. Gorgonidas dein de tradunt, quum uir eis auxissent, iterum à Perso Iouis filio expugnatas, quum earum esset regina Medusa, postremò ab Hercule, & eas, & Amazonū gentem, quo tempore ad occiduas partes transiens, columnam in Lybia posuit, fuisse delctas: rem indignam existimante, quum pro communi salute hominum pugnaret, aliquibus gentibus fœminas imperare. Legitur quoq; Tritonidam paludem terræ motu, his apertis locis, quæ ad oceanum uergebāt, deficcata esse. Myrina plurima Lybiæ parte peragrata, quum in Aegyptū transmeasset, cum Oro, Isidis filio, qui Aegyptijs imperabat, amicitia firmata, Arabiam bello petijt. Vbi multis interfectis, in Siriam transit. Qua subacta, Cilices ei cum donis obuios, pollicitosq; imperata facturos, liberos esse, quoniam ei ultrò occurrissent, iussit. Qua ex re nunc etiam liberi Cilices uocantur. Subiecit quoque eas, quæ circa Taurum sunt nationes, quamuis uiribus potentis. Tum per Phrigiā ad magnū mare quum descendisset, regionē maritimā transgressa, Caicum flumē statuit militiæ finē. Prouinciæ uerò quæ Doryctica dicūt, loca oportuniore condēdis urbibus eligēs, plureis in ea ciuitates unā sui nominis, alias magnorū ducū appellatione ædificauit: Nynā, Cymē, Pytanē, Pryneā. His iuxta mare sitis urbibus, cæteras per plures in mediterraneis posuit locis. Insulas insup nonnullas in potestatē redegit, sed

*Captiuarū in
diſtrictis subi-
ta pugna.*

*Amazonū cum-
muli.*

*Medusa à Per-
ſo uicta.*

*Ori regis &
Myrinæ ami-
citiā.*

*Cilices quare
liberi.*

Doryctica.

sed Lesbum præcipuè in qua urbem condidit Mitilenem, sororis quæ cū ea militabat nomine. Deinceps quum quasdā alias sibi subdidisset insulas, tēpore state cohorta, quū uotū matri deorū pro salute fecisset, ad unā ex his solitariā pfecta iuxta quoddā insomniū, ei deæ insulā sacrauit. Erecta q̄ ara sacra, solemnīa celebrauit. Nominasse insulā feiūt Samothracē quod à Græcis sacra insula interpretatur. Quidā historici, tradunt eam primū appellatā Samū, ab incolis postea Thracibus, Samothracē cognominatā. Alij Amazonibus in Epirū aduentātibus, ferūt deorū matrē, hac oblectatā insula, & alios quosdam in eam, & filios quos Corybātas dicūt, traduxisse. Quis uerò eorū extiterit pater, in archanis sacrorū traditur. Monstrasse quoq̄ ea fertur, quæ nunc in ea seruant mysteria, templūq̄ asyllum statuisse. Per hæc tēpora Mopsus Thrax, à Lygurgo rege Thracia pulsus, Amazonū gentē coacto exercitu p̄uasit, cui Sypilus Scytha auxiliō affuit, antea ab Scythis Thraciæ finitimis expulsus. Prælio inter eos Amazonasq̄ cōmisso, Mopsi Sypiliq̄ res, superior fuit. Myrina cum pluribus alijs interēpta, postea quū sæpius à Thracibus acie superarent, tandē quæ sup̄ fuerant Amazones in Lybiam reuertēre, ibiq̄ earū militiæ finis, ut aiunt, fuit. Postea uerò quam Athlantū meminimus, haud ab re erit, deorū genus, quis ab his pdiisse referunt, quū & Græci parū ab his dissentiat, recenere. Athlantes ut accepimus, loca pp̄inqua oceano, & quidē foelicia incolentes, tum pietatis, tum erga aduenas humanitatis, præ cæteris finitimis gentibus laudē tulerunt. Ab his deorum genus manasse tradunt, quibus assentitur præstantissimus Græcorū poëta, Iunonem oceanum, deorum patrem, & matrem Tethin appellantē introducens. Scribunt autem primū regnasse apud eos Cælū, hominesq̄ antea per agros dispersos, ad cœtum condendasq̄ urbes exhortatū, à fera eos, agrestiq̄ uita, ad mitiorem cultum, traduxisse. Assuefecisse insuper domesticos fructus serere, aliaq̄ per multa ad cōmunē uitæ usum spectātia edocuisse. Tenuisse quoq̄ magnā orbis partē, maximēq̄ loca ad occidentē atq̄ ad septentrionē sita. Astrorum quoq̄ diligens extitit obseruator, multa hominibus futura prædicens. Annū etiā confusum antea, à Solis, menses uerò a Lunæ motu descripsit, singulā que anni designauit tempora. Qua ex re multi ignorantēs astrorum ordinē sempiternū, admirati autem futurorum prædictiōnem, arbitrati sunt eorū auctorem naturæ diuinæ participē. Post eius obitum, tum ex eius beneficio, tum astrorū notitiā immortalis honores adeptus est. Hoc autē constat, illū nomē hoc sortitū esse ob astrorū occasus, ortusq̄, multarūq̄ rerū peritiā, tū uerò p̄pter honores beneficijs suis impēsos tum & ipsum regē sempiternum omniū appellarunt. Cælū ex plurimis uxoribus suscepisse ferunt filios quinque & quadraginta, horū decem & septē ex Titea ortos, pp̄rio nomine singulos, cōmuni autē omneis à matre appellauit, Titanas. Titeā uerò prudētia præditam, quū plurimū mortalibus pfuisset, ab eis post obitū deificatā, terramq̄ esse

Insula quas Myrina dicitur.

Mopsus, Sypili Scythæ auxiliō, Myrinā interfecit, Amazonasq̄ copias profugauit.

Oceanus & Tethis deorū parentes.

Cæli filij. Titea. Titanes.

Regina. esse cognominatam. Genuit quoque filias, quarum duæ, Regina uidelicet &
Rhea. Rhea quam Pandoram dixere, superiores ætate cæteris euaserunt clariores.
Pandora. Ex his Regina, prior annis, prudentiâq; & uirtute reliquis præstantior, in
Magna
mater. gratiam matris, fratres omneis educauit, eoque Magnam aiunt matrem ap-
 pellantam. Postea uero quam pater post obitum ad deos transiit, comuni po-
Hyperion.
Sol puer.
Luna puella. pulorum, fratrumq; consensu, regnum adhuc uirgo cepit, quum nulli antea
 nupfisset. Postmodum cupiens filios linquere successores regni, unum ex fra-
 tribus Hyperionem uirum sumpsit, ex quo duos peperit liberos, Solem & Lu-
 nam. Quorum formam, prudentiamq; admirantibus singulis tradunt fra-
 tres, prolis inuidia motos, ueritosq; nequãdo imperium ad Hyperiona per-
 ueniret, scelesto facinore excogitato, fratrem, communi consilio obrun-
 casse. Solem adhuc puerum, in flumen Eridanum proiectum, suffocatum esse.
 Qua re uulgata, Luna prætermo dum fratrem diligens, ex tecto se præcipitauit.
 Matri quarenti iuxta flumen corpus, quum in somnum incidisset, uisum ei
 per somnium est, à Sole se consolari, rogareq; ne lugeret natorum mortem:
 nam homicidæ meritum essent supplicium passuri. Se uero ac sororem, qua-
 dam dei prouidentia, futuros immortalis nam ignem cæli sacrum antea uo-
 catum, Solem ab hominibus appellandum fore. quæ uero Mena prius dice-
 batur, Lunam. A somno experrecta, quum omnibus, tum somnium, tum infor-
 tunium suum narrasset, filios ut deos coluit, ipsa innupta uiuens, postmodum
 in insaniam uersa, filia cymbala, tympanaq; quatiens, edito sonitu, sparsis cri-
 nibus, per patriam errabat. Quo aspectu misero obstupebant homines. Quum
 uero singuli eius dolori miserent, quidam corpus sustinerent maximo im-
 bre coorto, cotinuoq; fulminum casu Regnam aiunt disparuisse. Qua re ad-
 miratus populus, Solis, Lunæq; nomen, ad astra transtulit matrem, & deam
 existimauit, & erecta ara, cymbalis & tympanis cæterisque rebus illius gesta
 imitatus, sacra illi, & deorum honores instituit. Huius deæ in Phrigia origo
 extitisse traditur. Afferunt enim incolæ Phrigiæ, Lybiæq; regem priscum fu-
Menoës rex.
Dindimene. isse Menoem, qui uxorem duxerit Dindimenem. Ex ea nata mæminæ, quum
 nutrire nollent, in montem Cibelum nomine, ab se expositam, diuina quadam
 sorte Pardali aliaq; feræ, lacte uberrime præbito, nutrierunt. Hanc mulier
 quædam pecora pascens quum uidisset, facto stupens, infantem tulit, atq; à lo-
 co Cibelem nominauit. Aucta ætate, pulchritudine, prudentiâq; excellens, mi-
 rabili ingenio fuit. Nam & fistulam pluribus calamis compactam, & ad lusum
 choreasq; cymbalum, tympanumq; prior adinuenit. Præterea pecorum, pu-
 erorumq; morbis remedia introduxit. Itaq; tum propter infanteis quibus uer-
vide quare Ci
bele mater di-
catur. borum medicaminibus salutem præbuit, tum quia plurimos uelut in sinu fo-
 uuit, tum etiã propter diligentiam, amoremq; singulis præstitam, matrem ab om-
 nibus dictam ferunt. Amicitiam quoq; eius appetisse Marsiam Phrigem, inge-
 nio, prudentiâq; mirabili. Coniecturã ingenij sumunt, quod uocis sonum mul-
 tiplicis

triplicis fistulæ imitatus, ad tibias eam harmoniam traduxit, Prudetiæ quòd usq; ad extremum uitæ finem, cælebs uixit. Cibeles prouecta ætate, adolefcentem quendam eius regionis Atim nomine, dilexit: quem postmodum dixerunt papam. Cum eo clam coiens, grauida facta est. Quod ut parentes norunt, in regiam accitam, ut uirginem pater suscepit. Noto filix peccato, & Atim, & nutrices interfici iussit, atq; insepultos abijci. Cibele, tum Atis amore, tum dolore nutricum percussam, insanam effectam, in publicum prodisse ferunt, psallentemq; cum tympano, solam uniuersam patriam, sparsis capillis, deambulasse. Huius Marsias misertus, sponteq; illam assecutus, unà pererrauit, pristinx amicitix memor. Quum ad Dionysium in Nysam urbem uenissent, inuenere Apollinem, magna existimatione habitum, quòd primus diceretur citharam reperisse. Orta inter eos artis contentione, Nyseos iudices instituerunt. Apollo primum cithara simplici usus est: Marsias uerò tibijs. Quibus admodum, ut renoua audientes, obstupuere. Eo incertamine, soni suauitate Apollinem uisus est superasse. Ambo astantibus iudicibus, quum artem quilibet suam præferret, Apollo modulatione cantus ad citharæ suauitatem adiecit, qua propter tibix sonum uisus est excedere. Quod Marsias ægre ferens, audientes monuit, minimè se uictum esse. Nò enim uocis, sed artis comparatione fieri oportere, secundum quam harmonia ac suauitas, tum citharæ, tum tibiæ esset exquirenda. Iniquum præterea esse duas simul arteis uni conferri. Tunc Apollo respondisse fertur, se nihil plus ad sonum, quam Marsiam adhibere: nam & ille quoq; ore uteretur, quum tibias inflaret. Oportere igitur aut ambobus idem licere, aut neutrum ore, sed manibus ostendere suæ artis modulatione. Quum uideretur iudicibus, æquiora Apollinem postulare, artibus iterum comparatis, aiut denuò Marsiam esse uictum: Apollinem uerò ea contentione exasperatum, uiuum Marsiam excoriasse. Verum extemplo penitenti ductus, ægre quod egerat ferens, pietis citharæ chordis inuentam ab se harmoniam delcuit. Ad hanc postmodum musæ mediæ. Linus quam Licanon Orpheus & Tamyras quam Hypatè, Parhypatè musici dicunt addiderunt. Apollinè ferunt cithara, tibijsq; in antro Dionysij positis, Cibeles amore captum, cum ea usq; ad Hyperboreos errasse. Quum Phryges morbus opprimeret, terra nullos præberet fructus, sciscitantes deum malorum remedia, oraculo præceptum est, ut Atis corpus sepeliret, & Cibele uenerarent ut deam. Nò reperto Atis quod tempus absumperat, corpore, Phryges imaginem adolefcentis, circa quam planctu ac lamentis sacra inibant fecere, iram inique mortui, mitigantes. Quæ consuetudo penes Phryges usq; ad hæc tempora permansit. Cibeles uerò ara erecta annis singulis sacrificabatur. Postmodum in Pessinunte oppido Phrygiæ sumptuose constructo templo, honores illi, sacraque solenia constituerunt. Mida rege ad ea plurima conferente, positi erant circa deæ statuam pardi ac leones, à quibus olim esset enutrita. Hæc de Cibeles deorum matre apud Phryges, deoque Athlantibus qui circa oceanum regnarunt, traduntur.

Atis cum Cibeles concubitus.

Cibeles insania.

Apollinis & Marsia contentio.

Acute Apollinis responsio.

Cibeles dea. Atis deus.

DIODORI SIC. DE FABVLOSIS
DE SATVRNO, ATHLANTIBVS,
ET DIONYSIIS.

Athlas astrologus.

Animaduerte quid Athlas cœlum sustinere dicatur.

Hesperus à uentis raptus.

Septē Athlantides.

Mercurius, Iouis & Maia filius.

Saturni & Rheæ con-nexio.

Curetes.

Saturnia loca. Iuppiter pater.

OST Hyperionis interitū, asserūt Cœli filios imperiū diuisisse, ex eis fuisse Athlantē & Saturnū nobiliores. Athlanti loca ad oceanū posita sorte euenerunt, qui & populo suo nomine & maximum pp̄ oceanū montiū appellauit Athlantē. Ferunt ipsum astrologiæ fuisse peritissimū, dec̄q; sphæra primum inter homines disputasse. Qua ex re uisus est orbem suis humeris sustinere, locum præbente tabulis sphærae inuentione. Hunc aiunt plureis sustulisse filios, sed unum pietate, ac in subitō iustitia, humanitateq; insignem, quem Hesperum appellant. Qui quum in Athlantis montis cacumen, ad seruandos astrorū curius ascendisset, subitō à uētis arreptus, nequaquā amplius uisus est. Obeius uirtutē, casum hunc misera a plebs, honores sibi præbens immortalē astrum cœlestē lucidissimū, eius nomine uocauit. Fuerunt insup Athlanti filia septem, à matris nomine Athlantides uocatæ: quamuis cuiuslibet pp̄riū nomē esset, ut Maia, Electra, Taygete, Asterope, Merope, Alcione, Celeno. Has tradunt, tum ab heroibus, tum ab d̄is cognitas & deos pp̄ter uirtutē, & eos quos heroas dixerunt, ueluti principes generis hominū peperisse. Veluti prior ætate Maia ex Ioue Mercuriū genuit, multarū rerum apud homines repertorem. Eodē modo & reliquæ Athlantides, singulæ filios ediderunt, præstātī uirtute. quorum hi quidē gentiū, hi urbiū conditores extiterunt. Itaq; non solum Barbari quidā, sed etiam Græcorū plurimi, priscorū heroum genus, ad istas res tulerunt. Quas quū prudente fuisse constat, tum post obitū honores deorū immortalium adeptas, Pleiadū appellatiōes cœpisse. Nymphæ quoq; dictæ sūt, quoniā cōmuni uerbo mulieres omnes Nymphas incolæ appellāt. Saturnū Athlantis fratrem aiunt præcipua impietate, auariciaq; præditū, uxorem cœpisse sororem Rheam. Ex qua ortus est Iuppiter, Olympus postea uocatus. Fuit & alter Iuppiter Cœli frater, qui in Creta insula regnauit, multo gloria inferior posteriore. Hic enim imperauit orbi superior Cretæ tantū. Genuitq; filios decem, qui Curetes, sunt appellati. Insulam quoq; ab uxore Ideā uocauit, ibiq; post obitū sepultus est, cuius & hodie monstrari sepulchrū ferūt, prout etiam testantur Cretes, de quibus posterius referemus. Regnauit Saturnus in Sicilia, Lybia ac etiam Italia, sed præcipuē in locis ad Hesperū sitis. Eius imperij firmamentū fuit. Apud omnes uerò, arcis urbium, & loca munitiora tenuit quo firmius imperiū foret. Eo ad hoc usq; tempus, & in Sicilia & in occiduis oris, editiora loca Saturnia dicta sunt. Ex Saturno Iuppiter ortus, quoniam diuersa à patre uitæ institutione, erga singulos mansuetudine, atq; humanitate usus est, à populo Pater est nominatus. Regnum is de inde cœpit, partim concedente patre, partim populis ab eo per odiū deciscen-tibus. Aduersus quem quum Saturnus Titanum præsidio filius, pugnasset

acie

acie uictus, Iuppiter superior imperiū affecutus, uniuersum orbem perambulauit, plurimū de genere hominū meritus. Viribus corporis, uirtutibusq; excellens, breui totius orbis imperio potitus est. Omne eius studiū in puniendis impijs, facinorosisq; hominibus, ac in honorū præmijs, cōmuniq; populorū utilitate uersabat. Quibus rebus post uitæ finem Iouem dixere: eò quod bene uiuendi causa hominibus extitisset. Creditus uerò deus in orbe est ab his; de quibus bene erat meritus, sponte illū omnibus, & deū, & dominū in sempiternū uniuersi orbis pfitētibus. Quoniā in his, quæ de rebus Aegypti à nobis relata sunt, Dionysij genus, gesta q; tetigimus, æquū uidei, ut quæ de hoc à Græcis deo scribunt, literis mandemus. Verū quū prisci rerum scriptores, poetæq; qui de Dionysio miranda quædā literis tradidere, de eius genere ac gestis dissentiunt, difficile uidei uerum in his rebus exquirere. Nam hi quidē unicum Dionysiu, reliqui tres scribunt fuisse. Sūt qui eius genus nequaquam à mortalibus fluxisse dicant, existimentq; illum uini extitisse auctore, sed nos quæ de eo ferunt paucis trāsigemus. Naturales q; de hoc deo loquunt, uiniq; eū reptonē putāt. Terrā aiunt unā cum cæteris plantis, sua sponte uiteis tulisse, nō ab aliquo principio satas. Huius rei cōiecturā sumūt, quòd nunc quoque in quibusdā syluestribus locis nascant uites, fructūq; ueluti reliquæ arte hominū cultæ ferant. Duas Dionysio matres prisci fuisse arbitrant. Vnam & eam priorē generis, quando uitis in terrā posita augmentum capit: secundam quando racemos pducit. Itaq; altera huius dei ex terra, altera ex uitis fructu fertur generatio. Sunt qui & tertiā generationē ipsi attribuant, ex Ioue & Cerere genitum ferētes, à mortalibusq; dissipatū, ac decoctum. Rursus à Cerere membris cōpositis, iuuenē factum, reuixisse. Quæ omnia ad naturales traducunt rationes. Iouis enim & Cereris filium ob eam causam tradunt, quoniā uites ex terra & pluuia nutritæ, pducant racemos: ex quibus uinum exprimat. Ab hominibus uerò dispersum, eò quòd agricolæ fructum auferāt, terramq; homines Cererē putent: membra eius decocta, quoniā plures uinū decoquāt, tanquā melius ac suauius futurum. A mortalibus uerò membra dispersa, iterum in ordinē redacta, terram ostendit certo anni tempore, acta uindemia, denuò novos fructus proferre. Deniq; ab antiquis poetis, scriptoribusq; tradit, Cererem fuisse terrā matrem appellatā. Eadem quoq; & Orphei tradūt poëmata, & in cerimonijs introducunt, de quibus haudquaquam fas incios loqui. Eodē modo ex Semele ortum, ad naturale principium deducunt, asserentes Thionem ab antiquis terram fuisse nominatum, Semele eò quòd honesta sit, eius dei cura & honor, Thionem uerò à sacris ei impensa uocatum. Bis ex Ioue natum, quoniā uites Deucalionis tempore, unā cum cæteris arboribus, diluuiò sint absumptæ. Deinde iterum exortæ, ueluti hæc secunda extiterit dei apud homines pcreatio, qua ex Iouis femore natum, denuò hunc deum scribunt. Qui igit uini reptonē Dionysium uolunt, huiusmodi fabulas scripsere. Qui uerò hunc humano corpore deum perhibent fu-

isse, eadem tradunt, & uites eum, in uini usum adinuenisse. Vtrum Dionysij
 plures fuerint incertum est. Quidam unum extitisse uolunt, qui & uinum rep-
 perit, & arborum fructus, uniuersumq; peragravit orbem: initiationesq; ac
 ceremonias, & Bacchanalia introduxerit. Alij tres, ut diximus diuerso tempo-
 re fuisse scribunt, proprijs cuiq; gestis attributis. Priorē Indum uolunt extitisse,
 terraq; sua sponte, ob solis fertilitatē, uiteis ferente, ex uua uinum elicere, fi-
 cus, cæterarūq; arborum curā, & horum insuper comedendorū usum edo-
 cuisse eundē. Quoniā Indorū sit moris per omnē uitam barbam nutrire. Bar-
 batum cognominauerunt. Hic orbem cum exercitu perambulans, & uitam
 plantare & ex racemis uinum torculari, ex quo ipsum Lenæum appellat, edu-
 cere monstrauit. Plura insup ad hominum usum ab eo adinuenta, causam ut
 post mortē pro deo coleret præbuere. Ostendi quoq; etiā nunc apud Indos
 aiunt, & locum, in quo sit ortus Dionysius, & urbeis eius nomine ab incolis
 appellatas. Multaq; præterea alia extare, quæ longum esset scribere, uestigia
 illum apud Indos natum testantia. Secundū ferunt ex Ioue genitum & Pro-
 serpina, ut alij sentiunt ex Cerere, quē tradunt tum primum boues ad aratrū
 iunxisse, quum terra prius manibus hominum coleret, multaq; alia instru-
 menta repperisse, agrorum culturæ accommodata: quo minori labore rustici
 opus facerent. His erga homines beneficijs, quū eum censerent immortalē,
 & honores illi, & sacra, ut deo instituta sūt. Addita fuere ueluti insigne quod-
 dam ad picturas eius statuasq; cornua, tum ad monstrandā alteram Diony-
 sij naturā, tum obperutilem agricolis aratri inuentionē. Tertium ex Ioue ac
 Semele Cadmi Thebis Boëtiæ natum dicunt. Iouem enim ferunt amore il-
 lius captum, cum ea sæpius cubuisse. Iunonē, zelo & ira motam, sumpta uni-
 us ex Semeles ancillis forma, ad ulciscendum iniuriā, suasisse illi ab Ioue pe-
 tere, ut ea maiestate, honoreq; secum cōcumberet, quibus cum Iunone con-
 suesset. Quod postulatū annuens Iuppiter, cum tonitruo ac fulmine ad Se-
 meleme descendit. Quæ insolita re territa, expirans, abortiua est. Editum ante
 tempus filiū, Iuppiter absconditū in femur quū tenuisset partus tēpore editū
 in Nysam Arabiæ urbē tulit: ubi à nymphis educatus infans, à patre, locoq;
 appellatus, Dionysius est. Hic specie decorus, primò in choreis, & mulierum
 thyrsis, summa in uoluptate, ludoq; nutritus atq; educatus est. Tum scemi-
 narum exercitu, quas thyrsis armauit, congregato, orbem terrarum circuit,
 eos qui piē, iusteq; uiuerent sacra, mysteriaq; docēs. Festos præterea ubiq;
 dies, publicē choros agi, & musicam exerceri artem instituit. Postremò seda-
 tis inter omneis nationes, urbeisq; discordijs, bellisq; ubiq; sublati, pacē sin-
 gulis largitus est. Ita uulgata tanquam præsentis dei fama, quū ad uitæ ciui-
 lis cultum homines traduxisset, passim ei occurrentes, cum lætitiā, gaudiōq;
 excipiebant. Paucos autem ob superbiam, impietatemq; spernentes eum, quū
 propter incontinentiā dicerent Bacchides ab ipso circūduci, ceremonias uerò
 ac mysteria ad corruptelam externarum mulierum introducta, ex templo,
 pena

Dionysius
barbatus.

Lenæus.

Dionysius
secundus.

Dionysius
tertius.

Iunonis
cautela.

Dionysius un-
de dictus.

Pantheū, Aga-
nē, & multos
alios Bacchi fu-
roræ corre-
ptos intelligit.

poena affecit. Ob diuinam animi naturam, aliquando plectebat impios, quandoq; insanos reddens, quandoq; mulieru manibus, uiroꝝ membra discerpens: nonnunquam militu opera sibi aduersantes ultus. Tradidit quoq; Bacchidibus pro thyrso iacula, mucrone ferri, edera circumdante. Quæ tanquam muliebria spernentes, reges eosq; imparatos adortus, præter spem superauit. Insignes inter mulctatos ab eo ferunt, Græcū Penthea, Nynum Indorum regem, Lygurgum Thracem. Tradunt enim Dionysium ex Asia in Europā cum exercitu transiturū, cum Lygurgo Thracum, qui sunt ad Hellespontū reges, societate coisse. Quum fœminas primum in Thracem, uelut amicos, traduxisset, iussisse Lygurgū noctu milites suos Dionysiu aggredi, ipsumq; & pellices omnes obtruncari. His per quendam accolam Tharopem nomine cognitis, territus Dionysius, quum nondum transfretassent milites, amicorum præsidio, occultè ad exercitum transijt. Lygurgus pellices aggressus in loco qui appellatur Nyfius, omneis interemisse dicitur. At Dionysius exercitu traducto, Thracem pugna superatum, captumq; priuauit oculis, domesticis eius cruce affixis. Tharopi, memor beneficij, Thracum imperium concessit, tradito ei orgia celebrandi modo. Huic Agrus filius succedens, & re-

*Tharopes Bæ
cbū liberauit.*

Orgia.

*Triateridarū
institutio quan
do.*

*Triumphus
primus.*

Teti.

Vini fons.

Dionysij gesta

Nos uerò, ut nihil eorum quæ de Dionysio comperimus scripta omittant, paucis, quæ tum à Lybijs dicta, tum à Græcis scriptoribus, præsertim à Dionysio ueteris historiæ auctore tradita sunt, absoluemus. Hic enim Dio-

Linus numerorū & melodiarū inuētor.

Cadmus Græcæ lingue inuentor.

Hercules in magistrū insurgens.

Pronopides Homeri magister.

Amaltheæ cornu.

nyssij, Amazonum, Argonautarum, Troianicq; belli gesta, ac plura alia memoriæ prodidit: inuicem conferens, & quæ à priscis poëtis, & quæ ab historicis narrantur. Hic ait primum Linum in Græcia numeros ac melodiam reperisse, Cadmum ex Phœnicia aduexisse literas, primūq; Græcam linguam inuenisse, ac rebus dedisse nomina. Ad hæc characteribus formam addidisse, communiq; uerbo literas, quoniã ex Phœnicia traductæ essent, appellatas Phœnicias. Sed à Pelasgis, qui primi eis literis usi sunt, Pelasgas dixere. Linum tum poësi, tum melodia excellentis, plures discipuli extitere. Horum tres præcipui habiti, Hercules, Thamyris, Orpheus. Hercules cytharam discens, quū ingenio esset tardo, ob eamque rem uapulari, ira motus, Linum cythara peremit. Thamyris natura ad percipiendum apta, musicam didicit. In qua quum plurimum excelleret, dixisse illum aiunt. suauius se quam musas cantare. Quibus irritatæ uerbis deæ, & eum priuarunt musica, & lyram abstulerunt: quemadmodum Homerus his consentiens scribit. De Orpheo singulatim referetur, quū eius opera à nobis recensentur. Linum tradunt primi Dionysij gesta, literis Pelasgis edidisse, quibus & Orpheus usus est, ac Pronopides Homeri magister, uir ingenio, musicaq; egregius. Thymitū insuper, Thymiti Laumedontis, q; Orphei ætate fuit, plurimis orbis pagratilicis, Lybiã occidentē uersus oceanū usq; quū descēdisset, uidisse Nysam in qua prisci incolæ nutritum Dionysium uolūt, ibiq; diligenter actis huius dei apud Nyseos perquisitis, composuisse poëma ferunt, quod Phrygium nominarunt, antiqua lingua, & literis priscis editum. Afferunt præterea Hammonem Lybiæ partis regem, uxorem cæpisse Rheam Cæli filiam, Saturni, aliorūq; Titanum sororem, qui regnum perambulās, iuxta Ceraunios montes, inspectam ab se uirginem, forma pulcherrimam, Amaltheam nomine, adamauit, filiamq; ex ea genuit, specie ac robore corporis insignem. Amaltheam uerò propinquæ oræ præfecit, bouis cornu per simili: ex quo occiduum cornu sit nominata. Et quoniã ea regio esset uineis, cæterisq; fructiferis arboribus referta, à muliere autem regeretur, Amaltheæ cornu eam dixere. Propterea & posteri homines, optimam, copiosamq; fructibus patriam, ab ea similitudine Amaltheæ cornu appellarunt. Hammon Rheam ueritus, infantem absconditum clàm in urbem Nysam, ab eis locis remotiorem transfrens, insulam à Tritone fluuiio circūdatam, præcipitem, ac undiq; abruptā, unico, difficilicq; aditu, quem portas Nysias dicunt, ubi nutrire tur elegit. Esse in ea insula tradunt terram fœlicem, amenis pratis distinctam, & multis irriguam aquis. Fructus insuper multiplices, & uiteis suapte natura ortas, magna ex parte super arbores diffusas. Salubrem præterea aërem ad eò, ut illius homines longiori quàm cæteri ætate uiuant. Insulæ aditus in tibiæ modum fertur,

fertur, adeò densis arboribus umbrosis, ut solis radij eò penetrare nequeant. Iuxta aditum undiq; dulces aquarum habentur fontes, qui locus est ad habitandum suauissimus. In ea antrum existit rotundum, tum magnitudine præcipua, tum pulchritudine: undiq; enim præcipitia sunt, in altum surgentia, diuersi coloris, splendidiq; lapidibus, ut nullus ibi omnino color desit. Ante aditum, natura esse arbores mirabili aspectu aiunt, & has quidem fructus ferentes, alias semper uirentes, ut ad uisus uoluptatem natæ uideantur. In his diuersæ nidificant aues, colore oculos, aureis cantu uerò oblectantes. Vniuersus locus est, non solum aspectu, sed cantu etiam amenus. artis Harmoniam uoce auium super ante. Post ingressum, apparet antrum latum, splendore solis lucens. Omnia floribus referta sunt, sed præcipuè cassia, reliquisq; rebus, quæ iocundum odorem continuò queant reddere. Licet ibi insuper aspicere nympharum plura diuersoria, ornata floribus, non quidem arte, sed natura cum omni decore perfecta. In toto antri ambitu, neq; flos unquam, neq; foliū defluit, ut neq; oculorū, neq; aurium uoluptas aliquādo desit. In hoc Hammon puerum nutriendum dedit Nyfæ, Aristhei filia, cui loco Aristheum præfecit, uirum sapiētem atq; eruditum, ad euitandas Rheæ noueræ insidias. Custodiam filia Mineruæ permisit, & paulò ante hæc tempora, circa Tritonium fluuium, unde & Tritonia dicta est, genitæ. Scribunt hanc deam per omnem uitam, uirginitate seruata, prudentia claruisse, multasq; quū ingenio præstaret, ab ea arteis repertas. Belli quoq; exercitio deditam, quum robore corporis uigeret, multa fecisse memoratu digna, Alcidaemq; (ita enim dicta est) peremisse feram stupendam, ex terra natam, & ante aut quæ natura plurimum ignis ex ore euomeret insuperabilem pugna: ea primū in Phrygia apparuit, regionem quandam comburens, quæ hucusq; exusta Phrygia dicta est. Deinde ad montem Taurum transcendens, syluas continuas usque ad Indos incendio uastauit. Postmodum per mare in Phœnicia reuersa, syluas Libani incendit, perq; Aegyptū in Lybiam profecta, ad loca peruenit occidua. Postremò syluis circa Ceraunia destructis omniq; incensa patria, quū homines partim flamma absumpti essent, partim timore patriam linquentes, ad remotiora diffugerēt loca, Mineruam ferunt, tum sapientia, tum fortitudine ac uiribus fretam, eam feram necasse. pellem pectori circumdedisse, tum † uetustis, tutelæq; corporis gratia, tum ad uirtutis partæq; gloriæ memoriam ostendendam. At uerò Alcidaem morteterra commota. deorum hostis, Gigantes peperit: quos postmodum Iuppiter, Mineruæ, Dionysijq; ac cæterorum ope deorum deleuit. Dionysius in Nyfa educatus, disciplinæque eruditus, non tantum pulchritudine, roboreq; excelluit, sed multarū rerum utiliū inuentione. Nam adhuc adolescens, & uinum ex uuis (cum uiteis sua sponte terra produxisset) exprimi, & qui fructus possent exiccati, seruariq; ostēdit. Præterea quæ cuiq; loco ab se inuentas arbores plantari expediret, in

Nyfa.

Aristheus.

Minerua

Tritonia.

Inuenta Alcida belua.

Phrygia cur exusta.

† fortè uestis

Gigantes.

Dionysij inuenta.

gulos edocuit. spe concepta beneficiorū erga genus hominum, magnitudine
Rhea. immortaleis se honores potiturū, ob eius uirtutis ac gloriæ nomē, teri Rheam iratā Hammoni conatam esse Dionysiū auferre. Quod ubi nō successit, relicto Hāmone, uersa ad Titanes fratres, Saturno fratri nupsit. Qui Rheæ suafu, aduersus Hammonē moto bello, acie Titanū præsidio, superior fuit, Hammonemq; fame coactum in Cretā fugere, ubi Curetes regnabāt, cōpulit. Ibi regis filiā Cretam nomine uxore quā cæpisset, regno sumpto, in sulā antea Ideam dictā, ab uxoris nomine appellauit. Saturnū tradūt occupatis locis Hammoni subditis, acerbē imperantē aduersus Nyfam Dionysiūq; magno exercitū pfectū. Ille quū sciret patrē Hammonē bello uictū, Titanas uerō Saturno auxilium ferre, coactis ex Nyfa militibus, intēque eos ducentis, tum strenuis, tum summa erga eum, cum his enim nutritus fuerat, beneuolentia à Libijs atq; Amazonibus finitimis, de quibus antea retulimus, auxilia exciuit. Asserunt eas utpote, quæ uirtute, uirginitateq; excellerēt, ad belli societatem aduocasse uitæ similis Mineruam, diuiso exercitū, ut uiris præesset Dionysius, Minerua fœminis. Quū in exercitū Titanorū incidissent, cōmisso certamine, multisq; utrinq; caesis, uulnerato Saturno, uictor Dionysius euasit. Titanibus, ad eas regiones quas de Hammonē cæperant, confugientibus Dionysius ad Nyfam urbē, cum captiuis reuersus est, ueluti de eis pœnam sumpturus. Quū armatis militibus eos omnes circūdasset, primum de Titanibus questus, omni postea captos crimine solutos pnucliauit. Deinde data ligēdi libertate, abire an secum militare mallent, secū omnes se fore acclamarunt. Ob datam uerō præter spem salutem, ut deum uenerati sunt. Omnis hos postea libato uino, iuramēto adegit, ut secū continuō in bellis usq; ad extremū pugnaret. Quū arma aduersus Saturnū esset moturus, pificente ex Nyfa exercitū, Aristheū tradūt eorū præsidē, primū omniū, & sacra instituisse Dionysio, & ei ut deo sacrificasse. Dicunt insup subsidiū ei tulisse Nyseorum nobiliores, quos à primo eorū rege Sileno (eius autem ppter uetustatem ignotū est genus) Silenos uocant. Is quū circa lumbos caudā haberet, posteriq; eius naturæ participes, idem signum gestarunt. Dionysius contracto exercitū, per loca arida ac deserta, ferisq; infesta pfectus, ad Zambiram urbem Lybiæ peruenit. Ibi feram indigetem, Campes nomine, multis eius oræ mortalibus pntiosam, peremit: quæ res magnā ei gloriā penes accolos tulit. Vt autē sempiterna occisæ ab se bestię gloria extaret, crexit ibi tumultū ingentē, qui ad posteros usq; pseuerauit suæ uirtutis monumentū. Deinde uersus Titanas exercitū moto, ea modestia iter fecit, ut se omnibus incolis humanissimū præberet, ubiq; ostendēs, ad plectendos impios, atq; ad beneficia in hominū genus conferenda, eam ab se susceptā expeditionē. Quæ ex re moti Lybij, eius cognita uirtute, animiq; præstātia, uictum militibus affatim præbuerunt: simulq; eius castra secuti sunt. Ad ciuitatem deinde, Hammonis appropinquante exercitū, Saturnus ante urbis mœnia acie instructa

Hammonē Titanū auxilio, Saturnus suscepit.

Dionysius.

Aristheus.

Silenus rex.

Zambirra. Campes fera.

structa uictu, ciuitatē noctu incendit, ea mēte, ut paterna Dionysij regia absumerentur. Sumptaq; uxore Rheā, & amicis quibusdam accitis, clam ex urbe profugit. Verum cum uxore captus à Dionysio, nequaquam illius opera imitante, non solū cognationis gratia pœnā remisit, sed & cōsolatus est, per omnē eos uītā habens parentū loco. Rheā illum ut filiū uiuens dilexit, Saturni simulatio fuit beneuolētia. Hi p̄ id tēpus filiū genuerunt, quē appellarunt Iouē. Qui à Dionysio summo honore habitus, uirtute postmodū imperium omniū gentiū adeptus est. Quū Libij ante pugnā ei dixissent, quo tempore Hammon ex regno eiectus est, incolis prædictū fuisse uenturū eius filiū Dionysium, qui recuperato regno, orbis imperiū possideret, deusq; haberet: existimans uerum fore uaticiniū, & templo patri & urbe conditis, ut deo illi honores impendit, quosdā instituēs, qui haberēt diuinationis curam. Traditur Hammon galea in bellis usus, cuius insigne fuit arietis caput. Sūt qui ipsum asserant natura, in utroq; tēpore, paruula habuisse cornua. Propterea filium eius Dionysium eodem fuisse aspectu, posterisq; traditum deum hunc cornua gestasse. Edificata urbe, sacrisq; institutis Dionysio ferūt imprimis, quū de exercitu oraculum consulisset, responsum à patre traditum, quòd propter eius in homines merita, immortalis esset futurus. Qua re elatus animo, primò in Aegyptum exercitum duxit, eiq; prouinciā Iouem, Saturni, Rheāq; filium constituit regem, adhuc ætate puerum, addito ei præfecto Olympo: à quo eruditus, & ad uirtutem institutus, Olympus est cognominatus. Fertur Dionysium Aegyptijs ostendisse uites plantare, uinum cōficere, ac aliorum fructuū usum. Aucta eius uirtutis fama, nulli ei obistere bello ausi sponte sibi parebant, laudibusq; ac sacrificijs ut deum colentes. Hoc pacto orbem aiunt peragrassē, domesticis arboribus regiones reddens exultas, beneficiaq; populis præbens. Vnde honores perpetuò, gratiamq; omnium assecutus est. His rebus quum de cæteris dijs uariè homines sentiant, solum Dionysij immortalitatem fixam animo tenent. Nemo est enim neque Græcus, neque Barbarus, qui illius beneficiorum, gratiāq; fuerit expers. Nam eos quibus aut patria agrestis esset, aut à uinearum usu aliena, poculum ex ordeo conficere docuit, paulò inferius uini suauitate. Ferūt eum ex Indis ad mare descendentem, Titanas omnis qui cum maximis copijs aduersus Hammonem in Cretam transfretarant, cæpisse. Acti aduersus Hammonem moto bello, Iuppiter ex Aegypto, Dionysiusq; ac Minerua, & alij quidam, quos deos dicunt, in Cretam trāscendētes, Hammoni subsidiū tulēre. Inito certamine superior Dionysius omnibus Titanis interfectis, uictoria potitus est. Postmodum Hammonem, Dionysioq; ex hominum uita ad immortalitē translatis, Iuppiter uniuerso impauit orbi, sublatis Titanis, nulloq; eius imperiū turbare auso. Hæc primi Dionysij ex Hammonem, Amaltheaq; nati gesta, Libij fuisse tradunt. Secundus ex Io, Inachi & Ioue genitus, Aegypto imperauit, initiationesq; mōstrauit. Tertium Iuppiter ex Semele apud Græcos genuit, priorū uirtutis

Rheā.
Iuppiter.

Hammonis
aries.

Dionysius
cornua.

Iuppiter,
Olympus unum
de.
Vites.

Ordeo uinum.

uirtutis imitatore[m]. Nam & per omnem orbem exercitū circūdūxit, & plura reliquit trophea, statuasq[ue] suarum expeditionū testes. Multa insuper loca cultiora plantis arborum reddidit, Mulieres in militiam uelut prior Amazones duxit. Circa orgia & initiationes, multum operæ impendit, tum uetera in melius redigens, tum quædam ipse adinueniens noua. Quum temporū uetustate, priorum gesta, inuentaq[ue] multis ignota essent, solus hic eorū, qui ante se fuerant, uirtutem & gloriā tulit. Non autem solum hoc ei contigit, sed Herculi quoq[ue]. Duo nanq[ue] eodem nomine priorēs fuere. Superiorem Hercule[m] in Aegypto natum ferunt, magna armis subacta orbis parte, in Lybia columnam posuisse, Secundus Cretensis, uirtute, armisq[ue] nobilitatus, instituit olympicum. & tamen ultimum paulo ante bellum Troianum ex Alcmena & Ioue ortum, magnam orbis partem peragrassē tradūt, Euristhei imperio parentem. Qui multis functus certaminū laboribus, columnam in Europa erexit. Nominis igitur & rerum gestarum similitudo, quum defunctus esset postremus, superiorum illi gesta ascripsit, tanquam unus tantum Hercules extitisset. Plurēis Dionysios fuisse, tum ex alijs conantur ostēdere, tum præcipuē ex Titanum pugna, qua constat Dionysium contra illos Ioui auxilio affuisse. Non enim Titanas Semelis tempora tulere, neque Cadmus, Agenoris, Olympijs dijs antiquior dicēdus est. Hæc à Lybijs de Dionysio tradita, nos iuxta ordinē à nobis præscriptū, quartum descripsimus librum.

Hercules duo.

Cadmus.

EXPLICIT LIBER QVARTVS,

Incipit quintus, in quo hæc continentur.

Proœmium de his quæ fabulosè apud historicos ferunt: de Dionysio, Priapo, Hermaphrodito & Musis.

De Hercule, & duodecim eius laboribus, cæterisq[ue] ab eo usque ad uitæ finem gestis.

De Argonautis, Medæa, & filiabus Pelei.

De pronepotibus Herculis.

De Theseo & eius certaminibus.

De septem regibus: qui ad Thebas castrametati sunt.

De proauis eorum.

De Neleo, & eius pronepotibus.

De Laphitis, & Centauris.

De Aesculapio, & eius pronepotibus.

De Asopi filiabus, & Aeaci liberis.

De Pelope, Tantalo, Oenomao, & Niobe.

De Dardano & eius usq[ue] ad Priapum pronepotibus.

De Dædalo, Minotauro, & de Minois exercitu aduersus Cocalum regem.

De Aristeo, Daphnide, Euridice, & Orione.

DIODORI

DIODORI SICVLII

A POGIO FLORENTINO IN LATI

NVM TRADVCTVS, DE ANTI

QVORVM GESTIS FA

BVLOSIS, LIBER

QVINTVS.

AVD SANE NOS FVGIT, VETVSTA
 rum rerum cognitionē scriptoribus, ut multis labantur con-
 tingere. Nam & antiquiora illa paululum subobscurā am-
 biguitatem præbent scribētibus: & temporum descriptio,
 haud facilis cognitu, quandoq; detrahīt e gentibus fidē. He-
 roum præterea, semideorumq; ac cæterorum uirorū mul-
 tiplex ac uarium genus, nō satis exquisitè explicari potest. Accidit insup, quod
 omniū est difficillimū, ut de antiquorū gestis, fabulisq; scriptores inter se ad-
 modum dissentiat. Qua moti re, nobiliores qui postmodū secuti sunt histo-
 rica, omissis priorum fabulis, ad recentiores se historias contulere. Ephorus
 quippe Cymeus Socratis discipulus, historiā scripturus, ueteribus præter
 missis rebus, ab Heraclitarum tempore narrandi exordium cepit. Callisthe-
 nes ac Theopompus, quos eadem tulit ætas, prisca illa minimè attigerunt.
 Nos secus arbitrati, onus sumplimus prisca res omni literis mandadi. Ma-
 xima enim plurimāq; heroum, semideorumq; tum aliorum excellentium uir-
 rorum meritis, quorum à posteris semideorum heroumq; honores, ac sacra
 impensa sunt, egregia facinora extiterunt: qui tamen omnes historiæ mune-
 re, laude sempiterna celebrati sunt. Nos quippe tribus superioribus libris ex-
 ternarum gentium acta, quæ uē de dijs feruntur, loca insuper singula, & quæ
 in eis feræ, aliāque animantia, ac cætera memoratu digna, admiranda uē ha-
 berētur, retulimus. Hoc autem libro, quæ à Græcis, de heroibus, semideisq;
 quos prisca celebrauit ætas tradita sunt, deque præclaris eorum bello ge-
 stis, complectemur: his adijcētes, quæ ab illis pace, ad utilitatem, cul-
 tūque hominum adinuenta, quæ uē sancita legibus fuere. Inītiū ue-
 rō à Dionysio sumetur, quem imprimis antiquū fuisse constat, ac maximis
 beneficijs uitæ mortalium profuisse. Dīctum est superius à nobis, Barbaros
 quosdam huius sibi dei genus uendicare. Nam Aegyptij deum suum Osiridē
 eum esse affirmāt, quē Græci Dionysium uocāt. Hunc uolūt omnē circuisse
 orbē, uini rectorē, quū uiteis plantare docuerit. Quo facto, cōmuni gentiū
 omniū consensu sit illi immortalitas tributa. Indi quoq; hunc apud senatū fe-

Ephorus.

Callisthenes.

Theopompus.

Osiris.

Dionysius.

FUNE

runt, uiniq; usum ab eo hominibus traditū. E quibus licet antea singulatim explicauerimus, nūc tamē quæ Græci de hoc scribāt deo, minimē uisa sunt omit-
Cadmus. tenda. Cadmum Agenoris tradunt ex Phœnicia ad peruestigandam Europā
Europa. à rege ea lege missum, ut aut uirginem secum reduceret, aut in Phœniciam non rediret. Quum diutius quæsitam ab se uirginem non inueniret, postpo-
Thebe. sita patria, in Boëtiā peruenisse. Vbi quū responso oraculi Thebas condidisset,
Semcle. Harmoniam postmodum Veneris filiam, in uxore sumpsisse, ex qua Se-
Ino. meleme, Ino, Autonem, Agauenac Polydōrū genuerit. Semelen Iuppiter ob
Autone. pulchritudinem in forma hominis cōgnouit. Quod existimans ab Ioue in sui
Agauc. cōtemptum agi, rogauit, ut secum, prout cum Iunone assueuerat, coiret. Iup-
Polydorus. piter dei maiestate assumpta, cum tonitribus ac fulgure ad eam descendit. At illa prægnans, quum neq; fulguris, neq; tonitrus, uim ferre posset, filium ab-
Nysæ antrum. orsa igne expirauit. Infantē Iuppiter Mercurio dedit ad antrum Nysæ quod inter Phœniciam, Nilumq; est deferendum: à nymphisq; omni studio cura-
Dionysius unde. raq; educandum: unde ab Ioue, Nysaq; Dionysium dixerūt, quod etiā Homerus in Hymnis testatur, inquiēs, Est Nysa supra montem floridum sylua-
 procul à Phœnicia fermē Aegypto fluente. Nutritum à nymphis aiunt, uini, uinæq; exitisse auctorem. Orbem quoq; fermē deambulātem, multas regiones reddidisse domesticas, ac propterea maximis apud omnes honoribus celebratum. Docuisse eos in super, quorum regio uiteis ferre non posset,
Zythus. potum ex hordeo conficere, quem nonnulli Zythum dicunt: paulum à uini sapore differentem. Exercitum quoq; secum, non tantum uirorum, sed etiam mulierum circūducēs. Nefarios homines atq; iniquos, merita multauit pœna. In Boëtiā iussit in gratiā patriæ omnis urbis liberas esse, ciuitate sui nominis condita, quam & liberam pnunciauit. In Indiam cum exercitu trāscendens, triēnio post, multis cum spolijs in Boëtiā rediit. Primus omnium triumphauit elephantō Indico uectus. Boëtij, cæteri q; Græci, Thraces quoq; in memoriā Indicæ expeditionis, sacra triaterica sibi instituerunt. Vnde & in multis Græcis urbibus, triēnio Bacchides mulieres cōueniunt: apud quas de more uirgines thyrsū ferunt, in honorem dei bacchantes, eiq; per cœtus sacrificantes. Postremò memoriā Menadum, quæ feruntur illi deo astitisse, hymnis & cantu, renouāt. Sustulit & omnes impios, qui in orbe erant, sed maximē Pentheum ac Lygurgum. Vini inuentio, tum propter potus uoluptatē, tum quia corpus reddit ualidius, grata supra modum mortalibus fuit. Aiunt quū purum in cœnis uinum datur, omnes deum sospitem optare bibenti. Quum uerò post cœnam aqua mixtum sumitur, Iouem uocari saluatorem. Nam puri uini potus, ad insaniā redigit. Aqua Iouis mixtus, uoluptatem, lætitiāq; affert, & prohibet insaniā. Ferunt in deos, rerum ab se inuentarum meritis, maximē Dionysium ac Cererem ab hominibus colī. Alterum suauissimī potus auctorem, alteram ob fruges ab se repertas. Traditur quoq;

quoq; & alter multa prior ætate fuisse Dionysius quem aiunt ex Ioue & Proserpina natum: à nonnullisq; appellatū Sæbasis. Huiusgenus sacra honores que propter pudorem nocturna, occultaq; agunt. Dicitur propter ingenij acumen primus boues ad iugum iunxisse, eorumq; opera frugē iacta semina reddidisse, qua exre illum cornibus finxerunt. Ex Semele uerò natum posterior em ferunt, delitijs deditum, molli corpore ac præ cæteris decoro, uoluptatibus insuper Venereis indulgentem, in exercitu mulierum copiam circunduxisse armatā, hastis thyrsu inuolutis. Tradunt & Musas uirgines cum eo profectas apprimè eruditas. His tum propter cantus suauitatem, tum quia doctæ psallere, bonisq; artibus eruditæ erant, deus ille oblectabatur. Secutus est ipsum Silenus quoq; pædagogus ac nutritor, optimorūq; institutor studiorum, qui plurimum Dionysio, ad uirtutem, ac gloriam, resq; bellicas profuit. Armis bellicis in pugna utebatur, & pardalorum pellibus pacis tempore. In solennitatibus, diebusq; festis, uesteis floridas, molleis, ac delicatas induebat. Si quando ex potu bibentis caput agitaretur, mitra caput aliigabat, unde & Mitriphoros dictus est. Reges posteriori pro mitra caput diademate uinciri sunt soliti. Aiunt insuper Dimitora uocatum: quoniam ex uno patre, duo sunt orti Dionysij, & matribus duabus. Verum posteriori prioris ascripta sunt gesta, quapropter qui postmodum secuti sunt, ueritatis ignari, nominisq; ducti similitudine, unicum extitisse Dionysium crediderunt. Periticam quoq; ex huiusmodi tribuunt ei causa. Quū nouiter reperto uino, nondum aqua infundere consueissent, in amicorum epulis, ac festis diebus, uinum purum ad uoluptatem potantes, ebrii reddebantur. Qua ex religneis baculis, quos gestabant, alteri alteros percutientes, plurimos uulnerabant: quidam peribāt ex uulnere. Vt eiusmodi certamina prohiberentur, Dionysius, ut modico uino, utq; pro fustibus ligneis ferulis uterentur, edixit. Plurima ei cogitamina ab rebus quas egit, sunt ab hominibus indita. Nam alij Bacchum à mulieribus, quæ bacchantes illum sequebantur dixere. Alij à torculari, quo uinum exprimitur, Lenæum. Quidam Bromiū à tonitru, qui in eius ortu contigit. Ignigenitus insuper cadē appellat causa. Quin etiam triumphator dicit, quod primus omnium de Indis multis cum spolijs in patriam reuersus triumphauit. Alijs quoq; cognominibus quæ longum esset recēdere, & alienum ab historia, uocitatus est. Duplici esse uidetur forma, quoniam duo Dionysij extiterunt. Primus barba promissa, antiquo more barbam nutrientium fuit. Speciosior posterior, iuuenis (& ut fertur) delitiosus. Quidam duplicem formam illi tributam uolunt, quoniam ebrietas, & iracundos efficiat & hilareis. Satyros etiam, quorum opera in saltatione ac tragædijs oblectabat secum tradunt duxisse, & Musarum quidem optimis institutis. Satyrorum uerò risu ac ioco, Dionysius uitam omnem fœlicem traducebat. Scenicæ præterea artis ac theatrorum inuentorem, & musicæ certaminum institutorem uolunt.

*Sæbasis.**Boues adiugæ**Bacchi cornua**Silenus.**Mitra.**Dimitora.**Ebrietas.**Bacchus unde**Lenæus.**Bromius.**Dionysij forma duplex.**Satyri.*

Musici liberi. Omnes etiam qui in exercitu musicis exercerentur, fecit immunes: quod & posterius instar Dionysij seruarunt. Omnes enim musicae operam dantes, immunitate potiti sunt. Et de Dionysio ne modum excedat oratio haecenus. Nunc quae de Priapo traduntur, sunt enim Dionysij rebus contigua, se infert scribendi locus.

DE PRIAPO ET HERMAPHRODITO.

PAVLANTVR antiqui filium Dionysij ac Veneris Priapum fuisse, ducti uero satis simili coniectura, quod qui uino indulgeant, sunt natura ad Venerem promptiores. Afferunt nonnulli, priscos illos quum uellent hominum pudenda occultius nominare, Priapum dixisse. Alij genitalia dicunt, causam esse hominum generationis, propterea que semper extitisse immortalis honore celebrata. Aegyptij de Priapo scribentes, olim Titanas aiunt Osiride ab se dolis interfecto, corpus eius in aquas partes diuisisse. Isque domo clam elatis partem pudendam in flumen quum singuli eam respuerent abiicisse, Isidem postmodum ultimam uiri mortem in Titanibus occisis, uiri corpus inquisisse, partem eiusque repertas, quam in formam hominis composuisset, sacerdotibus tradidisse sepeliendas, utque ueluti deum Osiridem colerent imperasse, sola pudenda non reperta pro deo colij, inque templo suspendi iussit. Haec de Priapi genere, deque eius honore ab antiquis Aegyptijs traduntur. Hunc deum quidam Thyphalum, alij Thyphonem nominant. Non solum autem in urbium templis, sed in agrestibus quoque locis tanquam uinearum atque hortorum custos colitur, fructuum fures castigans. Non solum autem in caerimonijs, quae Dionysio impendunt, sed & in reliquis ferme alijs, huic deo sacra cum risu & ludo fiunt. Simili ortu fuisse quidam existimant Hermaphroditum, quem ex Mercurio ac Venere genitum, utriusque parentis nomen cepisse ferunt. Hunc deum esse opinantur, promiscua, uiri ac foeminae natura: fuisse quoque & specie, mollitiaeque corporis foeminae similem, & opera exercuisse uiri. Quidam eiusmodi partus afferunt naturae monstra, quae raro fiant, ac quae aliquid, tum bonum, tum malum portendant. Quoniam uero Musarum in Dionysij gestis meminimus, uidetur nunc de his diligentius scribendi tempus. Plurimi, & hi praesertim, qui probant scriptores, tradunt eas Iouis & Memoriae filias. Pauci ex poetis, in quibus est Alcaeus, filias esse Coeli ac Terrae aiunt. In numero quoque dissentiunt: nam quidam tres, alij nouem afferunt extitisse. Verum nouem numerus inualuit, his comprobantibus, qui habitus sunt, Homerum dico atque Hesiodum, caeterosque eiuscemodi, caeteris praestantiores. Homerus enim ait Musas nouem esse, pulchritudine eximia. Hesiodus etiam recenset nomina. Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsichore, Erato, Polymneia, Urania, Calliope, quae omnibus est nobilior. Harum cuilibet sua officia tribuunt, eorum quae ad musicae

artem

Hermaphroditus

Musarum numerus.

artem spectant: ueluti poëticam, melodiam, saltationē, choreas, astrologiā reliquasq; doctrinas. Pluris afferunt eas fuisse uirgines, quoniā uirtutis disciplinacompta esse uideatur. Musas eò uolunt cognominatas, quòd homines bona, utiliaq; docent: & quæ ab indoctis ignorantur. Nomina cuiq; à proprio munere tribuerunt. Nam Clío propter gloriā quæ ex poëtarū laudibus oritur dictam uolunt. Euterpen, ppter uoluptatem quæ ab audientibus ex honesti eruditione percipitur. Thalia quòd in longum tēpus poëtarū laus parta uirescat. Melpomenen à melodia, qua audientes demulceant. Terpsichoren eò quòd audiētis oblectat, ppter bona quæ pueniūt ex doctrina. Erato quòd docti homines ab hominibus amētur. Polymneia, quoniā cantus suauitate poëtas reddit gloria immortalis. Urania, quòd uiros eruditos ad cœlum tollat. Gloria enim ac sapientia eleuat animos ad cœlestiū contemplationem. Calliopen, quòd cantus suauitate cæteras antecedens, magni ab auditoribus extimetur. Posteaquàm de Musis rettuli, nunc gesta Herculis recenseamus.

Clío.

Euterpe.

Thalia.

Melpomenē.

Terpsichore.

Erato.

Polymneiam.

Urania.

Calliope.]

DE DVODECIM PRAECIPVIS
HERCVLIS LABORIBVS.

NE QVE uerò me latet magna in difficultate uersari, tum ueterum rerum, tum præcipue operum Herculis scriptores. Ea enim fuisse amplitudine singuli fatent, ut omnium quæ memoria hominum complexa est, gesta superare uideatur. Difficile quippe est pro dignitate rerum eius acta scribere, atq; ea quæ tanta magnitudine extiterent, ut immortale præmium mereantur, æqua factis oratione prosequi. Nam quum propter uetustatem, admirationemque rerum, multi haud facile crederent scribentibus, necesse fuit in his quæ maxima habebant prætermittere quædam, ne omnia scribendo historiae parum fidei haberetur. Nonnulli enim legentium haud recto iudicio usi, nimis exquisitè antiquas res, ex his quæ nunc geruntur, perpendunt, existimantes Hercules uirtutem ex nostrorum hominum imbecillitate. Ita rerum gestarum nimia magnitudine moti, haudquaquam historicis crediderunt. Verum in prisca illis rebus, ac fabulis similibus, non omninò ad quadram ueritas peruestiganda est. Etenim in theatris licet sciamus Minotaurum forma qua fertur minimè extitisse, nec tricorporem Gerionem, tamen pro ueris eas fabulas ducimus, fauoreq; eius dei honores augemus. Et sanè per iniquum uidet, quum Hercules dum uixit orbis monstra suo labore perdomuerit, homines tantorum beneficiorum immemores, eius laudiclaris operibus partem calumniando detrahere. Quicq; posterum, propter ipsius uirtutis excellentiam, communi omnium consensu, immortalitatem illi tribuerint, nos neq; traditam quoq; à patribus erga illum pietatem seruare. Verum his post habitis, opera eius ab initio exponemus.

Quæ de Hercule dicuntur.

mus, tum poëtarum, tum scriptorū antiquissimos imitati. Ex Danaë Acrisij ac Iouenatum Persea ferūt, ex eo Andromedarū Cephei lectionē. Is deinceps sumpta Eurydice Pelopis, Alcmenam pcreauit. Hanc dolo Iuppiter quū cognouisset, Herculé genuit. Hoc pacto Herculis parētum genus, ad maximū referunt deorum. Eius uirtutē, non solum ex operibus spectare licet, sed etiā ex genere. Iouem enim ferunt treis nocteis in unam redactas, Alcmenæ operam dedisse, maximū futuri roboris inditium, tantum temporis in eo puero creando impensum: quod nō amoris cupiditate, prout in alijs mulieribus contigit, factum est, sed pueri gignendi gratia. Itaq; nolens ui Alcmenam agredi, neq; fidens posse illi coitum, ob eius prudentiā persuadere, dolo mulierem aggressus est, Amphitryonis forma assumpta. Adueniente partus tempore, Iouē Dijs astantibus prædixisse ferunt, ea die puerum qui nasceretur, se Perfidorum regem facturum. Quibus uerbis mota Iuno, Lucinam filiam iussit cōprimere Alcmenæ partum. Euristheum ante tempus in lucem educere. Iuppiter licet consilio frustratus, quod prædixerat ratum, & Herculis famam claram esse uolens, dixisse Iunoni ferunt, permittere se Euristheum, ut prædixerat regem esse: Herculemq; ei subijci uelle: duodecim quoq; certamina ab eo perfici quæ Euristheus mandasset. Quibus cōsummatis, fieret immortalis. Alcmena post partum Iunonem uerita, puerū in loco exposuit, quem nunc ab eo Herculeū campum dicunt. Quo tēpore, Minerua unā cum Iunone profecta, quū infantis naturā admiraretur, Iunoni suasit, ut illi mammam præberet. Qua præter ætatem uiolentiù sumpta, Iuno dolore mota puerum abiecit: Minerua illum matrī detulit nutriendum. Mirabitur merito quis rem defuetam accidisse, ut mater, quam ad filiorum amorem natura compellit, ex se natum perditum iret, nouerca quæ natura odisse priuignos solet, ignorans saluare infantem. Iuno deinceps duos dracones ad perdendū misit puerū, quos ille utraq; manu faucibus apprehensos, strangulauit. Unde illum Argiui quoniam Iunonis opera gloriam esset adeptus, quum antea Alceus uocaretur, Heracleum dixere. Reliquis imponuntur à parentibus nomina, huic soli uirtus nomen dedit. Interim Amphitryon ex Tirintho pulsus Thebas concessit. Hercules antea educatus optimè, certaminum quoq; exercitio deditus, & corporis robore excelluit, & animi uirtute. Adhuc ephebus, primum ad liberandas è seruitute Thebas operam impendit, tanquàm patriæ gratias redditurus. Erant subditi Thebani † Erigino, Minorum regi, superbe ab eis annis singulis certum tributum exigenti. Sed minimè ueritus imperantium uir eis, rem aggressus est memoria dignam. Omnes qui ad exigenda tributa missi erant, malè mulctatos è ciuitate expulit, Erigino eius rei auctorem dari sibi postulante, Chreon, Thebanorum rex, illius potentia territus, paratus erat seditionis tradere auctorem. At Hercules cōparatam adolescentium manum, ad libertatem patriæ cohortatus, arma ex deorum tem-

plis

Perseus.
Iouis & Danaës filius.

Natiuitas Her-
culis.
Partus acce-
leratio.

Herculis cam-
pus.

Primus Her-
culis labor.

† Erigino.
Eriginus Mini-
orū rex.

Chreon.

plis, progenitorum spolia, dijs affixa, ad belli usum deprompsit. Nulla enim priuatim in urbe erāt arma, sed singulis regis edicto, ne desciscerēt adempta. Audiens postmodum Hercules Eriginum cum exercitu appropinquare urbi, obuiam cum militibus egressus, in quodam angusto aditu, ubi paucis pugnandi locus erat, regem adortus, prælio uictum occidit, omni illius exercitu delato, extemploq; ciuitatem Orchomeniorum captam, Miniorum prius incensa regia, euertit. Ad quarum rerum famā per uniuersam Græciam dispersam, stupentibus omnibus, Chreon rex admiratus adolescētis uirtutem, filiam illi Megaram nuptiū despondit: urbis, ueluti filio curam permisit, Euristheus habens Argis regnum, nota Herculis fama, eum ad perficienda certamina accersit. Re uentem iussit Iuppiter Euristheo obtēperare. At is Delphos adiens, consulto super his deo responsum tulit, ab dijs iniunctum esse, ut Euristhei iussu, duodecim certamina perficeret: quibus transactis, immortalitate potiretur. Ea ex re, haud parum est commotus animo Hercules. Nam & sua indignum uirtute uidebatur humiliori seruire, & Ioui, & patri non obtemperare, tum inutile, tum impossibile ducebat. Hac anxietate perplexo animo, Iuno rabiem iniecit. Itaq; in insaniam amentisq; uersus Iolaum occidere uoluit. Quo fugiente, filios qui prope Megaram habitabant, sagittis uelut hosteis appetijt. Paulatim abscedente dementia, præteritum recognoscēs facinus, doluit ex tanta calamitate. Quum singuli unā eius malo mœerent, diu quieuit domi, fugiens hominum consortia & cōsolationes. Tandē tempore dolorem mitigāte, paratus ad subeunda pericula, ad Euristheum uenit. A quo primum imperatus est Nemæi leonis interficiundi labor. Hic prætermodum ingens, & qui neq; ferro, neq; ære, neq; lapide uulnerari posset, manibus necessariò erat occidendus. Verfabatur is maxime inter Micenas ac Nemeam syluam, circa montem quem à casu Tritonem dixerunt. Huius in radicibus aderat spelunca, ad quam diuertebat belua. Hercules quum ad locum accessisset, refugientem in speluncam insecutus feram, altero aditus ore obturato, manibus leonem comprehensum, suffocauit. Detractam pellem, corpori tegumentum ad futura pericula circumdedit. Secundum ei certamen additum fuit, interitus Hydræ Lerneæ, ex cuius corpore centum prodibant serpentum capite ceruices, quarum singulis cæsis, duæ renascebantur: ob eam que rem minime uinci uidebatur posse, quum pars amputata ualidior redderetur. Hæc difficultatem arte superans, Iolaum monuit, ut euestigiò incisam ceruicem faceligna, ne efflueret sanguis inureret. Hoc pacto superata belua sagittas suas eius sanguine tinxit, quo illarum uulnus mortiferum redderēt. Tertius extitit labor datus, ut aprum Erimantheum, Arcadiæ uastantem agros, uiuum afferret. Quod mandatum admodum difficile uisum est. Oportebat enim cum eo pugnantem, ad eò uiribus ualidum, animoq; prouidū esse, ut in bestia congressu caueret, ne elapsa manibus, dentium discrimen subiret.

*Bellum inter
Herculem &
Eriginum.*

*Megara Chre
ontis filia Her
culis uxor.*

*Furore Hercu
les mouetur.*

*Primū Hercu
lis certamē cū
leone Nemæo.*

*Secūdū certamē
cū Hydra.*

Tertium certamē.

neue uiperimeret. Arctius cōstrictā hoc arduum factu censebat, sed ea prudentia certauit, ut bestiam uiuam super humeros ad Euristheum afferret. Qua conspecta, timore ductus rex, in aereo se uase abscondit. His actis, Hercules Centauros ob hanc causam expugnauit. Pholus erat Centaurus à quo propinquus mons dictus est. Hic hospitem Hercule quum domi suscepisset, defossum antea uini dolium extulit. Hoc tradit cuidā Centauro olim à Dionysio datum, imperatumq; ut tunc uinum proferret, quum adesset Hercules. Quartam postmodū progeniem solum, uerborum Dionysij memorem, uini dolium aiunt ob Herculis honorem referasse. Verum eius odor, tum uetustate uini, tum uirtute ingens, ad propinquos Centauros delatus, ebrios reddidit. Vnā igitur domum Pholi, magno ingressi tumultu, ad rapinā uersi sunt. Pholus timens quum se abscondisset, solus Hercules illis obstitit. Pugnandum erat cum his, qui ex matre Diū erant, quibus equorum uelocitas, robur biformis corporis, hominum prudentia inesset. Centauri pars tædis ab radice auulsis, pars magnis saxis, quidam accensis facibus, alij securibus ingentibus certabant. Hercules intrepidus, pro dignitate ab se gestorum pugnam subiit. Iuuit in hoc eos bello mater Nebula, maximum hymbrem infundens, qui haud nocuit quadrupedibus hominibus, uerū solum lubricum fecit. Hoc auxilio fultos Centauros Hercules tamē superior, multis eorum peremptis, reliquos infugam uertit. Ex defunctis clariores erant, Daphnis, Argeus, Amphion, Hippotion, Orios, Isoples, Malanctetes, Tereus, Derpos, Phryxus. Qui uerò aufugerāt, meritam deinceps pœnā dedere. Omados, qui in Archadia, Alcinoi, Euristhei sorori uim attulerat, peremptus est. Qua in re Herculis uirtutem admirati omnes sunt, qui & illum ut hostem priuatim odit, & in iuriam sit mulieris ultus. Verum quū Pholus Centauros qui in pugna ceciderant, ut cognatos sepeliret contigit, ut sagitta à quodam euulsa, seipsum feriret. Quo uulnere quum curari nequiret, obiit. Hunc Hercules magnificè sepeliit sub monte, quæ res ei gloriosior omni columna cecidit. Ab ipso enim mons, absq; alio epigrammate Pholoë cognominatur. Nam montis cognomen, qui Pholoë dicitur, nō epigramma aliquod sepulti nomen repræsentat. Eodem modo & Chyronem arte medicinæ præditū, inuitus sagitta occidit. Deinceps mandatū Herculi est, ut aureis cornibus, ceruam uelocitate eximiam, captam adduceret. Hoc certamē absoluit ingenio, quod non inutilius habet corporis uiribus. Hanc retibus quidam captam aiunt. Alij indagine, absq; labore deprehensam esse dormientem. Nonnulli continua fessam in persecutio; ne esse captam uolunt. Quod certamē non uir aut periculo est, sed ingenio consummatū. Quum mandatū præterea Herculi esset, ut aues ex Stympthalida palude pelleret, arte ac prudentia facillè iniunctum laborem perfecit, expulsis auibus, quæ innumera multitudine, etiam finitimarum regionum fructus uastabant. Vt superari non poterāt, ppter ingentem numerū, ingenio opus erat.

Quartum cer.
cū centauris

Chyron.
Quintum cer.
cum cerua aureis
cornibus
adornata.

Sextus labor
cum Stympthalidibus.

erat. Tabulã ergo æneam parauit, quæ repercussa, ingenti sonitu uolucres timore ad fugam compulit longinquam. Qua ex re paludẽ ab auium molestia exemit. Post hæc in Herculis cõtemptũ, præcepit Euristheus, ut aulam Augæi, nemine iuuante, purgaret. Hæc p̄ multos annos, contractis sordibus, fimoq; repleta erat. At ille, ad effugiendã cõtumeliã, humeris aulam mundare horruit, sed † Pignione flumine sup̄inducto, cursu eius aulam purgauit, absq; ignominia, una die opere perfecto. Miranda profectò Herculis prudẽtia, qui quod per ignominia superbẽ imperatũ erat, in laudem uertens, nil indignum egit immortalitate. Suscepit deinde onus tauri ex Creta, quem Paliphae amabat, deducendi. Eò in insulam nauigans, Minois regis auxilio, taurum in Pelopõnesum, longum profectò maris iter, deduxit. His actis, Olympicum instituit certamen, locum optimum existimans, ad tantos hominum conuentus, campos, iuxta Alpheum, flumen sitos. Ibi hæc certamina Ioui patri dedicauit, coronatus, quoniam & ipse quoque bene, de hominum genere, absq; præmio esset meritis. Ea uerò certamina, quanquã inuicem diuersa, absque pugna euicit, nullo propter singularẽ eius uirtutem secum congregi auso. Nam pugiles, aut pancratiastes superare eos qui in stadio certant, difficile est. Arduum item est, illo qui leuibus certaminibus excellent, cum his qui in grauioribus uersati sunt, contendere. Meritò igitur omnium hoc ab Hercule institutum certamen habetur præstantissimum, quod ab optimo uiro principium sumpsit. Non uidentur autem dona omittenda, à dijs Herculi ob uirtutem tributa. Nam quum ex belli laboribus ad requiem se ac hominum cœtus, diesq; festos cõtulisset, deus quilibet suis eũ muneribus ornauit. Pallas peplum, clauam ac thoracẽ Vulcanus dedit; uterq; in sine sua artis opus. Nam alter rem ad usum pacis, uoluptatemq; concessit, alter ad belli pericula euitanda. Neptunus in super equos donauit, Mercurius ensem, Apollo arcũ, quo & uti docuit, Ceres ad expiandam Centaurũ cadem, quãdam pauca mysteria celebrare monstrauit. Rem præcipuam circa huius dei genus licet aduertere. Iuppiter primam mortalem fœminam Nioben Phoronei cognouit; ultimam Semelem quam sextamdecimam à Niobe scriptores genitam tradunt: à cuius primum maioribus gignere homines cœpit, in eaq; ipsa desijt. Post hanc nullius appetijt concubitum mortalis neminem sperans, huic similem fore, nolensq; melioribus immiscere deteriora. Postea circa insulam Palenen Gygantibus bello cœlestes laceissentibus, Hercules pro dijs pugnas, multis ex hostibus interfectis, maximam gloriam adeptus est. Iuppiter eos qui sibi astiterant deos, tantũ Olympios appellauit, ut hoc cognominis honore, bonus à malo internosceretur. Eodem quoque cognomine, solum Dionysium, Herculemq; ex mortalibus fœminis ortos, dignatus est, non solũ quia ab se nati erant, sed propter parem uirtutis æmulationem, quum uterq; multis mortaleis beneficijs affecisset. Iuppiter Prometheũ, qui

Septimus labor de aula purganda. † fortè Pignio

Octauus de tauro.

Olympicum certamen.

Munera quibus dii Herculi donauerunt

Dij Olympici.

Promethei

hominibus ignem dederat, uinctis alligauit, aquila pp̄e posita, quæ illius ierur depasceret. Hanc Hercules, illius miseratus p̄enam, qui ob beneficiũ hominibus impensum plectebat, sagitta peremit, Iouisq̄ iram mitigans, benefactorũ sociũ exemit à cruciatu. Labor deinceps est ei iniunctus Diomedis equi. Thracis equos deducendi. Erant equorũ præsepia, ob equorũ feritatẽ, ærea, ferreis cathenis, equi uiribus præualidis, uinciabant. Cibis alebantur, non his quos terra ferat, sed hospitiũ eò diuertentiũ carnibus. Hos cupiens Hercules abducere, primò Diomedem cæpit, deditq̄ suo exemplo equis cõmendandum. Mansuetiores deinde factos, ad se q̄ adductos, Euristheus Iunoni sacrauit: quorum genus usq̄ ad Macedonem Alexandrum permanfit. Cum Iasone postmodum ad uellus aureum rapiendum nauigauit in Colchos, sed de Argonautis posteriũ dicitur. Acceptis insuper ab Euristheo mandatis Hercules, ut cingulum Hyppolitæ Amazonis afferret, aduersus eam cum exercitu p̄fectus, ad Euxinum portum nauigauit, ac per hostia Thermodontis fluiuij ingressus prop̄e Themischyra, ubi Amazonum regia erat, castra posuit. Primò cingulum ab eis postulat, sed ubi reuertes intellexit, armis agendum censuit. Amazonibus exercitui Herculis oppositis, quæ nobiliores bello erant, Herculem solum acri certamine appetuere: & primum Aëlla, quæ ex uelocitate id nomen traxerat, quũ uelociorem se reperisset, pugnãs occubuit. Secunda Philippis euestigiò in primo cõgressu unico uulnere cecidit. Post hanc Parthoës, quam septies expuocatione hostem supasse aiebant, in ita pugna est interempta. Quartã deinceps Euribiam, quæ bellicis rebus, expertã fortitudinem præ se ferens, aliorum auxiliũ renuebat: opinione deceptã, cum fortiorem offendisset Hercules, interfecit. Dehinc Cæleno, Euribia, Phœbes, Artemis uenatrix ab eo peremptæ. Post has Deianirã, Asteriam, Marpem, Thermessam, Adippem deuicit. Quæ cum uirginitatem seruare iurasset, iusiurandum seruauit. Vitã nequaquam saluare potuit, Menalippe quæ Amazonibus præerat, præcipua excellēs fortitudine imperiũ abiecit. Hercules clarioribus sublatis, multitudinẽ in fugam uersam insecutus, Amazonũ gentẽ deleuit. Ex captiuis Anthiopẽ Theseo largitus est. Menalippes sublato baltheo, salutẽ dedit. Decimus deinceps labor ab Euristheo Herculi iniunctus, ut Gerionis boues, qui in Hyberia, loca uersus oceanũ sita, pascebantur, ad se deduceret. Hercules sciens hunc laborẽ magni, difficilisq̄ esse certaminis, exercitum præparauit huic aptum expeditioni. Vulgata erat per orbem fama, Chryseum, hoc enim à diuitijs nomen traxerat, qui uniuersæ Hyberiaẽ imperaret, treis habere ppugnatores filios, tum robore corporis, tum armis egregios, exercitũ præterea cuilibet fortissimorũ militũ esse. Quarũ rerum gratia motus Euristheus, existimans eam fore difficilẽ expugnationem, hoc Herculi certamen indixit. At ille priorum ab se gestorum memor, fidenter id periculum adiens, exercitum Creta coëgit, existimans inde facilẽ se copias traducturum.

Diomedis
equi.

Nonus.

Cum Amazoni
bus certamen.

Decimus
labor.

tra ducturum Optimè enim sic insula est, ex qua in uniuersum orbem exerci-
tus educi possit. Verum antea Herculi Cretenſeis cumulatiſſimos honores
impenderat, quibus ductus in horum gratiam, omnè feris beluis insulam ita
purgauit, ut nullum agrestius animal in ea deinceps, neq; uisus, neq; lupus,
neq; serpens, neq; aliud quid simile sit repertum. Hæc ideo merita in insulam
contulit, quod Iuppiter ibi natus, alitusq; fuerit. Ex ea igit in Lybiã nauigãs,
Anthau primò, corporis robore, ac palæstra præclarum (multos enim exter-
nos secum certamine congressos occiderat) ad pugnam puocatū peremit.
Tum in Lybia feris beluis plena, nonnullas quas subegit oras, ita domesticas
reddidit, ut agrorū cultura, plantis fructiferis, uitis, oleis, fertiles redderentur:
ita Lybiam antea ob feras multiplices infestam ac desertã, ad eò habitabilem,
cultamq; præbuit, ut nulli alteri regioni cederet fœlicitate. Eodè pacto,
sceleſtis, nepharijsq; hominibus, superbia inſuper elatis principibus, morte
sublatis, urbis reddidit fœlices. Tradunt Hercule ad eò feras bestias, hominesq;
impios odiſe, atq; oppugnasse, quod serpentes se, adhuc infantè, interfi-
cere uoluissent, quodq; uir factus, imperium subierit, superbi atq; iniuſti do-
mini, ea certamina imperantis. Post Anthæi mortem in Aegyptū trãſiens;
Busridem occidit regē, hospitem cæde ad se accedentiū crassantem. Quum
transisset loca arida Lybiæ, inuento ubere solo, urbem condidit, à multitudi-
ne portarū quæ in ea erant, centum portarum appellatam. Eius urbis status,
usq; ad posteriora permanſit tēpora, quibus Carthaginiēſes, maximis copijs,
urbem ab se expugnata, cœpère. Peragrata maiori Lybiæ parte Hercules,
ad oceanū, qui est ad Gades peruenit. Ibiq; ab utraq; cōtinentis parte colum-
nis positis, in Hyberia cum exercitu trãſiit, Chryſauri q; filios, tribus magnis
exercitibus fidetes, singulari puocatione sustulit. Cepta Hyberia, greges bo-
um secū adducens, iterq; p Hyberia faciēs, quū quidã eius gentis rex, uir iu-
ſtus præ cæteris ac pbus, eum magno honore excepisset, partē bouum regi do-
no dedit. Quos ille Herculi dicens, singulis annis ex his pulchriorē illi taurū sa-
crificauit. Hos sacros in Hyberia boues, usq; ad nostra tēpora constat pſue-
raſſe. Postq; columnarū Herculis meminimus uidet de his amplius paulò di-
cendū. Montes ab utroq; latere cōtinentis, mari oceano imminēt, in quibus
ſtatu it columns. Cupiens autē ſempiternū ſui nominis monumentum eſſe,
aiunt utrūq; montē cōgeſta humo, ad eò ampliāſſe, ut oceanī maris aditum,
ante iter utroq; continentem, latum arctiorem, longioremq; redderet, quo
magna cete in noſtrum pelagus adire nequirent: utq; ad poſteros perpe-
tua eius operis gloria manaret. Tradūt alij cōiunctis prius montibus, ab eo
effoſſis, peruium oceanum ad noſtrum mare factum. Verum hæc quum ſin-
gulis liceat ex uoluntate credere, extimationi hominum relinquenda ſunt.
Sed tamē antea huic ſimile opus in Græcia effecerat: nam à locis quæ Tēpe
appellantur, ubi latè ſtagnabat in campis aqua, ducta foſſa, aquam deduxit
Theſſalia,

*Quare Her-
cles multa Cre-
tenſibus bene-
ficiã cōtulit.*

Anthæus.

*Quare Her-
cles ſerpentum
inimicus.*

Theſſaliæ, circa Peneum fluuiũ, campos fertileis præbens. In Boëtia ſecus egit: nam alueo Minei fluminis effoſſo, omnẽ regionẽ ſtagnantẽ, inuilemque reddidit. Sed Theſſaliæ opera, in Græcorũ gratiã acta ſunt. Aduerſus uerò Boëtios, in pœnã Mirigandã urbem incolentiũ, ultionẽque, quos illi in ſeruitutẽ redegerãt Thebanorũ, Hyberorũ regno optimis eius regionis uiris tradito, cũ exercitu in Celticã Galliã, pfectus eſt, omniq; pagrata puincia, infandum interficiendorũ hoſpitũ morẽ ſuſtulit. Quum ingens ex omnibus gentibus eũ exercitus ſequeret, urbem cõdidit amplã, quam appellauit Alexiã: plurimis ex ppinquis incolis ſpõte in ciuitatẽ cõfluentibus. Qui quũ reliquã multitudinẽ ſuperaret, euſtigiò urbs ad Barbaros mores defluxit. Hanc urbem Celtæ etiã nunc in honore habet, tanquã omnĩs Celticæ metropoli. Permaſit hæc urbs ab eius conditore huc uſq; libera, ac ſui iuris: poſtmodũ à C. Cæſare, qui ppter res geſtas deus dictus eſt, uicã capta, Romanorum impio cum alijs Celtis ceſſit. Ab his Hercules in Italiã tendens, iterq; p alpeis faciẽs, ita difficile aditũ, aſperãq; uiam ſtrauit, ut poſtea exercitibus cum iumentis, impedimẽtiſq; facile iter eſſet. Barbaros montanos, inſeſtos tranſeũtibus, latrocinijſq; aſſuetos, occiſis eorũ ducibus, deleuit: poſteris reddita itineris ſecuritate. Tranſcendens alpeis & eã quæ nunc Galatia uocãt, per Liguriacos tranſijt, patriã aſperã, ac omninò duram, multoq; etiã incolarũ labore ac ſtudio paucos ferentẽ fructus: qua ex re robuſti homines ſunt, ualidiq; corpore. Cibi em̄ paucitate, colendorũq; agrorũ labore agiles, ac leues exiſtũt. & in bello uiri præcipuè fortes. Hic quũ ultra cæteros cõtinuò agrorum exercitio fatigarent, & fœminas quoq; ruſtico operi aſſuefacerent, operis tum uirorũ, tum mulierum inuicem precio conductis, mirabile noſtris, unius fœminæ factum contigit. Quæ prægnans cum uiris opus mercede faciẽs, ingentibus partus doloribus abſceſſit inter uirgulta, ibiq; abſq; eiulatu infantẽ editum, folijsq; inuolutum, quum abſconditum dimiſiſſet, ad opus nihil de partu locuta redijt. Sed re aduagatum infantis cognita, qui operibus præerat, nõ permiſit matrem à labore quieſcere, donec tandẽ infantis miſertus, præbita mercede, mulierem dimiſit. Hercules Ligurgiis ac Tyrrhenis relictis, ad Tiberim fluuium, ubi nunc Roma eſt, multis poſtea ſeculis à Romulo, Martis filio cõdita, peruenit. Tenebant tunc Aborigenes, quod nunc Palatium appellant, urbem pœnitus paruulã incolentes. Inter præſtantiores Potitius & Pinarius erãt, qui Herculeũ hoſpitẽ, magno honore, doniſq; ſuſcepẽre. Horum uirorũ monumenta uſq; ad hãc ætatem Romæ permanet. Nam inter nobiliores habent. Pinariorũ, tanquã uetuſtiſſimũ genus. Potitiorũ, in palatio cocleæ deſcenſus eſt lapideæ, ab illo Potitia dicta, ppinqua domui, quæ tunc Potitij fuit. Hercules ob honorẽ ſibi à Palatinis impenſum, dixiſſe fert: eos qui ſibi poſtquã ad deos translatus eſſet decimã bonorũ dicarent, uitã fœlicẽ uiẽturos. Quod & eueniſſe uſq; ad hoc tẽpus conſtat. Multi em̄ Romanorum

*Alexia.**Galatia.**Partus cū nullo dolore.**Roma.
Potitius.
Pinarius.**Decima
Herculis.*

manorum, non solum mediocri censu, sed qui ditissimi sunt habiti, decimas Herculi uouerunt. Posteaque fortunatiores facti, bona sua ad quatuor talentorum millia Herculi sacrarunt. Lucullus Romanorum ferme ditissimus, extimatis bonis, decimam Herculi partem dedit epulas præbescōtinuē ac profundens multa. Templum insuper iuxta Tiberim egregium Herculi condidit Romani, in quo ex decimis sacra deo offerunt. Deinde à Tiberi, profectus per littus Italiae, ad Cumem deuenit campum, in quo tradunt fuisse homines admodum forteis, & ob eorum scelera Gygæis appellatos. Campus quoque ipse dictus Phlegreus accolis, qui olim plurimum ignis instar Aetnae Siculi euomes, nunc Vesuius uocatur, multa seruans ignis antiqui uestigia. Cognito Herculis aduentu Gygantes, instructis copijs omnes ei obuiam profecti sunt. acriterque commissam pugnam pollebant enim uiribus ferunt dijs adiutoribus, superiore Hercule, pluribus illorum interfectis, eam regionem omni feritate purgasse. Tradunt Gygates terra dici genitos, propter corporum ingentem molem. Haec de Gygantibus qui in Phlegra delati sunt, à nonnullis quos Timæus rerum scriptor sequitur, feruntur. Ab his locis uersus mare profectus, opus exegit iuxta stagnum quod Auernum appellat, inter Misenum ac Dicearcheos prope calidas aquas, Proserpinæ sacrum. Eius ambitus stadiorum est quinque, profunditas incredibilis, ut quum sit aqua clarissima, caerulea uidetur. Ferunt in eo priscis temporibus, quod postmodum fieri desijt, inferos euocari solitos. Effluente in mare stagno, ferunt Hercule ex aggerata terra, fluxum clausisse, uiamque desuper iuxta mare factam, Herculeam postmodum esse uocitam. Hinc digressus peruenit ad quandam, in agro Possidoniatorum, petram, ubi fabulantur miraculum quoddam accidisse. Erat uenator in regione quae dicitur Andragathia, solitus antea eorum quae coeperat capita, ac pedes Dianae dicata, arboribus affigere. Quum aprum ingentem coepisset, contempta dea ait, se caput solum dicaturum, arborisque cuiuspiam suspensio, quum meridianum aestum deuitans sub arbore quae uisisset, in somnum incidit. Tum ligaculo sua sponte dissoluto, caput decidens, hominem peremit. Non admirantur id factum fortasse homines, quum sit memoriae traditum, hanc deam multos iam impios merita poena mulcasse. At uero Herculi secus ob pietatem contigit. Nam quum ad fines Reginorum ac Locrensium peruenisset, decemque uia fessus quiesceret, cicadarum strepitu pertesus, deos orasse fertur, ut eas inde ammouerent. Exaudita prece, non solum tunc, sed postmodum cicadae nunquam sunt in his locis reperiae. Ad mare deinde quum descendisset, apprimè angustum, utpote tredecim stadiorum latum sicut Timæus asserit, boues quidem nando in Sicilia appulere, ipse cornu bouis innixus, mare traiecit. Cupiens autem circumire Sicilia, à Peloro ad Ericem quum peruenisset, pambulantem littus, ferunt nymphas ei calidas aquas in requiem corporis parasse. Quae quum duplices essent: † Hæimertæ, Geptæ alteræ, à locis sunt denominatae. Appropinquatem † forte Himeræe alteræ, alteræ, aliteræ Gela.

Herculis templum.

Phlegreus campus.

Auernum.

Fabula.

Aprum caput.

† forte Himeræe alteræ, aliteræ Gela.

oræ regis

Ericis pugna ora regis filius, Orta præmij contentione, quum Erix patriam, Hercules præmium certaminis boues offerrent, indignatus primum Erix dicitur, boues minoris existimationis, suæ regioni comparari, Herculem uerò respondisse, boues sibi plures esse, quibus si priuaretur, immortalitatem esset amissurus. His adquiescens Erix, in eo certamine uictus, patria spoliatus est. Eam postmodum incolis liberam, ea conditione dedit, ut fructibus illius fruerent, quoad aliquis ex suis posteris ad ea loca transfiret. Quod & ita contingit. *Doricus.* Multis enim postea seculis Dorieus, Lacedæmonius, ad Siciliam nauigans, ea regione recepta Heracleam urbem condidit. Quæ quū breuicreuisset opibus, Carthaginienfes, tum inuidia, tum timore, ne quando uiribus aucta, Phœnicæorum imperium deleret, magnis copijs ab se obsessam, captamq; euertere. Sed de his suo loco scribetur latius. Circundata Sicilia quum ad loca ubi nunc sunt Syracusæ peruenisset, auditis quæ de Proserpinæ raptu feruntur, deabus illis sacrificauit, & in Cyane præstanti forma, illis taurum dedicauit. Accolas insuper quotannis sacra Proserpinæ facere, ac in Cyane dies festos agere, sacrisq; deam colere docuit. Deinceps per mediterranea iter cum bobus faciens, Sicanos ei instructo exercitu obuios, commisso acri certamine deuicit, multis ex hostium numero cæsis: in quibus dicuntur quidam præclari duces, qui usq; ad hoc tempus heroum honores assecuti sunt, occubuisse, scilicet Leucaspis Pedicrates, Buphonus, Glíchatas Buteus, & Crytides. Post hæc per Leontinum agrum pergens, pulchritudinem eius regionis admiratus, apud eos à quibus honore acceptus est, æterna sui reliquit monumenta. Agirenei uelut olimpios deos, festis diebus, sacrisq; Herculem coluere, & licet antea id prohibuisset, tunc tamen primum suadente dæmonio, tanquàm immortalitatis præsagium id fieri passus est. Quum haud procul urbem iter saxosum esset, boues saxi tanquàm ceræ uestigia impresserunt. Quod simile & ipsi Herculi quū accidisset, existimans decimo iam cõsummato labore, aliquid sibi immortalitatis deberi, impensa sibi annua ab incolis sacra, libens accepit. Ut igitur gratiam benè de se meritis referret, lacum ante urbem effodit, quatuor ambitus stadiorum, quem à suo nomine uocari iussit. Idem & loco ubi bouum uestigia impressa sunt nomen indidit. Templo Gerioni cõstructo, quod adhuc honorant incolæ, Iolo quoq; nepoti templum ædificauit, ostenditq; quomodo honores ei ac sacra annua fieret, usq; ad hoc tempus seruata. Omnes enim eam incolentes urbem, ab ipsorū ortu Iolo sacras nutriunt comas, quoad amplissimis uictimis eum sibi deum propiciam reddant. Tanta uerò eius templi maiestas habetur reuerentiãq; ut qui assuetis deficiant sacris, pueri muti euadant, & mortuis similes. Idem si uouerint solita sacrificia, suscepto uoto, statim fiunt à morbo liberi. Eius regionis incolæ portam, qua hæc celebritas *Heraclea.* sacraq; prodibant, Heracleam uocitarunt. Palæstræ insuper, equorumq; certamina, quot annis ad quæ publicè omnes serui liberiq; cõueniunt instituere.

Docuere

Docuere & seruos priuatim deum colentes choreas ducere, epulasq; simul ac sacra celebrare deo. Hinc Hercules cum bobus in Italiam profectus, quum iuxta littus progredieretur, Lacinum furem boues furantem peremit. *Crotonem uero quum inuitus cecidisset, sepulchro ei constructo, sepeliunt egregie, incolis predicans futurum tempus, quo ibi ciuitas in signis ex mortui nomine conderetur.* Ipse pedibus Adriaticum sinum circumuectus, in Epyrum primo transijt, deinde in Peloponesum. Decimo labore pfecto ab Euristheo preceptum est, ut ab inferis Cerberum ad superos educeret. Ad hoc opus sumpto consilio, Athenas uenit, initiatusq; est Eleusinae mysterijs, quibus praxerat Musæus Orphei filius. Quoniam uero in Orphei nomen incidimus, haud ab re erit paucis de eo scribere. Orpheus Thrax genere, filius Lagri, doctrina, melodiaq; ac poesi excessit omneis, quorum extet memoria. Etenim poema mirandum edidit, & suauitate cantus praxeteris clarus, adeo fama excreuit, ut melodia, feras, arbores ad se audiendum allicere diceretur. Doctrinae deditus, quum theologiae operam impendisset, in Aegyptum transijt, plurimarumq; ibi rerum scientia percepta, Graecorum doctissimus, tum in deorum ceremonijs, tum in theologia, tum in poematibus, catuq; est habitus. Nauigauit in super, cum Argonautis, obq; uxoris amorem ad inferos descendens, a Proserpina suauitate cantus allecta, impetrauit, ut defunctam uxorem ab inferis excitaret. Quod & antea fecerat Dionysius, quem dicunt matrem Semelē ab inferis quoque eductam, immortalitateq; donata, Theonem denominasse. Nunc ad Herculem reuertamur, qui ut ferunt fabulae, inferos quum adisset, a Proserpina uelut frater receptus, Thesea ex uinculis Perithoo solutum, fauente sorore, superis restituit. Cerberum insuper uictum, praxter opinionem attrahens, ad hominum conspectum deduxit. Ultimo ei labore indicto, mala Hesperidum aurea afferendi, in Lybiam transcendit. Verum de his pomis non idem scriptores sentiunt. Asserunt quidam in Lybia, in Hesperidum hortis, mala aurea, a terribili dracone asseruari. Alij pecudum greges, exquisita pulchritudine, Hesperides habuisse, quae ob decorem a poetis Aureae dictae sunt, quemadmodum & Venerem ob egregiam formam Auream appellant. Nonnulli eas pecudes colore auro simili fuisse uolunt, eoque hoc appellatas nomine. Draconem uero extitisse pastorum curam, qui uis corporis, fortitudineq; praestantes, custoditis gregibus, latrocinia phiberent. Sed hoc pro arbitrio accipiant legentes. Horum custode interfecto, Hercules aurea poma ad Euristheum quum adduxisset, pro tot exactis laboribus, expectabat, sicut Apollinis praedixerat oraculum, immortalium uitam. Non omittendum uero nobis uidetur, quae de Athlante & Hesperidum genere in fabulis feruntur. Fuisse in Hesperia tradunt fratres duos, fama celebres, Hesperum atq; Athlantem. Hos habuisse oueis decoras, ferē colore auro, ac rubicundo, a quo eas poetae Aurea mala dixere. Ex Hespero ortam filiam dicunt nomine Hesperis, quae fratri nupsit, & ab ea re-

*Lacinus fur.
Croton.*

*Musæus.
Orphem.*

*Vndecimus
Herculis labor*

*Duodecimus
labor.
Hesperidum mala & Draco.*

*Hesperus
Athlas.*

gionem Hesperia nominata. Ex hac Athlas septem genuit filias, quae a patre Athlantes, a matre Hesperides dictae sunt. Haec quum forma ac prudentia excelleret, Bufiris Aegyptiorum rex, cupiditate captus uirginum, piratas ad eas oras misit, ut abseraptas uirgines asportarent. Quo tempore & Hercules secundum laborem consummans, Antheum in Lybia hospites palaestra superantem, occidit. Bufiridem uero in Aegypto macatos aduenas Iouis sacrificantem, merito affecit supplicio. Deinde per Nilum in Aethiopia profectus, Emathionem Aethiopy regem, praelio uictum occidit. Postremo iterum ad certamina conuersus, praedones, qui puellis, in horto quodam luderet, raptis, inque nauibus positis, subito aufugerat, insecutus, in litore quodam deprehensos interemit. Virgines Athlanti restituit patri. Quo beneficio motus Athlas non solum dignis facto muneribus donauit Hercule, sed astrologiam insuper docuit. In qua quum operam, curamque impeditisset praecipuam, ob sphaeram astrorum ab se adinuentam, orbem suis ferre humeris extimatus est. Hercules quoque quum sphaeram ad Graecos transtulisset, magna est gloria potitus, extimantibus eum omnibus Athlantico orbi successisse. His occupato Hercule, quae superfuerant Amazones, aiunt circa Thermodonta fluuium undique conuenisse, ad bellum Graecis inferendum. Nam Graecorum a quibus Hercules profectus qui bello ipsas superasset, sed maxime Atheniensium iniurias, ob earum reginam Antiope: alij Hyppolytam tradunt a Theseo captam ulcisci cupiebant. Itaque Scytharum auxilio freta, adiutaque, uiribus magnocum exercitu per Cimmericum nauigantes, Bosphorum in Thraciam, inde per Europam in agrum Atheniensem traeseunt, castra in his locis qui postea Amazoni appellati sunt posuere. Theseus earum transitu cognito, ciuium coactis copijs, aduersus hosteis unam cum Antiope Amazone, ex qua filium susceperat Hyppolytum proficiscit. Commisso certamine, Atheniensium duce Theseo, uictoria fuit. Amazonum pars interfecta est, pars Atheniensium agro pulsa. Antiope quoque pro uiro acriter pugnans, occubuit. Quae ex praelio superfuerunt Amazones, desperata patria, in Scythiam diuertere. Sed quoniam de his satis antea scripsimus, ad Herculis redeamus gesta. Peractis ab eo laboribus, responsoque ab dijs accepto, conferre plurimum ad consequendam immortalitatem, coloniam ad Sardos ab eo mitti, filiosque ex Thespiadibus susceptos, coloniae praefici duces. Iolaum nepotem cum filijs, adolescentiores enim erant destinauit. Necessarium uidetur nobis, quo magis huius coloniae origo constet, horum filiorum genus referre. Thespis uir fuit nobilis Atheniensis Erecti filius, qui imperans ei, quae ab se denominata est regioni, ex pluribus feminis filias genuit quinquaginta. Hercules puer adhuc, sed robore praestans corporis, cupiens ex eis prolem suscipere, uocato ad sacrificium patre, quum opipare illi epulas parasset, accersitis filiabus, singulatim recognouit omnes: ex quibus geniti quinquaginta mares, omnes eiusdem ferme aetatis, communi nomine Thespiades dicti sunt. Hos decreuit in coloniam mittere, iuxta oraculi responsum, praefecto

Emathion.

Quare Her. ecelu sustinuit se dicatur.

Antiope.

Hyppolytus.

Thespis.

Thespiades.

præfecto classis Iolao exercitu tradito, & Thespiadum & coloniæ deducendæ curam Hercules permisit. Ex quinquaginta liberis, duo Thebis mâfere: quorum pgenies etiã nunc dicitur in honore esse. Septẽ Thespijs, quos Demuchos appellat posteri, quorum adhuc usq; tempora ciuitatis habent principes, reliquis pueris, multisq; præterea uoluntarijs ad ædificandã coloniã assumptis, Iolau in Sardinia nauigans, priorem in sulã partem, campestrẽ scilicet tenuit, Ioleam ab eo hodie quoq; dictam. Eam regionẽ cultiorẽ, arboribusq; fructiferis uberem, quã effecisset, bellicosa m etiam reddidit. Ad eò enim hæc insula fructuũ copia celebrata est, ut Carthaginienfes postmodũ multa certamina, periculaq; pro ea subierint potiunda: sed de his suo loco dicetur. Iolau coloniã condita, quã e Sicilia Dædalũ accersisset, eã pluribus præclaris operibus, quæ nunc usq; permanet, atq; ab artifice appellantur Dædalia, exornauit. Gymnasia in super magna erexit ac sumptuosa. Iudicia quoq; ac cætera quibus ciuitas diuturnior esset ac fœlicior instituit. Populos, ab suo nomine Thespiadibus, qui eum ut patrẽ colebant, hunc honore concedentibus, Iolau os appellauit. Nam ppter illius in se parentis officia, ad eò eum dilexere, ut ipsum genitoris cognomine uocarint. Quo accidit, ut qui postmodum sacra ei deo facerent, Iolau appellarent patrem, quemadmodũ Persæ Cyrrhũ. Rediens deinceps in Græciã Iolau, indeq; Siciliã nauigãs, aliquãdiu permansit in insula. Quò tempore plures, qui cum eo accesserãt, capti locorum amenitate, Sicanisq; permixti, in insula remansere, summo ab incolis honore accepti. Iolau, quum gloria præclarus esset, multaq; diuersis in locis sui reliquisset beneficij monumẽta, & templa, & deorum honores, plureis ciuitates tribuere. Verum in ea colonia mirabile quid dictu accidit. Responsum em̃ a deo datum est, eam coloniã perpetua libertate fore, quod nostra ad usq; tempora uerum constat fuisse. Nam quum eius urbis populus, increbrescentibus in ea temporis diuturnitate, qui colonos numero superabant, Barbaris, ipse quoq; Barbarus effectus, se ad montana, aspera q; contulit loca, ubi habitaculis terrestribus, humo effossa, lacte accarne, armetorumq; quorum plurima apud eos erat copia, uitam ducentes, procul à bellorum discrimine aberant. Itaq; & Carthaginienfes postea & Romani, frustra eos armis sæpius appetuere. Verum ad Herculis acta proxima superioribus, reuertat oratio. Quã is omnia absoluisset certamina, Megaram uxorem, Iolau, propter parentis erga liberos suos officia, concessit: existimans amplius ex ea liberos suscipere calamitosum fore. Ad prolem uerò procreandã, alteram minime suspectam quæres, Iolem Euriti filiã, in Oechalia dominãtis petijt. Qui Megaræ repulsam ueritus, sup eo matrimonio se consulturũ respondit. Hercules frustratus sponsa, iniuriãq; motus, Euriti abegit equos. Iphitus Euriti famulus, ut erat suspicans, quum ad equos inuestigandos in Tyrithum uenisset, uisus est ab Hercule turrim quandã altam ascẽdere, speculatũ, sicubi fortẽ equi pascerentur.

Herculis mor-
bus. cerentur. Sed quum nullos aspiceret, dicens falso culpatus se furti Hercules, de turri precipitem Iphitum dedit. Ob huius mortem Hercules in morbum quem incidisset, in Pilum ad Neleum profectus est, hortans, ut se mundaret a caede. Hic quem filios consulisset, omnes praeter Nestorem iuniorem, minime purgandum esse censuerunt. Tum Hercules ad Deiphobum Hippoliti filium adiens, ut purgaretur, suavit. Sed quem nequaquam sanari posset, de quo morbi cura Appollinem consulueret, responsum est, facile eius ualitudinis curam fore, si iusto uenderet pretio, pecunia quoque exinde redacta, Iphiti liberis daretur. Coactus igitur oraculi responso parere, cum quibusdam amicis in Asiam nauigans, sponte sua, a quodam ex amicis uenundatus seruus Omphalae uirginis factus, filiae Iardanae, eorum reginae qui aliquando Meonij, nunc Lidij dicuntur. Precium Iphiti filijs quem datum esset, pristina ualitudine recuperata, Omphalae seruiens, omnis eius regionis latrones sustulit. Cecropas qui dicebantur, praedones regioni infestos, partim peremit, partim Omphalae uinctos tradidit. Syleum raptos ab se uiatores ad opus uinearum cogentem ligone percussum cecidit. Itonas latrocinantes Omphalae patriam compescens, urbem, eorum receptaculum, expugnatam, captamque diruit. Cognita Herculis uirtute, & quis esset, Omphalae, & liberum fecit, & ex eo genuit filium Lamonem. Susceperat uero & antea seruus ex serua Cleolaum. Post haec, quem in Peloponnesum transcendisset, ad Troiam cum exercitu contra Laumedontem regem profectus est. Hic cum Iasone prius militauerat ad uellus Aureum, promissisque ob marinum monstrum ab se occisum equis, frustratus est: quibus de rebus paulo post inter Argonautas dicemus. Iason cum bello occupatus, postmodum opportunitate capta Troianis arma intulit, cum nauibus (ut aiunt quidam) magnis decem & octo, ut Homerus tradit sex, filium Triptolemum introducens dicentem: Herculem patrem, equorum Laumedontis gratia cum sex nauibus, paucisque uiris illi cepisse ciuitatem & uiris patriam orbasse. Veniens ad Troiam Hercules cum copijs militum, praecessit ad urbem, Oicleo Amphiarj filio praefecto classis relicto. Laumedon improuiso hostium incursum praeventus, copias pro temporis angustijs comparatas, ad oppugnandas naueis duxit, sperans si illas incendisset, finem se bello positurum. His occurrens Oicleus, commisso praelio occubuit. Reliqui ad naueis refugientes, classem procul a terra abegerunt. Laumedon reuersus, inuito prope urbem cum Herculis exercitu praelio, & ipse, & multi praeterea pugnantes cecidere. Hercules uero capta multis urbe rebelli interfecit. Priamo, solus enim filiorum patri consuluerat, equos Herculi pollicitos tradendos, quoniam iustus uideretur, regnum Iliensium permisit. Telemone coronauit ob egregia uirtutis merita, tradita ei Hesionae Laumedontis nata. Hic enim uero prius urbem intrarat, quem Hercules firmissimam muri arcis partem aggredere. Deinde rediens in Peloponnesum, militauit ob negatum praemium aduersus Angeam. Commissa cum Eliensibus pugna, re infecta ad Olenum redijt. Huius filia

filia Hippolita, cum Axanio nupfisset, ea nans cum cæteris in nuptijs Hercu-
 leis, Euritionem Centaurum, cõspecta eius, cui uim inferebat, iniuria, intere-
 mit. Redeuntem in Tyrinthum Herculem, Euristheus ueluti fibi insidian- *Herculis exi-*
 tem accusans, ex Tyrintho, unà cum Alcmena, Ephideaq; ac Iolao abire iuss- *lium.*
 fit. Coactus recedere cum his ad Archadiã Phineu diuertit. Inde motus quã
 audisset pompam ex Aelide Neptuno ad Isthmum mitti, cuius Euritus An-
 gei dux erat. Euritum iuxta Cleonam ubi nunc est Herculis templum, neca-
 uit. Deinceps bello aduersus Aelim moto, occisoq; Angeo rege, atque urbe ui-
 capta, Phileo Angei filio regnũ tradidit. Fuerat hic antea à patre pulsus, quo *Philem.*
 niam arbiter inter eum & Herculem factus, præmium Herculi dandum cen-
 suisset. Hippocoon postmodum ex Sparta pepulit Tindarei fratrem, Eoni-
 um uerò Licymnij Herculis amicum, Hippocoontis filij uiginti numero in-
 terfecerunt. Quare incensus Hercules, cum exercitu illos adortus, acri cõmissa
 pugna, uictoria potitus est, plurimisq; eorum occisis, Spartæ ui captæ Tin- *Tindarus.*
 dareum, Castoris ac Pollucis patrem, regem præfecit, statuens, ut ad eius po-
 steros regnum spectaret. Ex Herculis exercitu pauci admodum cecidere, in
 quis strenui fuerunt uiri Iphitus, Tipheus, cuiusq; decem & septem numero fi-
 lij. Tres enim tantum ex uiginti superfuerunt. Ex hostibus uerò & ipse Hip-
 pocoon, & decem filij occubuerunt; magnusq; præterea Spartiatarum nu-
 merus. Ab hac expeditione in Archadiam regressus, ad Aleum regem diuer-
 sit, ibi cum filiam Angeam ab se clãm cognitam grauidã reliquisset, ad Stim- *Angea.*
 phalon transit. Aleus tumore uentris filia cogni o, quæ fuit quis eam corru-
 pisset. Ab Hercule, ut erat, uim illatam ferente, fidem dictis abnuens pater,
 cuidam nauclero amico in mari mergendam dedit. Illa in nauim deducta,
 quum esset iuxta Parthenium montem urgentibus partus doloribus, in pro-
 ximam syluam, tanquã ad rem necessariam descendit. Ibi quum peperisset;
 infante inter uirgulta abscondito, ad nauiculam redijt. Quinq; ad Endapli-
 um Archadiæ portum peruenisset, salutem est præter spem consecuta. Naui-
 cularius enim illam mergere iuxta patris præceptum noluit, sed dono dedit
 quibusdam ex Caria in Asiam profecturis. Qui Angeam secum uehentes, re-
 gi Mysiæ Teuthranti tradidere. Infantem in Parthenio à matre relictum,
 pastores quidam Corithi regis, quã reperissent à cerua, exhibito ubere nutri-
 ri infantem, ad regem detulerunt. Quem Corithus ut filium educans, Tele-
 phi (eò quòd fuerit à cerua nutritus) nomen dedit. Hic uir factus, matrem
 inuestigans, uenit in Delphos, respõsõque accepto, ut in Mysiam nauigaret
 ad Teuthrantum regem. Inuenta matre, cognitõque cuius esset filius, ma-
 gno in honore habitus est. Teuthrantus liberis masculis orbatu, Argiopem
 natam, Telepho despondit. instituitque successorem regni. Hercules quum *Telephus.*
 in Phineo quinquennio fuisset, filiorum Licymnij, Iphidiscq; fratris inter-
 tum ægreferis, sponte ex Archadia ac Peloponneso abiit. Quum plures eum

Archades sequeretur, in Calidonem secessit. Non proles ei legitima, non uxor erant. Desponsauit ergo Deianiram, Oenei filiam, Meleagro, de quo haud ab re erit paucis scribere, iam defuncto. Oeneus in magna frumenti copia, quam ceteris dijs, sola Diana neglecta, sacrificasset, irata dea Calidonium aprum, ingenti magnitudine celebrem, ad uastandam late patriam propinquam immisit. Ad hunc delendum Meleager, ætate, uiribusque integer, pluribus assumptis secum socijs, aprum iaculatus, occisæ bestię præmium, id erat animantis pelles, omnium consensu tulit. Quum in uenatione Athlanta Schineï affuisset filia, eius amore captus, pellem ueluti laudæ occisæ feræ sibi concessit. Quod factum, qui unà uenati fuerant, Thespij filij ægreferentes, aduenam eis cæminam præferri, improbato Meleagri facto, Athlantæ per infidias quum in Archadiam rediret pellem abstulere. Meleager, tum amore motus, tum incensus ignominia, Athlantæ auxilium ferens, primum raptores, ut uirtutis ab se datum mulieri præmium restituerent, hortatus est. Eius uerbis contemptis, omnes (ij erant Althææ fratres) necauit. Illa suorū cæde mœsta, Meleagram execrata est, ab dijs immortalibus qui eius uotum exaudierunt, filio mortem imprecata. Fabulantur quidam Meleagri ortu Parcas noctu in somnis Althææ dixisse, tunc uitæ Meleagri filij finem fore, quum id lignum, is torris extinctus erat, combureretur. Orto puero, existimans in eius ligni custodia filij salutem contineri, diligenter custoditum seruauit. Postmodum fratrum morte irritatam, torre combusto, ferunt causam interitus filij extitisse. Cuius facti postea penitens, laqueo uitam finiuit. Dum hæc agerentur, Hippotus in Oleno, iratus filię Peribię, se ex matre grauidam asserenti, ad Oeneum in Aetholiam misit, iubens ut eam quamprimum perimeret. At ille, quum recens uxor, filiusque decessisset, contempto patris mandato, illam uxorem cepit, ex qua filius ortus est Tydeus. Sed de his hæcenus.

Achelous. Hercules in Calidonijs gratiam fluuium Acheloum, in alium cursum diuertens, plurimos agros ex aquæ irrigatione fertilis præstitit. Cuius rei & poëtæ quidam meminere scribentes, cum Acheloo Herculem sub tauri specie certasse. Qui quum in congressu tauri alterum cornu fregisset, Aetholis illud quod Amalthææ cornu uocant, dono dedit: fructuum omnium, uuarum, malorum, aliorumque eiusmodi pomorum copia repletum. Fingunt poëtæ Acheloi cornu, fossam à fluuiò ductam, pomis uerò & malis Punicis, ac racemis monstrari, regionis fertilitatem, quam fluuij humor præstet: & agros reddat feratioris. Amalthææ cornu durum esse aiunt, qua ex re operis eius labor notat. Hercules præfidia Calidonijs, ferens, Thesprotis illato bello, & Ephyram urbem uiccepit, & Phileum Thesprotorum regem interfecit. Filia uerò eius, ex qua genitus est ei Triptolemus, captiuam cognouit. Trienio post Deianiram uxorem sumptam, in cena à uino concalectus, Eurinomum puerum, Architelli filium ministrantem, paruoque errore lapsum, pugno ictum,

ictum occidit inuitus. Qua ex re dolore percussus, Calydonia cum uxore De-
 ianyra, Hylóque puero, ex ea orto recessit. Quum itinere ad Euentum perue- Euenus.
 nisset flumen, Nessum Centaurú repperit, pretio uiatores flumen transue- Nessus.
 hentem. Hunc, traductam Deianoram uiolare conantem, muliere uiri o-
 pem implorante, Hercules sagitta transfixit, quum prius tamen Deianor-
 ram cognouisset. Moriturus ex uulnere, pollicitus est ei se amoris medica-
 mentum traditurum, quo nullam præter se mulierem Hercules aliam ap-
 peteret. Iussit itaq; semine quod ex eo exciderat, cum oleo & sanguine, ex sa-
 gitta defluente, immixto, Herculis tunicam ungere. Quo dato consilio,
 quum expirasset, illa clam Hercule quod mandatum erat, assumpsit. Hercu-
 les transito fluuio quum Ceyco Trachim regi obuissset, apud eum diuertit;
 Archadum militum præsidio fultus. Deinde quum Philantus Driopum rex, Philantus.
 templum Apollinis Delphicum diceretur uiolasse, unà cum Meliensibus, ar-
 mis aduersus eum sumptis, & regem peremit Driopum, & incolis patria ex-
 pulsus, eorum agros Meliensibus dedit. Filiam regis captiuam secum ducens,
 compressit, exq; ea filium suscepit Antilochum. Procrearat etiam ex Deia- Antilochus.
 nyra post Hylum filios duos Gleneam & Diopitem. Pulsi Driopes quidã,
 diuertentes ad Euboëam, ciuitatem condidère Caryston. Alij in Cyprum na-
 uigantes, unà cum Cypris mansere. Reliqui Euristhei, Herculis hostis præ-
 sidio freti, treis urbeis in Peloponneso condidère: Asinem, Ermionem, Eio-
 nem. Orto deinde inter Dorïeses qui Esthiotes appellantur (ijs Egineus im-
 perabat Laphitasq; circa Olympum habitantes, quibus rex erat Coronus Coronus.
 Phoronei filius) bello, quum praualerent copijs Laphitæ, Dorïenses ad Her-
 culem confugere. Is in belli societatem accitus, pollicita tertia Doridís regio-
 nis parte, ac regno permissa, bellum unà cum Dorïensibus aduersus Laphi-
 tas mouit. Milites Archades, qui apud eum semper erant, secum ducens, ho-
 rum præsidio usus, superatis prælio Laphitis, Coronum regē peremit. Re-
 liquos, multis occisis, e regione pro qua bellum suscitatum erat coëgit exce-
 dere. His actis Egineum tertiæ præfecit parti sibi cōcessæ, mandans, ut eam
 suis posteris seruaret. In Thracinam transiens, Cyonum Martis, ab eo pro-
 uocatus, peremit. Deinceps ab Icono profectus per loca maritima, ad Orme-
 nium regem quum peruenisset, eius filiam Astydamiam sibi dari connubio Astydamia.
 petijt. Quam rem quum abnuisset, sciens illi Deianoram uxore esse, bellum
 Hercules regi intulit. Captaq; urbe, ac rege interfecto, Astydamiam captã stu-
 prauit, genuitq; ex ea filium Chrysippū. His gestis, in Oethaliam, contra Eu- Chrysippus.
 riti liberos, quoniam Iole uxor ei antea negata fuerat, exercitū duxit. Quicq;
 Archades ei opitularentur, urbe capta, Euriti filios occidit: Toxeum, Me-
 lionem, ac Pythium, Iolem captiuam secum ducens. Ex Euboëa in mon- Iole.
 tem profectus est nomine Cineum, ibiq; sacra facturus, Lychnam do-

domesticum quendam, ad uxorem Deianyram in Thraciam misit, ut ei uestem, qua in sacris uti consueuerat, afferret. Hæc quum à Lycha de amore Ioles percepisset, cupiens se omnibus amore præferri, tunicam, iuxta Centauri concilium tinxit. Hanc à Lycha r ei inscía, delatam Hercules indutus, medicamento ui paulatim inualecente, torqueri in maximo dolore cœpit. Virus enim sagittæ ueneno uipereo infuso, corpus conficiens, dolores ciebat immensos. Itaq; Lycham uestis latorem primum occidit, tum dimisso exercitu, in Trachinam uenit morboq; magis in diem ingrauescente, in Delphos, Lycinium ac Iolaum misit: Apollinem morbi remedia sciscitatum. Deianyra calamitate Herculis stupefacta, quum causam tanti mali sciret à se profectam, laqueo excessit e uita. Responsum Apollinis iubebat ferri cum apparatu bellico Herculem in Oetam, ibiq; prope eum ingentem struipynam, de reliquis inquit Ioui curam fore. Qui cum Iolao erant iussa Apollinis exequentes, quod futurum erat suspicabantur. Hercules desperata salute in pyram cum ascendisset, rogabat accedentes, ut ignem subijcerent. Quod quum nullus auderet, solus Philoctetes in gratiam sagittarum quas ei Hercules reliquit, pyram succendit. Subitoq; fulminibus circumstantibus, pyra exusta est. Accedete Iolao ut ossa colligeret, quum nullum penitus repertum esset, credentes Hercule secundum oraculi responsa ad deos translatum, sibi ut heroi sacra quædam fecerunt. Inde ad Trachinam reuersi, Menetius postmodum actoris filius, Herculis amicus, tauro, capro, arieteq; uelut heroi immolatis, instituit ut singulis annis Herculi in Opunte sacra fierent: utq; pro heroë colerent. Quum idem Thebei facerent, Athenienses Græcorum primi, ut deum sacrificijs Hercule coluerunt, suæq; pietatis erga illum deum exemplum reliquis præbentes. Vniuersam primum Græciam, deinde cæteras omnes gentes, ad eius cultum conuertere. Adijciendum est superioribus, Iouem persuasisse Iunoni, ut Herculem se fingeret genuisse, matrisq; erga eum deinceps beneuolentiam ostenderet. Partum eiusmodi fuisse tradunt, Iuno quum in lectum ascendisset, sumptum iuxta corpus Herculem, per uestes inferius in terram dimisit, uerum partum imitata, sicut & nunc usque, in filiorum adopratiōe obseruant Barbari, Iunonis opera. Post hunc partum, ferunt Heben, Herculi nupisse, de qua & poëta post obitum scribit, Ipse cum dijs immortalibus in delictis uersatur, habens Heben pulchros habentem pedes. Herculem uerò dicunt nequaquam inter duodecim deos, prout Iuppiter prædixerat receptum. Fieri enim non poterat, nisi uno ex duodecim prius pulso, ut alter reciperetur. Iniquum enim fore, honorem uni tribui, cum alterius dei ignominia. Scriptis quæ de Hercule dici possunt, nunc Argonautas cum quibus militauit Hercules referamus.

IASONEM tradunt Esonis filium extitisse, nepotem Peliae Iason.
 Thessalorum regis. Qui quum esset robustus corpore, animiq; Eson.
 præter cæteros suæ ætatis elati, aliquid agere optans memoria Pelias.
 dignum, ex superiorum ex emplo, maximèque Persei, aliorumq;
 plurium, quos propter externas expeditiones, gessaque præclara, immortalè
 gloriã affectos intelligebat, exarsit animo, ad illorũ opera imitãda. Itaq; cõ-
 municato cum rege consilio, Pelias suo desiderio assensit: non ut adolescen-
 tis gloriã augetet, sed sperans illum citius in bellì expeditione periturum.
 Se enim filijs masculis natura priuatum esse uidebat. Fratrem timebat, ne
 quando filij ope, sibi, regnoque insidiaretur. Hanc suspicionem occultam te-
 nens, pollicitus est se belli auxilia laturum, si expeditionẽ pararet in Colchos,
 ad uulgatum Vellus aureum rapiendum. Habitabatur tunc Pontus à Barba-
 ris, ac efferis nationibus, infensiq; hospitiibus, quum omneis aduenas eò nauì
 gantes interficerent. At Iason laudis appetens quũ certamẽ difficile, nõ tamẽ
 pœnitens impossibile propositum uideret, sed quo maius esset, eo ampliori
 se gloria uictorẽ fore, necessaria ad id bellũ parauit. Primũ iuxta Pelium nauẽ
 ædificauit, magnitudine atque apparatus longè maiori quàm quæ ad eam di-
 em fieri consueuerant. Erat enim antea paruorum nauicularum usus. Ad hu-
 ius uerò eximiam magnitudinem stupentibus omnibus, diffusa per Græciã
 eius reifama, multos egregios adolescentes, ultrò ad certamen, & eius belli
 communionem allexit. Iason in aquam deductam nauem, quum necessarijs
 ad nauigandum rebus fulcisset, optimos, eorum qui secum ire appetebant,
 elegit, numero quatuor & quinquaginta. ex eis clarissimi erant, Castor & Pol-
 lux, Hercules, Thelamon, Orpheus. Athlantes Chinei, præterea Tespeij fi-
 lij, & ipse nauigij auctor Iason. Nauis ergo dicta est, ut quidam asserunt scri-
 ptores, ab Argo eius architecto, qui etiam inter nauigandum eius refarcien-
 dæ curam cœperat. Vt alij, ab eius uelocitate, quam antiqui Argon appella-
 bant. Hi omnes ducem sibi præfecerunt Herculem, ueluti omnium iudicio,
 fortitudine, & uirtute præstantiorem. Deinde ex Colcho nauigãte, Atho, ac
 Samothracia prætergressis, tempestate acti ad Sygeum Troiæ appulere.
 Quum in terrã descendissent, uirginem iuxta littus iunctam, ob hanc ut fe-
 runt causam, reppererunt. Neptunum tradunt propter operam ad ædifican-
 da Pergama ab eo, ut fabulæ tradũt, impensam, iratum, Laumedonti regi è
 mari cete in terram misisse à quo maritima incolentes loca. coloni q; ablu-
 mebantur. Peste præterea, quæ terræ fructus corrumpere, propinquos a-
 gros afflixit. Omnibus ea calamitate territis, quũ tantis malis salus quære-
 tur, Laumedontem dicunt ad Appollinem destinasse, quæsitum rebus ad-
 uersis remedia. Responsum est ab oraculo, Neptuni iram causam ma-
 lorum

Argonautæ.

lorum esse, quæ mitigaretur, si puerum Troiani sorte ductum, cete traderet uorandū. Itaq; singulis in sortem coniectis, quū in Hesionem fors, regis filiā excidisset, eò actus est Laumedon, natam in littore uinctam belluæ futurum cibum exponere. Interim Argonautis in littus descendentibus, Hercules uisa puella, quum rei causam cognosset, uincla dissoluit, inq; urbem profectus, regi obtulit, se id mōstrum interfecturum. Laumedon accepta oblatione, equos illi inuictos dono se daturum quum spondisset, cete ab Hercule perijt. Hesionem oblata conditione, Herculem ne liberatorem sequi, an in patria remanere mallet, cum Hercule abire elegit, non tam uitæ beneficio, quam timore, ne iterum prodeunte cete, ad idem supplicium destinaretur. Hercules & donis, quibus honorificè cumulatus fuerat, ac equis, Hesionemq; penes Laumedontē, quoad reuerteretur ex Colcho relictis cum Argonautis ad destinatum certamen profectus est. Magna interim tempestate coorta, cæteris salutem desperantibus, solū Orphea tradunt religionis peritum, uota pro salute Samothracibus fecisse: extemploq; tempestate sedata, quū duo astra supra Pollucis & Castoris capita cecidissent, omnes eo miraculo stupentes, credidisse deorum prouidentia se à periculis exemptos. Quo facto contigit, ut quos postmodum maris agitare tempestas, Samothracibus uota pro salute facerent, astraq; apparentia ad Castorem, Pollucemq; referrent. Inde sedato mari, in Thraciam ad regnum Phineï transcendentibus, duos adolēscētes offendunt, qui uerberibus cæsi, ut uiui in terram effoderentur, pœnam expectabant. Filij hi erant Phineï & Cleopatram, quam ex Orithia, Erithei ac Borea natam ferunt, uerum odio, ac falsis nouercæ calumnijs iniquè à parente ad eas damnabantur pœnas. Duxerat uxore Phineus Ideam, Dardanij, Scytharum regis filiā, cuius amore captus, uoluntati eius assentiēbañ. Huic nouercæ in gratiam matris, priuigni ira moti, uim intulerunt, Argonautis ad rem nouam stupentibus, aiunt adolēscētes inter tormenta ab eis, ueluti dijs auxilium implorasse, & simul causam dixisse paternæ iniquitatis, orantes ut se ab iniqua eriperet sorte. His Phineus quū occurrisset, uetuit ne quid cōtra suum decretum, uoluntatemq; agerent. Nullū enim patrem ait de filijs sponte supplicium sumere, nisi amorem in liberos paternum, magnitudo scelerū superaret. Interim qui cum Hercule in nauī erant Boreades, Cleopatram fratres, tradunt ppter cognitionē primos è nauī auxilium adolēscētibus tulisse, eisq; à uinclis liberatis, obfistentes tantū occidisse Barbaros. Phineus ad pugnam quum uenisset Barbaris auxiliā ferentibus, Hercule ferūt acriter præcæteris pugnante, & ipso Phineo, & filijs obrūcatis, captāq; regia, & liberasse Cleopatram, & filijs paternum regnum restituisse. Quibus de nouerca supplicium sumpturis, suadet Hercules, ut ad patrem in Scythiā mitteret, rogarentq; ut ipse ob filiæ in se iniurias puniendæ actor esset. Quo facto, Scythia natam morte mulctauit, Cleopatram filij apud Thracas suæ modestiæ gloriā tulere.

Non

Orphei uota
pro Argonau
tis.

Phineï filij.
Cleopatra.

Idea.

Boreades.

Non ignoro quosdam priscarum rerum scriptores tradere, filios à patre Phineo excecatos & Phineum quoq; à Borea priuatū uisu, Herculé præterea ad Hydrā in Asiam ascendente, in eis locis ab Argonautis relictū. Dissentiūt sane in historia priscis rebus recensendis, ut haud mirandum sit, si quis ueteris historix auctor à poëtis reliquisq; scribentibus quandoq; discrepet. Verum Phineidas tradunt regno Cleopatrx matri permissō, è Thracia cum Argonautis in Pontum profectos, ipsos autem nauem ad Tauricā applicuisse, *Taurica diana* nota incolentium feritate. Mos enim erat eius regionis, Barbaris aduenas nauibus aduectos, Dianæ sacrificare. Apud quos aiunt Iphigeniam postmodum, huius deæ sacerdotem, homines ad eius aram mactare solitam, Præfens postulat historia, ut causæ huius aduenas sacrificandi ritusq; referantur à nobis, præsertim quum Argonautarum trāsitum hic maximè locus spectet. Solem ferunt duos procreasse pueros, Aetam ac Persem. Aeta in Colcho regnauit in Taurica Persees crudeles ambo, effericq;. Ex Perse Hecate orta *Solis filij.* est, superans audacia, immanitateq; patrem, ut quæ cruciatu hominū læta, eos pro feris apperere sagittis consueuerit. Sed aduenena mortifera conficienda summum studium, operamq; impendens. prima aconitum inuenit, uim naturamq; cuiusq; ueneni, in cibis, quos aduenas dabat, experta. His rebus admodum edocta, primū ueneno patrem sustulit. Deinde regno assumpto, templum statuit Dianæ, cui nauigantes hospites sacrificabat: existimās ea crudelitate suum nomen clarius futurū. Post hæc nupsit Aetæ, genuitq; liberos treis. Circe, Medeam & Egialeum. Circe ad omnis generis ueneno- *Circe.* rum curā uersa, multarū herbarum, radicūq; uarias uircis, mirabileisq; rep- *Medea.* perit. Et quamuis à matre Hecate in plurimis instructa esset, tamen multis *Egialeus.* ab se denouo adinuentis, omnibus in eare præstitit. Hæc Sarmatarum regis, quos quidam Scythas dicunt, quum nupsisset, primum ueneno uirum abstulit. Deinde regno capto, multa uir, crudelitateq; subditos uexauit. Quibus rebus regno expulsam, quidam scriptores ad oceani quandam desertam insulam cum mulieribus quæ eam secutæ erant confugisse, quidam ad Italiā uenisse tradunt inq; eo promontorio, quod nunc quoq; ab illa Circeum uocet resedisse. Medeam quoq; tum à matre, tum à sorore singula ueneficia edoctam, diuersis moribus uixisse ferunt. Nam & hospites eripiebat à uitæ discrimine, & sæpe apud patrem precibus & gratia, pro damnatorum salute intercedebat: quandoq; ipsamet ex custodia captos dimittens. Aetam ferunt, tum sua natura, tum uxoris suasu, crudelem necandorum hospitem consuetudinem seruasse: Medeam uerò quū magis in diem esset parentum aduersa crudelitati, ab Aetæ ob filix timorem, in liberam custodiam destinatam. Illa ad Solis templum (id in littore situm erat) confugit, quo tempore Argonautæ à Taurica in Pontum noctu delati, ad templū puenere. Ibi *Solis templū* Medeam iuxta littus ambulante quū inuenissent, ab eadē hospitiū cæde edocti, uirginis

cti, uirginis humanitatem collaudarunt. Deinde aduentus sui causa Medæ palam facta, illa imminens à patre periculū, crudelitatemq; in hospites, ut cauerent, admonuit. Communicato consilio, Medea se adiutricem ad perficiendum certamen propositum pollicita est. Iason iureiurando, data fide, uxore sibi illam quoad uita superstes esset, futuram spondit. Tum noctu Argonautæ relictis templo custodibus, cum Medea ad uellus aureum pfecti sunt. De quo ut apertius scribatur, præsens historia, nequid ex his omittatur, quæ ad ipsius cognitionē spectant, requirit. Phryxū, Athamantis aiunt noueræ infidias declinatē, unā cum sorore Helle è Græcia fugisse. Trās fretantibus illis, iuxta quoddam deorum oraculum, ex Europa in Asiam, super aureo ariete, uirginem in mare delapsam, dedisse Helle spōto nomen: Phryxum in Pontum pificentem, delatum in Colchida. Qui quū secundum oraculū arietem sacrificasset, pellem in templo Martis suspendit. Postmodum Aeeta in Pontu regnante, responso datum est, illum tunc mortem obiturum, quum externi nauigio delati aureū uellus sustulissent. Hac ex causa, tum uerò innata crudelitate, ostentauit se hospites sacrificare, ut diuulgata tanti sceleris fama, externi omnes eum accessum abhorrerent. Templum quoq; muro circūdedit; custodesq; plurēis apposuit ex Taurica accitos, de quibus à Græcis mirādæ fabulæ finguntur. Decantatum enim est tauros ignem spiranteis circa templum esse, à dracone in super custodiri uellus. Verum taurorum nomē à custodum robore traductū est, à crudelitate uerò cædis hospitum, tauros ignē efflare confictum. Modo simili quū templi custos Draco appellaretur, traduxerunt poëtæ admirandas, stupendasq; eius animantis fabulas. Similiter & de Phryxo quoq; fabulæ cōfictæ sunt. Quippe nauigasse eum ferunt quidam in nauī, cuius in prora signum fuerit arietis. Quod Helle molestè ferēs, quū in sponda nauis incumberet, in mare decidit. Alij tradunt Gambrū, Scytharum regem in Colchos, quo tēpore Phryxus cum pædagogo captus fuerit aduectum, quū adolescentem dilexisset, dono illum ab Aeeta accepisse: eumq; ut legitimum ab se filiū educatum, regni hæredem relictum, pædagogū (is Ariēs uocabatur) sacrificatum dijs, eiusq; pellem à cadauere euulsam, de more templo fuisse affixam. Deinde responso tradito, se tunc moriturum, quum aduentantes hospites, Arietis pellem sustulissent, regem aiunt adhibitis templo custodibus, eam quo diligentius seruarietur, deaurasse. Sed hæc legētib; suo arbitratu iudicare licet. Cæterum Medeam tradunt Argonautas ad templum deduxisse Martis, longè ab urbe Sybari, Colchorū regia stadijs septuaginta. Accedentē ad fores templi Medeam, appellati Taurica lingua ab ea, milites, apertis ianuis, ut regis filiam introduxerūt. Argonautæ templum simul ingressi, eductis enib; quū plurēis ex Barbaris occidissent, alijs improuisa re territis, diffugientibusq; erepta aurea pelle, euestigiò ad nauem reuersi sunt. Medea draconem pellis custodiæ incubantem, semperq; ut fabulæ ferunt

Iasonis & Medæ cōuentio.

Phryxus & Helle cū aureo uellere nouercales infidias euitarunt.

Tauri igniferi.

Draco custos. Phryxi nauis.

Sybaris.

Uelleris aurei ereptio.

runt

runt uigilem, ueneno perimens, unà cum Iasone mare conscendit. Re ab his qui diffugerunt, Acetæ nunciata, asserunt eum cum his qui impromptu erant militibus, Gracos insecutum, plureis iuxta littus comperisse. Quibus cum primo impetu pugna comissa, Iphitus Euristhei, qui Herculi certamina imperauerat, frater cecidit. Cæteri deinceps quum suis auxilio accurrissent, in staurato certamine, rex est à Meleagro occisus. Superatibus Græcis, reliqui Colchorum in fugam uersi, magna ex parte interiëre. Optimus tamẽ quiq; uulneratus est: Iason, Laertes, Athlanta ac Thespiades: quos diebus paucis, Medea radicibus, herbisq; curauit. Deinceps quum recuperata ualitudine nauigassent, iam medium Ponticum mare tenentes, ingens tempestas magno cum periculo adorta est. Tum ab Orpheo quemadmodum antea uoto Samothracibus factò, quieuerunt uenti. Apparuit quoq; iuxta nauem maritimus Glaucus, qui duabus noctibus, totidemq; diebus continuo nauem comitatus & futura Herculi certamina, & immortalitatem prædixit. Tindari dis uerò quòd Dioscuri uocarentur, deorumq; honores ab hominibus essent consecuturi. Deniq; quum omnes Argonautas nomine appellasset, dixissetq; uotis Orphei ab dijs se missum, qui eis futura prædiceret, consulere se illis ait, quum primum in patriam uenissent, uota dijs persolueret, pro salute iam bis ab illis suscepta. Argonautæ quum ad ostium Ponti peruenissent, ad oram appulere. cui tunc imperabat Byzantus, à quo urbs Byzantium est appellata. Ibi erecta ara, quum dijs uota persoluissent, locum consecrarunt, quem etiã nunc nauigantes colunt. Deinde mare ingressi, per Propontidem, Hellespontumq; ad Troiam delati sunt. Hic Hercules, fratre Iphiclo ac Thelamone ad ciuitatem missis, equos Hesionemq; iuxta promissa postulatam, tradunt Laumedontem oratores captos trulisse in carcerem: reliquos Argonautas per insidias occidere uoluisse. Cuius rei omnes, præter Priamum, filij adiutores se præbuere. Hic solus contradixit: asserens seruandam esse hospitibus promissorum fidem, atq; equos, sororemq; esse tradendos. A qua sententiã quum uerfi essent, fertur Priamus duos in carcerem ad Thelamonem enseis clam detulisse, narrataq; patris uoluntate, extitisse eis causa salutis. Nam illi custodibus interfectis, ad mare fugientes, exposito singulatim socijs Laumedontis consilio, unà cum eis regi qui cum militibus ex urbe se aduersus prodierat, occurrerunt. Acri certamine comisso, quum Argonautæ uirtute superiores essent, ferunt Herculem præcæteris fortiter pugnantem, & occidisse Laumedontem, & primo impetu urbe capta, in regis insidiarum conscios animaduertisse. Deinde Priamo ut uirò iusto, amicoq; regno tradito, cum reliquis Argonautis discessisse. Nonnulli ex antiquis tradunt poetis, ab Hercule non cum Argonautis, sed solo cum nauibus sex equorum gratia profecto, Troiam deletam. Quod & Homerus uidetur in suis carminibus sentire, scribens Hercule equorum Laumedontis gratia, sex proprijs nauibus, & uiris paucis ciuitatem ab se

Acetæ mors.

Glaucus deus.

Byzantus rex.

Byzantium

Hercules ad
Troiam.

Laumedon.

Priamus.

expugnatam, cœpisse. Argonautas à Troia tradunt in Samothraciã delatos, redditis magnis dijs uotis, iterum in tēplo posuisse Phialas, quæ hucusq; seruant. Eorum reditu adhuc apud Thessalos ignoto, diuulgatã aiunt esse famam, omnes qui cum Iasone in Pontum nauigarant, occisione occisos esse. Itaq; Pelias tempus esse ratus, cæteros, quorum erat, priuare regno, primò *Promachus.* Iasonis patrem sanguinẽ tauri bibere compulit. Fratrem *Amphinomes.* Promachũ adhuc puerum occidit. Amphinomes mater morti destinata uirilĩ animo rem ausa memoratu dignam, quũ ad interiora regiã confugisset, orans deos, ut tantæ impietati merita præmia darent, ense pectus transfixit. Hoc Pelias pacto omni Iasonis progenie sublata, citò suorũ scelerum pœnas luit. Nam quum Iason in Thessaliã ad Ormum haud longè ab Colcho locum urbem egredientibus occultum noctu appulisset, impiam suorũ cognouit cædem. Argonautis, suam operam ad tantũ scelus ulciscendum pollicentibus, omniãq; subire paratis discrimina, haud parua inter eos dubitatio incidit, subitõne uĩ in urbem irruedum esset, deq; improuiso rex armis appetẽdus, an arcessendĩ à suis milites, communiq; bello res esset agenda. Haud enim possibile fore, ab tris & quinquaginta uiris, superari regem posse, cui plurimæ auxilia urbes ferrẽt. Quum hæc agitarent, fertur Medea pollicita esse suis se Peliam necaturam dolis, regiãq; se illis sine periculo tradituram. His uerbis admirati omnes, quũ modum sui consilij quærerent, respondisse Medeam dicunt, secum attulisse plura, mirandãq; uirtutis uenena, tum à matre Hecate, tum à Circe sorore, quibus nunquã antea ad hominũ perniciẽ uti uoluisset reperta. Nunc uerò eorũ causa facile se id scelus Pelix (si uelint) ulturam, & simul quæ actura esset singulatim quũ prædixisset, à regiã in super maritimã speculã custodibus signum perfectæ reise daturam asseruit, fumum die, noctu ignem. Igitur parata caua Dianæ imagine, uaria uenenorũ genera in ea abscondit. Deinde capillos suos quibusdam medicamentis canos reddens, ita faciem, corpusq; rugosum effecit, ut aspicientibus quædam senior anus uideretur. Sumpta deinde quam (stupendo quodam apud uulgus modo) condiderat Dianæ statua in urbem profecta, omneis ad superstitionẽ commouit. Quum ueluti phantastica uiderẽt, singulis per uicos ad spectandum concurrentibus, hortabatur, ut piẽ deum susciperent, colerentq;. Accessisse enim eã ab Hyperboreis, & regis & ciuitatis bono. Quum singuli deum sacris uenerarentur, uniuersus tanquã debacchatus populus, Medeam in regiã deduxit. Hæc res & Pelix superstitionẽ iniecit, & filix in eum stuporẽ Medex præstigijs ducti sunt, ut persuaderent præsentem deam, fœlicitatem regiã præbiturã. Asserebat enim Dianam à draconibus per aërem delatam, magnã orbis partem circuisse. Ut autem ppetuò coleretur, elegisse omnium regum piissimũ. Mandasse in super sibi deam, ut senectam Pelix quibusdam pharmacis ablatam in adolescẽtiam uerteret, multorumq; annorum uitam beatam, dijsq; acceptam

Medex ad Peliam aduentus

acceptam præberet. Ad quæ uerba quum res ueluti miranda obstupesceret, iussit Medeam in se ipsa ut fides ei haberetur, quod dixerat experiri. Illa petens ut pura ab una ex filiabus affereret aqua, quum se in thalamo inclusisset, unxissetque corpus, herbarum uiribus in priorem ætatem restituta est. Quæ res, & regem, & omnes qui id aspexerant, ad stuporem perduxit. Videbatur enim non nisi deorum quadam prouidentia, senectutem in uirginis ætatem pulcherrimamque fuisse conuersam. Fecisse quoque asserunt eam quibusdam incantationibus, ut draconum specie dea per aërem ab Hyperboreis uecta, apud Peliam diuertere uideretur. Hæc quum præternaturam putarentur humanam, quumque Pelias plurimi Medeam faceret, existimaretque illam uera loqui, aiunt omnibus singulatim filiabus mandasse, ut uoluntati, imperioque Medæ parerent. Non enim decere regis corpus seruorum manibus tractari, sed filiarum obsequio deorum beneficio potiri. Diligenter igitur filias obsequi Medæ imperauit, quicquid circa sui corporis curam mandaret. Sequenti nocte quum Pelias dormitum isset, aiunt dixisse Medeam, necesse esse ut Pelix corpus in uase æneo coqueretur. Quod quum acturæ essent uirgines, uno experimento aliquo fidem uerbis suis fieri postulauit Arias aderat *Arias in agnū.* multis annis domi nutritus, quem uirginibus pollicita est, si illum prius decoxissent, in agnum se postea restitutum. Quum uirgines annuissent, ferunt Medeam arietis decoxisse corpus, in frustra diuisum, ac uenientis quibusdam, ex lebete agni specie eduxisse. Quo facto fides Medæ habita. Adolescētes omnes præter Alcestem, quæ impietatem facti abnuuit, ad interficiendum Peliam induxit. Tum Medeam dicunt, ne Pelix corpus, aut inciderent, aut coquerent edixisse. Simulans uero prius uotum lunæ esse faciendum, uirgines supra culmen regix cum lampadibus ascendere secum iussit. Ibi Colchorū lingua, longa ad terendum tempus oratione habita, signum dedit Argonautis rei conficiendæ tempus adesse. Illi igne è specula conspecto, existimantes regem defunctum, cursu urbem petentes, inceniaque ingressi, strictis ensibus ad regiam profecti sunt, uigilibus, qui obstiterant interfectis. Virgines quæ antea ad decoquendum patrem è tecto descenderant, Iasone, cæterisque Argonautis in regia præter spem conspectis, sua calamitate admodum afflictabantur. Neque enim Medæ facinus ulcisci poterant, neque erratum suū corrigere. Itaque quum sibi mortem consciscere uellent, Iason earum misertus, à proposito reuocauit, solatus, non sponte eas errasse, uel malitia, sed errore deliquisse. Omnes deinde benignè consanguineas allocutus, bono animo esse iussit, populo ad contionem uocato, culpam gestorū in Peliam reiecit. Se enim minori ait, quàm passus esset pœna priores iniurias uictum. Se Pelix cui libet filiorum paternum regnum traditurum. Filiarum uero pro earum dignitate curam se habiturum spondit. Quod & paulo post effecit, egregie eas despondens uiris. Nam Alcestem, priorem filiam nuptiū postmodum dedit

Admeto, Feriti, Thessalo; Amphinomé, Arrobremóni, Leontei fratri: Euadnem uerò Oeneo Cephali tunc Phocæorum regis. His actis cum Argonautis, ad Ischinum Peloponnesi nauigans, sacra fecit Neptunno, cui nauem Argo dedicauit. Quum ingens eius fama esset apud Corynthiorum regem Creontem, ad eum diuertens, secum uitæ reliquum tempus egit Corinthi. Cogitantibus Argonautis in patriam abire, Herculem ferunt hortatū esse, ad res magnæ fortunæ obeundas, adegitq; ut iureiurando pollicerent, alterum alteri, si opus esset auxilio fore. Elegisse autem clarissimum Græciæ locum, ad statuenda certamina, concursusq; hominū celebrandos: idq; certamen maximo deorum Ioui Olympio consecrassè. Quum Argonautæ omnes in fœdus cõmunis præsidij iurassent, instituendorum cura Herculi demandata, illum elegisse aiunt, ad hominum conuentus Eleorum regionem iuxta Alphei flumen. Vnde iuxta eum, loca, maximo deorum sacrata Olympia ab eo appellantur. Quum equorum certamē, palæstramq; instituisset, modo certaminum statuto, urbeis propinquas ad deorum spectacula exciuit. Ex gloria, fama q; Herculis expectatione certaminū Olympicorū uulgata, Græcorum omnium qui clari essent eò concursus fuit, plurimis quoq; uarijs ex urbibus Herculis amicitiam secutis, quum singuli eius uirtutem, bellicamq; disciplinam admirarentur: ideoq; ultrò se comites periculorum obtulissent, breui optimum exercitum confecit. Quo omni peragrato orbe, ob plurima in homines collata merita, immortalitatē meruit. Poëtæ uerò fabulis assueti, miranda quædam canentes, Herculē solum absq; armis fabulantur decantata orbis monstra perdomuisse. Sed de his antea scripsimus. Nunc ad Iasonē reuertamur. Hunc Corinthi tradunt quū annis decem cum Medea uixisset, genuisse ex ea filios priores duos, Didimum, Thessalum. Alcymenū, his posteriorē tertium Tissandrū, quo tempore aiunt Medeam magno in honore non solum propter speciem qua eminebat, sed propter prudentiam, ceterasq; quibus ornata erat uirtutes, à uiro habitā esse paulatim deinde ætate decorē formæ auferente, Iason Glaucæ Creontis filiaæ amore captus, uirginem nuptui à patre petijt. Annuente Creonte, certumq; nuptiarum statuente diem, Iason Medæ nititur spontaneū diuortium suadere. Ait enim cupere se illam uxorem ducere, non in eius contemptum, sed ut filios suos in domum regiam, ea cognatione introduceret. Aegre uerba hæc ferente Medea, deosq; testes iuramenti præstiti appellante, Iason suscepti beneficij oblitus, Creontis filia uxore sumpta, Medeam urbe expulit. Illa quum à recessu diem unum à Creonte petisset, noctu regiam ingressa, certis medicamentis immutata facie domum incendit: radice quadam à Circe inuenta, ea uirtute, ut incensus ignis nequiret extingui. Repentē cõflagrante regia, Iasonem exiuisse tradunt: Glaucam, Creontemq; igne absumptos. Quidam scriptores uolūt Medæ filios dona quædā sponte attulisse uenenis illita, quæ quum illa cor-

pori applicuisset, & incidisse in morbum, & patrem auxilium filia ferentem, cum corpori illius hæssisset euestigio expirasse. His haud quaquam acquiescens Medea, inq; Iasonis ultionem intenta ad eò ira, amor, crudelitasq; in ea exarsérat, postquam illum flammis euasisse cognouit animum morti filiorum in patris calamitatem adiecit. Omneis uno qui aufugit excepto, natos iugulauit, eorumq; corpora sepeliuit in Iunonis templo. Deinde fidissimis socijs fugæ assumptis, Medea nocte ex Coryntho fugiens, Thebas ad Herculé uenit. Hic eorum quæ in Colcho promissa erant, sponsor factus se ei auxilio futurum, iuxta datam fidem promisit. Iason, filijs, uxoreq; priuatus, consentibus omnibus, eum iustè plecti, quum doloris uim ferre non posset, sibi moriem consciuit. Corinthij casus atrocitate obstupesci, quum de sepulchri oportu-
Iasonis mors.

rorum dubitarent, ad Pythium quid de adolescentum corporibus agendum esset, consultum misere. Mandatum à deo est, sepeliri eos in Iunonis templo, atq; heroum honoribus coli. Quo facto, aiunt Thessalum, qui eadem matris effugerat, in Corinthum redisse. Deinde in Colchum Iasonis patriam reuersum, ubi quum reperisset Pelia filios, recenter interisse, regnum generi debitum suscipiens, subditos ex suo nomine Thessalos appellauit. Nec uerò ambigo de Thessalorum nomine non idem sentire omnes, sed uarias ferri opines, de quibus postmodum suo loco differemus. Medea, quum Thebis Herculem in insaniam uersum, ab eoq; filios occisos reperisset, medicamentis illū ab eo morbo liberauit. Deinde quum Euristhei præceptis Herculi parendū
*Medea Herculeum bene-
fium.*

esset, omni eius auxilij spe amissa, Athenas ad Aegeum Pandionis cofugit. Ferunt quidam ab Aegeo cognitam filiam genuisse Medum, qui postmodum Mediae imperauit. Alij ab Ippeto Creontis accusatam, omninoq; absolutā. Deinde quum Theseus ex Trizeno Athenas transisset, de ueneficio accusatā fuisse, exq; Athenis migrare compulsam. Verum pollicète Aegeo, se eam tutò quò uellet missurum, Phœniceam elegit: quò & delata est. Inde ad superiores Asiae partis transiens cuidam clarissimo hæsit regi, ex quo filium peperit Medum, qui post patris obitum regno succedens, & rex fuit egregius, & populos ab se denominauit, Medos. Tragedi postmodum, miranda quædā de Medea, uariaq; ediderunt. Quidam in gratiam Atheniensium Medeam aiunt susceptū ex Aegeo Medū, in Colchos aduexisse incolumem. Quūq; eo tempore Aceta à fratre Perleo, uí regno pulsus esset, Medea opera, quæ Perseum sustulit, Medū regno præposuit. Auctis deinde regni uiribus, Medum plurimis Asiae locis, quæ supra Pontum est peragratis, subiecisse eam quæ ab ipso Media sit appellata. Recensere autem quæ de Medea scripta sunt singula, & lōgum esset, & minimè necessarium. Verum quæ de Argonautis supersunt, prioribus adiciamus. Non enim pauci, tum ueteres, tum posteriores scriptores, inter quos est & Timæus, tradunt Argonautas post captum aureum uellus, quum Aceta nauibus ostia Ponti obsedisset, rem mirificā fuisse

*Res notitia di
gna.*

*Castor
Pollux.*

aggressos, & historia dignam. Nauigâtes enim per flumen Tanaim, ad eius fonteis iuxta quendam locum, nauî per terram ad alium fluuium tracta, in oceanum uerlus arctum, per eius decursum delatos ferunt. Postmodum terra à sinistris relicta, quum ad Gades puenissent, nostrum mare ingressi, in patriam reuerterunt. Horum uestigia feruntur, quòd iuxta oceanum habitantes, inter deos præcipue Pollucem Castorem colunt. Traditum enim est illis à priscis usq; temporibus, hos deos præsenties in oceano nauigantibus adesse. Esse quoq; iuxta oceanum loca, quæ uaria, tum ab Argonautis, tum à Dioscuris, nomina sumpsissent. Epirus insuper quæ est intra Gades, expressa reditus illorum continet uestigia. Hi iuxta Tyrrenium nauigantes, ad insulam uenere, quam dicunt Aethaliam, ubi optimum eorum locorû portum à nauî quod nomen ad hæc tempora permanfit Argoon appellarunt. Similiter iuxta Tyrreniam portus octingentis procul ab Roma stadijs Thelamon est cognominatus. Insuper iuxta Formias Italiæ Aeta dicta Caieta, est. Postea in Syrteis uento acti, quum à Tritono Lybiæ rege naturam eius pelagi percepissent, declinato periculo, tripodem ei æneum dono dedere, literis priscis insculptû, quod adhuc apud Hesperios seruâri dicunt. Neq; uerò omitrendum uidetur, quod quidam scriptores pro uero tradunt, Argonautas per Hystrum nauigâtes, atq; ad eius fonteis delatos, postea ad sinum Adriaticû peruenisse. Hos tempus redarguit, existimantes Hystrum pluribus ostijs in pontum defluentem, eumq; qui in Hadriam descendit, ab eisdem locis decursus initiû sumere. Romanis cum his gentibus, bellûq; qui Hystrum incolunt gerentibus, eius fontes quadraginta stadia à mari procul inuenti sunt. Verû nominis fluuiorum similitudo, causam erroris scribentibus dedit.

DE ARGONAVTARVM AC HERCVLIS FILIIS.

Ceycus rex.

Tricyrinthus.

ARGONAVTARVM, Herculisq; gestis à nobis descriptis, filij quoque recensendi sunt. Hi post Herculis obitum, apud regem Ceycum, in Trachina cõsedere. Quum Hylus, aliq; fratres quidam iam uiri euassent, ueritus Euristheus ne cum omnes ad eam ætatem peruenissent, se imperio Micenarum priuarët, cupiēsq; omnis eos Græcia pelli, Ceyco, nisi & Herculidas, & Licymnij filios, Iolaum insuper ac omnes Arcades, qui cum Hercule militassent eijceret, bellum indixit. At ipsi Euristheo impares uiribus, decreuerunt sponte Trachinam relinquere. Adeuntes plurcis ciuitates, quæ præclaræ erant, rogantesq; ut se in urbem reciperent, cæteris timore recusantibus, à solis Atheniensibus insita humanitate suscepti sunt, Tricyrintho illis urbe (quæ Tetropolis nominat) ad habitandû concessa. Postea cum Herculis filij omnes ætate matura essent prudentia, adolescentibus, ut ab Hercule genitis innata, Euristheus eorum incremento

incremento inuidēs, magno exercitu aduersus illos profectus est. Herculidæ Atheniensium præsidio Iulti, Iolaum, Theseum, Hylumque duces belli consti- *Herculis filij.*
tuentes, acie Euristheum superarunt. Multi in ea pugna Euristheum secuti, *Euristhei moris*
occubuerunt: ipse curru fugiens, ab Hylō Herculis filio occisus est. Filij quo-
que Euristhei in ea pugna omnes cecidere. Herculidæ post Euristheum in-
gni prælio deuictum, mutuo consilio, auxiliōque aduersus Peloponnesum du-
ce Iolao mouerunt bellum. Athreus post Euristhei obitum, capto Micenarū *Athreus.*
regno, accitisque togatis, ac quibusdam alijs bellis socijs, Herculis filijs occurrit.
Apud Isthmum quum utriusque exercitus conuenissent, Hylus hostem quicumque
is esset, ad certamen ea conditione prouocauit, ut si ipse uixisset, Euristhei re-
gnum filijs Herculis cederet. Si uerò occubisset Heraclides. fœdus seruan-
tes, in Corinthum redirent. Paulopost Licymnius cum filijs Herculis ac Tri- *Licymnius.*
ptolemo apud Argos sponte illos suscipientes, mansit. Reliqui qui in Trico-
rintho resederant, decursis ex pacto annis, in Peloponnesum transierunt, quo-
rum res suo referentur tēpore. Alcmena Thebas profecta, quum euauisset *Alcmena dea;*
à Thebanis, deorum honoribus culta est. Ceteri Herculidæ repetita ab Egi- *Herculidæ.*
nio Dori filio, ei credita patris hereditate, apud Doreos confedere, Triptole-
mum in agris commorantē ferunt à Licymnio electionis orta contentione
occisum. Quæ ex cæde ex agris fugiens, Rhodum applicuit. Hæc insulam in-
colebant tum Græci ab Triopato Phorbantis filio deducti. Quam ille com-
muni accolarū consilio, cum in tres partes diuisisset, tres in ea condidit ciui-
tates: Lindum, Illisum, Camirum, Imperauit autem omni insulæ ob gloriã,
nomenque paternum, ac demum cum Agamemnone ad Troianū bellum pro-
fectus. Posteaquam de Hercule, filijsque retulimus, locus se offert, ut The- *Thesei gesta.*
sei, qui Herculis certaminum imitator fuit, gesta narrētur. Natus ex Aethra
Pitthei filia, ac Neptunno, in Trizena nutritus est. Pater Pittheum, mater-
num auum, ac signa, prout ferunt fabulæ ab Aegeō sub petra posita recogno-
scens, Athenas uenit. Deinde mare ingressus, ut Herculis uirtutes imitaret, ad
ea certamina adiecit animum, quæ laudem & gloriã sibi essent allatura, &
primum eum qui dicebatur Chorynetus hesternorū interfectore sustulit: *Chorynetus.*
hoc usum cognomine à Choryna, quod genus armorū est, ad ulciscendū acco-
modatū. Secūdū qui in Isthmo erat Schinon, quod duas flexas pinus, atque utri-
que alligato hominis brachio, sursum dimittens corpus uel discerptū, maximo
cruciatu afficiebat. Tertius fuit à Theseo intereptus, in Crommyone aper-
syluestris, à quo plures interibāt, uiribus ac magnitudine præstātes. Deleuit *Scyron.*
insuper Scyronem, habitantem ea loca Megaræ, quæ ab eo saxa Scyronia
uocantur. Hic uiatores cogebat, ut se ipsos præcipiti iactaret loco. Deductos
supra scopulum abruptum homines, calce in mare iuxta Chelonem proie-
bat. Sustulit etiam iuxta Eulesinam Certionem certantē cum præsentibus,
atque ab se uictos perimentem. Deinceps Procastem occidit, in eo loco

terræ Atticæ, qui dicitur Curdalus, habitantem. Hic uiatores cogebat supra
 lectum aliquem ascendere. Quo si longiores erant, parte supereminente am-
 putabantur, qui uerò breuiores, pedibus distendebantur. A qua re Procustis
 cognominatus est. His actis Athenas ueniens, Aegeū propter signa cogno-
 uit. Tum Marathonium taurum ab Hercule ex Creta in Peloponnesum tra-
 ductum, Athenas ab se uictum aduexit: quē Aegeus sacrauit Apollini. Super-
 est ut de Minotauro, quo Thesei gesta absoluantur, ab eo interfecto refera-
 mus. Oportet enim temporibus, quæ à nobis explicata sunt, contigua, quo
 notior fiat historia, describi. Tectamus Dori filij Elleni, ex Deucalione orti,
 cum Acolijs ac Pelasgis in Cretam nauigās, insulæ imperauit. Sumpta Cre-
 te in uxorem, filium Asterium creauit. Quo in Creta regnante, Iuppiter (ut
 aiunt) Europam ex Phœnicea raptam, supra taurum detulit in Cretam: ex
 ea treis genuit liberos. Minoem, Rhadamantum, Sarpedonem. Asterius de
 incepta prole carens, quum uxorem duxisset Europam, Iouis adoptatis filijs,
 regni eos reliquit successores. Horum Rhadamantus Cretensibus leges de-
 dit. Minos suscepto regno, quum Itonem Lictij filiam uxorem cœpisset, ge-
 nuit ex ea Licastum. Hic quoq; quum regnaret in Creta, Ida Coribanti filia
 uxore ducta, secundum Minoem genuit: quem nonnulli Iouis filium tradūt.
 Hic primus Græcorum, parata classe, maris imperio potitus est. Quum de-
 spōdisset Pasiphaë, Solis, Cretæq; filiam, suscepit Deucalionem, Crateum,
 Androgeum, & Ariadnem, plureisq; naturalis liberos. Androgeus quū Athe-
 nas consensu Atheniensium omnium concessisset Aegeo regnante, inq; certami-
 nibus superaret athletas omnes, in consuetudinem Pallantis filiorum uenit.
 At Aegeus, suspicans ne quando propter Androgei amicitiam, à Pallantis au-
 xilio, Minois regno pelleretur, insidjs Androgeo paratis, ad spectaculum ce-
 lebre proficiscētem, Thebas, per quosdam eius regionis accolas, circa Inoem
 terræ Atticæ interficiendum curauit. Cæde filij perturbatus Minos, Athe-
 nas uenit, supplicium interfectoris Androgei petens. Spretis eius uerbis, bel-
 lum Atheniensibus indixit, addita execratione, qua aduersus Athenienseis sic-
 citatem, famemq; imprecatur. Siccitate tum Atticos, tum reliquam Græ-
 ciam urgente, corruptis terræ fructibus, belli duces, quomodo hæc mala auer-
 ti possent, deum consuluere. Iussit eos ad Aeacum, Iouis, & Aeginæ Asopi fi-
 liæ adire, iubereq; ut pro se uota faceret. Quibus perfectis, siccitas quum pe-
 nes alios Græcos cessasset, solos Athenienseis uexauit. Coacti igitur sunt rur-
 sus à deo implorare tantæ remediâ calamitatis. Hanc de futuram deum fe-
 runt respondisse, si pro Androgei cæde, Minoi quas uellet pœnas dedissent.
 Parentibus deo Atheniensibus, præcepit Minos pueros septem, totidem uir-
 gines singulis annis Minotauro, quo ad uiueret uorandos tradi. His da-
 tis, defecit siccitas, à bello abstinuit Minos. Annis septem transactis, rur-
 sus quum in regionem Atticam cum magno exercitu transfisset Minos,

ac bis

Genealogia
Tectami.

Europæ filij.

Androgeus.

Minotauri
pueri.

ac bis septem pueros petisset, traditi sunt, Theseus quum esset nauigaturus, accessit ad gubernatorem Aegeus, praecipiens, si Minotaurum superasset filius, ut albis uelis portum intrarent: nigris quemadmodum & antea in Ionia fecerunt, si perisset. Theseus in Cretam quum nauigasset, Ariadne Minois filia eius specie ac decore capta, & consilium, operamque dedit, Minotauri occidendi, & Laberynthi egressum edocuit. Deinde cum Ariadne noctu clam recedens, in insulam appulit, aliquando Diem, nunc uero Nassum uocitata. Eo tempore Dionysium ferunt pulchritudine Ariadnes captum, quum à Theseo uirginem abstulisset, uxorem illam ab se praetermodum dilectam duxisse. Post eius obitum, propter singularem amorem, honore immortalium dignatus, coronam ex astris Ariadne in caelo constituit. Verum eos qui cum Theseo nauigabant, ferunt aegre admodum raptum uirginis ferentes, propterque dolorem Aegei mandatorum oblitos, nigris uelis in Atticam puenisse. Quod Aegeus quum aspexisset existimans Theseum filium peremptum, rem heroicam aggressus, ex arce ob dolorem semet praecipitauit. Post patris interitum, Theseus regno succedens, constitutis legibus populo impauit, multaque agit, ad amplitudinem ciuitatis spectantia, in quibus illud fuit infigne, quod plurimum populum Athenas ad habitandum induxit. Qua ex re, uiribus & auctoritate aucta, ciuitas Graeciae principatum tenere uisa est. Verum ad ea quae de Theseo supersunt redeundum. Deucalion maior natu filiorum Minois, Cretae imperauit. Inita cum Atheniensibus belli societate, Phedram filiam Theseo despondit. Qui quum post ductam uxorem Hippolytum ex Amazone genuisset, in Trizenam misit, sorori Aethrae nutriendum. Ex Phedra Athamantum suscepit ac Demophontem. Paulopost Hippolytus, quum Athenas ad mysteria uenisset, a Phedra propter pulchritudinem amatus est. Quo recedente, Phedra templum Veneri in arce unde in Trizena conspectus erat, condidit. Quumque ad Pittheum cum Theseo diuertisset, Hippolyti concubitum petiit. Illo scelus abnuente, molestè id ferens nouerca, Athenas reuersa, Hippolytum quod se uitiare uoluisset, apud Theseum accusauit. Ille dubitans, uerum necrimen esset, rem ad Hippolytum per internuncium detulit. Fercebatur tunc fortè equorum curru Hippolytus. Cui calumnia audita, labenti animo, frena è manibus exciderunt. Turbati equi, excussis habenis, currum praecipitem egerunt. Quo effracto, Hippolytus uestibus implicitus, atque ad terram delatus interiit. Ob eius ante optimè actam uitam, Trizeni deorum illi honores impendere. Theseus his turbatus calamitatibus pulsus patria, apud hospitem functus est uita. Athenienses poenitentia ducti, ossibus Thesei Athenas tra ductis, & illum coluerunt pro deo, & templum sibi intra urbem Asilum, quod ab eo Theseum dictum est, constituere.

*Theseus.**Ariadnes corona.**Aegei mors.**Phedra.**Hippolytus.**Athamantus.**Demophoon.**Thesei mors.*

DE HELENA

DIODORI SIC. DE FABVLOSIS
DE HELENÆ RAPTU, PROSERPI
NAEQVE AMORE, AC SEPTEM
THEBARVM DVCIBVS.

Perithous.

Helena raptus

NVNC de raptu Helenæ, deq; Perithoi erga Proserpinā amo-
re, gestis em̄ Thesei sunt immixta, dicendū. Perithous, Ixionis fi-
lius, defuncta Hippodamia uxore, Polypito filio supstite, Athe-
nas ad Theseū uenit. Cuius uxor Phœdra quū defuncta esset,
suasit ei Helenæ Iouis, ac Ledæ raptum. Ea tum decimum agebat annum,
omneis cæteras decore, ac modestia excellens. Lacedæmonem p̄fecti, capto
tempore, Helenā cōmuni cōsilio Athenas aduexere. Deinceps inter eos sor-
te facta, utrius esset sponsa Helena futura, ea tamē adiecta conditione, ut his
pro quo sors cecidisset socio coadiutor ad alteram quærendā uxorem foret.
Idq; iureiurando quum firmassent, sorte Theseo euenit. Quod factum quū
ægr̄ referrēt Athenienses, timens Theseus Helenam, in Aphridiam unam ex
Atticis urbibus deduxit: eius cura Aethræ matri multisq; ex amicis permis-
sa. Perithous cupiens Proserpinam uxorem habere, consilium cum Theseo
communicauit. Verum quum propter rei impietatem, à proposito eum
auertere conaretur, ubi illum perseuerantem, inq; iurisiurandi uim ad Pro-
serpinæ raptum, se adigi uidit, coadiutorem se præbuit. Quum ad inferos de-
scendissent, uterq; ibi captus. Sed postmodum in gratiam Herculis liberato
Theseo Perithous apud inferos detentus, luit sempiternas suæ impietatis
pœnas. Quidam scriptores tradunt ambos redisse ab inferis. Eoq; tempore
Dioscuros Helenæ fratres cum exercitu Amphidriam profectos, capta, euer-
sac; urbe, Helenam adhuc uirginem, captiuamq; Aethram Thesei matrem
Lacedæmonem uexisse. Res postulat, ut de septem ducibus, qui Thebas p̄-
fecti dicuntur scripturi belli causas à principio ordiamur. Laius Thebano-
rum rex, sumpta uxore Iocasta Creontis filia quum diutius caruisset liberis,
oraculo consulto, an esset filios habiturus responsum tulit, non conducere si-
bi prolem habere. Nam qui ex eo prodiret filius, patrem occisurus esset, ad-
uersac; fortuna domum funestaturus. Postquod responsum, præcepit na-
tum infantem traiectis primum ferro pedibus exponi, unde & Oedipus co-
gnominatus est. Sumptum puerum domesticæ, quum non exposuissent,
cuidam seruili mulieri, nomine Polybiæ tradidere. Quum iam uir factus es-
set, deum de infante exposito cōsulere statuit Laius. Oedipus quoque à quo-
dam se fuisse expositum certior factus, & ipse Bithiam qui sui parentes fo-
rent, oratum proficiscebatur. Quum ambo apud Phocidam inuicem obui-
assent, Laiusque illum de uia cædere superbis mādasset, Oedipus ira mo-
tus, Laium occidit, inscius parentem esse. Eo tempore tradunt Sphingem
beluam bifor mem uenisse Thebas, p̄posuisseq; ænigma, quod qui nō solue-
rent

*Perithoi &
Thesei ad infe-
ros descensus.*

*Laius.
Iocasta.*

*Oedipus.
Sphinx.*

rent perirent. Ex quo plures ob rem dubiam interierunt. Soluente præmium, Iocaste connubium, & Thebeorum regnum ppositum erat. Verum nullus excepto Oedipo ænigma soluere ualuit: id erat eiusmodi. Quod animal bipes, idem tripes, ac quadrupes foret. Cæteris addubitantibus, solus Oedipus ait hominem id animal esse. Qui infans, quatuor iret pedibus: auctus ætate, duobus: iam senior factus, tribus: nam baculo tanquam tertio pede sustentaretur. Sphinga suo iudicio uicta, se ipsam ex loco excelso præcipitauit. Oedipus ignotam matrem uxorem sumpsit, quatuorq; ex ea genuit liberos: Ethioctem, Polynicem, Antigonom, & Isminem. Hi quum ad ætatem peruenissent, domestica impietate cognita, Oedipum coegerunt ob dedecus nõ egredi domum. Ipsi sumpto regno, fœdere inuicem sanxerunt, ut singuli alternis annis imperarent. Primusq; imperij annus Ethiocti cederet, maiori natu. Is acto anno, petenti ex fœdere, renuit tradere regnum fratri. Qua ex causa in Argos ad Adrastum regem cõfugit. Hoc tempore Tydeus Oenei quum in Calidone, Alcatum, Lycotheumq; nepotes occidisset, ex Aetholia aufugit in Argos. His Adrastus benignè susceptis, quodam responso motus, utriq; filias uxores dedit: Polynici, Argiam: Diphilem, Tydeo. Adolecẽtes quum a rege probarentur, magnaq; eorum uirtutis expectatio uideretur, ambos in patriam pollicitus est se reducturũ. Verum quum censeret primum debere Polynicem restitui, ferunt regem ad Aethioctem destinasse, Tydeum, quin quaginta uiros ab Aethiocte in insidijs in itinere positos occidisse, ad Argosq; præter opinionem redisse incolumem. Hæc Adrastum impulerunt, ut quæ ad bellum spectabant pararet. Alciuit autem ad belli societatem, Capenum Hippomedontem, Parthenopeum Athlantis, Schinei. Suadebant amici Polynicis, ut ad bellum Amphiarauates duceretur. At is quum præuideret, si ei bello afforet, se periturum, idq; propterea recusaret, ferunt Polynicem aureum torquem à Venere Hermione datum, Amphiarai uxori, quo belli societatem uiro persuaderet, donasse. Eo tempore Amphiarauas, Adrastusq; de regno dissidentes, ad Eriphilis, Amphiarai coniugis. Adrastris sororem, omne dissensionum iudicium rettulerunt. Illa pro Amphiarao sententiam tulit, adiiciens, ut belli Thebis inferendi, socius adiutorq; esset. Amphiarauas existimans se ab uxore proditum ad bellum, spondit se aditurum, sed Alcmeoni filio imperauit, uti post suum obitum Eriphilem pimeret. Quod patris mandatum postea executus, facti conscientia, in insaniam uersus est. Adrastus, Polynices, ac Tydeus, ad bellum ituri, quatuor elegerunt duces, Amphiarauam, Capanem, Hippomedonta, & Parthenopeum. Qui omnes magno exercitu aduersus Thebas profecti sunt. Aethioctes ac Polynices mutuis uulneribus confossi, conciderunt. Capaneus, magno impetu, scalis murum ascendens, mortem opetijt. Amphiarauas in terræ hiatus cum curru delatus, absorptusq; nõquam postea uisus est. Eodem pacto & reliqui

duces

*Adrastus.**Argia.
Diphile.**Tydeus uirtus**Amphiarauas
mortis non in
scius.**Eriphile.
Alcmeon.**Amphiarauas.
Capaneus.
Hippomedon.
Parthenopeus.*

duces omnes præter Adrastum, multiq; præterea mortales occubuerunt, quorum sepeliendorum facultas à Thebanis quum denegata esset, insepultos finens Adrastus ad Argos rediit. Quum nullus auderet hos tumulis condere, soli Athenienses, qui cæteros uirtute anteibant, omnes sepeliuere. Hunc belli uitæq; finem, septem qui Thebas oppugnatum ieresortiti sunt. At uerò filij mortem parentum ulturi, communi consilio, contra Thebanos mouerunt arma. Dederat responsum Apollo, eam se ciuitatem expugnaturus, si Alcmeonem, Amphiarai filium, imperatorem sibi constituissent. Hic ab illis dux factus, deum, & de Thebano bello consuluit, & an matrem Euriphilem puniret. Respondit Apollo utrūq; facerent, non solum quia monile aureum mater in necem paternā, sed & pepulū quoq; ob filij interitū acceperit. Venerem aiunt quondā Herminione, Cadmi, & monile donasse & pepulum. Ambo hæc habuit Euriphiles, alterum à Polynice, alterū à Thersandro: Polynicis, quo filium ad expeditionem Thebanam hortaretur. Alcmeon igitur quum milites ad bellum plurimos ab Argis parasset, ab urbibus quoq; finitimis, accersito præsidio, exercitum contra Thebas duxit. Acerrima cum Thebanis commissa pugna, Alcmeon uictoria potitus est, Thebanorum attritis uiribus, multisq; amissis ciuibus. Quum essent impares uiribus, omni spe destituti, consilium à Tyresia, qui diuinator erat exquisiuit. Hic Thebanos ex urbe iussit abire, hoc solum modo illos conseruari posse. Iuxta Tyresia dicta, urbē

Tyresias. linquentes, aufugere noctu in oram Boëtia, quæ Tilphosea appellatur. Thebæ captæ ac dirutæ sunt. Tyresia filiam Daphnen postea quum uictores cepissent, in Delphos, uoto suscepto misere oblationem deo. Ea diuinandi artē edocta, in Delphis degens, multo magis eam scientiam calluit. Itaq; natura admirabilis, plurima scripsit, uarij generis responsa, cuius ex uersibus Homerum poëtam ferunt multa ad ornatū sui poëmatis sumpta transtulisse. Quū hæc sæpius dei spiritu ferreret, multaq; traderet responsa, Sybilla ab omnibus cognominata est: nam plenam deo Sybillam esse idem notat. Victores uerò urbe direpta, in patriam quisq; multis cum spolijs reuerfi sunt. Ex Thebanis qui in Tilphosium confugerant, Tyresias defunctus est, quem sui ciues magna cum pompa sepeliuere, decorum sibi honores tribuentes. Deinceps ad uerius Dorientes armis motis, pugna superatos, ex eorum patria eiecerunt. Transacto paululum temporis, quidam ex eis Iunonis sedibus mansere, quidam Athenas pfecti sunt, Creonte Menicei regnante. Patria pulsi paulopost in Dorida remearunt in Crineo, Tineoq; & Euboia habitantes. Antea Boëtus, Arnes Neptunni filius, migrans in Aeolidem, quæ nūc Thessalia dicitur, eos qui secum accesserāt, Boëtos uocauit. Sed de Aeolidibus pauca dicendū. Priscis temporibus quum ex filijs Aeoli qui fuit Ellinis ex Deucalione nati, cæteri, quæ dicta sunt loca habitauerunt, solus Minas in Aeolide regnauit. Eius filius Hippotes ex Menalippe Aeolū genuit, Huius Arnes filiam, Neptunus cognouit.

Minas.
Hippotes.
Menalippe.

cognouit. Qua de re indignatus pater, Metapōtio aduenæ, qui tum casu aduenerat, eo pacto Arnem dedit, ut illam in Metapontum deduceret. Vbi duos peperit filios, Aeolum ac Boëtum. Quos Metapontius liberis carens, quodam motus oraculo, adoptauit in filios. Hi iam uirifacți, orta uiuente Metapontio seditione, regnū obtinuerunt. Postmodū dissensione inter Arnem & Autolipen, Autolipen peremere. Eam rem grauius ferente Metapontio, illi præparatis nauibus, cum matre, p̄ multisq; amicorū mare ingressi: Aeolus quidē ad insulas Tyrrheni maris appulit, quæ ab eo Aeolides sunt appellatæ, ciuitatemq; cōdidit, quam Liparam uocauit: Boëtus uerò ad Aeolum uenit, Arnis patrem à quo loco filij nutritus est. Postmodū Aeolidis regnum possedit. Patriam omnē à matris nomine Arnem, populos appellauit ab se Boëtos. Itonus ex Boëto ortus, quatuor suscepit filios: Hippodamum, Electriōnem, Archylicum, Alegenorem. Horum Hippodamus Eleum genuit, Electriōnem Letum, Alegenor Elonium, Archylicus Protherorem & Archelaum, qui ad Troiam iere Boëtorum exercitus duces Nunc Salmoneum, Tyrumq; & eorū usq; ad Nestorem qui Troiano interfuit bello, posteros referamus. Salmoneus ex Aeolo Deucalionis est ortus. Qui ex Aeolide cum magna suorū manu profectus, cōstitit in Elea apud fluuiū Alpheum. Vbi ciuitatem à suo nomine Salmoneam condidit. Sumpta uxore Alcidice, Elei filia genuit ex ea Tyream, decore, formaq; eximiam. Alcidice defuncta, Syderam uxorem duxit, quæ Tyream ut nouerca, cœpit odisse. Salmoneus ob superbiam atq; impietatem contracto subditorum odio, Iouis fulmine conflauit. Eius deinceps Tyrea filia, adhuc uirgo ab Neptunno cognita, peperit Peliam ac Neleum: postmodum ex Creteo, Amithaonem genuit, Fereumq; & Elonem. Quum diem suum obisset Creteus, orta inter Peliam, Neleumq; regni contentione, Pelias Iolco, finitimæq; regioni imperauit. Assumptisq; Melampode ac Biante, Amythaonis, Agleiæq; filijs, quibusdāq; ex Acheis, Phithiontisq; ac Aeolibus, aduersus Peloponnesum exercitū duxit. Melampus quum esset diuinator, Argiuas fœminas, propter Dionysij iram phanaticas, ab insania curauit. Cuius rei gratia Anaxagoras Meagapenthi, Argiuorum rex cum donauit duabus regni partibus. Hic Argis quū moraretur, Biante fratre consorte regni facto, uxorem cœpit Iphianiram filiam Meagapenthi, ex qua protulit Antiphatū, Mantum, Biantem, Pronoēn. Ex Antiphato ac Zeussippo Hippocoontis, Iocleus, Amalcheusq; orti sunt. Iocleus Hypermestraq; Lespij, Iphianiram, Polibiam atq; Amphianium genuerunt. Hoc pacto Melampus ac Bias eorumq; posterij, Argiuorum imperium tenuere. Neleus cum his qui eum secuti erant, in Messenem trāsfiens, ac colarū uoluntate condidit urbem Pilum, cui quum imperaret, uxorem sumpsit Chlorem, Amphionis Thebani natam, exq; ea duodecim filios suscepit. Quorum senior Perydimeus extitit, junior Nestor qui bello interfuit Troiano, & de progenitoribus Nestoris hæctenus.

Lipara ciuitas

Tyrea Salmonei filia. Salmoneus igne cōsumptis.

Melampus pronotidā curator.

Neleus Nestoris pater.

DIODORI SIC. DE FABVLOSIS
 NVNC DE LAPHITIS ET GEN
 TAVRIS DISSEREMVS.

LX Oceano ac Theti plures filij, secundum fabulas manarunt, à fluminibus cognominati. Inquis fuit Peneus, à quo accidit Peneus in Thessalia dici. Hic ex nymphea Creusa liber os suscepit, Ipse um ac Stilbyam. Quam quum cognouisset Apollo, Lapithum ac Centaurum genuit. Lapithus locis circa fluuium Peneum ad habitandū lectis, quum ibi imperaret, Eurionem Arsinoi, uxorem duxit, ex qua duos suscepit filios, Phorbantem ac Periphanem regni paterni hæredes. Populi omnes à Laphito Laphitæ appellati sunt. Phorbas quū in Olenum trāscendisset, accersitus ab Alectore Boëtiorum rege, tum Pelopis uireis formidāte, Cleorum regnum ab eo ccepit. Huius filij, Egeus, Actorq̄, paterno successere regno. Periphas alter Laphitinatus, ex Astiagea uxore, Ipsei filia, octo genuit liberos, quorum natu maior Antion, ex Melate Amythoni, suscepit Ixionem. Hic, ut tradunt, dona plurima Elioneo pollicitus despondit eius filiam Cliam ex qua genuit Perithoum. Verum quum Ixion nequaquam promissa uxori tradidisset, Elioneus pro ijs equos illius ccepit. Tunc Ixion pollicitus sequæ promiserat daturum, accersitum à se Elioneum, in foueam ardentem coniecit. Qua crudelitate quū nullus eam cadem purgare uellet, ab Ioue, ut fabulæ tradunt, demum purificatus, Iunonem stupri interpellare ausus est. Qua recognita, Iuppiter nubem in forma Iunonis quū interposuisset, Ixion eo concubitu Centauros genuit. Tradunt tandem Ixione scelerum magnitudine ab Ioue rotæ alligatum, perpetua post obitū torqueri cruciatus pœna. Centauros nōnulli uolunt in Pelio à nymphis nutritos, postmodū equos subagitate, exq̄ eis Hippocentauros natos. Creditum, quod primi equitare ausi sint, eoq̄ natam fabulam, ueluti equi essent, hominisq̄ natura. Hos ferunt tāquam Perithoi cognatos, partē regni paterni ab eo postulasse. Quod reuenti, bellum à Laphitis illatum est. Sed eo cessante post modum, quum Perithous Hippodamiam despōdisset Theseo, ad nuptias, ac Centauris uocatis, illi uino ebrj, se minis quæ in nuptijs erāt, uim asferre conati sūt. Qua iniuria, tum Theseus, tum Laphitæ permoti, multis Centauris peremptis, reliquos e ciuitate eiecerūt. Hanc ob causam, Centauri unā aduersus Laphitas profecti, plureis interfecere. Qui cadi superfuerunt, partim in Pholoem Archadiæ profecti sunt, partim in Malea habitauerunt. Hi rebus secundis elati, ex Pholoë egressi, ad prædandum propinquos Græcos, eos occiderunt.

Ixionis perfidia.

Centauri.

NVNC DE

ANTIQUORVM GESTIS LIBER V. 315.
 NVNC DE AESCVLAPIO EIVS QVE
 POSTERIS REFERENDVM.

AESCVLAPIVS traditur Apollinis, Coronidisq; fuisse filius. *Aesculapius.* Qui natura ingenio præclarus medicinæ opera, impensâ plurima ualitudinî hominû utilia adinuenit. Ad eò autem peritia artis excelluit, ut quamplurimos desperanteis sanitatē, liberaret à morbo: proptereaq; creditus sit nonnullis defunctis uitam restituisse. Ob eam rem tradunt ipsum apud Iouem ab inferis accusatum, tanquàm eorû imperium diminuentē, quod semper excitarentur à mortuis homines illius cura, eaq; causa exacerbatum Iouem, fulmine Aesculapium occidisse. Hac morte Apollo iratus, Cyclopes qui id fulmen fabricarant, interfecit. *Cyclopū mors* Quo factio indignatus Iuppiter, iussit Apollinē hominî in pœnam erranti seruire. Aesculapius filios reliquit Mechaonem & Podalyriū, qui arti paternæ dediti, quū ad Troiam cum Agamennone accessissent plurimū Græcis in eo bello, incurandis summo studio uulneribus opitulati sunt, maximā ob id gloriā adepti Meritis quorū, imunitas rerū omniū post bellū est cōcessa. Sed de his hæctenus.

Podalyrius & Machaon, Apollinis filij.

DE ASOPI FILIA AC AEACIDIBVS,
 PELOPE, OENOMAO QVE.

NVNC de Asopi filiabus, Acaciq; liberis scribendum. Ex Oceano *Asopus.* ac Tethide fabulæ tradunt ortos esse filios plures, à quibus flumina cognominata sunt, in quibus Peneus Asopusq; extitēre. Peneus in Thessalia sedem eligens, fluuio nomen indidit. Asopus quum Phliuntē ad habitandum elegisset, sumpta in uxorem, Methope, Ladoni, duos suscepit filios, Pelasgum atq; Ismenum, filias duodecim. Ismenus in Boëtia habitauit, iuxta fluuium quē à suo nomine Ismenū cognominarūt. Ex filiabus Sinopes ab Apolline rapta, in eum locum delata est, ubi nunc est *Sinopes.* urbs ab ea Sinope dicta. Eorum filius Syrus, his imperitauit, qui ab eo Syri sūt appellati. Corcyra uerò rapta à Neptunno, in eam insulam delata est; *Corcyra à Neptunno rapta.* quam ab ea dixerunt Corcyram. Ex his natus est Phæacus, à quo Phæacum nomen cepit. Phæaco filius extitit Alcionus, qui Vlyxem in Ithacā deduxit. *Salamina.* Salamis quoq; à Neptūno rapta est, aduecta q; in insulam ab ea Salamīnam appellatam, ex ea Neptūnoq; genitus Cenchreus, imperauit huic, clarusq; inter omneis, serpentem miræ magnitudinis, qui incolas uexabat, occidit, Aeginā ex Phliunte Iuppiter rapuit, inq; insulā aduexit, quæ ab ea est Aegina dicta. Ab Ioue cōpressa, genuit Aeacum, qui in ea regnauit insula. Ab eo creati sunt Peleus & Thelamon. Horum Peleus disco iacto, inuitus Phocum fratrem *Phoci mors.* interfecit. Ob hanc eadem à patre pulsus, inq; Phthiam Thessaliæ fugiens,

ab Actoro rege purificatus, inq̄ regnum quum is liberis careret, ascitus est. Ex Peleo ac Thetide, Achilles ortus, cum Agamēnone ad Troiam accessit. Thelamon ex Aegina abiens, adiit Salaminam, ubi sumpta uxore Glauca, Cychrei Salaminorum regis filia, imperauit insulæ. Glauca defuncta, Eribiam, Alchati, Atheniensis despondit, ex qua ortus Eantus. Postmodum Troiano interfuit bello. Nunc quū de Pelope, Tantalocq̄ atq̄ Oenomaο referendum à nobis sit, paulò superius historia ordiēda est. In Pisa Peloponnesi ciuitate, Mars ex Argina, Asopi filia genuit Oenomaūm. Hic unicā filiam Hippodamiam appellauit. Finem uitæ ab oraculo sciscitante, responsum est tunc infata illum cōcessurum, quum filia Hippodamia alicui nuberet. Igitur filia nuptias ueritus, decreuit ut in perpetua asseruaretur uirginitate: hoc maxime existimans pacto, uitæ periculum se uitaturum. Multis puellam uxorem sibi dari postulantibus, illis id proposuit certamem, quo qui uictus esset, interficeretur: uictor uirginem desponderet. Equorum instituit cursum, à Pisa ad aram Neptunni, quæ est apud Isthmum Corinthi. Cursus erat eiusmodi. Oenomaūs arietem Ioui sacrificabat, qui uirginem postulabat, quatuor equorum ferebatur curru. Oenomaūs sacris peractis, cursu sequebatur præcedentem, auriga Mirthilo affecutum, hasta quam gestabat manu interficiebat. Hoc pacto cum plureis equorum uelocitate peremisset, Pelops Tantalus, qui Pisam accesserat, uisa Hippodamia, id concipiens connubiū, corrupto Mirthylo illius opera uictoria usus est, primusq̄ ad aram Neptunni peruenit. Qua ex re dolore actus Oenomaūs, existimans aduenisse responsi tempus, sibi mortē consciuit. Pelops sumpta uxore Hippodamia, Pisæ regnum tenuit. Qui uiribus ac prudentia insignis, quum plurimos in Peloponnesum accolas deduxisset, eam patriam Peloponnesum ab se denominauit.

DE TANTALO.

POSTEA QVAM Pelopis meminimus, necessarium uideatur, ne quid memoria prætereatur dignum, ut & Tantalum patrem superioribus adiciamus. Tantalus, Iouis filius, diuitijs, & gloria insignis, in ea Asia parte, quam nunc Paphlagoniam uocant, habitauit: plurimum dijs ob generis claritatem charus. Postmodū fœlicitatem suam insolenter ferens, immortalium secreta, quæ mensæ communionē, usu deorum nouerat, palàm protulit hominibus. Qua ex causa & uiuus pœnam tulit, & post obitum secundum fabulas tormentis apud inferos inter cœlestos perpetuis punitur. Ex eo & Pelops & Niobe orti sunt, Hæc filios septem, & totidem filias, peperit, summo decore præstantes. Tali prole superbiens, admodum gloriebatur, se Latonæ præferens, numero filiorū. Itaq̄ ira motam, fabulæ Latonam ferunt, Apollini, ut Niobes filios, Dianæ, ut filias arcu interficerent mandasse. Quibus matri obtēperantibus, contigit eodem

Oenomaūs
Hippodamie
pater.

Modus certaminis curulis
Hippodamie.

Pelopis uictoria.

Tantali pœna

eodem tempore, & abundare filijs Nioben & carere. Tantalus deorum odio contracto, à Paphlagonia ab Ilo Trois pulsus est, de quo, & eius maioribus paucis scribemus. Prouinciæ Troadi primus imperauit Teucrus, ex fluuio Schamandro, atq; Idea nympa genitus. Vir quidem egregius, & qui populos subditos Teucros ab se nominauit. Teucro nata est filia Batea, quam Dardanus Iouis filius, uxorem sumpsit: regnoq; succedens, gentem de suo nomine Dardanam dixit. Urbem præterea sui nominis iuxta litus condidit. Huius Erichthonius filius, primum felicitate excelluit & fortunis: quæ & Homerus scribit ditissimum hominû, cui tria millia erant equi pascentes prata. Erichthonio natus est Tros, qui à se populos Troadas appellauit. Hic treis suscepit filios: Ilum, Assaracum, Ganymedem. Ilus campestris loca ad habitandum eligens, urbem insignem in Troade condidit, ab se Ilum appellatam. Huius filius Laumedon, Tithonum genuit ac Priamû. Tithonus in Asiam orientem uersus usq; in Aethiopiã militans, dicitur genuisse ex Ida filium nomine Menonem. Qui quû Troianis præsidium tulisset, postea ab Achille est interfectus. Priamus ex Hecuba uxore, cum alios plureis, tum Hectorẽ genuit, qui uir præclarus, Troiano in bello fuit. Assaracus Dardanis imperans, Capim genuit, ex quo Anchises natus est, ex eo & Venere, Aneas Troianorû clarissimus. Ganymedes, omnium formosissimus, à dijs raptus est in pincernam Iouis.

Teucrus.

Batea Teucris regis filia.

Troianorum genealogia.

Aeneas.

DE DAEDALO EIVSQUE ARTIFICIOSO INGENIO.

DEINCEPS ad Dædalum & Minotaurum, ad Minoisq; aduersus Cocalum Siciliae regem expeditionem transcamus. Dædalus genere Atheniensis fuit, unus ex his qui Erichthidæ dicunt, natus ex Mitiono Epulami, qui fuit ex Athineo Erichthei filio, præclarus architectus fuit. Hic multorum auxilio, quos sibi adiutores comparauit, quædam miranda effecit, uarijs in locis orbis opera. Statuis uerò fabricandis, aded superauit omneis, ut à posteris traditum sit, signa ab eo facta, quum aspiceret atque ambulare uiderentur, spirantia existimari: ita em̃ compositio membrorum apta erat, & suis partibus perfecta, ut omneis ad admirationem alliceret. Priores artifices, ita signorum oculos, manus, latera, crura, componebant, ut in multis deficerent. Aufugit autem à patria Dædalus, iam clarus architectura, cædis ob causam huiusmodi damnatus. Talus adulescens, sororis filius ab eo erudiebatur, quû ingenij acumine præstaret Dædalo, primum rotam, qua utuntur figuli, adinuenit. Deinde reperta serpentis maxilla, paruulum quum secasset lignum, imitatus postea dentium serpentis spissitudinẽ, ferram ferream fabricauit. Qua in re multum ad architectorum

Cocalus Siciliae rex.

Talus Dædali nepos. Rota. Serra. Tornus.

artem adiumenti contulit. Similiter quum reperto torno, pluribus in rebus hominibus profuisset, magna laude celebratus est. Hunc puerum Dædalus inuidia motus, existimans turpe esse, magistrum ab adolescente gloria uinci, dolo illum interfecit. Quum puerum sepelisset, dolore mœstus, quum rogaretur de eo quem sepelisset, serpentem respōdit. Rem mirandam ducet quis fortasse animal, ex quo ferræ forma sumpta esset, fecisse notā pueri cædem.

Dædali po- Accusatus ab Ariopagitis, ad quendam populū qui ab eius nomine Dædali
puli. uocitati sunt, in Cretam deinde transcendens, quum magno in honore ppter
Pasiphaë. artem haberetur, in Minois regis amicitiam uenit. Tradunt fabulæ Pasiphaë

in Minois uxorem, quū taurum adamaret, signum boui simile à Dædalo factum. Eoq; modo tauro suppositam, desiderio potitam esse. Ante hoc tempus Minoē quotannis ferūt speciosissimū omniū taurum Neptunno solitū de more sacrificare, quū ei taurus esset cæteris præstantior, alium sacrificauit deteriorē. Qua ex re iratus Minoī Neptunus eius tauri amorem Pasiphaë iniecit, cui arte Dædali supposita, decantatum fabulis genuit Minotaurū, natura duplici ut qui usq; ad humeros taurus, cætera homo esset. Ad hoc nutriendum monstrum, aiunt à Dædalo Labyrinthum fabricatum, difficileis habentem egressus, & inscijs penitus irremeabileis. In quo recluso Minotau-

Labyrinthus.

ro septem Athenienses pueri, totidemq; uirgines, singulis annis, prout antea diximus, dabantur. Dædalus iram Minois ex boue à se fabricato conceptam, timens, abcessit ex Creta, Pasiphaës auxilio, nauem ad effugiendū præbētis. Post eum fugiens Icarus filius, quum insulam quandam peteret, in mare decidēs perijt à quo & insula dicta est, & pelagus Icareum uocatum. Ex hac insula abiens Dædalus, in Siciliā appulit, ad ea delatus loca, ubi Cocalus imperabat. A quo humaniter susceptus est, ac ppter ingenium præstans, famāq; eius, summa beneuolentiā habitus. Tradunt quidam quum adhuc in Creta esset Dædalus, & à Pasiphaë absconditus Minoē regem expetentem meritas ab eo pœnas, quum non reperiretur, & naues omnis insulæ scrutari mandasse, & simul pœnias pollicitum, si quis Dædalum inuenisset. Ac ipse desperato nauis trāsitu, alas summa arte fabricauit, quas cera compactas quū suo filijq; corpori applicuisset, amboq; supra mare aduolarent, Icareus quum altius iter, tanquā adolescentēs peteret, solis æstu cera liquefacta, laxatisq; alarum iuncturis in mare decidit. Pater prope mare delatus, alis sapius madefactis, ad Siciliam puenit incolumis. Quæ fabula quamuis uideatur miranda, tamen eam uoluimus recensere. Dædalus apud Cocalum ac Sicanos diutius commoratus est, præclarus, architecturæ artis præstantia. Aedificauit in insula quædam, quæ adhuc permanēt opera. Nam prope Megaram, fecit

Dædali pœne

eam quæ dicitur Lymbethra. Ex qua ingens fluuius Alabos nomine in mare propinquum effluit. Iuxta eam quæ nunc est Acragantina, in loco qui dicitur Camicus, urbem supra petram effecit, ut quæ expugnari nequeat munitissimam:

Alabos.

mami

mam illius ascensu, ita arcto difficiliq; reddito, ut aditus tribus aut quatuor
 uiris custodiretur. In hac urbe Cocalus regia constructa thesaurum omnem
 in ea, tanquam in inexpugnabili condidit. Tertio ædificauit in ora Selinun-
 tina antrum, ex quo ita euaporabat ab igne fumus, ut astantibus paulatim
 sudor ex calore eliceretur, curarenturq; cum uoluptate aduentium corpora,
 nulla caloris molestia percepta. Est iuxta Ericem, saxum præceps, præruptū
 ultra modum editum, per cuius abrupta, angustū difficileq; erat iter ad Ve-
 neris templum, in eo ducto muro, aditum reddidit latiore, Multa præterea
 à Dædalo opera constructa in Sicilia sunt, temporū uetustate corrupta, Au-
 reum insuper arietem Veneri & Erici posuit, ea ingenij arte sculptū, ut uiuus
 extimaretur. Interim Minos classe potens, cognita Dædali in Sicilia fuga, sta-
 tuit eū bello persequi, præparatis nauibus, è Creta profectus in Acragantinā
 appulit, quæ nunc ab eo Minoa uocatur, Expositis copijs, per nuncium à Co-
 calo tradi sibi Dædalum ad pœnam poposcit, Cocalus Minoë ad colloquiū
 accito, quod postularet se facturum pollicitus, domi receptum quum in bal-
 neis lauaretur, ad eò in longum tempus in thermis detinuit, ut nimio æstu suf-
 focaretur, Eius deinde corpus Cretensibus reddidit, prælata obitus causa, quòd
 in lauachro elapsus, aqua calida perisset, Eius corpus milites magnificè sepeli-
 uerūt, sepulchro ei duplici cōstructo, Vno in quo posita sunt occultè Minois
 ossa. Aliud palàm ædificato Veneri templo, quod multis seculis posterī, ut
 templum Veneris coluerunt. Postea quum Acragantines, regnante apud
 eos Thuono, urbem conderent, repertū sepulchrum, ossibus in Cretam mis-
 sis, demoliuere, Cretensibus, qui defuncto Minoë in Sicilia absque imperio
 remanserant, inuicem dissidentibus, quidam, qui Sicanis assueuerant, con-
 tempta patria, in Sicilia mansere. Horum pars ciuitatem cōdidit, quam ab
 eorum rege dixerunt, Minoë, Pars per littus errans, locum munitum con-
 dendæ urbi elegit, quam à fonte in urbe fluente, Engyam appellarunt. Post
 captam uerò Troiam, Merionum Creti & cum eo Cretenses, nauibus in Si-
 ciliam delatos, ueluti cognatos in ciuitatem susceperunt. Hi postea ab Ochyra
 urbe recedentes, expugnatis nonnullis finitimis, eorum regiones possederunt.
 Aucti postmodū opibus templum matribus ædificarunt: præcipuo eas cul-
 tu deas, multisq; templū donis honorantes. Has ex Creta aiunt, ubi maxime
 coluntur aduectas. Iouem olim clam patre Saturno educasse, quo merito in
 cœlū sunt in astra, quæ Arctos dicunt trāslatæ. Hæc & Aratus in suo de astris
 opere cōfirmat, inquiens, eas propter Iouem occultè enutritū, in cœlū ascen-
 disse. Neq; uerò æquū uideretur, harū dearum præsens hominibus numen
 & cultum præterire. Nam eas non solum huius urbis accolæ, sed etiam ex
 finitimis quidam, sacris solennibus, & alijs honoribus celebrāt. Quædam ur-
 bes etiam preciosa uasa earum cultui deputarunt. Futuram enim existi-
 mantes, & priuatis, ex huiusmodi cultu, felicem uitam, & urbibus diuturnam.

De Dædali
traditione
patrum.

Engya.

Ochyra.

Arctos.

Vsq; adeo autem istarum deorum creuit religio, ut accola permultis aureis, atq; argenteis usq; adscriptorum tempora, donis exornarint. Templū quippe ipsis ædificatum est ingens, ac sumptuosum, ad cuius structuram, quum loci natura non supeteret, ab Astygitone Agyrīnorum, quæ centum ab eis distat stadijs, saxa aduehi magna impensa curarunt. Quū uerò iter, quò necesse erat lapides ferri, asperum esset ac difficile transitu, quatuor rotarū curribus, ad id præparatis, centum iugis bouum lapides delati sunt. Sacrarum em̄ pecuniarum copix, impensam tantī operis cōtempserē. Paulò ante hæc tempora, erant eis deabus sacri boues, ad tria millia; agrī adcò permulti, ut magnum uectigal præberent.

NVNC ARISTHEI ACTA SEQUENTVR.

MIC ex Apolline ac Cyrene Ipsei filia genitus est, de cuius genere quidam ita tradunt. Quum Cyrenes apud Peleum uirgo educaretur, Apollo eius forma captus, raptam uirginem in Lybiam detulit, ad ea loca in quibus postmodum ciuitas condita est, ab eius nomine Cyrenes. Ex ea filium suscepit Aristheum, quem infantem tradidit nymphis nutriendum, à quibus triplici nomine est appellatus: Nomius; Aristheus, Agreus. Ab his nymphis quum lac coagulare, mel atq; oleum conficere didicisset, primus ea in usum hominū traduxit. A posteris ut deus meritis honoribus, sicut & Dionysius cultus est. Profectum deinceps in Boëtiā, aiunt Anthonem Cadmi filiam uxorem sumpsisse. Ex qua genitus est Acteon, quem fabulæ ferunt à suis canibus discerptum. Cuius rei causa ea tradit à nonnullis extitisse, quòd Dianæ concubitum, quum uenaretur in montibus iuxta templum sitis, appetierit. Alij quòd se illi Acteon prætulit uenandi arte. Vtrunq; uerisimile est ad iram deam incitasse. Siue enim desuetam nuptijs uirginem ad suam quæ fuit cupiditatem traducere, siue ausus est se illi in uenationibus anteferre. Quum etiā diū in eo exercitio illi cedant, meritò irata dea, eum in beluam quæ à canibus laceraretur, cōuertit. Aristheum aiunt post Acteonis obitum, quum ad oraculum adesset patris, Apollinem respondisse, futurum esse ut Chium insulam adiret, in qua ei honores impenderentur. Quum in eam nauigasset, orta per uniuersam Græciā peste, sacra pro Græcis Syrii astri tempore fecisse dicunt. Hisq; actis, Etesijs flantibus uentis, morbum cessasse. Miranda profectò res huic hominī priuatim contigit. Nam hic qui filium à canibus interemptum conspexit, & astrum cœleste, quod ex nomine pernitiem inferre mortalibus putant, ad salutem uertit. & cæteris extitit causa salutis. Postea nepotibus in Chio relictis, in Lybiam ad matrem nympham redijt. Ac deinde in insulam Sardorum profectus,

*Cyrenes
Triplex Aristhei nomen.*

*Anthone.
Acteon.
Fabula Acteonis.*

*Syrius stella
quæ secundū
aliquos Canis
dicitur.*

profectus, in ea constitit. Captusq; in insulæ amenitate, confitis arboribus, ex agrestî reddidit cultiorem. Ibi duos genuit filios: Charinum, ac Challicarpû. Ad alias quoq; insulas quum accessisset, in Sicilia aliquandiu cōmoratus est. In qua, quum uarijs fructibus armentisq; referta esset, singulorû usum edocuit. Quo beneficio Siculi, & hi præcipuè apud quos nascuntur oleæ, pro deo summo honore coluerunt. Tandem ferunt in Thraciam ad Dionysium trāgressum, & præcepisse orgia, & diutius cum eo cōmoratum, multa ad uitam utilia didicisse. Quum aliquādū in monte qui Emos dicitur habitans, postmodum non cōparuisset, deorum immortalîū honores, nō solum à Barbaris, sed à Græcis quoq; assecutus est. Post Aristheū Daphnis atq; Erix adijciēnt.

DE ERICE, DAPHNIDE,
ET ORIONE.

ERICEM tradunt Veneris ac Buti regis cuiusdā indigenæ insignis gloria filium extitisse. Hic propter nobilitatem maternā præclarus apud homines fuit, & imperauit insulæ Parthi. Condidit quoq; super locum excelsum, ex suo nomine ciuitatē præclaram, in cuius arce matris dicato templo, & uasis illud & uarijs ornauit donis. Eam Venus urbem tum incolentiū religione, tum filij pietate allecta, plurimum dilexit, à qua Venus Erycina dicta est. Mirabit̃ quis fortasse huius templi famam. Nam quū aliorum templorū gloria ad summum perducta, quandoq; aliqua obducta sint calamitate, solius templi huius cultus atq; honor, à primordio capti, nunquā defuerunt, semp̃ in melius aucti, & quidē præter honores ab Ericē institutos, Aeneas postmodū Italiam petens, quū in Siciliā appulisset, plurima dona, Veneris, ueluti matris, templo obtulit. Sicani deinde multis post seculis hanc uenerati deam, eius templum sacris, donisq; multis ornarūt. Ab Atheniensibus postea qui eam partē Siciliæ tenuere, Venus præcipuè summo studio culta est. Romani postremò uniuersæ insulæ imperantes, superiores omnis in huius deæ cultu haud immeritò excefferunt: suum genus in hanc referentes, propterq; eam prospera usi in rebus fortuna, eorū imperij causam, merita gratia, honoreq; p̃secuti sunt. Consules enim, militesq; qui in insulam transcendūt, ac omnes qui cum imperio aliquo illuc adeunt, quum ad Ericem ueniunt, præcipuis sacris, honoribusq; templum uenerantur: omniq; abiecta imperij seueritate, in puerorum ac mulierum remissionem, hilaritatēque conuersi, solum eo pacto gratum eorum aduentum esse deæ putant. Senatui eius deæ cultus atq; honor cura præcipua fuit. Statuit enim in eius honorem fidelissimas Siciliæ urbeis decem & septem numero, aurum Veneri conferre. Milites quoq; ducenti ad eius templi tutelam deputati sunt. Sed de hac dea satis. Nunc ad Daphnidem ueniendum

Erix.

Venus Erycina.

Romanorū in Venerem maxima latria.

dum

dum. Sunt montes in Sicília quos Erioso uocant. Hos loci natura, tanquam continua æstate amenos atq; uberes reddit. Fontes sunt in eis, quercus grossiorē quam qui apud alios nascunt, fructū reddūt. Domesticæ etiā arbores, & uites p̄ multæ, copiaq; ingenti mala nascunt. A deo autē fructiferi montes existunt, ut aliquando Carthaginensium exercitū permagnū fame superueniente, abūdē nutrierint. In huius regionis sylua admodū amena, in qua diuer tebantur nymphæ, ex Mercurio & nymp̄ha, Daphnidem natum tradūt: qui à laurorum multitudine quæ in ea frequentes sunt, appellatus est Daphnis. Educatus à nymphis, boum p̄ multa possedit armenta, à quorū cura Bucolicus dictus est. Quū esset ingenio acris, studiumq; plurimū gubernandis bobus impenderet, carmen Bucolicū, quod etiā nunc usq; à Siculis in pretio habet, adinuenit. Tradunt insup̄ illum in Dianæ gratiā, uenandi studio impendisse operā: eamq; fistula & cantu Bucolico apprime oblectasse. Huius amore capta nymp̄ha, prædixisse illi tradunt, si cui alteri iungeret, se illum uisu priuaturam. Postmodū quadā regis filia ab se ebrío stuprata oculis ut prædictū fuerat captus est. Sed de Daphnide iterum referet. Nunc de Orione paucis scribendū uidetur. Ferunt hunc tum magnitudine, tum robore corporis heros excedentē, & uenatorē fuisse, & opera fecisse multa amore laudis. Nā Zacloto in Sicília regnāte, urbem ab eo dictā Zaclī, quæ nunc Messana est ædificauit. Portum præterea iacta mole Actim nomine cōstruxit. Quoniā Messanæ mentio incidit, haud ab re erit quæ de eius freto ferunt recensere. Tradunt præci rerum scriptores, Siciliā olim fuisse Italiæ cōiunctam, sed postea ex huiusmodi causa insulam euasisse: qua parte angustus continens, ab utroq; maris latere æstu collidebat. Dirupta maris fluctibus terra, aqua peruiam fecisse, à qua terræ scissura, Regius, is locus appellatus est: ac multis postmodū annis condita ibi ciuitas, idem fuit nomen sortita. Quidam tradūt terram motu scissum continentem, dedisse mari locum, ac propterea diuisam à continenti Siciliam insulam effectam. Hesiodus poëta contrā sentit, ait enim operto mari promontoriū, quod iuxta Pelorum mōtem est, exaggerasse Orionem, inq; eo templum Neptunno, quem incolæ præcipuo honore colerent, fabricasse. Quod opus quū consummasset, ad Euboëam diuertit. Deinceps propter famam inter astra annumeratus, immortale nomen adeptus. Quā rem Homerus quoque in Necyia plurimū uersuum testimonio asserit. Postea uerò quam de hominibus ac semideis, prout à principio sumus polliciti scripsimus, finem huic libro statuemus.

EXPLICIT LIBER QVINTVS,

Incipit sextus, in quo hæc continentur omnia.

De his quæ fabulosè de Sicília feruntur, & de figura, & de magnitudine insulæ.

De Cerere

- De Cerere ac Proserpina, & frumenti inuentione.
 De Mypara & cæteris quæ Aeolides insulæ appellatæ sunt.
 De Melira, Glauco, & Cercina.
 De Aethalia, Cyrno, & Sardone.
 De Pituiffa, & insulis quas aliqui Baleares appellant.
 De insulis Oceani quæ ad Hesperum uergunt.
 De Britannia in'ula, & de ea quæ dicitur Basilea ubi electrum oritur.
 De Galatia, Celtiberia, Hiberia, Lyguria, Tyrrhenia, & de his qui ea loca
 habitant, & quibus legibus qui ea loca habitant utantur.
 De insulis Oceani, quæ ad meridiem sunt, & de ea quæ Hiera appellatæ, & Pan-
 thea & quæ de his in ea scribuntur.
 De Samothracia, & de mysterijs quæ in ea sunt.
 De Naxo, Syrna, & Calydna.
 De Rhodo, & ijs quæ de ea fabulosè ferunt.
 De Cheronesso, quæ Rhodo opposita est.
 De Creta, & ijs quæ de ea fabulosè feruntur usq; ad iuniora tempora.
 De Lesbo, Chio, Samo, Choo, & Rhodiorum colonijs.
 De Thenedo, & de habitationibus eius, & de eis quæ à Thenedijs gesta di-
 cuntur.
 De Cicladibus insulis.

DIODORI SICVLII
 A POGIO FLORENTINO IN LATI-
 NVM TRADVCTVS, DE ANTI-
 QVORVM GESTIS FA-
 BVLOSIS, LIBER
 SEXTVS.

VVM OMNIA IN QVIBVS HISTO-
 ria uersatur, complecti rerum scriptores deceat, tum uerò
 maximè, quomodo quæq; res singulatim describendæ sint
 cura uideatur suscipièda. Non enim tantùm modo hæc notatio
 particularis, diligentiaq; priuatis hominibus ad conseruan-
 das, augendasq; fortunas proficit, uerum historicis etiam
 plurimum affert decoris atq; ornamenti. Quidam, quorum ob eloquentiam
 ac rerum gestarum copiam meritò laudatur opus, in singularum rerum de-
 scriptione

scriptione aberrarunt, ut eorum labor atq; industria, à legentibus in recēsen-
da historia cōprobetur, scribendi ordo non careat reprehensione. Timæus
fanè, tum temporum exquisitam, tum plurimarum rerum historiam se tra-
diturum pollicitus, quod nimium operæ in alijs redarguēdis impenderit, cul-
patur. Quæ exre à nonnullis obtrectator est cognominatus. Ephorus, histo-
riam contexens, eloquenter singula, priuatim, diligenterq; rettulit, libros su-
os in res singulas partitus. Huius nos morē quo ad facultas tulit securi, præ-

Sicilia situs. sentem librum describendis infulis distribuimus, inquis primum se offert Si-
cilia, quæ optima insularum omnium rerum, antiquitate cæteras antecellit.

Trinacria. Hæc olim Trinacria ab eius forma primum appellata. Sicania deinceps ab
incolis dicta est. Postremò ab Italis qui Siculi dicebantur, in eam uulgò pro-
fectis, Siciliam dixere. Est eius ambitus stadiorum quatuor millium trecento-
rum sexaginta. Nam trium laterum: unum à Peloro Lylibeum usq;, mille
stadia & septingenta complectitur, à Lylibeo ad Phacynum agrī Siracusī
stadia sunt mille & quingenta. Reliquis ambitus protendit stadijs mille cen-
tum quadraginta. Tradunt Siculi ducta ex antiqua à progenitoribus fama,

Ceres.
Fabula de
Cerere. Siciliam Cereri ac Proserpinæ sacram esse. Fabulantur poëtarum quidam,
post Plutonis ac Proserpinæ nuptias, hanc insulā ab Ioue Anacalyptræ nym-
phæ traditam. Sicanos autem qui in ea antiquitus habitauerunt, indigetes esse
præcipui scriptores tradunt. Has simul deas primum in Sicilia uisas, inq; ea
primò frumentum terræ bonitate ortum, sicut & clarissimus testatur poëta
inquiēs: Omnia ibi sua sponte terram pducere, in agro Leontino, multisq;
præterea Siciliæ locis, etiam nunc triticum agreste oritur. Deniq; si quaerit,
ante frumentū usum, ubi primum id repertum sit, meriti eius rei laus Siciliæ
tribuetur. Has deas certè repertores eius constat magno in honore apud Si-
ciliam fuisse. Raptam uerò ibi Proserpinam argumentum esse uolunt, quòd
hæc dea in hac tanquā insula admodū eis dilecta habitauerint. Raptum Pro-
serpinæ in pratīs iuxta Aetnam, ciuitati propinquis ferūt, quæ lilijs, uarijsq;
floribus dea dignis ornata erant. Vbiq; propter odorum fragrantiam saga-
ces canes odoratu carent, naturam sensus florum odore superante. Est id pra-
tum à superiori parte planum, admodū aquis redundās, altius circum, & præ-
cipitijs undiq; abscissum: ex quo à nonnullis Siciliæ appellatur umbilicus. Sūt
ei propinqua nemora, prataq; & paludes undiq;. Speluncam insuper per gran-
dem, quæ hiatus sub terram habeat ad arcum spectantē, esse dicūt per quē

Pluto. Plutonem fabulantur cum curru rapta Proserpina transisse. Lilia, aliosq; flo-
res odorem præbentes, per uniuersum uolunt annum, quibus aspectus ob-

Minerua.
Diana. lectetur, uirideis permanere. Mineruam insuper ac Dianam uirgines cū Pro-
serpina nutritas unā flores legere solitas fabulæ ferunt, unāq; eas Ioui patri
uestem fecisse, qua mutua consuetudine, usq; eam insulam omnes maxime
diligebāt, quælibet locum quē elegerat fortita. Nam Minerua circa Himerā

regiones

regiones elegit, in quibus nymphæ in eius gratiam aquæ calidæ fontes scaturire, Hercule aduentante fecere. Quæ loca, simul & urbem, quæ nunc usque Minervæ nomen tenet, incolæ ei sacrarunt. Diana in Syraculis insulam à dijs accipit Ortygiam, ab ea tum oraculorum responso, tum uoce nominatâ. Eodem pacto & in hac insula nymphæ in Diane gratiam maximum produxere fontem: qui dicitur Arethusa. Hic non tantum priscis, sed nostris quoque temporibus magna copia fert pisces sacros, quippe ab hominibus intactos. Sæpius qui eos bellorum tempore edere ausi sunt, deorum ira magnas calamitates subierunt. Verum de his posterius. Proserpina harum instar dearum præta circa Aetnam elegit, cui fons ingens Syraculis dicatus est, nomine Cyanes. At uero Pluto cum rapta Proserpina prope Syraculas per terræ hiatus ad inferos currum descendit. Syraculis iuxta Cyanem singulis annis dies festos celebrant, in quibus sacra faciunt, priuatim, paruis uictimis, publice tauros in palude immergunt, morem Herculis imitati, qui eiusmodi sacris, quo tempore Gerionis boues per Siciliam deduxit, usus est. Tradunt deinceps Cererem quum filiam reperire non posset, facibus in Aetna accensis, uarias orbis partibus Proserpinam quærentem deambulasse, hominesque qui eam gratè susceperant, tanquam beneficii memorem, frumenti edocuisse usum. In quis primum, propter suam erga deam humanitatem, post Siculos fuere Athenienses, qua ex re publice hanc deam præcæteris coluere, tum sacrificijs amplissimis, tum Eleusinae mysterijs, quæ antiquitate, castimoniamque apud omnes homines sunt uulgata. Quum plures ab Atheniensibus humanitatis gratia frumentum accipissent, proximis illud incolis impartiti sunt, atque exinde per totum ferè orbem est diffusum. At Siculi Cereris, Proserpinæque erga eos indulgentia moti, ut quibus frumenti usus primum innotuisset, utriusque earum sacra, ceremoniasque diuerso anni tempore instituerunt. Proserpinæ quidem messis tempore, tanta castimonia, studioque, quantam tanti doni ratio postulabat. Cereris uero quum semen in terram iactatur, apparatus ac magnificentia exquisita, decem dies festos agunt, priorem repræsentantes uitam: quibus diebus turpiloquio inuicè, uti coluere. uti deæ dolor ex filiarum raptu conceptus, risu ex uerborum scurrilitate, mitigaret. Hunc ut diximus Proserpinæ raptum, plures tum historici, tum poetæ fuisse affirmant. Carcynus sanè tragædus qui Syraculas sæpius accessit, conspecto incolarum in eiusmodi sacris studio, Proserpinam à Plutone raptam, atque ad inferos deductam, postmodum uero à Cerere sumpto ex Aetna Siciliae igne. planctum, luctumque quæsitam, ab eaque frumentum monstratum, unde & dea sit habita, in suo poemate affirmat. Non uident autem omittenda huius deæ erga homines beneficia. Nam præter ab ea reperiunt frumentum, leges edidit, quibus iuste, pieque homines uiuere assuescerent: ex quo & legiferam dixerunt. Quibus inuentis haud facile quis maiora reperire posset, quum in his sita sit, non uiuendi tantum, sed bene, honesteque ui-

Ee uendi

uendi institutio Sed de his haecenus, nunc de Sicanis, qui primi in Sicilia habitauerunt, quoniam de eis scriptores dissentiunt, est scribendum. Philiscus eos ex Hiberia in Sicilia uenisse affirmat, qui id nomen à Sicano Hiberiae flumine traxerunt. Timæus huius scriptoris inscitiam arguens, Sicanos ait Siciliae indigetes esse, multa suae antiquitatis argumenta ferens, quae haud operae precium est recensere. Caeterum habitabant priscis temporibus Sicani in montibus, natura munitis, in quibus urbes latronum metu aedificauerunt. Nulli enim regi suberant, sed suus cuique urbi inerat princeps. Hi primum uniuersam tenere insulam, agros colentes, ex quibus uita et cibum sumebant. Postmodum Aetna ignes qui proximas regiones urebant eruptante, quum plures annos id incendium patriam uastaret, timore acti, ommissis orientibus locis, partes quae ad occidentem uergunt, petiuerunt. Multis deinde seculis, Siculi ab Italia in Sicilia profecti, loca tenuerunt ab Sicanis relicta. Opibus deinceps ac uiribus potentes, propinquis agris occupatis, quotidie magis imperium augebant, quoad bello saepius cum Sicanis moto, certo postmodum foedere agrorum finibus inuicem statuerunt. Postremo à Graecis colonia in Sicilia deducta sunt, urbisque maritimae conditae, mutua postmodum consuetudine, usque quum plures in diem Graeci in Sicilia nauigarent, & linguam Graecam ommissa Barbara didicere, & mutato nomine, Siculi sunt appellati. Sequuntur Aeolides insulae septem numero: Strongyla, Euonyma, Didyma, Phinicoes, Sacra, Vulcania, Lypara, in qua est eiusdem nominis ciuitas. Sitae autem sunt inter Italiam, Sicilia rectoque cursu. Distant à Sicilia centum quinquaginta ferme stadiis pares inuicem magnitudine. Earum maxima, circuitu complectitur stadia centum quinquaginta. Ignem haecenus euomebant omnes, quarum meatus oraque ignis etiam nunc uisuntur. In Strongyla ac Sacra hucusque ex terrae hiatus uentus erumpit, & foetor ingens. Eruptat quoque arenam, lapidesque igneos permultos, quemadmodum & Aetnae accidit. Afferunt nonnulli meatus esse subterraneos ab Aetna adhas insulas, & his omnibus eandem ignem spirandi causam esse. Has insuper insulas tradunt olim desertas fuisse, sed

Lyparus.
Aufonus. Lyparum quendam Aufoni regis filium, à fratribus dissidentem, ex Italia cum longis nauibus, aduecta secum militum copia, ad insulam appulisse, quae ab eo Lypara sit appellata, inque ea sui nominis urbe condita, reliquarum quoque insularum agros excoluit. Eo senescente Aeolus Hippoti cum socijs quibusdam in Lyparam quum uenisset, sumpta uxore Lypari filia, his postmodum insulis imperauit. Verum Lyparus quum in Italiam reuertí cuperet, iuxta Surrentum tenuit loca, quibus magna cum laude praefuit. Defunctus deinde, ac magnifice sepultus, honores heroicos ab incolis assecutus est. Aeolum uero, is est ad quem fabulae Vlyxem errantem diuertisse tradunt, iustum ac piuum extitisse legimus, & erga hospites perhumanum, praeterea uelis uti nauaras docuit. Observatione ignis, qui uenti futuri essent praedixit: unde &

illum

illum fabulæ uentorum potentem dixere. Ob eximiam eius pietatem, deorum amicus est nominatus. Ex Aeolo filij sex orti sunt. Asthiothus, Xutus, Androcleus, Feremon, Locastes, Agathyrsus: qui omnes ob gloriam ac uirtutes paternas, magno in honore sunt habiti. Horum Locastes loca Italiæ circa Regium possedit, Feremon atque Androcleus, eam regionem Siciliae, quæ à freto, quod insulam diuidit, usque Lylibeum est, tenuerunt. Huius regionis agros qui ad orientem uergunt, coluere Siculi: qui ad occasum spectant Sicani. Hi inuicem dissidentes, Aeoli filijs, tum ppter uulgatam parentis pietatem, tum ob eorum insecurem diligentiam, sponte paruerunt. Imperauit quoque Xutus ei parti quæ ad Leontinos uergit, usque adhæc tempora ab eo Xuthia dicta. Agathyrsus quum dominaretur ei quæ nunc Agathyrsis ora appellatur, urbem condidit ab se Agathyrsidem uocatam. Asthiothus præfuit Lyparæ, qui omnes paternæ uirtutis æmuli, magna cum laude uixerunt. Quum pluribus seculis, Aeoli progenies in Sicilia regnasset, tandem defecit. Post hos Siculi ad meliores uiros principatum deferebant. Sicani orta ob principatum contentione, bello inter se certarunt. Multis deinceps exactis annis, quum insula cultoribus in diem magis deficeret, Gnidij quidam, Rhodijque regum Asiae iniuria oppressi, in Siciliam deducere coloniam decreuere. sum pro duce Pentathlo Gnidio, qui genus suum ad Hippotum Herculis progeniem referebat, quin quagesima tunc Olympiade in qua stadij uictor fuit Lacedæmonius Episthe liades. Egressi circa Lylibeum, Egesteos, Sellinunciosque inuicem bellantes inuenerunt. Fœdere cum Sellinuntijs inuito, prælioque aduersus Egesteos commisso, multi eorum cecidere: in quis dux Pentathlus occubuit. Qui ex prælio super fuerunt, Sellinuntijs deuictis, statuerunt inde abire, creatis ducibus Gorgone, Thestore, ac Epitherfi de Pentathli domesticis. Per Tyrrenum pelagus quum ad Lyparam appulissent, humaniter ab incolis accepti, habitauerunt in insula numero ferme quingenti. Postmodum Tyrrenis mare latrocinio infestantibus, ad se tuendum naues ædificauerunt, Eorum pars ad communem utilitatem colebant agros, pars piratis obsistebat. Hi communicatis inuicem fortunis, rebusque omnibus, aliquandiu in ea uitæ communione permansere. Deinceps quum Lyparum, ut bemque eius cœpissent, reliquarum insularum agros communiter exercebant. Postremò omnes insulas in uiginti annos, ita ut denuo illas, eo acto tempore sortirentur, partiti sunt. Nonnullis præterea naualibus pugnis superatis Tyrrenis, spoliorum decimas in Delphos obtulerunt. Superest ut causas addamus, quibus postea felicitatis, gloriæque incrementa Lyparæ urbis suscepit. Primum ipsa natura, tum patris insula decora est, tum balneis quemadmodum commendantur, ad ualitudinem enim conferunt, & summam ex usu præbent uoluptatem. Quo fit, ut Siculi permulti morbo impliciti, eò sanitatis gratia confluentes, ualitudinem pristinam recuperent. Profert insuper ea insula, metallum celebre, quod Alumen appellant: ex quo Lyparenses, Romanique magnam per-

Aeoli filij.

Xuthus.

Gnidiorum & Rhodiorum decretum.

Lyparæ.

Alumen.

cipiunt uectigal. Nam quū nullo in loco orbis alumen generetur, magnos af-
 fert huic insulæ quæstus. Hæc parua est magnitudine, sed fertilis ad hominū
 uitam: quippe quæ omnis genere pisces abundè præbeat, & fructus arborū
 suaueis gustu. Post Lyparam, occidentē uersus, insula est parua admodū, de
Osteodis. ferta, & abrequadā Osteodis cognominata. Nā Carthaginienſes quo tēpo-
 re aduersus Syracusios bellū gessere, magnis peditū copijs, ingentiq; classe,
 in Siciliam profecti sunt. His quū plures mercennarij uarijs ex gētibus mixti
 essent, & hi sapius, præsertim ob stipendiū suo tempore non impensum, sedi-
 tiosi, numero millia sexaginta, primū ad prætoria cōcurrentes, tumultū ad-
 uersus duces excitabant, minabant, se quum sapius pecuniæ decſſent, armis
 si quod deberet uendicatos. Cōsultus senatus imperatoribus occultè man-
 dauit, ut seditiosos ex exercitu amouerēt. Itaq; mercennarios omneis sum-
 pta alterius belli occasione, in nauēis impositos, in hanc insulam exposuerūt.
 Vbi relictī, fame absumpti sunt. Tot hominū defunctorū ossa, paruæ insulæ
 nomen dedere. Recēsitis Aeoli insulis, deinceps ad reliqui lateris insulas trās-
 eamus. In ea Siciliæ parte quæ ad Meridiē uergit, tres insulæ sunt, quarū sin-
 gulæ portus tutos habēt nauigātibus. Prima quam Meliten dicunt, à Syra-
 cusijs remota, stadijs octoginta, portus habet plureis admodū utileis. Eius in-
 colæ fortunati existimant, quoniā & uarij generis exercēt arteis, & optimas
 faciūt linteas telas, tum tenuitate, tum mollitie spectatas. Domos insup ædi-
 fificant pro loci qualitate, pulchras & exornatas gypſo. Est autē hæc insula ue-
 lut palmarū colonia quædā, quū ibi plurimæ fiant. Mercatores usq; ad occi-
 dens pelagus nauigātes, ad hanc cōfugiūt, ut quæ plureis habet tutos portus.
 Qua ex causa eius accolæ ppter beneficia mercatoribus impēsa, & opibus &
Gaudus. gloria rem auxerunt. Est & alia insula nomine Gaudus, quæ plureis habet o-
Cercinna. portunos portus, & abūdat palmis. Deinceps est & Cercinna, quæ ad Lybiā
 spectat, in qua haud ignobilis est ciuitas, & portus, nō solū mercatoribus uti-
 lis, sed longis nauibus accomoda. Sequunt post Lyparam insulæ ad Tyrre-
Aethalia. nū pelagus sitæ, in quibus una est nomine Aethalia, Populoniæ opposita ur-
 bi, distans à continentū stadijs fermè centū, quæ id nomen ab Aethalio, qui ei
 præfuit duce sortita est. In ea effodit̄ petra, ex qua ferrum excudit̄: incidunt
 enim id metalli genus, quo abūdat insula, inde ex saxis in fornacibus decoctis,
 ferrum liquefactū, in frustra partiunt, magnis spōgis similia, quæ postmodū
 mercatores ad emporia deferunt. Ex ferro artifices uaria cudunt instrumen-
 ta, rei rusticæ, diuersisq; artibus accomodata. Præter hanc est insula longè ab
 eis stadijs trecentis, quæ à Græcis Cynos appellatur, à Romanis uerò atq;
 incolis Corfica. Hæc aditu facilis, portum habet pulcherrimum, nomine Sy-
 racusium. Celebres in ea ciuitates habentur duæ, scilicet Calaris & Nicea. Ca-
 laris à Phocensibus, qui à Tyrrenis postmodū insula pulsi sunt: Nicea à Tyr-
 rhenis maritimis, qui reliquas etiam Tyrreni maris insulas suæ ditioniste-
 cerunt,

cerunt, conditæ. Hi postea urbibus quæ in Cyrno erant subactis, resinæ, ceræque ac mellis, quorum ea fertilis est insula, tributa imposuerunt. Serui qui in ea sunt, plurimum ab aliorum seruatorum, quod eis natura accidit, usu uitæ differunt. Insula ampla est, magnaque ex parte montuosa, ac syluestris fertur, fluminibus insuper irrigua. Homines lacte, melle, ac carnibus (omnia affatim præbet patria) iustè & humaniter ultra cæteros Barbaros inuicem uiuunt. Fauit quod in montanis arboribus reperitur, illius esse sinunt, qui id prius adinuenit. Oues signaculis distinctæ, etiam nullo custode, patronis seruantur. In priuata uita, actionibusque, miro quodammodo iustitiam obseruant. Mirandum uerò est quod apud eos fit in filiorum ortu. Nam quum mulier parit, nulla est puerperij cura, sed uir eius, ueluti & ipse implicitus puer perij morbo, statuos dies domi uxoris curam suscipit. Nascitur in ea insula taxus copia in qua arbore mel, quod fit amarum admodum, existit. Barbari insulam habitantes uaria utuntur loquela, & ad intelligendum difficili. Numero excedunt hominum triginta millia. Huic proxima Sardinia insula, Siciliae par magnitudine, à Barbaris Iolaos uocant, tenetur. Hos ab Iolao ac Thespiadibus, quorum plures in eam insulam transcenderunt, genus ducere putant. Nam quo tempore Hercules decatatos, subiit labores, liberos ab eo ex Tespij filiabus susceptos, cum Graecorum, Barbarorumque copia, secundum certum oraculum, in Sardiniam ad condendam coloniam misit. Quod sentiens Iolaus Herculis nepos, in insulam uenit: inque ea conditis, haud contemnendis urbibus, patria omnipotitus, populos ab se dixit Iolaos. Gymnasia, & deorum templa, cæteraque ad hominum felicitatem spectantia, quorum adhuc monumenta extant, ab eo sunt instituta. Quum ab oraculo traditum esset, hanc coloniam liberam semper futuram, uerum usque ad hæc tempora id oraculum fuit. Nam quum Carthaginenses magnis copijs insulam cepissent, nunquam Iolaos subegere. Ad montana enim atque aspera confugiētes loca, effossis sub terram habitaculis, lacte, caseo, carnibus ex pecoribus: quæ plurima illis erant, uescebantur. Agrique colendi declinato labore, in montibus uitam quietem ducebant. Carthaginenses quum sæpius eos bello tentassent, difficultate locorum absteriti, liberos reliquerunt. Postremò Romanis armis sæpius lacessiti, hac locorum asperitate inuicti permansere. Iolaus ipsi quæ ad statum coloniae pertinebāt compositis, in Graeciam rediit. Thespiades quum multis seculis insulae præfuisent, tandem in Italiam nauigātes, loca circa Cumam tenuere. Reliqua multitudo, deposita Barbarie, præficientes sibi ex accolis optimos duces, hucusque libertate seruantur. Præter has insulas est alia Pityusa, à pinis quæ frequentes in ea nascuntur nomen sortita. Distat ab Herculeis columnis, dierum trium nauigatione, à Lybia uerò diei, noctisque unius, diei unius ab Hyberia. Magnitudine similis Corcyrae, rerum copia mediocri. Vites fert ea regio licet raras. Cætera arbores in conuallibus fiunt. Inter ea quæ ibi oriuntur, lanam præferunt.

*Mirum de pa-
rientibus.*

Tespij.

Distincta campis ac collibus insula, urbem habet Enesum, Carthaginensium
 coloniã, mœnium ambitu, ac frequentibus domibus, portu insuper perutili
 satis celebrẽ. Palmis præterea fertilis est, uarijs à Barbaris præsertim Phœni
 cibus habitata. Hæc colonia centum sexaginta annis post conditã Carthagi
 nem est deducta. Aliæ quoque existunt insulæ Hyberiaë oppositæ à Græcis
 Gymnasiaë, ab incolarũ nuditate: qui æstatistẽpore absq; uestibus incedũt,
 ab accolis uerò ac Romanis Baleares à fundæ iactu, quod rectius quàm re
 liqui lapides iaciũt, appellati. Harũ mediã maior est reliquis insulis, demptis
 septẽ: Sicilia, Sardinia, Creta, Euboëa, Cypro, Cyrno, Lesbo. Abest ab Hy
 beria diei unius nauigatiõe. Minor ad orientẽ spectat, nutriẽs plurima omnis
 generis armẽta, sed mulos præcipuẽ qui & magni sũt, & sonora uoce. Vtraq;
 insula fertilis ac fructifera est, referta habitatoribus, ut qui triginta hominũ
 millia excedãt. A uini potum, qui rarus apud eos est, sunt promptiores: oleo
 omnino carent, lentisco & procidipe mixtis, unguunt corpora. Mulieres ad cõ
 præ cæteris appetunt, ut mulierẽ à prædonibus captam, tribus aut quatuor
 redimant uiris. Habitãt in saxis cõcauis, iuxtaq; præcipites petras. Effossis cu
 niculis ad corporũ tegumenta utuntur, & uitæ securitatẽ. Aureo nũmo, aut
 argento nõ utuntur, quæ afferri ad insulã phibent, causam afferentes, Gerio
 nem Chrysauro filium auro atq; argento opulẽtissimũ, quondã ab Hercule
 bello expugnatũ. Existimãt enim eo pacto quum auro atq; argento careant
 sese faciliẽ omneis uitæ insidias euasuros. Hanc ob rem quũ olim cum Cartha
 ginensibus militassent, ex stipendio impẽio, mulieres ac uinum emptum se
 cum tulẽre. Mirandum uerò quod in nuptijs de more seruant, in epulis enim
 quæ cum domesticis, amicisq; in nuptijs fiunt, primus, secundusq; & dein
 ceps secundũ ætatem reliqui, nuptiam magno numero cognoscunt. Vltimus
 sponso locus ad uxore datur. Priuatim quid etiam, & à cæterorũ moribus ali
 enum, in defunctorũ sepulchris obseruant. Lignis enim membra corporis inci
 sa, in uas conijciunt, supraq; saxa accumulant. Arma eis sunt fundæ tres: una
 caput cingunt, altera uentrem, tertiã in manibus gestatur. In prælio lapides
 multò maiores quam reliqui, ita iactant robuste, ut ab ali quo tormẽtõ lapis
 missus uideatur. In urbium expugnatione, lapidum iactu eos quidem supra
 expugnaculis tuentur mœnia, uulnerant. In pugna uerò scuta, galeas, om
 neq; armorum genus confringunt. Ita autem rectẽ lapides propellunt, ut ra
 rò effugiat ictum appetitus locus: quod eis continuus à pueritia usus præbet
 à matribus ad id certamen coactis. Imponunt enim supra erectum lignũ pa
 nem, signum quod iactu petant: neq; ante cibum capiunt, quàm panem lapi
 de deiectum, pro cibo sumũt permissu matris. Posteaquàm insulas
 quæ ad columnas Herculis spectant rettulimus, ad Oce
 ani insulas transeamus.

Gymnasiaë.
 Baleares.

Auri opulẽtia
 Gerion inter=
 fecit est.

Sponse coitus

Fundæ.

DE OCEANI INSVLIS.

LST Lybiam uersus ad Oceanum sita plurimum dierum nauigatione insula per magna, agro fertili, tum campis amœnis, tum montibus distincta. Fluminibus rigatur quæ sint nauium capacia plurima. Sunt in ea pomaria uarijs arboribus confita, hortiq; amœni, quos aquæ dulces interfluunt. Diuersoria in illis ædificant sumptuosa, hortos quoq; tenuiorum umbracula decorant, in florum morem sita, in quæ æstus tempore diuertunt. Amœna, fertilisq; regio, copia fructuum exuberat. Montes frequentibus syluis, arboribusq; fructiferis, aquis insuper irriguis ornantur. Abundat quoq; insula fontibus aquæ dulcis, quæ non tantum usui, uoluptatiq; incolentium satisfacit: sed etiã confert ad robur corporum ac ualitudinem. Sunt insuper loca diuersorum animalium uenationibus apta, ex quibus epulas conficiunt suaueis ac sumptuosas. Pisces etiã mare affatim præbet. Est & aer ibi saluberrimus, qui maiori ex parte anni fructus ferat, aliaque speciem ac decorem præstantia: ut hæc insula non hominum, sed deorum diuersorium ob eius felicitatem existimetur. Priscis temporibus, quoniam à reliquo orbe diuisa uideretur, incognita, hoc postmodum modoreperta est. Phœnicis quondam ad diuersa emporia nauigantes, sæpius pluris in Lybia, nonnullas in Europa, quæ ad occidentem spectat, colonias condiderunt. Multis deinde opibus coactis, extra columnas Herculis Oceanum ingressi, in Cherroneso, Europæ littore, columnis propinquo, condidere urbem, quam Gadiram dixerunt. In ea inter cætera ædificia, templum Herculi, quod ad nostram usque ætatem summa in ueneratione, honoreq; est habitum, statutis de more Phœniciorum sacris, sumptuoso opere construxerunt. Plures Romanorum duces clarissimi, magnis rebus gestis, uota huic deo suscepta persoluerunt. Verum Phœnices, per Oceanum mare iuxta Lybiam nauigantes, pluris dies tempestatibus acti, quum ad hanc insulam delati essent, animaduersa eius natura, felicitateq; notam cæteris fecere. Quæ ex causa quum Tyrreni qui classe potentes erant, in eam insulam coloniam mittere decreuissent, à Carthaginensibus sunt prohibiti, ueritis, ne loci bonitate allecti, ciues eorum ad eam se conferrent: & sic siqua forsan aduersa urbi fortuna incidisset, uolebant ignotum, ad quem facile confugerent locum esse. Sed ad Europam redeamus. In Oceano Galliæ montibus Hercinijs, totius Europæ maximis, oppositæ sunt insulæ plures, quarum maxima est Britannia, priscis temporibus nullius aduenæ imperium expecta. Neque enim Dionysium, neque Herculem, neq; heroa, aut ducem quempiã accepimus eos bello tentasse. Nunc C. Cæsar, qui propter gestas res Deus est appellatus, prius omnium Britannijs subactis, certum eos dare tributum coëgit. Sed de his suo tẽpore dicet la tius. Est hæc insula triangulari forma, Siciliae similis, latera habens inæqualia, Quum protendat per obliquum Europam

Gadiræ:

Britannijs

Europam

Europam uersus, ubi minimum à continenti abest, promontoriū est quod
Cation. appellatur Cation, procul à terra; quo tempore mare fluit, stadijs ferme cen-
Belerium. tum. Alterū promontoriū, Beleriū nomine, abesse aiunt à cōtinenti nauigati
Orcha. one dierum quatuor. Reliqua pars quam Orchā appellant, ad mare spectat.
 Minimū latus Europæ adiacēs ptendi asserūt stadijs septē millibus. Lateris
 secundi longitudo à Catio usq; ad promontorium, stadia complectitur quin-
 decim milia. Tertium latus stadiorū millia uiginti. Ita uniuersæ insulæ am-
 bitus stadiorū est millium duorū & quadraginta. Britannia incolere tradūt
 Aborigines qui priscorum more uitam degant. Utuntur enim in pugna cur-
 ribus ueluti antiquos Græcorū heroēs ufos in bello Troiano ferūt. Domos
 ex calamis aut lignis ut plurimum habēt compactas. Frumenta cum aristis
 sub tectis reponunt, inde quod satis in diem sit usui terentes. Moribus simpli-
 ces, integriq; existunt, longē à nostrorum hominum astutia, uersutiaq; re-
 moti. Cibo simplici uiliq; uitam ducunt; atq; à diuitem delitijs alieno. Mul-
 titudine hominum insula plena est. Aër, ut qui ad septentrionem spectet, frigi-
 dus. Reges, principesq; ibi sunt plures, pacem inuicem seruantes. Sed de his
 diligentius quum ad Cæsaris gesta, quibus Britannos subegit ueniemus nunc
 de stagno, quod in ea effoditur, narrabimus. Britanni qui iuxta Beleriū pro-
 montorium incolunt, mercatorum usu, qui eò stagni gratia nauigant, huma-
 niores reliquis erga hospites habentur. Hi ex terra saxosa, cuius uenas securi
 effodiunt, stagnum igne eductum, in quandam insulam ferunt Britanniam
Ista. iuxta, quam lctam uocāt. Maris fluxu uident insulæ, quū uerò refluit, exicca-
 to interiecto littore, curribus eò stagnū deferūt. Priuatim quid uidetur eis in
 sulis cōtingere, quæ Britannia, Europāq; interiacent. Nā pleno mari, insulæ,
 refluyente uerò quum interiectus locus deficit aquis, continens uidetur. Ex his
 insulis mercatores emptum stagnum in Galatiam portant. Inde diebus seiē
Eridanus. triginta cum equis in fontem Eridani fluminis perducunt, & de stagno hæte-
 nus, nunc de electro dicendum. Scithiæ quæ supra Galatiā est opposita, insu-
Basilca. la, in oceano iacet nomine Basilea, in quam tempestas electrum plurimum
 eijcit, nulla alia in parte orbis repertum. De eo quidam ueteres fabulas scri-
 psere haud dignas fide, & quæ à posteris reprehensæ sint. Nonnulli enim tum
Phæton. poëtæ, tum historici, tradūt Phaëtonem solis filiū, quū puer esset, petisse à
 patre, ut unicum diem solis currum regeret. Illo assentiente, sumpto curru,
 quum equorum fræna regere nequiuisset, ab equis contempto puero, extra
 solitū cursum esse currū delatum. Et primò cœlum equorū errore incensum,
Galassia. circulūq; qui Galassia dicit exinde factum: deinde magnam cōbustam orbis
 partem. Quare cōmotum Iouem, fulmine Phaëtonē tradunt perimisse, so-
 lemq; in pristinū redegisse cursum. Phaëtonē in fontibus eius, qui nunc est
 Padus, olim Eridanū dicebant, decidisse. Eius mortē nymphas fleuisse soror-
 es, dolorisq; magnitudine mutata natura, in populos fuisse uersas. Has an-
 nis singulis

nīs singulis eodem tempore lachrymas educeret, e quibus electrum fiat, reli- *Electrum.*
 quum splendore superans. Sed quū hi harum fabularū cōditores procul à ue-
 ro aberrasse à posteris deprehēsi sint, nos ueram historiam sequamur. Nascit̃
 electrum in ea quam rettulimus insula. Quum uerò ab incolis ad proximum
 deferatur continentem, inde ad nostra usq; asportatur loca. Haud sanè ab re
 erit genteis Europæ conterminas, quas in superioribus libris omisimus, pau-
 cis referre. Celticis olim imperauit, aiunt, uir egregius, ex quo filia corporis
 magnitudine ultra naturæ modū, decoremq; cæteras excellēs, orta est. Hæc
 tum uiribus, tum specie elata, omnibus qui eam uxorem expetebant, contem-
 pfit. existimās neminem suo matrimonio dignum. Interim quum Hercules *Hercules*
 bello aduersus Gerionem moto uenisset in Celticam, inq; ea ciuitatē Alefiā *Alefiā.*
 condidisset, admirata tum uirtutem Herculis, tum corporis præstantiā, per
 missu parentum eius, cōcubitum appetiuit. Iuncta illi, filium genuit nomine
 Galatem, qui coæuos suos, tum uirtute animi, tum uiribus corporis excessit. *Galates.*
 Vir factus quum paternum regnum suscepisset, pluris oras sibi subdidit pro
 pinquas, præclaris rebus bello gestis. Quum eius gloria efferret̃, subditos
 à suo nomine appellauit Galatas. ex quo omnis ea regio Galatia dicta est.

DE GALATIA AC GALATIS.

HAEC à pluribus nationibus incolitur, quæ in uicē gentiū nume-
 ro differūt. Nam quæ maior habetur inter eas, ducenta uirorū
 millia efficit. Quæ minor, quinquaginta. Harum gens una er-
 ga Romanos, & quæ adhuc usq; ætatem manauit, affinitatē
 amicitiamq; conseruat. Natio ut plurimum ad arctum sita. regio frigida, ut
 quæ hyemis tempore pro aqua niuibus oppleta existat. Glaties quoque im-
 mensa adeò patriam occupat, ut flumina congelata sint per uia trāseuntibus,
 non solū paucis, sed exercitibus quoq; cum curribus atq; impedimētis. Com-
 plures magniq; fluuij per Galatiā uario cursu fluunt, hi ex profundis stagnis, hi
 ex mōtibus. Partim in Oceanum: alij in nostrum mare decurrunt. Eorū qui
 in nostrū mare labuntur, maximus censetur Eridanus, qui in alpibus fonteis *Eridanus.*
 habet, quinq; ostijs descendit in mare. Qui uerò in Oceanum defluūt, maxi-
 mi habetur: Danubius ac Rhenus, quē diebus nostris C. Cæsar pontibus mi-
 ro modo iunxit, pedestribusq; tractis copijs, Galatas ultra Rhenum habi-
 tātēis, in potestatē redegit. Plures alij nauiū capaces fluuij existūt in Celtica,
 quos breuitatis causa omisimus. Sed hi omnes ferè hyeme congelati, securū
 transitum, iniectis desuper ne labantur paleis, cuntibus præbēt. Id uerò quod
 dictu mirabile, in maiori Galatiæ parte accidit, non uidetur silentio præter-
 mittendum, nam æstate ab occidente, septentrioneq; perflant tanta ui, im-
 petoq; uenti, ut lapides quantos manus possit continere, à terra rapiat: ac ue-

luti harenæ lapillorum acervos haud paruos cumulet. Est ut aliquâdo ab hominibus, arma ac uesteis, quandoq; alienforē ui ab equo auferat. Deniq; tanta est aëris frigiditas, ut neq; uinum ea regio, neq; oleū producat. Quare contracti homines potum sibi ex ordeo comparant, quem appellant Zuthū. Aqua etiā qua lauant, & fauo mellis utuntur. Vīno præter modū adeò delectantur, ut à mercatoribus importatum, purum bibant. minimoq; potu ebrīi, aut in somnum inducant aut insaniam. Quo fit, ut mercatores Italici plures quaestu ducti, uinum, tum nauibus, tum per terram curribus deferentes, pincernā puerum, mercant p uini amphora. Vniuersa Galatia argēto caret. Aurum eis absq; opificio aut labore aliquo præbetur natura. Nam quum fluminum decursus, difficileis flexus habeat superans ripas à montibus fluens, aqua arenam auream passim per campos ericit. Glebis postmodū in quibus aureum splendet attritis, aquaq; lotis, dempta terra, reliquum in fornacem coniectū fundunt. Hoc modo liquefacto puroque educto auro, ad ornatum corporis mulieres uiriq; utuntur. Etenim & manuum articulos, & brachia armillis aureis exornant. Circa collum insuper grandis torques gestant, ex solido auro: & in digitos annulos. Thoraces etiam auro exornant. Priuati aliquid etiam ac mirabile superiores: certè in deorum templis obseruant, ut in sacris, templisq; plurimum auri dijs oblatum spargāt. Neq; illud incolarum quisquam, quamuis gens auro sit auida, propter religionem audet cōtingere. Sunt Galatæ molles atq; albī, corpore oblongo. Comas quamuis habeant natura rufas, studio tamen augent naturæ colorem. Calamistro capillos inflectunt, fronte illos ad ceruicem reicientes, ut satyris aspectu puerisq; appareā per similes. Capillos arte efficiunt grossiores, ut nihil differant ab equorum iurbis. Barbam quidam radunt, nonnulli nutriunt, parçē nobiles genas quidem radunt. Barbam uerò adeò sinunt crescere, ut operiant ora. Quo accidit, ut cum edant, repleantur cibo. Quum uerò bibunt, ucluti per canale potus uideatur inferri. Cœnant sedendo omnes, non in sedibus, sed in solo super luporum aut canum stratispellibus. Ministrant eis pueri iuniores ætate tenera. Iuxta eos ignes fiunt, in quibus ollæ sunt, & ueru plena carnibus. Viros bonos, melioribus carnibus honorant: quemadmodum poëta Aiaci scribit impensum ab optimatibus honorem, quādo singulari Hectorem certamine uicit, hospites ad epulas qui sint, qua causa uenerint post cœnam rogantes. Consiueuerunt quoq; sumpto cibo ad uerborum, prout casus intulit concertationem surgētes, ex puocatione certare inuicem, nulla habita uitæ cura. Increuit enim apud eos Pythagoræ sentētia: qua dixit animas hominū esse immortales: rursusq; eas defunctis corporibus post certū tempus in alia corpora reuersuras. Ob hāc causam in defunctorū pyram epistolas scriptas quidā coniungunt, tanquā eos mortui sint lecturi. In itinere ac pugna bigis utunt, quas rhedarius & assessor ducunt. In bellis obuium hostem iaculo excurrprimū appetunt,

appetunt, tum relicto curru pedites ensibus certant. Quidam ad eò mortem contemnunt, ut pugnent nudi. Custodes corporis ex liberis hominibus pauperes eligunt, qui & pro aurigis in pugna seruiant, & ferant scutum. Instructa aciem præire consueuerunt, & ad singulare certamen fortissimos hostium prouocare, arma ut hostem terreant quatientes. Quum quis strenue in acie pugnauit, tum maiorum, tum suas laudes ac uirtutes decantant: res hostium deprimunt tanquam uituperatione dignas. Denique omnis in bello audaces extollunt uerbis. Capita hostium in acie cadentium abscisa, equorum alligant collo. Hostium spolia sanguine perfusa, famulis tradunt in foribus domorum, cum cantu atque hymnis affigenda: quemadmodum feras solent uenatu captas. Hostium nobiliorum capita aromatibus uncta, in thecis condunt summa diligentia, ostendentes ea hospiti bus, nulloque precio ea uel parentibus uel alijs reddunt. Tradunt eorum rideri nonnullos quod pro capite tantum dem pensi auri, barbaram magnificentiam ostentantes, nequaquam uelint accipere. Non enim bellicæ uirtutis insignia non uendere nobile est, sed cum mortuis pugnare ferum habetur atque agreste. Vestes ad terrorem intonsas ac coloris uarij ferunt: quas illi uocant Bracas. Sagula gerunt uirgata, hyeme quidem crassiora: æstate subtilia. Fictilia in usu habent, densa ac floribus distincta. Arma ferunt, scutum ad staturam hominis longum proque libito cuiusque ornatum. Quidam in scutis animalium formas æreas, paulum eminentes gestant, & ad ornatum & ad corporis tutelam fabricatas. Aerea galea caput muniunt, paulum eminentiore, in qua aut cornua impressa sunt, aut auium uel quadrupedum effigies sculpta. Tubas habent suo more barbaras, ut quæ asperum sonum & turbulentum reddant. Thorace ferreo utuntur, quidam alij armis à natura datis, nudi pugnant. Pro ensibus ferreas spatas gerunt oblongas, ærea cathena à dextero latere pendentes. Nonnulli tunicas aureis aut argenteis zonis cinguntur. Iaculis insuper bellantur, quæ illi Lanceas uocant, ferro cubiti, aut amplius longitudinis, paulo minus duabus palmis lato. Enses haud minores sunt quam apud cæteros uenabula: ac uenabula mucrone sunt quam ensibus maiora. Hastum rectas habent, tum incuruas, non solum ad corpora cædendum, sed ad perforandum aptas. Aspectu sunt terribiles, uoce graui atque aspera. Sermone utuntur breui ac sub obscuro, multaque ex animo dubia loquuntur. Plurima ad iactantiam in eorum laudem dicunt, & ad cæterorum contemptum. Minaces sunt ac detractores, opinioneque inflati, acuti ingenio, & à doctrina minimè alieni. Sunt & apud eos melodiarum poetæ, quos appellant Bardos. Hi cum organis ueluti cum lyra cantant, hos laudantes, alios uituperantes. Philosophi quoque ac theologici quos uocant Saronidas, præcipuè ab illis coluntur. Utuntur insuper diuinatoribus, qui apud eos quum augurijs et sacrificijs futura prædicent, plurimi existimantur, omni eis obtemperante plebe. Quum uerò de rebus magnis consulunt, mirabilem, incredibilem

Braca.

Lancee.

Bardi.

Saronides.

lemq̄ seruant cōsuetudinem, iugulant enim ense hominem. Quo decidente, tum ex casu, tum ex membrorum laceratione, tum etiam ex sanguinis fluxu ex quadam antiqua rerum obseruatione norunt futura. Est apud eos moris nullum absque philosopho sacrificium facere. Existimant enim par diuinæ naturæ consciōs sacra fieri oportere, tanquàm deis propinquiores. Horum intercessione bona ab dijs censent petenda, quorum cōsilio, & pace & bello fruuntur. Poëtæ uerò tanti apud eos sunt, ut quum extructa acie, exercitus eductis ensibus, iactisq̄ iaculis propinquant, non solum amīcis, sed hostes quoque eorum interuentu à pugna cōquiescant: ita apud agrestiores barbaros ira cædit sapientiæ. Et Mars reueretur musas. Nunc quod à multis ignoratur scribetur.

DE CELTIS, GALATIS, GALLO- GRAECIS, ET CELTIBERIS.

Celte.

Galate.

VLTRA Massiliam quæ mediterraneas regiones, quæq̄ iuxta alpeis & mōteis Pyreneos incolūt Celtæ appellant. Ultra hos qui ad notum oceanum uersus pertinentes oras & Ericinum montem, quiq̄ deinceps ad Scythiam usque habitāt, dicuntur Galatæ. Quas omnis genteis communi nomine Romani Galatas appellant. Eorum fœminæ non tantum corporis magnitudine sunt uiris similes, sed etiam robore. Pueri ut plurimum cani sunt, ætate prouecti, colorem patrum assumunt. Eorum qui subtus arctum habitant, quiq̄ Scythiæ sunt propinqui, utpote cæteris agrestiores, nonnullos aiunt humanis carnibus uesci, quemadmodū & hi qui eam Britannia partem, quæ Iris dicitur habitant. Horum fortitudine feritateq̄ diuulgata, tradūt eos qui prisca temporibus omnem ferme Asiam discurrentes Cimmerici dicebantur, ipsos esse qui paulo post corrupto nomine Cimbri sunt appellati. Iam prisco more, dant latrocinij operam, rapientes aliena, cæteris omnibus contemptis. Hi sunt qui Roma capta, quū Delphici Apollinis templum spoliassent, magnam Europæ partem, non paruā Asiæ tributariam fecere: agris eorum quos subegerant possessis. Qui in Græciā transferunt, Gallogræci sunt non inati. Postremo plureis magnosq̄ Romanorū exercitus attriuerunt. Pari suæ feritati impietate in deorum sacrificijs abutuntur. Noxios enim quinquennio seruatos, sordibus affixos, dijs sacrificant, cumq̄ alijs primitijs supra ingenteis pyras immolant. Captiuos quoq̄ sacrificant dijs. Quidam de hostia capta animantia, unā cum hominibus interfecta, aut in sacris comburunt, aut alijs afficiunt pœnis. Quum mulieres habeant speciosas, ad maris tamen præter modum sunt cupidiores. In ferarum pellibus humi dormientes, ex utroq̄ latere excubitores habent. Illa admiranda eorum impudentia, quod speciem corporis facile alijs offerunt in propatulo, neque hoc turpe ducunt: quin potius ignauū putant

Iris regio.

Cimmerici.

Cimbri.

Gallogræci.

putant abnuere gratiam oblatam, sed de his hæcenus. Nunc Celtiberos *Celtiberi.* recenscamus. Hyberi quondam, Celtæq; pro agris bello certantes, pace demum constituta, communicataq; inuicem patria, mutua connubia permiscerent, dicuntur hac rerum communione id nomē sortiti. Duæ igitur robustæ nationes in patria fertili coniunctæ effecere ut magnum esset Celtiberorum nomen. A Romanis postmodum certè multo post tempore bellocum eis gesto uix tandem subacti sunt. Non enim equites, sed & pedites aptos bello robore, malorumq; tolerantia cæteris excellentiores habent. Breuè utuntur veste ac nigra, lanam habente similem caprarum pilis. Armantur Celtiberorum quidam scutis leuibus: alij rotundis umbonibus, magnitudine clypeij. Cruribus ocreas ex pilis factas aduoluunt. Galeas ferunt æreas, cristatas palmis. Gladios insuper ex ferro puro, ad palmi mensuram, quibus in conferrata utuntur pugna. Ferrum suo more ad conficienda arma præparant. Nam ferreas laminas in terram abscondentes, ibi tam diu esse sinunt, quoad debilitari parte ferrugine absumpta, ualidior supersit. Ex eo tū ensis fortissimos, tum *Enses optimi.* cætera ad belli usum arma necessaria componunt. Hoc pacto fabricata ad eodæ cadunt omnia, ut neque scutum, neque galea, neque aliud quid eis obstat. Duobus gladijs fulti quum equestri certamine superiores euaserint, ex equis defiliunt, pedestrem adiuuant pugnam. Mirabilis apud eos uiget consuetudo. Nam quū in uictis munditia elegantes existant, una in re uidentur immundi, & spurcitie pleni. Vniuersum enim corpus lauant urina, denteisq; fricant: hanc optimam corporis curam existimantes. Erga nepharios homines atq; hosteis crudeles sunt: cum aduenis humani atque hospitales. Aduenientis enim externos, benignè hospitio recipiunt: ad eodæ ut æmulatione quadam inuicem pro illorum honore certent. Quos aduenæ sequuntur, hos laudant, amicosq; deorum putant. Nutriuntur affluenter uarijs carnibus, potum ex melle conficiunt, eius copiam præbent affatim patria. Vinum emptum bibunt, mercatorum opera aduectum. Ex propinquis gentibus gratior est eis *Vaccei.* Vacceorum natio. Hi enim annis singulis sortitos inter se agros colunt: fructusq; cum cæteris communicant, cuique sua portione præbita. Quod si quis quid agricolæ abstulerit, euestigiorum mulctatur morte. Celtiberorum fortissimi habentur, qui appellantur Lusitani. Peltas in bello paruas ex neruis confectas, quibus tegatur corpus, habent. His in bello ea agilitate utuntur, ut & ictus & sagittas euitent. Iaculis ferreis hamatisq; utuntur. Galeam, ensēque more Celtiberorum ferunt. Iaculum longè iaciunt & summa arte. In acie diutius perseverant, mobili corpore, leuīq; ut facile & fugiant hostem, & insequantur. In perferendis periculis superantur à Celtiberis. In pace choreas leui saltu exercent, cum quadam crurum agilitate. Bella ad numerum aggrediuntur: pœna, quum hosti obuiāt cantado. Hyberi, Lusitanīq; ætate inter

gra, præsertim inopîa oppressi, qui robore præstant atq; audacia, in montibus asperis, manufacta diuersis per Hyberiam locis, latronum more, leui armatura, agilicq; corpore, ueloces discurrunt. Populatisq; agris ad monteis ueluti tutam patriam, quum locorum asperitate, nullus eò exercitus adire possit, confugiunt. Aduersus hos profecti cum exercitu sæpius Romani, eorum audaciam represserunt: latrocinia nequaquam tollere potuere. Sequitur ut de argêto quod plurimum apud Hyberos optimumq; effoditur, quodq; multum utilitatis incolis affert, scribamus. Dicitum est à nobis libro superiori in Herculis gestis, Hyberia montes qui Pyrenei uocantur, & altitudine & magnitudine longè alios excellere. Nam à mari quod ad meridiem iacet, usque ad oceanum fermè ad arctos situm, Galatiam ab Hyberia diuidunt: per Celtiberiam quoque protenduntur stadijs tribus millibus, in quibus quum sint frequentes syluæ, feruntur præcis temporibus igne à pastoribus iniecto, montanas omneis regiones fuisse combustas. Qua ex re monteis aiunt cognominatos Pyreneos. Ardentes continuis diebus plures ex montibus argenti puri riuuli flammaram uel effluxere. Quod incolis ignotum, Phœnices mercatores, uili rerum permutatione emptum, in Græciam, Asiamq; ac nationes cæteras deferentes, magnas ex eo cōmercio opeis contraxerunt. Ad eò autem mercatores quæstus excitauit cupiditas, ut quum onustis nauibus superaret argētū, amoto ab anchoris plumbo, argentū eius loco subderet. Hoc lucro Phœnices admodum opulenti facti, plureis colonias, tum in Sicilia, p̄ pinquascq; insulas, tum in Lybiam, Sardiniamq; ac Hyberiam destinauerunt. Multis post seculis, cognito argento, Hyberi metallis quærendis operam dedere. magnaq; optimi argenti copia reperta, ingens ex ea uectigal prodijt. Quum æs aurum, argentūq; sint metalla præcipua, qui in reperiendo ære dant operam, quartam eius quod effodiunt portionem capiunt. Eorum qui in argento effodiendo occupantur, quidam tribus diebus Euboicum percipiunt talentum. Terra enim omnis argêto referta est, ut mirabilis sit & eius patriæ natura, & operariorum continus labor. Nam qui primum his metallis reperiendis incumbebat, magnas contrahebant diuitias. In promptu enim est argentum, terra abundè illud præstante. Postea quum Romani Hyberia subegissent, Italici qui lucri cupiditate id sibi opus sumpserunt, maxime ex eo ditati sunt. Emptam enim seruorum copiam, ad effodienda metalla deputant. Qui uarijs locis metallorum uenas scrutati, ac altè latè que terra effossa, plurimum auri, argentiq; eruunt, uarijs multorum stadiorum cuniculis sub terram actis. Multò facilior, quæstuosiorq; hæc cura, quàm metallorum, quæ apud Atticos reperiuntur. Ibi enim multas effodiendo impensas subeunt, sæpius opinione frustrati: quum aut non inueniant quod quærunt, aut inuentum ita parui sit, ut superetur à sumptu. Apud Hispania qui metallis incumbunt reperiendis, ampliora spe percipiunt. Bonitate quippe soli, glebas semp

auro

Pyrenei montes.

Vectigalis pro ditto.

Hispania metalla.

auro argentoque fertilis inueniunt: utpote omni terra metallis plena. Subtus terram reperiuntur nonnunquam flumina decurrentia, quorum cursus spe quaestus uim magna recidunt: aut quod mirabilius uideatur, coelestis, quas dicunt Aegyptiacas, diuertunt Archimede, quum in Aegyptum profectus est ad inuentas, eiusmodi instrumentis loca, ubi metalla effodiuntur, eiecta superius aqua, summa arte diligentiaque exiccant. Mirabitur profecto quis Archimedis ingenium, non solum in his, sed in ceteris quoque maioribus rebus, quas multis in orbis partibus egregias fabricatus est, de quibus scribitur diligentius, quum ad eius tempora ueniamus. Serui qui ad haec metalla deputati sunt, incredibilem quaestum afferunt dominis. Verum quum die noctuque in labore perseverent, multi ex nimio labore moriuntur: quum nulla eis ab opere detur requies, aut laboris intermissio, sed uerberibus ad continuum opus coacti, raro diutius uiuunt. Robustiori quidem corpore, & animi uigore, plurimum temporis in ea uersantur calamitate, quibus tamen ob miseriae magnitudinem, mors est uita optabilior. Quum plurima in hoc metallorum munere, sint admiratione digna, nequaquam tamen quis admiretur, quum nullus recens horum reperiendorum auctor extiterit, uerum argenti studio a Carthaginensibus quo tempore Hyberiam tenuere ea metalla adinuenta sunt. Haec fuit causa ut eorum postmodum excrescerent uirgis. Precio enim optimis militum conductis, plura gesserunt aduersus hosteis bella. Neque domestico, neque sociorum milite usi, Romanos, Siculosque ac Lybios in maxima deduxerunt pericula. Quum omnes diuitijs, ob auri, argenti que copiam superarent, perspicaces sane ut uidentur praesentis temporibus extitere, ad quaestum felices. Itali nullis alijs cessere. Oritur & stagnum in pluribus Hyberiae locis, non casu repertum, ut quidam scriptores uulgarunt, sed effossum, conflatumque, quemadmodum argentum atque aurum tradunt. Nam supra Lusitaniam plurimum stagnum effoditur, in insulis Oceani, Hyberiae proximis, quae a stagno Cassiterides denominantur. Plurimum tamen a Britannia insula, ad oppositam Galliam affertur. Deinde per loca mediterranea Celtici mercatores, equis per Massaliotas ad Narbonam urbem, Romanorum coloniam, optimum earum partium, tum oportunitate, tum commoditate adeuntium emporium perducunt. Sed de Gallis ac Celtiberis haecenus. Nunc ad Ligures transeamus. Hi patriam habitantes asperam, ac omnino sterilem, plurimo labore, continuoque uitam duram agunt. Nam multis arboribus oppleta regione, quidam caedendae materiae, quidam subigendo agro, lapidum asperitate, cultu difficili, uacant: ita enim terra lapidosa est, ut gleba absque saxo nequeat effodi. Huic uitae arum nosae natura assueti, licet multo in labore uersentur, parum tamen percipiunt emolumenti. Continuum autem exercitium, & uictus parcitas, corpora eorum macilenta efficit ac robusta. Mulieres quoque uirorum labores perferunt,

Coclea Aegyptiaca, Archimedis inuentum

Carthaginensium opes undae.

Cassiterides.

Ligures.

ferunt, assuetæ uia cum uiris opus facere. Venationibus continuò uacant, captisq; feris fructuum inopiam sustentant. Niuibus insuper, montanisq; asperitatibus assueti, agiles corpore, ac ualidi redduntur. Nonnulli messis raritate, carnes partim domesticas edunt, partim ferinas, aqua in potum sumpta. Oleribus utunt, prout fert regio, ut ad quos neq; Ceres adierit, neq; Dionysius, præ cæteris dijs hominibus utiles. In terra cubant ut plurimum, rari sub tecto aut in tugurijs iacent. Plures ad caua saxa, speluncasq; ab natura factas, ubi tegant corpora, diuertunt. Hoc pacto prisco more, absq; apparatu aliquo uiuunt. Deniq; mulieres uirorum, uiri ferarum robur, & uireis habet. Asserunt in bellis sæpius uegetum Gallum, ab gracili, macilentoq; Ligure ex prouocatione, singulari certa mine uinci. Arma habent leuiora quàm Romani. Operiuntur corpora scuto longo, ad formã Galaticorum factò, tunicaq; succincta. Armantur etiã ferarum pellibus ac ensi mediocri. Quidã Romanorum consuetudine, quos in ea re imitati sunt, arma immutarunt. Feroces sunt & acuti ingenij non in bello solũ, sed & in cõmuni uita. Mercaturam exercent, nauigantes per Sardoncium, Lybicũq; pelagus sponte se grauibus maris periculis obiectantes. Scaphis em̄, haud satis more cæterarũ nauũ præparatis, nauigat: quo fit ut imminete tẽpestate grauia subeat uitæ disciimina.

DE TYRRHENIS.

Tyrrheni.

TYRRHENI, super est enim ut de his loquamur, fortitudine egregij, magno potiti imperio, ciuitates condiderunt plureis atq; opulentas. Classe quoq; potentes, cum diutius mari imperitalent, Italum pelagus, Tyrrhenum ab se denominarunt. Pedestri quoq; exercitu præualidi, tubam primi adinuenerunt & bello admodum utilem & ab illis Tyrrhenum appellatam. Duces exercitus pluribus insignibus decorarunt, lictores illi eburneam sellam, togam purpureã adijcetes. Domibus addiderunt porticus, in quis seruorum concurrentium turba diuerteret, quæ imitati postmodum Romani, inq; melius aucta, ad suam rempub. transtulere. Litteris quoque, & rerum naturalium inuestigationi, ac theologiã plurimo tempore impenso, præ cæteris in fulgurum interpretatione uersati sunt, ad eò ut nostra quoque ætate uniuersus ferme orbis, tum admiretur uiros, tum fulgurum interpretibus utatur. Patriam uberem incolunt, quam studio, curaq; efficiunt fertiliorem. Mensa bis in die sumptuosè præparata, omnia quæ ad epularum delicias pertinent, abundè subministrant. Stragulas insuper uesteis, floribus distinctas poculaq; aurea uarij generis, ac ministrorum, seruorumq; numerum permagnum in usu habent, multiplices ubi non solum serui famulantur, sed etiam liberi plures. Postremò priori uirtute abiecta, potuisse atque ignauitæ tradentes, haud iniuria partam maiorum suorum in

rum in bellis gloriam amifere. Non autem eos parum ad delicias impulit patriæ fertilitas, quæ fructifera rerum copia ad inertiam, uoluptatemq; traxit. Sunt Tyrreni campi lati, collibus distincti, cultiq; admodum solo fertili, ut qui aquis nõ hyemis tantũ, sed æstatis quoq; tempore abundant. Nunc insulas meridiem uersus in oceano Arabiæ, quæ ad orientẽ spectat, terminat autem ea, quæ dicitur Cadrosia, positas referemus. Ea Arabiæ portio pluribus pagis, urbibusq; haud ignobilibus incolitur, quarũ aliæ eminentibus in collibus sitæ sunt, aliæ in tumulis aut patentibus campis. Regias habet, quæ insigniores sunt, admodum sumptuosas, frequentibusq; habitatoribus satis opulẽtas. Omnis ea patria pascuis, uarijque generis pecoribus plena est. Flumina insuper per eam decurrentia, campos irrigant: quo redduntur fertiliores: ideo quæ pars Arabiæ alijs ubertate præstat, Fœlix est appellata. Ei regioni, quæ oceanum iuxta est, plures apponuntur insulæ, quarũ tres merent literis commendari. Vna in qua non licet sepeliri uita functos, Sacra dicitur. Altera huic propinqua est, stadijs septem, ad quam deferunt sepelienda corpora. Sacra fructibus caret, præterquam thure: quod in ea adeo excreuit, ut per uniuersum orbem satisfaciat deorum sacris. Fert etiam myrrham plurimũ, & alia uarij generis aromata odorem præbetia. Thus percipitur hoc pacto. *Thuris collectio.* Arbor est magnitudine parua, aspectu spinæ Aegyptiæ, albæ. Folia arboris, quæ Cithæa dicitur, similia. Flos colore croceo. Thus ab arbore quem admodum lachryma emanat. Myrrhæ arbor lentisco æqualis est, foliũ frequentius tenuiusq;. Fluít autem effossa ab radicibus terra, in solo ubere. Bis in anno fructum reddit: uere atq; æstate: sed rubeum uere ppter rorem, æstate album. Colligunt autem Paliuri semen, quo cibo potuq; utuntur. & ad uentris fluxum. *Myrrha.* Varij est usus ea omnis regio, sed optimam rex possidet, concessa ei decima omnium insulæ fructuum parte. Insulæ latitudinem ducentorũ stadiorum esse aiunt. Incolitur à Pancheis, qui & thus, & myrrham, in continentem ferunt, uendentes Arabis mercatoribus: à quibus alijs precio sumptas in Phœnicem, Syriam & Aegyptum transuehunt, inde à reliquis orbis mortalibus importatur. Est & tertia magna insula, haud amplius triginta stadijs ab hac remota, ad orientalem oceanum spectans, plurimũ stadiorum longitudine, ab eius promontorio, quod ad occidentem uergit, elatioꝝa in die loca tradunt aspici. Sunt in Panchea, quæ historiæ mandentur digna. Habitant eam indigenæ, qui dicuntur Panchei, externi præterea Indi, Schytæ, Cretes, *Panchei.* Oceano aduecti. Ciuitas est in ea perpulchra nomine Panara admodum fœlix. *Panara.* Quĩ in ea habitant ministri Iouis, Triphilij dicuntur. Soli enim ex his, qui Iuppiter. *Triphilij.* Pancheam ora incolunt, suis uiuunt legibus liberi absq; rege. Annuos tamē sibi principes creant tres, quorum iudicio, mortis excepta pœna, singula ita tamen ut res maximas ad sacerdotes referant, permittuntur. Ab hac urbe stadijs sexaginta, Iouis Triphilij abest templum, in campestri positũ loco, *Gr* quod

quod tum uetustate, tum ædificij magnificentia, tum natura loci, mirabile habetur. Agri circa templum diuersis arboribus pleni sunt, & fructum & uoluptatem uisui afferentibus. Cyparissis enim ingentibus, platano, lauro, myrtho, abundat. quibus augmentum præbet terra scaturientibus aquis irrigua. Ex agris templo propinquis, ad eò ingentes dulcis aquæ fontes manant, ut flumen efficiant nauigijs aptum. Ex his diuisa in multas oras aqua, reddit arbores altitudinis præcipuæ, quarum sub umbra æstatis tempore calorem homines uitant. Diuersæ inluper uarij coloris aues, quæ in arboribus nidificat, tum suauiter aurescant, tum uisum oblectant. Horti præterea plurimi, præterea multiplicibus herbis, floribusque uirentia, decorum aspectum reddunt, dijs locum dignum. Palmæ ingenti magnitudine etiam uberes fructu, nuges quoque fertilem cibum incolis præbent. Præter hæc uites in altum elatæ, multiplici palmitum, patriam efficiunt fertiliorem. Templum ingens ex albo ædificatum lapide, magnis, sculptisque suffultum columnis, duorum iugerum longitudinem, cui æqua est latitudo, complectitur. Per magnæ deorum statuæ summa arte fabricatæ, templum exornant. Circum uerò sacerdotes, quibus sacrorum cura demandata est, domos habent. Est quoque templum iuxta circus longitudinis stadiorum quatuor, latitudine iugerum. Ab utroque circi latere, signa ænea ingentia sita sunt, quadrata basi, in eius fine, ex uberibus fontibus, flumen quem diximus colore albo, profluit. Appellant autem hoc flumen *Solis aquam*: quæ potusumpta, plurimum confert ad corporis ualitudinem. Circundant omnem fontem margines, ex lapide sumptuoso, ab utroque latere, stadijs quatuor, usque ad marginis extremum: nulli præter sacerdotes ire fas est. Ager qui circum adiacet, stadijs ducentis, dijs sacer est: cuius uectigal in sacrificijs consumitur. Hos ultra campos mons est excelsus dijs dicatus, quem *Cæli sedes*. Cæli sedem appellant, Olympumque, Triphilium. Ferunt enim olim Cæli orbem imperantem cum ad hæc loca diuertisset, ex eius montis cacumine cælum & stellam contemplasse, ac deinceps Olympum Triphilium. Quoniam externas in eo genteis, sed urbes quoque eorum Ardenam, Loiam, Asterusam deleisset sacra insuper in eo monte instituisse, quæ sacerdotes castæ annis singulis celebrarent. Post hunc montem in alia Pancheæ ora, uarij generis sunt animantia. Elephantum plurimum, leones, pardalim, damæ, diuersaque præterea animalia, tum aspectu uario, tum robore miranda. Habet præterea ea insula tres nobiles urbes. Hyracidam Dalidam, Oceanidam. Regio omnis fructifera, sed uini maxime abundans. Viri bello apti, curribus in bello utuntur more prisco. Politia eorum trifariam partita est. Primum locum sacerdotes tenent, quibus adduntur artifices. Secundum agricolæ habent. Tertium milites, quibus pastores adijciuntur. Sacerdotes omnium sunt duces, quibus & controuersiarum iudicia, & publicarum rerum arbitria permessa sunt. Rustici agros colunt, fructus omnis in commune conferentes. Qui ex eis optime uidentur

me uidentur agro colendo uacare, hi usq; ad numerum decem, ad cæterorū exhortationem distribuendorum fructuum iudices ab sacerdotibus leguntur. Pastores, tum ea quæ ad sacra pertinent, tum reliqua in publicum, alia numero, pondere, alia cum omniferunt diligentia. Nil enim priuatim cuiusquam est, domo atq; horto exceptis, sed tum uestigalia tum cætera sacerdotes percipiunt: æquè illa cæteris prout usus fuerit dispartientes; ipsis duplum conceditur. Vestibus induuntur mollibus: oues enim apud eos plurimum ab alijs differunt mollitie. Ornamenta aurea, non tantum mulieres, sed etiã uiri deferunt, torquibus collum ornâtes, armillis manus, aureis more Persarum in auribus, pedes nouis ac uarij coloris calceis. Milites patriam armis tutantur. Pars enim quædam eius oræ, à latronibus qui agricolas per insidias capiunt, infesta est. Sacerdotes ultra reliquos delicijs uacant, uitã ducêtes mundam ac sumptuosam. Stolas lineas maximè tenuis, ac delicatas, quandoq; uerò uesteis ex molliori lana contextas induuntur. Mitras insuper gestant auro intextas. Sandalijs pro calciamentis uarij coloris utuntur, summa arte factis. Ferunt & aurea, mulierum more, præter in aureis, ornamenta. Hi maximè deorum incumbunt curæ, hymnis & laudibus eorum gesta recensentes. Narrant sacerdotes genus eorum manasse à Creta, ab Ioue ductum, quum in Panchem uenisset, quo tempore inter homines uersatus, orbi imperitauit. Horū coniecturam ex sermone sumunt, quū multa penes eos uerbis Cretensium dicantur, beneuolentiãq; quàm erga Cretenseis habent, tradita illis à maioribus huius rei memoria à parentibus cœpisse. Ostendunt præterea horū scripta quædam ab Ioue relicta, quo tempore templum construxit. Referta est etiã ea patria auro, argento, ære, stagno, ferro: quorum nil extra insulam asportari licet, neque uerò sacerdotibus extra locum sacrum proficisci fas est. Ultra deprehensum, interfici licet. Dona plurima aurea, atque argentea, dijs à longo tempore oblata, in templo seruantur. Valux eius structura mirabili, auro, argento, ebore sunt decoræ. Dei lectus, sex est cubitorum longitudine, quatuor latitudine, aureus torus opificio splendido, ac uenusto.

Sacerdotum termini.

Simili modo & dei mensa, tum magnitudine, tum pari impensa, splendorêque iuxta lectum posita. Huius in medio est & alter lectus, ex auro permagnus, sacris Aegyptiorum literis inscriptus: in quis Cœli & Iouis gesta, deinde Dianæ ac Apollinis à Mercurio scripta, continentur.

Gg 2 DE INSV,

DIODORI SIC. DE FABVLOSIS
DE INSVLIS GRAECIAM ET PE
LAGVS AEGEVM SPE
CTANTIBVS.

INSVLAS Oceani Arabiae oppositas, quum recensuerimus, nunc ad eas transeamus, quae Graeciam, Aegeumque pelagus spectant, initium earum a Samothracia sumentes. Hanc nonnulli

*Samon.
Samothracia.*

Samon uocitatum priscis temporibus tradunt. Deinde ab antiqua Samothracia insulae propinqua, Samothraciam dictam. Habitarunt eam prius Aborigenes, quum eorum qui in ea primum fuere, tum homines, tum duces, nullae nuptiae ferantur. Quidam autem priscis temporibus insulam uocantam Samum ab incolis, qui ex Samo ac Thracia eo profecti sunt, dictam Samothraciam, sua olim lingua Aborigenes usi sunt, cuius multa uestigia in sacris ad nostram usque aetate perdurant. Tradunt Samothraces ante Deucalionis diluuium, aliud quoque antea magnum apud eos extitisse. Id primum ab ostio Cyaneo, deinde ab Hellesponto erupisse. Ponti enim pelagus, in modum stagni fluminum incursum, aquarumque inundatione adactum, adeo supra modum in Hellespontum effluxit, ut Asiae magna pars secus mare sita, fuerit diluuium absorpta. Plana quoque Samothraciae ora, crescente mari uastata est. Qua ex re posteri piscatorum nonnulli iactis retibus, quaedam columnarum lapidea capita in terram traxere, tanquam ciuitatibus aqua submersis, homines ad altiora insulae loca confugerint. Decrecente deinceps mari, accolae uota dijs fecisse, salutemque consecutos, circum insulam salutis terminos statuisse tradunt. Erexisse quoque aras, in quibus nunc usque sacrificatur, ut palam sit ante diluuium eam insulam habitatam. Postmodum ortum in ea

Diluuium duo.

Saona.

ferunt Saona ex Ioue ac nympha, ut quidam uolunt, ut alij ex Mercurio & Rhea, qui populum dispersum in unum congregans, inditis legibus, Saona ab insula uocatus est. Hic populum in quinque tribus partitus, cuiuslibet indidit filiorum

Dardanus.

Iasius.

Harmonia.

Dardania.

nomen. Tradunt eo tempore ex Ioue ac Electra Dardanus, Iasium & Harmoniam ortos. Dardanus uir prudens, in Asiam nauigio transuectus, urbem Dardaniam condidit, constituto regno quod posteri Troiam appellarunt. Populos sibi subditos, Dardanos uocari iussit. In multas praeterea gentes has, imperio diffuso, Dardanos in eis pro Thracibus locauit. Iouem uero autem primum ho-

Cadmus.

Harmonia.

spites iniitasse, exque ea re caerimonias reddidisse celebriores. Cadmum deinceps Aegenoris Europam quarentem, quum ad eos peruenisset, perceptis caerimonijs, Harmoniam duxisse uxorem Iasij, non ut Graeci fabulantur Martis sororem. Has nuptias a dijs primum celebratas ferunt, Cereremque in gratiam Iasij ei ex frumento panem attulisse. Mercurium lyram, Palladem decanta-

tum

tum monile, peplum ac tibus. Electram uerò magnæ deorum matris sacra celebrari ostendisse, cum cymbalis ac psallentium tympanis. Et Apollinem quippe cithara usum, & Musas tibijs, cæteros deos plausu nuptiarum iucunditatem auxisse tradunt. His actis, Cadmus iuxta oraculi responsum, condidit in Boëtia Thebas, Iasus sumpta uxore Cybele, genuit Corybantum. Verum ad deos translato Iasio, Dardanus, Cybeles ac Corybantis, sacra deorum matris in Phrygiam detulerunt. Ceres primò nupta Olympo, genuit Alcem, deamq; Cybelæ ab senominauit. Corybantis eos qui matris sacrificijs incubebant, appellauit ab se Corybantas. Despondit quoq; Theben Cilicinatam. Tibias insuper inde in Phrygiam traduxit, ac in Lyrnesum Mercurij lyram, ab Achille postmodum sublatam. Ex Iasio præterea ac Cerere Plutonem fabulæ natum uolunt, uerum constat frumenti copiam in nuptijs Harmoniæ ob Iasij beneuolentiam dono datam. Quæ de eiusmodi ceremonijs singulatim traduntur, in archaïis seruantur, solis initiatis nota. Vulgata est horum Deorum præsentia, atq; in periculis mirabile præsidium ipsorum inuocantibus nomen. Efficere quoq; asseuerant horum mysteriorum participes, iustiores, magis pios, & profus meliores uiros. Ideoq; uetusti heroës, ac semidei, qui præclari fuere initiari sumopere cupierunt. Nam Iason, Castor Pollux, Hercules, Orpheus: his initiati sacris, fortunati in bello horum deorum fauore extiterunt.

Thebe.
Iasus.
Cybele.
Corybantis.
Ceres.
Olympus.
Corybantes.
Iasus.
Pluto.

NUNC AD NAXVM VENIAMVS.

ANC primum Strongylem dictam, habitarunt, ex huiusmodi causa Thraces. Fabulantur Boreos pueros fuisse Butem ac Lycurgum, non ex eadem matre fratres. Butes qui iunior erat, quum insidias parasset fratri, re palam facta, nil asperius Lycurgus egit, quam ut unam cum insidiatoribus nauigijs sumptis, Butes nouam patriam cogere querere. Itaq; Thracibus periculi socijs assumptis, per Cycladas ad insulam Strongylem profectus nauibus nauigantes prædari cœpit. Quum raræ apud eos essent fœminæ, multas ex alijs locis mari raptas aduexere. Cycladum quædam omnino desertæ erant, quædam paucis incolis fulctæ. Quapropter alias regiones prædandi gratia petentes, quum ab Euboia arcerentur, ad Thessaliam nauigarunt. Vbi in continentem descendens Butes, casu in sacerdotes Dionysij, circa montem Arcadiæ, qui dicitur Dryos, orgia celebrantes, incidit. His conspectis, quædam abiectis in mare sacris confugerunt: aliam montem propinquum petiuere. Coronis rapta ad Butis concubitum compulsa est. Quod illa molestius ferente, quum Dionysij auxiliu implorasset, Butes in insaniam uersus, in puteum se deiciens expirauit. Reliqui Thraces alijs mulieribus raptis, in quibus clarior fuit uxor Aloëi Iphimedeæ, eiusq; filia Pancratis in insulam sunt reuersi. Hic Thraces loco Butis alium regem insulæ præfecerunt

Naxos.
Strongyle.
Butes.
Lycurgus.
Dryos.
Coronis.
Iphimedeæ.

Panocratis. Agassomenum, cui Panocratidem Aloëi filiam, præstante pulchritudine, matrimonio iunxere. Verum anrequàm regi desponderetur, duces eorum præcipui, Sicælus atq; cæteri pro Panocratide mutuis uulneribus dissensione inter eos orta conciderunt. Agassomenus amicorum cuidam nuptui Iphimedeam dedit. At uerò Aloëi Ephialtes, atq; Othus filij ad inuestigandas uxore filiamq; missi, quum in Strongylem puenissent, Thracibus bello subactis, urbemq; obsessa, defuncta postmodum Panocratide, in insula Thracibus imperantes, mansere, appellaruntq; insulam Diam. Orta postmodum inter eos regni contentione, quum ad certamen descendissent, multis utrinq; cadentibus, mutua occubuerunt cæde. Ab incolis postea tanquam heroës culti Thracibus qui supserunt, quum annis postea ducentis in suam tenuissent, siccitate urgente eam deserere, coacti sūt. Cares deinceps ex Lamia aduecti insulam possederunt, quibus Naxus Polemonis imperas, p. Dia ab se cognominauit Naxon. Hic uir bonus ac præclarus filium reliquit Leucippum. Ex quo ortus filius Merdeus in perauit insulæ. Theseus postmodum ex Creta cum Ariadne profectus in ea permanfit insula. Qui quum per somnium Dionysium sibi nisi Ariadnem reliquisset minitatem uidisset, timore percussus muliere omiffa, ex insula discessit.

Dryos. Dionysius noctu sumptam Ariadnen in montem tulit, qui appellatur Dryos. Et is primum euanuit, ut deus, tum quoq; Ariadne non amplius uisa est. Ferunt Naxij hunc deum apud eos nutritum, ob eamq; rem insulam sibi acceptissimam esse. Nyfiadamq; à nonnullis dici. Nam Iouem eorum fabulæ tradunt, Semele ante partum fulmine icta, sumptum in fœtore infantem, ut clam Iunone esset, usq; ad pariendi tempus abscondisse. inq; Naxo insula natum Philia Coronodi, Cliedi q; loci nymphis præbuisse educandum. Fulminasse autem ante partum Semele, ut non ex mortali, sed ex duobus dijs ortus euestigiod fieret immortalis. Incolis uerò ob Dionysij nutriti curam gratiæ redditæ, fecelicitate insulæ, & ut classe præstarent præbita. Nam primi ab Xerse deficientes, & classe eum oppugnarunt. & apud Plateas in acie opera eorum insignis fuit. Vina præterea habent præcipua, inditium haud paruum dei erga insulam affectionis. Hanc Sime ante dictam, quum esset cultoribus deserta primum, cum Triopo aduecti aduenæ habitauerunt. Horum duces Cithonius, Neptuni filius ac Simes, à quo & insula id nomen sortita est extiterunt. In ea postmodum regnauit, addita Cnydiæ parte, Nireus Charopi atq; Aglaia filius, speciosus admodum, qui cum Agaménone ad Troiam profectus est. Cofecto Troiano bello, insulam cœperunt Cares, quo tempore plurimum mari poterant. Hi siccitate ingruente, fugientes ex insula, locum quem Vranium dicunt habitauerunt. Sime mansit deserta, quoad Lacedæmonijs Arguisq; ad eam insulam transeuntibus habitata est. Quidam Nausus nomine, qui antea cum Hippoto uenerat, sumptis uoluntarijs colonis, in Sime tunc inhabitatam primum transijt. Deinde nonnullos, duce Zucho cõ nauigantibus, com-

municata cum eis insula suscepit. Eam coloniam à Cnydijs ac Rhodijs deductam ferunt. Calydnam uerò ac Nyfiram olim à Caribus possessas, Tattalus postmodum Herculis tenuit. Amphitus deinde, Philippusq; Coorum regis filij ad Ilium ab his insulis nauigantium duces fuere. Tum uerò à Troia quatuor Agamènonis nauibus ad Calydnam aduecti, immixtiq; accolis, ibidem permansere. Priscos Nyfiræ incolas terræmotus absumpsit. Peste deinceps afflictâ insula, cò coloniam misere Rhodij. Carpathon primi inhabitarunt *Carpathos.* quidam Minois milites, quo tempore Græcorum primus maris imperio potitus est. Multis postmodum seculis Ioclus Dimoleontis, Argiuis genere, iuxta certum responsum, coloniam in Carpathum deduxit.

DE RHODO INSVLA.

RHODVS insula primum inhabitata est ab his, quos Telchines appellat, secundum fabulas maris filios. Fertur sanè eos unà cum Chalphurna, Oceani filia, nutrisse Neptunnum, ab Rhea illis datum. Fuisse quoq; eos aiunt quarundã artium inuentores, aliãq; ab ipsis utilia permulta in usum hominũ deducta. Statuas insuper deorum fabricasse primò, quædamq; antiqua eorum nomine signa fuisse appellata. Nam apud Lydios, Apollo, Telchinus: Iuno ac nymphæ apud Alifios Telchinia, apud Camireos, Iuno, Thelchinia dicuntur. Incantatores etiã uolunt eos fuisse, & tanquã magos, nubem, hymbreis, grandinem, niuem inducere, ac mutare proprias formas quum uellent solitos: inuidi quoq; indoctrina artium extitere. Neptunus iam uir, ex alia Telchinium sorore ab se dilecta, genuit liberos mareis sex, femellam unicam, nomine Rhodos, à qua & insula cognominata est. Fuerunt in ea parte insulæ, quæ ad orientem pertinet Gigantes, quo tempore Iouem ferunt expugnatu Titanis, Imalia nymphæ a more captum, treis ex ea suscepisse pueros: Sparteum, Saturnum, Cytum. *Imalia nympha.* Quorum ætate tradunt Venerem, quũ ex Cythero Cyprum peteret, aditu prohibitam, à Neptunni filijs, claris admodũ, atq; animo elatis, eaque turbatam deam, eos in insaniam abseuerfos adegisse, ut matrem uicognoscerent, multisq; incolas afficerent calamitatibus. Quæ Neptunus perspicuens, filios ob rei pudorem suffodit in terram, quos orientales Dæmones appellat. *Dæmones unde.* Aliam in mare proiectam uocauit Leucotheam, cui immortalium honores incolæ tribuerunt. *Leucothea. Licus.* Postmodum Telchinis futurum præuidentibus diluuiũ relicta abierunt insula. Lycus deinceps quũ in Lyciam uenisset, templũ Lycij Apollinis pene Xanthũ fluuium erexit. Facto diluio cæteri quidẽ aqua deliti sunt, locis insulæ planis obpluuias in modum stagni redactis. Pauci, & in his Iouis filij qui ad monteis confugerant, euasere. Sol secundũ fabulas, Rhodiam amore captus, insulam à qua amata Rhodum ab ea dixit. Verum id constat quũ à primordio insula referta paludibus, admodũ humida esset, Solis *Solis amor. Rhodos.*

calore arefactos humores, terram fertilem reddidisse. Ab eo autem genitos septem numero, qui dicti sunt Heliades. Quū alij præterea indigetes populi insulam inhabitaret, existimatum est insulam Soli sacram esse, Rhodij quoque postmodum Solem præ dijs cæteris coluerunt, tanquam sui generis auctorem. Traduntur filij Ochimus, Cerchaphus macer, Actinus, Tenages, Triopas, Candalus: filia una Electione, quæ adhuc uirgo, functa est uita: heroicos post obitum honores à Rhodijs sortita. Quum iam uiri essent Heliades, Solem ferunt dixisse, qui Mineruæ primum sacra fecissent, apud eos deam futuram. Quod idem quum Atheniensibus prædictum esset, aiunt ab Heliadibus, omisso propter festinantiam igne, immolata hostia, Cecropem Atheniensium regem, postmodum accenso igne sacrificasse. Ex quo hucusque mos huius sacrificij solum in Rhodo perseverat, ibique permanit dea. Hæc de Rhodijs prisca tradunt: inquis est Zenon qui eius insulæ gesta scripsit. Heliades peritissimi omnium, sed maxime in astrologia fuerunt: addiderunt quoque ad nauigandi artem per multa. Situm insuper terræ conscribere. Præstantior inter eos Tenages fuit, à fratribus ob inuidiã occisus. Qua re nota, cædis participes aufugerunt. Mater quidam in Lesbum, Candalus in Choum, Actinus ad Aegyptum transiens, in patris honorem Solis, condidit ciuitatē, à quo ad Aegyptios astrologiæ noticia traducta est. Postmodum Græcia diluuiō oppressa, quū plurimi homines perissent, & literarum quoque monumenta deleta sunt. Ad diluuij expertes Aegyptij, astrologiæ artem sunt profecti. Qua in re quū Græcos ob literarum defectum anteiret, accidit ut primi Aegyptij crederentur astrologiæ extitisse repertores. Eodem pacto quū ab Atheniensibus urbs nomine Sai in Aegypto tuisset cõdita, & hæc quoque propter diluuiū ex hominum memoria delapsa est, hanc ob causam existimant multis post seculis Cadmum Aegenoris filium, primum literas in Græciam attulisse. Atque ideo Græcos quadam communi ignorantia ductos literarum inuentionem illi acceptam tribuisse. At uerò Triopas in Cariam nauigans, promontorium tenuit ab eo postmodum Triopion cognominatum. Reliqui Solis filij qui procul à culpa cædis erant, permansere in Rhodo habitantes, in Illyria ubi & urbs cõdita ab eis est nomine Achaia. Horum Ochimus natu maior regnum tenens, uxorem Egetoriam, loci nympham duxit: ex qua genuit filiam Cydippen, Cyrben postea appellatam. Qua Cerchaphus frater in uxore sumpta, in regno successit. His uita functis, filij tres regnum cœpere, Lyndius, Illysus, Camirus. Inundatione deinde aquarum secuta, Cyrbe deserta cultoribus facta est. Ipsi patriam inter se partiti, quilibet ciuitatem sui nominis condidit. Post hæc Danaus sex Aegypto cum filiabus aufugiens, in Lyndiam Cypri appulit, susceptusque ab incolis, erepto Mineruæ templo statuam ingentem, deæ dicauit. Hoc tempore Cadmus ad perquirendam Europam missus, uehementi iactatus tempestate, in Rhodum uenit: ibique suscepto, antea dum fluctibus

Ochimus.
Electione.

Zenon.

Tenages.

Astrologiæ Aegyptij inuentores.

Literarum inuentor Cadmus.

ctibus agitentur uoto, ædificauit Neptunno templū, eiusq; curam Phœnicibus quibusdam, ab se in insula relictis, qui Illyrijs permixti, cum eis permansere, demādauit. Ex his postmodū sacerdotes, qui faciundis præessent sacris, ex successione manarunt. Cadmus, & Mineruam Lyndiam ornauit donis, in quis olla fuit ærea, admodum conspicua, antiquo more fabrefacta. In ea literis Phœniceis, quas aiunt primum ex Phœnicibus in Græciā allatas, appellatasq; Phœnicias, inscriptum erat, terram Rhodiam à serpētibus uastatum iri. Quapropter Rhodij postmodum in Delphos sciscitatum misere, quo pacto id aduerteretur malum. Respōso Apollinis præceptū, ut Phorbantē cum socijs in insulam asciscerent. Hic Laphiti filius, cum pluribus erat in Thessalia socijs, patriam ad habitandum quærēs, accito iuxta dei responsum, Phorbanti pars insulæ ad habitandum concessa est: cuius uirtute, delictis serpentibus, liberata est eo timore Rhodos. Fuit hic in cæteris quoq; rebus uir bonus, unde & post obitum heroum meruit honores. His actis Althemenes, Catarei filius Cretensium regis, quū oraculum de quibusdam sciscitaretur, responsum tulit, in fatis esse, ut pater ab eo interficeretur. Euitare fata cupiens, sponte cum plurimis uoluntarijs abiit in eam Rhodi oram, quæ Camiros dicitur: supraq; Achabyrum montem, Ioui templum construxit Achamirium appellatum quod & nunc quoq; supra excelsum montis cacumen positum, unde Creta conspici potest, præcipuo habetur cultu. Habitabat Althemenes cum his qui eum secuti erant in Camiro, præcipuo incolarum honore habitus. At pater Catareus, cui nulla erat alia proles mascula, filij quē præcipuē amabat tactus desiderio, profectus est in Rhodū reperiēdi nati, eiusq; in Cretam deducendū cupidus. Verum uī fatorum, quæ superari nequit urgente, quum noctu in insulam descendisset, orta inter suos, lociq; incolas contentione ac pugna, Althemenes suis auxilio accurrens, iaculo inscius patrem occidit. Qua ex re Althemenes dolore ingenti percussus, quū tantæ uim calamitatis ferre non posset, fugiens hominum cōsortia, ac sermones, solusq; per deserta, in uiciq; loca aberrans, dolore consumptus expirauit: cui à Rhodij postmodum honores heroum impensi sunt, paulò ante Troianum bellum. Tlepolemus Herculis filius, ob Licynij cædem, ab se inscio interfecti, ex agro sponte fugiens, secundum oraculi responsum, quod super colonia deducenda cōsuluerat, cum certis populis transcendit in Rhodum, ibiq; ab incolis susceptus, habitauit. Factus deinceps insulæ rex, & patriam omnem reddidit insignem, & iuste imperauit. Inde ad illum cum Agamennone profectus est, regni administrationē Butoto, qui ex agris cum eo fugerat pmissa. Is uir bello clarus, in agro Troiano defunctus est.

Phorbantē

Tlepolemus:

QVONIAM Rhodiensium rebus Cherronesi qui locus eis op-
 positus est, quædam sunt immixta, haud abre censemus & ipsa
 literis tradere. Cherronesus olim, ut nonnulli tradunt à natura lo-
 ci qui Isthmos dicitur, ut uerò scripserunt alij Cherroneso, qui eis
 imperauit oris, nomen traxit. Haud multò post huius imperium, uolunt Cu-
 retes quinq; ex Creta eò transfretasse, illorum posteros qui ab Ioue & Rhe-
 orti sunt, inq; Ideis montibus Cretæ educati: ij in Cherronesum haud parua
 classe nauigantes, Cares in ea habitâtes expulere, omnemq; eam subactam
 patriam, in quinq; distribuerunt parteis, condita à quoq; eorū sui nominis ci-
 uitate. Paulò uerò post Inachus Argiuorum rex, amissa lo filia Cyraum præ-
 stantem ducem cum haud contemnenda classe, ad eam inquirendam desti-
 nans, reditum absq; filia interdixit. Verum quum diutius uarijs peragratis
 orbis locis incassum quæsitæ esset, ex Caria Cherronesum contempta patria
 petiuit. Deinde partim suadendo, partim cogendo, quorundam locorum rex
 factus est: ciuitate ab eo nomine suo condita. Vtilitati publicæ intentus, ma-
 gna gloria apud subditos uixit. Triopas deinceps cõtaminatus cæde fratris,
 cum in Cherronesum puenisset, à Mellisseo rege cædis purgatus, in Thessa-
 liam transit. Deucalionis filijs. belli præsidio futurus, pulsus inde Pelasgis, a-
 grum Doreum sortitus est. Quum templum Cereris euertisset, eius mate-
 ria abusus est ad regiæ constructionem. Igitur incolarum odio contracto, ex
 Thessalia fugiens cum populis qui secum nauigarant, in Cnydiam uenit: in
 qua & urbem condidit sui nominis Triopiam. Inde profectus & Cherrone-
 sum cœpit, & ei conterminæ plurimam Cariæ partem. De Triopæ genere
 plures scriptores, poëtæq; dissentiunt. Nam tradunt quidam ipsum ex Cana-
 ce Aeoli filia, Neptunnoq; alij ex Lapitho Apollinis, Scibaq; Penei ortū.
 Est in Castabo Cherronesi templum sanctum semideæ, de qua quū multa
 uariè ferantur, haud silendum uidetur. Verum nos id quod magis increbuit,
 quodq; consentiunt accolæ referemus. Staphilo ac Crisibtheo fuisse tradunt
 filias treis: Molpadiam, Rheam, Partheniam. Rheam ab Apolline compres-
 sam, grauidam esse factam. Patrem iratum tanquàm ab homine corruptā
 filiā, in arca inclusam, in mare deiecit. Quæ quū in Delum appulisset, filiū
 genuit nomine Anium. Mulier præter opinionē salutē affecuta, infante post
 partum supra Apollinis altare posito, deū orauit, ut si ex eo esset genitus, pue-
 rum saluaret. Apollinē dicūt abscondito infante, eius educandi curam cœpisse,
 doctumq; deinde diuinandi artem, magno honore affecisse. At uerò Molpa-
 diam, Partheniãq; Rheæ sorores, patris custodientes uini amphorā, paulò
 antè inter homines reperti, somnus oppressit, interim nutrita apud eas sus,
 thalamū ingressa, uini amphorā fregit. Quo dissipato, uirgines patris iracun-
 diā ueritæ, quū ad littus confugissent, è saxo se in mare precipitauerunt. Appollo in
 earum

earum

earum sororis gratiam manibus susceptas, in Cherronefi urbicis incolumneis detulit. Partheniæ in Bubasco Cherronefi diuū honores habitū, & phanū adificatum, Molpadia in Castamum accedens, prædicatione Apollinis semideæ dicta, apud Cherronefos in honore fuit. In eius sacris, propter casum, qui ex uino accidit, melicrato libant. Tangentem uerò, aut edentem porrum, nequaquam fas est templū ingredi. Ad eò autē postmodum semideæ religio excreuit, ut non incolæ solū, sed exteræ quoque gentes ad id templū proficiscerent: sacris, donisque egregijs deam colentes. Quod uerò maximū habet, Persæ imperantes Asiæ, quū omnia Græcorū loca sacra expilassent, solū huius semideæ templum intactum liquere. Latrones insuper singula rapietes, hoc solū haudquaquam muro cinctum, ut absque periculo spoliari queat, inuiolatum sinunt. Huius rei causam tradunt, deæ communem in omneis beneficentiā. Nam & egras per somnum curas morborum docet, & multis insuper sanitate desperantibus salutem præbet. Mulieres præterea parturientes, à laboribus ac uitæ discrimine hæc liberat dea. Quo factum est, ut plurimorū qui salutem affecuti sunt donis refertum templum existat, neque custodibus, neque mœnibus, sed religione tutis, & de Rhodo, Cherronefosque hæctenus.

NUNC AD CRETAM TRANSEAMVS.

VI prius Cretam inhabitauerunt, antiquissimi dicunt Etheo Cretæ indigetes fuisse. Horum rex Cretas fuit plurimarum in ea insula rerum quæ ad uitam mortalium conferrent, inuentor. Pluris quoque deorum apud eos fabulantur extitisse, quos propter beneficia hominibus impensa, ut deos posteri coluerunt: de quibus singulatim recensebimus, eos imitati qui Cretensium gesta conscripsere. Primi qui quidem memoriæ tradantur, in Creta circa Idem habitauerunt, Idei Dactili appellati. Hos quidam centum fuisse numero tradunt, alij decem: qui eo nomine uocati sunt, ob parem numerum manuum digitorum, in quis est Ephorus. Volunt nonnulli Ideos dactilos ex Ida, quæ est in Phrygia extitisse, indeque cum Migdono transcendisse in Europam, diuinandi quoque arte peritos, docuisse cantum, initiationes ac mysteria. In Samothracia uerò magnam sui admirationem præbuere incolis, quo tempore Orpheus ferunt ingenio adpoësim, melodiæque præstanti, horū discipulū, primū ad Græcos iniciandi morē, mysteriæque attulisse. Idei dactili tradunt, ignis usum, ac æris, ferrique naturā, quoque modo fabricarent in loco quē Berecynthū dicunt, inuenisse. Quū magnorū bonorū generi hominū haberent auctores, immortalium honoribus donati sunt. Scribunt etiā unum ex eis appellatū Herculem, qui quū gloria

*Creta.
Cretas rex.*

Idei dactili.

*Berecynthus.
Hercules.*

excelleret,

Olympia cer-
tanina. excellere, Olympiā instituerit certamina. Posteras uerò nominis similitu-
dine ductos, esse opinatos ab Hercule Alcmenæ ea certamina instituta. Ho-
rum afferunt antiquitus, & nūc usq; extare uestigia, quòd fœminæ plures ab
hoc deo cantus quosdam sumant, ac præstigiōsa quædam faciant, tanquā
& ipse incantator extiterit, & initiationibus deditus. At hæc plurimum alie-
na sunt ab Hercule, qui est ex Alcmena ortus. Post Ideos dactilos secuti sunt
Curetes. Curetes nouem, quos quidam ex terra genitos uolūt. Alij progeniem Idei da-
ctilorum, habitasse autem in montibus ac conuallibus arborum plenis, te-
cta ac indumenta, quæ natura præberet, nondum repertis domibus, habentes.
Quum prudentia eminent, multa ad uitam utilia ab eis inuenta sunt.
Nam primos omnium greges coëgisse, aliquaq; mansuefecisse pecora. Mel-
lis insuper & sagittandi uenandiq; modum induxisse perhibent. Hominum
quoq; cœtus, ad communem uitæ, & legum disciplinam, illos instituisse fe-
runt. Repperisse insuper ensem galeam, ac cum armis saltandi morem: quo-
rum strepitu permagno Saturnus deceptus est. Aiūt præterea Iouem clam
Saturno ab Rheâ matre datum, ab his fuisse nutritum: de quo quū singula-
tim scripturi simus, paulò altius narratio repetenda est. Tradunt Cretenses
Curetum tempore Titanas in Gnosia habitasse, ubi & nunc quoq; fundamē-
ta uisuntur domus, in qua educata Rheâ est, atq; antiquū cypressorū nemus.
Fuisse autē sex numero uiros, fœminas quinque, ex cœlo & terra natos quidā
tradunt, alijs ex uno Curetū matre Titetâ, à qua & id nomen sumpsere. Ma-
res quidē fuere Saturnus, Hyperion, Conis, Iapethus, Creius postremus Oce-
anus. Horum sorores Rheâ, Thetis, Memoria, Phœbe, Tethis. Hi omnes
rei alicuiusquæ usui hominū esset inuētores, honores, nomēq; sempiternū
adepti sunt. Saturnus natus maior rex factus, homines ex agrestibus, in culta-
ta, ad mores, legesq; & humaniorem cultum deduxit. Quæ ex causa quū ma-
gna esset apud omnes fama, plura orbis loca peragrauit: exhortans ad iusti-
tiam singulos & animi uirtutē, obq; eam rem subditos suos bonis moribus
institutos, reddidit probitate fœlices. Imperauit maxime quæ ad Hesperum
pertinent locis, maximo in honore apud omnes habitus: ideo usq; ad poste-
riora tempora, & à Romanis, Carthaginensibusq; ac alijs proximis genti-
bus, cerimoniarum, sacrarumq; præcipua Saturno fiunt. Multa uerò loca ab eo uo-
men sumpsere. Et quum legibus homines obtemperarent, nulla iniustitia
apud eos erat, sed omnes eius imperio parentes, summa cum uoluptate fœ-
licem uitam agebant. Horum testis est poëta Hesiodus: qui eadem in suis
carminibus affirmat. Huiusmodi Saturni fabulæ feruntur. At Hyperion,
solis ac lunæ, aliorumq; astrorum motus horasq; primum summa cura, ob-
seruationeq; ab se percepta, cæteris noscenda tradidit, ideoq; horum parens
nominatur, ueluti ipsorum naturæ contemplator. Ex Saturno ac Phœbe
orta Latona est. Ex Iapetho Prometheus, quem nonnulli scriptores tradunt
ignem

Titanes cœli
flij, terræ filij
Titetâ.

Hyperion.

Latona.
Iapethus.

ignem ab dijs furto sublatum, hominibus dedisse, Sed ab eo constat illa, quibus ignis alitur reperta. Ex Titanibus uero Memoriam tradunt loquedi mo- Memoria.
 dum adinuenisse, ac rebus imposuisse nomina: licet à quibusdam ea Mercurio tribuantur. Huic quoque deæ rerum memoriam, à qua & nomen sortita est, assignant. Themintum diuinandi artem, tum sacra, cultusque deorum in- Themis.
 trodusse dicunt, eaque quæ ad beneuendum & pacem pertinent ostendisse, ideoque conditores legum, sacrorumque custodes eos, qui deos colunt, & homi- Apollo.
 num leges seruant dictos. Apollo quidem traditur quum esset responsa daturus Themim consulere solitus, tanquam diuinandi artis inuentricem. Hi dei quoniam in plurimis profuerunt mortalium uitæ, non solum immortalis honores adepti, sed primi Olympum post obitum habitare existimati sunt. Sa- Saturni filij.
 turnus ac Rheæ, Vestam, Cererem, Iunonem, Iouem, Neptunum ac Plutonem genuerunt. Horum Vesta structuram domus inuenisse fertur. Iuppiter Iuppiter.
 postmodum apud omnes ferme homines ob hoc beneficium honorari eam, sacrisque coli uoluit. Ceres frumenti, quod forte inter alias herbas nascebatur Ceres.
 ignotum cæteris, prima usum adinuenit: docuitque homines nascendi, seruandique & serendi modum. Est autem ab ipsa frumentum antegenitam Proserpinam repertum. Nam post eius à Plutone raptum, frumenta omnia, tum in Iouis odium, tum propter dolorem filie incendisse ferunt. Sed ea inuenta, & Triptolemus.
 reconciliatam esse Ioui: & Triptolemo frumenti dedisse semen, mandasseque ut Leges.
 cum omnibus id donum participans, modum seminandi monstraret. Traditur à nonnullis illam leges quoque dedisse, quibus homines iuste uiuere assuescerent: unde & Legifera dicta est. Et quoniam maximorum bonorum causa humano generi extitisset, ab omnibus non solum Græcis, sed Barbaris quoque, ad quos frumenti peruenit usus, honoribus, sacrisque solemnibus ac celebritate præcipua colitur. Nonnulli de frumenti inuentione secus sentiunt, penes se eam primò deam apparuisse, frumentique naturam & usum penes se repertum asserentes. Nam traditur ab Aegyptiis Cererem & Isidem eandem esse deam, Ceres.
 primamque in Aegyptum attulisse frumentum, Nilo Aegypti campos irrigante, Isis.
 omni que regione ad ferendos fructus optimè sita. Athenienses quamuis inuentionem frumenti fateantur, uolunt tamen aliunde in Atticam delatum, locumque qui id primò donum suscepit Eleusinam appellant: eò quod ab alijs Eleusina.
 id semen ad eam oram sit asportatum. Siculi, quum insula Cereri ac Proserpinæ sacra existat, æquum censent frumenti usum ei primum patriæ fuisse Frumentum.
 ostensum, quam in primis amarit. Haud enim uerisimile est, eam regionem quam ut propriam Cereris, admodum fructiferam præstitisset, postremam huius beneficii participem effecisse: præsertim quum in ea insula & filie raptus contigisset, & frugum esset fertilis, ubi etià sua sponte, prout poëta tradit, nascatur ordeum ac frumenta. Sed de Cerere hæc tenus. De dijs uero alijs ex Saturno Nauigatio.
 & Rheæ natis, Neptunus secundum Cretensibus, primus nauigandi arte inuenta,

classē instituit, eiusq; præfectus est à Saturno factus. Quapropter traditū
Neptunus. est posteris Neptunum imperasse mari, sacraq; ei à nauigantibus facta. Ad
Equi. dunt etiam Neptunum equos primum domuisse, artemq; equitadi ab illo
Plutonis in- traditam: ex quo Hippius sit appellatus. Plutonem uolunt sepulchrorum, fu-
uenta. nerumq; honorumq; qui mortuis impenduntur, usum introduxisse: quum
 antea nulla eorum apud homines esset consuetudo, quæ causa extitit, ut uita
Iuppiter. functis dominari existimaretur. antiquitate illi huius curæ principium tribu-
 ente. De Iouis genere atq; imperio dubitatur. Nam quibusdam placet post-
 quam Saturnus ad deos transijt, suscepisse regnū, non uipatrem expulisse, iu-
 steq; & legitimè regno potitum. Alij Saturno uolunt in ortu filij responsum
 fore, ut ab Ioue ui regno pelleretur: quæ res Saturnū impulit ut filios sæpius
 perimeret. Idægreferēs Ceres, quū uiri animus placari non posset, Iouem in
 Ida ab se editum, clam nutriendum Curetibus iuxta Idæ montem habitanti-
Amalthea. bus, dedit. Hi in antrum ad nymphas, commendata illis infantis cura, detule-
 runt. Lacte capræ: quæ Amalthea dicta est, melleq; educatus est. Multa insu-
Omphalia. per Iouis, tum generis, tum educationis aiunt in ea insula extare uestigia. Nā
Ida. quum à Curetibus infans ferretur, tradunt Omphalum iuxta fluuium Tri-
 tonum cecidisse. Ex quo & ora illa ab eo quod accidit, ideo sacra Omphalia
Apes. cognominatur: & propinquus ager est Omphaleos appellatus. In Ida antrū
Iouis ubi nutritus dicitur, sacrum est, & circa illud prata manēt intacta. Verum
Laudes. quod de apibus mirabile dictu tradūt fabulæ, minimè uidetur prætereundū,
 Iouem scilicet in sempiternam amoris erga eas memoriam, illarum colorē
 immutatum, inq; æris uertisse aurati. Quamuis autem locus is admodum
 excelsus, asperq; situ, uentis quoq; agitato, niuib; sit infestus, nullo tamen
 apes incomodo, aut molestia afficiuntur. Capræ, quæ eum nutriūt, & alij sunt
 honores impensū, & locus eius est Heniochus uocatus. Adolescentiam egres-
 sus, in Ida ubi genitus est ciuitatē condidit, cuius postmodum destructæ eti-
 am nunc extant reliquiæ. Excessit hic deus fortitudine & cæteris uirtutibus
 omneis. Accepto enim post Saturnum regno, maxima, plurimaq; contulit
 ad hominum uitam. Primus omnium iustitiam docuit mutuo seruari, in-
 ter mortaleis, omni uí atque iniuria remotis. Lites ac contentiones iudicio
 auferens, singula quæ ad beneuendū ac pacem pertinere summa ope pro-
 curauit, bonos ad uirtutem exhortatus est, improbos timore coërcuit, ac pœ-
 na. Omnem penè orbem circuiens, bello impijs ac prædonibus indicto, æqui-
 tatem ac leges introduxit. Per id tempus & Gigantes ab eo sublatos aiunt: in
Gigantes. Creta quidem Milinum, in Phrygia Tiphonem. Antepugnam quæ cum Gi-
Milinus. gantibus in Creta habita est, Iouem sacrificasse dicunt Soli, Cælo, ac Ter-
Tiphon. ræ bouem. Quæ sacra Iouem fore superiorem portendentes primum uireis
 & ab hostibus defectionem, tum finem belli futurum monstrarunt. Museus
Museus. quippe ab eis desciiuit, obq; id ei honores tributū, ab dijs autem omnes hostes
 cæsi sunt. Sed & alios quoq; dijs præsidium belli tulisse aduersus Giganteis
 constat

constat: Macedones quidem circa Palenem, Italos in campo quem olim à lo
 ci cōflagratione, Phlegreum, postmodum Cymeū cognominarūt. Animad
 uersum esse ab Ioue in Gigantes ob eam causam dicunt. Ex magnitudine ac
 robore corporis confisi, aduersiq; legibus, & multa egerint in homines in iu
 sta, & p̄p̄inquas genteis in seruitutē redegerint, bellumq; his intulerint, qui
 ob singularia in omnes nationes beneficia dei sint existimati, Feruntur ab Io
 ue non solū impij, nefarijque delati, sed etiā dijs, heroibusq; ac hominibusq; be
 nemerētibus honores impēsi p̄pter eius beneficentiā, imperijq; magnitudinē
 omnium consensu, & regnum perpetuum tributum est, & habitatio in Olym
 po. Sacrificia in super illi supra ceteros statuta. Postea uerò quā in cœlum
 delatus est, memoria nominis eius animis hominū in quos beneficia contulit
 ad eō infixā permanfit, ut omnium quæ in cœlo fierent, uelut hymbrium, toni
 truum, ac fulminū, ceterorumq; eiusmodi potens existimaret: itaq; quod
 uitæ causa hominibus esse uideretur, quū fructus terræ ad maturitatē perdu
 ceret, Iouē dixere. Patrē uerò tum quia singulorū suscepit, summa cum be
 neuolentia curam, tum quia tanquā dux hominibus extiterit rectē uiuēdi.
 Imperator ac rex, ob imperij amplitudinē. Consultor ac prouidus, p̄pter con
 sulendi prudentiā appellatus est. Tradunt etiā Palladem in Creta ex Ioue
 apud fontē Tritonis fluminis ortam, ex quo Tritonia dicta, & nunc quoq;
 apud eos fontē ubi nata est, huic deæ sacrarūt. Fabulantur præterea nupti
 as Iouis & Iunonis in ora Gnosiæ, fluuio Therino proxima, ubi nunc tēplum
 est, factas: sacra q; quotannis sanctē ab incolis fieri, nuptias prout olim factæ
 traduntur, repræsentantibus. Ex Ioue Cretas uolunt, Venerem, Gratias, Lu
 cynam, Dianam & eas quas dicunt Horas, Eunomiam, Iustitiam, Pacem,
 Palladem, Musas, Deos uerò Vulcanū, Martem, Apollinem, Mercuriū, Ho
 rum cuilibet, ut perpetua apud omnes uigeret memoria, ab se inuentorum,
 gestorūq; Iuppiter laudem & honorē tribuit. Veneri nanq; maturā uirgi
 num ætatem, aliarūq; curam rerum, quæ nunc etiā circa nuptiarum sa
 cra ac fœdera in eius cultum celebrant, dedit. Sacrificant autē omnes, prius
 Ioui perfectori, Iunoniq; perfectrici, quoniam hi primī duces, inuentoresq;
 omnium exiterunt. Gratijs quæ ad oris speciem ac partium corporis formā,
 decoremq; spectent, in super beneficij & gratiæ retributionē. Lucinæ parien
 tium curam, officiumq; eorum, quæ parturientes præfecerūt. unde & in par
 tus discrimine ac difficultate, hanc mulieres præcipuē inuocāt deam. Ad Dia
 nam tradūt infantium ac ciborum quos id ætatis postulet, officium pertine
 re, qua ex causa puerorum nutricem uocari dicunt. Earum quas Horas di
 cunt datum est, suum cuiq; munus ad uitæ cultum & mortalium commodi
 tatem. Nil em̄ est uitæ hominum ad fœlicitatē comparandā utilius, quā
 leges, iustitia, ac pax. Palladi olearum, oleiq; educendi inuentionē tribuunt.
 Nam ante huius deæ ortum erat hæc arbor cum alijs syluestribus immixta.
 Olei usus aberat, cum esset ignota. Hæc olei exprimendi modum inuenit.

Palene.
 Phlegreus
 campus.
 Cymeus cam
 pus.

Iouis laudes.

Fabula de Iou
 nis & Iunonis
 nuptijs.

Hora Iouis
 filia.

Lucinæ à pari
 entibus inuoc
 catio.

Olei Pallas in
 uentrix, uestrū
 edificiorū &
 tibie.

Addunt ipsi quoque uestium apparatus & ædificandi artem, multaque præ-
 terea uolunt in cæteris artibus hominibus profuisse. Nam & tibiã, earumque can-
 tum, & plurima instrumenta, ad uaria opificia, ex quibus oparia dicta est, ad-
 inuenit. Musis à patre concessa est literarum inuentio, & carminum quæ Poësis
 appellatur ratio. Nam qui dicunt Phœnices à Musis perceptas literas tradi-
 disse, postmodum Græcis, in sunt, qui cum Cadmo in Europam nauigarunt. Ex
 quo à Græcis literæ Phœnicæ appellatæ sūt. Verum Phœnices à primordio
 non literas inuenisse uolunt, sed earum formam tantum immutasse, earumque literarum
 forma quam plurimi homines uterentur, hoc cognomine uocatas. Vulcanum
 ferri, æris, auri, argenti, omniumque quæ igne fabricantur, artem inuenisse fe-
 runt, earumque cæteros docuisse. Quapropter harum rerum opifices omnes, uota sa-
 craque huic deo maximè facientes, ignem in æternam memoriã suscepti beneficii
 Vulcanum uocant. Martem fabulæ tradunt primum fabricatis armis armasse
 milites pugnandi, accertandi morẽ induxisse: eos qui dijs aduersi essent, in-
 terficiendum. Apollinẽ cithara, eiusque musicæ inuentorẽ ferunt. Medicinæ in-
 super scientiã, diuinandi arte perceptã, qua olim infirmi erant, morbos cura
 resoluti primũ attulisse. Arcus insuper, sagittandi, extitisse repertorẽ. Qua ex
 causa Cretenses præcipuè arcu delectati sunt, quẽ Scythicum nominarunt. Aescu-
 lapius ex Apolline atque Ariadna ortus, pluribus à patre in medicina perce-
 ptis, chirurgiam & medelarum compositionẽ, radicum insuper uirtutes adinue-
 nit. Adeo autem medicinæ artem extulit, ut uelut eius inuentor, & auctor uene-
 raretur. Tribuunt præterea Mercurio præconiã, discidiã, ac fœdera: quæ
 in bellis fiunt. Præcones quoque adiciunt, internuncii esse solent ob eam rem
 ab hoste tuti. Unde & ipsum communẽ utrisque dicunt, cum ambobus utilita-
 tis cõmunis ac pacis mutuaẽ interpres existat. Mensuram insuper ac pondus, &
 mercaturæ quæstũ reperisse affirmant, occulteque inuicẽ peculandi modum.
 Præco etiã deorum traditur, nunciisque optimus, quoniã mandata diligẽter p-
 ficiat: unde & interpretis nomẽ assumpsit. Nõ quod nominũ, aut orationis,
 ut quidã tradunt fuerit inuentor, sed quia diligentius quam cæteri mandata
 referat. Palæstrã eum introduxisse, & ex testudinis forma lyram adinuenisse
 aiunt. Post Apollinis cum Marsia, qui & superior fuit contentionẽ, postque sum-
 ptam præter equum à uicto pœnam, penitus Apollinẽ dicunt, citharæque ef-
 fractis chordis musica aliquandiu abstinuisse. Dionysium uitis repertorẽ, ui-
 ni, que cõficiendi rationẽ, & fructuum in longiorem usum seruandorum curam &
 modum docuisse scribunt. Hunc in Creta ex Ioue & Proserpina natum Op-
 pheus tradit, inter initiationes à Titanis discerptum. Plures uerò fuisse Dio-
 nyfios iam antea scripsimus diligentius. Cretenses ea coniectura hunc deum
 asserunt apud se ortum, quod duæ insulæ apud eos sinus qui appellantur Dydi-
 mi ab eo Dionysia, quod nulla alia in orbis parte fecerit, sunt uocata. Hercu-
 lem ex Ioue genitum multis annis ante eum qui fuit ex Alcmena genitus fabu-
 lantur. Huius mater incerta est, hoc tantum constat illum corporis uiribus
 præstan-

præstantiorem cæteris orbem perambulasse, delentē iniquos & feras bestias ac monstra domantem, inuictus quoq; absque timore in libertatem homines uindicauit: quibus beneficijs honores immortalium ei sunt ab hominibus impensi. Qui uerò posterior ex Alcmena fuit Hercules, quoniã prioris uirtutes est imitatus, & immortalitatem assecutus est, & ppter nominis similitudinem, idem qui prior creditus: ideo & superioris gesta, huic fuerunt ueri inscitia ascripta. Asserunt quoque superioris Herculis operũ, impensiq; honoris in Aegypto uestigia esse, & ab eo conditã ciuitatẽ Britomartẽ. Etiam Dycinnam dicunt in Creta genitã, tradũt ex Ioue ac Acamarchide, Euboli Cereris filij. Hæc retia ad uenandũ inuenit, ex quo & Dycinna est cognominata. Consuetudine Dianæ utebatur, quòd causam præbuit, ut quidã Dycinnam, Dianamq; eandem esse existimarẽt: quam deam sacris, templisq; Cretensibus coluere. Qui uerò Dycinnã à rebus piscatorijs quas fugerat insequente coitus gratia Minoë uolunt denominatam, procul à uero sentiunt. Non enim credendum uidetur deam in eam egestatem compulsam ut auxilia hominum imploraret: quũ esset maximĩ deorum filia, neq; Minoën tantæ impietatis culpare decet. præsertim quũ fuerit omnium cõsensu habitus iustus uir, & probatæ uitæ. Plutonem natum tradunt in tripode Cretæ, ex Cerere & Iasone. Eius genus bifariam ferunt. Nam quidam uolunt quũ Iason terrã seuerit, adhibita culturæ diligentia, aded uberem percepisse fructum, ut qui id conspexerunt, à messium fertilitate illum Plutonem nominarunt. Vnde & à posteris is, cui census superesser, habere Plutonem existimatus est. Alij tradunt Cererem ac Iasonem puerum genuisse appellatum Plutonem, qui cultũ uitæ, pecuniasq; coaceruare, ac in usus custodire primus monstrauit: quũ antea parua congregandã, seruadãq; pecuniæ fuisset cura. Hæc de dijs quos Cretensibus apud se natos uolunt, scribuntur. Sacra uerò, honores, mysteria, cerimonias, ab se hoc pacto ad alios arguunt transmissas. Nam cerimonias quas Arhenienses omnium celeberrimas in Eleusina faciunt, quæq; in Samothracia, atq; in Thracia, unde in eas Orpheus sumpsisse traditur, fiũt in Gnosso apud Cretam, prisca lege statutoq; celebrantur. Quo palàm est eiusmodi cerimonias ab eis ad alias genteis fuisse traductas. Quæq; apud cæteros secrete traduntur, eas palàm omnibus noscendi facultatem apud Cretensibus esse. Asserunt autem plureis deorum ab ipsis profectos, magna orbis parte ab eis peragrata, beneficos in genus humanum extitisse, atq; ab se inuentorum artem, usumq; docuisse. Nam Ceres quũ in Atticam peruenisset, inde in Siciliam transijt, postea in Aegyptum, quibus in locis frumẽti ferendĩ cultũ monstrauit: summoq; propterea in honore habita est. Venus in Sicilia commorata est, circa Orycem: in Cypro circa Cytherum ac Paphum: in Asia circa Syriam. Obhas peregrinationes Venerem, tum Ericinã, tum Cythereã: tum Paphiam, tum Syram incolæ appellarunt. Eodem modo plurimũ temporis Apollo circa Delum ac Lyciam, Delphumq; uersatus est. Circa Ephe-

Hercules posterior ex Alcmena ortus.

Dycinna inuenta.

Minos uir probatæ uitæ.

Pluton. Iason.

Cereris loca.

Veneris loca.

Apollinis loca

Diane loca. sum, Pontum, Persidem & Cretam. Diana itaq; & à locis ac gestis eorum sumptis nominibus, hūc Delium ac Pithium appellarunt: hanc uerò Ephesiam, Cresiam, Tauropoliam quoq; ac Perseam quū ambo essent in Creta nati. Colitur & à Persis plurimum hæc dea, cui mysteria instituerunt Barbari: quæ ab hoc usq; tempus Persea dicuntur. His similia, & de cæteris dijs quæ longum esset recensere tradunt. Longo post deorū ortū tempore, plureis heroēs in Creta ferunt extitisse: quorum nobilissimi Minois ac Rhadamāthi fuerūt ætate, ex Ioue ac Europa Agenoris, quam tauro deorum prouidentia aduectam in Cretam tradunt geniti. Minos ætate prior regnauit in insula, in qua multas urbeis, interq; eas nobiliores treis condidit, Gnosiam in ea insulæ parte, quæ Asiam respectat. Vulcaniam iuxta mare meridiem uersus, Cydoniā in eis locis qui Peloponneso oppositi ad occidentem uergunt. Leges præterea multas Cretensibus dedit, simulans eas ab le in quadam spelunca meditas. Classem insuper parauit, qua plureis propinquas insulas sibi subiiciens, Græcorum primus est maris imperio potitus. Quū eius magnum uirtutis, ac iustitiæ nomen esset, transijt in Siciliam aduersus Cocalum: de quo in Dædali rebus, cuius causa bellum mouit, scripsimus, Rhadamāthum scribunt omnium iustissimum, latrones quoq; ac celestos uiros, cæterosq; improbos acri affecisse pœna. Multarum insularum imperio potitus, magnam Asiæ maritimam partem tenuit, singulis eius imperio se sponte ob iustitiæ famam tradentibus. Is Erithroni ex filijs, ij Erithri ab eo uocati sūt, regnum permisit, in opinione Ariadnes Minois filiæ, Chium ferunt dedisse, quem nonnulli fuisse Dionysium uolunt, atq; à patre uini faciundi modum didicisse. Cuilibet ex alijs filijs, aut insulam aut urbem Rhadamāthum dedisse traditur. Thoanti Lemnum, alij Curnū: Pamphilo Peparethum: Euambio Maronam, Alcedo Parum, Anioni Delum, Andreo, quæ ab eo nominata est Andrum. Propter singulare iustitiæ nomen, illum apud inferos bonorum ac malorum iudicem factum fabulæ ferunt. Ob eandemq; iustitiam Minoem quoq; pari honore fungi. Tertium fratrem Sarpedonem scribunt, cum magna manu in Asiam profectum, Lyciam tenuisse. Huic Euander filius in regno successit, sumptaque uxore Deidamia, Bellerophōtis filia, Sarpedonem genuit: qui cum Agamennone Troiano affuit bello. Et hic, ut quidam tradunt, Iouis filius. Minois fuisse filios aiunt, Deucalionem ac Molum. Ex Deucalione, Idomeneum, ex Molo Mirionem genitos cum nauibus nonaginta ad Ilium cum Agamennone profectos, reuersosq; postea in patria diem suum obiisse, honorificeq; sepultos, deorum honores fuisse assecutos. Horum sepulchra in Gnosio hac ostenduntur inscriptione: Gnosij Idumenci sepulchrum, Aspice in quo ego Mirion Moli filius, propinquus iaceo. Hos ut nobiles heroēs Cretenses colunt sacris, in bellorum discrimine eorum præsidium inuocantes. Nunc nationes quæ Cretensibus immixtæ sunt referentur. Scripsimus antea Theocrites, qui dicebantur Indigetes insulam habitasse. Multis uerò postmodum seculis,

seculis, propter bella ac seditiones errantes, Pelasgi in Cretam appulsi, tenuerunt in insulae partem, Tertij Dorienfes traduntur in insulam uenisse, duce Dorus. *Dorienfes. Dorus.* ro, Tetacmi nepotes, Huius populi pars maior fertur ex locis Olympo propinquis simul conuenisse; pars uero quaedam ex Acheis qui sunt in Laconia dororum pollicitationibus alleciti. Quartum genus eorum qui in Cretam appulerunt, fuerunt Migades Barbari, qui consuetudine Graecorum lingua ex frequenti usu percepta, postea Minois, Rhadamathi que imperio paruerunt. *Migades.* Postremo post Cycladarum descensum Argiui, Lacedaemoni que, missis coloniis tum alias quasdam, tum has insulas occuparunt, in que eis nonnullas ab se aedificatas urbeis, de quibus alias dicitur inhabitari. Verum haud mirum debet uideri, quum plures qui gesta Cretensia scripsere admodum dissentiant, nos quoque ea quae non omnes sentiant, scribere. Eos enim sumus secuti, quos uero similia tradere existimauimus: quaedam ab Epimende theologo, quaedam ab Osiade, alia a Soficrate, nonnulla a Laoscherinide sumentes, & de Creta haecenus.

DE LESBO, CHIO, SAMO, CHOO.

NVNC ad Lesbum transeamus. Hanc insulam olim uariae gentes ad eam nauigantes incoluerunt. Pelasgi primum eam tenuerunt, quum antea deserta esset. Nam Xanthus Triopi filius, Pelasgorum qui ex Argo uenerant rex, partem Lyciae tenens, Argis qui secum accesserant imperauit. Deinde Lesbum cuius oribus uacua petes, agro Pelasgis diuiso, insulam quae Issa prius dicebatur, ab eis Pelasgiam uocauit. *Issa.* Deinceps septima progenie, ob diluuium tempore Deucalionis factum, quum multi in ea interissent, accidit ut aquarum inundatione desereretur. Macareus postea quum in eam peruenisset, insulae pulchritudine conspecta, *Macarensis* in ea permansit. Iserat ut Hesiodus, alii que poetae nonnulli tradunt, Cyrenae, & Iouis filius, qui quum habitaret in Oleno, quae patria tunc Iados, nunc *Iados.* Achaia dicitur, assumens tum Ionas tum genteis alias, nauigauit in Lesbum. *Achaia.* Deinde, tum uirtute insulae, tum humanitate ac iustitia plurimum ad auctis *Lesbus.* opibus, propinquas insulas possedit: agris qui inculti erant diuisis. Post haec tempora Lesbus filius Lapithi qui erat ex Coclo Hippoti, secundum quoddam oraculi responsum, cum suis domesticis nauigans, in hanc insulam sumpta in uxorem Macarei filia Methinna nomine, una cum ea in insula permansit. *Methinna.* Quum uir factis clarus euassisset, & insulam ab se, & populum Lesbium cognominauit, Macareo praeter alias Mytilene, ac Methinne filiae ortae sunt, a *Mytilene.* quibus & ciuitates sumpserunt nomen. Is cupiens propinquas insulas in potestatem redigere, colonia in Chium missa, filium ei praefecit. Deinde alterum de *Chios insula.* stinauit in Samum nomine Cydrollum, qui in ea regnauit. *Samos.* *Cydrollus.*

Leucippus. præfecit regem. Deinceps in Rhodum cum pluribus colonis misit Leucippum, quos accolæ propter eorum infrequentiam communicatis agris, libenti animo susceperunt: loca in insulæ opposita eo tempore propter diluuium magna, grauique afficiebantur calamitate. Nam continuis hyemribus, ob corruptos terræ fructus, sterilitate suborta, infectus aër, pestem urbibus intulit, insulæ uerò uentis agitata, quæ aère essent salubri, ac fertiles frugibus, suos incolas beatos reddidit. Ex quo ob rerum ubertatē *Fortunata* sunt cognominata. Nonnulli Beatos à Macareo atque Iono, quorum filij in eis regnauere dictas uolunt. Hæ denique in insulæ, omnibus propinquis, non solum præcis, sed & nostris quoque temporibus bonitate soli, locorumque amenitate, tum uerò salubritate aëris, felicitatē præstant, utque uerè dici felices ac beatæ queunt. Macareus uerò in Lesbo regnans, legē scripsit ad communem utilitatem, quam Leonem ab eius animantis uirtute, & robore appellauit. Deinceps uerò nonnullis seculis post coloniā in Lesbum missam, insula Tenedos hoc pacto inhabitata est. *Tenus.* Tenus Cycni filius imperauit coloniæ, quæ est in Troade, uir propter uirtutem insignis. Hic congregatis colonis, patriam relinquens, nauigauit in insulam desertam, nomine Leucophorim. Distributis his qui cum eo accesserant in insulæ agris, conditaque urbe, ab se Tenedon insulam uocauit. Is quæ iustè imperaret, multis beneficijs omnibus gratus, & magna uixit gloria, & post obitum inter deos relatus est. Nam templo illi constructo, institutis sacris. Ad posteriora secula non uidentur omittenda, quæ de eo, qui urbem Tenum condidit, apud Tenedios memoriæ tradunt. Ferunt enim Cycnum patrem, uxoris calumnia inductum, filium Tenum in arca positum, in mare deiecisse. Hæc tempestate acta, quæ in Tenedum appulisset, Tenus mirabili deorum ope salutem consecutus, insulæ postea imperauit: uir præclarus, ac iustitia, uirtutibusque alijs honores immortalium potitus. Verum propter cuiusdam tibicinis testimonium, qui noueræ infidijs fauerat, legem sanxit, ne quis tibicen templum ingrederetur. Belli Troiani tempore quæ Achilles post Græcorum in Tenedum excisionem, urbem Tenum delessit, statuerunt postea Tenedij, ut nulli deinceps liceret templo restituto in eo Achillem nominare.

DE CYCLADIBVS INSVLIS.

Cyclades. **R**OSTEA QVAM de insulis insignibus rettulimus, nunc de minoribus scribemus. Cyclades insulæ quæ antea uacua, cultoribus essent, Minos Iouis ac Europæ filius, Cretensium rex, cuius terra marique imperium potens erat, plurimum classe ualuit: multasque ex Creta colonias, maximeque in Cycladas insulas misit. Quarum plures adeptus populis diuisit. Asiæ quoque partem maritimam possedit: quapropter & nonnullæ insulæ, portusque Asiæ à Cretensibus Minoëque nomen sumpserunt. Minos autem nactus imperio, Rhadamanthum fratrem, uirum iustum, rectumque, regni consortem, in oras imperij ultimas ob inuidiam ablegauit. Is ab insulas Ioniæ, Cariæque oppositas cum acces-

cum accessisset, Erichtheo ciuitatē à suo nomine conditam cōcessit: in opinio-
nem uerò Ariachnis filium Chio præfecit, quæ omnia ante bellum Troianū
acta sunt. Deserta Troia, Cares opibus aucti, classēq; admodum ualidā, quā
Cyclades in insulas subegissent, ex quibusdā Cretenseis penitus eiecere, nonnulli
una cum eis ut cum in patria usi sunt. Græci postea expulsis inde Caribus Bar-
baris, plurē eis ex eis tenuerunt. quibus de rebus suo loco scribetur à nobis.

FINIS.

EX LIBRO DECI- MO BOCATII HISTORIA,

DE OPI SATVRNI CONIVGE.

PIS, SEV OPS, VEL THEA, SI PRL-
scis credimus inter prospera & aduersa plurima claritate
emiciuit. Nam Vranij apud rudeis adhuc Græcos potentis-
simi hominis & Vestæ coniugis filia fuit. Quæ Saturni re-
gis foror, pariter & coniunx, nullo quod ad nos uenerit fa-
cinore se egregiam fecerat: in muliebri astucia, Iouem, Ne-
ptunnū atq; Plutonem filios à morte cum Saturno à Teutone fratre pacta
liberasset. Quum iustitia, imo insania hominū æui illius in claritatem præci-
puè deitatis euasissent homines, hæc non solū reginæ decus adepta est. quin-
imo errore mortaliū dea insignis & deorum mater est habita, eiq; templa, sa-
cerdotes & sacra instituto publico cōstituta sunt. Adeoq; enorme malū con-
ualuit, ut laborātibus secūdo bello Punico Romanis, quasi p̄ salutarī auxiliō
missis consularibus uiris ab Attalo Pergami rege simulachrū eius expetitum
precibus est, rituq; sacrorū: & Spesumatae Asiæ opido quasi quoddā de for-
me saxū sumptū, diligētia Romā delatū atq; summa cū reuerentia susceptū,
& postremo insigni locatū tanquā sublimē numen, atq; reipublicè salutare
per multa secula ceremonijs plurimis apud Romanos & Italos cultū est: mi-
rabile p̄fecto fortunæ ludibriū, seu potius cecitas hominū. An uelimus dicere,
fraus & decipula dæmonū, quorū ope actum est, ut fœmina longis agitata la-
boribus, demū anus mortua & in cinerē uersa & apud inferos alligata, & dea
crederet, & in tā grāde æuū ferè ab uniuerso orbe diuinis honoraret obsequijs.

DE IUNONE REGNORVM, ET DIVICIARVM DEA.

IUNO Saturni et Opis filia poëtarū carmie, et errore gentiliū
toto orbi præ cæteris mulieribus gētilitatis infectis labe, celeberrima
facta est, intantū ut nequiuerit taciti temporū dētes quū
cūcta corrōderēt, adeo infame erosisse opus, Hæc ad ætatē usq; no-
stram

stram notissimū eius nō euaserit nomen: uerū ex hac potius fortuna egregiā recitare possumus quā opus aliquod memoriale dictu referre: fuit em̄ cum Ioue illo Cretenſi quē decepti ueteres cœli finxere deum, eodē edita partu & ab infantia transmissa Samū: ibiq; ad pubertatē usq; cum diligentia educata Ioui demū fratri nupta est, quod p̄ multa secula eidē est statua in templo Sami testata. Nam existimātes Sami nō modicū sibi posterisq; suis afferre gloria, quod se penes apta atq; desponsata Iuno, quam illi reginā arbitrabant, & deā: ne memoria hoc diluerēt facillē tēplum ingens & præ cæteris orbis mirabile extruxere, numiniq; dedicauere suo, & ex marmore paries in habitu nubētis uirginis eiusdē imaginē, sculpi fecere, tēploq; p̄posuere suo. Hæc tandē regi magno nupta, ex crescente eius in dies imperio, atq; fama longē lateq; nomen ipsius efferente, nō modicū & ipsa splendoris cōsecuta. Sanē postq̄ poētis fictionibus, & insana antiquorum liberalitate Cœli regina facta est, quæ mortalis regina fuerat, Olympi, regnis eā diuicijsq; præfecere necnō & illi cōiugalia iura, atq; parientiū auxilia cōmiserē: & alia longē plura ridēda potius quā credēda. Ex quibus sic humani generis hoste suadente, multa illi undiq; cōstructa sūt tēpla, altaria plurima, sacerdotes, ludī, & sacra more ueteri instituta, & ut de reliquis taceam, post Samos celebri ueneratione ab Argiuis, Achaia populis, & à Carthaginiēſibus diu honorata est, & postremō à Necijs Romā delatā, in Capitolio, & in cella Iouis optimi, maximi, non aliter quā in uiro iūcta suo locata, sub uocabulo Iunonis reginæ, à Romanis rerū dominis ceremonijs multis, & diu culta est, & iam postq̄ in terris apparuit deus homo.

DE ISIDE REGINA ATQVE DEA AEGYPTIORVM.

ISIS cui antenomē Iocharissima, non solum Aegyptiorū regina, sed eorum postremō sanctissimum & uenerabile numen fuit. Quibus tñ fuerit temporibus, aut ex quibus nata parentibus, apud illustreis historiarū scriptores ambigit. Sūt autē qui dicāt illam Inati primi regis Argiuorū filiam, & Phorenci sororē, quos cōstat Iacob filij Isaac tpe superasse. Alij Promethei genitam asserunt, regnantē apud Argos Phorbate, quod longē post primū tēpus effluxit. Nonnulli eā fuisse tēporibus Cycropis Athenarū regis, Argiuorū eā floruisse tēporibus: quæ quidē inter celebres uiros uarietates argumento nō carēt, hanc inter fœminas suo æuo egregiā fuisse, & memoratu dignissimā. Verū omissis scriptorū discordācijs, qui plurimū arbitrant, imitari mens est eā similit̄ Inati regis fuisse filiā, quam & si poëtæ ueteres fingāt obuenustatē formæ placuisse Ioui, & ab eo oppressam, & ad occultandū crimen in uaccā trāsformatā, potentisq; Iunoni cōcessam, & Argū custodē à Mercurio casum, uaccæq; à Iunone oestrū suppositum, & eam deuectā cursu rapido in Aegyptū, ibidēq; pristinā à se recuperatā formam

formā & ex Io Isibel appellatā ab historiarū ueritate non discrepāt. Quū sicut qui asserāt à Ioue adultero opprēssam uirginē, eam cōp ob ppetratū scelus metu patris repulsam, cum q̄busdā ex suis cōscendisse nauim, cui uacca esset insigne, & ingenio plurimo, ac ingētī prācītā, animo regnorū cupidine agitātā secundo uento ad Aegyptios trāstretasse, & ibidē apta desiderio regione cōperta, cōstitisse. Tandē quū non habeat quo pacto obtinuisset Aegyptū fore certū credit, q̄d ibi reperisset rudeis, inerteisq; populos, & humanarū ferē rerū oīm ignaros, ac ritu potius brutorū uiuentēis q̄ homiūn. Nō absq; labore & industria celebri illos docuit terras colere, sulcis cultis cōmittere semina, & tandem collectas in tempe fruges incibū deducere. Præterea uagos & ferē syluestres in unū se redigere, & datis legibus ciuili mōre uiuere, & (quod longē spectabilius in muliere est) coacto in uires ingenio literarū idiomati incolarum conuenientiū characteribus adinuētis, aptioribus ad doctrinā qua lege iungerent, ostendit. Quæ (ut de reliquis taceā) adeo mirabilia insuetis hominibus uisa sunt, ut arbitrarentur facillē non ex Græcia uenisse Isidē, sed ec̄ cælo lapsam. Et ob id spiranti adhuc diuinos honores instituere. Cuius quidē numen (fallente ignaros diabolo) in tam grandē ea mortua, atq; famosam uenerationē euasit, ut Romæ iam rerū domina illi templū constitueret prægrāde, & Aegyptiaco ritu quotannis solēne sacrū institueret. Nec dubiū quin ad occidētales usq; Barbaras nationes hic penetrarit error. Porro huius tam claræ fœminæ uir fuit Apis quem uetustas erronea Iouis & Neobis, Phoronei filiæ filiū arbitrata est; quē aiunt Egialio fratri Achaiæ regno concessio, quū Argis trigintaquinq; regnasset annis secessisse in Aegyptū, & unā cum Iside imperasse æquē deum habitū, & Osirim seu Serapiū nuncupatū. Esto sint qui dicant Isidi Thelogonū quēdam fuisse uirum, & ex ea suscepisse Epaphū qui Aegypti postea præfuit, & Iouis ex ea filius extimatus est.

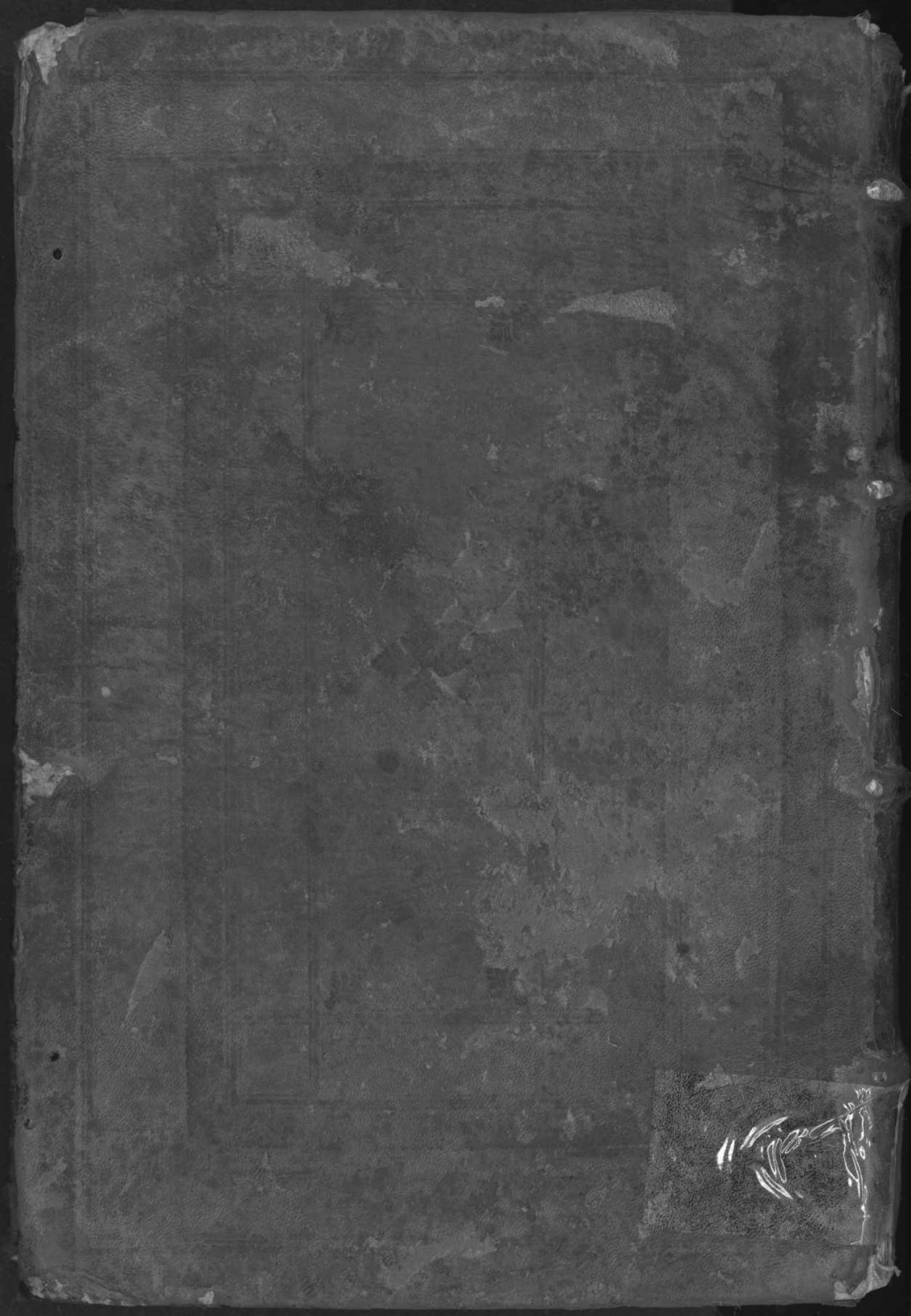
DE LYBIA REGINA LYBIAE.

YBIA ut uetustissimi uolunt auctores Epaphi Aegyptiorum regis fuit filia, ex Cassiopia coniuge. Ea q; nupsit Neptūno, id est extero atq; potenti uiro, cuius proprium nomen ad nos usq; non uenit, & ex eo peperit Busiridem immanē postea superioris Aegypti tyrannū: huius magnifica opera ab annis creduntur consumpta. Sed ea fuisse p̄ maxima satis argumētū præstat. eā tantæ apud suos fuisse auctoritatis, ut eius Affricæ pars, cui impauit Lybia omnis de suo nomine appellata sit.

BASILEAE EXCVDEBAT HEN-
RICVS PETRVS, MENSE AV-
GVSTO, ANNO
M. D. XXXI.

2050